

OSMANİYE POTANSİYEL YATIRIM KONULARI ARAŞTIRMASI

2018

HATAY / KAHRAMANMARAŞ / OSMANİYE

Kalkınma
Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası A.Ş.

OSMANİYE POTANSİYEL YATIRIM KONULARI ARAŞTIRMASI

Şubat 2018
ANKARA

ÖNSÖZ

1996 yılında il statüsüne kavuşarak Türkiye'nin 80. İli olan Osmaniye, coğrafi konumu ve Mersin – Adana – Gaziantep ve İskenderun otoyollarının Osmaniye ili sınırları içerisinde geçmesiyle Türkiye'nin doğu-batı bölgeleri arasında geçiş noktası konumundadır. Osmaniye, coğrafi konumu, hızla gelişen sanayisi, tarımsal üretim kapasitesi, tarıma dönük endüstriyel üretim potansiyeli ile bir üretim merkezi haline gelmektedir. Ayrıca akarsuların varlığı, güneşlenme sürelerinin uzunluğu ve rüzgar enerjisi potansiyeli ile yenilenebilir enerji kaynakları açısından oldukça avantajlı bir konuma sahiptir.

Çevresindeki illerde [Adana, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş] genişleyen sanayinin baskısı ve Osmaniye ilinin kalkınmada öncelikli iller arasına girmesiyle birlikte verilen teşviklerle ilde çeşitli sektörlerle yönelik önemli yatırımlar gerçekleştirilmiş olup son yıllarda ilde birçok sanayi sektöründe ekonomik hareketlilik yaşanmaktadır. Osmaniye ekonomisine yön veren dinamizmi sağlayan sektörler; tarıma dayalı gıda sanayi, demir çelik sanayi, kimya-petrol, kömür, kauçuk ve plastik sektörleridir.

Osmaniye ilinin yakınındaki İskenderun körfezinde ana metal sanayisinin gelişmiş olması ve limanlara ulaşımın kolay olmasının yanı sıra teşvik sistemine dahil edilmesi ile Osmaniye ili, yatırımcılar için cazip hale gelmiştir. Bununla birlikte iklimi ve elverişli toprak yapısıyla tarımsal üretime elverişli olup en önemli tarım ürünleri yerfıstığı, turp, zeytin, mısır, ayçiçeği, soya ve tahıl gibi ürünlerdir.

Osmaniye'nin bulunduğu bölge, tarihin en eski dönemlerinde beri yerleşim yeri vasfını korumuş ve birçok medeniyetin etkisi altında kalmış, önemli oranda tarihi ve kültürel eserlerin bulunduğu bir coğrafyada yer almakta ve doğa turizm potansiyeli ile de Türkiye'de önemli konuma sahiptir.

Bölgesel kalkınmanın sağlanmasında mevcut kaynakların belirlenmesi ve bu potansiyel üzerine yoğunlaşarak etkin kullanılması, bölgenin ekonomik kalkınmasına ve istihdamına katkı sağlayacağı gibi ülke ekonomisine de katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda katma değerli üretim ve hizmet sunumunun büyük önem taşıdığı günümüz dünyasında yerel potansiyele dayalı alternatif sektör yatırım önerileri, özel sektöre yatırım fırsatı sunacaktır.

Osmaniye Potansiyel Yatırım Konuları Araştırması ilimizin gelişim potansiyelini analizlerle ve saha çalışmalarıyla birlikte ortaya koyarken, yatırım yapılabilecek alanları sunmakta ve yatırım konularının etki analizini gerçekleştirmektedir. Çalışmanın Osmaniye ili sektörlerinde alınacak yatırım kararlarına katkı sunacağına inanıyor, çalışmada emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Ömer Faruk COŞKUN
Osmaniye Valisi

SUNUŞ

Sektörel yatırım kararlarının alınmasında o sektörde teknik bilgi ve dinamiklerin yanı sıra, yatırım yapılacak bölgenin sosyoekonomik profili, altyapı olanakları ve gelişim potansiyeli ile ilgili bilgilerin değerlendirmesi de etkin rol oynamaktadır.

Osmaniye ili tarıma dayalı sanayi, demir çelik sanayi, kimya-petrol sektörleri başta olmak üzere Doğu Akdeniz Bölgesinin ekonomisinde önemli bir rol oynamaktadır. Ekonomisinin ve sosyal yapısının büyük oranda tarım potansiyeli tarafından belirlendiği Osmaniye ili Ekonomi Bakanlığı tarafından uygulanan devlet yardımları-destek unsurları bakımından avantajlı bir konuma sahip olması bakımından yatırımcılar açısından çok önemli fırsatlar sunmaktadır. Osmaniye bu avantajını kullandığı takdirde ve sahip olduğu ulaşım avantajı, pazara yakınlık, enerji ve su imkanları, işgücü imkanları gibi sahip olduğu potansiyeli değerlendirdiğinde sanayileşme süreci hız kazanacaktır.

Kamu yatırımları kapsamında, Doğu Akdeniz Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü'ne bağlı olarak Osmaniye Gümrük Müdürlüğü kurulmuş olup Osmaniye OSB başta olmak üzere Osmaniye ili sanayisinin dış ticaretinde maliyet ve zaman tasarrufu sağlamasının yanı sıra İskenderun Körfezindeki yoğun yük trafiğini de azaltması amaçlanarak hizmete sunulmuştur. Aynı zamanda Osmaniye ilinin Erzin liman bağlantı yolu da bu konuda destek olacak olup gelecekte Osmaniye ilin Lojistik üs olarak iş insanlarına önemli fırsatlar sunacaktır. Buna ek olarak önümüzdeki dönemde ulaşım da önemli yenilikler sunacak olan Adana-Osmaniye Yüksek Hızlı Tren projesi bulunmaktadır. Ayrıca Osmaniye OSB içinde yer alacak olan ve 2017 yılında temeli atılan Osmaniye Teknoloji Geliştirme Merkezi'nin hizmete açılması ile sanayi ve üniversitenin işbirliği çerçevesinde ilde Ar-Ge faaliyetlerinin artması olasıdır. Mevcut durumda yine Osmaniye OSB içinde yer alan büyük firmaların Ar-Ge çalışmaları yapıyor olması ilin gelecekteki Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri açısından olumlu bir faktördür. Birbirini destekleyen söz konusu kamu ve özel sektör yatırımları ilin hak ettiği ekonomik kalkınmayı sağlayacak niteliktedir.

Osmaniye Potansiyel Yatırım Konuları Araştırması, coğrafi, demografik ve iktisadi yapı ile altyapı olanakları hakkında mevcut durumu ortaya koymakta, dış ticaret yapısını analiz etmekte ve ulusal, bölgesel ve il bazlı verileri kullanarak kümelenme, girdi-çıktı, yoğunlaşma gibi analizlerle sektörel yatırım eğilimlerini değerlendirerek Osmaniye ili için kısa ve orta dönemde yapılabilirliği olası, yeni istihdam alanları oluşturabilecek yatırım konusu önerileri geliştirmektedir. Bu kapsamda farklı sektörlerde 46 adet yatırım konusu önerilmiş ve değerlendirilmiştir.

Yapılan bu çalışmanın bölgemizde faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör kuruluşları ile birlikte yatırımcılar, araştırmacılar, akademisyenler ve ilgili tüm kişi, kurum ve kuruluşların istifadelerine sunar, çalışmanın ortaya çıkmasında emeği geçenlere şükranlarımı sunarım.

Onur YILDIZ
Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı
Genel Sekreter

İÇİNDEKİLER

25		1. GİRİŞ
31		2. MEVCUT DURUM
149		3. ALTYAPI OLANAKLARI
175		4. BÖLGENİN GELİŞMİŞLİK DURUMU ve EKONOMİK-SOSYAL GÖRÜNÜM
187		5. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI [DESTEK UNSURLARI]
205		6. TİCARET
241		7. SWOT ANALİZİ ve GELİŞİM BİLEŞENLERİ
249		8. OSMANİYE İLİNİN GELİŞİM POTANSİYELİ ve ÖNERİLEN YATIRIM KONULARI
303		9. SEÇİLMİŞ BAZI YATIRIM KONULARININ SEKTÖRLERARASI ETKİLEŞİMİ ve ETKİ ANALİZİ
325		10. GENEL DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Hazırlayanlar

Filiz Keskin
Kıdemli Uzman

Orhan Kutlu
Uzman Yardımcısı

Koordinasyon

Ömür GENÇ
Müdür

Mustafa Şimşek
Daire Başkanı

Teknoloji, Araştırma ve İş Geliştirme Daire Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	3	2.4.2.3.3. Osmaniye İmalat Sanayi Profili	127	5.2.2. Bölgesel Teşvik Uygulamaları	190	8.2. OSMANİYE İLİ İÇİN ÖNERİLEN YATIRIM KONULARININ TESPİTİ	251
SUNUŞ	5	2.4.2.3.4. Osmaniye İmalat Sanayinin Üçlü Dijite Göre Kümelenme Analizi	132	5.2.3. Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki	194	8.2.1. İmalat Sanayi Rekabet ve Performans Analizi	251
YÖNETİCİ ÖZETİ	16	2.4.3. Hizmetler Sektörü	135	5.2.4. Öncelikli Yatırımların Teşviki	198	8.2.2. İldeki Sektörel Yatırım Eğilimleri	262
1.GİRİŞ	25	2.4.3.1. Hizmetler Sektörünün Gelişimi	135	5.2.5. Stratejik Yatırımların Teşviki	199	8.2.3. Girdi-Çıktı Analizi,	263
OSMANİYE İLİ EKONOMİK VE SOSYAL DURUM PROFİLİ	27	2.4.3.2. Turizm	138	5.3. OSMANİYE İLİNİN YATIRIM TEŞVİKLERİNDEN YARARLANMA DÜZEYİ	200	8.2.3.1. Sektörler arası Etkileşim ve “Kısmî Bağlantı Katsayıları”	266
2.MEVcut DURUM	31	2.4.3.2.1. Osmaniye’deki Tarihi ve Turistik Yerler ve Turizm Aktiviteleri	139	6. TİCARET	205	8.2.3.2. Önerilen Yatırım Konularının Belirlenmesinde Girdi-Çıktı Analizi Yaklaşımı	272
2.1. COĞRAFİ YAPI	32	2.4.3.2.2. Osmaniye Turizm Arz ve Talebi	141	6.1. İÇ TİCARET	206	8.2.4. Kümelenme Analizi Neticesinde İmalat Sanayinde Öne Çıkan Sektörler	273
2.2. DEMOGRAFİK DURUM	35	2.4.3.3. Bankacılık	144	6.1.1. Osmaniye’deki İşletmelerin Net Satışları ve Aktif Büyüklükleri	210	8.2.5. Sektörel Bazda Potansiyel Yatırım Konuları	275
2.2.1. Nüfus	35	3. ALTYAPI OLANAKLARI	149	6.1.2. Osmaniye İli Yurtiçi Alış ve Satışları	211	8.2.6. Yatırım Önerilerinin Değerlendirme Kriterlerine Göre Sınıflandırılması	285
2.2.2. Eğitim	44	3.1. YERALTı KAYNAKLARI VE DOĞAL KAYNAKLAR	150	6.1.3. Osmaniye İli Yurtiçi Alış ve Satışlarında Ticari Uzaklık Endeksi [TUEN]	213	8.2.7. Kuruluş Yeri Faktörleri Açısından Önerilen Yatırım Konularının Değerlendirilmesi	300
2.2.3. İstihdam	50	3.1.1. Madenler ve Jeotermal Kaynaklar	150	6.2. DIŞ TİCARET	216	9. SEÇİLMİŞ BAZI YATIRIM KONULARININ SEKTÖRLERARASI ETKİLEŞİMİ VE ETKİ ANALİZİ	303
2.2.4. Sağlık	59	3.1.2. Su Kaynakları	151	6.2.1. Genel Hatlarıyla Dış Ticaret Göstergeleri	216	9.1. SEÇİLMİŞ BAZI YATIRIM KONULARI İÇİN SEKTÖRLERARASI ETKİLEŞİM	304
2.3. SURİYELİLER ve GÖÇ	61	3.1.3. Orman Varlığı	152	6.2.2. Dış Ticarete Yoğunlaşma	221	9.1.1. Seçilmiş Sektörlerin Kısmî Bağlantı Katsayıları	307
2.4. İKTİSADİ YAPI	66	3.2. ULAŞTIRMA	154	6.2.2.1. Dış Ticarete Ülke ve Sektör Yoğunlaşması	222	9.1.1.1. Seçilmiş Sektörlerin Kısmî Doğrudan Geri Bağlantı Katsayıları	307
2.4.1. Tarım ve Hayvancılık	66	3.2.1. Karayolları	154	6.2.2.1.1. Dış Ticarete Ülke Yoğunlaşma Oranları	222	9.1.1.2. Seçilmiş Sektörlerin Kısmî Toplam Geri Bağlantı Katsayıları	309
2.4.1.1. Tarım	66	3.2.2. Demiryolları	155	6.2.2.1.2. Dış Ticarete Sektörel Yoğunlaşma Oranları	224	9.1.1.3. Seçilmiş Sektörlerin Kısmî Toplam İleri Bağlantı Katsayıları	310
2.4.1.1.1. Tarım Hasılasının Gelişimi ve Dağılımı	66	3.3. SANAYİ ALTYAPISI	156	6.2.3. İhracatta Uzmanlaşma Katsayısı Ve İl İhracatında Öne Çıkan Sektörlerin Belirlenmesi	229	9.1.1.4. Önemli Katsayılar Analizi	312
2.4.1.1.2. Tarım Alanlarının Dağılımı	69	3.3.1. Organize Sanayi Bölgeleri	156	6.2.3.1. İhracat Uzmanlaşma Katsayısı Yüksek Olan Sektörler	229	9.2. OSMANİYE İÇİN 2023 İHRACAT TALEP TAHMİNİ ÇERÇEVESİNDE ETKİ ANALİZİ	314
2.4.1.1.3. Bitkisel Üretim	72	3.3.2. Küçük Sanayi Siteleri	158	6.2.4. İmalat Sanayi Dış Ticaretinde Teknoloji Düzeyi	230	9.2.1. Seçilen Senaryo Bazında Osmaniye İli İçin Etki Analizi	319
2.4.1.1.4. Örtü Altı, Organik Üretim ve İyi Tarım Uygulamaları	94	3.3.3. AR-GE ve Yenilik Faaliyetleri	159	6.2.4.1. İmalat Sanayide Teknoloji Yapısı	230	10. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	325
2.4.1.1.4.1. Örtü Altı Üretim	94	3.4. ENERJİ	163	6.2.4.1.1. Osmaniye İli İmalat Sanayi Dış Ticaretinde Teknoloji Düzeyi	231	EKLER	329
2.4.1.1.4.2. Organik Tarım	96	3.4.1. Rüzgâr Enerjisi	165	6.2.4.1.2. İmalat Sanayinde Teknoloji Düzey Puanı	237	EK 1: GİRDİ-ÇIKTI [INPUT-OUTPUT] TABLOLARI	330
2.4.1.1.4.3. İyi Tarım Uygulamaları	97	3.4.2. Güneş Enerjisi	167	7. SWOT ANALİZİ VE GELİŞİM BİLEŞENLERİ	241	EK 2: 90 SEKTÖRLÜ GİRDİ-ÇIKTI TABLOSUNDA YER ALAN SEKTÖRLERİN NACE REV. 1.1. KARŞILIKLARI	333
2.4.1.1.5. Tarımsal Araç ve Gereç Durumu	98	3.4.3. Biyokütle Enerjisi	168	7.1. SWOT ANALİZİ	242	EK 3: SEÇİLMİŞ SEKTÖRLERİN ÖNEMLİ KATSAYILAR ANALİZİ	336
2.4.1.2. Hayvancılık	99	3.5. KAMU YATIRIM HARCAMALARI	171	7.1.1. Güçlü Yönler	243	KAYNAKÇA	347
2.4.1.2.1. Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünler Üretim Değeri	99	4. BÖLGENİN GELİŞMİŞLİK DURUMU VE EKONOMİK-SOSYAL GÖRÜNÜM	175	7.1.2. Zayıf Yönler	244		
2.4.1.2.2. Canlı Hayvan Varlığı ve Hayvansal Ürünler Üretimi	102	4.1. GAYRİSAFİ YURTİÇİ HASILA AÇISINDAN OSMANİYE	176	7.1.3. Fırsatlar	245		
2.4.1.2.3. Su Ürünleri Üretim	109	4.2. SOSYO-EKONOMİK GELİŞMİŞLİK DÜZEYİ AÇISINDAN OSMANİYE	178	7.1.4. Tehditler	246		
2.4.2. Sanayi	110	4.3. İNSANI GELİŞME ENDEKSİ [İGE] AÇISINDAN OSMANİYE	181	7.2. GELİŞİM BİLEŞENLERİNİN BULUNABİLİRLİĞİ	247		
2.4.2.1. Sanayi Hasılası	110	4.4. YAŞAM MEMNUNİYETİ	183	8. OSMANİYE İLİNİN GELİŞİM POTANSİYELİ VE ÖNERİLEN YATIRIM KONULARI	249		
2.4.2.2. Elektrik Tüketimi ve Kişi Başı Elektrik Tüketimi	112	5. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI [DESTEK UNSURLARI]	187	8.1. İLİN SEKTÖREL GELİŞME EKSENLERİ	250		
2.4.2.3. İmalat Sanayinin Yapısı	115	5.1. GENEL DURUM	188				
2.4.2.3.1. TR63 Bölgesi İmalat Sanayi Göstergeleri	115	5.2. YENİ TEŞVİK SİSTEMİ VE OSMANİYE	188				
2.4.2.3.2. TR63 Bölgesi Sanayi Yoğunlaşması ve Kümelenmesi	124	5.2.1. Genel Teşvik Uygulamaları	190				

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1:	Türkiye, TR63 ve Osmaniye Nüfus Göstergeleri	36	Tablo 24:	Osmaniye'nin Kayıtlı İşgücü, İş Başvuruları ve İşe Yerleştirmelerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı (Kişi, 2016)	56	Tablo 46:	Karpuz ve Kırmızıturp Ürünlerinin Türkiye Üretimi İçindeki Payı ve Türkiye'ye Kıyasla Ortalama Verimlilik Durumu	84	Tablo 74:	Kişi Başı Sanayi Elektriği Tüketimi (Kwh)	114
Tablo 2:	2016 Yılı Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı [%]	37	Tablo 25:	İş Girişimlerinin Sektörel Dağılımı (2016)	57	Tablo 47:	İlçelere Göre Sebze Ürünleri Ortalama Verimlik ve Üretimi (2016)	85	Tablo 75:	Sanayi Elektriği Tüketiminin Toplam Elektrik Tüketimi İçindeki Payı [%]	114
Tablo 3:	Yaş Gruplarının Türkiye, TR63 Bölgesi Ve Osmaniye İçindeki Payları[%] ve Yaş Gruplarının 2007-2016 Dönemindeki Yıllık Ortalama Artış Hızı [%o]	39	Tablo 26:	Sektörlere Göre Kayıt Dışı İstihdam Göstergeleri (2016)	58	Tablo 48:	Meyve Ürünleri Üretimi ve Ortalama Verim Düzeyi	87	Tablo 76:	TR63 Bölgesi İmalat Sanayi Göstergeleri (2015)	115
Tablo 4:	Türkiye, TR63 Bölgesi ve Osmaniye Yaş Bağımlılık Oranları	39	Tablo 27:	Osmaniye İli, TR63 Bölgesi ve Türkiye Sağlık Hizmetleri Verileri (2015)	60	Tablo 49:	Portakal, Sofralık Zeytin ve Yağlık Zeytin Ürünlerinin Ortalama Verimlilik Büyüme Oranları	90	Tablo 77:	TR63 Bölgesi İmalat Sanayinin Sektörel Dağılımı (2015)	116
Tablo 5:	İlçelere Göre Nüfus ve Nüfus Yoğunluğu (2016)	40	Tablo 28:	Osmaniye İli Yataksız Tedavi Kurumlarına Ait Veriler (2015)	60	Tablo 50:	Portakal, Sofralık Zeytin ve Yağlık Zeytin Ürünlerinin Türkiye Üretimi İçindeki Payı ve Türkiye'ye Kıyasla Verimlilik Durumu	91	Tablo 78:	Sektörlerin Pay Dağılımları (2015, % Pay)	117
Tablo 6:	Osmaniye, TR63 İlleri ve TR63 Bölgesi'nde Göç Durumu ve Net Göç Hızı	40	Tablo 29:	Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye'deki Dağılımı	62	Tablo 51:	2005 ve 2016 Yıllarında Osmaniye'nin Türkiye'ye Kıyasla Verimlilik Durumu	91	Tablo 79:	TR63 Bölgesi Sektörlerinin Türkiye İçindeki Payları (2015, % Pay)	118
Tablo 7:	2016 Yılı Düzey İki Bölgeleri Göç Durum ve Net Göç Hızına Göre Sıralaması	42	Tablo 30:	Osmaniye İli Geçici Barınma Merkezleri	62	Tablo 52:	İlçelere Göre Meyve Ürünleri Üretimi ve Ortalama Verimlilikleri (2016)	93	Tablo 80:	TR63 Bölgesi İmalat Sanayinin İşyeri Sayısı, İstihdam, Maaş ve Ücretler Toplamı, Ciro ve Yatırımlar Bakımından Alt Sektörler İtibarıyla Yoğunlaşma Oranları	119
Tablo 8:	2008-2016 Dönemi Osmaniye İli Toplam Göç Hareketliliği	43	Tablo 31:	Tarım Sektörü Hasılasının Gelişimi (Milyon TL)	67	Tablo 53:	Osmaniye, TR63 ve Türkiye'de Niteliklerine Göre Örtü Altı Tarımın Gelişimi*	95	Tablo 81:	TR63 Bölgesi ve Türkiye Ortalama Ücret Karşılaştırması (2015, Endeks)	120
Tablo 9:	Okur-Yazarlık Durumuna Göre 6 Yaş ve Üzeri Nüfus [Bin Kişi]	44	Tablo 32:	Osmaniye, TR63 ve Türkiye Tarımsal Üretim Değerinin Gelişimi	69	Tablo 54:	Örtü Altı Tarımın Ürünlere Göre Dağılımı	96	Tablo 82:	TR63 ve Türkiye İmalat Sanayi Karşılaştırması (2015, Endeks)	122
Tablo 10:	2016 Yılı İtibarıyla Eğitim Durumuna Göre 15 Yaş ve Üzeri Nüfusun Dağılımı [%]	45	Tablo 33:	Tarım Alanlarının Kullanış Amaçlarına Göre Dağılımı (Hektar, 2016)	70	Tablo 55:	Organik Tarımın Gelişimi	97	Tablo 83:	TR63 Bölgesi İmalat Sanayiinde Öne Çıkan Sektörler	123
Tablo 11:	Okul Gruplarına ve Cinsiyete Göre Net Okullaşma Oranları [%]	46	Tablo 34:	Tarım Alanlarının İlçelere Göre Dağılımı (2016)	71	Tablo 56:	İyi Tarım Uygulamalarının Gelişimi	98	Tablo 84:	TR63 Bölgesi İmalat Sanayi Sektörlerinin Kümelenme Analizi (2015)	125
Tablo 12:	Eğitim Kademelerine Göre Okul Şube ve Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları	47	Tablo 35:	Tarım Arazilerinin Sulanma Durumu [Dekar]	71	Tablo 57:	Tarımsal Araç ve Gereç Sayısı (2016)	99	Tablo 85:	TR63 Bölgesi İmalat Sanayi Sektörlerinin Kümelenmesi	126
Tablo 13:	Osmaniye İli Üniversite Öğretim Elemanları ve Öğrenci Sayısı	48	Tablo 36:	Osmaniye Bitkisel Üretim Değerinin Gelişimi	72	Tablo 58:	Canlı Hayvanlar Üretim Değeri (Milyon TL)	99	Tablo 86:	Osmaniye İmalat Sanayi İşyerleri Göstergeleri (2016)	128
Tablo 14:	Kurumsal Olmayan Nüfusun İşsizlik ve İstihdam Oranları (2013)	50	Tablo 37:	Osmaniye İli Bitkisel Üretim Değerinin Ürünlere Göre Dağılımı	73	Tablo 59:	Hayvansal Ürünler Üretim Değeri	101	Tablo 87:	Net Satışlara Göre Büyüklük, Başatlık, Uzmanlık Analizi (2016)	129
Tablo 15:	Osmaniye ve Türkiye İstihdam Göstergeleri [%]	50	Tablo 38:	Tahıllar ile Diğer Bitkisel Ürünlerin Hasat Edilen Alanı ve Üretimi (2016)	75	Tablo 60:	Osmaniye Hayvan Varlığı Gelişimi	102	Tablo 88:	Net Satışlara Göre Başatlık ve Teknoloji Düzeyi Analizi (2016)	130
Tablo 16:	TR63 Bölgesi ve Türkiye İstihdam Göstergeleri [%]	51	Tablo 39:	Osmaniye İli Tahıllar ile Diğer Bitkisel Ürünler Üretimi ve Ortalama Verimliliği	76	Tablo 61:	Osmaniye Hayvan Varlığı İlçelere Göre Dağılımı (2016, Adet)	104	Tablo 89:	2016 Yılı Satışlarına Göre Sektörlerin Uzmanlaşma Gösterdiği İller	131
Tablo 17:	İstihdamın Sektörel Dağılımı (2016)	52	Tablo 40:	Tahıllar ile Diğer Bitkisel Ürünler Üretimi ve Ortalama Verimlilik Durumu (2016)	77	Tablo 62:	Kümes Hayvanı Varlığı	104	Tablo 90:	Net Satışlara Göre Üç Yıldız/Kümelenme Analizi (2016)	131
Tablo 18:	İstihdamın İşyeri Büyüklüğüne Göre Dağılımı (2016)	52	Tablo 41:	Seçilmiş Dört Ürünün Ekim Alanının, Üretiminin ve Ortalama Verimliliğinin Yıllık Ortalama Değişim Hızı	78	Tablo 63:	Kümes Hayvanı Varlığının İlçelere Göre Dağılımı (Adet, 2016)	105	Tablo 91:	Osmaniye İlinde İşyeri Kriterine Göre Kümelenme Özelliği Gösteren İmalat Sanayi Sektörleri	133
Tablo 19:	Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye Genel Zorunlu Sigortalı Sayıları (2016, Kişi)	52	Tablo 42:	2016 Yılında Osmaniye'de En Çok Üretimi Gerçekleştirilen Dört Ürünün Türkiye Üretimi İçindeki Payı ve Türkiye'ye Kıyasla Ortalama Verimlilik Durumu	79	Tablo 64:	Arıcılık Faaliyetleri	106	Tablo 92:	Osmaniye İlinde İstihdama Göre Kümelenme Özelliği Gösteren İmalat Sanayi Sektörleri	134
Tablo 20:	2016 Yılı Zorunlu Sigortalı İşçi İstihdamının Sektörel Dağılımı (Kişi)	53	Tablo 43:	Osmaniye İli Tahıl ve Diğer Bitkisel Ürünlerinin İlçelere Göre Dağılımı (2016)	79	Tablo 65:	Arıcılık Faaliyetleri Ortalama Verimlilik Durumu	107	Tablo 93:	Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye Hizmetler Sektörü Hasılası ve GSYH İçindeki Yeri	136
Tablo 21:	Sigortalıların Sektörel Dağılımı (2016, %)	54	Tablo 44:	Sebze Ürünleri Üretimi	81	Tablo 66:	Sağılan Hayvan Sayısı, Süt Üretimi ve Verimlilik Durumu (2016)	107	Tablo 94:	Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye'de Turizm Belgeli Tesisler (2016)	141
Tablo 22:	Türkiye İş Kurumu'na Yapılan Başvurular ve İşe Yerleştirilenler (2016)	55	Tablo 45:	Karpuz ve Kırmızıturp Ürünlerinin Ortalama Verimlilik Büyüme Oranları	84	Tablo 67:	İlçelere Göre Süt Üretimi (Ton, 2016)	108	Tablo 95:	Osmaniye Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri (2016)	142
Tablo 23:	Osmaniye'nin Kayıtlı İşgücü, İş Başvuruları ve İşe Yerleştirmelerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (Kişi, 2016)	55				Tablo 68:	Avlanan İçsu Ürünleri Miktarı (2016, Ton)	109	Tablo 96:	Osmaniye Turizm Yatırım ve İşletme Belgeli Tesisler Konaklama ve Geceleme İstatistikleri Karşılaştırması (2016)	142
						Tablo 69:	Sanayi Sektörü Hasılası ve GSYH İçindeki Yeri (Milyar TL)	111			
						Tablo 70:	Sanayi Hasılasının Yıllık Ortalama Büyüme Hızı [%]	112			
						Tablo 71:	Osmaniye ve Türkiye Toplam Elektrik Tüketimi (Mwh)	113			
						Tablo 72:	Kişi Başı Elektrik Tüketimi (Kwh)	113			
						Tablo 73:	Sanayi Elektrik Tüketimi (Mwh)	114			

Tablo 97: Osmaniye Belediye Belgeli Tesislerin Konaklama ve Geceleme İstatistikleri Karşılaştırması [2016]	143	Tablo 123: Destek Unsurları	189	Tablo 150: Firma Başına İhracat	220	Tablo 176: Sektörlerin Bağlantı Katsayıları	265
Tablo 98: Osmaniye ve Türkiye Geneli Bankacılık İstatistikleri	144	Tablo 124: Yatırım Teşvik Sistemine Göre Bölgeler Ve Kapsadığı İller	191	Tablo 151: Osmaniye Dış Ticaretinde Ülke Yoğunlaşma Oranları [%]	222	Tablo 177: İmalat Sanayi Kısmi Doğrudan Geri Bağlantı Katsayıları	267
Tablo 99: Mevduatın Türlerine Göre Dağılımı [2016]	145	Tablo 125: Osmaniye’de Bölgesel Teşviklerden Yararlanabilen Sektörler ve Asgari Yatırım Tutarları	192	Tablo 152: Osmaniye ve Türkiye Dış Ticaretinde Ülke Yoğunlaşma Oranları [%]	224	Tablo 178: İmalat Sanayi Sektörlerinin Kısmi Toplam Geri Bağlantı Katsayıları	268
Tablo 100: Kredilerin Türlerine Göre Dağılımı [2016]	146	Tablo 126: Bölgesel Teşvik Uygulamalarında Sağlanan Destekler	194	Tablo 153: Osmaniye ve Türkiye Dış Ticareti 2 Dijitte Yoğunlaşma Oranlarının Gelişimi [%]	225	Tablo 179: İmalat Sanayi Sektörlerinin Toplam Kısmi İleri Bağlantı Katsayıları	270
Tablo 101: Osmaniye İli Maden Varlığının Dağılımı ve Niteliği	150	Tablo 127: Teşvik Sistemine Göre Büyük Ölçekli Yatırım Konuları	195	Tablo 154: Dış Ticarete 2 Dijitte Sektörel Yoğunlaşma Oranları [2016]	226	Tablo 180: İmalat Sanayi Sektörlerinin Bağlantı Katsayıları	271
Tablo 102: Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye Su Tüketim İstatistikleri [2014]	152	Tablo 128: Vergi İndirimi ve Yatırıma Katkı Oranı	195	Tablo 155: Osmaniye ve Türkiye Dış Ticaretinin 4’lü Dijitte Yoğunlaşma Oranlarının Gelişimi	227	Tablo 181: İmalat Sanayi Sektörlerinin Toplam Geri ve İleri Bağlantı Katsayıları ve Grupları	273
Tablo 103: Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye’de Karayolları Durumu [2017]	154	Tablo 129: Vergi İndirimi	196	Tablo 156: Dış Ticarete 4 Dijitte Sektör Yoğunlaşma Oranları [2016]	228	Tablo 182: Osmaniye İli İçin İmalat Sanayi Kapsamında Analize Tabi Tutulan Sektörlerin [3’lü Düzey] Genel Performans Açısından Sıralanması ve Değerlendirmesi	277
Tablo 104: Osmaniye’de Faaliyette Olan ve Yapım Aşamasında Olan KSS	158	Tablo 130: Teşvik Sisteminde Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	197	Tablo 157: Osmaniye’de İhracat Yoğunlaşma Katsayıları ve Öne Çıkan Sektörler [2 Dijit]	229	Tablo 183: Tarım ve Hayvancılık Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi	287
Tablo 105: Patent, Faydalı Model, Marka ve Endüstriyel Tasarım Başvuruları	160	Tablo 131: Teşvik Sisteminde Faiz Desteği	197	Tablo 158: Osmaniye’de İhracat Yoğunlaşma Katsayıları ve Öne Çıkan Sektörler [4 Dijit]	230	Tablo 184: İmalat Sanayi Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi	288
Tablo 106: Türkiye ve Osmaniye’nin Net Satışları ve AR-GE Harcamalarının Gelişimi [2006-2016 , Milyon TL]	161	Tablo 132: Büyük Ölçekli ve Bölgesel Yatırımların Teşviki Özet Tablosu	198	Tablo 159: Osmaniye İmalat Sanayi İhracatının Teknoloji Düzeyi, 2006-2016	231	Tablo 185: Enerji Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi	297
Tablo 107: Osmaniye Elektrik Üretim Santralleri	164	Tablo 133: Öncelikli Yatırımlar Destek Unsurları	199	Tablo 160: Türkiye İmalat Sanayi İhracatının Teknoloji Düzeyi, 2006-2016	232	Tablo 186: Lojistik, Turizm ve Sağlık Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi	298
Tablo 108: Osmaniye Elektrik Tüketiminin Dağılımı ve Türkiye ve TR63 Bölgesi İçindeki Yeri [2015]	165	Tablo 134: Stratejik Yatırımlara Sağlanan Destekler	199	Tablo 161: Osmaniye İmalat Sanayi Ürünleri İthalatının Teknoloji Düzeyi, 2006-2016 [Bin USD]	234	Tablo 187: Önerilen Yatırım Konularının Özet Değerlendirmesi	301
Tablo 109: Osmaniye Elektrik Tüketimi [2011-2015, Bin Mwh]	165	Tablo 135: Osmaniye ve Türkiye Yatırım Teşvik İstatistikleri [2001-2017*]	200	Tablo 162: Türkiye İmalat Sanayi Ürünleri İthalatının Teknoloji Düzeyi, 2006-2016 [Bin USD]	234	Tablo 188: NACE Rev. 2. Kapsamında Seçilmiş Sektörler	305
Tablo 110: Osmaniye İli Potansiyel Res Kapasiteleri	166	Tablo 136: Yatırım Teşvik Belgelerinin Ana Sektörler İtibariyle Dağılımı [2001-2017* Toplamı]	201	Tablo 163: Osmaniye ve Türkiye İmalat Sanayi İhracat Ve İthalatının Teknoloji Düzeyi Puanı [TDP]	237	Tablo 189: Osmaniye İli İçin Girdi-Çıktı Analizi Yardımıyla İncelenecek Sektörler	305
Tablo 111: Kamu Yatırım Harcamalarının Gelişimi [2010-2017 Cari Fiyatlarla, Bin TL]	171	Tablo 137: Osmaniye’de Teşvik Belgelerinin Alt Sektörler İtibariyle Dağılımı [2001-2017*]	202	Tablo 164: Osmaniye İli Gelişim Bileşenleri Tablosu	247	Tablo 190: İlgili Sektörlerin Bağlantı Katsayıları, Katma Değer Oranları ve 90 Sektör İçindeki Sıraları	306
Tablo 112: 2017 Yılı Kamu Yatırım Harcamalarının Sektörel Dağılımı [Cari Fiyatlarla, Bin TL]	171	Tablo 138: Osmaniye Ticaret ve Sanayi Odasına Kayıtlı Üyelerin İşletme Türlerine Göre Dağılımı	206	Tablo 165: Performans Analizinde Kullanılan Kriterler	251	Tablo 191: İlgili Sektörlerin Kısmi Doğrudan Geri Bağlantı Katsayıları ile En Yüksek Katsayıya Sahip İlk 5 Sektör	308
Tablo 113: Osmaniye İli GSYH’nin Gelişimi, Bölge ve Türkiye İçindeki Yeri [Bin TL]	176	Tablo 139: Kurulan, Tasfiye Edilen ve Kapanan Şirket Sayıları	207	Tablo 166: İmalat Sanayi Sektörel KKO’ları, 2011-2016 [%]	252	Tablo 192: Seçilen Sektörlerin Kısmi Toplam Geri Bağlantı Katsayıları	309
Tablo 114: Kişi Başına Düşen Gayrisafi Yurtiçi Hasılanın Gelişimi	177	Tablo 140: Osmaniye Ticaret Borsası’nda İşlem Gören Bazı Ürünlerin İşlem Miktarı [Bin Ton], Ortalama Fiyatları [TL] Ve İşlem Hacimleri [Milyon TL]	209	Tablo 167: İmalat Sanayi Sektörel KKO’larının Sıra Değerleri, 2011-2016	253	Tablo 193: Seçilen Sektörlerin Kısmi Toplam İleri Bağlantı Katsayıları	311
Tablo 115: Akdeniz Bölgesi İlleri Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması	179	Tablo 141: Osmaniye’deki İşyerlerinin Aktif Büyüklüğü ve Net Satışları [2016]	210	Tablo 168: İmalat Sanayi Sektörel KKO’larının Ağırlıklandırılmış Sıra Değerleri ve Kriter Skorları	254	Tablo 194: Sıvı ve Katı Yağ Sektörünün Önemli Katsayı Analizi	313
Tablo 116: Gelişmişlik Endeksine Göre Kademeli İl Grupları [2011]	180	Tablo 142: Osmaniye’nin İllere Göre Satış ve Alış Değerleri [2016, TL]	211	Tablo 169: 2011-2016 Dönemi Kriterler Bazında Sektörlerin Sıra Değerleri	255	Tablo 195: Osmaniye İli İçin Hesaplanan Uzmanlaşma Katsayıları [LQ _i]	315
Tablo 117: TR63 Bölgesi İlleri İnsani Gelişme Endeksi’nin Gelişimi	181	Tablo 143: Osmaniye İli İlk 30 İle Göre Ticaret Hacmi ve Net Satış Değerleri [2016, TL]	212	Tablo 170: Üçlü Düzeyde Faaliyetlerin Kriter Skoru Sıraları ve Toplam Skorları	256	Tablo 196: Osmaniye İli 2023 Yılı Sektörlere Göre İhracat Tahmini [USD]	317
Tablo 118: TR63 Bölgesi İlleri İnsani Gelişme Endeksi [2004]	181	Tablo 144: En Yüksek Ticari Uzaklık Endeks [TUEN] Değerine Sahip 30 İl	215	Tablo 171: Performans Gruplarına Göre İmalat Sanayi Faaliyetleri	259	Tablo 197: Osmaniye İli 2023 Senaryosunun Sektörel Etki Analizi Sonuçları [USD]	319
Tablo 119: Düzey 2 Bölgeleri Bazında İnsani Gelişme Endeksi	182	Tablo 145: Dış Ticaret Hacminin Gelişimi [Milyon USD]	216	Tablo 172: İktisadi Faaliyet Kolları Bazında Sabit Sermaye Yatırımları [% Pay]	262		
Tablo 120: Osmaniye ve TR63 Bölgesi İllerinde Cinsiyetlere Göre Mutluluk Düzeyi [2013]	183	Tablo 146: İhracat ve İthalatın Gelişimi [Milyon USD]	218	Tablo 173: İmalat Sanayi Alt Sektörlerinin Teşviklerden Aldığı Pay [%]	262		
Tablo 121: Cinsiyetlere Göre Umut Düzeyi [2013]	183	Tablo 147: Ana Sektörlere Göre Dış Ticaret Dengesi [Milyon USD]	219	Tablo 174: Yatırım Teşvikleri Osmaniye-Türkiye Farklılaşması	263		
Tablo 122: Kamu Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeyi	184	Tablo 148: İhracatın ve İthalatın Ülkelere Göre Dağılımı [2016]	219	Tablo 175: 2012 Yılı Girdi/Çıktı Tablosu Özeti [Cari Fiyatlarla Milyon TL]	264		
		Tablo 149: Kişi Başı İhracat Ve İthalat [USD]	220				

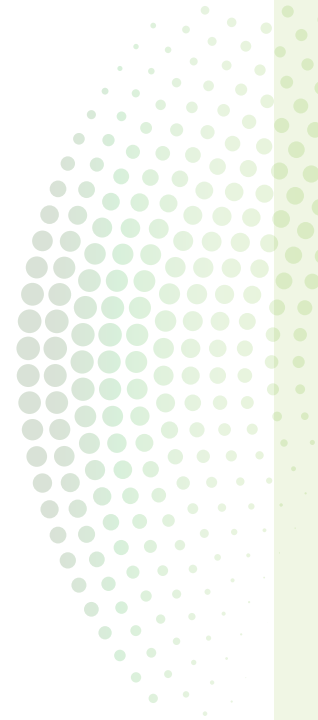

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1:	Osmaniye İli Başlıca Akarsuları	33	Grafik 22:	Osmaniye’de Mevduatın Türlerine Göre Dağılımı	145
Grafik 2:	Osmaniye Nüfus Piramidi [2016]	37	Grafik 23:	Osmaniye’de Kredilerin Türlerine Göre Dağılımı	146
Grafik 3:	TR63 Bölgesi Nüfus Piramidi [2016]	38	Grafik 24:	AR-GE Harcamalarının İBBS Düzey 1 Bölgeleri Bazında Dağılımı [2016, %]	159
Grafik 4:	Türkiye Nüfus Piramidi [2016]	38	Grafik 25:	Elektrik Enerjisi Kurulu Gücünün Kaynaklara Göre Dağılımı [Temmuz 2017, %]	163
Grafik 5:	Osmaniye ve TR63 Bölgesi Net Göç Hızı	41	Grafik 26:	Osmaniye’de Kamu Yatırım Harcamalarının Dağılımı, 2017 [%]	172
Grafik 6:	2008-2013 Dönemi İşsizlik Oranının Gelişimi [%]	51	Grafik 27:	Kişi Başına GSYH’nin Gelişimi [USD, 2004=100]	178
Grafik 7:	Düzey 2 Bölgeleri ve Türkiye Kayıt Dışı İstihdam Oranları [2016, %]	58	Grafik 28:	Yatırım Teşvik Sistemi	189
Grafik 8:	Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı	62	Grafik 29:	Yıllar İtibariyle Osmaniye Ticaret Borsası Hacimleri [Milyon TL]	208
Grafik 9:	Düzey 2 Bölgeleri Tarımsal Hasıla Değerleri-2014 [Milyar TL]	67	Grafik 30:	Osmaniye Ticaret Borsası’ndaki Bazı Ürünlerin Ortalama Fiyat ve İşlem Miktarlarının 2005-2016 Dönemindeki Yıllık Ortalama Değişim Hızı	210
Grafik 10:	Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye’nin Tarımsal Üretim Değerinin Faaliyetlere Göre Dağılımı	68	Grafik 31:	Osmaniye Dış Ticaretinin Gelişimi [Milyon USD]	217
Grafik 11:	İl Arazisinin Kullanıma Göre Dağılımı [%, Hektar]	69	Grafik 32:	Osmaniye ve Türkiye İmalat Sanayi İhracatının Teknoloji Düzeyi, 2006-2016	233
Grafik 12:	Bitkisel Üretim Değeri [2016, TL ve %]	73	Grafik 33:	Osmaniye ve Türkiye İmalat Sanayi İthalatının Teknoloji Düzeyi, 2006-2016	235
Grafik 13:	Canlı Hayvanlar Üretim Değeri Dağılımı [2016]	100	Grafik 34:	2016 Yılı Osmaniye ve Türkiye İmalat Sanayi İhracatının Teknoloji Düzeyine Göre Dağılımı	236
Grafik 14:	Canlı Hayvan Üretim Değerinin Hayvan Türlerine Göre Dağılımı [2016]	100	Grafik 35:	2016 Yılı Osmaniye ve Türkiye İmalat Sanayi İthalatının Teknoloji Düzeyine Göre Dağılımı	236
Grafik 15:	Hayvansal Ürünler Üretim Değerinin Dağılımı [2016]	101	Grafik 36:	Osmaniye İhracat ve İthalatında Teknoloji Düzey Puanının [TDP] Gelişimi	238
Grafik 16:	Osmaniye Hayvan Varlığının Türlerine Göre Dağılımı [2016]	103	Grafik 37:	Türkiye İhracat ve İthalatında Teknoloji Düzey Puanının Gelişimi	238
Grafik 17:	Sanayi Hasıla Endeksi Gelişimi [2004=100]	111	Grafik 38:	Osmaniye İli Sektörel Gelişme Eksenleri	250
Grafik 18:	Kişi Başına Sanayi Hasılasının Gelişimi [TL]	112			
Grafik 19:	Hizmetler Sektörü Hasıla Endeksi Gelişimi [2004=100]	136			
Grafik 20:	Kişi Başına Hizmetler Hasılasının Gelişimi [Cari Fiyatlarla, TL]	137			
Grafik 21:	Osmaniye, TR63, Akdeniz ve Türkiye Kişi Başına Düşen Hizmetler GSYH [2014, TL]	138			

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1:	Osmaniye İl Haritası	32	Harita 7:	Osmaniye İlinde Trafo Merkezleri ve Enerji Nakil Hatları	167
Harita 2:	Osmaniye İli Deprem Haritası	34	Harita 8:	Türkiye Güneş Atlası	167
Harita 3:	2016 Yılında Yakalanan Düzensiz Göçmenlerin İllere Göre Dağılımı	64	Harita 9:	Osmaniye Güneş Atlası	168
Harita 4:	Osmaniye Maden Varlığı	151	Harita 10:	Türkiye Orman Varlığı	169
Harita 5:	Osmaniye Karayolları Ulaşım Ağı	155	Harita 11:	Yatırım Teşvik Sistemi Bölgeler Haritası	190
Harita 6:	Osmaniye İlinde Rüzgâr Enerjisi Santrali Kurulabilecek Alanlar	166			

Bu rapor T.C. Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı ile Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası A.Ş. arasında yapılan protokol gereği, Hatay ilinin potansiyel yatırım konularının araştırılması amacıyla hazırlanmıştır.

Rapor Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası'nın uzman kadrosu tarafından güvenilir olarak kabul edilen kaynaklardan elde edilen verilerle hazırlanmıştır. Raporda yer alan görüşler ve öngörüler rapor kapsamında belirtilen ve kullanılan yöntemlerle üretilen sonuçları yansıtmaktadır.

Raporda belirtilen sonuçlar, görüşler, düşünceler ve öngörüler, Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası tarafından açık ya da gizli olarak bir garanti ve beklenti oluşturmaz. Bir başka ifadeyle; bu raporda yer alan tüm bilgi ve verilerin kullanım ve uygulama sorumluluğu, doğrudan veya dolaylı olarak, bu rapora dayanarak yatırım kararı veren ya da finansman sağlayan kişilere ait olup, bu konuda her ne şekilde olursa olsun Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası ve/veya Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı sorumlu tutulamaz.

© Bu raporun tüm hakları saklıdır. T.C. Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı'nın ve/veya Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası A.Ş.'nin yazılı onayı olmadan raporun içeriği kısmen veya tamamen kopyalanamaz, elektronik, mekanik veya benzeri bir araçla her hangi bir şekilde basılamaz, çoğaltılamaz, fotokopi veya teksir edilemez, dağıtılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası A.Ş.

YÖNETİCİ ÖZETİ

İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırmasına göre TR63 Bölgesi'nde yer alan Osmaniye ili, Çukurova'nın doğusunda yer almakta olup tarihi ilk çağlara kadar uzanmaktadır. Bölgenin ekonomik aktivitesinde önemli bir rol oynayan ilde, tarım ve sanayi il ekonomisinde başat sektörlerdir. Osmaniye'de kalkınmanın itici gücünü oluşturacak öncü sektörlerin belirlenmesi, ilin kaynaklarını etkin bir şekilde ve uygun alanlara yönlendirmesi açısından oldukça önemli görülmektedir.

522.175 [2016] nüfusu ile Türkiye nüfusunun %0,65'ini barındıran Osmaniye ili, nüfus büyüklüğü bakımından 41. büyük ildir. İldeki nüfus yoğunluğu, Türkiye nüfus yoğunluğunun üstünde [2016 yılında Türkiye'de 104 kişi/km² iken, Osmaniye'de 167 kişi/km²] olup, 2008-2016 döneminde nüfus artış hızı daima pozitif olarak gerçekleşmiştir. İldeki nüfus artış hızı, 2016 yılında hem Türkiye nüfus artış hızının üstünde, hem de TR63 Bölgesi'nin üstündedir. [2016 yılında %17,95]. Osmaniye, Türkiye geneline göre nispeten daha genç bir nüfusa sahip olup 2016 yılında net göç alan il konumundadır.

2016 yılı itibari ile Osmaniye'de okuryazarlık oranı %94,63 olup, Türkiye ortalamasının [%96,5] altındadır. İlde kadınların okuma yazma bilmeme oranı erkeklerle göre daha yüksektir. Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında, ilkökul düzeyinde mezuniyet oranı Türkiye ortalamasının altında kalırken, ortaokul ve lise düzeyinde mezuniyet oranı Türkiye ortalamasının üzerindedir. Yükseköğrenim, yüksek lisans ve doktora düzeyinde ise ilin mezuniyet durumu Türkiye ortalamalarının altında kalmaktadır. Osmaniye'nin 2016-2017 eğitim-öğretim dönemi itibarıyla okul kademelerine göre okullaşma oranları, okul öncesi grubunda Türkiye ortalamasına yakın, ilkökul ve ortaokul grubunda Türkiye ortalamasının altındadır. İlin lise ve genel ortaöğretim okullaşma oranları Türkiye ortalamalarının üzerinde iken mesleki ve teknik ortaöğretimde Türkiye ortalamasının altında olmakla birlikte yakın bir değerdedir.

Osmaniye'de 2007 yılından itibaren bir adet devlet üniversitesi bulunmaktadır. Öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalamasına göre daha iyi olmakla beraber, profesör başına ve doçent başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalamalarının çok üzerindedir. Sanayi ve kamu işbirliğine

önem verilen üniversitede, beş adet araştırma merkezi bulunmaktadır. OKÜ, 2013 yılından itibaren enerji verimliliği hizmetlerini yürütebilmek için şirketleri yetkilendirebilen ve sertifika eğitim faaliyetlerini uygulamalı olarak gerçekleştirebilen Türkiye'de dördüncü, bölgede ise tek yetkili kurum olmuştur. Üniversitenin Karacaoğlan Yerleşkesi'nde enerjinin verimli kullanımına yönelik Ar-Ge faaliyetleri sürdürülmektedir.

Osmaniye ilinde işsizlik oranı (%14), Türkiye işsizlik oranının [9,7] oldukça üzerindedir. İşgücüne katılma oranı [%43,9] ise Türkiye ortalamasının [50,8] altındadır. İlin işgücü piyasası dışsal şoklara karşı duyarlıdır.

TR63 [Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye] Bölgesi'nde istihdam genelde hizmetler sektöründe yoğunlaşmıştır. Bölgede sağlanan istihdamda 2016 yılı itibarıyla hizmetlerin payı %53,1, sanayinin payı %25,3, tarımın payı ise %21,5'tir.

TR63 Bölgesi istihdamında, Türkiye geneline göre daha yüksek oranda mikro ölçekli işyerleri hâkimdir. Bölge istihdamının %59,1'i 1-10 işçi çalıştıran işyerlerine aittir. 2016 yılı itibarıyla Osmaniye'de sigortalı işçi çalıştıran 6.450 işyeri mevcut olup, bu işyerlerinde 51.177 sigortalı işçi çalışmaktadır.

TR63 Bölgesi %42,1 [364 bin kişi] kayıt dışı istihdam oranıyla 26 Düzey 2 bölgesi içinde en yüksek orana sahip 9'uncu bölgedir. TR63 Bölgesi'nde tarım sektöründe kayıt dışılık oranı %84,4, sanayi sektöründe %32,4 ve hizmetler sektöründe %29,6'dır. Kayıt dışı istihdam oranı, kadınlarda %60,9 kadın, erkeklerde %35'dir. TR63 Bölgesi kayıt dışı istihdam göstergelerinin tümünde Türkiye ortalamalarından daha kötü performans çizmektedir.

Osmaniye sağlık hizmetleri açısından, Türkiye ortalamasının altında bir görünüme sahiptir. Osmaniye, hem yüz bin kişi başına düşen ortalama yatak sayısı [220 adet] hem de hekim başına düşen nüfus [863 kişi] açısından Türkiye [266 adet, 557 kişi] ve TR63 Bölgesi [222 adet, 782 kişi] ortalamalarının altında kalmaktadır. Yataksız tedavi kurumları açısından Türkiye ortalamalarına göre daha iyi konumda olan Osmaniye'de aile hekimi başına düşen nüfus 3.442 kişi, 112 acil istasyon başına düşen nüfus 26.933 kişi, ambulans başına düşen nüfus 14.246 kişidir. İlde 4'ü devlet, 6'sı özel olmak üzere 10 hastane bulunmaktadır.

Türkiye'ye kıyasla Osmaniye ili ve TR63 Bölgesi, tarım ağırlıklı bir ekonomik yapıya sahiptir. Osmaniye topraklarının %38'i tarım alanıdır. 2014 yılında Türkiye'de tarımın toplam GSYH içindeki payı %6,59, TR63 Bölgesi'nde %9,85 ve Osmaniye ilinde %12,60 düzeyindedir. Bununla birlikte yıllar itibarıyla tarım sektörünün il GSYH'si içindeki payı gerilemekte olup, 2004'de %21,58 olan tarımın il hasılası içindeki payı 2014'de %12,60'a düşmüştür.

2016 yılı itibarıyla Osmaniye tarımsal üretim değeri 1,5 milyar TL'dir. 1,5 milyar TL tarımsal üretim değerinin içinde bitkisel ürünler üretiminin payı %65, canlı hayvanların payı %28 ve hayvansal ürünler üretiminin payı %7'dir.

İlde bitkisel üretim değeri yaklaşık 985 milyon TL'dir. Bunun yaklaşık %63'ünü tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim değeri, %21'ini meyve üretim değeri ve %16'sını da sebze üretim değeri oluşturmaktadır.

2016 yılında Osmaniye'de canlı hayvanlar üretim değeri 417 milyon TL olup, Türkiye canlı hayvanlar üretim değerinin %0,46'sını, TR63 Bölgesi'nin ise %18,37'sini oluşturmaktadır. 2007-2016 döneminde Osmaniye canlı hayvanlar üretim değeri yıllık ortalama %11,64 büyümüştür. Kişi başına canlı hayvanlar üretim değeri 2016'da Osmaniye'de 798 TL, TR63 Bölgesi'nde 711 TL ve Türkiye'de ise 1.126 TL olarak gerçekleşmiştir. 9 yıllık periyotta canlı hayvanlar kişi başına üretim değeri Osmaniye'de yıllık ortalama %9,90, TR63 Bölgesi'nde %14,46, Türkiye'de ise %13,88 büyümeye göstermiştir.

İl hayvancılığında büyükbaş hayvancılığı başat konumdadır. Osmaniye'de hayvancılık üretim değerinin %72,0'ı büyükbaş hayvanlara, %26,2'si küçükbaş hayvanlara ve %1,2'si kümes hayvanlarına aittir.

Osmaniye'de sanayi sektörü son yıllarda önemli bir gelişme göstermiştir. İlde sanayi üretimi fıstık işleme, zeytin ve zeytinyağı üretimi, iplik, dokuma üretimi ve benzeri gibi geleneksel gıda ve tekstil sektörlerine dayalı iken, 2004 yılında Teşvik Yasasının etkisi ile Osmaniye OSB'de yatırımların hız kazanması, ana metal sanayinin gelişmiş olduğu Hatay'a ve limanlara yakınlık, büyük firmaların yatırım yapması gibi nedenlerle sanayi hızlı bir gelişim göstermiştir. İki adet organize sanayi bölgesi bulunan ilde sanayi üretiminde sektörel çeşitlilik söz konusu olup, OSB'lerde doluluk oranları %100'e ulaşmıştır. Osmaniye OSB'de genişletme çalışmaları devam ederken, Kadirli Osmaniye arasında üçüncü OSB'nin kurulması planlanmaktadır.

2004-2014 döneminde Osmaniye ilinin hem sanayi hasılasının hem de GSYH'nin gelişim performansı TR63 Bölgesi ve Türkiye'nin oldukça üzerindedir. 2004 yılında 0,29 milyar TL olan Osmaniye ili sanayi hasılası 2014 yılına gelindiğinde %770 artarak 2,52 milyar TL düzeyine erişmiştir. TR63 Bölgesinde 10 yıllık dönemdeki toplam sanayi hasılası artış oranı %395, Türkiye'de ise %298 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde GSYH ise Osmaniye'de toplamda %353, TR63 Bölgesi'nde %268 ve Türkiye'de %254 yükseliş göstermiştir.

Türkiye imalat sanayi işletmelerinin %2,9'u, imalat sanayi çalışanlarının %2,8'i, maaş ve ücretlerin %2,5'i, cironun %3,4'ü ve yatırımların da %2,8'i TR63 Bölgesi'nde bulunmaktadır. İmalat sanayi işletme sayısı bakımından 26 Düzey 2 bölgesi içinde 11'inci sırada yer alan TR63 Bölgesi, çalışan sayısı açısından 12'inci, maaş ve ücret ödemeleri açısından 8'inci, ciro açısından 7'inci ve brüt yatırımlar bakımından ise 10'uncu sırada yer almaktadır.

TR63 Bölgesi'nde faaliyet gösteren imalat sanayi işletmelerinin önemli bir kısmı; Metal Eşya, Ağaç ve Ağaç Ürünleri, Mobilya İmalatı, Gıda Ürünleri, Giyim Eşyaları sektörlerinde faaliyet göstermektedir. İmalat sanayi istihdam ile maaş ve ücretlerin büyük bir kısmını Metal eşya, Ana Metal, Tekstil ve Gıda oluşturmaktadır. Ciro ve yatırımlar açısından ise Ana Metal ve Tekstil öne çıkan sektörlerdir.

 TR63 Bölgesi için TÜİK verilerinden hareketle yapılan üç yıldız kümelenme analizi neticesinde, farklı kriterlerde 8 sektör 3 yıldız olarak “olgun küme”, 1 sektör iki yıldız olarak “potansiyel küme”, 11 sektörün tek yıldız olarak “aday küme” özelliği taşıdığı görülmüştür.

 Osmaniye’de 2016 yılı SGK verileriyle kapsamlı bir kümelenme çalışması yapılmıştır. 3’lü dijite göre 63 sektörlü imalat sanayi kümelenme analizinde istihdam kriterine göre 3 olgun küme, 5 potansiyel küme ve 12 aday küme özelliği gösteren sektör bulunmaktadır. İşyeri kriterine göre ise 9 potansiyel küme; 19 aday küme mevcuttur.

 Osmaniye’de hizmetler sektörü 2004-2014 döneminde Türkiye’de olduğu gibi GSYH içinde en çok pay alan sektördür. T2014 yılında hizmetler sektörünün Osmaniye GSYH’ndan aldığı pay %44,2’dir. Kişi başına düşen hizmetler sektörü hasılası Türkiye’de 14.213 TL olmuşken, Osmaniye’de 7.022 TL olarak gerçekleşmiştir.

 Osmaniye Ticaret ve Sanayi Odası’na [OTSO] kayıtlı faal 2.736 işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin %10,05’i anonim şirket, %52,6’sı limited şirket, %33,77’si gerçek kişi ticari işletmesidir.

 Osmaniye Ticaret Borsası’nda [OTB] 2005 yılında 127,18 milyon TL’lik mal alınıp satılmışken, 2015 yılında bu değer 1.007,64 milyon TL’ye yükselmiştir. 2016 yılında ise OTB işlem hacmi yaklaşık %0,9 azalarak 998,76 milyon TL’ye düşmüştür. Osmaniye Ticaret Borsası’nda işlem gören ekmeklik buğday miktarı 2005 yılında 82,1 bin ton iken 2016 yılına gelindiğinde yaklaşık %58 azalarak 34,5 bin tona düşmüştür. Ancak aynı dönemde, mısır, yerfıstığı, yağlık ayçiçeği ve iç yerfıstığının işlem miktarı önemli ölçüde artış göstermiştir.

 Osmaniye’nin en çok ticaret ilişkisinde bulunduğu iller İstanbul, Hatay, Adana, Ankara ve Gaziantep’tir. Osmaniye net satışları bakımından en önemli il Hatay’dır.

 Osmaniye’de turizm tarih, kültür, doğa ve sağlık turizmine yöneliktir. İlin turizm aktiviteleri tarihi ve kültürel mekanların

ziyaretleri, dağ ve doğa yürüyüşleri, kuş, kelebek, yaban hayatı gözlemciliği, botanik, yayla turizmi, izcilik faaliyetleri ve sağlık turizmidir. Osmaniye’de Karatepe-Aslantaş Milli Parkı, Kastabala Kuş Cenneti, Sulak Alanı ve Bölgesi, Amanos Dağları turizm açısından önemlidir. İlde nitelikli turizm arzı Merkez İlçede bulunmakta olup, ilin Türkiye turizm yatırım ve işletme ve işletme belgeli tesisler içerisindeki payı tesis, oda ve yatak sayısı itibarıyla %0,001, TR63 Bölgesinde tesis sayısında %0,05, oda ve yatak sayısında %0,06 gibi çok düşük düzeydedir. İlde turizm yatırım ve işletme belgeli tesislerin doluluk oranı 2016 yılı itibarıyla %36,36’dır [Türkiye’de %41,51]. Doluluk oranının %30,07’si yerli turistlere aittir.

 Bankalaşma oranının Türkiye genelinin altında olduğu Osmaniye’de 12 banka bankacılık faaliyetinde bulunmaktadır.

Bankacılık, ekonomik aktivitelerin ve nüfusun fazla olduğu merkezlerde yoğunlaşmış olup, banka şubelerinin %50’si Osmaniye merkezde, %27’si Kadirli’de bulunmaktadır. İller sıralamasında Osmaniye, ilde bulunan banka sayısı açısından 57.sırada, şube sayısı açısından 48.sırada, mevduat büyüklüğü açısından 60. sırada ve kredi kullanımında 46. sırada yer almaktadır. İlde en fazla kredi kullanımı %81,1 oranı ile ihtisas dışı krediler ve %11,9 oranı ile tarım kredilerindedir. İl, bankacılık altyapısı ve teknoloji kullanımı açısından Türkiye ortalamalarının altındadır.

 Osmaniye ili için önemli madenler demir, kükürt ve manyezittir. Merkez İlçe’de bulunan Yuntmağara yatağında 1.800 ton, Kokarca yatağında 7.618 ton ve Kızılyüce demir zuhuru ise 5.625 ton görünür demir rezervi bulunmaktadır. İlin diğer yeraltı kaynaklarından kükürt, Issızca sahasında bulunmakta olup, 2.125.000 ton görünür, 6.075.000 ton görünür+muhtemel rezerv sahiptir. İlin manyezit yatakları da Bahçe ilçesinde bulunmakta olup, 8.000 ton görünür rezerv vardır. Haruniye Bölgesinde bulunan jeotermal kaynaklar kaplıca amaçlı kullanılmaktadır.

 İlin su kaynaklarından akarsular, Ceyhan Nehri ve nehrin yan kollarıdır. Ceyhan Nehri ve kolları üzerine kurulu barajlardan sulama, taşkın, enerji ve içme suyu amaçlı kullanım yapılmaktadır. İlin toplam yeraltı suyu rezervi 159,69 hm³/yıl ve tahsis edilen su miktarı 136,24 hm³/yıldır. Yeraltı suyu işletmesine uygun alanda 35 adet işletme kuyusu açılarak 1.590 hektar alanın

sulanması planlanmıştır. İlin su kaynaklarının kalitesi, sulama suyu ölçütlerine göre çok iyi ve iyi niteliğinde, sanayi ve yoğun tarım alanlarında ise genellikle kullanılabilir niteliktedir.

 Osmaniye ilinde, 2015 yılı itibarıyla 112.220 hektarı normal, 46.415 hektarı boşluklu kapalı ormanlık alan olmak üzere, toplam 158.635 hektar ormanlık alan bulunmaktadır. Ormanlık alan, il toplam alanının % 48’ini oluşturmaktadır. Türkiye geneline göre Osmaniye orman varlığı açısından daha iyi durumdadır. Türkiye’nin 22.342.935 hektarlık toplam ormanlık alan içerisinde ise, Osmaniye ilinin payı %0,7’dir.

 Osmaniye’de 2016 yılı itibarıyla, 159.930 m³ endüstriyel odun üretilmiştir. Türkiye genelinde endüstriyel odun üretimi ise 17.009.998 m³ olup, Osmaniye’nin Türkiye üretimi içindeki payı %0,94’tür. Endüstriyel odun üretimi açısından Osmaniye, iller arası sıralamada 34. sırada yakacak odun üretiminde ise 35. sırada yer almıştır.

 Osmaniye’de ulaşım ağırlıklı olarak karayolu ile sağlanmaktadır. 2017 yılı başı itibarıyla Osmaniye’de, 70 km’si devlet, 215 km’si il yolu ve 80 km’si otoyol olmak üzere toplam 365 km karayolu bulunmaktadır.

 Güneydoğu ve Doğu Anadolu’yu Türkiye’nin orta ve batı bölgelerine bağlayan demiryolu Osmaniye’den geçmektedir. İl sınırları içinden geçen demiryolu uzunluğu (konvansiyonel hat) 74 km’dır. Osmaniye demiryolu Türkiye toplam konvansiyonel hatların [11.319 km] %1’ini kapsamaktadır.

 Osmaniye, TCDD’nin Mersin-Adana-Osmaniye-Gaziantep Hızlı Demiryolu Projesi içinde yer almaktadır. Söz konusu proje, Mersin-Adana 3. ve 4. Hat, Adana-İncirlik-Toprakkale, Toprakkale-Bahçe, Bahçe-Nurdağ [Fevzipaşa Varyantı], Nurdağ-Başpınar, Başpınar-Mustafayavuz [Gaziray] kesimlerinden oluşmaktadır. Hızlı Demiryolu Projesi kapsamında, Bahçe-Nurdağ [Fevzipaşa] Varyantı Projesi ile çift hatlı varyant inşa edilmekte olup, Osmaniye’nin Bahçe ilçesi ile Gaziantep’in Nurdağı ilçesini birbirine bağlayan proje sonuçlandığında Türkiye’nin en uzun çift tüp geçidi hizmete girecektir. Proje kapsamında çift tüplü

tünel [9.952 m] ve bir adet aç kapa [710 m] tünel yapım aşamasında olup 2019 yılında hizmete girmesi beklenmektedir.

 Osmaniye’ye en yakın havalimanı olan Adana Şakir Paşa Havalimanı 90 km ve en yakın deniz limanı olan İskenderun Limanı 79 km uzaklıktadır. Yeni liman ve yol yatırımları ile ilin denizyolu bağlantısı 15 km’ye düşecektir.

 Osmaniye ilinde iki adet OSB bulunmaktadır. Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi, 1994 yılında Toprakkale’de kurulmuştur. Beş etapta oluşan OOSB toplam 699 hektarlık alan ile hizmet vermektedir. Parsel sayısı 141, firma sayısı 107, üretime geçen parsel sayısı 108, üretimi geçici duran parsel sayısı 17, inşaat halinde parsel sayısı 6, proje safhasında parsel sayısı 10 olup, üretimde bulunan tesislerde toplam çalışan sayısı 9.299 kişidir. Bölgenin istihdamı taşeron işçilerle birlikte 11.000 kişiye kadar çıkmaktadır.

 Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinde, metal ağırlıklı bir yapı gözlenmekle birlikte sektörel çeşitlilik de söz konusudur. OSB’de yer alan firmalar %46 oranında metal, %23 oranında iplik sektöründe yoğunlaşmıştır. Bölgede tekstil, makine imalatı, kimya, gıda, gübre, orman ürünleri, mermer işleme, inşaat, ambalaj, plastik, kağıt, polipropilen çuval, otomotiv yan sanayi, kauçuk-geri kazanım, döküm, enerji-biyokütle, mobilya, basınçlı LPG tankı, geri dönüşüm tesisi gibi farklı sektörlerde üretim yapılmaktadır.

 Kadirli Organize Sanayi Bölgesi, 1997 yılında kurulmuştur. Altyapı çalışmaları tamamlanan OSB’de toplam alan 171 hektar olup, 46 adet parselin 44 adedi yatırımcılara tahsis edilmiştir. Bölgede 32 tesis üretimde, 5 tesis inşaat aşamasında ve 7 tesis te proje aşamasındadır. Üretimde bulunan tesislerde toplam çalışan sayısı 1.584 kişidir. Kadirli OSB’nde, birinci etapta daha çok küçük ve yerli yatırımcılar yer almışken ikinci etapta daha büyük ve başarı oranı daha yüksek yatırımcılar yer almıştır. Bölgede yer alan firmalar gıda, tekstil, metal, yapı malzemeleri, mobilya, makine imalat, mermer gibi sektörlerde faaliyette bulunmaktadırlar.

 Osmaniye’de Ar-Ge faaliyetleri, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesinde ve OSB’de yer alan büyük firmalarda yapılmaktadır. Osmaniye OSB içinde Osmaniye Teknoloji Geliştirme Merkezi’nin temeli 2017 yılında atılmıştır.

 Osmaniye’de toplam 22 adet elektrik üretim tesisi bulunmakta olup bunların 16’sı hidroelektrik santral, 3’ü rüzgar elektrik santrali, 2’si güneş elektrik santrali ve 1’i de biyogaz elektrik santralidir. İlde toplam kurulu güç 1.057,66 MW olup, yıllık elektrik üretimi yaklaşık 3.336 GW’tır. Elektrik üretim tesislerinden dört adet HES, Elektrik Üretim A.Ş. [EÜAŞ]’ne ait olup toplam kurulu kapasitenin %61,6’sını [651,91 MW] oluşturmaktadır. İlde faaliyette bulunan diğer elektrik üretim tesisleri özel sektöre aittir.

 Osmaniye’nin 2015 yılı itibariyle elektrik tüketimi 3.209 bin MWh olup, en fazla elektrik tüketiminin %79,1 ile sanayi kesimine ait olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla %9 ile meskenler, %6,7 ile ticarethaneler, %3,1 ile resmi daireler, %0,9’ar ile sokak aydınlatması ve diğerleri ve %0,3 ile tarımsal sulama grubunun izlediği görülmektedir.

 Osmaniye’de RES kurulabilecek potansiyel alan maksimum 143.62 km² ve potansiyel toplam kurulu güç 718.08 MW olarak hesaplanmıştır. Osmaniye’de Osmaniye Gökçedağ RES [135 MW], Hasanbeyli RES [50 MW] ve Sarıtepe RES [50 MW] olmak üzere üç adet RES santralının toplam kurulu kapasitesi 235 MW’tır. İlin potansiyel kurulu gücü dikkate alındığında toplam 483 MW kapasiteli RES yatırımı daha yapılması olası görülmektedir.

 Osmaniye, güneş enerjisi santrali için güneşte yer alan en uygun illerdendir. Osmaniye için yıllık toplam güneşlenme süresi 2.956,5 saat, günlük toplam 8,1 saat, yıllık toplam gelen güneş enerjisi 1.650 kWh/m²/yıl olup, Türkiye ortalamalarının üzerinde kalmakta olup, potansiyel GES yatırımları için uygun bir bölgedir. İlde, T.Dinamik Osmaniye Bahçe GES [3,20 MW] ve Emta Kablo GES [0,90 MW] olmak üzere iki adet GES faaliyettedir.

 Osmaniye, zengin orman kaynakları, hayvancılık ve bitkisel üretimi ile biyokütle enerjisi açısından potansiyeli olan illerdendir. Osmaniye’de bir adet biyogaz yakıtlı 3,12

MW gücünde elektrik santrali bulunmaktadır. İlde biyokütle enerji kaynağı olarak kullanılabilecek odun miktarı 99.995 sterdir [Yığın durumundaki yakacak odun için kullanılan, bir metreküpe eşit hacim ölçüsü birimi]. İlde ayrıca biyokütle enerjisi kapsamında kullanılabilecek, karbonhidrat bitkileri [patates, buğday, mısır, pancar vb.], elyaf bitkileri [keten, kenaf, kenevir, sorgum vb.], bitkisel artıklar [dal, sap, saman, kâk, kabuk vb.], hayvansal atıklar ile endüstriyel atıklar önemli bir potansiyel oluşturmaktadır.

 Osmaniye’de kamu yatırım harcamaları 2010 yılına göre %386 oranında artarak 2017 yılında 166 milyon 823 bin TL olmuştur.

İlde kamu yatırım harcamalarındaki artış, Türkiye [%179] ve TR63 Bölgesindeki [%169] artıştan daha fazladır. Osmaniye, 2017 ‘de kamu yatırım harcamalarında Türkiye toplamından %0,02, TR63 Bölgesi toplamından %12,01 pay almıştır. Osmaniye’de 2017 yılı itibarıyla en fazla kamu yatırım harcaması 64 milyon 2 bin TL [%38,37] ile eğitim sektörüne yapılmıştır. İlde kamu yatırım harcamalarının eğitim, tarım, sağlık ve ulaştırma-haberleşme sektörlerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

 Osmaniye ekonomisinin 2004-2014 dönemindeki büyüme oranı Türkiye ekonomisine kıyasla %20,8 daha yüksektir.

Bunun doğal sonucu olarak söz konusu dönemde Osmaniye ekonomisi Türkiye ekonomisine katkısını her yıl yaklaşık %2,32 oranında artırmıştır. Osmaniye ekonomisi Türkiye ekonomisine katkısını 2004 yılına göre 2014 yılında %25,8 oranında artırmıştır.

 2004-2014 döneminde Osmaniye kişi başına GSYH büyüme oranı, TR63 Bölgesi ve Türkiye kişi başına GSYH oranlarından sırasıyla %16,1 ve %21,3 oranında daha yüksektir.

 Osmaniye, Yatırım Teşvik Sistemine göre 5. bölgede yer almaktadır. Osmaniye için verilen destekler KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti vergi indirimi, sigorta primi işveren hissesi, yatırım yeri tahsis, faiz desteğidir. OSB içi yatırımlarda vergi indirimi ve sigorta primi işveren hissesi desteği açısından 6. Bölge oran ve süreleri uygulanır.

 Osmaniye’de 2017 yılı ilk 11 ayı itibarıyla 75 adet teşvik belgesi alınmıştır. Bu teşvik belgelerinde öngörülen sabit yatırım tutarı 491 milyon TL, istihdam sayısı 611’dir. Bu dönemde Türkiye’de

alınan toplam teşvik belgesinin %1,09’u, öngörülen sabit yatırım tutarının %0,29’u ve istihdam sayısının ise %0,3’ü Osmaniye iline aittir.

 Osmaniye ihracatı imalat sanayiye dayanmaktadır. 2016 yılında 142 milyon dolar olan Osmaniye ihracatının 135 milyon dolarını imalat sanayi sektörü ihracatı oluşturmaktadır.

 2010 yılı ve sonrasında Osmaniye’nin net ihracat değeri daima negatif olmuştur. 2014 yılında Osmaniye net ihracatı en küçük değeri olarak -815 milyon dolara ulaşmıştır. Net ihracat değeri 2015 yılında -615 milyon dolar ve 2016 yılında -459 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

 2016 yılında Türkiye’de ihracatın ithalatı karşılama oranı %71,76 düzeyinde iken Osmaniye’de bu oran sadece %23,64 düzeyindedir.

 Osmaniye’de kişi başına düşen ihracat 272 USD olup, 1.786 USD olan Türkiye kişi başına düşen ihracat tutarının oldukça altındadır.

 Ülke bazında yoğunlaşma analizi sonuçlarına göre Osmaniye’de hem ihracatta hem de ithalatla ülke yoğunlaşması yüksek düzeydedir. Başka bir deyişle Osmaniye’de ihraç ve ithal pazarlarında ülke çeşitliliği çok az olup, il ihracatı ve ithalatı iç ve dış şoklara karşı duyarlı bir yapıya sahiptir.

 Osmaniye’de ihracatta ve ithalatla sektörel yoğunlaşma oranı da oldukça yüksektir. Bu da Osmaniye dış ticaretini iç ve dış şoklara karşı oldukça duyarlı hale getirmektedir.

 İkili dijitte Osmaniye imalat sanayi ihracatında öne çıkan sektörler, Ana Metal Sanayi ve Tekstil Ürünleri sektörleridir. Dörtlü dijitte ise Demir-Çelik Ana Sanayi, Tekstil Elyafından İplik ve Dokunmuş Tekstil ve Demir-Çelik Dışındaki Ana Metal Sanayidir.

 İkili dijitte Osmaniye imalat sanayi ithalatında önemli sektörler, Atık ve Hurdalar ve Ana Metal Sanayidir. Dörtlü dijitte ise Atık ve Hurdalar, Demir-Çelik Ana Sanayi ve Demir-Çelik Dışındaki Ana Metal Sanayidir.

 İhracatta 2’li dijitte 2010 yılı ve sonrasında Ana Metal Sanayi, 2011 yılı ve sonrasında Tekstil Ürünleri, 2015 ve sonrasında ise Atık ve Hurdalar ve Tarım ve Hayvancılık sektörlerinde uzmanlaşma katsayısı 1’in üzerinde çıkmıştır.

 Dörtlü dijitte ise 2016 yılında uzmanlaşma katsayısı 1’in üzerinde çıkan 11 sektör bulunmaktadır. Bunlardan en yüksek uzmanlık katsayısına sahip ilk üç sektör, Demir-Çelik Ana Sanayi, Kimyasal Gübre ve Azotlu Bileşikler ve Tekstil Elyafından İplik ve Dokunmuş Tekstildir.

 Osmaniye imalat sanayi ihracatı orta düşük teknoloji ağırlıklıdır. 2016 yılında Osmaniye imalat sanayi ihracatının yaklaşık %77’si orta düşük teknoloji ve %19’u düşük teknoloji ürünlerden oluşmuştur. 2010-2016 döneminde Osmaniye imalat sanayi ihracatı içerisinde yıllık büyüme oranı pozitif olanlar sadece düşük teknoloji ürünlerdir.

 2016 yılı Osmaniye imalat sanayi ithalatında orta düşük teknoloji ürünlerin payı yaklaşık olarak %80, düşük teknoloji ürünlerinki %15 ve yüksek teknoloji ürünlerin payı ise %2,8’dir. Dolayısıyla Osmaniye imalat sanayi ithalatında da ihracatta olduğu gibi orta düşük teknoloji ürünler ağırlıklıdır. 2010-2016 döneminde yüksek teknoloji ürünlerin Osmaniye imalat sanayi ithalatından aldığı payın yıllık büyüme oranı yaklaşık %26’dır. Bu oran düşük teknoloji ürünlerde yaklaşık %11 ve orta yüksek düşük teknoloji ürünlerde de %-16’dır.

 Osmaniye ili gelişim bileşenlerinin bulunabilirliği açısından yeterli bir görünüm arz etmektedir. Temelde kuruluş yeri faktörlerini içeren ve yatırımların karlılığı ve verimliliği üzerinde etkili olan, il için belirlenen 21 gelişim bileşeninin 11’inin yeterli, 10’unun kısmen yeterli olduğu değerlendirilmiştir.

 Osmaniye’nin sektörel gelişme eksenleri imalat sanayi, enerji, tarım ve hizmetler [turizm, lojistik], alanlarındadır. Osmaniye için sektörel gelişme eksenleri tespit edilirken; yerel dinamiklere ve içsel potansiyele dayalı gelişmenin sağlanmasına özen gösterilmiş ve bölgede rekabet gücünün artırılması, istihdamın artırılması, sosyal kalkınmanın sağlanması ve bölgesel gelişmenin sağlanması gibi temel gelişme stratejileri dikkate alınmıştır.

 Osmaniye için önerilen yatırım konularını tespiti için çok sayıda teknik eşanlı olarak kullanılmıştır. Önerilen yatırım konularının tespitinde öncelikle ilin sahip olduğu kaynaklar ve bu kaynakların kullanılabilme potansiyelleri dikkate alınmıştır. Ayrıca imalat sanayine ilişkin yatırım önerilerinin belirlenmesinde sektörel performans değerlendirmesi, girdi-çıkı analiz, yatırım eğilimi, sektörel yoğunlaşma, kümelenme analizi, dış ticaret performansı, ihracatta uzmanlaşma durumu [LQ] ve rekabet gücü [RCA] gibi farklı teknikler de kullanılmıştır. Güncel verilerden oluşan ve yenilenen sektörel performans analizi, en son verilerden yararlanılarak hesaplanan kümelenme analizi ve dış ticaret performansları imalat sanayi için yatırım konusu belirlemede öncelikle dikkate alınmıştır.

 Yapılan değerlendirmeler neticesinde 46 yatırım konusu önerilmiştir. Yörenin doğal, sosyal ve ekonomik koşulları ve potansiyel gelişme eksenleri dikkate alınarak NACE Revize 2 faaliyeti sınıflaması bazında üçlü dijite göre belirlenen 30 sektörden seçilen dörtlü dijitteki 46 yatırım konusu kuruluş yeri faktörlerine göre değerlendirilmiştir.

 Osmaniye için kuruluş yerinin uygunluğu açısından önerilen yatırım konularının 8'i A grubunda, 34'ü B grubunda, 4'ü C grubundadır.

A grubu içerisinde bulunan yatırım konularına bakıldığında;

- Hem performans değerlemesinden hem de kuruluş yeri faktörlerinden de A notunu alan [AA notuna sahip faaliyet alanları] 3 yatırım konusu, [imalat sanayi]
- Performans değerlemesinden C, kuruluş faktörleri açısından A notunu alan [CA notuna sahip faaliyet alanları] 1 yatırım konusu
- İmalat sanayi dışında yer aldığı için performans değerlemesi yapılamadığından performans notu bulunmayan, ancak kuruluş faktörleri açısından A notunu alan [A notuna sahip faaliyet alanları] 4 yatırım konusu bulunmaktadır.

B grubu içerisinde bulunan yatırım konularına bakıldığında;

- Performans değerlemesinden A, kuruluş faktörleri açısından B notunu alan [AB notuna sahip faaliyet alanları] 9 yatırım konusu,
- Hem performans değerlemesinden hem de kuruluş yeri faktörlerinden de B notunu alan [BB notuna sahip faaliyet alanları] 10 yatırım konusu,
- Performans değerlemesinden C, kuruluş faktörleri açısından B notunu alan [CB notuna sahip faaliyet alanları] 8 yatırım konusu,
- İmalat sanayi dışında yer aldığı için performans değerlemesi yapılamadığından performans notu bulunmayan, ancak kuruluş faktörleri açısından B notunu alan [B notuna sahip faaliyet alanları] 7 yatırım konusu bulunmaktadır.

C grubu içerisinde bulunan yatırım konularına bakıldığında;

- Performans değerlemesinden A, kuruluş faktörleri açısından C notunu alan [AC notuna sahip faaliyet alanları] 1 yatırım konusu,
- Performans değerlemesinden B, kuruluş faktörlerinden C notunu alan [BC] 2 yatırım konusu, -Performans değerlemesinden C, kuruluş faktörleri açısından C notunu alan [CC notuna sahip faaliyet alanları] 1 yatırım konusu bulunmaktadır.

Ana Faaliyet Alanı		Notu	Faaliyet Sayısı	Faaliyet Adı (NACE Rev. 2)	
TARIM	A	4	01.23- Turunçgillerin Yetiştirilmesi 01.26- Yağlı Meyvelerin Yetiştirilmesi 01.41- Sütü Sağılan Büyük Baş Hayvan Yetiştiriciliği (Süt Besiciliği) 01.42- Diğer Sığır ve Manda Yetiştiriciliği (Et Besiciliği)		
	B	1	02.10- Orman Yetiştirme (Silvikültür) ve Diğer Ormancılık Faaliyetleri		
SANAYİ	İMALAT SANAYİ	AA	3	10.11- Etin İşlenmesi, Saklanması 10.13- Et ve Kümes Hayvanlarının Etlerinden Üretilen Ürünlerin İmalatı 10.51- Süthane İşletmeciliği ve Peynir İmalatı	
		AB	9	13.20- Dokuma 17.21- Oluklu Kağıt ve Mukavva İmalatı İle Kağıt ve Mukavvadan Yapılan Muhafazaların İmalatı 17.22- Kağıttan Yapılan Ev Eşyası, Sıhhi Malzemeler ve Tuvalet Malzemeleri İmalatı 27.31- Fiber Optik Kabloların İmalatı 27.32- Diğer Elektronik ve Elektrik Telleri ve Kabloların İmalatı 27.33- Kablolamada Kullanılan Gereçlerin İmalatı 29.20- Motorlu Kara Taşıtları Karoseri (Kaporta) İmalatı; Treyler (Römork) ve Yarı Treyler (Yarı Römork) İmalatı 29.32- Motorlu Kara Taşıtları İçin Diğer Parça ve Aksesuarların İmalatı 30.40- Askeri Savaş Araçlarının İmalatı	
		AC	1	29.10- Motorlu Kara Taşıtlarının İmalatı	
		BB	10	13.10- Tekstil Elyafının Hazırlanması ve Bükülmesi 24.20- Çelikten Tüpler, Borular, İçi Boş Profiller ve Benzeri Bağlantı Parçalarının İmalatı 24.31- Barların Soğuk Çekilmesi 24.32- Dar Şeritlerin Soğuk Haddelenmesi 24.33- Soğuk Şekillendirme veya Katlama 24.34- Tellerin Soğuk Çekilmesi 25.11- Metal Yapı ve Yapı Parçalarının İmalatı 25.12- Metallerden Kapı ve Pencere İmalatı 25.21- Merkezi Isıtma Radyatörleri (Elektrikli Radyatörler Hariç) ve Sıcak Su Kazanları (Boylarları) İmalatı 25.29- Metalden Diğer Tank, Rezervuar ve Konteynerler İmalatı	
		BC	2	20.15- Kimyasal Gübre ve Azot Bileşiklerinin İmalatı 20.59-Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Kimyasal Ürünlerin İmalatı	
		CA	1	10.41- Sıvı ve Katı Yağ İmalatı	
		CB	8	13.30- Tekstil Ürünlerinin Bitirilmesi 24.10- Ana Demir ve Çelik Ürünleri İle Ferro Alaşımlarının İmalatı 24.51- Demir Döküm 24.52- Çelik Dökümü 24.53- Hafif Metallerin Dökümü 24.54- Diğer Demir Dışı Metallerin Dökümü 25.61- Metallerin İşlenmesi ve Kaplanması 25.62- Metallerin Makinede İşlenmesi ve Şekil Verilmesi	
		CC	1	30.20- Demir Yolu Lokomotifleri ve Vagonlarının İmalatı	
		ENERJİ	B	3	35.11. Elektrik enerjisi üretimi (GES) 35.11- Elektrik enerjisi üretimi (RES) 35.11- Elektrik enerjisi üretimi (BES)
		HİZMETLER	LOJİSTİK	B	2
TURİZM	B		3	55.10- Oteller ve Benzeri Konaklama Yerleri 55.20- Tatil ve Diğer Kısa Süreli Konaklama Yerleri 56.10- Lokantalar ve Seyyar Yemek Hizmeti Faaliyetleri	

1. GİRİŞ

1. GİRİŞ

Osmaniye ili Çukurova'nın doğusunda yer alan, tarihi eski dönemlere kadar uzanan eski bir yerleşim yeridir. Sahip olduğu tarihi ve kültürel değerleri, doğal güzellikleri, coğrafi yapısı, elverişli iklimi, verimli toprakları ve gelişen sanayisi ile ekonomik gelişimini sürdüren ve gelişme potansiyeli olan illerdendir.

Bu çalışmada, Osmaniye'nin sosyoekonomik yapısı incelenerek, çok yönlü profilinin çıkarılması ve il için uygun yatırım konularının belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla çalışmanın birinci bölümünde, Osmaniye ilinin ekonomik ve sosyal durum profilini özetleyen belirli göstergeler, Türkiye ile karşılaştırmalı olarak verilerek genel ve özet bir tablo sunulmuştur.

İlin mevcut durumunun, TR63 Bölgesi ve Türkiye içindeki konumu itibarıyla irdelendiği ikinci bölümde, ilin coğrafi yapısı [yeryüzü şekilleri ve iklim özellikleri], demografik yapısı [nüfus, eğitim, istihdam ve sağlık], iktisadi yapının bileşenleri [tarım ve hayvancılık, sanayi ve hizmetler sektörleri bazında] ayrıntılı olarak incelenmiş ve imalat sanayine ilişkin olarak yoğunlaşma ve kümelenme analizi yapılmıştır.

Üçüncü bölümde, ilin altyapı olanakları incelenerek değerlendirilmiştir. İlin yeraltı kaynakları ile doğal kaynaklarının potansiyeli, maden ve jeotermal kaynakları, su kaynakları, orman varlığı, enerji durumu, yenilenebilir enerji kaynakları, güneş, rüzgar, biyokütle enerji potansiyeli açılarından incelenmiştir. Osmaniye'nin ulaşım olanakları [karayolları, demiryolları] ve sanayi altyapısı [organize sanayi bölgeleri, küçük sanayi siteleri, Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri] ve ilin kamu yatırımlarından yararlanma düzeyi bu bölümde ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde, ilin gelişmişlik durumu ve ekonomik-sosyal gelişmişlik görünümü, gayrisafi yurtiçi hasıla, sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi, insani gelişme endeksi ve yaşam memnuniyeti açılarından irdelenmiştir.

Beşinci bölümde yatırımlarda devlet yardımlarının yasal altyapısı olan teşvik sistemi değerlendirilmiş, devlet yardımları kapsamında Osmaniye'nin teşviklerden yararlanma düzeyi belirlenmiştir.

Altıncı bölümde, Osmaniye ili dış ticaretinin analizi ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu bölümde dış ticaret ülkeler ve sektörler bazında ayrıntılı olarak incelenerek, il ihracatı ve ithalatında öne çıkan ülke ve sektörlerin yoğunlaşma analizleri yapılmıştır. Ayrıca Osmaniye ve Türkiye için ihracat ve ithalatta teknoloji düzey puanları hesaplanmış, dış ticarete konu mallarda teknoloji açığının boyutu tespit edilmiştir.

Yedinci bölümde ilin SWOT analizine göre güçlü ve zayıf yönleri, il için fırsatlar ve tehditler irdelenmiş, gelişim bileşenlerinin bulunabilirliği verilerek yatırım ortamı açısından Osmaniye ili değerlendirilmiştir.

Sekizinci bölümde Osmaniye için önerilen yatırım konularının tespit edilmesi, yatırım eğilimlerinin belirlenmesi ve ilde potansiyel taşıyan/taşıyabilecek faaliyet konuları; yatırım eğilimi, sektörler arası etkileşim, performans analizi, kümelenme analizi gibi çeşitli analizlere tabi tutularak, çıkan sonuçlara göre yatırım önerilerinin değerlendirme kriterlerine ve kuruluş yeri faktörlerine göre analizi yapılmıştır.

Çalışmanın dokuzuncu bölümünde Osmaniye için önerilen yatırım konularından öne çıkanların sektörler arası etkileşim ve bağlantıları hesaplanarak, bu yatırım konularının sektörel karakteristikleri detaylı olarak incelenmiştir. Bu bölümde, ayrıca, Osmaniye için 2023 yılı hedeflenerek gerçekleştirilen bir senaryoya göre, ilde ihracat potansiyeli taşıyan sektörlerin belirlenen ihracat hedeflerini gerçekleştirmeleri durumunda il ekonomisinde yaratacağı etkiler ve ilin dışarıdan tedarik edeceği sektörel üretimler belirlenmiştir.

Çalışma genel değerlendirme ve sonuç bulgularının yer aldığı onuncu bölümle sona ermektedir.

OSMANİYE İLİ EKONOMİK VE SOSYAL DURUM PROFİLİ

	Türkiye	Hatay
COĞRAFI VE DEMOGRAFİK GÖSTERGELER		
Yüzölçümü [km²]	783.562	3.320
Nüfus [2016 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine Göre][Kişi]	79.814.871	522.175
Yıllık Ortalama Nüfus Artış Hızı [2015-2016] [Binde]	13,55	17,97
Nüfus Yoğunluğu [2016] [kişi/ km²]	104	167
Net Göç Hızı [2015-2016] [Binde]	-	3,60

EĞİTİM GÖSTERGELERİ		
Okur-Yazar Nüfus Oranı [2016] [Yüzde]	96,5	94,63
İlkokulda Okullaşma Oranı [2016-2017] [Yüzde]	91,16	87,72
Erkek [Yüzde]	91,08	86,82
Kız [Yüzde]	91,24	88,68
Ortaokulda Okullaşma Oranı [2016-2017] [Yüzde]	95,68	94,40
Erkek [Yüzde]	95,60	94,19
Kız [Yüzde]	95,76	94,63
Ortaöğretimde Okullaşma Oranı [2016-2017] [Yüzde]	82,54	83,33
Erkek [Yüzde]	82,69	82,78
Kız [Yüzde]	82,38	84,01

İSTİHDAM GÖSTERGELERİ		
İşgücüne Katılma Oranı [2013] [Yüzde]	50,8	43,9
İstihdam Oranı [2013] [Yüzde]	45,9	37,8
İşsizlik Oranı [2013] [Yüzde]	9,7	14
Tarımda Çalışanların Toplam İstihdama Oranı [2016] [Yüzde]*	19,5	-
Sanayide Çalışanların Toplam İstihdama Oranı [2016] [Yüzde]*	26,8	-
Hizmetlerde Çalışanların Toplam İstihdama Oranı [2016] [Yüzde]*	53,7	-

SAĞLIK GÖSTERGELERİ		
Hastane Sayısı [Türkiye 2015, Osmaniye 2017] [Adet]	1.533	10
Yüz Bin Kişiye Düşen Yatak Sayısı [2015] [Adet]	266	220
Aile Hekimliği Başına Hasta Sayısı [2015] [Kişi]	3.629	3.442
Doktor Başına Hasta Sayısı [2015] [Kişi]	557	863

* 2014 ve sonrası için il verisi bulunmamaktadır. Sanayi istihdamı verisi, madencilik, imalat sanayi, elektrik-gaz-su ve inşaatı içermektedir.

	Türkiye	Hatay
SANAYİ SEKTÖRÜ GÖSTERGELERİ		
GSYH İçinde Sanayinin Payı [Cari Fiyatlarla] [2014] [Yüzde]	28,2	31,6
İl Sanayi GSYH Türkiye Sanayi GSYH İçindeki Payı [%]	-	0,39
Kişi Başına Sanayi GSYH Değeri [2014] [TL]	7.469	5.019
İmalat Sanayi İşyeri Sayısı [2016]	224.952	618
Sanayi Elektrik Kullanımının Türkiye İçindeki Payı [2015] [Yüzde]	-	2,5
Kişibaşı Sanayi Elektrik Tüketimi [2015-KWh]	1.315	4.949
TARIM SEKTÖRÜ GÖSTERGELERİ		
Tarım Alanlarının Toplam Alan İçindeki Payı [2016] [Yüzde]	30,2	38
Tarımsal Üretim Değerinin Türkiye İçindeki Payı [2016] [Yüzde]	-	0,56
Kişi Başına Düşen Tarımsal Üretim Değeri [TL-2016]	3.396	2.900
Kişi Başına Düşen Bitkisel Üretim Değeri [TL-2016]	1.491	1.887
Kişi Başına Düşen Hayvancılık Üretim Değeri [TL-2016]	1.126	798
GSYH İçinde Tarımın Payı [Cari Fiyatlarla] [2014] [Yüzde]	6,59	12,60
Organik Üretim Yapılan Arazi [2016-Hektar]	523.777	0
Organik Üretim Miktarının [Ton] Türkiye İçindeki Payı [2016] [Yüzde]	-	0
BANKACILIK GÖSTERGELERİ		
Banka Sayısı [2016]	47	12
Banka Şube Sayısı [2016] [Adet]	10.701	40
Banka Mevduatı [2016] [Milyon TL]	1.387.900	1.656
Banka Kredileri [2016] [Milyon TL]	1.622.377	3.262
Kişi Başına Düşen Banka Mevduatı [2016] [TL]	17.389	3.171
Kişi Başına Düşen Banka Kredisi [2016] [TL]	20.327	6.248
Kredi/Mevduat Oranı [2016] [Yüzde]	116,9	197
TURİZM SEKTÖRÜ GÖSTERGELERİ		
Turizm Yatırım ve İşletme Belgeli Konaklama Tesisi Sayısı [Türkiye2016, Osmaniye 2017]	4.776	7
Tesis Sayısının Türkiye İçindeki Payı [2016] [Yüzde]	-	0,13
Turizm İşletme Belgeli Tesislerin Yatak Kapasitesi [2016] [Adet]	1.212.793	879
Yatak Sayısının Türkiye İçindeki Payı [2016] [Yüzde]	-	0,07
Turizm Yatırım ve İşletme Belgeli Tesislerde Doluluk Oranı [2016] [Yüzde]	41,51	36,36

	Türkiye	Hatay
İÇ TİCARET GÖSTERGELERİ		
İşyerlerinin Aktif Büyüklüğü [2016-Milyon TL]	5.855.391	21.567
Net Satışlar [2016-Milyon TL]	5.137.283	19.527
Net Satışların Türkiye İçindeki Payı [2016-%]	-	0,4
Ticari Uzaklık Endeksi Toplam Alışlar [2016-Km]	249,4	482
Ticari Uzaklık Endeksi Toplam Satışlar [2016-Km]	249,4	387
DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ		
Dış Ticaret Hacmi [2016] [Milyon USD]	341.148	743
Dış Ticaret Dengesi [2016] [Milyon USD]	-56.088	-459
İhracat [2016] [Milyon USD]	142.529	142
Kişi Başına Düşen İhracat [2016] [USD]	1.786	272
İthalat [2016] [Milyon USD]	198.618	601
Kişi Başına Düşen İthalat [2016] [USD]	2.488	1.151
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı [2016] [%]	71,76	23,64
İhracatçı Firma Sayısı [2016]	66.951	62
İthalatçı Firma Sayısı [2016]	68.755	62
Firma Başına İhracat [Bin USD] [2016]	2.129	2.291
Yüksek ve Orta Yüksek Teknolojinin İhracattaki Payı [2016] [Yüzde]	36,6	4,2
Yüksek ve Orta Yüksek Teknolojinin İthalattaki Payı [2016] [Yüzde]	61,82	18,3
DİĞER GÖSTERGELER		
Yatırım Teşvik Belgesi Sayısı [2001-2017 Kasım] [Adet]	60.559	374
Teşvik Belge Sayısının Türkiye İçindeki Payı [2001-2017 Kasım][Yüzde]	-	0,62
Yatırım Teşvikleri Sabit Yatırım Tutarı [2001-2017 Kasım] [Milyon TL]	846.868	4.691
Sabit Yatırım Tutarının Türkiye İçindeki Payı [Yüzde]	-	0,55
Yatırım Teşvikleri İstihdamı [2001-2017 Kasım]	2.280.820	9.382
Teşvik İstihdamının Türkiye İçindeki Payı [%]	-	0,41
Kamu Yatırım Harcamaları [2017] [Bin TL]	94.518.347	166.823
Kamu Yatırım Harcamasının Türkiye İçindeki Payı [2016] [%]	-	0,02
Elektrik Tüketimi [2015] [Bin MWh]	217.312	3.209
Kişi Başına Elektrik Tüketimi [2015] [Kwh]	2.760	6.256
Kişi Başına Gayrisafi Yurtiçi Hasıla [2014, USD]	12.112	7.260

2. MEVCUT DURUM

2. MEVCUT DURUM

2.1. COĞRAFİ YAPI

İstatistiki Bölge Birim Sınıflandırmasına (İBBS) göre Osmaniye ili (TR633) , Hatay (TR631) ve Kahramanmaraş (TR632) ile birlikte TR63 bölgesi içinde yer almaktadır.

Harita 1: Osmaniye İl Haritası

Kaynak: <http://cografyaharita.com>

Güneyinde Hatay, kuzeyinde Kahramanmaraş, doğusunda Gaziantep ve batısında Adana'nın bulunduğu Osmaniye ili 36° 57' - 37° 45' kuzey enlemleri ve 35° 52' - 36° 42' doğu boylamları arasında yer almaktadır. Osmaniye ili 3.320 km² yüz ölçümü ile Türkiye topraklarının %0,42'sini kaplamaktadır. Toplam olarak 23.364 km² yüz ölçümüne sahip olan TR63 bölgesinin %14,21'i Osmaniye iline aittir. Denizden yüksekliği 120 m olan Osmaniye ili denize sadece 20 km mesafededir.

Akdeniz Bölgesi'nin doğusunda ve Çukurova'nın bitim noktasında kurulmuş olan Osmaniye ilinde arazi güneyden kuzeye ve doğuya doğru gittikçe yükselmektedir. İl batıdan kuzeye doğru Orta Toroslar ile çevriliyken doğu ve güneydoğu kesiminden ise Amanos Dağları ile çevrilidir. Ayrıca ilin doğusunda ise Dumanlı, Düldül ve Tırtıl dağları bulunmaktadır. İlin doğusunda ve kuzeyinde bulunan dağlar, kuzeyden ve doğudan, daha çok kış mevsiminde gelen soğuk hava akımlarına karşı, adeta bir duvar örerek, ili korumaktadır.

Kuzeyinde Kozan ve Kadirli, güneyinde Yumurtalık Dağları ve batısında ise Kırmtlı Beldesi ile sınırları olan Osmaniye Ovası, Ceyhan Ovası'nın doğusunda 13.500 hektarlık alan kaplamakta olup, 10 km genişliğinde ve 27 km uzunluğunda ve denizden yüksekliği yaklaşık olarak 100-150 m arasındadır. Osmaniye ili, bu ova üzerinde kurulmuştur. İlde Osmaniye Ovası'na ek olarak Haruniye (Düziçi) Ovası bulunmaktadır. Bu ova Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümü'nde, Osmaniye il sınırları içerisinde (Osmaniye Ovası'nın kuzeyinde, Bahçe İlçesi'nin batısında), coğrafi ünite olarak Kuzey Amanoslar içerisinde yer almaktadır. Toroslar ile Amanosların kesişim kuşağı arasında yer alan Düziçi Ovası genel anlamda dairevi bir şekle bürünmüştür. Ova doğudan batıya doğru daralan ve güneyden kuzeye doğru gidildiğinde ise genişleyen bir uzanış göstermektedir. Düziçi Ovası, Adana ovalarının doğusunda ve Adana ovalarından daha fazla yükseltiye sahip bir ovadır. Bu ovanın denizden yüksekliği yaklaşık 250-400 m aralığında değişmektedir.

Osmaniye'de bulunan başlıca akarsuların başında Ceyhan Nehri gelmektedir. Üzerinde Aslantaş ve Berke Barajları bulunan bu nehir 510 km'lik akışın sonunda Akdeniz'e dökülmekte olup, Osmaniye sınırları içerisindeki uzunluğu ise 75 km'dir. Bu nehirden, enerji üretimi, içme suyu temini, sulama ve sanayiye kullanım amaçlı yararlanılmaktadır.

Ceyhan nehrine akmakta olan Horus (Hamis) Çayı 55 km uzunluğa sahiptir ve tamamı Osmaniye sınırları içerisinde bulunmaktadır. Bu çaydan enerji üretimi ve sanayi için faydalanılmaktadır. Bu çayın iki adet kolu olup, birincisi 30 km'lik akışa sahip ve tamamı il sınırları içerisinde olan Yarpuz Çayı'dır. Bu çaydan enerji üretimi ve içme suyu temini için yararlanılmaktadır. Diğer ise uzunluğu 25 km olan ve yine tamamı il sınırları içinde bulunan Kalecik Deresi'dir. Bu akarsu üzerinde Kalecik Barajı bulunmaktadır. Bu akarsu sadece sulama için kullanılmaktadır.

Uzunluğu 70 km olan ve Osmaniye ili sınırları içerisinde 42 km'lik akışa sahip olan Karaçay da Ceyhan Nehri'ne akan Osmaniye ilinin sahip olduğu bir başka akarsudur. Bu akarsu ise enerji üretimi, içme suyu temini ve sulama amaçlı kullanılmaktadır.

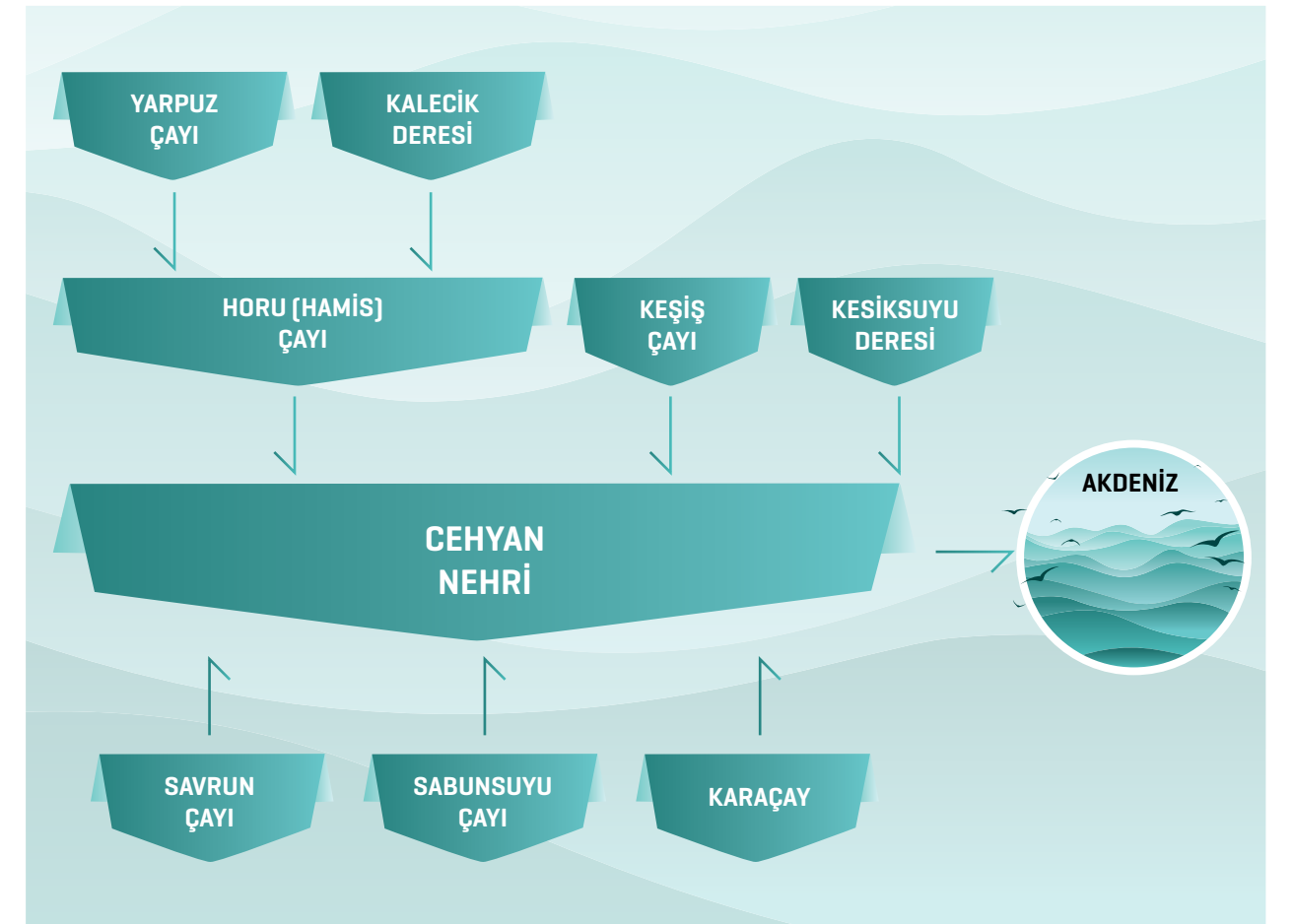
Ayrıca uzunluğu 83 km olup il sınırları içerisinde 65 km'lik akış sonucunda Ceyhan'a dökülen ilin sahip olduğu diğer bir akarsu ise Savrun Çayı'dır. Bu çaydan da Karaçay'da olduğu gibi enerji üretimi, içme suyu temini ve sulama için yararlanılmaktadır.

Ceyhan Nehri'nin yine bir başka kolu olan Kesiksuyu Deresi'nin uzunluğu 23 km olup tamamı Osmaniye il sınırları içerisinde yer almaktadır. Bu akarsu, Kesiksuyu Barajı ve Mehmetli Barajı olmak üzere üzerinde iki adet baraj bulundurmaktadır. Bu akarsu sadece enerji üretimi için kullanılmaktadır.

60 km'lik uzunluğa sahip olan, Ceyhan Nehri'nin bir başka kolu olan ve Osmaniye sınırları içerisinde 47 km akan Keşiş Çayı ise enerji üretimi, içme suyu temini ve sulama amaçlı kullanılmaktadır.

Son olarak 43 km uzunluğa sahip olan ve Osmaniye sınırları içerisinde 23 km'lik akışa sahip olan Sabunsuyu Çayı da enerji üretimi ve sulama amaçlı kullanılmaktadır.

Grafik 1: Osmaniye İli Başlıca Akarsuları

35

1 Yaşanan bu artışın, 2008'de çıkan 5747 sayılı Yasa ve 2012'de çıkan 6360 sayılı Yasa uyarınca yapılan idari bölünüş değişikliklerinin etkisi ile birlikte Osmaniye'de kentleşmenin de artmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Çünkü 2007 de Osmaniye'de il ve ilçe merkezlerinde ikamet edenlerin il toplam nüfusuna oranı %71,44 iken 2008 'de bu oran %71,53'e yükselmiştir. Bu oran Türkiye'de ise 2007'de %70,48 iken 2008'de %74,96'ya yükselmiştir. 2012'de aynı oran Osmaniye için %73,77, 2013'de %75,13 olurken Türkiye'de bu oran 2012'de %77,28'den 2013'de %91,35'e sıçramıştır. Ayrıca Osmaniye'de il ve ilçe merkezlerinde ikamet edenlerin sayısı 2007'den 2016 'ya kadar 74.408 kişi artmış ancak söz konusu yasalardan etkilerinin görüldüğü 2008 ve 2013 yıllarında toplamda il ve ilçe merkezlerinde ikamet edenlerin sayısı 20.658 kişi artmıştır. Bu 20.658 kişilik artış içerisinde yaşanan yarattığı etkinin yanında ilde ilgili 2 yılda yaşanan göçlerin de etkisinin olduğu tahmin edilmektedir.

Tablo 1: Türkiye, TR63 ve Osmaniye Nüfus Göstergeleri

Yıllar	Bölgeler	Toplam Nüfus	İl ve İlçe Merkezleri Nüfusu	Payı [%]	Belde ve Köyler Nüfusu	Payı [%]	Yıllık Nüfus Artış Hızı [Bir Önceki Yıla Göre, ‰]	Nüfus Yoğunluğu Kişi/km ²
2007	Türkiye	70.586.256	49.747.859	70,48	20.838.397	29,52		92
	TR63	2.843.518	1.589.927	55,91	1.253.591	44,09		122
	Osmaniye	452.880	323.536	71,44	129.344	28,56		145
2008	Türkiye	71.517.100	53.611.723	74,96	17.905.377	25,04	13,10	93
	TR63	2.907.289	1.614.856	55,55	1.292.433	44,45	22,13	125
	Osmaniye	464.704	332.394	71,53	132.310	28,47	24,01	149
2009	Türkiye	72.561.312	54.807.219	75,53	17.754.093	24,47	14,50	94
	TR63	2.957.713	1.660.743	56,15	1.296.970	43,85	17,20	127
	Osmaniye	471.804	339.559	71,97	132.245	28,03	15,16	151
2010	Türkiye	73.722.988	56.222.356	76,26	17.500.632	23,74	15,88	96
	TR63	3.004.608	1.726.974	57,48	1.277.634	42,52	15,73	129
	Osmaniye	479.221	346.707	72,35	132.514	27,65	15,60	153
2011	Türkiye	74.724.269	57.385.706	76,8	17.338.563	23,2	13,49	97
	TR63	3.013.790	1.743.639	57,86	1.270.151	42,14	3,05	129
	Osmaniye	485.357	354.054	72,95	131.303	27,05	12,72	155
2012	Türkiye	75.627.384	58.448.431	77,28	17.178.953	22,72	12,01	98
	TR63	3.038.983	1.781.246	58,61	1.257.737	41,39	8,32	130
	Osmaniye	492.135	363.067	73,77	129.068	26,23	13,87	158
2013*	Türkiye	76.667.864	70.034.413	91,35	6.633.451	8,65	13,66	100
	TR63	3.077.753	2.953.639	95,97	124.114	4,03	12,68	132
	Osmaniye	498.981	374.867	75,13	124.114	24,87	13,81	160
2014	Türkiye	77.695.904	71.286.182	91,75	6.409.722	8,25	13,32	101
	TR63	3.115.681	2.988.527	95,92	127.154	4,08	12,25	134
	Osmaniye	506.807	379.653	74,91	127.154	25,09	15,56	162
2015	Türkiye	78.741.053	72.523.134	92,1	6.217.919	7,9	13,36	102
	TR63	3.142.990	3.018.275	96,03	124.715	3,97	8,73	135
	Osmaniye	512.873	388.158	75,68	124.715	24,32	11,90	164
2016	Türkiye	79.814.871	73.671.748	92,3	6.143.123	7,7	13,55	104
	TR63	3.189.974	3.065.743	96,11	124.231	3,89	14,84	137
	Osmaniye	522.175	397.944	76,21	124.231	23,79	17,97	167

Kaynak: TÜİK, ADNKS

Not: TÜİK "Seçilmiş Göstergelerle Türkiye 2013" çalışmasında Osmaniye yüz ölçümünü[göller dahil] 3.215 km² olarak ifade etmektedir. Nüfus yoğunluğunun hesaplanmasında ise TÜİK Bölgesel İstatistikler bölümünde yer alan 2002 yılına ait yüz ölçüm hesaplamasını[göller hariç] dikkate almıştır. TÜİK 2002 yılı hesaplamalarına göre Osmaniye yüz ölçümü göller dahil 3.196 km² iken göller hariç 3.124 km²'dir.

*:2012 yılında çıkan 6360 sayılı Yasa uyarınca yapılan idari bölünüş değişiklikleri TR63 bölgesi içerisinde yer alan Hatay ve Kahramanmaraş'ta köy statüsünde bulunan yerleşim yerlerini il ya da ilçe merkezlerinin birer mahallesi haline dönüştürdüğünden dolayı TR63 bölgesi köy nüfusu bu yılda aniden düşüş göstermiştir.

2016 yılı verilerine göre, Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye için nüfus piramitleri incelendiğinde, TR63 Bölgesi'nin Osmaniye ve Türkiye'ye göre daha genç bir nüfus yapısına sahip olduğu görülmektedir. 65 ve daha yukarı yaş grubunda bulunan yaşlı nüfusun payı Osmaniye'de %7,40, Türkiye genelinde %8,3 iken TR63 Bölgesi'nde bu oran %7,03'dir. Türkiye'de toplam nüfus içinde 15-64 yaş grubunda bulunan çalışma çağındaki nüfusun payı %68, 0-14 yaş grubunda bulunan genç nüfusun payı %23,7 iken Osmaniye'de toplam nüfus içinde 15-64 yaş grubunda bulunan çalışma çağındaki nüfusun payı %65,36, 0-14 yaş grubunda bulunan genç nüfusun payı %27,24'dir. Osmaniye ve TR63 Bölgesi nüfusunun 0-14 yaş grubu oranı, Türkiye geneline göre daha yüksek olmasına rağmen 15-64 yaş grubu nüfusunun oranı Türkiye geneline göre daha düşüktür.

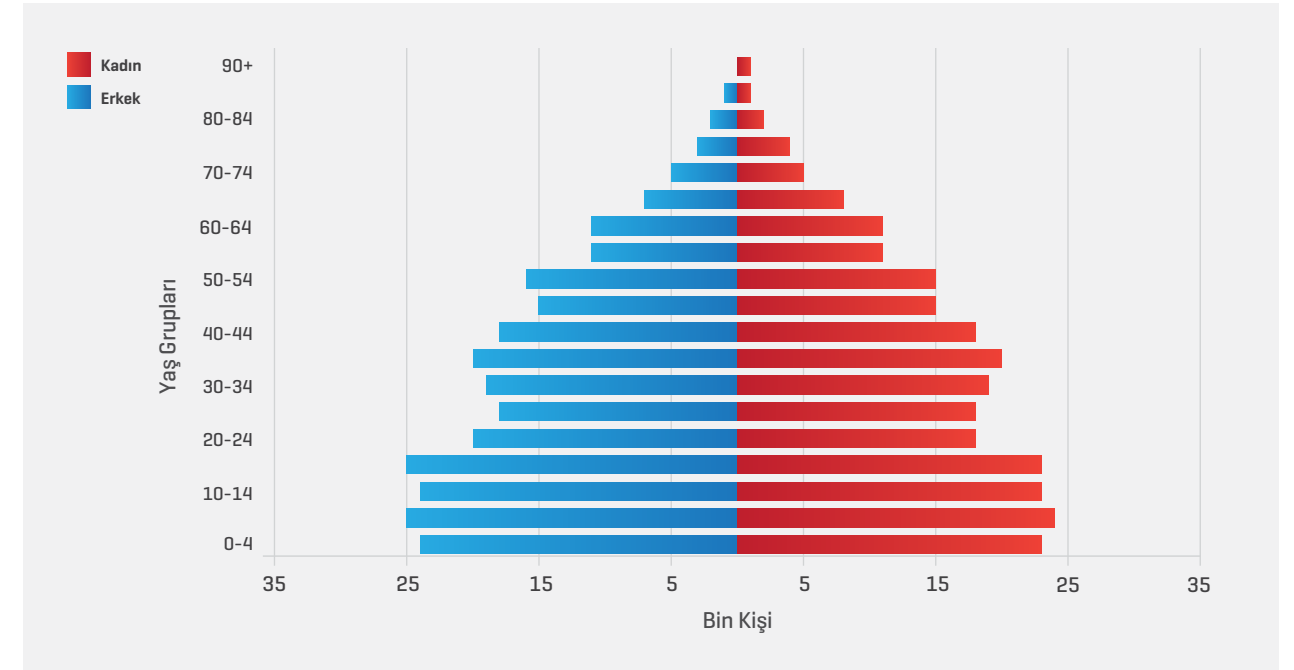
Tablo 2: 2016 Yılı Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı [%]

Bölgeler	0-14 Yaş	15-64 Yaş	65+ Yaş
Türkiye	23,7	68	8,3
TR63	28,50	64,44	7,05
Osmaniye	27,24	65,36	7,40

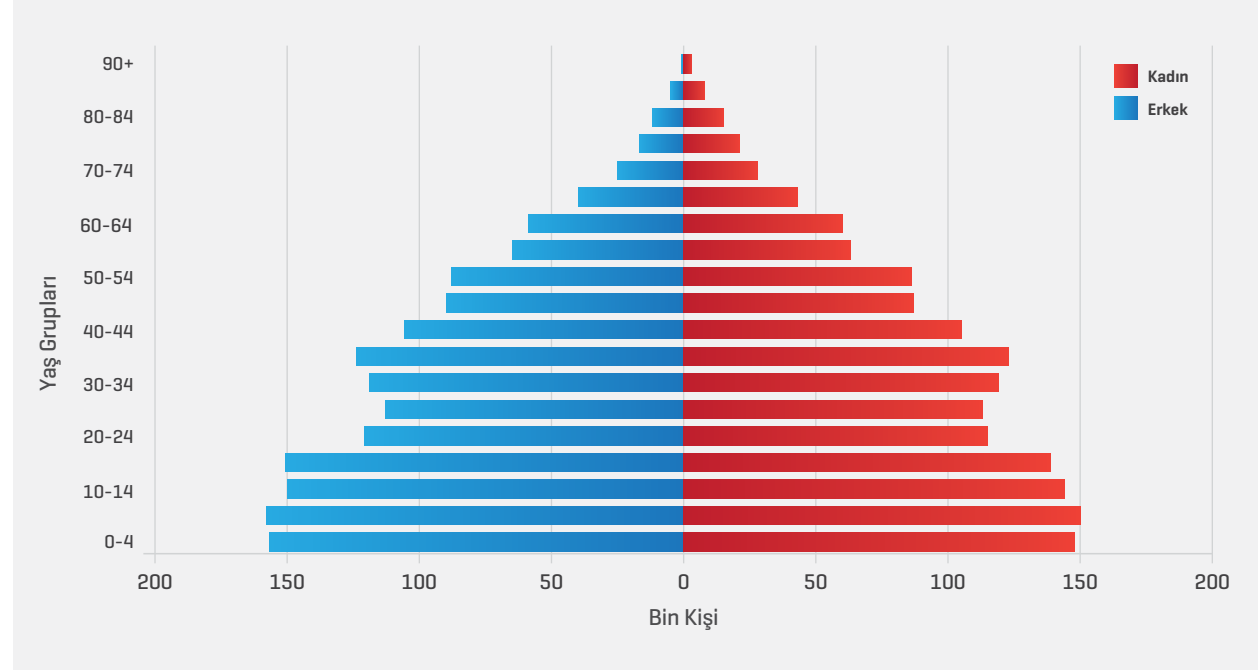
Kaynak: TÜİK

Osmaniye ili nüfusunun ülke geneline göre özellikle 0-19 yaş grubunda yüksek değerlere sahip olması ilin işgücü potansiyelinin yüksek olduğunu göstermektedir. Yeterli istihdam olanakları sağlanırsa çalışma çağındaki nüfusun Osmaniye'de kalması olasıdır. Gerek 15-64 yaş grubu gerekse 0-19 yaş grubu birlikte değerlendirildiğinde olası yeni yatırım girişimlerinin işgücü taleplerinin karşılanmasında sorun yaşanmayacağı söylenebilir.

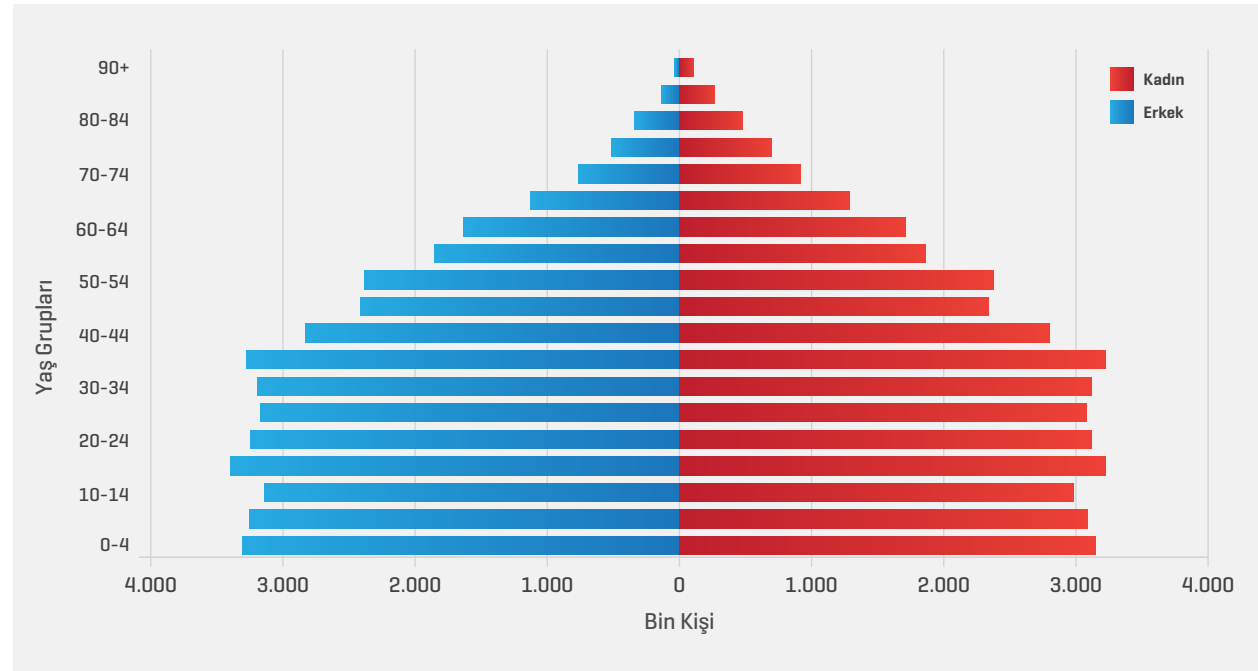
Grafik 2: Osmaniye Nüfus Piramidi (2016)

Grafik 3: TR63 Bölgesi Nüfus Piramidi (2016)

Grafik 4: Türkiye Nüfus Piramidi (2016)

Osmaniye’de, üretken nüfustaki artış hızının TR63 bölgesi ve Türkiye geneline göre daha yüksek olduğu görülmektedir. 2007-2016 dönemi itibarıyla 0-14 yaş grubunun yıllık ortalama artış hızı Türkiye’de %2 iken, TR63 bölgesi ve Osmaniye’de %5 ile bu oran ülke ortalamasının üzerindedir. Osmaniye’de 15-64 yaş grubundaki çalışma çağındaki nüfusun artış hızı da [%18], Türkiye [%16], ve TR63 bölgesi [%15] ortalamalarının üzerindedir.

Tablo 3: Yaş Gruplarının Türkiye, TR63 Bölgesi Ve Osmaniye İçindeki Payları[%] ve Yaş Gruplarının 2007-2016 Dönemindeki Yıllık Ortalama Artış Hızı[%]

Bölgeler	Yıllar	0-14	15-64	65+
Türkiye	2007	26,41	66,51	7,08
	2016	23,71	67,95	8,33
	Yıllık Ort. Artış Hızı	2	16	32
TR63	2007	30,70	63,45	5,85
	2016	28,50	64,44	7,06
	Yıllık Ort. Artış Hızı	5	15	34
Osmaniye	2007	30,00	64,11	5,88
	2016	27,24	65,36	7,40
	Yıllık Ort. Artış Hızı	5	18	42

Kaynak: TÜİK, ADNKS verilerinden hareketle oluşturulmuştur.

Osmaniye’nin yaş bağımlılık oranları 2007 ve 2016 yılları için incelendiğinde Türkiye ve TR63 bölgesine benzer eğilimler sergilediği görülmekte olup, genç bağımlılık oranı düşerken yaşlı bağımlılık oranı artmaktadır. 2016 yılı itibarıyla Türkiye’de genç bağımlılık oranı %34,89, yaşlı bağımlılık oranı %12,26 ve toplam yaş bağımlılık oranı %47,16 iken, Osmaniye’de genç bağımlılık oranı %41,67, yaşlı bağımlılık oranı %11,33 ve toplam yaş bağımlılık oranı %53’tür.

Aşağıdaki tabloda Osmaniye, TR63 ve Türkiye için yaş bağımlılık oranları verilmiştir.

Tablo 4: Türkiye, TR63 Bölgesi ve Osmaniye Yaş Bağımlılık Oranları

Bölgeler	Yıllar	Toplam Yaş Bağımlılık Oranı	Yaşlı Bağımlılık Oranı(65+ yaş)	Genç Bağımlılık Oranı(0-14 yaş)
Türkiye	2007	50,36	10,65	39,71
	2016	47,16	12,26	34,89
TR63	2007	57,60	9,22	48,39
	2016	55,18	10,95	44,23
Osmaniye	2007	55,98	9,18	46,80
	2016	53,00	11,33	41,67

Kaynak: TÜİK

Not: Toplam yaş bağımlılık oranı: 15-64 yaş grubundaki her 100 kişi için 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaş gruplarındaki kişi sayısıdır. Yaşlı bağımlılık oranı: 15-64 yaş grubundaki her 100 kişi için 65 ve daha yukarı yaş grubundaki kişi sayısıdır. Genç bağımlılık oranı: 15-64 yaş grubundaki her 100 kişi için 0-14 yaş grubundaki kişi sayısıdır.

Osmaniye’nin ilçeler itibarıyla nüfusları incelendiğinde, il nüfusunun %49,72’sinin Merkez ilçede yaşadığı görülmektedir. Nüfus büyüklüğü açısından ikinci sırada %23,38’lik payla Kadirli ilçesi gelmekte olup, yüz ölçümü bakımından da en büyük ilçe Kadirli’dir. Yüz ölçümü ve nüfus büyüklüklerinden hareketle ilçelerin nüfus yoğunluklarını değerlendirildiğinde Osmaniye il merkezi 302 kişi/km² ilk sırada bulunurken, Toprakkale ilçesi 166 kişi/km² ile ikinci sırada gelmekte ve bu ilçeyi Düziçi ilçesi 137 kişi/km² ile takip etmektedir. Aslında Kadirli ilçesi il merkezi dışında en fazla nüfusa sahip olan ilçe olmasına rağmen yüz ölçümünün büyük olmasından dolayı 120 kişi/km² nüfus yoğunluğuna sahiptir.

Tablo 5: İlçelere Göre Nüfus ve Nüfus Yoğunluğu [2016]

	Nüfus	Pay[%]	Yüz Ölçüm[km²]	Nüfus Yoğunluğu [Kişi/km²]
Osmaniye Merkez	259.614	49,72	859	302
Kadirli	122.078	23,38	1021	120
Düziçi	81.621	15,63	595	137
Bahçe	21.622	4,14	208	104
Toprakkale	18.605	3,56	112	166
Sumbas	14.477	2,77	358	40
Hasanbeyli	4.158	0,80	168	25
Osmaniye	522.175	100	3320	157*

Kaynak: TÜİK ve Harita Genel Komutanlığı İl ve İlçe Yüz Ölçüm Hesaplamaları

*: Harita Genel Komutanlığı yüz ölçüm hesaplamalarından hareketle hesaplandığı için TÜİK'in Osmaniye için hesaplamış olduğu nüfus yoğunluğundan[167/km²] daha azdır.

Osmaniye'nin 2008-2016 döneminde göç durumuna bakıldığında, 2008 yılında net göç alan il konumunda iken 2016 yılına kadar göç verdiği, 2016 yılında ise tekrar göç alan il konumuna geldiği görülmektedir. Aynı dönemde TR63 bölgesinin diğer illeri ise genellikle göç veren il konumundadır.

Tablo 6: Osmaniye, TR63 İlleri ve TR63 Bölgesi'nde Göç Durumu ve Net Göç Hızı

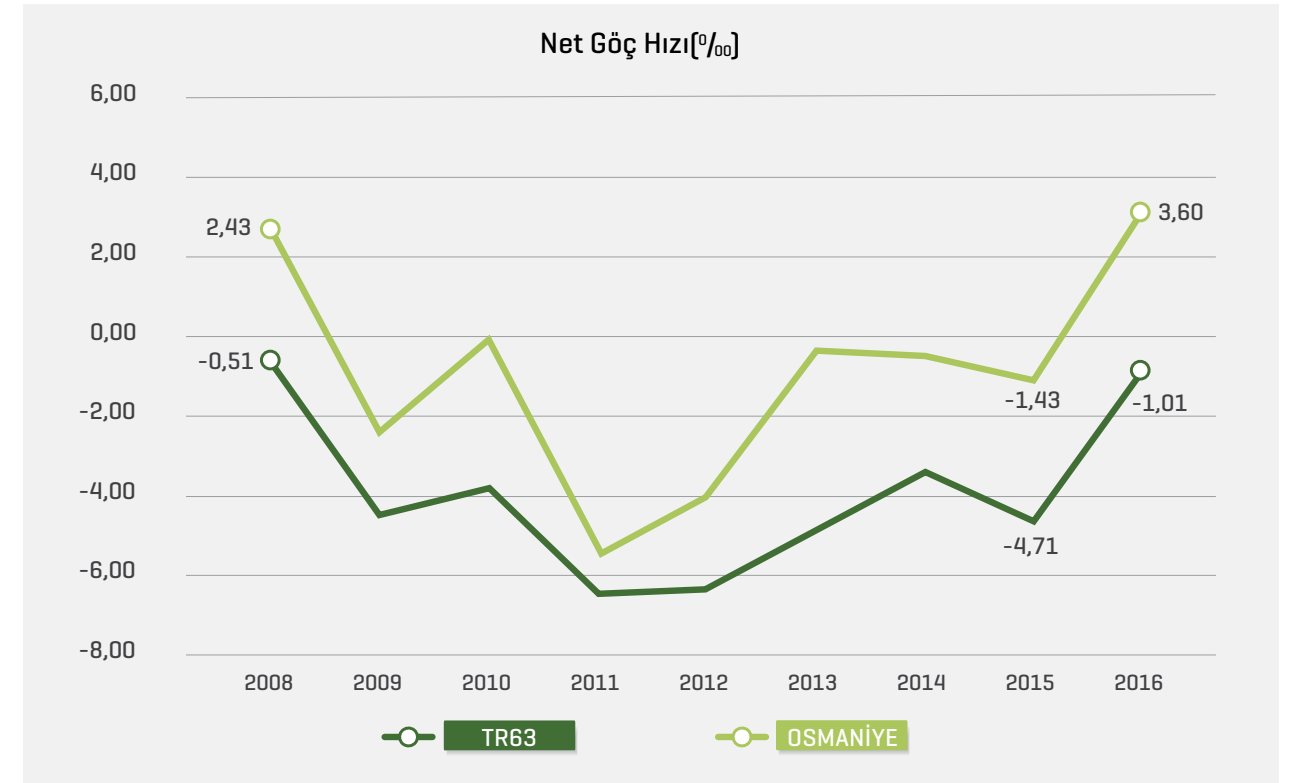
Yıl	Bölge İlleri	Nüfus	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı [%]
2008	Osmaniye	464.704	17.464	16.338	1.126	2,43
	Hatay	1.413.287	29.459	32.624	-3.165	-2,24
	K. Maraş	1.029.298	26.142	25.574	568	0,55
2009	Osmaniye	471.804	15.167	16.319	-1.152	-2,44
	Hatay	1.448.418	28.547	32.296	-3.749	-2,58
	K. Maraş	1.037.491	18.521	26.934	-8.413	-8,08
2010	Osmaniye	479.221	16.868	16.928	-60	-0,13
	Hatay	1.480.571	29.752	33.730	-3.978	-2,68
	K. Maraş	1.044.816	21.182	28.592	-7.410	-7,07
2011	Osmaniye	485.357	15.675	18.420	-2.745	-5,64
	Hatay	1.474.223	29.509	37.164	-7.655	-5,18
	K. Maraş	1.054.210	21.716	31.005	-9.289	-8,77
2012	Osmaniye	492.135	15.343	17.340	-1.997	-4,05
	Hatay	1.483.674	27.260	35.139	-7.879	-5,30
	K. Maraş	1.063.174	19.908	29.467	-9.559	-8,95

Yıl	Bölge İlleri	Nüfus	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı [%]
2013	Osmaniye	498.981	17.338	17.605	-267	-0,53
	Hatay	1.503.066	29.067	39.315	-10.248	-6,79
	K. Maraş	1.075.706	24.560	29.322	-4.762	-4,42
2014	Osmaniye	506.807	17.880	18.214	-334	-0,66
	Hatay	1.519.836	32.678	39.181	-6.503	-4,27
	K. Maraş	1.089.038	27.619	30.903	-3.284	-3,01
2015	Osmaniye	512.873	18.567	19.303	-736	-1,43
	Hatay	1.533.507	32.868	41.519	-8.651	-5,63
	K. Maraş	1.096.610	26.856	32.272	-5.416	-4,93
2016	Osmaniye	522.175	19.558	17.683	1.875	3,60
	Hatay	1.555.165	34.195	37.627	-3.432	-2,20
	K. Maraş	1.112.634	27.307	28.971	-1.664	-1,49

Kaynak: TÜİK

Osmaniye'nin 2008 yılı itibarıyla pozitif olan net göç hızı [%2,43] 2016 yılına kadar negatif değerler almıştır. Negatif net göç hızı, 2011 yılından itibaren azalan değerler göstermiş, 2016 yılında ilin net göç hızı %3,60 olarak gerçekleşerek, ilin net göç alım miktarı 1.875 kişi olmuştur.

Grafik 5: Osmaniye ve TR63 Bölgesi Net Göç Hızı

Kaynak: TÜİK ADNKS verilerinden hareketle oluşturulmuştur.

2016 yılı itibarıyla TR63 Bölgesi, 26 bölge arasında -‰1,01 net göç hızı ile en az negatif net göç hızına sahip, en az net göç veren bölge olmuştur. Bölgenin diğer illeri Kahramanmaraş ve Hatay göç veren iller olup, Osmaniye'nin göç alan il olması bölgenin net göç verme hızını aşağı çeken etki yapmaktadır.

Tablo 7: 2016 Yılı Düzey İki Bölgeleri Göç Durum ve Net Göç Hızına Göre Sıralaması

Sıra No	Bölge Kodları	Düzey İki Bölge İlleri	Nüfus	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı [‰]
1	TRA2	Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan	1.123.161	33.502	60.751	-27.249	-23,97
2	TRB2	Van, Muş, Bitlis, Hakkari	2.115.729	48.218	94.350	-46.132	-21,57
3	TRC3	Mardin, Batman, Şirnak, Siirt	2.179.588	52.306	89.735	-37.429	-17,03
4	TRC2	Şanlıurfa, Diyarbakır	3.613.746	74.328	101.882	-27.554	-7,60
5	TR10	İstanbul	14.804.116	369.582	440.889	-71.307	-4,81
6	TRC1	Gaziantep, Adıyaman, Kilis	2.715.553	61.249	70.241	-8.992	-3,31
7	TR72	Kayseri, Sivas, Yozgat	2.401.245	66.380	73.839	-7.459	-3,10
8	TRB1	Malatya, Elazığ Bingöl, Tunceli	1.711.847	53.298	57.773	-4.475	-2,61
9	TR62	Adana, Mersin	3.975.522	95.985	103.079	-7.094	-1,78
10	TR63	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	3.189.974	72.739	75.960	-3.221	-1,01
11	TR33	Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak	3.043.846	83.108	82.000	1.108	0,36
12	TR52	Konya, Karaman	2.406.913	60.782	59.288	1.494	0,62
13	TR83	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya	2.752.803	99.242	97.496	1.746	0,63
14	TRA1	Erzurum, Erzincan, Bayburt	1.078.207	53.905	53.042	863	0,80
15	TR81	Zonguldak, Karabük, Bartın	1.032.260	41.761	39.568	2.193	2,13
16	TR82	Kastamonu, Çankırı, Sinop	766.303	42.638	40.270	2.368	3,09
17	TR51	Ankara	5.346.518	177.166	159.915	17.251	3,23
18	TR61	Antalya, Isparta, Burdur	3.017.280	96.836	86.815	10.021	3,33
19	TR71	Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir	1.546.995	63.147	56.059	7.088	4,59
20	TR31	İzmir	4.223.545	122.668	98.902	23.766	5,64
21	TR22	Balıkesir, Çanakkale	1.715.969	64.589	54.588	10.001	5,85
22	TR32	Aydın, Denizli, Muğla	2.997.720	94.891	76.715	18.176	6,08
23	TR41	Bursa, Eskişehir, Bilecik	3.964.535	124.192	91.524	32.668	8,27
24	TR42	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova	3.719.652	150.020	104.697	45.323	12,26
25	TR90	Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane	2.645.584	137.818	98.358	39.460	15,03
26	TR21	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli	1.726.260	78.967	51.581	27.386	15,99

Kaynak: TÜİK

2008-2016 döneminde Osmaniye ili göç hareketi illere göre değerlendirildiğinde, özellikle Akdeniz Bölgesi'nin doğusunda bulunan illerden ve Güneydoğu Bölgesi illerinden net göç aldığı, Marmara Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi ve Akdeniz Bölgesi gibi metropol illerin yer aldığı bölgelere ise net göç verdiği görülmektedir. Osmaniye'nin en fazla net göç aldığı iller sırasıyla Kahramanmaraş, Adana, Hatay, Şanlıurfa, Gaziantep ve Mardin'dir. TR63 Bölgesi

illerinden ve en yakın metropol il Adana'dan ve Güneydoğu illerinden en fazla göç alındığı görülmektedir. Buna karşın en fazla göç verilen iller Ankara, İstanbul, Antalya, Kocaeli ve İzmir gibi bölge dışındaki metropol illerdir. Osmaniye'nin hem TR63 Bölgesinden hem de coğrafi olarak daha yakın bölgelerden göç alan il konumunda olduğu görülürken, Türkiye'nin diğer bölgelerindeki büyük metropol illere göç vermekte olduğu görülmektedir.

Tablo 8: 2008-2016 Dönemi Osmaniye İli Toplam Göç Hareketliliği

Pozitif Net Göç-İlk 21 İl				Negatif Net Göç-İlk 21 İl			
İl	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	İl	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç
K. Maraş	16.834	13.474	3.360	Ankara	5.136	8.124	-2.988
Adana	26.594	24.140	2.454	İstanbul	10.415	13.276	-2.861
Hatay	12.790	10.863	1927	Antalya	5.813	7.729	-1.916
Şanlıurfa	6.157	4.887	1270	Kocaeli	1.447	2.049	-602
Gaziantep	10.731	9.616	1115	İzmir	2.252	2.822	-570
Mardin	1.387	928	459	Kayseri	2.262	2.816	-554
Bitlis	1.142	851	291	Konya	3.130	3.566	-436
Adıyaman	1.636	1.399	237	Niğde	1.238	1.654	-416
Şirnak	959	799	160	Aksaray	686	1.020	-334
Muş	745	609	136	Bursa	1.317	1.642	-325
Zonguldak	584	455	129	Eskişehir	743	1.024	-281
Kilis	1.259	1.147	112	Isparta	674	948	-274
Batman	619	526	93	Muğla	1.388	1.649	-261
Edirne	393	309	84	Erzincan	642	888	-246
Diyarbakır	1602	1530	72	Afyon	616	825	-209
Tekirdağ	1.027	975	52	Kütahya	438	630	-192
Bingöl	791	752	39	Aydın	689	875	-186
Ağrı	780	755	25	Yozgat	665	841	-176
Van	1047	1028	19	Kırşehir	447	608	-161
Iğdır	255	237	18	Malatya	2377	2533	-156
Düzce	289	285	4	Kastamonu	395	543	-148

Kaynak: TÜİK

Özet olarak;

- Osmaniye ili, nüfus varlığı açısından 2016 yılında Türkiye'nin 41. ili olup, Türkiye nüfusunun %0,65'ini, TR63 Bölgesi nüfusunun %16,32'sini oluşturmaktadır.
- İlde nüfus artış hızı [bir önceki yıla göre], 2007-2016 döneminde Türkiye ortalamasının üstünde seyretmiştir. 2016 yılı itibarıyla nüfus artış oranı [bir önceki yıla göre], Türkiye genelinde ‰13,55, TR63 bölgesinde ‰14,84 iken Osmaniye'de ‰17,97 olmuştur.
- İlde nüfus yoğunluğu, artmakta olup, ülke genelinde nüfus yoğunluğu en yüksek 11. ildir. [Nüfus yoğunluğu, 2016 yılında Türkiye'de 104 kişi/km² iken, Osmaniye'de 167 kişi/km²].
- İlin nüfusu, Türkiye geneline göre daha genç olup, işgücü potansiyeli yüksektir.
- Toplam nüfus içinde, 15-64 yaş grubunda bulunan çalışma çağındaki nüfusun payı %65,36 olup Türkiye ortalamasının[%68] altındadır.
- Osmaniye ili, 2016 yılında net göç alan il konumunda olup, net göç hızı ‰3,60, net göç alım miktarı 1.875 kişidir.

2.2.2. Eğitim

Osmaniye ilinde, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi [ADNKS] sonuçlarına göre, 6 yaş ve üzeri nüfus grubunda, okuryazar nüfus oranı 2008 yılında %90,03 iken 2016 yılında %94,63'e yükselmiştir. Türkiye genelinde okuryazar nüfus oranı ise %91,78'den %96.50 seviyesine ulaşmıştır. Her iki dönemde de, Osmaniye'deki 6 yaş ve üzeri nüfusun okuryazarlık oranı Türkiye genelinden düşüktür. Ancak TR63 Bölgesi ile kıyaslandığında 2008 yılında 6 yaş ve üzeri nüfus gurubunda Osmaniye nüfusu daha okuryazar iken 2016 yılına gelindiğinde TR63 Bölgesi nüfusu daha

okuryazar bir duruma gelmiştir. Yine her iki dönemde de, Türkiye, TR63 Bölgesi ve Osmaniye'de okuryazar erkek nüfus oranı kadın nüfus oranından yüksektir.

İl bazında okuma yazma bilmeyenlerin oranı 2008 yılında %9,97 iken 2016 yılında %5,37'ye gerilemiş ise de Türkiye ortalaması olan %3,50'den yüksektir. 2016 yılı itibarıyla ilde okuma yazma bilmeyenlerin oranı erkeklerde %1,78, kadınlarda ise %9,05'tir. İl nüfusunun okur-yazarlık durumu, Türkiye ve TR63 Bölgesi ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9: Okur-Yazarlık Durumuna Göre 6 Yaş ve Üzeri Nüfus [Bin Kişi]

2008	Türkiye			TR63 Bölgesi			Osmaniye		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
6 yaş ve üzeri top. Nüfus	64.241	32.171	32.070	2.552	1.280	1.272	411	204	206
Bilinmeyen	4.249	2.311	1.939	154	87	67	26	14	12
Okuma yazma bilen	55.062	28.873	26.189	2.151	1.145	1.007	347	183	164
Okuma yazma bilmeyen	4.930	987	3.943	247	49	198	38	8	31
<i>Okuma yazma bilmeyen [%]</i>	<i>8,22</i>	<i>3,30</i>	<i>13,09</i>	<i>10,32</i>	<i>4,11</i>	<i>16,46</i>	<i>9,97</i>	<i>4,06</i>	<i>15,76</i>
<i>Okuma yazma bilen [%]</i>	<i>91,78</i>	<i>96,70</i>	<i>86,91</i>	<i>89,68</i>	<i>95,89</i>	<i>83,54</i>	<i>90,03</i>	<i>95,94</i>	<i>84,24</i>
2016									
6 yaş ve üzeri top.	71.349	35.721	35.628	2.817	1.419	1.398	466	235	231
Bilinmeyen	496	239	257	22	11	11	4	2	2
Okuma yazma bilen	68.370	35.086	33.284	2.684	1.387	1.297	437	229	208
Okuma yazma bilmeyen	2.482	396	2.086	111	21	90	25	4	21
<i>Okuma yazma bilmeyen [%]</i>	<i>3,50</i>	<i>1,12</i>	<i>5,90</i>	<i>3,96</i>	<i>1,47</i>	<i>6,48</i>	<i>5,37</i>	<i>1,78</i>	<i>9,05</i>
<i>Okuma yazma bilen [%]</i>	<i>96,50</i>	<i>98,88</i>	<i>94,10</i>	<i>96,04</i>	<i>98,53</i>	<i>93,52</i>	<i>94,63</i>	<i>98,22</i>	<i>90,95</i>

Kaynak: TÜİK

Osmaniye'de eğitim durumuna göre 15 yaş ve üzeri nüfusun dağılımı Tablo 10'da gösterilmiştir. Buna göre, 2016 yılı itibarıyla nüfusun %35,03'nün ilkokul ve ilköğretim mezunu, %14,92'sinin ortaokul mezunu, %24,49'unun lise mezunu, %13,63'ünün üniversite mezunu ve %0,65'inin yüksek lisans ve doktora mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 10: 2016 Yılı İtibarıyla Eğitim Durumuna Göre 15 Yaş ve Üzeri Nüfusun Dağılımı [%]

	Türkiye			TR63 Bölgesi			Osmaniye		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
2008									
İlkokul mezunu	34,35	33,57	35,11	35,04	35,81	34,28	32,55	31,76	33,32
İlköğretim mezunu	10,79	11,55	10,04	12,76	13,35	12,17	12,54	13,11	11,99
Ortaokul veya dengi okul mezunu	5,31	6,83	3,80	4,87	6,46	3,29	5,97	8,11	3,88
Lise veya dengi okul mezunu	18,94	21,93	15,98	16,57	19,63	13,52	19,49	22,68	16,38
Yüksekokul veya fakülte mezunu	6,67	8,05	5,29	4,69	6,10	3,28	5,31	7,06	3,60
Yüksek lisans mezunu	0,47	0,57	0,37	0,21	0,27	0,14	0,16	0,23	0,10
Doktora mezunu	0,14	0,18	0,10	0,05	0,07	0,03	0,02	0,03	0,02
Diğerleri*	23,33	17,32	29,31	25,82	18,30	33,29	23,96	17,04	30,72
2016									
İlkokul mezunu	23,95	20,37	27,51	24,67	21,75	27,61	21,29	17,24	25,38
İlköğretim mezunu	14,09	16,46	11,74	15,58	17,68	13,47	13,74	15,90	11,55
Ortaokul veya dengi okul mezunu	12,58	14,20	10,98	14,01	15,91	12,11	14,92	17,17	12,64
Lise veya dengi okul mezunu	22,78	25,93	19,66	20,65	23,85	17,43	24,49	27,85	21,09
Yüksekokul veya fakülte mezunu	14,82	16,28	13,37	11,96	13,75	10,16	13,63	15,63	11,60
Yüksek lisans mezunu	1,12	1,29	0,94	0,58	0,76	0,40	0,55	0,74	0,36
Doktora mezunu	0,28	0,34	0,23	0,13	0,16	0,09	0,10	0,12	0,07
Diğerleri*	10,37	5,13	15,57	12,41	6,14	18,73	11,29	5,35	17,30

[*]: Diğerleri kavramı okuma yazma bilmeyen, okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen ve bilinmeyenleri ifade etmektedir.

Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında, ilkokul düzeyinde mezuniyet oranı Türkiye ortalamasının altında kalırken, ortaokul ve lise düzeyinde mezuniyet oranı Türkiye ortalamasının üzerinde olup, Osmaniye nüfusunun ortaöğretimde Türkiye genelinin üzerinde eğitim aldığı görülmektedir. Yükseköğretim, yüksek lisans ve doktora düzeyinde ise ilin mezuniyet durumu Türkiye ortalamalarının altında kalmaktadır. Osmaniye'de mezun olma oranları 2008 yılı verileri ile karşılaştırıldığında, ortaöğretim ve yükseköğretim, yüksek lisans ve doktora mezunu oranlarında artış görülmekte olup, ilde ortaöğretim ve yükseköğretim eğitimine önem verildiği görülmektedir.

Aşağıdaki tablodan görüldüğü gibi, Osmaniye'nin 2016-2017 eğitim-öğretim dönemi itibarıyla okul kademelerine göre okullaşma oranları analiz edildiğinde, okul öncesi

grubunda Türkiye ortalamasına yakın, ilkokul ve ortaokul grubunda Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. İlin lise ve genel ortaöğretim okullaşma oranları Türkiye ortalamalarının üzerinde iken mesleki ve teknik ortaöğretimde Türkiye ortalamasının altında olmakla birlikte yakın bir değer aldığı görülmektedir.

2016-2017 eğitim-öğretim döneminde Osmaniye cinsiyet açısından eğitim kademelerine göre okullaşma oranları genel olarak Türkiye ortalamalarına yakın değerler almaktadır. Osmaniye'de ortaöğretim grubunda hem erkek hem de kadın nüfusun okullaşma oranı Türkiye genelinin üstünde olurken, mesleki ve teknik ortaöğretimde, erkek okullaşma oranı Türkiye ortalamasının üstünde kalırken kadın okullaşma oranı Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır.

Tablo 11: Okul Gruplarına ve Cinsiyete Göre Net Okullaşma Oranları [%]

		2012-2013		2016-2017	
		Türkiye	Osmaniye*	Türkiye	Osmaniye
Okul öncesi (5 yaş)	Toplam	39,72	67,99	58,79	58,66
	Erkek	41,03	70,14	60,11	59,52
	Kadın	38,33	65,70	57,40	57,73
İlkokul	Toplam	98,86	98,30	91,16	87,72
	Erkek	98,81	98,20	91,08	86,82
	Kadın	98,92	98,42	91,24	88,68
Ortaokul	Toplam	93,09	88,38	95,68	94,40
	Erkek	93,19	88,01	95,60	94,19
	Kadın	92,98	88,77	95,76	94,63
Ortaöğretim (Lise)	Toplam	70,06	75,09	82,54	83,38
	Erkek	70,77	75,30	82,69	82,78
	Kadın	69,31	74,86	82,38	84,01
Genel Ortaöğretim	Toplam	34,47	36,73	40,16	41,16
	Erkek	32,78	33,65	38,24	38,04
	Kadın	36,26	40,00	42,19	44,42
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	Toplam	35,59	38,36	42,38	42,22
	Erkek	37,99	41,64	44,46	44,74
	Kadın	33,05	34,87	40,20	39,59

Not: 18.08.1997 tarihli ve 4306 sayılı Kanun ile 1997/98 öğretim yılından itibaren 8 yıllık kesintisiz eğitim, 30.03.2012 tarihli ve 6287 sayılı Kanun ile 2012/13 öğretim yılından itibaren de 12 yıllık kademeli zorunlu eğitime geçilmiştir.

*:2012 2013 eğitim yılındaki Osmaniye'nin okul öncesi okullaşma oranı net verilere ulaşılamadığı için brüt olarak verilmiştir. Diğer tüm veriler net oranları ifade etmektedir.

Kaynak: MEB, Eğitim İstatistikleri

Osmaniye’de 2016-2017 eğitim-öğretim dönemi itibarıyla 39 okul öncesi eğitim, 184 ilkokul, 126 ortaokul, 84 lise [ortaöğretim] olmak üzere toplam 433 eğitim kurumu bulunmaktadır.

Bu okullarda 9.893’ü okul öncesi, 38.363’ü ilkokullarda, 43.135’i ortaokullarda ve 43.432’si liselerde olmak üzere toplamda 4.916 derslikte öğrenim görülmektedir. İlde görevli öğretmen sayısı ise 7.778 olup bunların 233’ü okul öncesi, 2.459’u ilkokul, 2.658’i ortaokul ve 2.436’sı da ortaöğretim kurumlarında görev yapmaktadır.

Osmaniye’de 2016-2017 eğitim-öğretim yılı itibarıyla bütün eğitim kademelerinde okul başına düşen öğrenci sayısının Türkiye ortalamalarının üzerindeyken, öğretmen başına öğrenci sayısının ve şube başına öğrenci sayısının Türkiye ortalamalarına yakın olduğu görülmektedir. Türkiye, bölge ve il genelinde, eğitim kriteri ortalamaları özellikle kırsaldaki okullardan hareketle olumlu yönde etkilenmekte olup, kent merkezlerine göç nedeniyle kırsal kesimde nüfus yoğunluğunun düşmesi okul, öğretmen ve şube başına öğrenci ortalamalarını aşağı çekmektedir. İl merkezi ve ilçe merkezlerinde ise bu değerler yükselmektedir.

2016-2017 döneminde, ilkokulda okul başına düşen öğrenci sayısı Türkiye’de 195, TR63 Bölgesinde 195 ve Osmaniye’de 208’dir. Ortaokulda okul başına düşen öğrenci sayısı Türkiye’de 300, bölgede 296 ve Osmaniye’de 335, genel orta öğretimde okul başına düşen öğrenci sayısı Türkiye’de 371, bölgede 405 ve Osmaniye’de 431’dir. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında da okul başına düşen öğrenci sayısı Türkiye’de 403, bölgede 476 ve Osmaniye’de 420’dir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları, hemen hemen bütün sektörler ara eleman yetiştirilmesi açısından önemlidir. Bu öğretim kurumlarında, 2012-2013 dönemi ile 2016-2017 dönemi karşılaştırıldığında gerek Türkiye gerekse TR63 Bölgesinde okul başına düşen öğrenci sayısında artış olduğu görülürken Osmaniye’de azalış olduğu görülmektedir. Söz konusu dönemler itibarıyla, mesleki ve teknik öğretim kurumlarında okul başına öğrenci sayısı Türkiye’de %23,6, TR63 Bölgesinde %10,2 oranında artarken Osmaniye’de %0,05 oranında azalmıştır.

Tablo 12: Eğitim Kademelerine Göre Okul Şube ve Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları

	2012-2013			2016-2017		
	Türkiye	TR63 Bölgesi	Osmaniye	Türkiye	TR63 Bölgesi	Osmaniye
1. İlkokul						
-Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	192	188	206	195	195	208
-Öğret. Başına Düşen Öğrenci Sayısı	20	20	20	17	17	16
-Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	22	23	22	20	21	20
2. Ortaokul						
-Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	306	270	279	300	296	335
-Öğret. Başına Düşen Öğrenci Sayısı	19	20	17	17	18	16
-Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	27	27	25	24	24	23
3. Ortaöğretim Toplamı (4+5)						
-Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	382	463	444	388	442	425
-Öğret. Başına Düşen Öğrenci Sayısı	16	18	16	14	15	15
-Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	23	24	23	18	17	17
4. Genel Ortaöğretim						
-Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	464	503	445	371	405	431
-Öğret. Başına Düşen Öğrenci Sayısı	16	19	17	13	15	16
-Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	23	22	20	22	22	21
5. Mesleki Ve Teknik Ortaöğretim						
-Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	326	432	442	403	476	420
-Öğret. Başına Düşen Öğrenci Sayısı	15	17	16	15	15	14
-Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	24	26	26	15	15	14

Kaynak: MEB İstatistikleri

Osmaniye’de yükseköğretim alanında hizmet veren tek üniversite, bir devlet üniversitesi olan Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi’dir. Bu üniversite 29 Mayıs 2007 tarih ve 26536 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5662 sayılı Kanunun 84. Ek Maddesi ile kurulmuştur. Üniversitenin beş yerleşkesi olup, ilki Osmaniye Fakiuşağı Köyü’nde bulunan Karacaoğlan merkez yerleşkesidir. Burada Fen Edebiyat Fakültesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Mimarlık Tasarım ve Güzel Sanatlar Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Fen Bilimleri Enstitüsü ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Sağlık Yüksekokulu, Yabancı Diller Yüksekokulu ve Osmaniye Meslek Yüksek Okulu yer almaktadır. Diğer yerleşkeler ise Bahçe, Düziçi, Erzin ve Kadirli ilçelerinde yer almaktadır. Bahçe, Düziçi ve Erzin’de birer tane Meslek Yüksek Okulu [MYO] bulunurken Kadirli ilçesinde Kadirli Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Kadirli Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu ve Kadirli MYO bulunmaktadır.

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi’nde 2016-2017 öğrenim dönemi itibarıyla, 4.385’i kız, 8.681’i erkek olmak üzere

toplam 13.066 kişi ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde öğrenim görmektedir. Toplam ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenim gören öğrenci sayısı ise 12.431 olup, Türkiye genelindeki ön lisans ve lisans öğrenci sayısının %0,19’u Osmaniye’de bulunmaktadır.

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi’nde 15 profesör, 19 doçent ve 86 yardımcı doçent olmak üzere toplam 403 akademik personel görev yapmakta olup ülke genelindeki akademik kadronun %0,27’sini oluşturmaktadır.

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi’nde,

1. Enerji Eğitim-Etüt, Uygulama ve Araştırma Merkezi [ENERMER],
2. Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi,
3. TÖMER [Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi],
4. Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi,
5. Merkezi Araştırma Laboratuvarı olmak üzere beş adet araştırma merkezi bulunmaktadır.

Sanayi ve kamu işbirliğine önem verilen üniversitede, OKÜ Merkez Laboratuvarı kurulması ile, ulusal ve uluslararası merkezlerle koordineli olarak bilimsel araştırma-geliştirme, uygulama ve eğitim merkezi oluşturularak, özel sektör ve kamu tarafından ihtiyaç duyulan Ar-Ge faaliyetlerinin planlanması, gerçekleştirilmesi ve danışmanlık hizmetlerinin sunulması, bölgedeki sektörlerin ihtiyaç duyduğu nitel ve nicel analizlerin yapılması, hem tarım hem de imalat sanayi sektörlerine çeşitli konularda bilimsel hizmet verilmesi amaçlanmıştır.

Üniversite bünyesinde yer alan ENERMER'in kurulması ile de Enerji Sistemleri Mühendisliği, Makine Mühendisliği ve Elektrik-Elektronik Mühendisliği bölümlerinin işbirliği ile disiplinler üstü ve arası bir merkez kurarak, enerji ve enerji verimliliği konularındaki uygulamaların Türkiye'de ve bölgede etkili bir şekilde yaygınlaşmasına katkıda bulunmak amaçlanmıştır. OKÜ, Enerji Verimliliği Koordinasyon Kurulu'nun 08.07.2013 tarih ve 2013/4 sayılı kararı ile enerji verimliliği hizmetlerini yürütebilmek için şirketleri yetkilendirebilen ve sertifika eğitim faaliyetlerini uygulamalı olarak gerçekleştirebilen Türkiye'de dördüncü, bölgede ise tek yetkili kurum olmuştur. Üniversite bu alanda eğitim faaliyetleri düzenlemekte, şirketlere Enerji Verimliliği Danışmanlık Şirketi olabilmek için yetki vermektedir. Şirketler, alınan bu yetki ile sanayi sektöründeki işletmelere, elektrik üretim tesislerine ve organize sanayi bölgelerine enerji verimliliği alanında etüt, proje ve danışmanlık hizmetleri verebilmektedir.

Üniversitenin Karacaoğlan Yerleşkesi'nde enerjinin verimli kullanımına yönelik Ar-Ge faaliyetleri sürdürülmekte olup, kampüsün tamamının yenilenebilir enerji ile aydınlatılması hedeflenmektedir. Kampüs içerisinde bir adet rüzgar, 6 adet güneş enerjisi paneli bulunmaktadır.

Osmaniye'deki üniversiteye ek olarak TR63 Bölgesinde Hatay'da 2 ve Kahramanmaraş'ta 1 tane olmak üzere toplamda 4 üniversite mevcuttur. Bölgedeki bu 4 üniversitede ise 2.908 akademik personel göre yapmakta ve 78.200 öğrenci öğrenim görmektedir. Osmaniye'de öğrenim gören öğrencilerin TR63 Bölgesi'nde öğrenim gören öğrencilere oranı %15,90, ildeki akademik personelin TR63 Bölgesi'ndeki akademik personele oranı ise %13,86'dır. 2016-2017 öğretim döneminde Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi'ndeki öğretim elemanları ve öğrenci sayılarının TR63 Bölgesi ve Türkiye karşılaştırması aşağıda verilmektedir.

Yaklaşık on yıllık üniversite geçmişi olan Osmaniye'de öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı [31] Türkiye ortalamasının[44] altında iken, profesör başına düşen öğrenci sayısı [829] ve doçent başına düşen öğrenci sayısının [654] Türkiye ortalamalarının [sırasıyla 280 ve 341] oldukça üzerinde olduğu görülmektedir. Üniversitenin akademik kadrosunun özellikle profesör ve doçent gibi kadrolarda güçlendirilmesi gerekliliği görülmektedir.

Tablo 13: Osmaniye İli Üniversite Öğretim Elemanları ve Öğrenci Sayısı

	2011			2016-2017				
BÖLGE ADI	Türkiye [TR]	TR63	Osmaniye TR633	Türkiye TR	TR63	Osmaniye TR633	TR633/ TR	TR633/ TR63
Top. Öğretim elemanı	118.839	2.160	228	151.763	2.908	403	0,27	13,86
Erkek	69.959	1.531	157	84.958	1.884	256	0,30	13,59
Kadın	48.880	629	71	66.805	1.024	147	0,22	14,36
Profesör [Toplam]	16.783	163	8	22.535	279	15	0,07	5,38
Erkek	12.054	142	6	15.602	216	11	0,07	5,09
Kadın	4.729	21	2	6.933	63	4	0,06	6,35
Doçent [Toplam]	9.257	161	8	14.203	229	19	0,13	8,30
Erkek	6.303	127	6	8.921	173	15	0,17	8,67
Kadın	2.954	34	2	5.282	56	4	0,08	7,14
Yar. Doçent [Toplam]	24.759	522	48	34.652	653	86	0,25	13,17
Erkek	15.777	383	34	20.185	433	55	0,27	12,70
Kadın	8.982	139	14	14.467	220	31	0,21	14,09
Diğer Öğr. Elemanı [Toplam]	68.040	1.314	164	80.373	1.747	283	0,35	16,20

	2011			2016-2017				
BÖLGE ADI	Türkiye [TR]	TR63	Osmaniye TR633	Türkiye TR	TR63	Osmaniye TR633	TR633/ TR	TR633/ TR63
Erkek	35.825	879	111	40.250	1.062	175	0,43	16,48
Kadın	32.215	435	53	40.123	685	108	0,27	15,77
Öğrenci Yeni Kayıt [Toplam]	813.580	17.050	2.221	1.306.708	19.079	3.350	0,26	17,56
Erkek	421.942	10.602	1.403	654.870	11.105	2.046	0,31	18,42
Kadın	391.638	6.448	818	651.838	7.974	1.304	0,20	16,35
Öğrenci Sayısı [Toplam]	4.112.687	51.953	5.436	6.627.505	78.200	12.431	0,19	15,90
Erkek	2.238.988	32.493	3.578	3.538.110	48.703	8.254	0,23	16,95
Kadın	1.873.699	19.460	1.858	3.089.395	29.497	4.177	0,14	14,16
Öğr. Elemanı Başına Öğrenci Say.	35	24	24	44	27	31		
Profesör Başına Öğrenci Sayısı	245	319	680	294	280	829		
Doçent Başına Öğrenci Sayısı	444	323	680	467	341	654		

Kaynak: TÜİK, YÖK

Özet olarak;

- Osmaniye ilinde okuryazarlık oranı, 2016 yılı itibarıyla %94,63 olup, Türkiye ortalamasının [%96,50] altında kalmaktadır. Genel olarak okuma yazma bilmeyenlerin oranı %5,37 iken, bu oran erkeklerde %1,78, kadınlarda %9,05'tir.
- 15 yaş üzeri nüfusun eğitim durumuna göre il, ortaokul ve lise düzeyinde Türkiye ortalamasının üzerinde kalırken, yükseköğrenimde altında kalmakla birlikte, yükseköğrenim ve sonrasında mezun oranlarında görülen artışlar yüksek öğrenime önem verildiğini göstermektedir.
- Osmaniye'de 2016-2017 döneminde okul kademelerine göre okullaşma oranları, ilkokul ve ortaokul grubunda Türkiye ortalamalarının altında, okul öncesi ve mesleki ve teknik ortaöğretimde ortalamaların altında olmakla birlikte yakın değerlerde ve lise ve genel ortaöğretimde Türkiye ortalamalarının üstünde yer almaktadır.
- Bütün eğitim kademelerinde okul başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalamalarının üzerindeyken, öğretmen başına öğrenci sayısı ve şube başına öğrenci sayısı Türkiye ortalamalarına yakındır.
- Osmaniye'de 2007 yılından itibaren bir adet devlet üniversitesi bulunmakta olup, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalamasına göre daha iyi olmakla beraber, profesör başına ve doçent başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalamalarının çok üzerindedir.
- Sanayi ve kamu işbirliğine önem verilen üniversitede, beş adet araştırma merkezi bulunmakta olup, OKÜ Merkez Laboratuvarı ile özel sektör ve kamu tarafından ihtiyaç duyulan Ar-Ge faaliyetlerinin planlanması, gerçekleştirilmesi ve danışmanlık hizmetlerinin sunulması, bölgedeki sektörlerin ihtiyaç duyduğu nitel ve nicel analizlerin yapılması, tarım ve imalat sanayi sektörlerine çeşitli konularda bilimsel hizmet verilmesi amaçlanmıştır.
- Üniversitede yer alan ENERMER'in kurulması ile de enerji ve enerji verimliliği konularındaki uygulamaların Türkiye'de ve bölgede etkili bir şekilde yaygınlaşmasına katkıda bulunmak amaçlanmıştır. OKÜ, 2013 yılından itibaren enerji verimliliği hizmetlerini yürütebilmek için şirketleri yetkilendirebilen ve sertifika eğitim faaliyetlerini uygulamalı olarak gerçekleştirebilen Türkiye'de dördüncü, bölgede ise tek yetkili kurum olmuştur. Üniversite bu alanda eğitim faaliyetleri düzenlemekte, şirketlere Enerji Verimliliği Danışmanlık Şirketi olabilmek için yetki vermektedir. Şirketler, alınan bu yetki ile sanayi sektöründeki işletmelere, elektrik üretim tesislerine ve organize sanayi bölgelerine enerji verimliliği alanında etüt, proje ve danışmanlık hizmetleri verebilmektedir.
- Üniversitenin Karacaoğlan Yerleşkesi'nde enerjinin verimli kullanımına yönelik Ar-Ge faaliyetleri sürdürülmekte olup, kampüsün tamamının yenilenebilir enerji ile aydınlatılması hedeflenmektedir. Kampüs içerisinde bir adet rüzgar, 6 adet güneş enerjisi paneli bulunmaktadır.

2.2.3. İstihdam

TÜİK tarafından istihdama ilişkin veriler, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus (15+ yaş) üzerinden yayınlanmakta olup kurumsal olmayan nüfus; okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzurevi, hastane, hapishane, kışla ya da orduvinde ikamet edenler dışında kalan nüfus olarak tanımlanmıştır. İşgücü ise istihdam edilenler ve işsizlerin oluşturduğu nüfusu kapsamaktadır. Türkiye, TR63 Bölgesi ve Osmaniye için işgücüne katılma oranı, işsizlik oranı ve istihdam oranına ilişkin bilgiler aşağıdaki tablolarda verilmektedir.

Tablo 14: Kurumsal Olmayan Nüfusun İşsizlik ve İstihdam Oranları (2013)

	Nüfus [15+, Bin]	İşgücü [Bin]	İşgücüne Katılma Oranı[%]	İstihdam [Bin]	İstihdam Oranı [%]	İşsiz [Bin]	İşsizlik Oranı [%]
Türkiye	55.608	28.271	50,8	25.524	45,9	2.747	9,7
TR 63	2.218	1.018	45,9	893	40,3	125	12,2
Osmaniye			43,9		37,8		14,0
Hatay			45,9		40,3		12,2
Kahramanmaraş			47,0		41,5		11,6

Kaynak: TÜİK

2013 verilerine göre TR63 Bölgesi'nde 15 yaş üstü kurumsal olmayan nüfustan işgücüne katılan sayısı 1 milyon 18 bin ve işgücüne katılma oranı ise %45,9'dur. Bölgede işgücüne katılan nüfusun 893 binlik kısmı istihdam edilmekte olup, 125 binlik kısmı ise işsiz kesimi oluşturmaktadır. Bölgenin istihdam oranı %40,3 ve işsizlik oranı da %12,2 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'de işgücüne katılma oranı %50,8 iken, istihdam oranı %45,9 ve işsizlik oranı %9,7 olarak hesaplanmıştır. TR63 Bölgesi işsizlik, işgücüne katılma oranı ve istihdam oranında Türkiye ortalamasının altında performans sergilemiştir.

Osmaniye'de işgücüne katılma oranı %43,9, istihdam oranı %37,8 ve işsizlik oranı da %14 olup, bölge illeri arasında her üç gösterge açısından daha geri durumdadır.

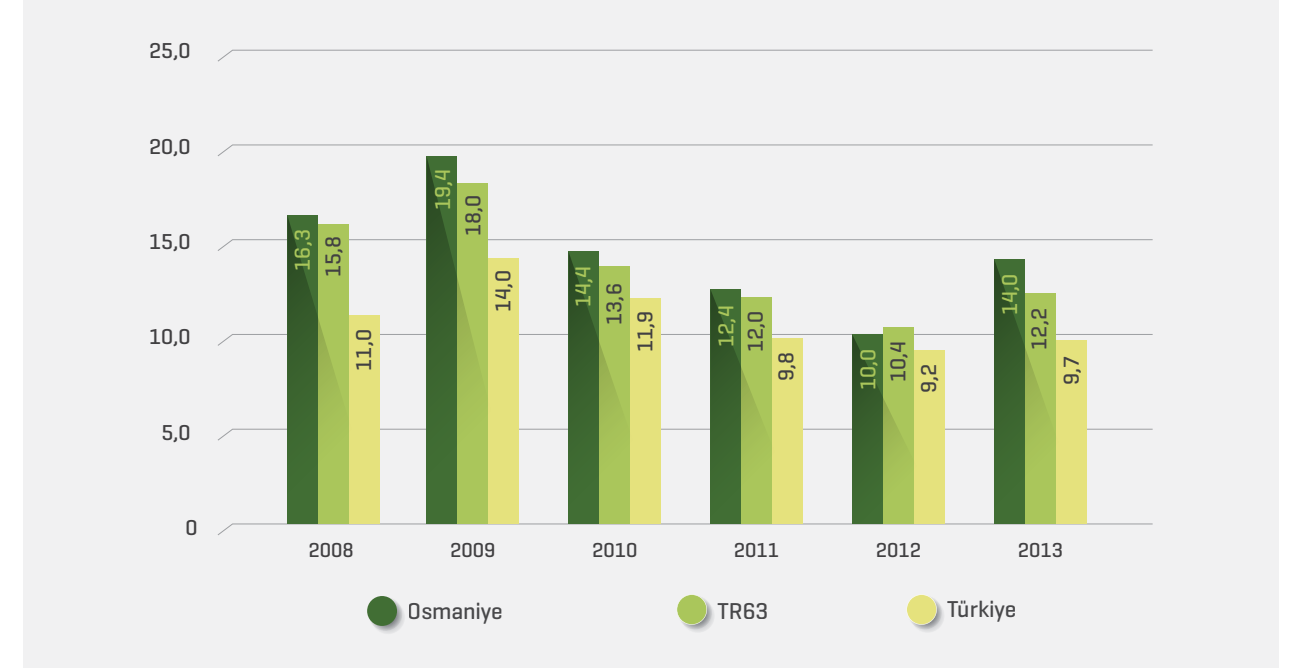
Tablo 15: Osmaniye ve Türkiye İstihdam Göstergeleri [%]

Yıllar	İşgücüne Katılma Oranı [%]		İşsizlik Oranı [%]		İstihdam Oranı [%]	
	Osmaniye	Türkiye	Osmaniye	Türkiye	Osmaniye	Türkiye
2008	44,0	46,9	16,3	11,0	36,8	41,7
2009	43,8	47,9	19,4	14,0	35,3	41,2
2010	46,5	48,8	14,4	11,9	39,8	43
2011	46,4	49,9	12,4	9,8	40,6	45
2012	46,3	50,0	10,0	9,2	41,7	45,4
2013	43,9	50,8	14,0	9,7	37,8	45,9

Kaynak: TÜİK

Osmaniye'de 2008-2013 döneminde işsizlik oranları, Türkiye ortalamalarının üzerinde seyretmiştir. İlde 2008 yılında %16,3 olan işsizlik oranı küresel krizin etkisinin tam anlamıyla hissedildiği 2009 yılında ise %19,4 gibi çok yüksek bir orana ulaşmıştır. Sonraki yıllarda, işsizlik oranı düşerek 2012 yılında %10'a kadar gerilemiş, 2013 yılında ise yeniden yükselerek %14 seviyesine gelmiştir. İlde, işgücüne katılma oranı ve istihdam oranları da Türkiye genelinin altında seyretmekte olup, bu veriler dikkate alındığında Osmaniye ilinin iş yaratma kapasitesinin görece olarak düşük olduğu söylenebilir.

Grafik 6: 2008-2013 Dönemi İşsizlik Oranının Gelişimi [%]

Kaynak: TÜİK

Aşağıdaki tablodan görüldüğü gibi, 2014-2016 döneminde Türkiye genelinde istihdam düzeyinin her yıl düzenli olarak artarak 2016 yılında 27.205 bin olduğu görülmektedir. Fakat işgücündeki artışın daha yüksek oranlarda gerçekleşmesi nedeniyle işsizlik oranları da 2014'te %9,9 oranından 2015'te %10,3'e, 2016'da % 10,9'a kadar yükselmiştir. Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerini kapsayan TR63 Bölgesi'nde ise istihdamdaki artışın aynı eğilimi göstermediği, 2015 yılında istihdamın yaklaşık

11 bin kişi azaldığı ve işsizlik oranının %16,4'e yükseldiği görülmektedir. 2016 yılında ise bölgedeki istihdam %12 gibi önemli bir oranda artarak 863 bine ulaşmıştır. İstihdam düzeyindeki bu artış, işsizlik oranını da %14,4'e düşürmekle birlikte bölgede işsizlik oranı Türkiye ortalamasının üzerindedir. İstihdam oranı ve işgücüne katılma oranı parametrelerine bakıldığında, TR63 Bölgesi 2008-2013 döneminde olduğu gibi 2014-2016 döneminde de Türkiye genelinin altında bir performans göstermiştir.

Tablo 16: TR63 Bölgesi ve Türkiye İstihdam Göstergeleri [%]

Türkiye	2014	2015	2016	TR 63	2014	2015	2016
İstihdam [Bin]	25.933	26.621	27.205	İstihdam [Bin]	779	768	863
İstihdam Oranı [%]	45,5	46	46,3	İstihdam Oranı [%]	36,7	35,8	39,4
İşgücü [Bin]	28.786	29.678	30.535	İşgücü [Bin]	921	919	1.009
İşgücüne Dahil Olmayanlar [Bin]	28.200	28.176	28.185	İşgücüne Dahil Olmayanlar [Bin]	1.204	1.227	1.184
İşgücüne Katılma Oranı [%]	50,5	51,3	52	İşgücüne Katılma Oranı [%]	43,3	42,8	46
İşsiz [Bin]	2.853	3.057	3.330	İşsiz [Bin]	142	151	146
İşsizlik Oranı [%]	9,9	10,3	10,9	İşsizlik Oranı [%]	15,4	16,4	14,4

Kaynak: TÜİK

TR63 Bölgesi ve Türkiye istihdamının sektörel dağılımı aşağıdaki tabloda verilmektedir. Buna göre Türkiye istihdamının %19,5'i tarım, %26,8'i sanayi ve %53,8'i ise hizmetler sektöründedir. TR63 Bölgesi'nde istihdamda tarımın payı %21,5, sanayinin payı %25,3 ve hizmetlerin payı da %53,1 seviyesindedir. Bölgenin istihdam yapısı genel olarak Türkiye'nin istihdam yapısı ile benzerlik göstermektedir.

Tablo 17: İstihdamın Sektörel Dağılımı [2016]

	Toplam İstihdam [Bin Kişi]	Tarım [Bin Kişi]	Sanayi* [Bin Kişi]	Hizmetler [Bin Kişi]	Tarım Pay [%]	Sanayi* Pay [%]	Hizmetler Pay [%]
Türkiye	27.205	5.305	7.283	14.617	19,5	26,8	53,7
TR 63	863	186	219	459	21,5	25,3	53,2
TR 63 / Türkiye [%]	3,2	3,5	3,0	3,1			

Kaynak: TÜİK

[*] İnşaat sektörü, sanayi sektörü içinde değerlendirilmiştir.

TR63 Bölgesi istihdamında, mikro ölçekli işyerlerinin hâkim olduğu görülmektedir. 2016 yılında bölge istihdamının %59,1'i 1-10 işçi çalıştıran işyerlerine aittir. En fazla istihdam sağlayan ikinci grup %21,3 pay ile 20-49 ve işçi çalıştıran işyerleri grubu iken, onu %16,1 pay ile 50 veya daha fazla kişi çalıştıran işyerleri izlemektedir. Türkiye ve TR63 Bölgesi istihdamının işyeri büyüklüğüne göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 18: İstihdamın İşyeri Büyüklüğüne Göre Dağılımı [2016]

İşyeri Büyüklüğü	TR 63 Bölgesi		Türkiye	
	Kişi [Bin]	Pay[%]	Kişi [Bin]	Pay[%]
1-10 işçi	511	59,1	15.001	55,1
11-19 Kişi	23	2,7	1.530	5,6
20-49 Kişi	184	21,3	3.749	13,8
50 veya daha fazla kişi	139	16,1	6.858	25,2
Bilinmiyor, fakat 11'den az kişi	5	0,6	36	0,1
Bilinmiyor, fakat 10'dan fazla kişi	2	0,2	33	0,1
Toplam	864	100,0	27.207	100,0

Kaynak: TÜİK

Osmaniye ilinde toplam aktif sigortalı kişi sayısı 2016 verilerine göre 85.544'tür. Toplam aktif sigortalı sayısının yaklaşık %60'ı SSK'na, %19'u Bağ-Kur'a ve %21'i Emekli Sandığı'na tabidir.

TR63 Bölgesi'nde ise toplam aktif sigortalı sayısı 554.406'dır. SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı'na tabi olanların oranları ise sırasıyla yaklaşık %62, %29 ve %19 olarak bulunmuştur.

Türkiye genelinde toplam aktif sigortalı sayısı 19.445.417 olup, SSK'na tabi olanlar 13,8 milyon kişi ile toplamın yaklaşık %71'ini oluşturmaktadır. Bağ-Kur'a tabi olanlar 2,7 milyon kişi ile %14'lük pay alırken, Emekli Sandığı'na tabi olanlar ise 3 milyon kişi ile toplam sigortalıların %15'ini oluşturmaktadır.

Tablo 19: Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye Geneli Zorunlu Sigortalı Sayıları [2016, Kişi]

	4-1/a	4-1/b	4-1/c	Toplam
Osmaniye	51.177	16.072	18.289	85.544
TR 63	346.465	103.454	104.487	554.406
Türkiye	13.775.188	2.687.681	2.982.548	19.445.417

Kaynak: SGK veri tabanı

Not: SSK: 4-1/a, Bağ-Kur: 4-1/b, Emekli Sandığı: 4-1/c

İşyeri sayısı ve istihdamın sektörlere göre dağılımını gösteren Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) sigortalı işçi [4-1/a] verilerine göre; 2016 yılı itibarıyla Osmaniye'de 51.177 zorunlu sigortalı işçi çalışmakta olup, bu işçilerin çalıştığı işyerlerinin sayısı da 6.450'dir. İlde hem sigortalı işçi çalıştıran işyeri sayısının Türkiye toplamı içindeki payı hem de bu işyerlerinde çalışan toplam sigortalı işçi sayısının Türkiye toplamı içindeki payı yaklaşık %0,37'dir.

Osmaniye'de SGK'na kayıtlı işyerlerinin %83,6'sı hizmetler sektöründe faaliyet göstermektedir. İlde hizmetler sektöründen sonra ikinci sırada %12,9 pay ile imalat sanayi sektörü bulunurken, üçüncü sırada %1,7 pay ile tarım sektörü yer almaktadır. Osmaniye işyeri sayısının sektörel

dağılımı incelendiğinde Türkiye geneli ile yüksek oranda benzerlik gösterdiği ve imalat sanayi sektöründeki ağırlığının Osmaniye'de bir miktar az olduğu, bunun karşılığında hizmetler sektöründe çalışan işyerlerinin daha yoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır.

Sigortalı işçilerin %69,8'i hizmetler sektöründe, %26,5'i imalat sanayinde, %1,4'ü tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Osmaniye ili sigortalı çalışanların sektörel dağılımının payları Türkiye ile karşılaştırıldığında, Osmaniye'nin hizmetler sektöründeki sigortalı çalışanların payı Türkiye ortalamasının altında iken imalat sanayisindeki sigortalı çalışanların payı ise Türkiye ortalamasının üzerindedir.

Tablo 20: 2016 Yılı Zorunlu Sigortalı İşçi İstihdamının Sektörel Dağılımı [Kişi]

	Osmaniye		TR 63		Türkiye	
Kişi	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı
Tarım	107	735	612	4.331	20.573	147.670
Madencilik	28	211	189	3.044	6.821	132.490
İmalat Sanayi	833	13.585	5.867	96.976	262.684	3.519.638
Elektrik, Gaz, Su	89	942	464	9.259	22.178	219.580
Hizmetler	5.393	35.704	35.846	232.855	1.436.984	9.755.810
Toplam	6.450	51.177	42.978	346.465	1.749.240	13.775.188
	Osmaniye		TR 63		Türkiye	
Pay [%]	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı	İşyeri Sayısı	Sigortalı Sayısı
Tarım	1,7	1,4	1,4	1,3	1,2	1,1
Madencilik	0,4	0,4	0,4	0,9	0,4	1
İmalat Sanayi	12,9	26,5	13,7	28	15	25,6
Elektrik, Gaz, Su	1,4	1,8	1,1	2,7	1,3	1,6
Hizmetler	83,6	69,8	83,4	67,2	82,1	70,8
Toplam	100	100	100	100	100	100

Kaynak: SGK veri tabanı

Osmaniye'de Sosyal Güvenlik Kurumuna kayıtlı işyerleri ve sigortalıların faaliyet kollarına göre dağılımı aşağıda verilmektedir. Buna göre ildeki sigortalıların %13,8'i bina inşaatında, %9,8'i perakende ticaret, %8,3'ü ana metal sanayi ve %7,8'i eğitim sektöründe çalışmaktadır. İldeki işyerlerinin %21,6'sı perakende ticaret, %9,5'i bina inşaatı, %8,4'ü kara ve boru taşımacılığı, %5,7'si toptan ticaret sektöründe faaliyet göstermektedir. İlde hem sigortalılar hem de işyerleri açısından hizmet sektöründe yoğunlaşma olduğu görülmektedir.

Tablo 21: Sigortalıların Sektörel Dağılımı (2016, %)

Faaliyet Kolları	İşyeri sayısı [%]	Faaliyet Kolları	Sigortalı sayısı [%]
Perakende Tic.[Mot.Taşıt.Onar.Har]	21,6	Bina İnşaatı	13,8
Bina İnşaatı	9,5	Perakende Tic.[Mot.Taşıt.Onar.Har]	9,8
Kara Taşıma.Ve Boru Hattı Taşıma.	8,4	Ana Metal Sanayi	8,3
Toptan Tic.[Mot.Taşıt.Onar.Hariç]	5,7	Eğitim	7,8
Yiyecek Ve İçecek Hizmeti Faal.	5,5	Bina Ve Çevre Düzenleme Faaliyet.	7,0
Toptan Ve Per.Tic.Ve Mot.Taşıt.On.	4,0	Tekstil Ürünleri İmalatı	5,3
Bina Ve Çevre Düzenleme Faaliyet.	3,9	Kara Taşıma.Ve Boru Hattı Taşıma.	4,6
Gıda Ürünleri İmalatı	3,7	Bina Dışı Yapıların İnşaatı	3,3
Eğitim	3,1	Toptan Tic.[Mot.Taşıt.Onar.Hariç]	3,2
Hukuki Ve Muhasebe Faaliyetleri	2,4	Yiyecek Ve İçecek Hizmeti Faal.	3,1
Özel İnşaat Faaliyetleri	2,4	Fabrik.Metal Ürün.[Mak.Tec.Har]	2,9
Fabrik.Metal Ürün.[Mak.Tec.Har]	1,8	İnsan Sağlığı Hizmetleri	2,8
Büro Yönetimi,Büro Desteği Faal.	1,7	Gıda Ürünleri İmalatı	2,6
Bina Dışı Yapıların İnşaatı	1,5	Özel İnşaat Faaliyetleri	2,3
Mimarlık Ve Mühendislik Faaliyeti	1,4	Toptan Ve Per.Tic.Ve Mot.Taşıt.On.	1,7
Metalik Olmayan Ürünler İma.	1,4	Metalik Olmayan Ürünler İma.	1,5
İnsan Sağlığı Hizmetleri	1,3	Güvenlik Ve Soruşturma Faaliyet.	1,5
Güvenlik Ve Soruşturma Faaliyet.	1,2	Büro Yönetimi,Büro Desteği Faal.	1,5
Mobilya İmalatı	1,1	Kimyasal Ürünleri İmalatı	1,3
Gayrimenkul Faaliyetleri	1,1	Elk.Gaz,Buhar Ve Hava.Sis.Üret.Da.	1,1
20 Sektör Toplam	82,7	20 Sektör Toplam	85,4
Diğer	17,3	Diğer	14,6

Not: En yüksek paya sahip 20 sektör verilmiştir.

Kaynak: SGK

Osmaniye’deki işgücü piyasası hakkında somut bilgilere ulaşabilmek için işgücü ile işvereni buluşturan bir kurum olan Türkiye İş Kurumu 2016 kayıtları incelenmiştir. 2016 yılı sonu itibarıyla İŞKUR Osmaniye İl Müdürlüğü’nde 35.696 işgücü ve 19.987 işsiz kayıtlıdır. 2016 yılında 25.325 kişinin kuruma iş başvurusu yaptığı ve 4.623 kişinin işe yerleştirildiği görülmektedir. Osmaniye’de kayıtlı işgücünde erkek nüfus daha fazladır. İŞKUR’un işverene yaptığı takdimlerin %29’u, işe yerleştirenlerin ise %19’u kadındır.

Osmaniye Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından yapılan 20+ istihdamlı 329 işyeri kapsamlı “İşgücü Piyasası Araştırma Raporu 2017” sonuçlarına göre, toplam çalışan sayısının [19.466 kişi] %82’si erkek %18’i kadındır. Erkek işgücünün %51,2’si, kadın işgücünün

%25,9’u imalat sektöründe istihdam edilmektedir. Araştırmaya göre, ilde açık iş oranı %1,7 olup, Türkiye ortalaması ile aynıdır. Osmaniye’de eleman temininde güçlük çekilen meslekler sektörlerine göre incelendiğinde en fazla imalat sanayinde güçlük çekildiği belirlenmiştir. İmalat sanayindeki işyerlerinin %36,2’si eleman temininde güçlük çekmektedir.

Türkiye genelinde ise yaklaşık 3,3 milyon kişinin iş başvurusu yaptığı ve 789 bin kişinin işe yerleştirildiği görülmektedir. Türkiye İş Kurumu’na yapılan başvuru ve işe yerleştirmeler dikkate alındığında, işe yerleştirilenlerin yıl içinde yapılan başvuru sayısına oranı Türkiye genelinde yaklaşık %24 iken Osmaniye’de ise çok daha düşük seviyelerde ve %3 düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tablo 22: Türkiye İş Kurumu’na Yapılan Başvurular ve İşe Yerleştirilenler (2016)

	Osmaniye	Türkiye	Osmaniye/Türkiye [%]
Yıl içinde yapılan başvuru	25.325	3.316.884	0,8
-Erkek	15.187	1.926.488	0,8
-Kadın	10.138	1.390.396	0,7
Yıl içinde Alınan Açık İş	10.772	2.105.436	0,5
Yıl içinde işverene yapılan takdim	15.966	6.024.372	0,3
-Erkek	11.390	3.956.913	0,3
-Kadın	4.576	2.067.459	0,2
Yıl içinde İşe Yerleştirme	4.623	789.133	0,6
-Erkek	3.744	542.184	0,7
-Kadın	879	246.949	0,4
Kayıtlı İşgücü	35.696	4.465.327	0,8
-Erkek	22.424	2.628.445	0,9
-Kadın	13.272	1.836.882	0,7
Kayıtlı İşsizler	19.987	2.372.038	0,8
-Erkek	10.230	1.236.571	0,8
-Kadın	9.757	1.135.467	0,9

Kaynak: Türkiye İş Kurumu

Osmaniye’de İŞKUR’a kayıtlı 35.696 kayıtlı işgücünün %18,4’ü 15-24 yaş grubunda bulunmaktadır. Bu yaş grubu iş başvurularının %27,2’sini oluşturmakta ve işe yerleşenlerin ise %20,7’si bu yaş grubunda bulunmaktadır. Kayıtlı işgücü açısından 25-29 yaş grubu ikinci önemli grup olup, bu grubun kayıtlı işgücünün %18,3’ünü, başvuruların 17,6’sını oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 23: Osmaniye’nin Kayıtlı İşgücü, İş Başvuruları ve İşe Yerleştirmelerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (Kişi, 2016)

Yaş Grupları	Kayıtlı İşgücü	Pay[%]	Başvuru	Pay[%]	İşe Yerleştirme	Pay[%]	İşe Yerleşme/ Başvuru[%]
15-24	6.585	18,4	6.898	27,2	955	20,7	13,8
25-29	6.523	18,3	4.456	17,6	880	19,0	19,7
30-34	5.972	16,7	3.821	15,1	846	18,3	22,1
35-39	5.741	16,1	3.718	14,7	794	17,2	21,4
40-44	4.510	12,6	2.788	11,0	540	11,7	19,4
45-49	3.368	9,4	1.917	7,6	368	8,0	19,2
50-54	1.907	5,3	1.095	4,3	181	3,9	16,5
55-59	761	2,1	432	1,7	41	0,9	9,5
60-64	260	0,7	157	0,6	14	0,3	8,9
65+	69	0,2	43	0,2	4	0,1	9,3
Toplam	35.696	100,0	25.325	100,0	4.623	100,0	

Kaynak: Türkiye İş Kurumu

Başvuru yapanların işe yerleşme oranları incelendiğinde, en fazla 30-34 yaş arasında başvuru yapanların işe yerleştiği (%22.1), 30-34 yaş grubuna kadar [bu grup da dahil] yaş grubu ilerledikçe başvuru yapanların işe yerleşme oranları artmaktayken bu yaş grubundan sonra yaş grubu arttıkça başvuruların işe yerleşme oranlarının azaldığı görülmektedir [Bkz. Tablo 23].

Osmaniye’de kayıtlı işgücünün %50,9’u ilköğretim, %27,8’i ortaöğretim, %11,1 ön lisans ve %7,9’u lisans mezunudur. Başvuruların %48,8’i ilköğretim, %28,8’i ortaöğretim, %11,1’i ön lisans ve %8,4’ü ise lisans mezunudur. İşe yerleştirilenlerin büyük bölümü ilköğretim ve ortaöğretim

mezunu iken ön lisans ve lisans mezunlarının işe yerleştirilme oranlarının düşük kaldığı görülmektedir. Bu sebeple Osmaniye’nin işgücü talebinin daha çok ilköğretim ve ortaöğretim mezunlarına yönelik olduğu, ön lisans, üniversite ve yüksek lisans mezunlarına olan nitelikli işgücü talebinin görece olarak daha az olduğu söylenebilir.

İlköğretim mezunu olan ve iş başvurusunda bulunanların %20’si 2016 yılında işe yerleşmişken, üniversite mezunlarında bu oran sadece %10,7’dir. Doktora mezunları dışlandığında, mezun olunan okulun seviyesi arttıkça başvuruda bulunanların işe yerleşme oranları düşmektedir.

Tablo 24: Osmaniye’nin Kayıtlı İşgücü, İş Başvuruları ve İşe Yerleştirmelerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı [Kişi, 2016]

	Kayıtlı İşgücü	Pay[%]	Başvuru	Pay[%]	İşe Yerleştirme	Pay[%]	İşe Yerleşme/ Başvuru[%]
Okuma Yazma Bilmeyen	472	1,3	438	1,7	47	1,0	10,7
Okuryazar Olan	316	0,9	285	1,1	48	1,0	16,8
İlköğretim	18.157	50,9	12.350	48,8	2.466	53,3	20,0
Ortaöğretim	9.917	27,8	7.281	28,8	1.452	31,4	19,9
Ön lisans	3.950	11,1	2.810	11,1	381	8,2	13,6
Lisans	2.833	7,9	2.127	8,4	227	4,9	10,7
Yüksek Lisans	49	0,1	32	0,1	1	0,0	3,1
Doktora	2	0,0	2	0,0	1	0,0	50,0
Toplam	35.696	100,0	25.325	100,0	4.623	100,0	

Kaynak: Türkiye İş Kurumu

TÜİK tarafından yayınlanan iş istatistiklerine göre 2016 yılında Osmaniye’de 18.815 girişim faaliyet göstermektedir. Girişim sayılarına göre sektörel dağılım incelendiğinde, Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye genelinde hizmetler sektörü alt kalemlerinden olan “toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı” sektöründeki girişimlerin ilk sırayı aldığı görülmektedir. Bu sektöre yapılan iş girişimleri Osmaniye’de %42,7 paya sahiptir. İmalat sektöründeki girişimler Türkiye genelinde

“ulaştırma ve depolama” sektörü iş girişimlerinden sonra üçüncü sırada yer alırken “konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri” dördüncü sırada yer almaktadır. Osmaniye ilinde ulaştırma ve depolama sektörünün payı %15,3 iken TR63 Bölgesi’nde %17,2 ve Türkiye genelinde %14,6’dır. İmalat sektörüne gelindiğinde ise Osmaniye’deki payın %10,5, TR63 Bölgesi’nde %11 ve Türkiye genelinde %12 olduğu görülmektedir.

Tablo 25: İş Girişimlerinin Sektörel Dağılımı [2016]

Sektörler	Türkiye	Pay [%]	TR63	Pay [%]	Osmaniye	Pay [%]
Tarım, ormancılık ve balıkçılık	32.676	0,9	839	0,7	132	0,7
Madencilik ve taşocakçılığı	7.345	0,2	161	0,1	38	0,2
İmalat	438.351	12,0	13.228	11,0	1.983	10,5
Eklektik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	10.932	0,3	410	0,3	45	0,2
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	5.362	0,1	123	0,1	19	0,1
İnşaat	280.484	7,7	6.951	5,8	870	4,6
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	1.256.580	34,4	48.940	40,6	8.035	42,7
Ulaştırma ve depolama	532.518	14,6	20.715	17,2	2.877	15,3
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	323.030	8,8	9.274	7,7	1.655	8,8
Bilgi ve iletişim	44.008	1,2	877	0,7	137	0,7
Finans ve sigorta faaliyetleri	23.779	0,7	531	0,4	84	0,4
Gayrimenkul faaliyetleri	65.882	1,8	1.080	0,9	191	1,0
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	221.469	6,1	4.891	4,1	762	4,0
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	61.051	1,7	1.244	1,0	168	0,9
Eğitim	32.578	0,9	983	0,8	178	0,9
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	47.386	1,3	1.054	0,9	148	0,8
Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor	35.776	1,0	917	0,8	149	0,8
Diğer hizmet faaliyetleri	233.314	6,4	8.234	6,8	1.344	7,1
Toplam	3.652.521	100,0	120.452	100,0	18.815	100,0

Kaynak: TÜİK [Bölgesel İstatistikler-Sanayi-İş kayıtlarına göre girişim sayıları] İstatistik

İstihdam konusunda Türkiye’nin en önemli sorunlarından biri de hiç şüphesiz kayıt dışı istihdamdır. Son yıllarda Türkiye’de kayıt dışı istihdamın azaltılmasında önemli aşamalar kaydedilmiştir. 2000’den 2004 yılına kadar olan beş yıllık dönemde %50’ler seviyesinde bulunan (beş yılın ortalaması %51,5) kayıt dışı istihdam oranı sürekli azalarak 2016 yılında %33,4 seviyesine gerilemiştir. Ancak bu görece iyileşmeye karşın, kayıt dışı istihdam oranı hâlâ yüksek bir seviyede bulunmaktadır.

TR63 [Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye] Bölgesi’nde kayıt dışı istihdam oranı çok yüksektir. 2016 yılında TR63 Bölgesi’nde istihdamın %42,1’i Sosyal Güvenlik Kurumu’na

kayıtlı olmadan çalışmaktadır. Türkiye genelinde kayıt dışı çalışan ortalaması ise %33,4’dür. Bölgede 864 bin olan istihdamın 364 bini kayıt dışı çalışmaktadır. 2016 yılı itibarıyla toplam kayıt dışı istihdamın %33,4 olduğu Türkiye’de, tarım sektöründe kayıt dışı oranı %82,1 olarak gerçekleşirken, sanayi sektöründe %24,5 ve hizmetler sektöründe ise %20,4 olarak gerçekleşmiştir. TR63 Bölgesi’nde ise tarım sektöründe kayıt dışı istihdam oranı %84,4 iken, sanayi sektöründe %32,4 ve hizmetler sektöründe %29,6 olarak gerçekleşmiştir. TR63 Bölgesi kayıt dışı istihdam oranı bakımından tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde Türkiye ortalamalarının üzerindedir.

Tablo 26: Sektörlere Göre Kayıt Dışı İstihdam Göstergeleri (2016)

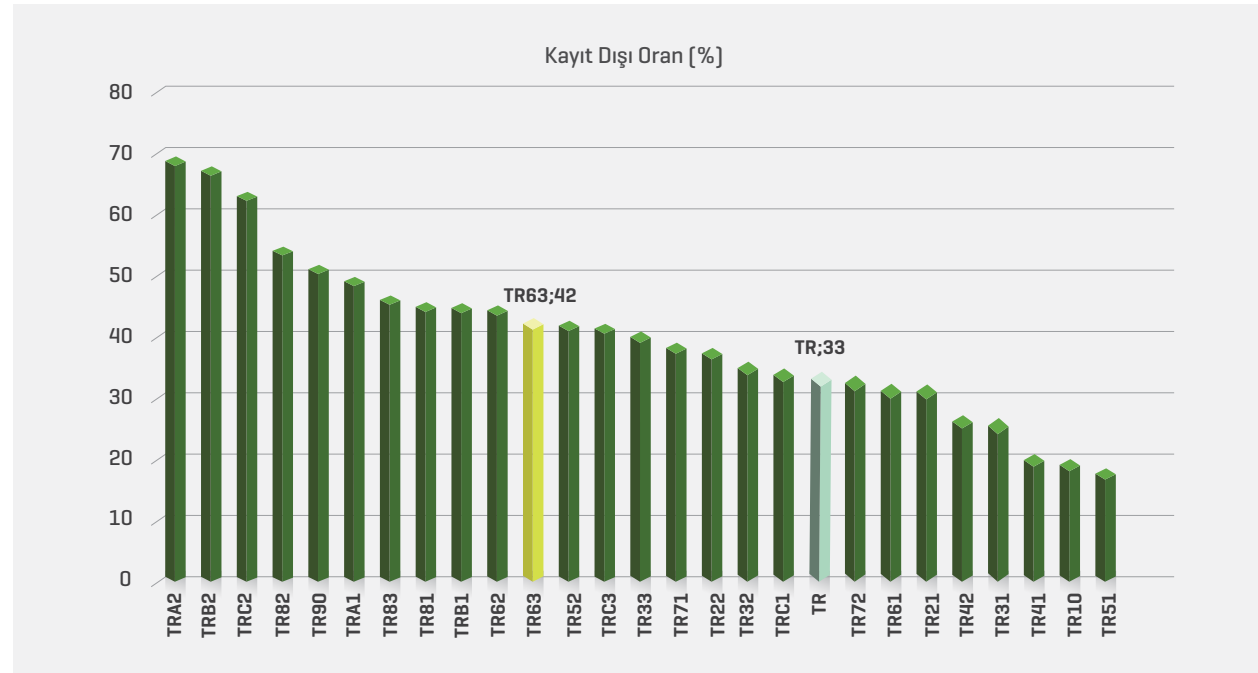
	TR63 (Bin)			Türkiye (Bin)		
	Kayıtlı	Kayıt Dışı	Toplam	Kayıtlı	Kayıt Dışı	Toplam
Tarım	29	157	186	950	4.355	5.305
Sanayi	148	71	219	5.503	1.781	7.284
Hizmetler	323	136	459	11.642	2.975	14.617
Toplam	500	364	864	18.095	9.111	27.206
Pay [%]						
Tarım	15,6	84,4	100,0	17,9	82,1	100,0
Sanayi	67,6	32,4	100,0	75,5	24,5	100,0
Hizmetler	70,4	29,6	100,0	79,6	20,4	100,0
Toplam	57,9	42,1	100,0	66,5	33,5	100,0

Kaynak: TÜİK

TR63 Bölgesi, %42,1 kayıt dışı istihdam oranı ile [364 bin kişi] en fazla kayıt dışı istihdam açısından 26 Düzey iki bölgesi arasında 9. sıradadır. Ancak kayıt dışı istihdamın toplam istihdama oranı açısından bakıldığında TR63 Bölgesi en çok kayıt dışı istihdamın olduğu 11. bölge konumundadır.

2016 yılı itibarıyla Türkiye’de düzey 2 bölgeleri içinde kayıt dışı istihdamın en düşük olduğu bölgeler sırasıyla TR51 Ankara[%17,8], TR10 İstanbul [%19,1], TR41 Bursa, Eskişehir, Bilecik [%19,9] ve TR31 İzmir [%25,9] alt bölgeleridir.

Grafik 7: Düzey 2 Bölgeleri ve Türkiye Kayıt Dışı İstihdam Oranları (2016, %)

2016 yılı itibarıyla Türkiye’de kayıt dışı istihdam oranı erkek nüfusta %28,8, kadınlarda %44,2’dir. Osmaniye’nin de içinde yer aldığı TR63 Bölgesi’nde erkek nüfusta kayıt dışı istihdam oranı %35, kadınlarda ise %60,9’dur. Osmaniye, Hatay ve Kahramanmaraş illerinden oluşan TR63 Bölgesi’nin, hem kadınlarda hem de erkeklerde, kayıt dışı istihdam oranının Türkiye ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Özet olarak;

- Osmaniye’de, Türkiye geneline göre işsizlik oranı daha yüksek, işgücüne katılma ve istihdam oranı daha düşüktür. İl, TR63 Bölgesinde her üç gösterge açısından daha geri durumdadır.
- Osmaniye işgücü piyasası ülke genelinde olduğu gibi krizlere karşı duyarlıdır. İlde, kriz yıllarında işsizlik oranı %19,4’e kadar yükselmiştir.
- TR63 Bölgesinin sektörel istihdam yapısı genel olarak Türkiye ile benzerlik göstermekte olup, istihdamda tarımın payı %19,5, sanayinin payı %26,8 ve hizmetlerin payı %53,1 düzeyindedir.
- TR63 Bölgesi istihdamında 2016 yılı itibarıyla mikro ölçekli işyerleri %59,1 ile en önemli grup olmakla birlikte 20-49 işçi çalıştıran işyerleri %21,3 pay ile en fazla istihdam sağlayan ikinci gruptur.
- Osmaniye’de sigortalı işçi çalıştıran 6.176 işyeri mevcut olup, bu işyerlerinde 53.057 sigortalı işçi çalışmaktadır.
- Osmaniye’de en fazla imalat sanayinde eleman temininde güçlük çekilmekte olup, imalat sanayindeki işyerlerinin %36,2’si eleman temininde güçlük çekmektedir.
- TR63 Bölgesi %4,1 kayıt dışı istihdam oranıyla [364 bin kişi] 26 düzey 2 bölgesi içinde 9.sıradadır.
- TR63 Bölgesinde kayıt dışı istihdam oranı tarımda %84,4, sanayide %32,4, hizmetlerde %29,6 olup Türkiye ortalamalarının üzerindedir.
- Osmaniye’de işgücü talebi daha çok ilköğretim ve ortaöğretim mezunlarına yönelik olup, nitelikli işgücüne olan talep görece olarak daha azdır.
- TR63 Bölgesinde kayıt dışı istihdam kadınlarda %60,9, erkeklerde ise %35 olup, Türkiye ortalamalarının üzerindedir.

2.2.4. Sağlık

Osmaniye İl Sağlık Müdürlüğü’nden alınan verilere göre, Ekim 2017 tarihi itibarıyla ilde, 4’ü devlet, 6’sı özel olmak üzere toplam 10 hastane bulunmaktadır. Devlet hastaneleri Merkez, Kadirli, Düziçi ve Bahçe [faal değil] ilçelerinde bulunurken, özel hastanelerin 4’ü Merkezde, birer tanesi Kadirli ve Düziçi ilçelerinde bulunmaktadır. Hastanelerdeki yatak kapasitesi ise 680’i devlet, 590’ı özel olmak üzere 1.270’tir. Hastane yatak kapasitesinin doluluk oranları kamuda %75,4 ve özelde %64,9’dur. İlde toplam 333’ü uzman, 301’i pratisyen olmak üzere toplam 634 hekim ve 127 diş hekimi bulunmaktadır.

Türkiye, TR63 Bölgesi ve Osmaniye’ye ilişkin karşılaştırmalı sağlık göstergeleri 2015 yılı itibarıyla aşağıdaki tabloda verilmiştir.

2015 yılı itibarıyla, Türkiye’deki toplam hastanelerin %0,6’sı, toplam hasta yatağının ise %0,5’i Osmaniye’de bulunmaktadır.

Türkiye genelinde yüz bin kişi başına düşen ortalama yatak sayısı 266, TR63 Bölgesinde 222, Osmaniye’de ise 220’dir.

Toplam hekim sayısı itibarıyla Osmaniye TR63 Bölgesi’nden %14,7 oranında, Türkiye genelinden ise %0,4 oranında pay almaktadır. Türkiye genelinde 557 kişi, TR63 Bölgesi’nde 782 kişi olan hekim başına düşen nüfus, Osmaniye’de 863 kişidir.

Osmaniye, hem yüz bin kişi başına düşen ortalama yatak sayısı açısından hem de hekim başına düşen nüfus açısından Türkiye ve TR63 Bölge ortalamalarının altında kalmaktadır.

Tablo 27: Osmaniye İli, TR63 Bölgesi ve Türkiye Sağlık Hizmetleri Verileri (2015)

	Türkiye	TR63	Osmaniye
Hastane Sayısı	1.533	53	9
- Özel	562	26	6
- Sağlık Bak. Üni. ve Diğer Kamu Toplamı	971	27	3
Yatak Sayısı	209.648	6.969	1.126
- Özel	43.645	1.877	477
- Sağlık Bak. Üni. ve Diğer Kamu Toplamı	166.003	5.092	649
Yüz Bin Kişi Başına Düşen Yatak Sayısı	266	222	220
	Türkiye	TR63	Osmaniye
+Sağlık Personeli Sayısı	545.455	19.021	3.445
-Toplam Hekim	141.259	4.036	594
- Uzman Hekim	77.622	2.010	298
- Pratisyen Hekim	41.794	1.752	296
- Asistan Hekim	21.843	274	-
Hekim Başına Düşen Nüfus	557	779	863
-Diş Hekimi	24.834	646	117
-Eczacı	27.530	987	176
-Hemşire	152.803	5.338	840
-Sağlık Memuru	145.943	5.902	1.255
-Ebe	53.086	2.112	463

Kaynak: TÜİK

İlde yataklı tedavi kurumlarının yanında yataksız tedavi hizmeti veren çeşitli sağlık kurumları bulunmaktadır. İl Sağlık Müdürlüğü verilerine Ekim 2017 tarihi itibarıyla ilde 179 adet Aile Hekimliği Birimi, 27 adet 112 Acil İstasyon bulunmaktadır.

Sağlık Bakanlığı verilerine göre Türkiye ve Osmaniye yataksız sağlık kurumlarına ait karşılaştırmalı bilgiler 2015 yılı itibarıyla aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 28: Osmaniye İli Yataksız Tedavi Kurumlarına Ait Veriler (2015)

	Osmaniye	Türkiye
Aile Hekimliği Birimi	149	21.696
Aile Hekimi Başına Düşen Nüfus	3.442	3.629
112 Acil İstasyon Sayısı	19	2.323
112 Acil İstasyon Başına Düşen Nüfus	26.993	33.896
112 Ambulans Sayısı	36	4.237
112 Ambulans Başına Düşen Nüfus	14.246	18.584

Kaynak: Sağlık Bakanlığı

2015 yılı yataksız tedavi kurumlarına ilişkin verilere göre, aile hekimliği başına düşen nüfus Osmaniye ilinde 3.442 kişi, Türkiye genelinde ise 3.629 kişidir. 112 acil istasyon sayısı başına düşen nüfus ilde 26.933 kişi, Türkiye genelinde 33.896 kişidir. İldeki ambulans sayısı başına düşen nüfus 14.246 kişi, Türkiye genelinde 18.584 kişidir. Hem aile hekimliği birimi sayısına göre hem de acil durumlarla ilgili sağlık donanımı açısından Türkiye ortalamalarına göre daha iyi bir durumda olduğu görülmektedir.

Özet olarak;

- Osmaniye’de Ekim 2017 yılı itibarıyla kamu ve özel olmak üzere 10 hastane ve 1.270 hastane yatağı bulunmaktadır. 2015 yılı itibarıyla Türkiye’deki toplam hastanelerin %0,6’sı hasta yatağının ise %0,5’i Osmaniye’de bulunmaktadır.
- Osmaniye, yüz bin kişi başına düşen ortalama yatak sayısı [220] açısından Türkiye [266] ve TR63 Bölge [222] ortalamalarının altındayken, hekim başına düşen nüfus [863] açısından Türkiye [557] ve TR63 Bölge [782] ortalamalarının üstündedir.
- Yataksız tedavi kurumları açısından Türkiye ortalamalarına göre iyi olan Osmaniye’de aile hekimi başına düşen nüfus 3.442 kişi, 112 acil istasyon başına düşen nüfus 26.933 kişi, ambulans başına düşen nüfus 14.246 kişidir.

2.3. SURİYELİLER VE GÖÇ

Türkiye coğrafi konumu ve göçmenlere yaklaşımı itibarıyla geçmişten günümüze göç alan ülke konumunda olmuştur. Günümüzde de Suriye’den yoğun bir şekilde göç alan Türkiye’de kapsamlı bir yasal düzenleme yapılmasını zorunlu hale getiren gelişmelerden sonra, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 11.04.2013 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanun ile insan hakları temelinde, özgürlük ve güvenlik arasındaki denge korunarak, uluslararası insan hakları normlarına ve AB müktesebatına uyumlu, göç konusunda gerek duyulan hukuki, idari ve fiziksel altyapıya uygun, etkin ve yönetilebilir bir göç sistemi kurulması hedeflenmiştir. Kanunun amacı, “Yabancıların Türkiye’ye girişleri, Türkiye’de kalışları ve Türkiye’den çıkışları ile Türkiye’den koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamı ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları ve İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemektir.” olarak ifade edilmektedir.

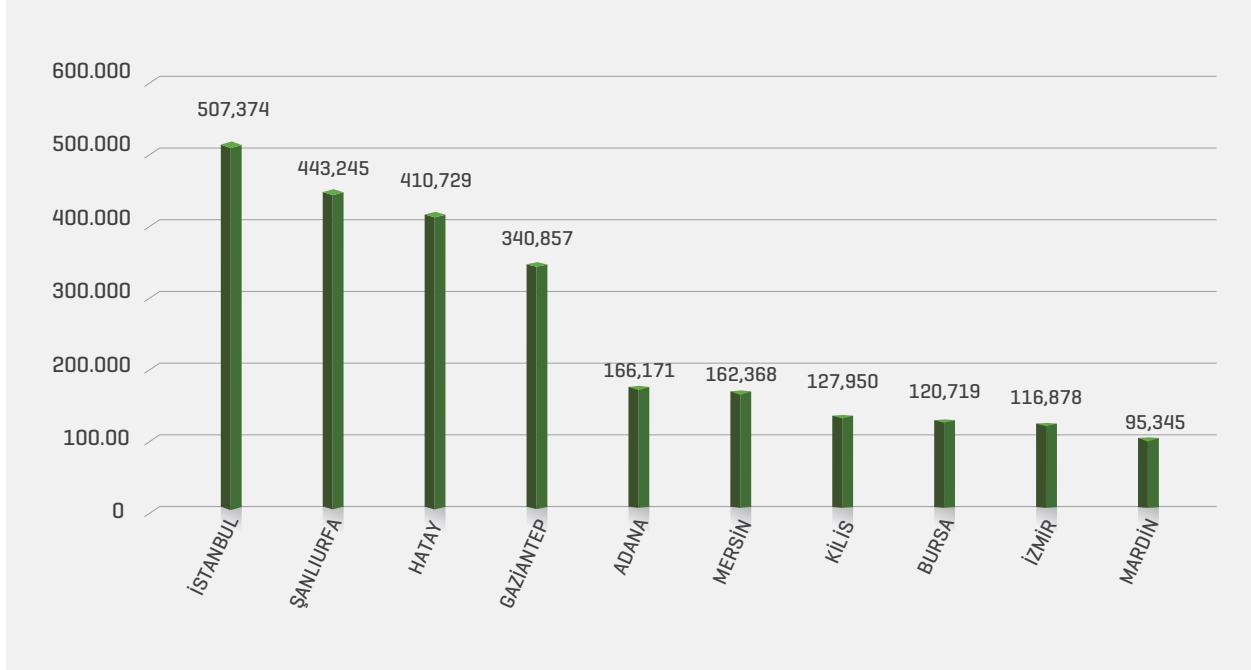
Türkiye’nin gündeminde olan Suriyeli sığınmacılar sorunu, Türkiye’ye 911 km’lik sınırı olan Suriye’de ortaya çıkan iç savaş sonrasında başlamıştır. Türkiye’ye Suriye’den ilk toplu nüfus hareketi, 29 Nisan 2011 tarihinde Hatay İli Yayladağı İlçesindeki Cilvegözü sınır kapısından olmuş

ve aralıksız olarak devam etmiştir. Türkiye’ye gelen sığınmacılar ağırlıklı olarak Gaziantep, Hatay, Kilis, Şanlıurfa, Mardin, Osmaniye ve Adana’da şehir merkezinde ya da buradaki mülteci kamplarında ikamet etmekte olup, Türkiye’nin hemen hemen her bölgesine yayılmışlardır.

Türkiye’de 2016 yılı itibarıyla, ikamet izni bulunan 48.738 kişi ve kısa dönem ikamet izni bulunan 33.247 kişi ile Suriyeliler her iki grupta da Iraklılardan sonra en fazla sayıda bulunan yabancılar olmaktadır. Nisan 2011’den itibaren ülkeye gelen Suriyelilere Türkiye tarafından uluslararası hukukta karşılığı bulunmayan “misafir statüsü” verilmiş, Nisan 2012’de yayımlanan bir genelgeyle bu kişilerin “geçici koruma” altında oldukları kabul edilmiştir. Bu geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin illere göre dağılımına bakıldığında 14.09.2017 tarihi itibarıyla ilk on ilin sırasıyla İstanbul, Şanlıurfa, Hatay, Gaziantep, Adana, Mersin, Kilis, Bursa, İzmir ve Mardin olduğu görülmektedir. Türkiye’deki toplam geçici koruma altına alınan Suriyeli sayısı ise 3.181 bin kişi olmuştur. Suriyelilerin en fazla bulunduğu on il, Türkiye’de bulunan Suriyeliler’in %78,3’ünü barındırmaktadır.

Aşağıdaki grafikte Türkiye’de bulunan geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin ilk 10 ile göre dağılımı gösterilmektedir.

Grafik 8: Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk 10 İle Göre Dağılımı

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Osmaniye ilinde Eylül 2017 tarihi itibarıyla kayıtlı olan Suriyeli sayısı 46.796 kişiye ulaşmış olup, Osmaniye’de ilin toplam nüfusunun %8,96’sı kadar geçici koruma kapsamında Suriyeli bulunmaktadır. Bu oran TR63 Bölgesinde %17,33 iken, Türkiye genelinde %3,99’dur. Tüm illere göre geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin nüfus içindeki payı açısından Osmaniye ili 7. sırada yer almaktadır.

Tablo 29: Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye’deki Dağılımı

	Kayıtlı Suriyeli	Nüfus	Nüfus İçindeki Payı [%]
Osmaniye	46.796	522.175	8,96
TR63	552.733	3.189.974	17,33
Türkiye	3.181.537	79.814.871	3,99

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Temmuz 2017 itibarıyla Göç İdaresi Genel Müdürlüğü göç istatistiklerine göre ülke genelinde 81.977 Suriyeli geçici koruma kapsamından faydalanmak için ön kayıt yaptırmıştır. Osmaniye’de ön kayıt yaptıran Suriyeli sayısı 721, Kahramanmaraş’ta 843 ve Hatay’da 9.756’dır. Ön kayıt yaptıran Suriyeli sayısına göre, Osmaniye’de

geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin 721 kişi, TR63 Bölgesinde 11.320 kişi ve Türkiye’de ise 81.977 kişi artması beklenmektedir.

Osmaniye’de Suriyeliler için 2 adet geçici barınma merkezi bulunmaktadır. Bu barınma merkezlerinde Eylül 2017 tarihi itibarıyla 15.564 Suriyeli barınmaktadır. Bunların 14.465’i 3.358 adet konteynere sahip olan Cevdetiye Konteynerkenti’nde, 1.099 ‘u ise 750 konteynere sahip olan Düziçi Konteynerkenti’nde misafir edilmektedir. Osmaniye’de bulunan 46.796 geçici koruma altındaki Suriyelilerin %33,26’sı bu konteynerlerde kalmaktadır.

TR63 Bölgesinde ise 51.041 Suriyeli, Türkiye genelinde ise 230.695² Suriyeli barınma merkezlerinde kalmakta olup, geçici koruma altındaki Suriyelilerin TR63 Bölgesinde %9,23’ü, Türkiye’de ise %7,25’i geçici barınma merkezinde kalmaktadır.

Tablo 30: Osmaniye İli Geçici Barınma Merkezleri

Geçici Barınma Merkezi	Barınma Tipi [Konteyner]	Suriyeli Sayısı
Cevdetiye Konteynerkenti	3.358	14.465
Düziçi Konteynerkenti	750	1.099
Toplam	4.108	15.564

Kaynak: AFAD 2017

Milli Eğitim Bakanlığı’nın verilerine göre, 29.03.2017 tarihi itibarıyla 459.521 Suriyeliye eğitim verilmiştir. Türkiye’de Suriyeliler için kamp içi 31, kamp dışı 401 adet, toplam 432 adet geçici eğitim merkezi bulunmaktadır. Osmaniye’de de 5 adet geçici eğitim merkezi bulunmaktadır. Geçici eğitim merkezlerinde Suriyeliler kendi dilinde öğrenim görmekte olup, ayrıca Türkçe dersleri verilerek, Türk eğitim sistemine entegre olma ve uyum sürecini hızlandırma amaçlanmaktadır.

Türkiye’de geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilere 29.04.2011 tarihinden itibaren sağlık hizmetleri, Sağlık Bakanlığı’nın kontrolü ve sorumluluğunda geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında verilmektedir.

Suriyeli mültecilerin Osmaniye ili ekonomisine etkilerini analiz eden, Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi [OSAM] tarafından 2013 yılı verileriyle yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, Suriyeli mülteciler olmasaydı Osmaniye’nin daha fazla iç göç çekebileceği, öğretmen başına öğrenci sayısının ortalama olarak 2-3 kişi daha az olacağı belirtilmektedir. Ayrıca Suriyelilerin Osmaniye’de enflasyonist bir etki yarattığı ifade edilmektedir. Bunların dışında, çalışmaya göre, Suriyelilerin Osmaniye’nin ihracat ithalat miktarları üzerine bir etkisi olmamıştır. Ayrıca 2013 yılı itibarıyla Suriyelilerin Osmaniye’de kayda değer bir konut alışı yapmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Suriyeli mülteciler Osmaniye’ye yerleştikten sonra ildeki toplam ev satışlarında bir artış yaşanmadığı belirtilmektedir. Bu çalışma, kısmen erken tarihli bir çalışma olmakla birlikte, Türkiye’ye Suriyeli mültecilerin 2011 yılı Nisan ayı sonunda geldiği ve 2013 yılı verileri kullanıldığı düşünüldüğünde, Suriyeli mültecilerin ildeki ilk ekonomik etkilerini göstermesi açısından önemlidir.

Suriyelilerin istihdamı konusu da Türkiye genelinde ve Osmaniye açısından önemli bir sorundur. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Ocak 2016’ya kadar yasal olarak çalışmasının mümkün olmaması nedeniyle, bu döneme kadar çalışanların tümü kayıt dışı durumundadır. Geçici koruma kapsamı dışında, Türkiye’ye pasaportlu ve resmi yollarla giriş yapan Suriyelilerin ikamet ve ardından çalışma izni alması konusunda kolaylıklar sağlanarak, bu kişilerin, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun kapsamında çalışmalarına olanak sağlanmıştır. Pasaportsuz ya da yasadışı yollardan Türkiye’ye giriş yapan ve geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeliler, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun’dan yararlanamamaktadırlar.

Suriyelilere çalışma hakkı tanıyan Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmeliğe göre geçici koruma sağlanan yabancılar, geçici koruma kayıt tarihinden altı ay sonra çalışma izni almak için başvuruda bulunabilirler ve geçici koruma sağlanan

yabancılar her seferinde en fazla 1 [bir] yıl süreli çalışma izni verilebilmektedir. Mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacak olan ve geçici koruma kapsamında bulunanlar ise çalışma izninden muaftırlar. Mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacaklar il valiliğine başvuru yaparak çalışabilirler ve mevsimlik tarım veya hayvancılık işlerinde çalışacak geçici koruma sağlanan yabancılar bakanlıkça il ve kota sınırlaması getirilebilir.

Türkiye’de son dönemde Suriye sermayeli şirket sayısında da artış görülmektedir. Türkiye’de Ağustos 2017 tarihi itibarıyla 56.468 adet yabancı sermayeli firma faaliyet göstermekte olup, Suriye sermayeli firma sayısı 6.790 adettir. Suriyeliler, 2011 yılında 81 adet şirket kurmuşken, Ağustos 2017 itibarıyla yabancı sermayeli firmaların %12’sini Suriyeliler oluşturmaktadır. Suriye sermayeli firmalar en çok İstanbul’da faaliyette bulunurken, Gaziantep, Mersin, Hatay, Şanlıurfa, Antalya, Adana, Ankara, Kilis ve Yalova İstanbul’u izleyen diğer illerdir. Suriyeli firmalar, faaliyet konularına göre en fazla toptan ve perakende ticaret, gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri, inşaat, ulaştırma, haberleşme ve depolama hizmetleri, imalat sanayi, oteller ve lokantalar, diğer hizmet faaliyetleri, eğitim hizmetleri, sağlık işleri ve sosyal hizmetler, tarım, avcılık ve ormancılık sektörlerinde yer almaktadırlar. Osmaniye Kadirli OSB’de de bir adet Suriye sermayeli tekstil firması faaliyet göstermektedir.

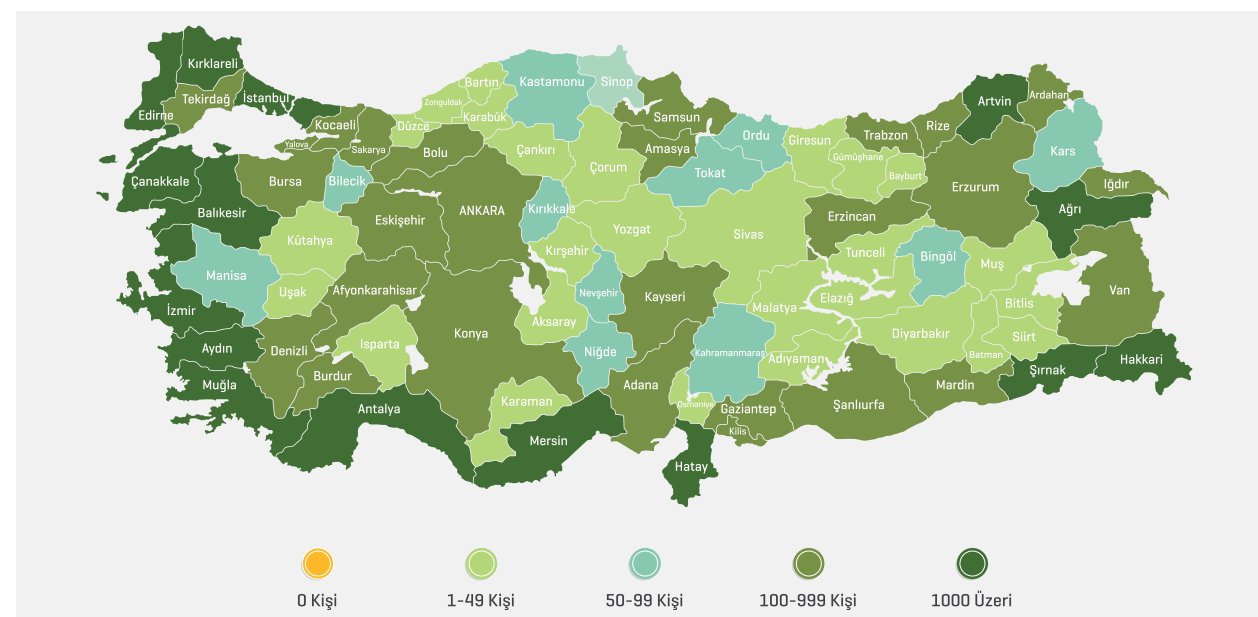
Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu [TİSK] tarafından Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırma Merkezi işbirliği ile yaptırılan Kasım 2015 tarihli araştırmaya göre,

- Suriyeli mültecilerin işgücü piyasası üzerinde de önemli etkileri olmuştur. Suriyeliler, Türk işgücü piyasasında işsizlik ve kayıt dışı istihdam baskısını artırmıştır.
- Suriyeli sığınmacıların büyük bir bölümü geçimlerini sağlamak için iş aramakta olup, Suriyelilerden oluşan işgücü, güvencesiz, sigortasız, olumsuz iş sağlığı ve güvenliği koşullarında, düşük ücretle, küçük ölçekli işyerlerinde kayıt dışı olarak istihdam edilmektedir.
- Suriyeli işgücünün istihdam edilme koşulları genel ücretler düzeyini aşağı çeken olumsuz etki yaratmaktadır. Suriyeli işgücünün bir bölümü mevsimlik tarım işleri, inşaat gibi düşük nitelikli işlerde çalışmakta ve çocuk işçiliği sorununu da artırmaktadır.
- Suriyeliler tarafından kurulan işyerlerinin büyük bir bölümünün de kayıt dışı olduğu bilinmektedir.
- Suriyeli sığınmacıların işgücü piyasasında düzgün işlere ulaşmalarındaki en büyük engel eğitim düzeylerinin çok düşük olması ve meslek sahibi olmamalarıdır.

² Hesaplamalarda 18.09.2017 AFAD verileri dikkate alınmıştır.

Türkiye’de geçici koruma kapsamı dışında bulunan düzensiz göçmenler, yasadışı giriş veya vizenin geçerlilik tarihinin sona ermesi yüzünden transit veya ev sahibi ülkede hukuki statüden yoksun kişilerdir. Bu bakımdan “Geçici Koruma Kimlik Belgesi” bulunmayan Suriyeliler Ciltvegözü sınır kapısından sınır dışı edilmektedir. Uluslararası Af Örgütü’nün raporunda da belirtildiği gibi, “geçici koruma kimlik belgesi” bulunmayan sığınmacıların Suriye’ye doğrudan ve/veya dolaylı, zor yoluyla geri gönderildiği ifade edilmektedir. 2016 yılında yakalanan düzensiz göçmenlerin illere göre dağılımına bakıldığında, Osmaniye’de 1-49 kişi aralığında düzensiz göçmen yakalanırken, Hatay’da 1.000 ve üzeri kişinin yakalandığı görülmektedir. Bu bakımdan Hatay iline göçmenlerin etkisinin, kayıt altına alınamayan kaçak göçmenler yüzünden daha fazla olduğu tahmin edilmektedir.

Harita 3: 2016 Yılında Yakalanan Düzensiz Göçmenlerin İllere Göre Dağılımı

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

Özet olarak;

- Türkiye'ye Suriyeliler, Suriye'de başlayan iç savaş sonrası, 29.04.2011 tarihinden itibaren göç etmeye başlamışlardır.
- Nisan 2011'den itibaren Suriyelilere "misafir statüsü" verilmiş, Nisan 2012'de yayımlanan bir genelgeyle bu kişilerin "geçici koruma" altında oldukları kabul edilmiştir.
- Geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler, 14.09.2017 tarihi itibarıyla en fazla İstanbul, Şanlıurfa, Hatay, Gaziantep, Adana, Mersin, Kilis, Bursa, İzmir ve Mardin illerinde bulunmaktadır. Bu iller Türkiye'de bulunan Suriyelilerin %78,3'ünü barındırmakta olup, toplam geçici koruma altına alınan Suriyeli sayısı ise 3 milyon 181 bin kişi olmuştur. Suriyeliler, şehir merkezlerinde ya da mülteci kamplarında ikamet etmekte olup, Türkiye'nin hemen hemen her bölgesine yayılmışlardır.
- Osmaniye'de Eylül 2017 itibarıyla kayıtlı olan Suriyeli sayısı 46.796 kişiye ulaşmış olup, Osmaniye nüfusunun %8,96'sı kadar geçici koruma kapsamında Suriyeli bulunmaktadır.
- Osmaniye'de Suriyeliler için 2 adet geçici barınma merkezi bulunmaktadır. Bu barınma merkezlerinde Eylül 2017 tarihi itibarıyla 15.564 Suriyeli barınmaktadır. Bunların 14.465'i Cevdetiye Konteynerkenti'nde, 1.099 'u Düziçi Konteynerkenti'nde misafir edilmektedir. Osmaniye'de bulunan 46.796 geçici koruma altındaki Suriyelilerin %33,26'sı bu konteynerlerde kalmaktadır.
- Suriyeliler için Türkiye'de 432 adet, Osmaniye'de 5 adet geçici eğitim merkezi bulunmaktadır. Türkiye'de 29.03.2017 tarihi itibarıyla 459.521 Suriyeliye eğitim verilmiştir. Geçici eğitim merkezlerinde Suriyeliler kendi dilinde öğrenim görmektedir olup, ayrıca Türkçe dersleri verilerek, Türk eğitim sistemine entegre olma ve uyum sürecini hızlandırma amaçlanmaktadır.
- Türkiye'de Ağustos 2017 tarihi itibarıyla 56.468 adet yabancı sermayeli firma faaliyet göstermekte olup, Suriye sermayeli firma sayısı 6.790 adet olup, yabancı sermayeli firmaların %12'sini Suriyeliler oluşturmaktadır. Suriye sermayeli firmalar en çok İstanbul'da faaliyette bulunurken, Gaziantep, Mersin, Hatay, Şanlıurfa, Antalya, Adana, Ankara, Kilis ve Yalova İstanbul'u izleyen diğer illerdir. Suriyeli firmalar, faaliyet konularına göre en fazla toptan ve perakende ticaret, gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri, inşaat, ulaştırma, haberleşme ve depolama hizmetleri, imalat sanayi, oteller ve lokantalar, diğer hizmet faaliyetleri, eğitim hizmetleri, sağlık işleri ve sosyal hizmetler, tarım, avcılık ve ormancılık sektörlerinde yer almaktadırlar. Osmaniye Kadirli OSB'de de bir adet Suriye sermayeli tekstil firması faaliyet göstermektedir.
- Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) tarafından Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırma Merkezi işbirliği ile yaptırılan Kasım 2015 tarihli araştırmaya göre, Suriyeli mülteciler, Türk işgücü piyasasında işsizlik ve kayıt dışı istihdam baskısını artırmıştır. Suriyelilerin büyük bir bölümü iş aramakta olup, güvencesiz, sigortasız, olumsuz iş sağlığı ve güvenliği koşullarında, düşük ücretle, küçük ölçekli işyerlerinde kayıt dışı olarak istihdam edilmektedir. İstihdam edilme koşulları genel ücretler düzeyini aşağı çeken olumsuz etki yaratmaktadır. Suriyeli işgücünün bir bölümü mevsimlik tarım işleri, inşaat gibi düşük nitelikli işlerde çalışmakta ve çocuk işçiliği sorunu da artırmaktadır. Suriyeliler tarafından kurulan işyerlerinin büyük bir bölümünün de kayıt dışı olduğu bilinmektedir. Suriyeli sığınmacıların işgücü piyasasında düzgün işlere ulaşmalarındaki en büyük engel eğitim düzeylerinin çok düşük olması ve meslek sahibi olmamalarıdır. Araştırmada, Suriyeli sığınmacıların mesleki yeterlilikleri çerçevesinde, bazı bölge ve sektörlerde sınırlı ölçülerde istihdam edilmelerinin uygun olacağı, kayıt dışı istihdam sorununun büyümesini önleyecek tedbirlerin alınması gerekliliği ve girişimci nitelikte olanların bu özelliğinden yararlanılması gerektiği vurgulanmaktadır.
- Sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan Suriyeli sığınmacıların uyum sağlayabilmeleri için AFAD [T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı] barınma merkezlerinde 80 bin 742 Suriyeli çocuğa eğitim verilmiş, yabancı dil, bilgisayar okuryazarlığı, halı dokuma gibi çeşitli sertifika programlarında 225 bin Suriyeli eğitim kurslarına katılmıştır. Türkiye'de kayıtlı tüm Suriyelilere sağlık hizmetleri ve ilaçlar Sağlık Bakanlığı işbirliği ile ücretsiz olarak sunulmaktadır.

Özet olarak;

- Türkiye, Küresel İnsani Yardım 2017 Raporu'na göre, 2016 yılında 6 milyar ABD doları tutarında insani yardım yaparak, ABD'nin ardından en çok uluslararası insani yardım yapan ikinci ülke konumuna gelmiştir. Bunun dışında Sosyal Uyum Projesi kapsamında 600 bin Suriyeliye kişi başına aylık 100 lira yardım yapılmaktadır. Bu yardımın kaynağı yurt dışından gelirken, ödeme de Kızılay'ın verdiği kartlarla yapılmaktadır.
- Türkiye'de de 2016 yılında yakalanan düzensiz göçmen sayısı 174.466 olup, Suriye vatandaşları bunların içinde 69.755 kişi ile ilk sırayı almaktadır.
- Türkiye'de Suriyeli göçmen sayısı giderek artmakta ve kalıcılık eğilimi göstermektedir. Suriyeli göçmenlerin Türkiye ekonomisine etkileri, sosyal, kültürel, etik etkileşimleri ve güvenlik gibi temel sorunlar açısından, konunun uzun vadeli ele alınarak, çok yönlü bir strateji ile yönetilmesi zorunlu hale gelmiştir.

2.4. İKTİSADİ YAPI

2.4.1. Tarım ve Hayvancılık

2.4.1.1. Tarım

Tarım, canlıların hayatlarını devam ettirmesi açısından besin kaynağı olmasının yanında birçok sektöre hammadde temin eden ve istihdam yaratan çok önemli bir sektördür. Türkiye ekonomisi için son derece önemli bir yeri olan tarımsal faaliyetlerin milli gelirdeki payı, özellikle son dönemlerde hizmetler sektörünün hızlı gelişimi karşısında giderek düşmüştür. Tarım sektörünün Türkiye Gayrisafi Yurtiçi Hasılasındaki [GSYH] payı 2004 yılında %9,42 iken 2014'te bu pay %6,59'a gerilemiştir. Benzer şekilde Osmaniye ilinin tarımsal hasılasının ilin toplam hasılası içindeki payı 2004-2014 döneminde düşmüştür. 2004'de tarımsal hasılanın toplam hasıla içinden aldığı pay yaklaşık %22 iken 2014 yılına gelindiğinde bu pay yaklaşık %13'e gerilemiştir.

Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerinden oluşan TR63 Bölgesi'nde 2016 yılı itibarıyla tarım sektöründeki

istihdam oranı %21,5'dir. Bölgede sanayi sektörü istihdam oranının %25,5 olduğu ve bölgede istihdam edilen kadınların %32,6'sı tarım sektöründe istihdam edildiği hesaba katıldığında bölgede tarım sektörünün önemini korumaya devam ettiği görülmektedir.

2.4.1.1.1. Tarım Hasılasının Gelişimi ve Dağılımı

Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerini kapsayan TR63 Bölgesi'nde tarım sektörünün ağırlığını ve tarihsel seyrini görmek amacıyla 2004-2014 dönemi için yayınlanan Gayrisafi Yurtiçi Hasıla [GSYH] verileri incelenmiştir. Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye genelinde yaratılan toplam gayrisafi yurtiçi hasıla ve tarımsal hasıla değerleri ile tarım sektörünün payı karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 31: Tarım Sektörü Hasılasının Gelişimi (Milyon TL)

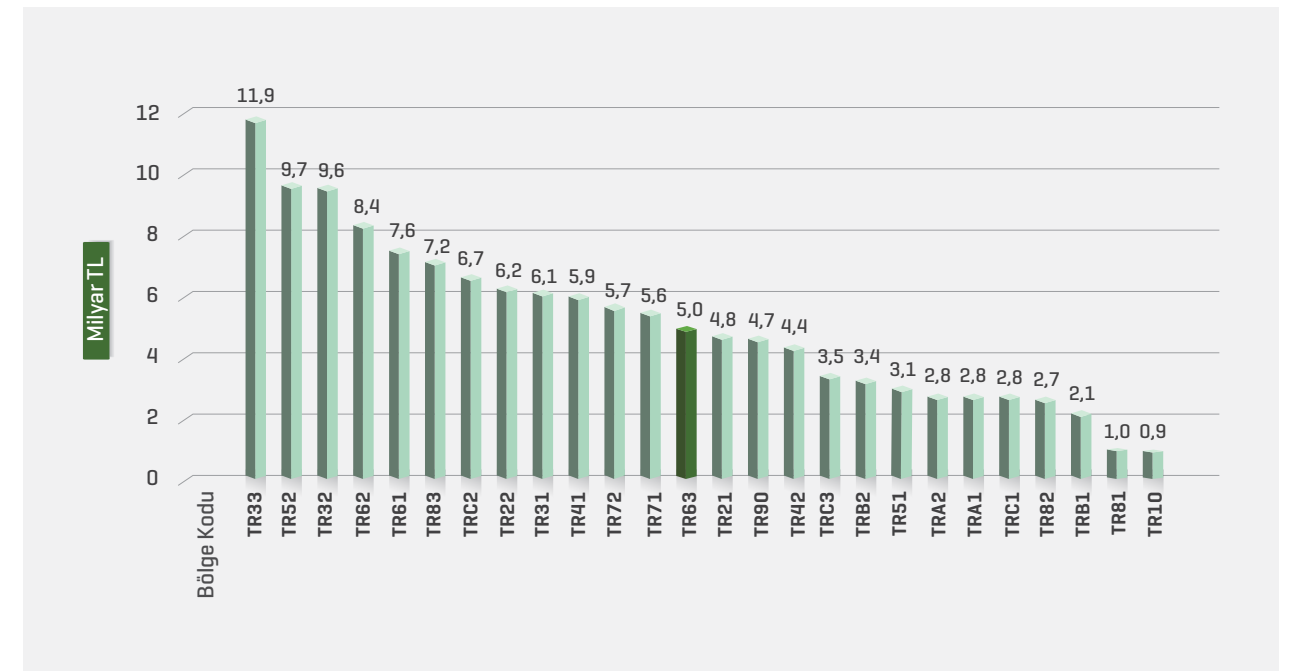
	Osmaniye			TR63			TÜRKİYE			Osmaniye [%]		Tarım
Yıllar	Tarım	GSYH	Pay [%]	Tarım	GSYH	Pay [%]	Tarım	GSYH	Pay [%]	TR63	Türkiye	İl Sıra No
2004	381	1.765	21,58	2.468	13.654	18,08	54.365	577.023	9,42	15,43	0,70	53
2005	456	2.112	21,61	2.980	16.145	18,46	62.350	673.703	9,25	15,32	0,73	51
2006	445	2.852	15,60	2.852	17.946	15,89	64.416	789.228	8,16	15,60	0,69	54
2007	520	2.814	18,48	3.107	20.410	15,22	66.197	880.461	7,52	16,74	0,79	45
2008	630	3.334	18,90	3.570	23.543	15,16	74.451	994.783	7,48	17,66	0,85	44
2009	620	3.399	18,24	3.734	24.010	15,55	81.234	999.192	8,13	16,60	0,76	45
2010	1.043	4.639	22,47	4.569	29.804	15,33	104.704	1.160.014	9,03	22,82	1,00	37
2011	943	5.498	17,16	4.911	35.517	13,83	114.838	1.394.477	8,24	19,21	0,82	47
2012	962	5.979	16,09	4.741	38.686	12,25	121.693	1.569.672	7,75	20,29	0,79	48
2013	870	6.911	12,58	4.811	44.442	10,82	121.709	1.809.713	6,73	18,08	0,71	51
2014	1.006	7.985	12,60	4.954	50.292	9,85	134.725	2.044.466	6,59	20,31	0,75	47

Kaynak: TÜİK

Tarımsal hasılanın toplam gayrisafi yurtiçi hasıla içindeki payı Türkiye ile karşılaştırıldığında, Osmaniye ve TR63 Bölgesi'nin Türkiye'nin çok üzerinde paylara sahip olduğu görülmektedir. Türkiye'ye kıyasla Osmaniye ili ve TR63 Bölgesi, tarım ağırlıklı bir ekonomik yapıya sahiptir. 2014 yılında Türkiye'de tarımın toplam GSYH içindeki payı %6,59, TR63 Bölgesi'nde %9,85 ve Osmaniye ilinde %12,60 düzeyindedir. Bununla birlikte yıllar itibarıyla tarım sektörünün il GSYH'si içindeki payı gerilemekte olup, 2004'de %21,58 olan tarımın il hasılası içindeki payı 2014'de %12,60'a düşmüştür.

2014 yılı verilerine göre Türkiye tarımsal GSYH'si yaklaşık 134,7 milyar TL iken, TR63 Bölgesi'nde 5 Milyar TL ve Osmaniye'de ise 1 milyar TL'dir. Osmaniye ili tarımsal hasılasının TR63 Bölgesi tarımsal hasılası içindeki payı %20,31, Türkiye tarımsal hasılası içindeki payı %0,75 düzeyindedir. Osmaniye, 81 il arasında tarımsal hasılanın büyüklüğü bakımından 47'inci sırada bulunmaktadır.

Grafik 9: Düzey 2 Bölgeleri Tarımsal Hasıla Değerleri-2014 (Milyar TL)

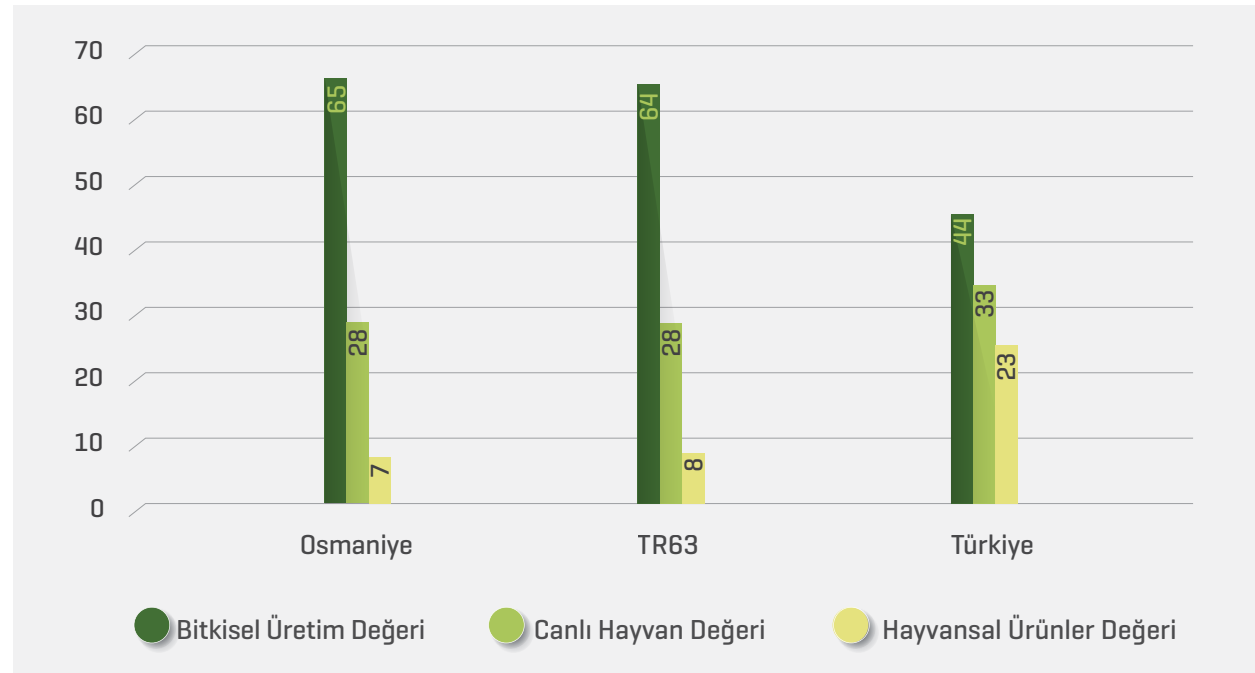

Kaynak: TÜİK

2004-2014 döneminde TR63 Bölgesi tarımının Türkiye tarımsal hasılası içindeki payı yıllar itibarıyla düşüş göstermiştir. Söz konusu 10 yıllık zaman diliminde Türkiye'nin tarımsal hasılasının yıllık artış hızı %9,50 iken TR63 Bölgesi'ninki ise 7,22 olarak gerçekleşmiştir. Bölgenin artış hızının Türkiye'nin artış hızının altında kalması sebebiyle 2004 yılında TR63 Bölgesi'nin Türkiye tarımsal hasılası içindeki payı %4,54 iken bu oran 2014 yılında %3,68'e düşmüştür. 2014 yılında TR63 bölgesi tarımsal hasılası yaklaşık 5 milyar TL olup, 26 Düzey 2 Bölgesi içinde 13. Sırada yer almaktadır.

Tarımsal üretim değerinin faaliyetlere göre dağılımı incelendiğinde, 2016 yılı Osmaniye tarımsal üretim değerinin % 65'ini bitkisel üretim değeri oluşturmaktayken, Türkiye tarımsal üretim değerinin %44'ünü bitkisel üretim değeri oluşturmaktadır. Bu bakımdan Türkiye ile kıyaslandığında Osmaniye de tarımsal faaliyet içinde bitkisel üretimin payı daha büyükken, hayvancılığın payı daha küçüktür.

Grafik 10: Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye'nin Tarımsal Üretim Değerinin Faaliyetlere Göre Dağılımı (2016, %)

Kaynak: TÜİK

Osmaniye ili tarımsal üretiminin il ekonomisindeki katkısını görmek açısından tarımsal üretim değerinin yıllar itibarıyla gelişimi incelenmiştir. TÜİK verilerine göre 2016 yılı itibarıyla il genelinde 1,5 milyar TL tarımsal üretim değeri elde edilmiştir. Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerinden oluşan TR63 Bölgesi'nde 8,2 milyar TL ve Türkiye genelinde de 271 milyar TL değerinde tarımsal üretim yapılmıştır. Osmaniye ili 1,5 milyar TL tarımsal üretim değeri ile TR63 Bölgesi'nde yaratılan tarımsal üretim değerinin %18,36'sını oluştururken Türkiye tarımsal üretim değerinin %0,56'sını oluşturmaktadır.

2016 yılında kişi başına düşen tarımsal üretim değeri Osmaniye'de 2.900 TL, TR63 Bölgesi'nde 2.585 TL ve Türkiye genelinde de 3.396 TL olarak gerçekleşmiştir. 2007-2015 döneminde kişi başına düşen tarımsal üretim değeri Osmaniye'de %77,15 artarken aynı dönemde TR63 Bölgesi'nde %62,48 Türkiye'de ise %129,61 oranında artış göstermiştir. Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye'de gerçekleşen tarımsal üretim değeri ile kişi başına düşen tarımsal üretim değerinin yıllar itibarıyla gelişimi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 32: Osmaniye, TR63 ve Türkiye Tarımsal Üretim Değerinin Gelişimi

YIL	Toplam Tarımsal üretim değeri (1.000 TL)			[1/2] %	[1/3] %	Kişi Başına Tarımsal Üretim Değeri (TL)		
	Osmaniye [1]	TR63[2]	Türkiye[3]			Osmaniye	TR63	Türkiye
2004	500.386	3.446.986	79.649.112	14,52	0,63	-	-	-
2005	573.481	3.976.787	88.364.969	14,42	0,65	-	-	-
2006	581.252	3.978.571	96.356.615	14,61	0,60	-	-	-
2007	741.610	4.522.541	104.375.170	16,40	0,71	1.637	1.591	1.479
2008	921.130	5.240.145	115.348.167	17,58	0,80	1.982	1.802	1.613
2009	860.636	5.156.578	123.023.786	16,69	0,70	1.824	1.743	1.696
2010	1.412.347	6.298.907	165.039.291	22,42	0,86	2.947	2.097	2.239
2011	1.401.010	6.686.567	191.627.972	20,95	0,73	2.887	2.218	2.565
2012	1.393.674	6.527.274	200.815.472	21,35	0,69	2.832	2.148	2.655
2013	1.201.658	6.321.487	190.567.943	19,01	0,63	2.407	2.054	2.486
2014	1.275.436	6.672.511	204.967.742	19,11	0,62	2.517	2.141	2.639
2015	1.395.433	8.258.047	248.925.103	16,90	0,56	2.721	2.628	3.161
2016	1.514.220	8.246.217	271.001.303	18,36	0,56	2.900	2.585	3.396

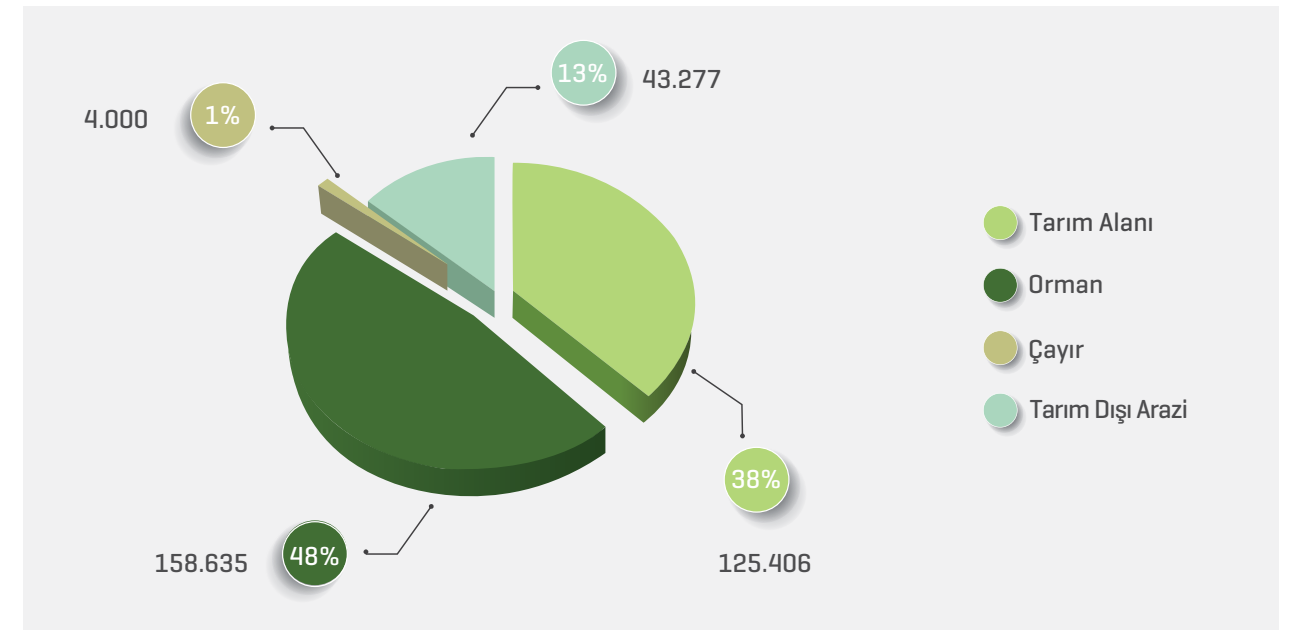
Kaynak: TÜİK verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

Not: “-” Bilgi yoktur.

2.4.1.1.2. Tarım Alanlarının Dağılımı

Osmaniye ili 331.318 ha bir alanda bulunmaktadır. Bu alanın 125.406 ha tarım arazisi, 4.000 ha çayır ve mera ve 158.635 ha ise ormanlık alandır. Geri kalan 43.277 ha alan ise tarım dışı arazi olarak adlandırılabilir. Aşağıdaki tabloda il arazisinin dağılımı gösterilmiştir.

Grafik 11: İl Arazisinin Kullanıma Göre Dağılımı (%, Hektar)

Kaynak: Osmaniye İl Tarım, Gıda ve Hayvancılık Müdürlüğü, Osmaniye Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü, Türkiye Orman Varlığı 2015

Osmaniye, Türkiye’deki tahıllar ve diğer bitkisel ürünler alanlarının %0,5’ini, sebze alanlarının %0,4’ünü ve meyve alanlarının ise %0,5’ini oluşturmaktadır. 2016 yılı itibarıyla nadasa bıraktığı alan [%0,4], Türkiye [%16,9] ve TR63 [%6,3] Bölgesi ile kıyaslandığında yok denecek kadar azdır.

Osmaniye ili tarım alanlarının kullanım durumuna göre dağılımı incelendiğinde, tarım alanlarının %85,9’u tarla alanı [tahıllar ve diğer bitkisel ürünler alanı [%82,9], sebze alanı [%3]] olarak kullanılmaktadır. İlin tarım alanlarının geri kalan %14,1’lik bölümünü ise uzun ömürlü bitkiler

[meyve, zeytin vb.] oluşturmaktadır. Türkiye’de tarla alanlarının tarım alanı içindeki payının %85,9 [%82,5 tahıllar ve diğer bitkisel ürünler alanı %3,4 sebze alanı] ve yaklaşık %14’lük kısmının da uzun ömürlü bitkiler [meyve, zeytin vb.] olduğu hesaba katılırsa, Osmaniye’nin tarım alanlarının kullanım amaçlarına göre dağılımı Türkiye ile hemen hemen aynıdır. İlde bulunan tahıllar ve diğer bitkisel ürünler alanı TR63 Bölgesi’nde bulunan bu alanların %19,5’ini oluşturmaktadır. İldeki sebze alanlarının TR63 Bölgesi içindeki payı %8,5, meyve alanlarının payı ise %10,6’dır.

Tablo 33: Tarım Alanlarının Kullanış Amaçlarına Göre Dağılımı [Hektar, 2016]

	Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürün. Alanı			Sebze	Meyve	Süs Bitkisi	Top. Tarım Alanı
	Ekilen	Nadas	Toplam				
Türkiye	15.574.372	3.998.296	19.572.667	804.142	3.329.217	4.844	23 710 870
TR63 Bölgesi	462.460	44.557	507.017	41.932	159.253	5	708 207
Osmaniye	98.567	510	99.077	3.550	16.885	1	119 512
Yüzde [%]							
Türkiye	65,7	16,9	82,5	3,4	14,0	0,0	100,0
TR63 Bölgesi	65,3	6,3	71,6	5,9	22,5	0,0	100,0
Osmaniye	82,5	0,4	82,9	3,0	14,1	0,0	100,0
Osmaniye/TR	0,6	0,0	0,5	0,4	0,5	0,0	0,5
Osmaniye/TR63	21,3	1,1	19,5	8,5	10,6	9,3	16,9

Kaynak: TÜİK

Tarım alanlarının ilçeler itibarıyla kullanış amaçlarına göre dağılımı incelendiğinde; tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin ekim alanında Kadirli [368.225 da] ve Merkez [233.553 da] ilçeleri öne çıkmaktadır. İlin tahıl ve bitkisel ürünlerin ekim alanının %61’ini bu iki ilçe oluşturmaktadır. İlin sebze bahçeleri alanının %66’sını Kadirli İlçesi oluşturmaktadır. İlin meyve bitkilerinin %32’si Merkez İlçesinde ve %24’ü Kadirli İlçesinde bulunduğu dikkate alındığında Osmaniye tarım sektöründe Kadirli ve Merkez ilçeleri oldukça önemlidir.

Tablo 34: Tarım Alanlarının İlçelere Göre Dağılımı [2016]

İlçeler	Toplam Alan		Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Ekilen Alanı		Nadas Alanı		Sebze Bahçeleri Alanı		Meyveler, İçecek ve Baharat Bitkilerinin Alanı		Süs Bitkileri Alanı	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
Merkez	292.911	25	233.553	24	1.039	20	3.747	11	54.567	32	5	100
Bahçe	49.447	4	32.111	3	3.747	73	2.251	6	11.338	7	0	0
Düziçi	194.518	16	172.055	17	0	0	1.059	3	21.404	13	0	0
Hasanbeyli	34.578	3	25.867	3	312	6	521	1	7.878	5	0	0
Kadirli	432.641	36	368.225	37	0	0	23.301	66	41.115	24	0	0
Sumbas	127.565	11	110.466	11	0	0	3.550	10	13.549	8	0	0
Toprakkale	63.462	5	43.392	4	0	0	1.071	3	18.999	11	0	0
Toplam	1.195.122	100	985.669	100	5.098	100	35.500	100	168.850	100	5	100

Kaynak: TÜİK

Sulama

Osmaniye Valiliği İl Tarım, Gıda ve Hayvancılık Müdürlüğü verilerine göre, ilde 1.254.062 dekar işlenen tarım arazisi bulunmaktadır. Bu arazinin %69’u, yani 859.580 da sulanabilir durumdadır. Bu sulama potansiyelinin %83’ü [713.329 da] kullanılmaktadır. Başka bir deyişle ilin tarım arazilerini sulama potansiyeli 859.580 da alan olup bu alanın 713.239 da kısmında sulu tarım yapılmaktadır. Sulanan tarım arazisinin tahmini olarak % 88,3’ü [629.870 da] yüzey sulama, % 10’u [71.333 da] yağmurlama sulama, % 1,7’i de [12.126 da] damla sulama ile sulanmaktadır.³

Aşağıdaki tabloda Osmaniye ilinin tarım arazilerinin sulama bilgileri ilçeler itibarıyla gösterilmiştir.

Tablo 35: Tarım Arazilerinin Sulanma Durumu [Dekar]

İlçeler	Toplam Tarım Alanı [da]	Sulanabilir Alan [da]	Sulanan Toplam Alan [da]	Sulanan/Toplam Tarım Alanı [%]	Sulanamayan Alan [da]
Merkez	311.530	216.686	185.550	60	125.980
Bahçe	49.625	12.075	12.030	24	37.595
Düziçi	202.339	162.000	94.190	47	108.149
Hasanbeyli	36.204	13.601	10.501	29	25.703
Kadirli	454.345	305.299	275.384	61	178.961
Sumbas	132.837	105.719	95.674	72	37.163
Toprakkale	67.182	44.200	40.000	60	27.182
Toplam	1.254.062	859.580	713.329	57	540.733

Kaynak: T.C. Osmaniye Valiliği İl Tarım, Gıda ve Hayvancılık Müdürlüğü

3 T.C. Osmaniye Valiliği İl Tarım, Gıda ve Hayvancılık Müdürlüğü 2016 Yılı BRİFİNG Raporu.

2.4.1.1.3. Bitkisel Üretim

Tarımsal üretim değeri bitkisel üretim, canlı hayvanlar ve hayvansal ürünlerin üretim değerinden oluşmaktadır. İl tarımsal faaliyetleri içinde bitkisel üretimin payı göreceli olarak yüksektir. 2016 yılında üretilen toplam tarımsal değerın %65'lik kısmı bitkisel ürünlere aittir. Bu oran TR63 bölgesi için %64 iken Türkiye'de %44'tür.

Tablo 36: Osmaniye Bitkisel Üretim Değerinin Gelişimi

YIL	Bitkisel Üretim Değeri (1000 TL)			Payı [%]		Kişi Başına Bitkisel Üretim Değeri (TL)		
	Osmaniye [1]	TR63 [2]	Türkiye [3]	[1/2]	[1/3]	Osmaniye	TR63	Türkiye
2004	339.723	2.640.540	45.680.438	12,9	0,7	0	0	0
2005	393.308	3.078.553	50.939.687	12,8	0,8	0	0	0
2006	395.215	2.994.147	54.515.463	13,2	0,7	0	0	0
2007	494.929	3.413.848	56.787.424	14,5	0,9	1.093	1.201	805
2008	632.936	4.013.000	66.010.114	15,8	1,0	1.362	1.380	923
2009	571.576	3.946.000	68.267.486	14,5	0,8	1.211	1.334	941
2010	922.938	4.395.345	80.038.126	21,0	1,2	1.926	1.463	1.086
2011	893.403	4.839.850	88.979.273	18,5	1,0	1.841	1.606	1.191
2012	836.724	4.357.357	87.946.988	19,2	1,0	1.700	1.434	1.163
2013	754.655	4.436.670	92.452.530	17,0	0,8	1.512	1.442	1.206
2014	813.451	4.488.117	98.123.089	18,1	0,8	1.605	1.440	1.263
2015	907.750	5.751.310	120.152.079	15,8	0,8	1.770	1.830	1.526
2016	985.149	5.301.360	118.969.019	18,6	0,8	1.887	1.662	1.491

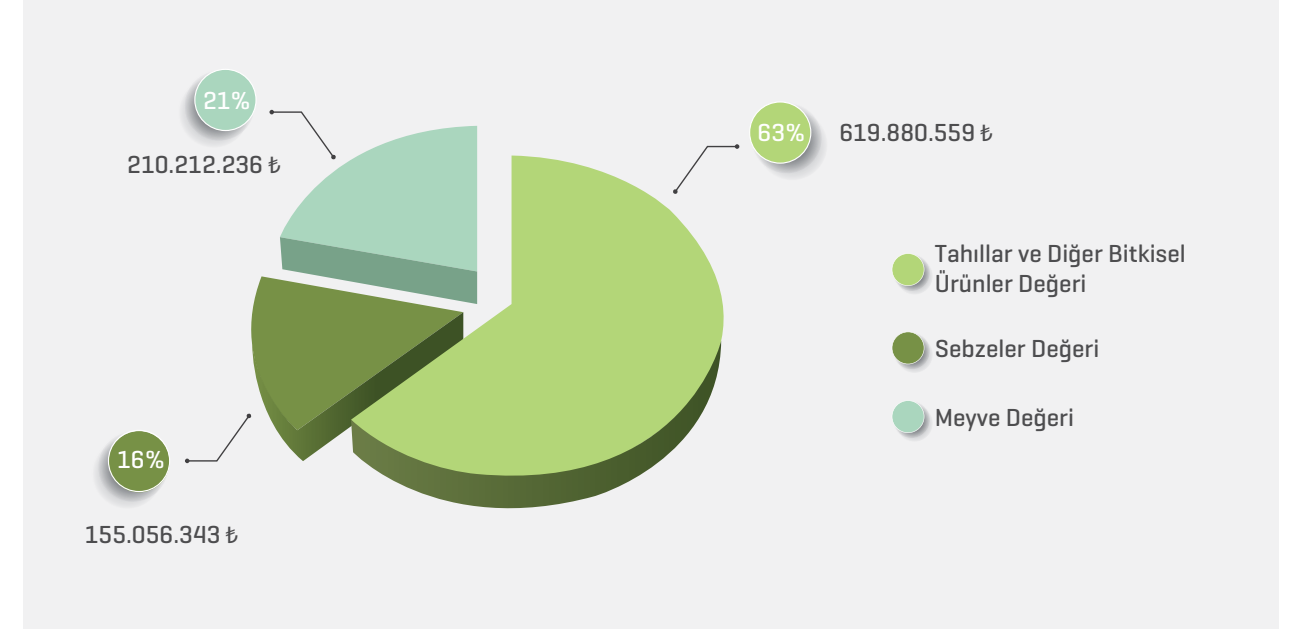
Kaynak: TÜİK

Bitkisel ürünler üretiminin gelişimi incelendiğinde; Osmaniye'de 2004-2016 döneminde bitkisel üretim değeri yaklaşık olarak %190 oranında artarken, TR63 Bölgesi'nde %101 ve Türkiye'de %160 artış olduğu görülmektedir. 2016 yılı itibarıyla Osmaniye'de 985,1 milyon TL bitkisel üretim yapılmış olup bunun %85,9'u tarla ürünleri %14,1'i meyve ürünlerine aittir.

2016 yılı itibarıyla Osmaniye ilinin bitkisel üretim değerinin TR63 içindeki payı %18,6, Türkiye içindeki payı ise %0,8'dir. Osmaniye bitkisel üretiminin TR63 ve Türkiye içindeki ağırlıklarına yıllar itibarıyla bakıldığında, 12 yıllık dönemde, Osmaniye TR63 Bölgesi içindeki ağırlığını yaklaşık %45, Türkiye içindeki ağırlığını ise yaklaşık %15 artırmıştır.

Osmaniye ili bitkisel üretim değeri olan 985,15 milyon TL'nin yaklaşık %63'ünü tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim değeri, %21'ini meyve üretim değeri ve %16'sını da sebze üretim değeri oluşturmaktadır.

Grafik 12: Bitkisel Üretim Değeri (2016, TL ve %)

Kaynak: TÜİK

Bitkisel ürünler üretim değerinin ürün bazında dağılımı incelendiğinde, tahıllar ve diğer bitkisel ürünler grubu içerisinde 2016 yılı itibarıyla üretim değeri en yüksek ürünler, dane mısır (261,5 milyon TL), yer fıstığı (188,6 milyon TL) ve buğday (diğer) (135,4 milyon TL) olmuştur. Meyveler içerisinde ise sofralık zeytin (108,6 milyon TL) ve yağlık zeytin (48,1 milyon TL) üretim değeri en yüksek meyveler olduğu görülmektedir. Sebze üretiminde ise üretim değeri en yüksek ürünün kırmızıturp (75,4 milyon TL) olduğu görülmektedir. Bu beş ürünün üretim değerleri toplamı (817.678.836 TL) Osmaniye ilinin bitkisel üretim değerinin (985.149.138 TL) yaklaşık %83'üne tekabül etmektedir.

Tablo 37: Osmaniye İli Bitkisel Üretim Değerinin Ürünlere Göre Dağılımı

	Değer (TL)		Değer (TL)		Değer (TL)
Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler	619.880.559	Meyve	210.212.236	Sebze	155.056.343
Arpa (diğer)	8.050.662	Altıntop [greyfurt]	35.500	Acur	23.000
Ayçiçeği (yağlık)	17.699.858	Armut	753.824	Bamya (taze)	1.337.563
Buğday (diğer)	135.432.288	Ayva	51.700	Barbunya fasulye	358.979
Fasulye (kuru)	42.667	Badem [kabuklu]	1.944.671	Bezelye (taze)	434.378
Mısır (dane)	261.498.450	Ceviz [kabuklu]	9.477.734	Dolmalık biber	146.654
Nohut	827.374	Çilek	623.517	Domates (sofralık)	9.685.804
Pamuk (kütü)	572.000	Elma (diğer-yerli)	1.301.943	Fasulye (taze)	3.297.300
Soya fasulyesi	7.138.975	Elma golden	87.198	Hıyar (sofralık)	1.096.170
Yerfıstığı [kabuklu]	188.618.285	Elma starking	1.665.785	Ispanak	7.939.392
		Erik (üryani hariç)	1.257.128	Karpuz	8.997.130

	Değer (TL)		Değer (TL)		Değer (TL)
		Kayısı	3.063.684	Kavun	6.817.893
		Kiraz	12.622.987	Lahana [beyaz]	5.140.429
		Limon	507.799	Lahana [yaprak]	566.010
		Mandalina clementine	254.000	Marul [göbekli]	2.903.506
		Mandalina diğer	2.057.046	Marul [kıvrıkcık]	161.195
		Mandalina king	1.735.881	Maydanoz	43.490
		Mandalina satsuma	1.870.293	Nane	3.147
		Nar	1.913.177	Patlıcan	3.501.393
		Portakal diğer	3.183.173	Pırasa	10.093.872
		Portakal Washington	2.219.851	Sakızkabağı	556.926
		Portakal yafa	558.000	Salçalıkbiber	8.428.333
		Şeftali	1.621.923	Sarımsak [taze]	18.809
		Şeftali [nektarin]	602.855	Sivribiber	873.088
		Trabzon hurması	457.048	Soğan [kuru]	5.368.726
		Vişne	670.349	Soğan [taze]	1.857.275
		Yaş incir	924.211	Turp [kırmızı]	75.405.883
		Yaş üzüm sofralık çekirdekli	2.001.336		
		Yenidünya [Malta eriği]	25.694		
		Zeytin [sofralık]	108.582.620		
		Zeytin [yağlık]	48.141.310		

Kaynak: TÜİK

Tarla Ürünleri Üretimi

Tarla ürünleri, tahıllar ve diğer bitkisel ürünler ile sebzelerden oluşmaktadır. Osmaniye ili bitkisel ürünler üretimi tarla ürünlerinde yoğunlaşmıştır. 2016 yılı itibarıyla işlenen toplam tarım alanlarının %85,9'u tarla ürünlerinin üretimi için işlenmiştir.

Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler

Osmaniye’de 2016 yılında toplam 119.512 hektar tarım arazisi işlenmekte olup, bu arazinin %76’sı hububat, % 17’si yağlı tohumlar üretimi için işlendiği görülmektedir. Bölge tahıl üretiminin %33’ü, Türkiye tahıl üretiminin %1,6’sı Osmaniye tarafından gerçekleştirilmiştir.

Tablo 38: Tahıllar ile Diğer Bitkisel Ürünlerin Hasat Edilen Alanı ve Üretimi (2016)

	Osmaniye		TR63		Türkiye		Payı	
Alan	Hektar	[%]	Hektar	[%]	Hektar	[%]	[%]	[%]
İşlenmemiş tütün	2	0,0	1.673	0,3	92.237	0,6	0,1	0,0
Parfümeri, eczacılık vb.bitkiler, şekerpancarı ve yem bitkileri tohumları	365	0,3	1.189	0,2	90.891	0,6	30,7	0,4
Patates, kuru baklagiller, yenilebilir kök ve yumrular	286	0,3	14.820	3,0	844.966	5,3	1,9	0,0
Saman ve ot [yem bitkileri]	3.317	2,9	28.282	5,8	1.862.716	11,7	11,7	0,2
Şeker imalatında kullanılan bitkiler [şeker pancarı]	-	-	7.922	1,6	321.957	2,0	-	-
Tahıllar	90.276	79,1	360.311	73,3	11.361.896	71,5	25,1	0,8
Tekstilde kullanılan ham bitkiler	70	0,1	47.808	9,7	416.009	2,6	0,1	0,0
Yağlı tohumlar	19.799	17,3	29.604	6,0	902.396	5,7	66,9	2,2
Toplam	114.116	100,0	491.610	100,0	15.893.068	100,0	23,2	0,7
Üretim	Ton	[%]	Ton	[%]	Ton	[%]	[%]	[%]
İşlenmemiş tütün	4	0,0	1.377	0,0	70.000	0,1	0,3	0,0
Parfümeri, eczacılık vb.bitkiler, şekerpancarı ve yem bitkileri tohumları	271	0,0	1.057	0,0	103.341	0,1	25,6	0,3
Patates, kuru baklagiller, yenilebilir kök ve yumrular	296	0,0	143.972	4,2	5.831.576	5,3	0,2	0,0
Saman ve ot [yem bitkileri]	100.769	13,7	629.444	18,5	45.665.908	41,3	16,0	0,2
Şeker imalatında kullanılan bitkiler [şeker pancarı]	-	-	566.000	16,7	19.465.612	17,6	-	-
Tahıllar	564.395	77,0	1.708.014	50,3	35.281.164	31,9	33,0	1,6
Tekstilde kullanılan ham bitkiler	93	0,0	93.281	2,7	756.008	0,7	0,1	0,0
Yağlı tohumlar	67.507	9,2	253.149	7,5	3.480.629	3,1	26,7	1,9
Toplam	733.335	100,0	3.396.294	100,0	110.654.238	100,0	21,6	0,7

Kaynak: TÜİK

Osmaniye ilinin 2016 yılında üretimde bulunduğu başlıca tahıllar ve diğer bitkisel ürünleri, buğday [diğer], mısır [dane], mısır [silajlık] ve yer fıstığıdır. Osmaniye’de 2016 yılında 51.017 ha arazi buğday [diğer] üretimi için işlenmiştir. Bu da ilin tahıl üretimi için işlediği arazinin toplamı olan 90.276 ha arazinin yaklaşık %57’sine karşılık gelmektedir. Bu araziden dekar başına 326 kg ürün elde edilerek toplamda yaklaşık 166,2 bin ton buğday [diğer] hasat edilmiştir. Bu üretim miktarı Osmaniye’yi Türkiye buğday [diğer] üretim miktarı sıralamasında otuz beşinci sırada yapmaktadır.

Mısır [dane] üretimi için 35.091 ha arazi işlenmiş olup bu araziden 386,1 bin ton ürün elde edilmiştir. Bu ürünün

üretiminde Osmaniye, Türkiye sıralamasında Adana, Konya, Mardin ve Şanlıurfa’dan sonra beşinci sırada gelmektedir.

Mısır [silajlık] üretimi için ise 2.713 ha alan işlenerek 86 bin ton ürün hasat edilmiştir. Osmaniye bu ürünün üretiminde ise Türkiye’de kırk ikinci sırada yer almaktadır.

Osmaniye tarımı için bir diğer önemli ürün olan yer fıstığı üretimi için 12.667 ha alana ekim yapılmış ve bu alandan 48,6 bin ton ürün elde edilmiştir. 48,6 bin ton ile Osmaniye Türkiye sıralamasında, 99,3 bin ton üretim yapmış olan Adana’dan sonra ikinci sırada yer almaktadır.

Aşağıdaki tabloda yıllar itibarıyla tahıllar ile diğer bitkisel ürünler üretimi ve ortalama verimliliği verilmiştir.

Tablo 39: Osmaniye İli Tahıllar ile Diğer Bitkisel Ürünler Üretimi ve Ortalama Verimliliği

	2005			2009			2013			2015			2016		
	Alan [da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim. [kg/da]	Alan [da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim. [kg/da]	Alan [da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim. [kg/da]	Alan [da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim. [kg/da]	Alan [da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim. [kg/da]
Arpa [Diğer]	54.360	16.804	309	43.541	12.216	281	42.308	14.062	332	40.688	11.960	294	40.410	11.663	289
Ayçiçeği [Yağlık]	10.060	1.853	184	28.495	5.264	185	31.568	7.860	249	41.075	11.167	272	42.695	12.054	282
Buğday [Diğer]	913.940	317.460	347	756.034	257.416	340	537.323	184.144	343	527.961	179.202	339	510.168	166.234	326
Çeltik				1.580	1.054	667				206	124	602	284	171	602
Fasulye [Kuru]	250	29	116	120	15	125	64	7	109	65	8	123	65	8	123
Fiğ [Adi] [Yeşil Ot]													850	1.700	2000
Fiğ [Diğer] [Dane]										3.645	262	72	3.650	271	74
Fiğ [Diğer] [Yeşil Ot]										2.250	3.570	1.587	2.225	3.527	1585
Hayvan Pancarı							40	124	3.100	40	120	3.000	40	120	3000
Mısır [Dane]	309.370	235.686	762	248.003	211.719	854	308.668	326.705	1.058	330.106	341.996	1.036	350.906	386.052	1100
Mısır [Hasıl]				2.000	5.000	2.500	60	24	400	60	24	400	60	24	400
Mısır [Silajlık]	13.750	49.080	3.569	11.300	37.950	3.358	28.502	90.001	3.158	27.065	80.168	2.962	27.125	85.932	3168
Nohut	800	61	76	730	95	130	726	116	160	400	57	143	2.798	288	103
Pamuk [Kütlü]	14.320	2.686	188	11.437	2.601	227	1.405	585	416	700	257	367	700	260	371
Pamuk [Lif]	14.320	1.036	72	11.437	963	84	1.405	228	162	700	92	131	700	93	133
Pamuk Tohumu [Çiğit]	14.320	1.549	108	11.437	1.540	135	1.405	337	240	700	152	217	700	156	223
Soya	18.200	6.560	360	12.380	4.825	390	17.006	6.281	369	21.312	8.375	393	16.444	6.105	371
Susam	5.500	173	31	6.630	418	63	13.165	642	49	12.195	621	51	12.195	619	51
Tütün							47	11	234	25	3	120	23	4	174
Yerfıstığı	96.810	34.069	352	98.400	35.158	357	119.837	42.113	351	115.570	43.434	376	126.665	48.573	383
Yonca [Yeşil Ot]	1.610	400	248	2.420	3.765	1.556	3.361	11.152	3.318	3.718	12.356	3.323	2.866	9.466	3303
Yulaf [Dane]	1.200	280	233	1.000	347	347	956	280	293	1.000	282	282	1.000	275	275

Kaynak: TÜİK

Osmaniye 2016 yılında Türkiye buğday üretiminin %0,98'ini mısır [dane] üretiminin %6,3'ünü, mısır [silajlık] üretiminin %0,43'ünü ve yer fıstığı üretiminin %29,58'ini karşılamıştır. 2016 yılında, Osmaniye Türkiye'ye kıyasla buğdayı %22,56, mısırı [dane] %16,77 daha verimli bir şekilde üretirken mısırı [silajlık] %34,92, yerfıstığını ise %1,54 daha verimsiz bir şekilde üretmiştir.

Aşağıdaki tabloda Osmaniye ve Türkiye'nin 2016 yılı itibarıyla tahıllar ve diğer bitkisel ürünler üretim bilgileri ve bu ürünlerde Türkiye ile karşılaştırmalı olarak ortalama verimlilik durumları verilmektedir.

Tablo 40: Tahıllar ile Diğer Bitkisel Ürünler Üretimi ve Ortalama Verimlilik Durumu [2016]

Ürün adı	Türkiye		Osmaniye		Üretim [Osmaniye/ Türkiye] [%]	Osmaniye Ort. Ver./Türkiye Ort. Ver. ⁴
	Üretim [ton]	Verim [kg/da]	Üretim [ton]	Verim [kg/da]		
Arpa [Diğer]	6.310.000	245	11.663	289	0,18	117,96
Ayçiçeği [Yağlık]	1.500.000	244	12.054	282	0,80	115,57
Buğday [Diğer]	16.980.000	266	166.234	326	0,98	122,56
Çeltik	920.000	793	171	602	0,02	75,91
Fasulye [Kuru]	235.000	265	8	123	0,00	46,42
Fiğ [Adi] [Yeşil Ot]	2.800.049	1.005	1.700	2.000	0,06	199,00
Fiğ [Diğer] [Dane]	4.403	142	271	74	6,15	52,11
Fiğ [Diğer] [Yeşil Ot]	713.430	784	3.527	1.585	0,49	202,17
Hayvan Pancarı	111.974	4.791	120	3.000	0,11	62,62
Mısır [Dane]	6.400.000	942	386.052	1.100	6,03	116,77
Mısır [Hasıl]	230.645	1.937	24	400	0,01	20,65
Mısır [Silajlık]	20.139.033	4.868	85.932	3.168	0,43	65,08
Nohut	455.000	129	288	103	0,06	79,84
Pamuk [Kütlü]	2.100.000	505	260	371	0,01	73,47
Pamuk [Lif]	756.000	182	93	133	0,01	73,08
Pamuk Tohumu [Çiğit]	1.260.000	303	156	223	0,01	73,60
Soya	165.000	432	6.105	371	3,70	85,88
Susam	19.521	68	619	51	3,17	75,00
Tütün	70.000	76	4	174	0,01	228,95
Yerfıstığı	164.186	389	48.573	383	29,58	98,46
Yonca [Yeşil Ot]	15.714.381	2.424	9.466	3.303	0,06	136,26
Yulaf [Dane]	225.000	226	275	275	0,12	121,68

Kaynak: TÜİK

2005-2016 döneminde Osmaniye'nin hem buğday [diğer] ekim alanının hem de ortalama verimliliğinin yıllık ortalama değişim hızı negatif olarak gerçekleşmiştir. Ekim alanına ek ortalama verimliliğin de yıllık ortalama olarak azalış göstermesi sebebiyle, bu ürünün üretimi ekim alanlarındaki yıllık ortalama azalış hızından daha yüksek bir hızda düşüş göstermiştir. Ancak Türkiye'de ekim alanları azalış göstermiş olsa da ortalama verimlilik bu dönemde yıllık ortalama %1,13 artması sebebiyle, ekim alanlarındaki azalışın üretim miktarı üzerindeki azalış baskısı önemli ölçüde kırılmış ve 11 yıllık periyotta buğday [diğer] üretiminin düşüş hızı sadece %0,01 olarak gerçekleşmiştir. Mısır [silajlık], buğdayın dışında Osmaniye'de ortalama verimliliğin yıllık ortalama değişim hızının negatif olduğu bir başka üründür. Mısır [silajlık] ürünün ortalama verimliliğinde yıllık değişim hızının negatif olması, bu ürünün üretiminin Osmaniye'de ekim alanı yıllık ortalama büyüme hızından daha az artmasına sebep olduğu görülmektedir.

⁴ 100 üzeri değerler, Osmaniye'nin Türkiye'ye kıyasla ilgili üründe daha verimli olduğunu ifade eder. Örneğin değerin 125 olması Osmaniye'de üretilen ürünün ortalama verimliliği Türkiye'ye kıyasla %25 daha verimli olduğunu ifade eder. Değerin 85 olması, Osmaniye'de ilgili ürünün ortalama verimliliğinin Türkiye'ye kıyasla %15 daha verimsiz olduğu şeklinde okunmalıdır.

Aşağıdaki tabloda Osmaniye'nin 2016 yılında en çok üretimde bulunduğu dört ürünün 2005-2016 dönemindeki ekim alanındaki, üretimdeki ve ortalama verimlilikteki yıllık ortalama değişim hızları gösterilmiştir.

Tablo 41: Seçilmiş Dört Ürünün Ekim Alanının, Üretiminin ve Ortalama Verimliliğinin Yıllık Ortalama Değişim Hızı

		2005-2016 Dönemi Yıllık Ort. Değişim Hızı [%]		
		Ekim Alanı	Üretim	Ort. Verim
Osmaniye	Buğday [Diğer]	-5,16	-5,71	-0,58
	Mısır [Dane]	1,15	4,59	3,40
	Mısır [Silajlık]	6,37	5,22	-1,08
	Yerfıstığı	2,47	3,28	0,78
Türkiye	Buğday	-1,08	-0,01	1,13
	Mısır [Dane]	1,14	3,90	2,74
	Mısır [Silajlık]	7,86	9,26	1,30
	Yerfıstığı	4,57	6,17	1,53

Kaynak: TÜİK verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

Türkiye'ye kıyasla Osmaniye'nin seçilmiş dört ürünündeki verimliliği incelendiğinde, 2005 yılında Osmaniye yer fıstığını, Türkiye'ye kıyasla %6,97 daha verimli üretirken 2016 yılına gelindiğinde %1,54 daha verimsiz üretir hale gelmiştir. Yukarıdaki tablodan da görüldüğü üzere, hâlbuki Osmaniye'nin yerfıstığı üretimindeki verimliliği yıllık ortalama olarak %0,78 artmıştır. Ancak Türkiye'nin yerfıstığı üretimindeki yıllık ortalama artış hızı %1,53 gibi Osmaniye'ninkinden yüksek olması sebebiyle Osmaniye 2016 yılında Türkiye'ye kıyasla daha verimsiz duruma gelmiştir. 2005 yılında Türkiye'ye kıyasla Osmaniye mısır [silajlık] üretimini %15,50 daha verimsiz gerçekleştirirken 2016'da Türkiye'ye kıyasla verimsizlik daha da artarak %34,92'ye ulaşmıştır. Osmaniye mısır [dane] üretiminde 2005 yılında Türkiye'ye kıyasla %8,83 daha verimli üretim gerçekleştirirken 2016'da %16,77 daha verimli üretim gerçekleştirir hale gelmiştir. Çünkü 11 yıllık periyotta bu

ürünün yıllık ortalama verimliliği Osmaniye'de % 3,40 artış gösterirken Türkiye'de %2,74 artış göstermiştir [Yukarıdaki tablo]. Başka bir deyişle, mısır [dane] üretiminde Osmaniye'deki yıllık ortalama verimlilik artışı Türkiye'deki yıllık ortalama verimlilik artışından fazla olmasından dolayı Osmaniye'nin Türkiye'ye kıyasla verimlilik üstünlüğünün derecesi daha da artmıştır.

Osmaniye mısır [dane] üretiminin Türkiye içindeki payına bakıldığında 2005 yılına kıyasla 2016'da payını artırmıştır. Diğer üç üründe ise Osmaniye'nin Türkiye üretimi içindeki payı 2016 yılında 2005 yılına göre düştüğü görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda Osmaniye'nin 2016 yılında en çok ürettiği dört ürünün Türkiye üretimi içerisindeki payı ve Türkiye'ye kıyasla Osmaniye'nin ortalama verimlilik durumu gösterilmiştir.

Tablo 42: 2016 Yılında Osmaniye'de En Çok Üretimi Gerçekleştirilen Dört Ürünün Türkiye Üretimi İçindeki Payı ve Türkiye'ye Kıyasla Ortalama Verimlilik Durumu

	2005		2009		2013		2015		2016	
	Üretim Pay [%]	Türkiye'ye Kıyasla Verimlilik [%]	Üretim Pay [%]	Türkiye'ye Kıyasla Verimlilik [%]	Üretim Pay [%]	Türkiye'ye Kıyasla Verimlilik [%]	Üretim Pay [%]	Türkiye'ye Kıyasla Verimlilik [%]	Üretim Pay [%]	Türkiye'ye Kıyasla Verimlilik [%]
Buğday [Diğer]	1,87	47,81	1,53	35,65	1,02	23,28	0,97	20,79	0,98	22,56
Mısır [Dane]	5,61	8,83	4,98	18,73	5,54	18,26	5,34	11,04	6,03	16,77
Mısır [Silajlık]	0,65	-15,50	0,34	-21,77	0,50	-31,28	0,41	-38,30	0,43	-34,92
Yerfıstığı	40,08	6,97	39,03	0,36	32,83	-1,56	29,44	-3,88	29,58	-1,54

Kaynak: TÜİK verilerinden hareketle oluşturulmuştur.

Tahıl ve bitkisel ürünleri üretiminin ve ortalama verimliliğinin ilçelere göre dağılımı incelendiğinde; 2016 yılında ayçiçeği [yağlık] üretiminde 5.302 ton ile Merkez ilçe ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada ise 4.561 ton üretim ile Kadirli İlçesi gelmektedir. Ancak ayçiçeği [yağlık] üretiminin en verimli olduğu ilçe Kadirli'dir. 317 kg/da olan Kadirli İlçesi'nin ortalama verimliliği, Merkez İlçe'nin 262 kg/da olan ortalama verimliliğinden yaklaşık %21 daha yüksektir. Yer fıstığı üretiminde ortalama verimliliği en yüksek olan ilçe Sumbas'tır. Ancak bu ilçe üretilen yer fıstığı Osmaniye ili yer fıstığı üretiminin sadece %6'sıdır. 419kg/da ortalama verimliğe sahip olan Kadirli İlçesi'nde

toplamda 24.300 ton yer fıstığı üretimi gerçekleşmiştir ve bu da 2016 yılı Osmaniye yer fıstığı üretiminin %50'sine karşılık gelmektedir. Mısır[dane] ortalama verimliliği en yüksek ilçe olan Kadirli'de, bu ürünün üretimi 174.180 ton olup, Osmaniye'de mısır[dane] üretiminde liderdir. Nohut üretiminde ise diğer ilçelere göre en verimsiz ilçe olan Sumbas İlçesinde en fazla nohut [173 ton] üretimi yapılmakta olup, Osmaniye nohut üretiminin %60'ı bu ilçe tarafından yapılmaktadır. Aşağıdaki tabloda tahıl ve diğer bitkisel ürünlerin üretim ve ortalama verimlilik durumu ilçelere göre verilmiştir.

Tablo 43: Osmaniye İli Tahıl ve Diğer Bitkisel Ürünlerinin İlçelere Göre Dağılımı [2016]

Ortalama Verim [kg/da]	Bahçe	Düziçi	Hasanbeyli	Kadirli	Merkez	Sumbas	Toprakkale
Arpa [Diğer]	239	222	299	342	195	256	
Ayçiçeği [Yağlık]	222	238	272	317	262	271	271
Buğday [Diğer]	258	369	343	303	303	305	368
Çeltik				602			
Fasulye [Kuru]	123						
Fiğ [Adi] [Yeşil Ot]					2.000		
Fiğ [Diğer] [Dane]	140	60					
Fiğ [Diğer] [Yeşil Ot]	1.598		1.500				
Hayvan Pancarı		3.000					
Mısır [Dane]	734	827		1.165	1.083	1.071	1.020
Mısır [Hasıl]					400		
Mısır [Silajlık]	3.136	2.500	3.000	3.583	3.609	3.250	3.900

Ortalama Verim [kg/da]	Bahçe	Düziçi	Hasanbeyli	Kadirli	Merkez	Sumbas	Toprakkale
Nohut	131	257	142		121	87	
Pamuk [Kütlü]		325		300	380		
Pamuk [Lif]		125		100	136		
Pamuk Tohumu [Çiğit]		200		180	228		
Soya				367	376	400	376
Susam		53		52		46	
Tütün		174					
Yerfıstığı	339	326		419	360	427	416
Yonca [Yeşil Ot]	2.606	2.300	403	3.500	3.600	5.000	2.500
Yulaf [Dane]				275			
Üretim (Ton)	Bahçe	Düziçi	Hasanbeyli	Kadirli	Merkez	Sumbas	Toprakkale
Arpa [Diğer]	1.625	600	1.374	5.807	421	1.836	
Ayçiçeği [Yağlık]	4	30	49	4.561	5.302	1.041	1.067
Buğday [Diğer]	5.453	58.299	6.894	44.222	29.120	14.375	7.871
Çeltik				171			
Fasulye [Kuru]	8						
Fiğ [Adi] [Yeşil Ot]					1.700		
Fiğ [Diğer] [Dane]	91	180					
Fiğ [Diğer] [Yeşil Ot]	3.077		450				
Hayvan Pancarı		120					
Mısır [Dane]	689	12.510		174.180	127.938	46.194	24.541
Mısır [Hasıl]					24		
Mısır [Silajlık]	3.559	18.500	1.380	21.500	13.823	26.000	1.170
Nohut	17	9	85		4	173	
Pamuk [Kütlü]		13		15	232		
Pamuk [Lif]		5		5	83		
Pamuk Tohumu [Çiğit]		8		9	139		
Soya				3.552	2.176	200	177
Susam		5		495		119	
Tütün		4					
Yerfıstığı	125	9.780		24.300	10.609	3.094	665
Yonca [Yeşil Ot]	86	1.150	27	5.250	648	1.680	625
Yulaf [Dane]				275			

Kaynak: TÜİK

Sebze Ürünleri Üretimi

Osmaniyeli çiftçilerin 2016 yılında en çok üretimde bulunduğu sebze, 140.225 ton ile kırmızıturptur. Bu üretim miktarı Türkiye kırmızıturp üretim yaklaşık %78'ini oluşturmaktadır. İlde kırmızıturptan sonra en çok üretimi yapılan ürün karpuzdur. 2016 yılında 20.704 ton karpuz üretimi yapılmıştır. Bu üretim miktarı da Osmaniye'yi Türkiye karpuz üretimi sıralamasında otuz ikinci sıraya yerleştirmektedir.

Osmaniye ve Türkiye'ye ait sebze üretim bilgileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 44: Sebze Ürünleri Üretimi

Osmaniye	2005		2009		2013		2015		2016		2016
Ürün Adı	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Osmaniye Ort. Ver./ Türkiye Ort. Ver [%]
Turp (Kırmızı)	122.725	3.066	112.500	3.000	125.000	3.083	140.225	3.523	140.225	3.523	112
Karpuz	58.680	3.235	61.938	3.946	30.792	4.719	21.743	5.097	20.704	5.025	118
Biber [Salçalık, Karpıya]							9.827	2.413	9.833	2.413	82
Domates [Sofralık]	4.258	2.018	7.028	2.063	7.193	2.098	6.968	2.033	8.321	2.412	35
Soğan [Kuru]	5.018	1.960	4.330	2.503	5.973	3.131	8.405	3.593	8.141	3.687	105
Pırasa	3.870	3.455	3.321	3.209	6.468	3.477	8.172	3.955	8.123	3.943	136
Isıpanak	3.650	1.074	3.690	1.229	5.377	1.438	5.377	1.439	6.905	1.849	142
Kavun	3.560	3.150	5.760	3.040	6.323	2.914	6.317	2.911	6.295	2.914	124
Lahana [Beyaz]	2.676	3.263	3.767	3.868	6.305	3.965	6.257	3.960	5.829	3.952	107
Patlıcan	1.932	1.637	2.182	1.571	4.280	2.596	4.256	2.594	4.292	2.592	71
Marul [Göbekli]	3.150	1.615	3.946	1.682	3.862	1.640	3.475	1.498	3.813	1.520	68
Fasulye [Taze]	794	882	1.550	910	1.936	1.155	2.057	1.096	2.064	1.093	85
Osmaniye	2005		2009		2013		2015		2016		
Hıyar [Sofralık]	1.164	2.238	1.306	1.703	914	1.570	937	1.618	1.082	1.846	33
Soğan [Taze]	790	1.463	1.084	1.763	905	1.847	605	1.779	834	1.805	118
Biber [Sivri]	1.122	967	990	1.356	806	1.450	780	1.494	781	1.499	49
Kabak [Sakız]	680	800	527	1.424	525	1.479	517	1.440	615	1.718	47
Lahana [Karayaprak]	180	1.200	225	1.500	300	1.500	450	1.500	450	1.500	117
Bamya	35	350	116	473	283	700	409	750	367	741	141
Bezelye [Taze]	130	867	246	1.200	322	1.278	179	1.234	304	1.241	121
Marul [Kıvırcık]	150	1.500	150	1.500	150	1.500	225	1.500	223	1.487	78
Barbunya Fasulye [Taze]	195	780	217	804	190	844	181	823	192	835	81
Biber [Dolmalık]	421	1.203	364	1.152	203	1.971	201	1.861	192	1.864	66
Marul [Aysberg]			150	1.500	300	1.500	150	1.500	150	1.500	54
Domates [Salçalık]	540	2.000	728	1.811	45	1.800	66	1.886	81	2.025	28

Osmaniye	2005		2009		2013		2015		2016		2016
Ürün Adı	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Osmaniye Ort. Ver./ Türkiye Ort. Ver [%]
Sarımsak [Kuru]	211	586	213	626	138	690	166	664	35	745	81
Acur					23	1.150	23	1.150	23	1.150	63
Sarımsak [Taze]	210	1.400	291	1.672	189	1.783	189	1.783	9	1.500	128
Maydonoz			99	1.076	5	714	5	714	5	714	61
Nane			64	1.032	3	1.000	1	1.000	1	1.000	70
Biber [Salçalık]	11.700	1.887	12.908	2.263	13.267	2.256					
Börülce [Taze]	100	500									
Dereotu			5	1.000							
Roka			10	1.000							

Türkiye	2005		2009		2013		2015		2016	
Ürün Adı	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]
Domates [Sofralık]	7.067.000	5.116	7.205.961	5.683	7.941.780	6.204	8.170.000	6.508	8.581.247	6.874
Domates [Salçalık]	2.983.000	4.736	3.539.611	5.884	3.878.220	6.346	4.445.000	7.233	4.018.753	7.195
Karpuz	3.970.000	3.406	3.810.205	3.821	3.887.324	3.969	3.918.558	4.189	3.928.892	4.271
Soğan [Kuru]	2.070.000	2.679	1.849.582	3.054	1.904.846	3.091	1.879.189	3.257	2.120.581	3.511
Kavun	1.825.000	1.972	1.679.191	2.032	1.699.550	2.158	1.719.620	2.175	1.854.356	2.357
Hıyar [Sofralık]	1.617.000	4.158	1.582.396	4.906	1.613.771	5.271	1.687.301	5.482	1.676.897	5.555
Biber [Sivri]	744.000	2.276	752.692	2.466	946.506	2.852	919.004	2.935	967.466	3.055
Biber [Salçalık, Kappa]							879.775	2.853	957.030	2.939
Patlıcan	930.000	3.021	816.134	3.111	826.941	3.326	805.259	3.438	854.049	3.666
Fasulye [Taze]	555.000	990	603.653	1.128	632.301	1.248	640.836	1.279	638.532	1.288
Lahana [Beyaz]	492.000	2.946	507.655	3.195	496.864	3.383	514.344	3.616	524.976	3.678
Biber [Dolmalık]	400.000	2.116	384.273	2.277	398.470	2.569	393.109	2.737	418.435	2.844
Kabak [Sakız]	294.000	2.711	307.419	2.962	293.709	3.135	312.923	3.398	351.550	3.676

Türkiye	2005		2009		2013		2015		2016	
Ürün Adı	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]	Üretim [Ton]	Ort. Verim [kg/da]
Marul [Göbekli]	204.000	1.866	233.552	2.071	212.189	2.115	225.021	2.221	233.662	2.249
Pırasa	326.000	2.712	251.120	2.697	240.391	2.797	231.678	2.899	227.172	2.897
Isıpanak	238.000	1.087	225.343	1.167	220.274	1.214	208.403	1.257	210.999	1.306
Marul [Kıvırcık]	168.000	1.699	141.569	1.625	159.971	1.789	157.981	1.805	179.712	1.905
Turp [Kırmızı]	152.000	2.555	141.505	2.612	158.766	2.763	179.660	3.126	179.353	3.149
Soğan [Taze]	200.000	1.495	169.271	1.504	153.478	1.588	141.691	1.561	134.479	1.529
Bezelye [Taze]	122.000	1.261	95.046	962	107.549	937	112.638	999	112.643	1.022
Sarımsak [Kuru]	82.000	745	83.134	887	87.037	840	94.867	878	109.161	916
Barbunya Fasulye [Taze]	54.000	825	69.051	870	76.751	945	79.704	954	88.362	1.035
Lahana [Karayaprak]	92.000	1.239	83.487	1.300	83.246	1.313	71.118	1.254	71.018	1.283
Marul [Aysberg]	52.000	2.848	62.917	2.753	64.625	2.750	64.490	2.789	65.068	2.796
Maydonoz	57.000	1.161	58.145	1.181	57.619	1.156	57.728	1.163	58.190	1.180
Acur	23.500	1.747	33.400	1.713	30.606	1.700	33.082	1.754	36.006	1.823
Bamya	36.000	468	38.432	477	33.545	478	30.574	526	29.529	527
Sarımsak [Taze]	27.000	1.202	22.229	1.102	27.930	1.262	24.356	1.168	25.987	1.170
Börülce [Taze]	13.500	752	15.955	826	21.336	834	18.043	819	18.108	838
Nane	7.750	890	10.998	987	14.143	1.328	14.945	1.413	15.550	1.424
Roka	2.750	793	3.592	970	8.962	1.248	9.110	1.298	10.185	1.227
Tere	1.600	530	2.143	591	7.371	1.218	9.236	1.388	6.985	1.171
Dereotu	2.000	889	2.837	995	3.806	913	4.488	940	4.589	963
Biber [Salçalık]	685.000	2.370	700.038	2.492	814.372	2.709				

Kaynak: TÜİK

2005-2016 döneminde Osmaniye’de karpuz üretimi ortalama verimliliği yıllık ortalama büyüme oranı %4,09 olmasına rağmen ekim alanlarının şiddetli bir şekilde azalması sebebiyle üretim miktarı yıllık ortalama olarak %9,04 azalmıştır. Türkiye karpuz üretimi incelendiğinde, verimlilik artışı hususunda Osmaniye’nin gerisinde kaldığı görülmektedir. Ekim alanlarındaki yıllık ortalama azalış hızı ise %2,13’tür. Türkiye’nin karpuz üretimindeki yıllık ortalama verimlilik artış hızının karpuz ekim alanları ortalama azalış hızına çok yakın olmasından dolayı Türkiye

karpuz üretimi yıllık ortalama %0,09 gibi küçük bir oranda düşüş göstermiştir.

Söz konusu 11 yıllık dönemde, kırmızıturp üretimi için ekilen alan Osmaniye’de yıllık ortalama %0,05, Türkiye’de ise %0,40 azalış gösterdiği görülmektedir. Bununla birlikte, Türkiye’nin Osmaniye’ye göre yıllık kırmızıturp ortalama verimliliğini artırma performansı daha iyi olmasından dolayı Türkiye’nin yıllık kırmızıturp üretim artış hızı Osmaniye’ninkinden yaklaşık %25 daha fazladır.

Tablo 45: Karpuz ve Kırmızıturp Ürünlerinin Ortalama Verimlilik Büyüme Oranları

		2005-2016 Dönemi Yıllık Ort. Değişim Hızı [%]		
		Ekim Alanı	Üretim	Ort. Verim
Osmaniye	Karpuz	-12,61	-9,04	4,09
	Kırmızıturp	-0,05	1,22	1,27
Türkiye	Karpuz	-2,13	-0,09	2,08
	Kırmızıturp	-0,40	1,52	1,92

Kaynak: TÜİK

Karpuzun üretim içindeki payı incelendiğinde 2009 yılından sonra düştüğü görülmektedir. Osmaniye'li karpuz üreticileri ülke genelindeki karpuz üreticilere kıyasla 2005 yılında %5 daha verimsiz üretimde bulunmalarına rağmen 2016 yılına gelindiğinde %18 daha verimli üretimde bulunur hale gelmişlerdir. Kırmızıturp üretimi incelendiğinde ise 2005 yılında Osmaniye Türkiye kırmızıturp üretiminin %80,7'sini karşılarken 2016'da %78,2'sini karşılayabilmiştir. Ayrıca bu ürünü Osmaniye'li çiftçiler 2005'te Türkiye'ye kıyasla %20 daha verimli üretim yaparken 2016 yılında %12 daha verimli şekilde üretimde bulunmuşlardır.

Tablo 46: Karpuz ve Kırmızıturp Ürünlerinin Türkiye Üretimi İçindeki Payı ve Türkiye'ye Kıyasla Ortalama Verimlilik Durumu

	2005		2009		2013		2015		2016	
	Üretim Pay [%]	Türkiye'ye Kıyasla Verimlilik [%]	Üretim Pay [%]	Türkiye'ye Kıyasla Verimlilik [%]	Üretim Pay [%]	Türkiye'ye Kıyasla Verimlilik [%]	Üretim Pay [%]	Türkiye'ye Kıyasla Verimlilik [%]	Üretim Pay [%]	Türkiye'ye Kıyasla Verimlilik [%]
Karpuz	1,5	-5	1,6	3	0,8	19	0,6	22	0,5	18
Kırmızıturp	80,7	20	79,5	15	78,7	12	78,1	13	78,2	12

Kaynak: TÜİK

İlçelere göre sebze üretimi incelendiğinde Osmaniye'nin sebze üretim merkezinin Kadirli İlçesi olduğu görülmektedir. Birçok ürünün üretiminde lider olan Kadirli İlçesi, 2016 yılında 126.000 tonluk kırmızıturp üretimiyle, Osmaniye toplam turp üretiminden yaklaşık %90'ını, Türkiye kırmızıturp üretiminin ise %70'ini gerçekleştirmiştir.

Tablo 47: İlçelere Göre Sebze Ürünleri Ortalama Verimlilik ve Üretimi (2016)

Ortalama Verim [kg/da]	Bahçe	Düziçi	Hasanbeyli	Kadirli	Merkez	Sumbas	Toprakkale
Acur					1.150		
Bamya				705	750		
Barbunya Fasulye [Taze]	841				817		
Bezelye [Taze]				1.250	1.200		
Biber [Dolmalık]			1.000		1.890		
Biber [Salçalık, Kapyra]		1.107		2.500		2.000	
Biber [Sivri]	1.396	1.600	1.500	1.500	1.748		1.000
Domates [Salçalık]		2.025					
Domates [Sofralık]	2.484	2.120	1.552	2.608	2.675		
Fasulye [Taze]	780	1.145	632	1.196	877		
Hiyar [Sofralık]	1.751	1.571	1.500	2.074	1.709		
Ispanak				2.000	1.150	1.250	1.800
Kabak [Sakız]	1.509			2.000	1.000		
Karpuz	2.800	3.852		5.000	6.000	3.260	
Kavun	1.500	2.050		3.000			
Lahana [Beyaz]			3.000	3.991	3.283		
Lahana [Karayaprak]				1.500			
Marul [Aysberg]				1.500			
Marul [Göbekli]	2.167		1.000	1.491	2.190		
Marul [Kıvırcık]				1.487			
Maydonoz		667			1.000		
Nane					1.000		
Patlıcan	2.322	2.167	1.517	2.000	5.500		
Pırasa				3.985	2.550		
Sarımsak [Kuru]	745						
Sarımsak [Taze]					1.500		
Soğan [Kuru]	1.653	2.222		2.000	4.000		4.038
Soğan [Taze]			1.417	1.992	1.595		
Tere					0		
Turp [Kırmızı]				3.500	3.250	4.000	

Üretim[Ton]	Bahçe	Düziçi	Hasanbeyli	Kadirli	Merkez	Sumbas	Toprakkale
Acur					23		
Bamya				67	300		
Barbunya Fasulye [Taze]	143				49		
Bezelye [Taze]				250	54		
Biber [Dolmalık]			3		189		
Biber [Salçalık, Kopya]		83		8.750		1.000	
Biber [Sivri]	377	32	15	150	201		6
Domates [Salçalık]		81					
Domates [Sofralık]	1.806	636	666	4.702	511		
Fasulye [Taze]	195	229	12	1.435	193		
Hıyar [Sofralık]	394	11	15	421	241		
Ispanak				6.000	253	625	27
Kabak [Sakız]	169			400	46		
Karpuz	224	1.117		15.000	4.200	163	
Kavun	90	205		6.000			
Lahana [Beyaz]			45	5.587	197		
Lahana [Karayaprak]				450			
Marul [Aysberg]				150			
Marul [Göbekli]	13		3	3.578	219		
Marul [Kıvırcık]				223			
Maydonoz		4			1		
Nane					1		
Patlıcan	592	26	44	2.200	1.430		
Pırasa				7.970	153		
Sarımsak [Kuru]	35						
Sarımsak [Taze]					9		
Soğan [Kuru]	81	20		600	3.200		4.240
Soğan [Taze]			17	498	319		
Tere							
Turp [Kırmızı]				126.000	4.225	10.000	

Kaynak: TÜİK

Ortalama verimlilikler ve üretim miktarları bakımından ilçeler değerlendirildiğinde, Merkez İlçe karpuz üretiminde Kadirli İlçesi'ne göre %20 daha verimli olmasına rağmen üretim miktarı Kadirli İlçesi'nin %28'i kadardır. Göbekli marul üretiminde Merkez İlçe'nin ortalama verimliliği Kadirli İlçesi'ne göre yaklaşık %47 daha yüksektir. Ancak üretim miktarlarına bakıldığında Kadirli İlçesinin, Merkez İlçenin yaklaşık 17 katı büyüklüğünde üretimde bulunduğu görülmektedir. Benzer şekilde patlıcan üretiminde de Merkez İlçe çok daha verimli olmasına rağmen üretimin büyük kısmı Kadirli İlçesinde gerçekleştirilmektedir.

Meyve Ürünleri Üretimi

Osmaniye'nin meyve üretimi incelendiğinde, en çok üretimde bulunduğu meyve sofralık zeytindir. Bu ürünün 2016 yılındaki üretim miktarı 33.506 tondur. Osmaniye Türkiye'nin en çok sofralık zeytin üretimi sıralamasında Manisa, Bursa, Aydın ve Mersin'den sonra beşinci sırada gelmektedir.

Sofralık zeytini 22.478 ton ile yağlık zeytin üretimi izlemektedir. Osmaniye'nin bu ürününün üretiminin Türkiye sıralamasında on birinci olduğu görülmektedir.

2016'da en çok üretimi yapılan üçüncü ürün ise portakal [diğer] olup 7.887 ton üretim yapılmıştır.

Aşağıdaki tabloda Osmaniye ve Türkiye meyve ürünleri üretim bilgileri verilmiştir.

Tablo 48: Meyve Ürünleri Üretimi ve Ortalama Verim Düzeyi

Osmaniye	2005		2009		2013		2015		2016	
	Üretim [ton]	Verim [kg/ağaç]	Üretim [ton]	Verim [kg/ağaç]	Üretim [ton]	Verim [kg/ağaç]	Üretim [ton]	Verim [kg/ağaç]	Üretim [ton]	Verim [kg/ağaç]
Zeytin [Sofralık]	4.770	32	6.267	23	23.138	12	25.998	13	33.506	16
Zeytin [Yağlık]	3.614	30	17.230	23	28.398	26	27.801	24	22.478	19
Portakal [Diğer]	16.221	140	13.866	138	16.223	154	10.800	126	7.887	122
Mandalina [Diğer]	3.545	99	3.840	86	4.267	84	3.456	64	5.027	77
Kiraz	1.317	28	3.007	23	4.244	26	4.148	22	4.068	22
Mandalina [Satsuma]	1.846	78	442	71	1.463	90	2.830	87	4.062	94
Portakal [Washington]	12.329	147	11.842	146	13.307	170	13.632	175	3.817	133
Nar	397	22	2.182	45	2.438	21	2.257	26	2.149	26
Mandalina [King]	201	90	1.088	65	1.581	88	2.252	123	1.926	105
Elma [Diğer]	141	31	425	19	2.923	26	2.179	30	1.683	27
Üzüm [Sofralık-Çekirdekli]	5.245	942	3.268	978	1.953	728	1.539	574	1.505	585
Elma [Starking]	781	30	1.446	39	1.144	45	1.144	44	1.468	41
Şeftali [Diğer]	1.077	37	1.247	38	1.091	48	1.100	46	1.131	43
Erik	677	25	802	33	959	37	871	28	1.047	30
Kayısı	655	33	1.711	63	728	45	1.065	58	1.003	54
Limon	983	67	777	91	865	99	890	94	951	79
İncir	609	26	686	25	617	22	650	22	683	25
Ceviz	848	36	848	26	748	27	753	23	620	23
Portakal [Yafa]	8.000	200	6.850	219	5.869	224	4.642	217	558	175
Şeftali [Nektarin]	18	23	19	50	526	63	537	58	538	58
Armut	288	25	329	40	399	36	469	39	482	38
Trabzon Hurması	153	28	415	50	408	54	407	55	396	56
Mandalina [Clementin]	168	90	221	85	253	70	253	70	254	69
Badem			62	21	128	6	181	7	192	8

Osmaniye	2005		2009		2013		2015		2016	
	Üretim [ton]	Verim [kg/ ağaç]	Üretim [ton]	Verim [kg/ ağaç]	Üretim [ton]	Verim [kg/ ağaç]	Üretim [ton]	Verim [kg/ ağaç]	Üretim [ton]	Verim [kg/ ağaç]
Dut	86	4	282	11	249	9	239	9	192	8
Vişne	317	26	316	25	237	29	232	27	181	26
Çilek	370	1.850	300	2.000	211	1.972	158	1.795	175	1.667
Keçi Boynuzu							84	28	150	30
Elma [Golden]			160	41	80	28	79	25	82	25
Greyfurt [Altıntop]	597	130	494	165	67	89	71	95	71	95
Yenidünya	54	22	133	48	48	30	54	30	39	25
Ayva	68	25	100	80	88	51	90	45	34	21
Elma [Amasya]	36	54	40	60	17	65	16	61	16	61
Böğürtlen									15	1.000
Kekik									14	467
Zerdali	116	34	90	34	14	22	13	20	13	20
Elma [Grannysmith]					6	30	9	32	10	33
Fındık			26	59						
Kırmızı Biber [Baharatlık-İşlenmemiş]	74	296								
Kızılcık	96	80	150	13	84	7	89	7		
Turunç	297	90	52	38	9	64				
Üzüm [Kurutmalık-Çekirdekli]			170	425						
Üzüm [Sofralık-Çekirdekli]	1.600.000	597	1.695.307	707	1.634.596	718	1.305.491	570	1.380.120	667
Portakal [Washington]	1.100.000	124	1.335.805	133	1.333.254	133	1.350.600	132	1.358.100	136
Zeytin [Yağlık]	800.000	12	830.641	11	1.286.000	15	1.300.000	13	1.300.000	13
Elma [Starking]	1.300.000	82	1.406.598	83	1.353.733	81	1.002.500	59	1.140.060	62
Limon	600.000	100	783.587	124	726.283	112	750.550	107	850.600	96
Mandalina [Satsuma]	420.000	77	504.095	85	585.259	94	725.880	108	795.050	110
Elma [Golden]	795.000	84	788.678	78	825.935	76	680.500	60	750.650	65
Kayısı	860.000	72	660.894	49	780.000	54	680.000	44	730.000	47
Elma [Diğer]	175.000	32	273.329	39	580.425	44	534.800	31	668.550	36
Kiraz	280.000	30	417.694	31	494.325	28	535.600	26	599.650	28
Şeftali [Diğer]	465.000	36	502.252	39	563.686	43	560.800	38	585.210	40

Türkiye	2005		2009		2013		2015		2016	
	Üretim [ton]	Verim [kg/ ağaç]	Üretim [ton]	Verim [kg/ ağaç]	Üretim [ton]	Verim [kg/ ağaç]	Üretim [ton]	Verim [kg/ ağaç]	Üretim [ton]	Verim [kg/ ağaç]
Armut	360.000	35	384.244	39	461.826	45	463.623	43	472.250	42
Nar	80.000	25	170.963	34	383.085	35	445.750	33	465.200	34
Mandalina [Diğer]	210.000	86	256.257	108	269.841	89	340.570	81	440.557	86
Zeytin [Sofralık]	400.000	14	460.013	14	390.000	9	400.000	9	430.000	9
Portakal [Diğer]	270.000	107	275.836	104	375.585	130	395.560	123	420.600	126
Fındık	530.000	2	500.000	1	549.000	2	646.000	2	420.000	1
Çilek	200.000	2.000	291.996	2.403	372.498	2.749	375.800	2.648	415.150	2.690
Üzüm [Kurutmalık-Çekirdekli]	400.000	551	402.094	619	466.529	717	379.263	620	395.732	689
İncir	285.000	30	244.351	26	298.914	31	300.600	31	305.450	31
Erik	220.000	29	245.782	32	305.393	36	279.761	31	297.589	33
Greyfurt [Altıntop]	150.000	152	190.973	186	228.799	176	250.025	174	253.120	181
Elma [Amasya]	260.000	57	240.706	52	245.849	59	230.285	55	232.120	56
Kırmızı Biber [Baharatlık-İşlenmemiş]	45.000	577	196.900	2.155	198.636	1.762	204.131	1.808	228.531	1.867
Ceviz	150.000	33	177.298	34	212.140	33	190.000	25	195.000	24
Vişne	140.000	27	192.705	32	179.752	31	183.500	30	192.500	32
Elma [Grannysmith]	40.000	49	73.054	54	122.508	56	121.674	45	134.448	46
Ayva	100.000	32	96.282	33	139.311	43	112.900	34	126.400	37
Mandalina [Clementin]	80.000	65	76.517	93	77.571	94	83.550	102	95.480	106
Şeftali [Nektarin]	45.000	41	44.967	46	73.857	49	81.927	48	88.926	46
Badem	45.000	13	54.844	16	82.850	16	80.000	14	85.000	13
Dut	55.000	26	67.986	28	74.600	31	69.334	29	71.724	30
Portakal [Yafa]	75.000	107	78.280	111	72.419	116	70.638	115	71.300	124
Trabzon Hurması	18.000	31	25.281	36	33.232	38	33.725	39	34.650	40
Zerdali	34.000	22	34.470	30	31.609	31	16.100	16	19.050	21
Kekik	6.400	136	12.329	145	13.658	153	12.992	124	14.724	122
Yenidünya	12.000	48	12.986	47	12.902	45	12.717	47	13.950	50
Keçi Boynuzu	12.000	43	14.003	49	14.261	48	12.851	45	13.405	46
Kızılcık	11.500	12	14.472	16	11.838	15	10.950	15	10.962	16
Mandalina [King]	5.000	82	9.521	117	9.555	117	6.365	113	5.950	116
Böğürtlen					2.403	973	2.425	984	2.468	786
Turunç	3.000	48	2.901	55	2.592	52	2.135	37	2.250	40

Kaynak: TÜİK

11 yıllık periyotta Osmaniye’de meyve veren portakal [diğer] ağaç sayısında yıllık ortalama %5,12 azalış olduğu görülmektedir. Buna ek olarak ortalama verimlilikte bir düşüş yaşanmıştır. Bu iki etkiye bağlı olarak da, üretim yıllık ortalama %6,35 daralmıştır. Ancak Türkiye’de meyve veren portakal [diğer] ağaç sayısı ve bu ürünün ortalama verimliliği yıllık ortalama olarak artmış ve bu sebeple Türkiye üretimi yıllık %4,11 artış göstermiştir.

Sofralık zeytin incelendiğinde, 11 yıllık dönemde meyve veren ağaç sayısı Osmaniye’de oldukça yüksek bir artış göstermiştir. Ancak ortalama verimliliğe bakıldığında bu dönemde yıllık %6,11 düşüş gösterdiği görülmektedir. Bu iki zıt etkiye bağlı olarak üretim miktarı her yıl %19,39 büyümeye göstermiştir.

Türkiye’ye bakıldığında ise meyve veren ağaç sayısında %4,46 artış yaşanmıştır. Ortalama verimlilik ise yıllık olarak %4,07 azalış göstermiştir. Üretim miktarı ise yıllık ortalama %0,66 artış göstermiştir.

Yağlık zeytin söz konusu 11 yıllık dönem için analiz edildiğinde Osmaniye’de meyve veren ağaç sayısı oldukça yüksek bir oranda artış göstermiştir. Ortalama verimlilik ise her yıl ortalama olarak %4,07 düştüğü görülmektedir. Meyve veren ağaç sayısındaki önemli artış hızına bağlı olarak üretim miktarı da yıllık ortalama %18,08 büyümüştür. Türkiye’de ise üretim miktarı yıllık ortalama %4,51 artmıştır.

Aşağıdaki tabloda seçilmiş ürünlerin meyve veren ağaç sayısı, üretim ve ortalama verimlilik değişim hızları verilmiştir.

Tablo 49: Portakal, Sofralık Zeytin ve Yağlık Zeytin Ürünlerinin Ortalama Verimlilik Büyüme Oranları

		2005-2016 Dönemi Yıllık Ort. Değişim Hızı [%]		
		Meyve Veren Ağaç Sayısı	Üretim	Ort. Verim
Osmaniye	Portakal [Diğer]	-5,12	-6,35	-1,24
	Zeytin [Sofralık]	26,91	19,39	-6,11
	Zeytin [Yağlık]	23,36	18,08	-4,07
Türkiye	Portakal [Diğer]	2,58	4,11	1,50
	Zeytin [Sofralık]	4,46	0,66	-3,94
	Zeytin [Yağlık]	3,67	4,51	0,73

Kaynak: TÜİK

Osmaniye’nin Türkiye portakal [diğer] üretiminden aldığı payın 2005 yılına göre düşüş gösterdiği görülmektedir. Bu düşüşe 2013 yılında Türkiye’ye kıyasla verimlilik düşüşleri de eşlik etmiştir. Çünkü 2009 yılında bu ürünün üretiminde Osmaniye Türkiye’ye kıyasla %33 daha verimliyken 2013’de %18, 2015’te %2 daha verimli üretim yapar hale gelmiştir. 2016 yılına gelindiğinde ise Osmaniye portakal [diğer] üretiminde Türkiye’ye kıyasla %3 verimsiz bir duruma geçmiştir.

Sofralık zeytin üretimi incelendiğinde 11 yıllık periyotta Osmaniye Türkiye’nin önemli sofralık zeytin üreticisi konumuna gelmiştir. 2005 yılında sofralık zeytini

Türkiye’ye kıyasla %129 daha verimli üretirken 2016 yılına gelindiğinde %78’e gerilemiştir. Başka bir deyişle verimlilik 11 yıllık periyotta %39,5 düşüş göstermiştir.

Osmaniye’nin yağlık zeytin üretimi içindeki payı ise 2016 yılın %1,7 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye’ye kıyasla verimlilik durumu ise 11 yıllık dönemde yaklaşık %70 düşüş gösterdiği görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda Osmaniye’nin en çok üretimde bulunduğu üç meyvenin Türkiye üretimi içindeki payları ve Türkiye’ye kıyasla Osmaniye’nin verimlilik durumu verilmiştir.

Tablo 50: Portakal, Sofralık Zeytin ve Yağlık Zeytin Ürünlerinin Türkiye Üretimi İçindeki Payı ve Türkiye’ye Kıyasla Verimlilik Durumu

	2005		2009		2013		2015		2016	
	Üretim Pay	Türkiye’ye Kıyasla Verimlilik [%]	Üretim Pay	Türkiye’ye Kıyasla Verimlilik	Üretim Pay	Türkiye’ye Kıyasla Verimlilik	Üretim Pay	Türkiye’ye Kıyasla Verimlilik	Üretim Pay	Türkiye’ye Kıyasla Verimlilik
Portakal [Diğer]	6,0	31	5,0	33	4,3	18	2,7	2	1,9	-3
Zeytin [Sofralık]	1,2	129	1,4	64	5,9	33	6,5	44	7,8	78
Zeytin [Yağlık]	0,5	150	2,1	109	2,2	73	2,1	85	1,7	46

Kaynak: TÜİK

Aşağıdaki tabloda Osmaniye’nin meyve üretiminde Türkiye’ye kıyasla 2005 ve 2016 yıllarındaki verimlilik durumu verilmiştir. Osmaniye’nin 2016 yılında Türkiye’ye kıyasla en verimli üretimde bulunduğu ürünler sırasıyla, kekik [%283 daha verimli], sofralık zeytin [%78 daha verimli], portakal [yafa] [%41] ve Trabzon hurmasıdır [%40]. 2016 yılında Osmaniye’nin Türkiye’ye kıyasla en verimsiz olduğu ürün ise dut [%73 daha verimsiz] ve elmadır [golden, %62 daha verimsiz].

Tablo 51: 2005 ve 2016 Yıllarında Osmaniye’nin Türkiye’ye Kıyasla Verimlilik Durumu

	Osmaniye		Türkiye		[Osmaniye/Türkiye]*100	
	2005	2016	2005	2016	2005	2016
Armut	25	38	35	42	71	90
Ayva	25	21	32	37	78	57
Badem*	21*	8	13/16*	13	131*	62
Böğürtlen		1.000		786		127
Ceviz	36	23	33	24	109	96
Çilek	1.850	1.667	2.000	2.690	93	62
Dut	4	8	26	30	15	27
Elma [Amasya]	54	61	57	56	95	109
Elma [Diğer]	31	27	32	36	97	75
Elma [Golden]		25	84	65		38
Elma [Grannysmith]		33	49	46		72
Elma [Starking]	30	41	82	62	37	66
Erik	25	30	29	33	86	91
Fındık			2	1		
Greyfurt [Altıntop]	130	95	152	181	86	52
İncir	26	25	30	31	87	81
Kayısı	33	54	72	47	46	115
Keçi Boynuzu		30	43	46	0	65
Kekik		467	136	122	0	383
Kırmızı Biber [Baharatlık-İşlenmemiş]	296		577	1.867	51	
Kızılcık	80		12	16	667	
Kiraz	28	22	30	28	93	79

	Osmaniye		Türkiye		[Osmaniye/Türkiye]*100	
	2005	2016	2005	2016	2005	2016
Limon	67	79	100	96	67	82
Mandalina [Clementin]	90	69	65	106	138	65
Mandalina [Diğer]	99	77	86	86	115	90
Mandalina [King]	90	105	82	116	110	91
Mandalina [Satsuma]	78	94	77	110	101	85
Nar	22	26	25	34	88	76
Portakal [Diğer]	140	122	107	126	131	97
Portakal [Washington]	147	133	124	136	119	98
Portakal [Yafa]	200	175	107	124	187	141
Şeftali [Diğer]	37	43	36	40	103	108
Şeftali [Nektarin]	23	58	41	46	56	126
Trabzon Hurması	28	56	31	40	90	140
Turunç	90		48	40	188	
Üzüm [Kurutmalık-Çekirdekli]			551	689		
Üzüm [Sofralık-Çekirdekli]	942	585	597	667	158	88
Vişne	26	26	27	32	96	81
Yenidünya	22	25	48	50	46	50
Zerdali	34	20	22	21	155	95
Zeytin [Sofralık]	32	16	14	9	229	178
Zeytin [Yağlık]	30	19	12	13	250	146

Kaynak: TÜİK

*: 2005 yılı verisi bulunmadığı için 2009 verisi kullanılmıştır.

Aşağıdaki Tablo 52’de ilçelere göre meyve üretimi ve ortalama verimlilikleri incelenmiştir. Osmaniye’nin önemli tarım ürünlerinden sofralık zeytin analiz edildiğinde, üretimin en fazla yapıldığı ilçe, yaklaşık 18,9 bin ton ile Merkez İlçe’dir. Merkez İlçe’yi yaklaşık 9,3bin ton üretimle Düziçi İlçesi takip etmektedir. Ancak ortalama verimlilikler dikkate alındığında, Düziçi’nin sofralık zeytin ortalama verimliliği 20 kg iken Merkez İlçe’nin sofralık zeytin ortalama verimliliği 16 kg’dır. Başka bir deyişle, Düziçi İlçesi Merkez İlçeye kıyasla sofralık zeytini %25 daha verimli üretmekle birlikte, üretim miktarı Merkez İlçenin %49’u kadardır. Ayrıca 2016’da Düziçi İlçesi sofralık zeytini Türkiye’ye kıyasla %122 daha verimli üretirken, Merkez İlçe %78 daha verimli üretmektedir.⁵

Yağlık zeytin incelendiğinde ise Düziçi İlçesi, Kadirli İlçesi’ne göre bu ürünü %26 daha verimli üretmesine rağmen Kadirli İlçesinin 2016 yılı yağlık zeytin üretim miktarı 13,2 bin ton iken Düziçi’nin üretim miktarı sadece bin tondur. Düziçi İlçesi yağlık zeytin üretiminde Türkiye’ye kıyasla %85 daha verimli iken, Kadirli İlçesi ise %46 daha verimlidir.

Osmaniye’nin meyve üretiminde en önemli ürünü zeytin olmakla birlikte mandalina [diğer], mandalina [satsuma], portakal [diğer] ve kiraz üretiminin de üzerinde durulmaya değer olduğu görülmektedir. Bu ürünler sofralık ve yağlık zeytinden sonra en fazla üretilen ürünler olmakla birlikte her bir ürün diğer ilçelere kıyasla en verimli ilçede üretimi gerçekleştirilmektedir. Şöyle ki mandalina [diğer] en çok Sumbas İlçesinde üretilmekle birlikte bu ilçe de bu ürün diğer ilçelere göre en verimli şekilde üretilmektedir. Bu ürünün ortalama verimliliği bu ilçe de 102 kg’dır. Bu verimlilik değeri de Türkiye ortalama verimlilik değerinin %18,5 fazlasıdır. Benzer şekilde 117 kg ortalama verimlilikle mandalina [satsuma] da en fazla Merkez İlçede üretilmektedir. Türkiye’nin bu ürünlerdeki ortalama verimliliği 110 kg olduğu dikkate alınır, Merkez İlçesinin mandalinayı [satsuma] %6 daha verimli ürettiği görülmektedir. 187 kg ortalama verimlilikle portakal [diğer] en çok Sumbas’ta üretilmektedir. Bu ürün bu ilçede Türkiye’ye kıyasla %48 daha verimli üretilmektedir. Osmaniye meyve tarımı içinde önemli bir yeri olan kiraz ise 54 kg ortalama verimlilikle Bahçe İlçesi’nde, Türkiye’ye kıyasla %93 daha verimli, üretilmektedir.

Tablo 52: İlçelere Göre Meyve Ürünleri Üretimi ve Ortalama Verimlilikleri (2016)

	Bahçe		Düziçi		Hasanbeyli		Kadirli		Merkez		Sumbas		Toprakkale	
	Üretim [Ton]	Verim [kg/ağaç]	Üretim [Ton]	Verim [kg/ağaç]	Üretim [Ton]	Verim [kg/ağaç]	Üretim [Ton]	Verim [kg/ağaç]	Üretim [Ton]	Verim [kg/ağaç]	Üretim [Ton]	Verim [kg/ağaç]	Üretim [Ton]	Verim [kg/ağaç]
Armut	126	98					194	51	57	35	105	48		
Ayva	34	46												
Badem	40	7	41	5	9	11			30	13	72	9		
Böğürtlen							15	1.000						
Ceviz	242	19	120	52	32	37	139	17	50	40	37	22		
Çilek	175	1.667												
Dut	178	45							14	15				
Elma [Amasya]							16	61						
Elma [Diğer]	960	65					690	56	33	50				
Elma [Golden]	42	16					40	57						
Elma [Grannysmith]	10	33												
Elma [Starking]	218	72					50	54	750	54	450	45		
Erik	332	84					229	39	241	35	245	49		
Greyfurt [Altıntop]													71	95
İncir	326	87							306	36	51	36		
Kayısı	120	49					771	75	102	28			10	31
Keçi Boynuzu											150	30		
Kekik							14	467						
Kiraz	3.056	54					399	33	388	22	225	38		
Limon	24	27							106	49	821	91		
Mandalina [Clementin]							240	80					14	20
Mandalina [Diğer]	265	21							1.139	70	3.416	102	207	76
Mandalina [King]	90	49					271	92	415	120			1.150	115
Mandalina [Satsuma]								0	2.143	117			1.919	78

⁵ Düziçi’nin X ürünüde Türkiye’ye kıyasla verimliliği=[Düziçi X ürünü ortalama verimliliği/Türkiye X ürünü ortalama Verimlilik]*100-100 şeklinde hesaplanır. Eğer değer negatif ise Türkiye’ye kıyasla daha verimsiz olduğunu gösterir.

	Bahçe		Düziçi		Hasanbeyli		Kadirli		Merkez		Sumbas		Toprakkale	
	Üretim [Ton]	Verim [kg/ağaç]	Üretim [Ton]	Verim [kg/ağaç]	Üretim [Ton]	Verim [kg/ağaç]	Üretim [Ton]	Verim [kg/ağaç]	Üretim [Ton]	Verim [kg/ağaç]	Üretim [Ton]	Verim [kg/ağaç]	Üretim [Ton]	Verim [kg/ağaç]
Nar	683	49					1.113	55	178	28	141	32	34	18
Portakal [Diğer]	1.279	60					647	100	1.871	125	4.085	187	5	40
Portakal [Washington]							477	106	2.130	130	725	250	485	97
Portakal [Yafa]											431	222	127	102
Şeftali [Diğer]	190	83					470	57	288	52	177	38	6	48
Şeftali [Nektarin]	10	20					528	60		0				
Trabzon Hurması	17	81					168	80	96	45	115	50		
Üzüm [Sofralık-Çekirdekli]	732	563	3	600	145	763	13	1.300	612	574				
Vişne	158	68							23	25				
Yenidünya	3	8							36	30				
Zerdali	6	15							7	29				
Zeytin [Sofralık]	429	7	9.256	20	54	6	1.197	17	18.910	16	274	20	3.386	13
Zeytin [Yağlık]	47	9	1.073	24	173	10	13.210	19	1.772	15	3.243	22	2.960	17

Kaynak: TÜİK

Not: Yeşil kalın punto ilçeler arasında en çok üretimi gösterirken siyah kalın punto ilçeler arasındaki en yüksek ortalama verimliliği göstermektedir. Meyvelerin italik yazılmış olanları, en fazla ortalama verimliliğe sahip olan ilçe ile ilgili ürünü en çok üretim yapan ilçenin farklı olduğunu ifade etmektedir.

2.4.1.1.4. Örtü Altı, Organik Üretim ve İyi Tarım Uygulamaları

2.4.1.1.4.1. Örtü Altı Üretim

Yıllar itibarıyla Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye'nin niteliklerine göre örtü altı üretiminin gelişimi incelendiğinde, Osmaniye'de örtü altı üretim 2005-2016 döneminde sürekli düşüş göstermiş ve 2016 yılına gelindiğinde 13 da alan örtü altı üretime ayrılmış olup burada 166 ton sebze üretimi gerçekleştirilmiştir. TR63 Bölgesi'nde 2005-2016 döneminde örtü altı üretim için ekilen alan hemen hemen değişmemiş olmasına rağmen Türkiye'de örtü altı üretim alanı aynı dönemde istikrarlı bir şekilde artmıştır. Başka bir deyişle, TR63 Bölgesi ve Türkiye'nin aksine Osmaniye örtü altı üretiminden vazgeçtiği görülmektedir. Aşağıdaki tabloda Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye'nin niteliklerine göre örtü altı tarım alanları ve üretim miktarlarının gelişimi verilmiştir.

Tablo 53: Osmaniye, TR63 ve Türkiye'de Niteliklerine Göre Örtü Altı Tarımın Gelişimi*

		Osmaniye		TR63		Türkiye		Osmaniye/TR63 [%]	
		Alan [da]	Üretim [ton]	Alan [da]	Üretim [ton]	Alan [da]	Üretim [ton]	Alan [da]	Üretim [ton]
2005	Genel Toplam	1.135	7.215	11.987	58.765	555.034	4.465.343	9,5	12,3
	Örtü Altı [Alçak Tünel]	1.100	6.500	9.795	44.382	163.588	743.042	11,2	14,6
	Örtü Altı [Cam Sera]			4	57	93.865	1.181.661	0,0	0,0
	Örtü Altı [Plastik Sera]	35	715	445	4.522	227.714	2.128.533	7,9	15,8
	Örtü Altı [Yüksek Tünel]			1.743	9.804	69.867	412.107	0,0	0,0
2010	Genel Toplam	1.039	7.827	12.088	49.457	638.243	5.750.466	8,6	15,8
	Örtü Altı [Alçak Tünel]	1.006	7.000	9.671	34.641	171.322	909.725	10,4	20,2
	Örtü Altı [Cam Sera]			14	165	105.693	1.344.657	0,0	0,0
	Örtü Altı [Plastik Sera]	26	765	640	5.981	273.566	2.894.617	4,1	12,8
	Örtü Altı [Yüksek Tünel]	7	62	1.763	8.670	87.662	601.467	0,4	0,7
2013	Genel Toplam	158	1.376	11.070	46.877	682.562	6.273.927	1,4	2,9
	Örtü Altı [Alçak Tünel]	140	1.040	8.968	30.340	158.156	911.872	1,6	3,4
	Örtü Altı [Cam Sera]			13	160	100.821	1.232.180	0,0	0,0
	Örtü Altı [Plastik Sera]	6	180	1.203	11.799	316.621	3.460.373	0,5	1,5
	Örtü Altı [Yüksek Tünel]	12	156	886	4.578	106.964	669.502	1,4	3,4
2015	Genel Toplam	77	621	11.070	50.051	720.269	6.715.067	0,7	1,2
	Örtü Altı [Alçak Tünel]	65	475	8.964	33.460	164.869	963.345	0,7	1,4
	Örtü Altı [Cam Sera]			3	58	102.266	1.275.935	0,0	0,0
	Örtü Altı [Plastik Sera]			1.228	11.874	325.749	3.670.326	0,0	0,0
	Örtü Altı [Yüksek Tünel]	12	146	875	4.659	127.385	805.461	1,4	3,1
2016	Genel Toplam	13	166	11.361	52.164	757.905	7.165.241	0,2	0,3
	Örtü Altı [Alçak Tünel]			8.963	33.980	172.759	1.027.562	0,0	0,0
	Örtü Altı [Cam Sera]			3	59	101.669	1.288.520	0,0	0,0
	Örtü Altı [Plastik Sera]	7	100	1.487	13.387	355.526	4.011.228	0,5	0,7
	Örtü Altı [Yüksek Tünel]	6	66	908	4.738	127.951	837.931	0,7	1,4

*: Örtü altı süs bitkileri üretimi dahil değildir. Osmaniye'de 2016 yılında 5 dekarlık alanda plastik seralarda 185 bin adet gül üretimiştir.

Not: Ekilen alan ve üretime birden fazla ekilişler dahildir. Sebze ekiliş alanlarıdır.

Kaynak: TÜİK

Osmaniye ili örtü tarım alanlarında yetiştirilen ürünler incelendiğinde, bu alanlarda geçmiş yıllarda kavun karpuz, taze fasulye ve kabak [sakız] yetiştirilmişse de 2016 yılına gelindiğinde sadece domates ve hıyar yetiştirilmiştir. 2016 yılı domates üretiminde, örtü altı üretimin niteliğine bağlı verimlilik farkı olmamasına rağmen hıyar üretiminde kayda değer bir verimlilik farkı vardır. Örtü altı yüksek tünelde hıyar verimliliği 7.000 kg/da iken örtü altı plastik seralarda hıyar verimliliği 10.000 kg/da'dır.

Aşağıdaki tabloda Osmaniye ili örtü altı tarımının nitelik ve ürünlere göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 54: Örtü Altı Tarımın Ürünlere Göre Dağılımı

	2005		2010		2013		2015		2016	
	Ekilen Alan [da]	Üretim [Ton]	Ekilen Alan [da]	Üretim [Ton]	Ekilen Alan [da]	Üretim [Ton]	Ekilen Alan [da]	Üretim [Ton]	Ekilen Alan [da]	Üretim [Ton]
Domates	14	338	21	725	35	395	18	152	9	135
Karpuz	1.000	6.000	1.006	7.000	120	960	56	448		
Kavun	100	500								
Fasulye [Taze]	3	14								
Gül [Kesme]									5	185.000 adet
Hıyar	17	353	12	102	3	21	3	21	4	31
Kabak [Sakız]	1	10								

Kaynak: TÜİK

2016 yılı itibarıyla Osmaniye ilinde örtü altı üretiminine tahsis edilen tarım alanı çok küçük miktarlardadır. Bu sebeple günümüzde ilde örtü altı üretimden bahsetmek oldukça güçtür.

2.4.1.1.4.2. Organik Tarım

Organik tarım, hayvansal ve bitkisel üretimi bir bütün olarak tasarlayan, toprağın yapısını bozmayan bir anlayışla verimliliği artıran, hayvan refahını esas alan, işletme içerisinde sağlanan girdileri kullanmayı hedefleyen en son bilgi ve teknolojiden yararlanarak, tohumdan toprağa, girdiden işlemeye kadar belirli kurallar dahilinde denetim ve belgelendirmeyi gerektiren bir üretim sistemidir. Organik tarım, sürdürülebilir bir ekosistem, tüm canlılar için hakkaniyet, sosyal adalet ve beşeri ilişkiler anlayışı ile birlikte, aynı zamanda bir yaşam biçimidir. Dünya nüfusunun beslenme ihtiyacının karşılanması zorunluluğu, insanoğlu için tarımı vazgeçilemez bir uğraş haline getirmiştir. Binlerce yıl doğayla uyumlu, çevreye zarar vermeden yapılan tarımsal faaliyetler, buharlı makinelerin keşfiyle başlayan sanayi ve teknolojiye hızla ilerlemelerin ve birim alandan daha fazla ürün almak için sentetik kimyasal gübrelerin, ilaçların ve suyun bilinçsiz ve aşırı kullanılmasının sonucu, önemli sorunları da beraberinde getirmiştir. Tarımın çevre üzerindeki olumsuz ve aşırı baskısı, özellikle gelişmiş ülkelerde doğal kaynakların korunması, insan, hayvan ve çevre sağlığı konularının gündeme gelmesine ve toplum bilincinin gelişmesine neden olmuştur. Tarımın ekonomik ve ekolojik olarak kendisinden beklenen faydayı sağlayabilmesi için sürdürülebilir tarımsal uygulamaların ön plana çıkması ile birlikte organik tarımda giderek önem kazanmıştır. Organik tarımın gıda güvenilirliği, sağlıklı beslenme, insan

sağlığı ve çevre koruma üzerindeki olumlu etkileri, yurt içinde ve yurt dışında organik ürüne olan talebi artırmıştır. 1900'lerin başlarında Avrupa'da başlayan organik tarım faaliyetleri özellikle 1970'li yıllardan sonra devlet yardımlarıyla desteklenerek yaygınlaşmaya başlamıştır. Avrupa, Kuzey Amerika ve Japonya'daki gelişmeler, Türkiye'yi de olumlu yönde etkilemiştir. Ancak, ülkemizde organik tarım, Avrupa ülkelerinin tersine üretici ve tüketici talepleri doğrultusunda tabandan değil, Avrupalı organik tarım firmalarının temsilcileri aracılığı ile yukarıdan aşağıya doğru gelişmiştir [Aksoy, 1999]. Avrupa Birliği üyesi ülkeler, organik tarım ürünleri üretimi ve ticaretinde en geniş ekiliş alanına, en yüksek iç tüketim değeri ve dış ticaret hacmine sahip ülkeler arasındadır. Türkiye'de organik tarımın gelişme öyküsü incelendiğinde, dış talebe bağlı olarak genel anlamda bir gelişmenin mevcut olduğu görülmekle birlikte, asıl gelişmenin iç piyasada tüketimin artmasına paralel olarak ortaya çıkması beklenmektedir. İç piyasadaki talebe göre ürün çeşitliliği, üretici sayısı, üretim miktarı da doğal olarak artış gösterecektir. 1990'lı yıllarda yetiştiricilerin organik üretime geçmelerinde özellikle prim fiyat ve pazar garantisi gibi ekonomik faktörler en etkili motivasyon unsuru olmuştur. Ancak, günümüzde ekonomik faktörlerin yanında organik tarım yapan üreticiler arasında çevre bilincinin gelişmesi ve insan sağlığına verilen önemin artması da organik tarımın benimsenmesi ve sürdürülmesinde etkili olmuştur.

Türkiye iklim, toprak, su kaynakları, ürün çeşitliliği ve işgücü bakımından organik tarım için elverişli koşullara sahiptir. Organik tarımda temel amaç; doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve tüketicilerin güvenilir gıdaya ulaşımını sağlamaktır. Bu amacın gerçekleştirilmesi için tüm paydaşların katılımı ile organik tarımın her aşamasında gelişmenin kalıcı olması hedeflenmektedir. Politikalar ve faaliyetler, bu temel amaca yönelik olarak geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Bunun yanı sıra, üreticinin gelir düzeyinin yükseltilmesi, tüketici talebine olumlu cevap verilebilmesi, çevrenin korunması, eko agro-turizm, hizmet sektörü ve organik tarım sanayinin gelişmesi ve dış pazardan daha fazla pay alınması da giderek önem kazanmıştır. İhracata yönelik talepler doğrultusunda kuru üzüm ve kuru incir gibi geleneksel ürünler ile başlayan organik tarım, yıllar

itibarıyla önemli gelişmeler göstermiştir. Sekiz ürün ile başlayan organik tarım faaliyeti son yıllarda 200 ürünü geçmiştir.⁶

Osmaniye ilinde organik tarımın gelişmediği görülmektedir. Bunun temel nedeni ise Osmaniye'nin tarım arazilerinin organik tarıma uygun olmamasıdır. Osmaniye ova üzerinde kurulu olduğu için, herhangi bir arazide yapılacak organik tarım dışındaki tarım uygulamalarının etkileri [örneğin ilaçlama yapılıyor olması gibi] rüzgar gibi sebeplerle organik tarım yapılması planlanan araziye de etkisi altına alabilir. Bu nedenle ova üzerindeki tarım arazilerinin, bazı küçük korunmuş bölgeler dışında, organik tarıma uygun olduğu söylenemez. Ayrıca ildeki sanayi üretim bölgelerinin tarımsal üretim bölgelerine yakınlığı da olumsuz bir etkidir.

Tablo 55: Organik Tarımın Gelişimi

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Değişim [%]
Osmaniye								
Çiftçi Sayısı	-	1	2	1	1	-	1	
Üretim Alanı [hektar]	-	*	*	*	*	-	*	
Üretim [ton]	-	*	*	*	*	-	*	
TR63								
Çiftçi Sayısı	225	161	86	102	117	212	214	-4,9
Üretim Alanı [hektar]	5.518	4.954	3.075	3.047	1.571	1.481	2.522	-54,3
Üretim [ton]	39.731	37.016	43.214	5.823	3.713	5.483	7.215	-81,8
Türkiye								
Çiftçi Sayısı	42.097	42.460	54.635	60.797	71.472	69.967	67.878	61,2
Üretim Alanı [hektar]	510.033	614.618	702.909	769.014	842.216	515.268	523.777	2,7
Üretim [ton]	1.343.737	1.659.543	1.750.127	1.620.466	1.642.235	1.829.291	2.473.600	84,1

Kaynak: TÜİK

2.4.1.1.4.3. İyi Tarım Uygulamaları

İyi Tarım Uygulamaları [İTU] Gıda ve Tarım Örgütü [Food and Agriculture Organization, FAO] tarafından, "tarımsal üretim sisteminin sosyal açıdan yaşanabilir, ekonomik açıdan karlı ve verimli, insan sağlığını koruyan, hayvan sağlık ve refahı ile çevreye önem veren bir hale getirmek için uygulanması gereken işlemler" olarak tanımlanmaktadır.

İyi Tarım Uygulamalarının amacı

- Çevre, insan ve hayvan sağlığına zarar vermeyen tarımsal üretimin yapılması,
- Doğal kaynakların korunması,
- Tarımda izlenebilirlik ve sürdürülebilirlik,

- Çalışanların sosyal güvenliğinin ve sağlığının korunması,
- Gıda güvenliğinin sağlanmasıdır.

Bunun için İTU, Zararlılarla Entegre Mücadele [Integrated Pest Management, IPM] ve Entegre Ürün Yetiştiriciliği [Integrated Crop Management - ICM] tekniklerinin, üretimde birlikte uygulanmasını önermektedir.

Üretim sonrası hasat ve depolamada hijyenik koşulların sağlanması ve ürüne herhangi bir bulaşmanın önlenmesi amacıyla Tehlike Analizi ve Kritik Kontrol Noktaları [Hazard Analysis Critical Control Point - HACCP] ilkelerinden yararlanılmaktadır.

İyi Tarım Uygulamaları'nda uygulanan standartlar:

- ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi,
- ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi,
- OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi standartları da kullanılmaktadır.

Böylece iyi tarım uygulamaları şartlarına uygun şekilde elde edilen ürünün, insan sağlığına zararlı kimyasal, mikrobiyolojik ve fiziksel kalıntılar içermediği; çevreyi kirletmeden ve doğal dengeye zarar vermeden üretildiği; üretimi sırasında insan ve diğer canlıların olumsuz etkilenmediği; üretildiği ve tüketildiği ülkelerin tarımsal mevzuatına uygun olarak üretildiği belge ile garanti altına alınmış olmaktadır.

Ülkemizde İyi Tarım Uygulamaları 08.09.2004'te «İyi Tarım Uygulamalarına İlişkin Yönetmelik» ile başlatılmış ise de temelleri çok daha eskilere dayanmaktadır. Cumhuriyet dönemi öncesinde bir kısım üretim parselleri ve ürünlerin [zeytin vb.] kayıt altına alınarak, izlenebilirlik ve kayıt sistemlerinin oluşturulması, İyi Tarım Uygulamaları'nın

Türkiye'deki kökleri olarak kabul edilebilir. Buna ek olarak 1957 yılında yürürlüğe giren 6968 sayılı «Zirai Mücadele ve Zirai Karantina Kanunu» ve bunlara ilişkin çıkarılan mevzuat İTÜ'nün ülkemizdeki temellerini oluşturmuştur. 08.09.2004 tarihinde 25577 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren İyi Tarım Uygulamalarına İlişkin Yönetmelik, 05.05.2004 ve 15.05.2006 tarihlerinde iki kez değişikliğe uğrayarak, 15.05.2006 tarihinde son halini almıştır.⁷

Türkiye'de 2016 yılında 64 ilde 55.609 çiftçi 4,7 milyon dekar alanda iyi tarım uygulamaları kapsamında yaklaşık olarak 5 milyon ton üretim yapılmıştır. TR63 Bölgesi'nde ise, 2016 yılında, 1.000 çiftçi 145.445 dekar alanda 163.822 ton üretim yapmıştır.

Osmaniye'de iyi tarım uygulamalarına son yıllarda ilgi gösterilmeye başlanmış olup, 2016 yılında 23 çiftçi 9.068 dekar alanda iyi tarım uygulaması yaparak 22.092 ton ürün elde etmiştir. Osmaniye'de iyi tarım uygulamalarının yıllara göre gelişimine bakıldığında 2014 yılından itibaren üretici sayısında, üretim alanında ve üretim miktarında artış yaşanmıştır.

Tablo 56: İyi Tarım Uygulamalarının Gelişimi

	Üretici Sayısı			Üretim Alanı [Dekar]			Üretim Miktarı [Ton]		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Osmaniye	8	10	23	4.409	7.118	9.068	8.658	11.055	22.092
TR63	375	889	1.003	38.824	85.991	145.445	40.790	60.472	163.822
Türkiye	21.332	39.740	55.609	2.147.705	3.465.695	4.741.075	4.151.661	3.271.239	5.027.891
Osmaniye/TR63 [%]	2,13	1,12	2,29	11,36	8,28	6,23	21,23	18,28	13,49
Osmaniye/Türkiye [%]	0,04	0,03	0,04	0,21	0,21	0,19	0,21	0,34	0,44

Kaynak: <http://www.tarim.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Iyi-Tarim-Uygulamalari/Istatistikler>

2.4.1.1.5. Tarımsal Araç ve Gereç Durumu

Tarımsal verimliliği etkileyen faktörlerin başında tarımsal teknolojinin yaygın kullanımı gelmektedir. 2016 yılı itibarıyla Türkiye'de toplam 1.273 bin traktör var iken, TR63 Bölgesi'nde 41.147 ve Osmaniye'de 8.151 traktör bulunmaktadır. Traktör sayısı bakımından Osmaniye ili TR63 bölgesinin %19,8'ini oluştururken, Türkiye'nin %0,6'sını oluşturmaktadır. İl tarımsal araç-gereç sayısı bakımından Türkiye toplam pulluk sayısının %0,7'si, ekim makinasının %0,9'u, gübre dağıtma makinasının %1,1'i Osmaniye'de bulunmaktadır.

Aşağıdaki tabloda Osmaniye ilinde bulunan tarım araç-gereçleri ile ilin TR63 Bölgesi ve Türkiye içindeki yeri karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Tablo 57: Tarımsal Araç ve Gereç Sayısı (2016)

	Miktar (Adet)			Pay [%]	
	Türkiye (TR)	TR63 Bölgesi	Osmaniye	Osmaniye/TR63	Osmaniye/TR
Pulluk	1.366.723	41.614	10.135	24,4	0,7
Ekim makinesi	449.996	16.783	4.233	25,2	0,9
Gübre dağıtma makinesi	413.119	15.176	4.428	29,2	1,1
Su pompası	693.276	22.978	1.134	4,9	0,2
Sabit süt sağım tesisi	10.057	110	27	24,5	0,3
Seyyar süt sağım makinesi	301.795	5.622	891	15,8	0,3
Biçerdöver	16.246	248	93	37,5	0,6
Traktör	1.273.531	41.147	8.151	19,8	0,6

Kaynak: TÜİK

2.4.1.2. Hayvancılık

2.4.1.2.1. Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünler Üretim Değeri

2016 yılında Osmaniye'de canlı hayvanlar üretim değeri 417 milyon TL olup, Türkiye canlı hayvanlar üretim değerinin %0,46'sını, TR63 Bölgesi'ninkinin ise %18,37'sini oluşturmaktadır. 2007-2016 döneminde Osmaniye canlı hayvanlar üretim değeri yıllık ortalama %11,64 büyümüştür. Söz konusu 9 yıllık dönemde canlı hayvanlar üretim değeri TR63 Bölgesi'nde yıllık ortalama %15,93, Türkiye'de ise %15,45 arttığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye'nin canlı hayvanlar üretim değeri ve canlı hayvanlar kişi başına üretim değeri gösterilmiştir.

Tablo 58: Canlı Hayvanlar Üretim Değeri (Milyon TL)

Yıllar	Türkiye (TR)		TR63		Osmaniye (TR633)		TR633/TR Pay [%]	TR633/TR63 Pay [%]
	Değer	Kişi Başı	Değer	Kişi Başı	Değer	Kişi Başı		
		Değer (TL)		Değer (TL)		Değer (TL)		
2007	24.666	349	600	211	155	341	0,63	25,77
2008	25.521	357	651	224	177	380	0,69	27,13
2009	28.146	388	701	237	174	369	0,62	24,82
2010	46.873	636	1.135	378	303	632	0,65	26,69
2011	60.077	804	1.424	472	398	820	0,66	27,94
2012	63.547	840	1.684	554	430	873	0,68	25,52
2013	57.656	752	1.401	455	325	651	0,56	23,21
2014	62.512	805	1.618	519	353	696	0,56	21,78
2015	73.102	928	1.854	590	363	708	0,50	19,58
2016	89.866	1.126	2.268	711	417	798	0,46	18,37

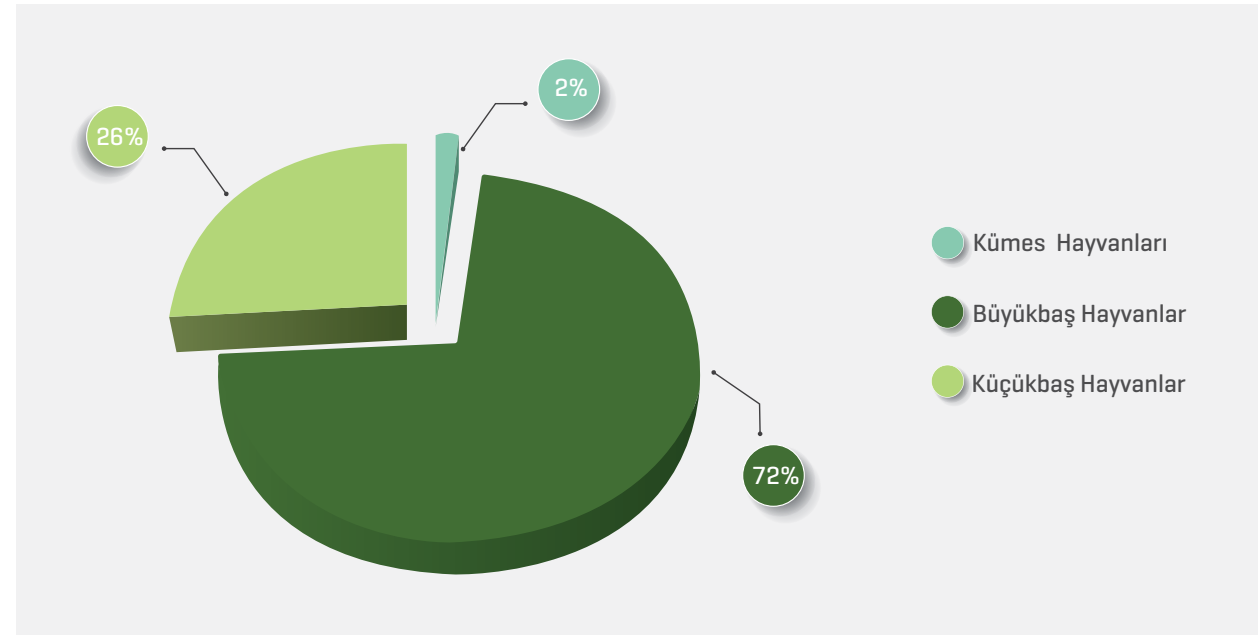
Kaynak: TÜİK

⁷ www.tarim.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Iyi-Tarim-Uygulamalari
<http://www.ecocert.com.tr/>; <http://belgelendirme.ctr.com.tr/>;

Kişi başına canlı hayvanlar üretim değeri 2016'da Osmaniye'de 798 TL, TR63 Bölgesi'nde 711 TL ve Türkiye'de ise 1.126 TL olarak gerçekleşmiştir. 9 yıllık periyotta canlı hayvanlar kişi başına üretim değeri Osmaniye'de yıllık ortalama %9,90, TR63 Bölgesi'nde %14,46, Türkiye'de ise %13,88 büyümeye göstermiştir.

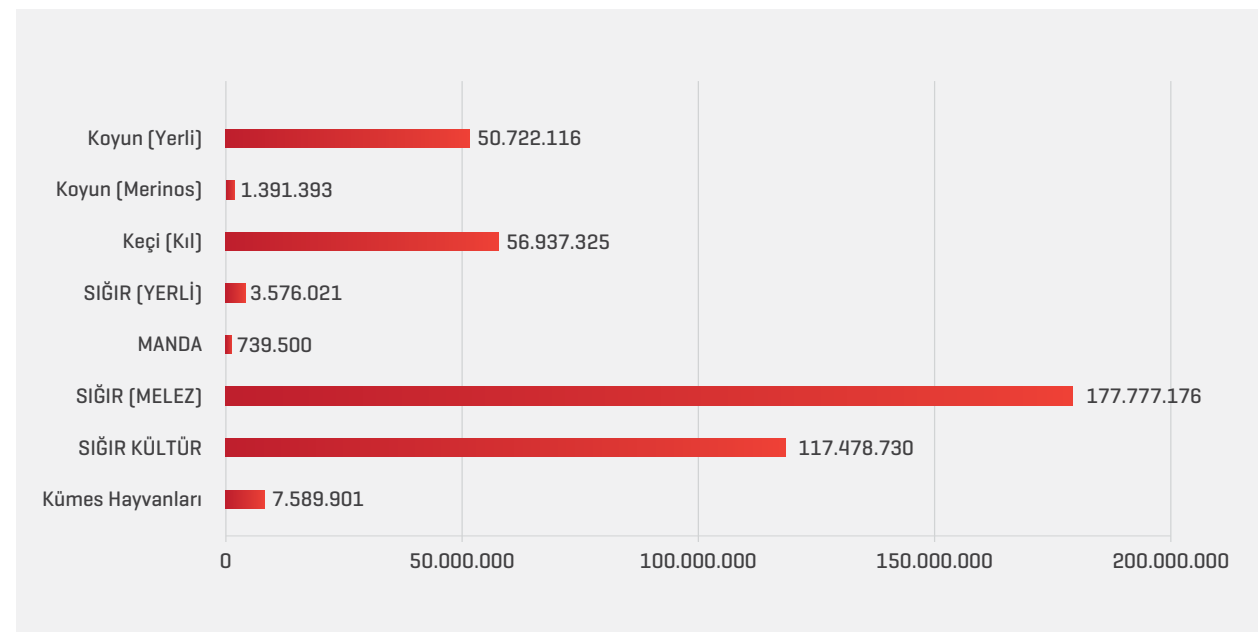
İlin canlı hayvan üretim değeri içinde büyükbaş hayvanların öne çıktığı görülmektedir. Çünkü ilin canlı hayvanlar üretim değerinin %71,98'i büyükbaş hayvanlar, %26,20'si küçükbaş hayvanlar ve kalan %1,82'si ise kümes hayvanları oluşmaktadır.

Grafik 13: Canlı Hayvanlar Üretim Değeri Dağılımı (2016)

Canlı hayvanlar üretim değeri hayvan türlerine göre değerlendirildiğinde, ilin canlı hayvan üretim değerinin %42,71'ini sığır [melez], %28,23 sığır [kültür], %13,68'ini keçi [kıl] ve %12,19'unu koyun [yerli] oluşturmaktadır.

Grafik 14: Canlı Hayvan Üretim Değerinin Hayvan Türlerine Göre Dağılımı (2016)

Hayvansal Ürünler Üretim Değeri

Aşağıdaki tabloda hayvansal ürünler üretim değerleri yıllar itibarıyla gösterilmiştir. Bu bağlamda 9 yıllık dönemde Türkiye'de hayvansal ürünler üretim değeri yaklaşık olarak %171 oranında, kişi başına düşen hayvansal ürünler üretim değeri ise %140 oranında artış göstermiştir.

Tablo 59: Hayvansal Ürünler Üretim Değeri

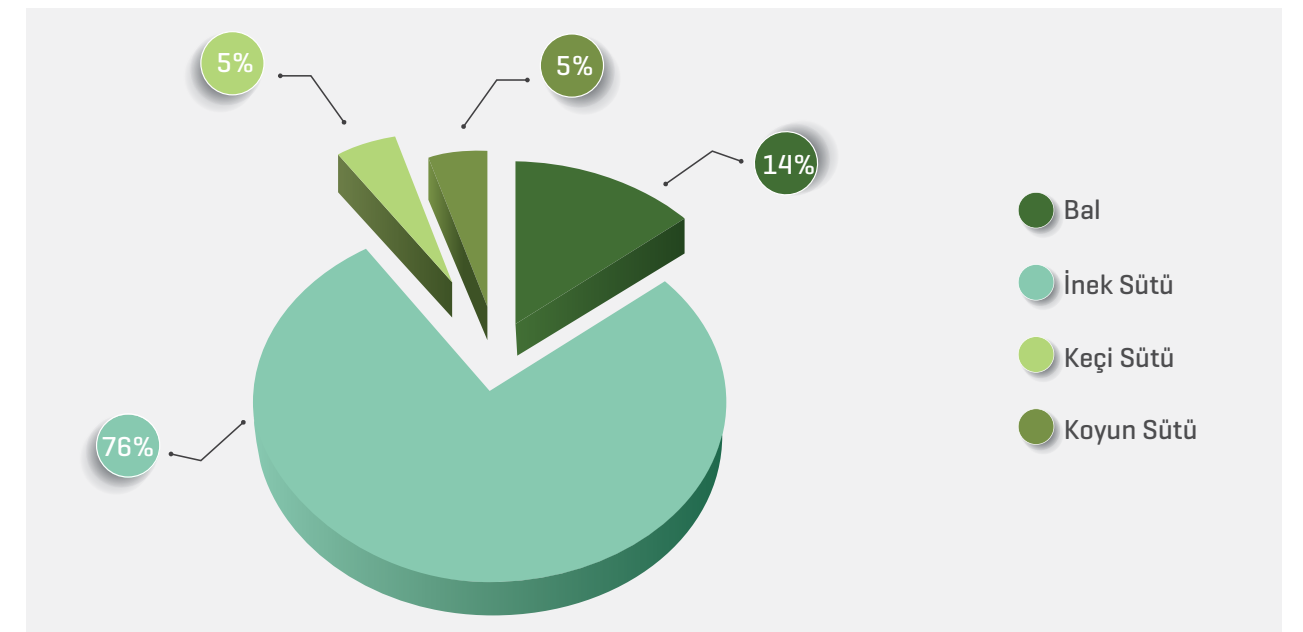
Yıllar	Türkiye [TR]		TR63 Bölgesi		Osmaniye[TR633]		Pay [%]	
	Milyon TL	Kişi Başı TL	Milyon TL	Kişi Başı TL	Milyon TL	Kişi Başı TL	TR633/TR	TR633/TR63
2007	22.922	325	509	179	92	203	0,40	18,10
2008	23.817	333	576	198	112	240	0,47	19,37
2009	26.611	367	509	172	115	244	0,43	22,58
2010	38.128	517	769	256	187	389	0,49	24,26
2011	42.572	570	423	140	110	226	-	25,97
2012	49.322	652	486	160	127	259	-	26,17
2013	40.459	528	484	157	122	244	-	25,19
2014	44.333	571	566	182	109	216	-	19,34
2015	55.671	707	653	208	125	243	-	19,11
2016	62.167	779	677	212	113	215	-	16,62

Kaynak: TÜİK

Not: 2011 yılından itibaren hayvansal ürünlerden kırmızı et, beyaz et, yumurta ve deri üretim miktarları il ve bölge bazında olmadığı için bu ürünlerin il ve bölge üretim değeri hesaplanamamıştır. Bu nedenle 2011 yılı ve sonrası il ve bölge üretim değerleri, önceki yıllarla karşılaştırılmamalıdır.

Osmaniye hayvansal ürünler üretim değeri içerisinde en büyük paya sahip olan ürün inek sütüdür. İnek sütünün ilin hayvansal üretim değerinden aldığı pay %76 iken koyun sütünün %5, keçi sütünün %5 balın %14'tür.

Grafik 15: Hayvansal Ürünler Üretim Değerinin Dağılımı (2016)

2.4.1.2.2. Canlı Hayvan Varlığı ve Hayvansal Ürünler Üretimi

Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Varlığı

Osmaniye’de 2005-2016 döneminde büyükbaş hayvan sayısının TR63 Bölgesi ve Türkiye’nin aksine azaldığı görülmektedir. 11 yıllık dönemde Osmaniye’de büyükbaş hayvan sayısı %13,7 azalış göstermiştir. Aynı dönemde TR63 Bölgesi’nde büyükbaş hayvan sayısı %42, Türkiye’de yetiştirilen büyükbaş hayvan sayısı ise %33,8 artmıştır.

Osmaniye’de sığır [melez] ve sığır [yerli] yetiştiriciliğinde önemli ölçüde gerileme olmuş ancak sığır [kültür] yetiştiriciliğinde önemli oranda artış yaşanmıştır. 11 yıllık dönemde Osmaniye’de sığır [melez] sayısı %37,7 sığır [yerli] sayısı %69,3 azalırken sığır [kültür] sayısının %329 oranında artış gösterdiği görülmektedir.

Küçükbaş hayvancılığın gelişimi incelendiğinde; Osmaniye’de küçükbaş hayvan sayısı önemli ölçüde artış göstermiştir. Söz konusu dönemde küçükbaş hayvan sayısı %57,7 artış göstermiştir. Bu artışın çok önemli bir kısmının keçi [kıl] sayısındaki artıştan kaynaklandığı görülmektedir. Çünkü 2005-2016 döneminde keçi [kıl] sayısı %136,3 oranında artış sergilemiş, koyun [yerli] sayısındaki artış ise %8 ile sınırlı kalmıştır.

Aşağıdaki tabloda Osmaniye ili hayvan varlığının türlerine göre gelişimi verilmiştir.

Tablo 60: Osmaniye Hayvan Varlığı Gelişimi

	2005	2010	2014	2015	2016	2005’ten 2016’ya Değişim [%]
Osmaniye	BÜYÜKBAŞ					
Manda	56	120	342	479	529	844,6
Sığır [Kültür]	5.255	20.876	22.398	22.218	22.551	329,1
Sığır[Melez]	65.390	41.748	43.707	41.612	40.736	-37,7
Sığır[Yerli]	5.066	2.003	1.535	1.545	1.555	-69,3
Büyükbaş	75.767	64.747	67.982	65.854	65.371	-13,7
TR63						
Manda	479	579	1.196	1.339	1.392	190,6
Sığır [Kültür]	48.804	75.463	151.685	151.774	153.419	214,4
Sığır[Melez]	175.385	180.295	190.703	185.063	190.410	8,6
Sığır[Yerli]	34.605	33.685	25.083	24.698	22.848	-34,0
Büyükbaş	259.273	290.022	368.667	362.874	368.069	42,0
Türkiye						
Manda	104.965	84.726	122.114	133.766	142.073	35,4
Sığır [Kültür]	2.354.957	4.197.890	6.178.757	6.385.343	6.588.527	179,8
Sığır[Melez]	4.537.998	4.707.188	6.060.937	5.733.803	5.758.336	26,9
Sığır[Yerli]	3.633.485	2.464.722	1.983.415	1.874.925	1.733.292	-52,3
Büyükbaş	10.631.405	11.454.526	14.345.223	14.127.837	14.222.228	33,8
Osmaniye/TR63	29,22	22,32	18,44	18,15	17,76	
Osmaniye/TR	0,71	0,57	0,47	0,47	0,46	
OSMANİYE	KÜÇÜKBAŞ					
Keçi [Kıl]	44.706	58.441	116.452	103.371	105.622	136,3
Koyun [Yerli]	75.998	65.030	128.970	97.766	82.498	8,6
Koyun [Merinos]		2.368	3.985	2.563	2.187	
Küçükbaş	120.704	125.839	249.407	203.700	190.307	57,7

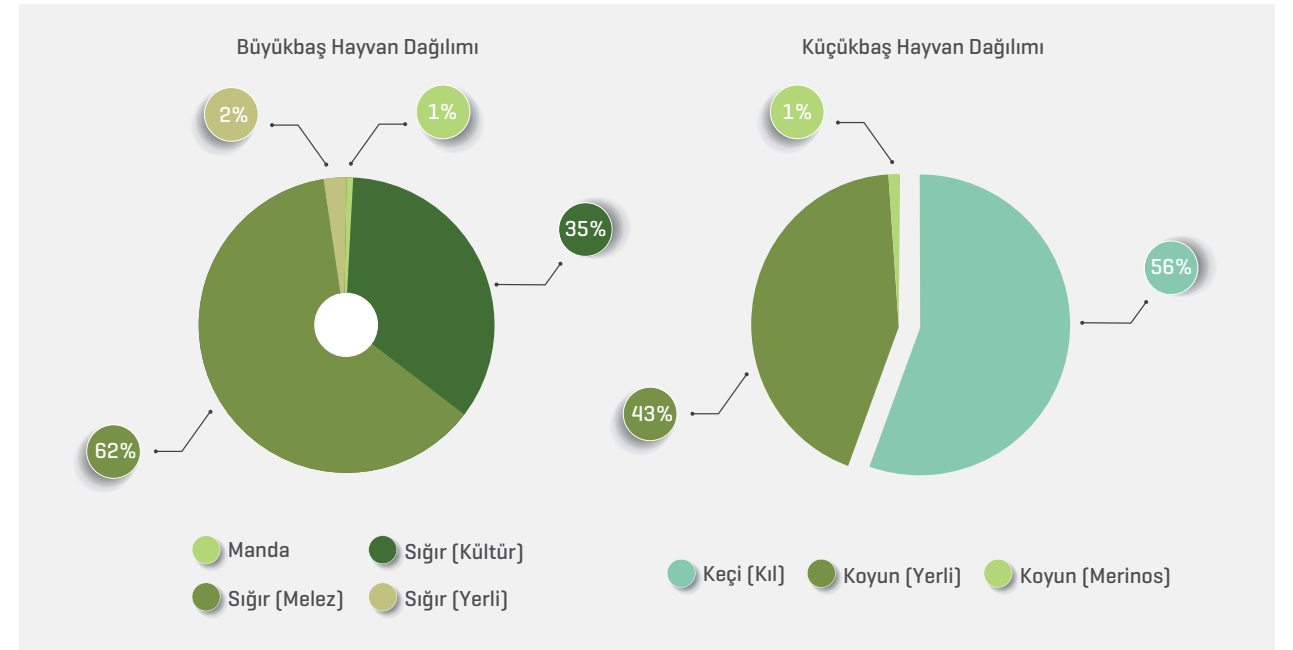
	2005	2010	2014	2015	2016	2005’ten 2016’ya Değişim [%]
TR63						
Keçi [Kıl]	284.806	299.232	540.489	524.051	550.044	93,1
Koyun [Yerli]	573.330	477.501	655.126	586.466	626.307	9,2
Koyun [Merinos]		3.418	7.103	5.488	5.228	53,0
Küçükbaş	858.136	780.151	1.202.718	1.116.005	1.181.579	37,7
Türkiye						
Keçi [Kıl]	6.284.498	6.140.627	10.167.125	10.210.338	10.137.534	61,3
Koyun [Yerli]	232.966	152.606	177.811	205.828	207.765	-10,8
Koyun [Merinos]	24.551.972	22.003.299	29.033.981	29.302.358	28.832.669	17,4
Küçükbaş⁸	31.821.789	29.382.924	41.485.180	41.924.100	41.329.232	29,9
Osmaniye/TR63	14,07	16,13	20,74	18,25	16,11	
Osmaniye/TR	0,38	0,43	0,60	0,49	0,46	

Kaynak: TÜİK

Osmaniye hayvan varlığı türlerine göre incelendiğinde, büyükbaş hayvan varlığının büyük bölümünün sığır [melez] ve sığır [kültürden] oluştuğu görülmektedir. İlde bulunan büyükbaş hayvanların %62’si sığır [melez], %35 ise sığırdan [kültür] oluşmaktadır. İldeki küçükbaş hayvanların türlerine göre dağılımına bakıldığında, küçükbaş hayvanların %56’sının keçi [kıl], %43’ünü koyun [yerli] ve %1’inin ise koyundan [merinos] oluştuğu görülmektedir.

Aşağıdaki grafikte Osmaniye’nin hayvan varlığının türlerine göre dağılımı 2016 yılı itibarıyla gösterilmiştir.

Grafik 16: Osmaniye Hayvan Varlığının Türlerine Göre Dağılımı (2016)

Kaynak: TÜİK

8 Toplam Küçükbaş Hayvan sayısına Keçi [tiftik] de dahildir.

Osmaniye hayvan varlığının ilçelere göre dağılımına bakıldığında, Osmaniye büyükbaş hayvancılığının %37,4'ünün Kadirli İlçesinde, %20,4'ünün Merkez İlçede ve %18,6'sının Düziçi'nde gerçekleştirildiği görülmektedir. İlin küçükbaş hayvancılık faaliyetinin ise %30,5'i Merkez İlçede, %24,2'si Kadirli'de gerçekleştirilmektedir.

Tablo 61: Osmaniye Hayvan Varlığı İlçelere Göre Dağılımı (2016, Adet)

	Keçi [Kıl]	Koyun [Yerli]	Koyun [Merinos]	Küçükbaş Toplam	İlçenin Payı [%]	Manda	Sığır [Kültür]	Sığır [Melez]	Sığır [Yerli]	Büyükbaş Toplam	İlçenin Payı [%]
Bahçe	6.563	908	236	7.707	4,0		523	1.505	105	2.133	3,3
Düziçi	15.150	9.418	1.653	26.221	13,8	30	3.008	8.304	836	12.178	18,6
Hasanbeyli	7.474	1.322	298	9.094	4,8		470	222	15	707	1,1
Kadirli	27.050	18.950		46.000	24,2	349	875	22.800	410	24.434	37,4
Merkez	28.000	30.000		58.000	30,5	150	12.070	1.130		13.350	20,4
Sumbas	15.385	4.900		20.285	10,7		1.605	6.525	189	8.319	12,7
Toprakkale	6.000	17.000		23.000	12,1		4.000	250		4.250	6,5
Toplam	105.622	82.498	2.187	190.307		529	22.551	40.736	1.555	65.371	

Kaynak: TÜİK

Kümes Hayvanları Varlığı

Osmaniye kümes hayvan varlığı incelendiğinde, 2005-2016 döneminde sadece et tavuğu miktarının gelişim gösterdiği görülmektedir. TR63 Bölgesi ve Türkiye'de ise bu dönemde sadece yumurta tavuğu gelişim göstermiştir. Başka bir deyişle söz konusu 11 yıllık periyotta TR63 Bölgesinde ve Türkiye'de et tavuğu gerileme göstermiştir.

Osmaniye et tavuğu yetiştiriciliğinin TR63 Bölgesi içindeki payı 2005 yılında %7,7 iken 2016 yılına gelindiğinde bu oran %30,7'ye yükselmiştir. Ördek yetiştiriciliğinde Osmaniye'de 11 yıllık dönemde düşüş yaşanmış olmasına rağmen, TR63 Bölgesi'ndeki ördek yetiştiriciliğinde yaşanan gerilemenin[%51,4] Osmaniye ilinde yaşanan gerilemeden[%41,9] büyük olması sebebiyle Osmaniye'nin 2005 yılında ördek yetiştiriciliğinde TR63 Bölgesi'nden aldığı pay %22,8 iken 2016'da bu pay %27,3'e yükselmiştir.

Tablo 62: Kümes Hayvanı Varlığı

Osmaniye	2005	2010	2014	2015	2016
Et Tavuğu	103.100	64.450	274.000	409.000	394.000
Hindi	7.065	1.322	975	1.066	1.116
Kaz	4.080	556	768	768	937
Ördek	5.529	600	882	2.739	3.210
Yumurta Tavuğu	273.160	160.840	170.200	275.290	200.914
Toplam	392.934	227.768	446.825	688.863	600.177
TR63					
Et Tavuğu	1.337.050	1.889.211	813.181	1.100.385	1.284.211
Hindi	84.705	21.328	18.808	19.553	17.771
Kaz	19.376	11.753	7.814	8.119	7.926
Ördek	24.204	8.373	8.974	11.213	11.753
Yumurta Tavuğu	1.056.180	853.270	1.072.112	1.209.456	1.436.918
Toplam	2.521.515	2.783.935	1.920.889	2.348.726	2.758.579

Osmaniye	2005	2010	2014	2015	2016
Türkiye					
Et Tavuğu	257.221.440	163.984.725	199.976.150	213.658.294	220.322.081
Hindi	3.697.103	2.942.170	2.990.305	2.827.731	3.182.751
Kaz	1.066.581	715.555	911.990	850.694	933.353
Ördek	656.409	396.851	399.820	398.387	413.841
Yumurta Tavuğu	60.275.674	70.933.660	93.751.470	98.597.340	108.689.236
Toplam	322.917.207	238.972.961	298.029.735	316.332.446	333.541.262

Osmaniye/TR63					
Et Tavuğu	7,7	3,4	33,7	37,2	30,7
Hindi	8,3	6,2	5,2	5,5	6,3
Kaz	21,1	4,7	9,8	9,5	11,8
Ördek	22,8	7,2	9,8	24,4	27,3
Yumurta Tavuğu	25,9	18,8	15,9	22,8	14,0
Toplam	15,6	8,2	23,3	29,3	21,8

Osmaniye/TR					
Et Tavuğu	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2
Hindi	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Kaz	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1
Ördek	0,8	0,2	0,2	0,7	0,8
Yumurta Tavuğu	0,5	0,2	0,2	0,3	0,2
Toplam	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2

Kaynak: TÜİK

Osmaniye kümes hayvancılık faaliyetinden en büyük payı Toprakkale İlçesinin aldığı görülmektedir. İlin kümes hayvancılığı faaliyetinin %52'si Toprakkale İlçesinde yapılmakta olup, hemen hemen tamamı et tavuğu yetiştiriciliği şeklindedir. Merkez İlçenin Osmaniye'de kümes hayvancılığı faaliyetinden aldığı pay %22,7'dir. Merkez İlçedeki kümes hayvancılığı faaliyetinin %61,5'i et tavukçuluğu, %37,2'si ise yumurta tavukçuluğu şeklinde gerçekleştirilmektedir.

Tablo 63: Kümes Hayvanı Varlığının İlçelere Göre Dağılımı (Adet, 2016)

İlçe	Et Tavuğu	Hindi	Kaz	Ördek	Yumurta Tavuğu	Toplam	İlçe Payı [%]
Bahçe		173	43	81	16.300	16.597	2,8
Düziçi		335	240	790	48.224	49.589	8,3
Hasanbeyli		38	54	29	2.700	2.821	0,5
Kadirli	10.000	120	370	270	50.690	61.450	10,2
Merkez	84.000	250	200	2.000	50.000	136.450	22,7
Sumbas					21.000	21.000	3,5
Toprakkale	300.000	200	30	40	12.000	312.270	52,0
Osmaniye	394.000	1.116	937	3.210	200.914	600.177	100

Kaynak: TÜİK

Arıcılık Faaliyetleri

Osmaniye'nin arıcılık faaliyetleri incelendiğinde, TR63 Bölgesi ve Türkiye'ye benzer şekilde 2005-2016 döneminde işletme sayısı ve toplam kovan sayısı açısından önemli miktarda artış olduğu görülmektedir. Analize konu olan 11 yıllık zaman diliminde Osmaniye'de kovan sayısının yıllık ortalama artış hızı %7,78, TR63 Bölgesi'nde %6,51, Türkiye'de ise %5,06 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 64: Arıcılık Faaliyetleri

Osmaniye	2005	2010	2014	2015	2016	Yıllık Ort. Değ. Hızı
İşletme sayısı	99	104	585	514	524	16,36
Bal üretimi [ton]	421	855	916	902	696	4,67
Balmumu üretimi [ton]	26	53	40	38	23	-1,32
Toplam kovan	28.774	61.665	76.689	76.203	65.630	7,78
TR63						
İşletme sayısı	550	581	2.090	2.140	2.259	13,70
Bal üretimi [ton]	1.938	2.980	2.471	2.795	2.887	3,69
Balmumu üretimi [ton]	114	146	105	148	137	1,68
Toplam kovan	132.140	213.538	255.307	260.908	264.428	6,51
Türkiye						
İşletme sayısı	22.550	20.845	81.108	83.475	84.047	12,71
Bal üretimi [ton]	82.336	81.115	103.525	108.128	105.727	2,30
Balmumu üretimi [ton]	4.178	4.148	4.053	4.756	4.440	0,55
Toplam kovan	4.590.013	5.602.669	7.082.732	7.748.287	7.900.364	5,06
Osmaniye/TR63						
İşletme sayısı	18,0	17,9	28,0	24,0	23,2	2,33
Bal üretimi [ton]	21,7	28,7	37,1	32,3	24,1	0,94
Balmumu üretimi [ton]	23,0	36,0	37,8	25,9	16,5	-2,95
Toplam kovan	21,8	28,9	30,0	29,2	24,8	1,20
Osmaniye/TR						
İşletme sayısı	0,4	0,5	0,7	0,6	0,6	3,24
Bal üretimi [ton]	0,5	1,1	0,9	0,8	0,7	2,31
Balmumu üretimi [ton]	0,6	1,3	1,0	0,8	0,5	-1,86
Toplam kovan	0,6	1,1	1,1	1,0	0,8	2,59

Kaynak: TÜİK

Arıcılık faaliyetleri verimlilik durumu analiz edildiğinde, Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye'de 11 yıllık dönemde ortalama verimliliklerinin düşmüş olduğu göze çarpmaktadır. Osmaniye'de söz konusu dönem içinde verimlilik, yıllık ortalama %2,89 düşerken TR63 Bölgesi'nde %2,65 ve Türkiye'de ise %2,63 düşüş göstermiştir.

Tablo 65: Arıcılık Faaliyetleri Ortalama Verimlilik Durumu

	2005	2010	2014	2015	2016	Yıllık Ortalama Değişim Hızı
Osmaniye	14,64	13,87	11,95	11,84	10,60	-2,89
TR63	14,67	13,96	9,68	10,71	10,92	-2,65
Türkiye	17,94	14,48	14,62	13,96	13,38	-2,63
TR63'e Kıyasla Osmaniye Ortalama Verimliliği	-0,20	-0,64	23,45	10,55	-2,93	-27,38
Türkiye'ye Kıyasla Osmaniye Ortalama Verimliliği	-18,39	-4,21	-18,26	-15,19	-20,78	-1,11

Kaynak: TÜİK

Sağılan, Kesilen Hayvan Sayısı ile Et ve Süt Üretimi

Osmaniye ili küçükbaş süt üretimi ve verimlilik durumu incelendiğinde, 2016 yılında Osmaniye yerli koyundan elde ettiği süt hem TR63 Bölgesi hem de Türkiye'ye kıyasla daha verimli olduğu görülmektedir. İlde merinos koyundan elde edilen süt üretimi TR63 Bölgesi'ne kıyasla %4,74 daha verimsiz olsa da Türkiye'ye kıyasla %27,9 daha verimli olduğu göze çarpmaktadır.

İlin büyükbaş süt üretimi durumu ise şöyledir; Osmaniye'de büyükbaş süt üretimde Türkiye'ye kıyasla verimli olduğu tek cins mandadır. Osmaniye mandalardan elde edilen süt üretiminde Türkiye'ye kıyasla %3,50 daha verimlidir. İlin manda cinsinden sağladığı süt, TR63 Bölgesi'ne kıyasla %11,67 daha verimsiz olduğu da dikkate değer bir durumdur.

Tablo 66: Sağılan Hayvan Sayısı, Süt Üretimi ve Verimlilik Durumu (2016)

Hayvan Türü	Sağılan Hayvan Sayısı			Süt Üretim (Ton)		
	Osmaniye	TR63	Türkiye	Osmaniye	TR63	Türkiye
Keçi[Kıl]	30.774	190.010	4.466.406	3.016	19.799	476.234
Keçi[Tiftik]	-	-	88.699	-	-	3.167
Koyun [Yerli]	35.256	273.653	14.160.816	2.926	21.320	1.113.469
Koyun[Merinos]	969	1.851	988.598	58	116	46.943
Manda	166	438	63.329	171	511	63.085
Siğir [Kültür]	9.555	59.288	2.542.163	34.733	222.403	9.825.300
Siğir[Melez]	19.405	81.501	2.235.501	51.909	220.709	6.101.826
Siğir[Yerli]	491	7.679	654.051	605	9.428	859.137
Toplam	96.616	614.420	25.199.563	93.419	494.286	18.489.161

Hayvan Türü	Süt Üretimi Ortalama Verimlilik			Osmaniye'nin TR63 ve Türkiye'ye Kıyasla Verimlilik Durumu [%]	
	Osmaniye	TR63	Türkiye	Osmaniye/TR63	Osmaniye/TR
Keçi[Kıl]	98	104	107	-5,77	-8,41
Keçi[Tiftik]	-	-	36	-	-
Koyun [Yerli]	83	78	79	6,41	5,06
Koyun[Merinos]	60	63	47	-4,74	27,69
Manda	1.031	1.167	996	-11,67	3,50
Siğir [Kültür]	3.635	3.751	3.865	-3,09	-5,95
Siğir[Melez]	2.675	2.708	2.730	-1,22	-2,01
Siğir[Yerli]	1.232	1.228	1.314	0,34	-6,23

Kaynak: TÜİK

İlçelere göre süt üretimi 2016 yılı için değerlendirildiğinde, ilin süt üretiminin %35,6'sını Kadirli İlçesinin %23,2'sini Merkez İlçe'nin, %15,3'ünü Sumbas İlçesi'nin ve %14,2'sini ise Düziçi İlçesi'nin sağladığı görülmektedir.

Tablo 67: İlçelere Göre Süt Üretimi (Ton, 2016)

	Keçi [Kıl]	Koyun [Yerli]	Koyun [Merinos]	Manda	Sığır [Kültür]	Sığır [Melez]	Sığır [Yerli]	Toplam	İlçenin Payı [%]
Bahçe	126	21	4		787	1.722	48	2.710	2,9
Düziçi	510	334	46	24	4.032	8.029	316	13.292	14,2
Hasanbeyli	218	51	8		471	126	4	878	0,9
Kadirli	630	642		80	1.012	30.720	134	33.218	35,6
Merkez	831	878		67	18.469	1.399		21.644	23,2
Sumbas	453	271			3.795	9.681	102	14.302	15,3
Toprakkale	247	728			6.167	233		7.375	7,9
Osmaniye	3.016	2.926	58	171	34.733	51.909	605	93.419	100,0

İlçelere Göre Sağılan Hayvan Sayısı (Adet, 2016)

	Keçi [Kıl]	Koyun [Yerli]	Koyun [Merinos]	Manda	Sığır [Kültür]	Sığır [Melez]	Sığır [Yerli]	Toplam
Bahçe	1.290	258	63		217	644	39	2.511
Düziçi	5.208	4.025	774	23	1.109	3.002	257	14.398
Hasanbeyli	2.226	615	132		130	47	3	3.153
Kadirli	6.426	7.740		78	278	11.484	109	26.115
Merkez	8.484	10.578		66	5.081	523		24.732
Sumbas	4.620	3.268			1.044	3.619	83	12.634
Toprakkale	2.520	8.772			1.697	87		13.076
Osmaniye	30.774	35.256	969	167	9.556	19.406	491	96.619

İlçelere Göre Ortalama Verimlilik (Kg)

	Keçi [Kıl]	Koyun [Yerli]	Koyun [Merinos]	Manda	Sığır [Kültür]	Sığır [Melez]	Sığır [Yerli]
Bahçe	98	83	60		3.629	2.674	1.238
Düziçi	98	83	60	1.026	3.636	2.675	1.231
Hasanbeyli	98	83	60		3.625	2.674	1.430
Kadirli	98	83		1.027	3.640	2.675	1.230
Merkez	98	83		1.022	3.635	2.674	
Sumbas	98	83			3.635	2.675	1.228
Toprakkale	98	83			3.634	2.675	

Kaynak: TÜİK

2.4.1.2.3. Su Ürünleri Üretim

Osmaniye'nin denize kıyısı olmaması sebebiyle ildeki su ürünleri üretimi ya içsu ürünlerinin avlanması şeklinde ya da kültür balıkçılığı şeklinde olmaktadır. Osmaniye'nin 2016 yılı avlanan içsu ürünleri toplam miktarı 170 ton olarak gerçekleşmiştir. Bu da Türkiye'nin avlanan içsu ürünlerinin yaklaşık %1,5'ine tekabül etmektedir. Buna ek olarak ilde kültür balıkçılığı ile alabalık [gökkuşluğu] [içsu] üretimi gerçekleştirilmektedir. 2016 yılı itibarıyla Osmaniye'de alabalık [gökkuşluğu] [içsu] üretimi 165 tondur. Türkiye'de 2016 yılında alabalık [gökkuşluğu] [içsu] üretimi 99.712 ton olduğu dikkate alındığında, Osmaniye'nin alabalık [gökkuşluğu] [içsu] üretiminin Türkiye içinde kayda değer bir payının [%0,17] olmadığı görülmektedir.

Tablo 68: Avlanan İçsu Ürünleri Miktarı (2016, Ton)

	Akbalık	Alabalık	Gümüş	Karabalık	Sazan	Siraz	Yayın	Yılan	Toplam
Osmaniye	3	1	25	5	80	10	45	1	170
Türkiye	40	374	4.640	262	4.736	708	512	75	11.347

Su Ürünleri Yetiştiriciliği (Kültür Balıkçılığı) (2016, Ton)

	Alabalık[Gökkuşluğu] [İçsu]
Osmaniye	165
Türkiye	99.712

Kaynak: TÜİK

Özet olarak;

- Türkiye topraklarının yaklaşık %30,2'si, Osmaniye topraklarının ise %38'i tarım alanlarından oluşmaktadır.
- 2014 yılı itibarıyla Türkiye Gayrisafi Yurtiçi Hasıla [GSYH]'nin %6.6'sı tarım sektörüne ait iken, TR63 Bölgesi'nde bu oran %9,8'dir. Osmaniye ili tarımsal hasılasının il gayrisafi yurtiçi hasılası içindeki payı %12,6'dır. İl, Türkiye geneline kıyasla daha fazla tarım ağırlıklı bir ekonomik yapıya sahiptir.
- Osmaniye ili, 1 milyar TL tarımsal hasılası ile Türkiye tarım GSYH'sinden %0,75 pay almaktadır. TR63 Bölgesi, 4,9 milyar TL'lik tarımsal hasıla ile 26 düzey 2 bölgesi içinde tarımsal hasılanın büyüklüğü bakımından 13'üncü sırada bulunmaktadır.
- Osmaniye'de 125,4 bin hektar tarım arazisinin yaklaşık olarak %69'u (86 bin ha alanı) sulanabilir durumda olup 71,3 bin ha alanda, yani toplam tarım arazisinin %56,9'unda sulu tarım yapılmaktadır (Bu oranın Türkiye ortalaması %23,6'dır.).
- 2016 yılında Osmaniye'de yaklaşık 1,5 milyar TL tarımsal üretim değeri elde edilmiş olup bunun %65'i bitkisel ürünler üretimi oluşturmaktadır.
- 2016 yılında Osmaniye'de, 985milyon TL'lik bitkisel üretim, 417 milyon TL'lik canlı hayvanlar ve 196 milyon TL'lik de hayvansal ürünler üretim değeri elde edilmiştir. Osmaniye 1,5 milyar TL'lik tarımsal üretim değeri ile Türkiye'den %0,56 oranında pay almaktadır.
- Osmaniye'de 2016 yılında elde edilen 985 milyon TL bitkisel üretim değerinin %63'ü (yaklaşık 620 milyon TL) tahıllar ve diğer bitkisel ürünler üretim değerinden, %21'i (yaklaşık 210,2 milyon TL) meyve üretim değerinden ve %16'sını da (yaklaşık 155,1 milyon TL) sebze üretim değerinden oluşturmaktadır.
- Yaklaşık 620 milyon TL'lik tahıllar ve diğer bitkisel ürünler üretim değerinin yaklaşık olarak 261,5 milyon TL'lik kısmını mısır (dane), 188,6 milyon TL'lik kısmını yerbıstığı (kabuklu) ve 135,4 milyon TL'lik kısmını da buğday (diğer) oluşturmakta olup bu üç ürünün toplam değeri yaklaşık 585,5 milyon TL'dir. 210,2 milyon TL olan meyve üretim değerinin 156,7 milyon TL'lik kısmını sofralık zeytin (108,6 milyon TL) ve yağlık zeytin (48,1 milyon TL) oluşturmaktadır. 155,1 milyon TL olan sebze üretim değerinin ise 75,4 milyon TL'sini kırmızıturp oluşturmaktadır.

Özet olarak;

- Osmaniye’de seracılık faaliyetleri gelişmemiştir.
- Osmaniye’de tarımsal arazi organik tarıma elverişli değildir.
- Türkiye’de 2016 yılında 55.609 çiftçi 4,7 milyon dekar alanda iyi tarım uygulamaları kapsamında üretim yapmaktadır. Osmaniye’de ise yaklaşık 9,1 bin dekar alanda iyi tarım uygulaması yapan 23 çiftçi yaklaşık olarak 22,1 bin ton ürün üretmiştir.
- 2016 yılı itibarıyla Osmaniye’de canlı hayvan değeri 417 milyon TL düzeyinde olup, 89,8 milyar TL olan Türkiye canlı hayvan değerinin %0,46’sını, TR63 Bölgesi’nin %18,37’sini oluşturmaktadır. 2016 yılı itibarıyla Türkiye’de kişi başına düşen canlı hayvan değeri 1.126 TL, TR63 Bölgesi’nde 711 TL iken Osmaniye’de 798 TL olmuştur.
- 2016 yılı itibarıyla Osmaniye hayvansal ürünler değeri 113 milyon TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu da 1,5 milyar TL olan tarımsal üretim değerinin %7,5’ine tekabül etmektedir.

2.4.2. Sanayi

Bir ilin, bir yörenin ekonomik gelişmişliği sanayi sektöründe yapılan yatırımlar ve üretim kapasitesiyle doğrudan ilişkilidir. Yaratılan istihdam, gelir ve ileri-geri bağlantılar nedeniyle diğer sektörlerle yaptığı katkı bakımından sanayi, bir yöre ekonomisinde hayati öneme sahiptir. Yörenin bulunduğu coğrafi konum, sahip olduğu yer altı ve yer üstü kaynaklar ile insan gücü sanayinin gelişmesinde belirleyici olmaktadır.

Sanayinin, yörenin kaynaklarına dayalı hammadde ve emek yoğun bir üretim yapısıyla mı yoksa bilgiye ve teknolojiye dayalı yeni bir üretim yapısıyla mı geliştirileceği önem taşımaktadır. Bu aşamada ilk olarak yörenin kaynaklarının ve potansiyelinin gerçekçi bir yaklaşımla belirlenmesi öncelikli ihtiyaçtır.

2.4.2.1. Sanayi Hasılası

2001 yılına kadar iller itibarıyla Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla değerleri TÜİK tarafından yayınlanmakta iken bu yıldan sonra yayınlanmaya son verilmiştir. 2001 yılından 2016 yılına kadar TÜİK tarafından illere göre GSYH rakamları yayınlanmamıştır. 2016 Aralık ayında ise 2004-2014 yıllarına ilişkin illere göre gayrisafi yurt içi hasıla değerleri TÜİK tarafından yayınlanmıştır.

Aşağıdaki tabloda gösterilmiş olan Osmaniye sanayi sektörü hasılası ve gayri safi yurt içi hasılası incelendiğinde, 2004-2014 döneminde Osmaniye ilinin hem sanayi hasılasının hem de GSYH’nin gelişim performansı TR63 Bölgesi ve Türkiye’nin oldukça üzerindedir. 2004 yılında 0,29 milyar TL olan Osmaniye ili sanayi hasılası 2014 yılına gelindiğinde %770 artarak 2,52 milyar TL düzeyine erişmiştir. TR63 Bölgesinde 10 yıllık dönemdeki toplam sanayi hasılası artış oranı %395, Türkiye’de ise %298 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde GSYH ise Osmaniye’de toplamda %353, TR63 Bölgesi’nde %268 ve Türkiye’de %254 yükseliş göstermiştir.

Sanayi hasılasının GSYH içindeki payı sıralamasında Osmaniye 2004 yılında 42. sırada iken 2014 yılında 19. sıraya yükselmiştir. Osmaniye sanayi hasılası büyümesi, GSYH büyümesinden daha iyi performans gösterdiği için ilin sanayi hasılasının GSYH içindeki payı 10 yıllık dönemde yaklaşık %93 artış göstermiş, 2004’te %16,4 olan sanayi hasılasının GSYH içindeki payı 2014’te %31,6’ya yükselmiştir.

Osmaniye’ye ek olarak TR63 Bölgesi’nde ve Türkiye’de de, 2004-2014 döneminde sanayi sektörünün GSYH içerisinde aldığı payın arttığı göze çarpmaktadır.

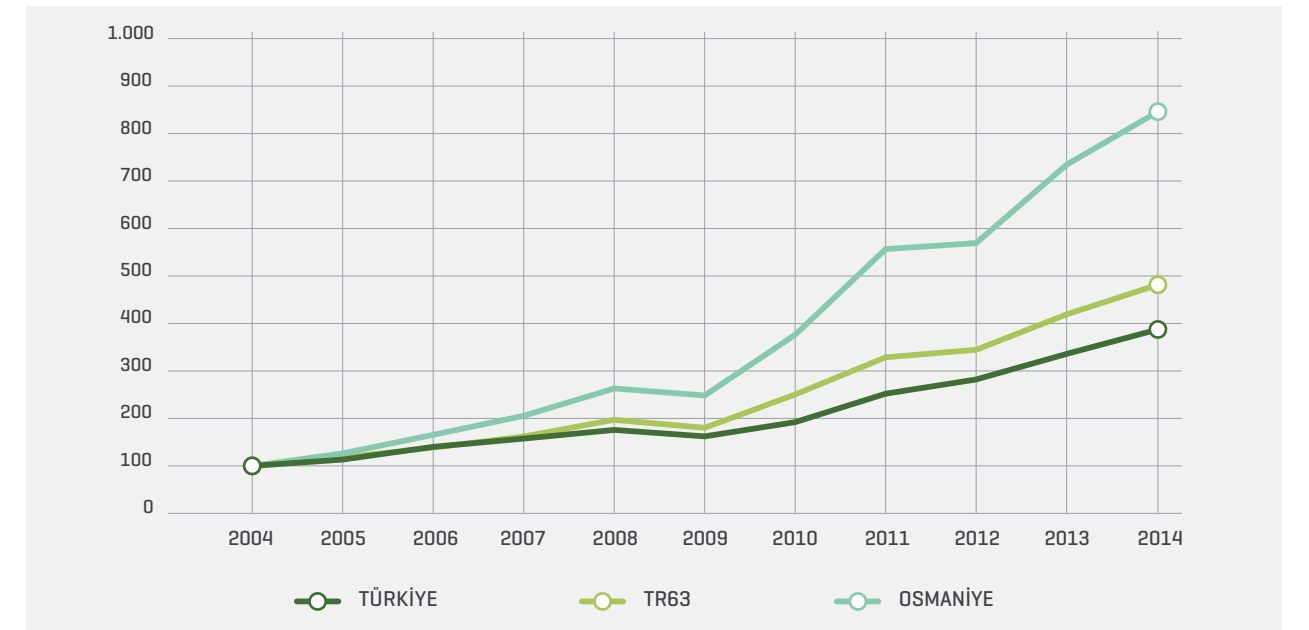
Tablo 69: Sanayi Sektörü Hasılası ve GSYH İçindeki Yeri (Milyar TL)

	Osmaniye			TR63 Bölgesi			Türkiye			Osmaniye’nin Payı [%]		İller Arası Sıralama
Yıllar	Sanayi	GSYH	Sanayi [%]	Sanayi	GSYH	Sanayi [%]	Sanayi	GSYH	Sanayi [%]	TR63	Türkiye	
2004	0,29	1,76	16,4	3,18	13,65	23,3	145,0	577,0	25,1	12,89	0,31	42
2005	0,38	2,11	17,8	3,82	16,14	23,7	170,5	673,7	25,3	13,07	0,31	38
2006	0,49	2,41	20,3	4,47	17,95	24,9	206,1	789,2	26,1	13,43	0,31	32
2007	0,61	2,81	21,6	5,26	20,41	25,8	232,9	880,5	26,4	13,77	0,32	31
2008	0,78	3,33	23,5	6,39	23,54	27,1	261,0	994,8	26,2	14,15	0,33	30
2009	0,74	3,40	21,7	5,86	24,01	24,4	240,4	999,2	24,0	14,16	0,34	29
2010	1,12	4,64	24,2	8,14	29,80	27,3	285,4	1.160,0	24,6	15,57	0,40	25
2011	1,66	5,50	30,2	10,74	35,52	30,2	375,6	1.394,5	26,9	15,48	0,39	22
2012	1,70	5,98	28,4	11,22	38,69	29,0	420,3	1.569,7	26,7	15,46	0,38	22
2013	2,19	6,91	31,7	13,67	44,44	30,8	501,2	1.809,7	27,7	15,55	0,38	19
2014	2,52	7,98	31,6	15,72	50,29	31,3	576,4	2.044,5	28,2	15,87	0,39	19

Kaynak: TÜİK

2004-2014 dönemi sanayi gayrisafi yurt içi hasıla değerindeki gelişmeleri daha net ortaya koyabilmek için 2004 yılı baz yıl olarak kabul edilerek (2004=100) endeks oluşturulmuştur. Oluşturulan bu endekse göre Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye sanayi hasılasının gelişimi aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Grafik 17: Sanayi Hasıla Endeksi Gelişimi (2004=100)

Kaynak: TÜİK

Sanayi hasılasının 2004-2014 döneminde, yani 10 yıllık periyotta yıllık ortalama %24 büyüdüğü görülmektedir. 2008 küresel krizin Türkiye'ye etkilerinin tam olarak hissedildiği yıl olan 2009 yılı dışarıda bırakıldığında, 2004-2008 döneminde Osmaniye sanayi hasılasının artış hızı %28 iken kriz sonrası dönemde, yani 2010-2014 döneminde %22 olarak gerçekleşmiştir. Aşağıdaki tablodan da açıkça görüleceği üzere, kriz sonrası dönemde Osmaniye ve TR63 Bölgesi'nin sanayi hasıla artış hızının kriz öncesi döneme göre düştüğü görülmektedir. Bunların aksine Türkiye'de, kriz sonrası dönemde sanayi hasıla artış hızı kriz öncesi döneme kıyasla kayda değer ölçüde yükselmiştir.

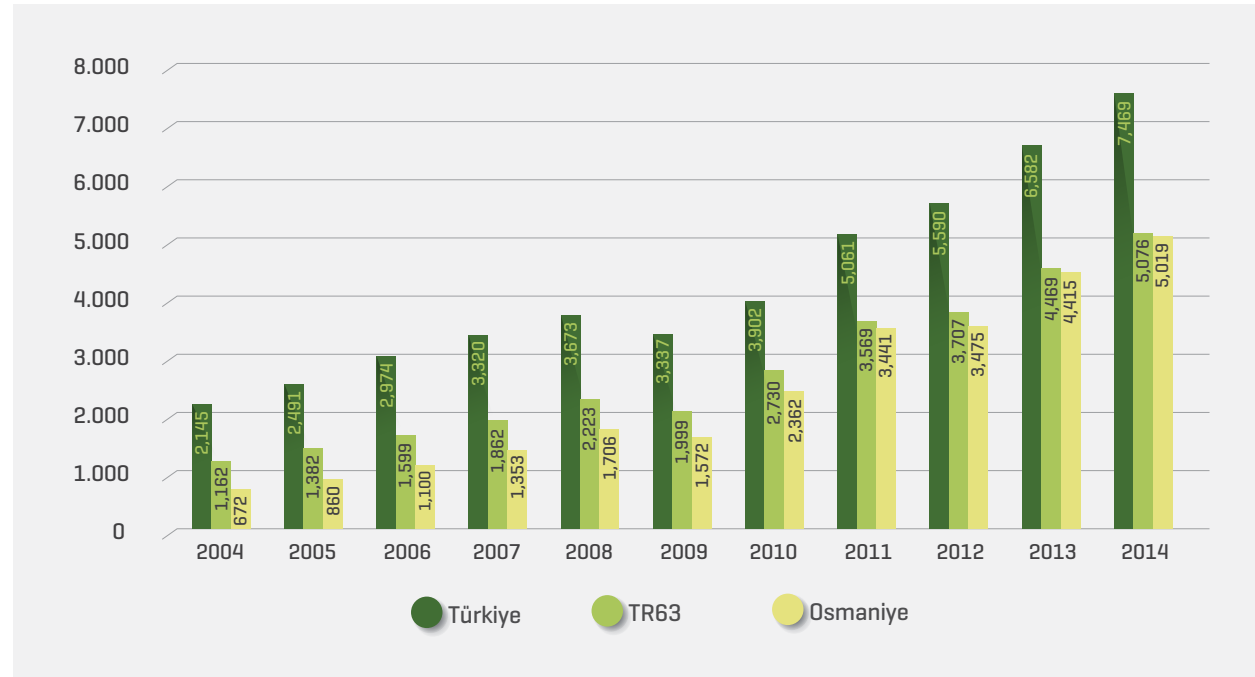
Tablo 70: Sanayi Hasılasının Yıllık Ortalama Büyüme Hızı [%]

	2004-2014	2004-2008	2010-2014
Osmaniye	24	28	22
TR63	17	19	18
Türkiye	15	16	19

Kaynak: TÜİK

Kişi başına sanayi hasılasının gelişimi incelendiğinde, 2004 yılında 672 TL olan Osmaniye kişi başına sanayi hasılası 2014 yılına gelindiğinde 5.019 TL'ye yükseldiği görülmektedir. Osmaniye'nin yıllar itibarıyla kişi başına sanayi hasılasının gelişimi aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Grafik 18: Kişi Başına Sanayi Hasılasının Gelişimi [TL]

Kaynak: TÜİK

Not: Kişi başına sanayi hasılası TÜİK verilerinden hareketle tarafımızca hesaplanmıştır [Sanayi Hasılası/GSYH]*[GSYH/Nüfus].

2.4.2.2. Elektrik Tüketimi ve Kişi Başı Elektrik Tüketimi

Bu bölümde bölgenin gelişmişlik durumuyla yakından ilişkili olduğu düşünülen toplam elektrik kullanımı ve kişi başı elektrik tüketimi incelenmiştir. Bu bağlamda aşağıdaki tabloda Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye'nin 2007-2015 dönemindeki toplam elektrik tüketimi yıllar itibarıyla yer almaktadır.

Osmaniye'nin elektrik tüketimi 2007 yılında 427.794 MWh iken 2015 yılına gelindiğinde %650 artarak 3.208.516 MWh yükselmiştir. Başka bir deyişle, Osmaniye'nin elektrik

tüketimi 2007-2015 döneminde yıllık ortalama %28,6 artış göstermiştir. TR63 Bölgesi elektrik tüketiminin yıllık ortalama artış hızı Osmaniye'ninkinin oldukça altındadır. Bu durumun doğal sonucu olarak, Osmaniye'nin TR63 Bölgesi elektrik tüketimi içerisinde aldığı pay yıldan yıla artarak 2007'de %6,3 iken 2015 yılında %23,7'ye yükselmiştir. İlin elektrik tüketimindeki hızlı gelişme, Osmaniye'nin Türkiye elektrik tüketimi içerisinde aldığı payda da önemli ölçüde artışlar ortaya çıkarmıştır. 8 yıllık dönemde Osmaniye'nin Türkiye elektrik tüketimi içerisinde aldığı payın %435,4 artış gösterdiği görülmektedir.

Tablo 71: Osmaniye ve Türkiye Toplam Elektrik Tüketimi [Mwh]

Yıllar	Osmaniye	TR63 Bölgesi	Türkiye	Osmaniye/ TR63	Osmaniye/ Türkiye
2007	427.794	6.834.909	155.135.260	6,3	0,3
2008	626.058	7.723.268	161.947.528	8,1	0,4
2009	925.114	8.632.977	156.894.070	10,7	0,6
2010	1.200.923	9.263.390	172.050.628	13,0	0,7
2011	2.479.259	10.655.831	186.099.551	23,3	1,3
2012	2.682.629	11.458.221	194.923.349	23,4	1,4
2013	2.704.454	11.937.230	198.045.181	22,7	1,4
2014	3.062.888	12.603.714	207.375.078	24,3	1,5
2015	3.208.516	13.541.187	217.312.250	23,7	1,5
Artış [%]	650,0	98,1	40,1	278,6	435,4
Yıllık Ortalama Artış Hızı	28,6	8,9	4,3	18,1	23,3

Kaynak: TÜİK

Osmaniye kişi başına elektrik tüketimi analiz edildiğinde, 2007-2015 döneminde ilin kişi başına elektrik tüketimi %562 artmıştır. Oysaki TR63 Bölgesi'nde bu artış %79,2, Türkiye'de ise %25,6 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 72: Kişi Başı Elektrik Tüketimi [Kwh]

Yıllar	Osmaniye	TR63 Bölgesi	Türkiye
2007	945	2.404	2.198
2008	1.347	2.657	2.264
2009	1.961	2.919	2.162
2010	2.506	3.083	2.334
2011	5.108	3.536	2.490
2012	5.451	3.770	2.577
2013	5.420	3.879	2.583
2014	6.043	4.045	2.669
2015	6.256	4.308	2.760
Artış [%]	562,0	79,2	25,6
Yıllık Ortalama Artış Hızı	26,7	7,6	2,9

Kaynak: TÜİK

Sanayi elektrik tüketim miktarlarının verildiği aşağıdaki tabloda, Osmaniye'de analize konu olan dönemde, sanayi elektrik tüketimi %2.112,3 artmıştır. Bu büyük orandaki artışa bağlı olarak Osmaniye'nin TR63 Bölgesi ve Türkiye sanayi elektrik tüketimleri içerisinde aldığı paylarda önemli ölçüde yükselmiştir.

Tablo 73: Sanayi Elektrik Tüketimi [Mwh]

Yıllar	Osmaniye	TR63 Bölgesi	Türkiye	Osmaniye/ TR63	Osmaniye/ Türkiye
2007	114.714	4.522.166	73.794.540	2,5	0,2
2008	296.005	5.291.790	74.850.263	5,6	0,4
2009	584.543	6.220.053	70.470.076	9,4	0,8
2010	824.770	6.703.861	79.330.651	12,3	1,0
2011	2.066.220	7.866.024	87.980.191	26,3	2,3
2012	2.229.585	8.425.531	92.301.731	26,5	2,4
2013	2.265.161	8.940.421	93.251.788	25,3	2,4
2014	2.422.526	8.952.897	97.777.468	27,1	2,5
2015	2.538.230	9.730.750	103.534.820	26,1	2,5
Artış [%]	2.112,7	115,2	40,3	928,3	1.477,1
Yıllık Ortalama Artış Hızı	47,3	10,1	4,3	33,8	41,2

Kaynak: TÜİK

Kişi başına sanayi elektrik tüketim miktarları incelendiğinde, 2007-2015 döneminde kişi başına sanayi elektrik tüketiminin %1.856,1 artış gösterdiği görülmektedir. Başka bir deyişle 8 yıllık dönemde, ilin kişi başına sanayi elektrik tüketimi yıllık ortalama %45 artış göstermiştir. TR63 Bölgesi'nin kişi başına sanayi elektrik tüketim miktarının yıllık ortalama artışı %8,7, Türkiye'ninki ise %2,9 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 74: Kişi Başı Sanayi Elektriği Tüketimi [Kwh]

Yıllar	Osmaniye	TR63 Bölgesi	Türkiye
2007	253	1.590	1.045
2008	637	1.820	1.047
2009	1.239	2.103	971
2010	1.721	2.231	1.076
2011	4.257	2.610	1.177
2012	4.530	2.772	1.220
2013	4.540	2.905	1.216
2014	4.780	2.873	1.258
2015	4.949	3.096	1.315
Artış [%]	1.856,1	94,7	25,8
Yıllık Ortalama Artış Hızı	45,0	8,7	2,9

Kaynak: TÜİK

Sanayi elektrik tüketiminin toplam elektrik tüketimi içindeki paylarının gösterildiği aşağıdaki tabloda, Osmaniye'de sanayi elektrik tüketiminin toplam elektrik tüketimi içindeki payı yıldan yıla önemli ölçüde artış gösterdiği görülmekteyken, Türkiye'de ise bir değişimin yaşanmadığı görülmektedir. 2007 yılında ilin elektrik tüketiminin %26,8'i sanayi sektörü tarafından tüketilmekteyken, 2015 yılında bu oran %79,1'e yükselmiştir.2015 yılı itibarıyla, TR63 Bölgesi'nde toplam elektrik tüketiminin %71,9, Türkiye'de ise %47,6'sı sanayi sektörü tarafından tüketilmiştir.

Tablo 75: Sanayi Elektriği Tüketiminin Toplam Elektrik Tüketimi İçindeki Payı [%]

Yıllar	Osmaniye	TR63 Bölgesi	Türkiye
2007	26,8	66,2	47,6
2008	47,3	68,5	46,2
2009	63,2	72,0	44,9
2010	68,7	72,4	46,1
2011	83,3	73,8	47,3
2012	83,1	73,5	47,4
2013	83,8	74,9	47,1
2014	79,1	71,0	47,2
2015	79,1	71,9	47,6
Artış [%]	195,0	8,6	0,0
Yıllık Ortalama Artış Hızı	14,5	1,0	0,0

Kaynak: TÜİK

2.4.2.3. İmalat Sanayinin Yapısı

Bu bölümde önce TÜİK tarafından yayınlanan sanayi ve hizmet istatistiklerinden hareketle TR63 Bölgesi imalat sanayi için 2'li dijit pay-oran analizleri ve kümelenme analizi yapılmıştır. Daha sonra Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan alınan Girişimci Bilgi Sistemleri verilerine göre Osmaniye imalat sanayisinin mevcut durumu ortaya konulmuş, son olarak da Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan alınan güncel verilerle 3'lü dijitte imalat sanayi kümelenme analizi yapılmıştır.

2.4.2.3.1. TR63 Bölgesi İmalat Sanayi Göstergeleri

Bu alt bölümde TR63 Bölgesi imalat sanayi için "İşyeri Sayısı", "İstihdam", "Ciro", "Maaş ve Ücret Toplamı" ve "Yatırımlar" kriterlerine göre sektörel dağılımı, yoğunlaşması ve pay oran analizleri yapıldıktan sonra TR63 Bölge'si için kümelenme analizi yapılmıştır. İmalat sanayi verileri TÜİK iş ve hizmet istatistiklerinden elde edilmiştir. TÜİK tarafından en son 2013 yılı için yayınlanan iş ve hizmet istatistikleri verileri düzey 2 bazında olup, il bazında veri yayınlanmamaktadır.

TR63 Düzey 2 Bölgesi imalat sanayiinde 2015 yılı itibarıyla 10.817 işletme faaliyet göstermektedir. Bu işletmelerde toplam 101.877 kişi çalışmakta olup, çalışanlara maaş ve ücret olarak 2 milyar 312 milyon TL ödeme yapılmıştır. TR63 Bölgesi imalat sanayiinin 2015 yılı cirosu 38,7 milyar TL olup, imalat sanayiinde yapılan brüt yatırımların toplam tutarı ise 1 milyar 839 bin TL'dir. TR63 Bölgesi imalat sanayi işletmeleri bölgede faaliyet gösteren toplam işletme sayısının %11,3'ünü oluşturmakta olup, imalat sanayi sektöründe çalışanların TR63 Bölgesi toplam çalışanlarına oranı ise %29,8'dir. TR63 Bölgesi 2015 yılında yapılan brüt yatırımların %37,4'ünü, maaş ve ödemelerin %43,4'ünü ve cironun da %38,7'sini imalat sanayiinde gerçekleştirmiştir.

TR63 Bölgesi, Türkiye ile karşılaştırıldığında, Türkiye imalat sanayi işletmelerinin %2,9'unun, imalat sanayi çalışanlarının %2,8'inin, maaş ve ücretlerin %2,5'inin, cironun %3,4'ünün ve yatırımların da %2,8'inin TR63 Bölgesi'nde olduğu görülmektedir. İmalat sanayi işletme sayısı bakımından 26 Düzey 2 bölgesi içinde 11'inci sırada yer alan TR63 Bölgesi, çalışan sayısı açısından 12'inci, maaş ve ücret ödemeleri açısından 8'inci, ciro açısından 7'inci ve brüt yatırımlar bakımından ise 10'uncu sırada yer almaktadır.

Tablo 76: TR63 Bölgesi İmalat Sanayi Göstergeleri (2015)

	İş Yeri Sayısı	İstihdam	Maaş ve ücret*	Ciro*	Yatırımlar*
Toplam					
Türkiye	2.948.558	13.952.313	284.130.176	3.913.911.720	239.397.085
TR63 Bölgesi	95.606	341.455	5.327.955	100.120.195	4.920.250
TR63/TR pay	3,2	2,4	1,9	2,6	2,1
Düzey 2 sırası	9	10	11	8	12
İmalat sanayi					
Türkiye	369.572	3.665.789	92.543.922	1.123.474.540	66.387.169
TR63 Bölgesi	10.817	101.877	2.312.186	38.700.090	1.839.674
TR63/TR pay	2,9	2,8	2,5	3,4	2,8
Düzey 2 sırası	11	12	8	7	10
TR İmalat/TR Toplam	12,5	26,3	32,6	28,7	27,7
TR63 İmalat/TR63 Toplam	11,3	29,8	43,4	38,7	37,4

Kaynak: TÜİK

Not [*]: 1.000 TL

TR63 Bölgesi'nde faaliyet gösteren imalat sanayi işletmelerinin alt sektörler göre dağılımı incelendiğinde öne çıkan sektörler; işyeri sayısı açısından 10-Gıda, 25-Metal Eşya, 16-Ağaç/Ağaç Ürünleri, 14-Giyim Eşyası, 31-Mobilya; istihdam açısından 13-Tekstil, 24-Ana Metal, 25-Metal Eşya, 10-Gıda, 14 Giyim Eşyası; ciro açısından

24-Ana Metal, 13-Tekstil, 10-Gıda, 23-Mineral Ürünler,25-Metal Eşya; maaş ve ücret ödemeleri açısından 24-Ana Metal, 13-Tekstil, 10-Gıda, 25-Metal Eşya, 23- Mineral Ürünler; brüt yatırımlar açısından ise 24-Ana Metal, 13-Tekstil, 23-Mineral Ürünler, 10-Gıda ve 17-Kağıt ve Kağıt Ürünleri olarak sıralanmaktadır.

Tablo 77: TR63 Bölgesi İmalat Sanayinin Sektörel Dağılımı (2015)

Kriter/Sektör	İşyeri sayısı	İstihdam	Maaş + Ücret*	Ciro*	Yatırım*
10-Gıda	1.957	8.749	133.015	1.990.130	96.817
11-İçecek	22	265	5.377	138.544	c
13-Tekstil	414	35.563	699.645	8.224.941	497.164
14-Giyim Eşyası	1.111	5.101	59.592	315.278	3.646
15-Deri ve Ürünleri	208	665	7.473	75.930	7.954
16-Ağaç, Ağaç Ürünleri	1.156	2.574	23.879	186.586	4.736
17-Kağıt ve Kağıt Ürünleri	28	1.354	33.930	717.639	66.806
18-Basım Yayın	191	942	10.972	61.268	824
19- Petrol Ürünleri	7	144	c	c	c
20-Kimyasal Ürünler	88	1.382	27.495	604.277	25.083
21-Temel Eczacılık	7	109	1.816	18.188	643
22-Kauçuk&Plastik	727	3.758	45.984	539.294	36.342
23-Mineral Ürünler	787	5.762	107.126	1.733.894	126.494
24-Ana Metal	112	16.984	897.661	21.176.627	648.869
25-Metal Eşya	1.946	8.968	120.436	1.218.763	64.769
26- Elektronik Ve Optik Ürünler	4	24	441	4.792	c
27-Elektrikli Teçhizat	143	599	6.796	c	c
28-Makine ve Ekipman	244	3.896	68.822	704.282	61.231
29-Motorlu Kara Taşıtı vb	106	791	10.909	161.862	6.138
30-Diğer Ulaşım Araçları	3	5	c	c	c
31-Mobilya	1.040	2.761	29.019	368.795	21.769
32-Diğer İmalatlar	286	912	10.391	33.987	2.250
33-Kurulum, Onarım	230	569	5.943	35.431	5.881
İmalat Sanayi	10.817	101.877	2.312.186	38.700.090	1.839.674
Toplam	95.606	341.455	5.327.955	100.120.195	4.920.250

Kaynak: TÜİK verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

Not [*]: TL ve [c]: Gizli Veri

TR63 Bölgesi imalat sanayinde tüm göstergelerde öne çıkan sektörler,10-Gıda, 24-Ana Metal (yatırım göstergesi dışında) ve 25- Metal Eşya (işyeri sayısı göstergesi dışında) sektörleridir. Bu sektörler, bölge imalat sanayisinden işyeri sayısı, istihdam, maaş ve ücret ödemesi, ciro ve yatırımlar kriterlerinde önemli oranda pay alarak, bölgenin öncü sektörleri olmuşlardır. Sektörlerin analize konu olan değişkenlerden aldıkları paylar aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 78: Sektörlerin Pay Dağılımları (2015, % Pay)

NACE Rev. 2 Sektörler	İşyeri sayısı	İstihdam	Maaş + Ücret	Ciro	Yatırım
10-Gıda	18,1	8,6	5,8	5,2	5,8
11-İçecek	0,2	0,3	0,2	0,4	0,0
13-Tekstil	3,8	34,9	30,3	21,5	29,6
14-Giyim Eşyası	10,3	5,0	2,6	0,8	0,2
15-Deri ve Ürünleri	1,9	0,7	0,3	0,2	0,5
16-Ağaç, Ağaç ürünleri	10,7	2,5	1,0	0,5	0,3
17-Kağıt ve Kağıt Ürünleri	0,3	1,3	1,5	1,9	4,0
18-Basım Yayın	1,8	0,9	0,5	0,2	0,0
19- Petrol Ürünleri	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
20-Kimyasal Ürünler	0,8	1,4	1,2	1,6	1,5
21-Temel Eczacılık	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
22-Kauçuk&Plastik	6,7	3,7	2,0	1,4	2,2
23-Mineral Ürünler	7,3	5,7	4,6	4,5	7,5
24-Ana Metal	1,0	16,7	38,9	55,3	38,7
25-Metal Eşya	18,0	8,8	5,2	3,2	3,9
26- Elektronik Ve Optik Ürünler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
27-Elektrikli Teçhizat	1,3	0,6	0,3	0,0	0,0
28-Makine ve Ekipman	2,3	3,8	3,0	1,8	3,7
29-Motorlu kara taşıtı vb	1,0	0,8	0,5	0,4	0,4
30-Diğer Ulaşım Araçları	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
31-Mobilya	9,6	2,7	1,3	1,0	1,3
32-Diğer İmalatlar	2,6	0,9	0,5	0,1	0,1
33-Kurulum, Onarım	2,1	0,6	0,3	0,1	0,4
İmalat Sanayi Toplamı	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Kaynak: TÜİK verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

Alt sektörler itibarıyla Ağaç ve Ağaç Ürünleri sektörü işyeri sayısı bakımından Türkiye’den %5,1 pay alırken, Mineral Ürünleri %4,7, Kauçuk, Plastik %4 ve Gıda sektörü %3,9 pay almaktadır. Ciro bakımından Ana Metal Türkiye’den %17,6 pay alırken, Tekstil sektörü %8,8 pay almaktadır. Yatırımlardan ise yine Ana Metal sektörü %11,4, Tekstil ise %7,6 pay almıştır.

Tablo 79: TR63 Bölgesi Sektörlerinin Türkiye İçindeki Payları (2015, % Pay)

NACE Rev. 2 Sektörler	İşyeri sayısı	İstihdam	Maaş + Ücret	Ciro	Yatırım
10-Gıda	3,9	1,9	1,3	1,2	1,5
11-İçecek	3,1	1,6	0,8	1,5	0,0
13-Tekstil	1,8	8,3	7,7	8,8	7,6
14-Giyim Eşyası	2,0	1,0	0,7	0,5	0,1
15-Deri ve Ürünleri	2,7	1,1	0,8	0,8	1,8
16-Ağaç, Ağaç ürünleri	5,1	3,6	2,2	1,3	0,7
17-Kağıt ve Kağıt Ürünleri	0,9	2,1	1,7	2,7	2,8
18-Basım Yayın	1,7	1,9	1,1	0,6	0,2
19- Petrol Ürünleri	2,6	1,8	0,0	0,0	0,0
20-Kimyasal Ürünler	2,0	1,9	0,8	1,0	0,8
21-Temel Eczacılık	1,3	0,3	0,1	0,1	0,1
22-Kauçuk&Plastik	4,0	1,8	0,9	0,9	0,8
23-Mineral Ürünler	4,7	2,3	1,7	2,6	1,6
24-Ana Metal	3,1	12,7	16,0	17,6	11,4
25-Metal Eşya	3,2	2,7	1,7	1,9	1,5
26- Elektronik Ve Optik Ürünler	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0
27-Elektrikli Teçhizat	1,7	0,4	0,1	0,0	0,0
28-Makine ve Ekipman	1,7	1,8	1,2	1,3	1,4
29-Motorlu kara taşıtı vb	2,2	0,4	0,1	0,2	0,1
30-Diğer Ulaşım Araçları	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
31-Mobilya	2,9	1,4	0,9	1,7	1,8
32-Diğer İmalatlar	2,8	1,4	0,9	0,3	0,4
33-Kurulum, Onarım	1,7	0,8	0,4	0,3	1,0
Toplam	2,9	2,8	2,5	3,4	2,8

Kaynak: TÜİK verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

TR63 Bölgesi imalat sanayinin işyeri sayısı, istihdam, maaş ve ücretler toplamı, ciro ve yatırımlar bakımından alt sektörler itibarıyla yoğunlaşma oranları (Concentration Ratio –CR) hesaplanarak aşağıdaki tabloda verilmiştir. Buna göre gıda, ana metal sanayii ve tekstil ürünleri ilk sıralarda yer alan ortak sektörlerdir. Özellikle ana metal ve tekstil ürünleri sektörünün çoğu kriter bazında baskınlığı dikkat çekmektedir. İlk 4 sektörün payını gösteren Cr4 ve ilk 8 sektörün payını gösteren Cr8 yoğunlaşma oranlarına bakıldığında maaş ve ücret, ciro ve yatırımlar bakımından yüksek yoğunlaşma oranlarının gerçekleştiği görülmektedir. İlk 4 sektörün payı yatırımlarda %81,6 iken, ciroda %86,5 maaş ve ücretlerde %80,2, istihdamda %69 ve işyeri sayısında %57 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 80: TR63 Bölgesi İmalat Sanayinin İşyeri Sayısı, İstihdam, Maaş ve Ücretler Toplamı, Giro ve Yatırımlar Bakımından Alt Sektörler İtibarıyla Yoğunlaşma Oranları

Sıra	İşyeri Sayısı	Pay	CR	İstihdam	Pay	CR	Maaş ve Ücret	Pay	CR	Ciro	Pay	CR	Yatırımlar	Pay	CR
Cr ¹	10-Gıda	18,1	18,1	13-Tekstil	34,9	34,9	24-Ana metal	38,9	38,9	24-Ana metal	55,3	55,3	24-Ana metal	38,7	38,7
Cr ²	25-Metal Eşya	18,0	36,1	24-Ana metal	16,7	51,6	13-Tekstil	30,3	69,2	13-Tekstil	21,5	76,7	13-Tekstil	29,6	68,3
Cr ³	16-Ağaç, Ağaç ürünler	10,7	46,8	25- Metal Eşya	8,8	60,4	10-Gıda	5,8	75,0	10-Gıda	5,2	81,9	23- Mineral Ürünler	7,5	75,9
Cr ⁴	14-Giyim Eşyası	10,3	57,0	10-Gıda	8,6	69,0	25- Metal Eşya	5,2	80,2	23- Mineral Ürünler	4,5	86,5	10-Gıda	5,8	81,6
Cr ⁵	31-Mobilya	9,6	66,7	23- Mineral Ürünler	5,7	74,6	23- Mineral Ürünler	4,6	84,9	25- Metal Eşya	3,2	89,6	17-Kağıt ve Kağıt Ürünleri	4,0	85,6
Cr ⁶	23- Mineral Ürünler	7,3	73,9	14-Giyim Ürünler	5,0	79,6	28-Makine ve Ekipman	3,0	87,9	17-Kağıt ve Kağıt Ürünleri	1,9	91,5	25- Metal Ürünleri	3,9	89,5
Cr ⁷	22-Kauçuk ve Plastik	6,7	80,7	28-Makine ve Ekipman	3,8	83,5	14-Giyim Ürünler	2,6	90,4	28-Makine ve Ekipman	1,8	93,4	28-Makine ve Ekipman	3,7	93,1
Cr ⁸	13-Tekstil	3,8	84,5	22-Kauçuk ve Plastik	3,7	87,1	22-Kauçuk ve Plastik	2,0	92,4	20-Kimyasal Ürünler	1,6	94,9	22-Kauçuk ve Plastik	2,2	95,3
Cr ⁹	32-Diğer İmalatlar	2,6	87,1	31-Mobilya	2,7	89,9	17-Kağıt ve Kağıt Ürünleri	1,5	93,9	22-Kauçuk ve plastik	1,4	96,3	20-Kimyasal Ürünler	1,5	96,8
Cr ¹⁰	28-Makine ve Ekipman	2,3	89,4	16-Ağaç, Ağaç Ürünleri	2,5	92,4	31-Mobilya	1,3	95,2	31-Mobilya	1,0	97,3	31-Mobilya	1,3	98,1
Cr ¹¹	33-Kurulum, Onarım*	2,1	91,5	20-Kimyasal Ürünler	1,4	93,7	20-Kimyasal Ürünler	1,2	96,4	14-Giyim	0,8	98,1	15-Deri ve Ürünleri	0,5	98,6
Cr ¹²	15-Deri ve Ürünleri	1,9	93,4	17-Kağıt ve Kağıt Ürünleri	1,3	95,1	16-Ağaç, Ağaç Ürünleri	1,0	97,4	16-Ağaç, Ağaç Ürünleri	0,5	98,6	29-Motorlu Kara Taşıtı vb	0,4	98,9
Cr ¹³	18-Basım Yayın	1,8	95,2	18- Basım Yayın	0,9	96,0	18- Basım Yayın	0,5	97,9	29-Motorlu kara taşıtı vb	0,4	99,0	33- Kurulum, Onarım*	0,4	99,3
Cr ¹⁴	27-Elektrikli Teçhizat	1,3	96,5	32-Diğer İmalatlar	0,9	96,9	29-Motorlu kara taşıtı vb	0,5	98,3	11-İçecek	0,4	99,4	16-Ağaç, Ağaç Ürünleri	0,3	99,6
Cr ¹⁵	24-Ana metal	1,0	97,6	29-Motorlu kara taşıtı vb	0,8	97,7	32-Diğer imalatlar	0,5	98,8	15-Deri ve Ürünleri	0,2	99,6	14-Giyim	0,2	99,8
Cr ¹⁶	29-Motorlu Kara Taşıtı vb	1,0	98,5	15- Deri ve Ürünleri	0,7	98,3	15- Deri ve Ürünleri	0,3	99,1	18- Basım Yayın	0,2	99,8	32-Diğer imalatlar	0,1	99,9
Cr ¹⁷	20-Kimyasal Ürünler	0,8	99,3	27-Elektrikli Teçhizat	0,6	98,9	27-Elektrikli Teçhizat	0,3	99,4	33-Kurulum, Onarım	0,1	99,9	18- Basım Yayın	0,0	100,0
Cr ¹⁸	17-Kağıt ve Kağıt Ürünleri	0,3	99,6	33- Kurulum, Onarım	0,6	99,5	33- Kurulum, Onarım	0,3	99,7	32-Diğer İmalatlar	0,1	99,9	21- Temel Eczacılık	0,0	100,0
Cr ¹⁹	11-İçecek	0,2	99,8	11-İçecek	0,3	99,7	11-İçecek	0,2	99,9	21- Temel Eczacılık	0,0	100,0	11-İçecek	0,0	100,0
Cr ²⁰	19- Petrol Ürünleri	0,1	99,9	19- Petrol Ürünleri	0,1	99,9	21- Temel Eczacılık	0,1	100,0	26-Elektronik ve Optik Ürünler	0,0	100,0	19- Petrol Ürünleri	0,0	100,0

Kaynak: TÜİK verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

Aşağıda yer alan tabloda TR63 Bölgesi ve Türkiye imalat sanayinin ortalama ücretleri endeksler yoluyla karşılaştırılmıştır. Türkiye’de en yüksek ortalama ücret petrol ürünleri, temel eczacılık ve diğer ulaşım araçları sektörlerinde bulunmaktayken, TR63 Bölgesi’nde ana metal, kağıt ve kağıt ürünleri ve içecek sektörlerinde bulunduğu görülmektedir.

TR63 Bölgesi’nde sektörler itibariyle ortalama ücretlerin dağılımı incelendiğinde, sadece ana metal sanayi sektöründe ortalama ücretlerin Türkiye ana metal sanayi ortalama ücretlerinden yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye’de ana metal sanayi sektörü ortalama ücretleri 100 olarak varsayıldığında, TR63 Bölgesi ana metal sanayi sektörü ortalama ücretleri 126,48 olduğu görülmektedir. Farklı bir şekilde ifade etmek gerekirse, TR63 Bölgesi ana metal sanayi sektörünün ortalama işgücü maliyetleri Türkiye’ye kıyasla %26,48 daha fazladır.

TR63 Bölgesi imalat sanayi ortalama ücreti 100 kabul edildiğinde ana metal, kağıt ve kağıt ürünleri sektörlerinde ortalama ücretler, TR63 Bölgesi imalat sanayi ortalama ücretlerinin üzerinde olduğu görülmektedir. TR63 Bölgesi ana metal sanayisinde ortalama ücretler, TR63 Bölgesi imalat sanayisi ortalama ücretlerin %133,43 üzerinde iken, kağıt ve kağıt ürünleri sektöründe ise %10,67 üzerindedir.

Türkiye imalat sanayi ortalama ücreti 25.171 TL iken TR63 Bölgesi imalat sanayi ortalama ücreti 22.642 TL’dir. Türkiye imalat sanayi ortalama ücret değeri 100 olarak varsayıldığında, TR63 Bölgesi imalat sanayisinde ortalama ücretlerin endeks değeri 89,96 olmaktadır. Dolayısıyla, TR63 Bölgesi imalat sanayisi ortalama ücretleri Türkiye imalat sanayisi ortalama ücretlerine kıyasla %10,04 daha azdır.

Tablo 81: TR63 Bölgesi ve Türkiye Ortalama Ücret Karşılaştırması (2015, Endeks)

	TR=100 için	İmalat Sanayi=100 için		Ortalama Ücret (TL)	
NACE Rev. 2 Sektörler	Ortalama Ücret TR63	Ortalama Ücret TR	Ortalama Ücret TR63	TR	TR63
10-Gıda	65,78	91,82	67,15	23.112	15.204
11-İçecek	47,98	168,01	89,62	42.290	20.292
13-Tekstil	93,47	83,62	86,89	21.047	19.673
14-Giyim Eşyası	70,99	65,38	51,60	16.456	11.682
15-Deri ve Ürünleri	68,10	65,56	49,63	16.502	11.238
16-Ağaç, Ağaç ürünleri	60,71	60,71	40,97	15.280	9.277
17-Kağıt ve Kağıt Ürünleri	83,52	119,20	110,67	30.004	25.059
18-Basım Yayın	61,26	75,54	51,44	19.013	11.648
19-Petrol Ürünleri	0,00	356,47	0,00	89.726	0
20-Kimyasal Ürünler	43,89	180,08	87,87	45.327	19.895
21-Temel Eczacılık	25,07	264,05	73,59	66.464	16.663
22-Kauçuk&Plastik	48,55	100,13	54,04	25.203	12.237
23-Mineral Ürünler	72,07	102,50	82,11	25.799	18.592
24-Ana Metal	126,48	166,02	233,43	41.789	52.853
25-Metal Eşya	63,28	84,32	59,31	21.223	13.430
26- Elektronik Ve Optik Ürünler	42,83	170,62	81,24	42.946	18.394

	TR=100 için	İmalat Sanayi=100 için		Ortalama Ücret (TL)	
NACE Rev. 2 Sektörler	Ortalama Ücret TR63	Ortalama Ücret TR	Ortalama Ücret TR63	TR	TR63
27-Elektrikli Teçhizat	33,08	136,27	50,11	34.301	11.346
28-Makine ve Ekipman	63,79	110,02	78,02	27.693	17.665
29-Motorlu kara taşıtı vb	34,85	157,24	60,91	39.577	13.792
30-Diğer Ulaşım Araçları	0,00	211,70	0,00	53.285	0
31-Mobilya	66,48	62,81	46,42	15.811	10.510
32-Diğer İmalatlar	62,13	72,86	50,32	18.339	11.394
33- Kurulum, Onarım	44,94	92,35	46,13	23.245	10.445
İmalat Sanayi Toplamı	89,96	100.00	100.00	25.171	22.642

Kaynak: TÜİK verilerinden hareketle tarafımızca hesaplanmıştır.

Not: Tablonun ilk sütununda Türkiye’deki ilgili sektör değeri 100 kabul edildiğinde o sektörün TR63 Bölgesi’ndeki endeksini gösterilirken, ikinci ve üçüncü sütunda hem Türkiye hem de TR63 Bölgesi imalat sanayileri ortalamaları 100 kabul edildiğinde sektörlerin endeks değerleri verilmektedir.

Geliştirilecek bir yöntemle TR63 Bölgesi sektörlerinin Türkiye’ye kıyasla durumu daha detaylı olarak ortaya konulabilir. Bu amaçla hazırlanan aşağıdaki tablonun ilk kısma ait sütunlarında, her bir alt sektörün Türkiye imalat sanayi içindeki payı 100 kabul edilerek, TR63 Bölgesi alt sektörlerinin TR63 Bölgesi imalat sanayisi içindeki paylarına karşılık gelen endeks değerleri oluşturulmuştur. İkinci kısma ait sütunlarda ise Türkiye imalat sanayi alt sektörleri için hesaplanan dört oranın her biri 100’e sabitlenerek TR63 Bölgesi imalat sanayi alt sektörleri için hesaplanan dört oranın endeks değerleri oluşturulmuştur. Söz konusu oranların endeks değerlerinin hesaplanması aşağıda kısaca anlatılmıştır.

İstihdam/İşyeri Oranı Endeksi: TR63 Bölgesi için alt sektörler bazında sektör “istihdam/işyeri sayısı” oranı bulunmuş ve daha sonra hesaplanan bu oran Türkiye’deki ilgili sektöre ait” istihdam/işyeri sayısı” oranına bölünerek endeks değeri ortaya konulmuştur. Dolayısıyla bu hesaplama yönteminde örtük olarak, Türkiye’deki ilgili alt sektörün “istihdam/işyeri sayısı” oran 100 olarak varsayılmıştır.⁹

Ciro/İşyeri Oranı Endeksi: TR63 Bölgesi için alt sektörler bazında sektör “ciro/işyeri sayısı” oranı bulunmuş ve daha sonra hesaplanan bu oran Türkiye’deki ilgili sektöre ait” ciro/işyeri sayısı” oranına bölünerek endeks değeri ortaya konulmuştur. Dolayısıyla bu hesaplama yönteminde örtük olarak, Türkiye’deki ilgili alt sektörün “ciro/işyeri sayısı” oranı 100 olarak varsayılmıştır.

Ciro/İstihdam Oranı Endeksi: TR63 Bölgesi için alt sektörler bazında sektör “ciro/istihdam” oranı bulunmuş ve daha sonra hesaplanan bu oran Türkiye’deki ilgili sektöre ait” ciro/istihdam” oranına bölünerek endeks değeri ortaya konulmuştur. Dolayısıyla bu hesaplama yönteminde örtük olarak, Türkiye’deki ilgili alt sektörün “ciro/istihdam” oranı 100 olarak varsayılmıştır.

Ücret/İstihdam Oranı Endeksi: TR63 Bölgesi için alt sektörler bazında sektör “ücret/istihdam” oranı bulunmuş ve daha sonra hesaplanan bu oran Türkiye’deki ilgili sektöre ait” ücret/istihdam” oranına bölünerek endeks değeri ortaya konulmuştur. Dolayısıyla bu hesaplama yönteminde örtük olarak, Türkiye’deki ilgili alt sektörün “ücret/istihdam” oranı 100 olarak varsayılmıştır.

⁹ Örneğin gıda sektörü için, şu şekilde formüle edilebilir:

$$\left[\frac{\text{İstihdam/İş Yeri Sayısı}^{\text{TR63}}}{\text{İstihdam/İş Yeri Sayısı}^{\text{Türkiye}}} \right] * 100 = \text{İstihdam/İş Yeri Sayısı Endeksi}^{\text{TR63}}$$

Eşitliğin sol tarafı düzenlenirse;

$$\left[\frac{\text{İstihdam}^{\text{TR63}} / \text{İstihdam}^{\text{Türkiye}}}{\text{İstihdam}^{\text{TR63}} / \text{İstihdam}^{\text{Türkiye}}} \right] * 100$$
 şeklini alır.

Eşitliğin düzenlenmiş hali ve “TR63 Bölgesi Sektörlerinin Türkiye İçindeki Payları” tablosu yardımıyla “İstihdam/İş Yeri Sayısı Endeksi”TR63 kolay bir şekilde hesaplanabilir.

Diğer üç endekste aynı kurgu ile hesaplanabilmektedir.

Tablo 82: TR63 ve Türkiye İmalat Sanayi Karşılaştırması [2015, Endeks]

NACE Rev. 2 Sektörler	Türkiye Payı=100 için TR63 Endeksleri					Türkiye Oranları=100 için TR63 Endeksleri			
	İşyeri Sayısı	İstihdam	Maaş +Ücret	Ciro	Yatırımlar	İstihdam/ İşyeri	Ciro/ İşyeri	Ciro/ İstihdam	Ücret/ İstihdam
10-Gıda	134	68	50	34	57	49	30	61	66
11-İçecek	107	57	31	43	0	51	47	92	48
13-Tekstil	60	297	308	255	299	467	495	106	93
14-Giyim Eşyası	67	36	28	14	5	50	24	48	71
15-Deri ve Ürünleri	93	40	30	24	71	41	31	75	68
16-Ağaç, Ağaç Ürünleri	175	129	87	39	28	70	26	37	61
17-Kağıt ve Kağıt Ürünleri	32	74	69	78	109	221	287	130	84
18-Basım Yayın	56	67	46	18	7	113	38	33	61
19- Petrol Ürünleri	89	65	0	0	0	69	0	0	0
20-Kimyasal Ürünler	70	67	33	31	32	91	51	56	44
21-Temel Eczacılık	45	12	3	4	3	26	10	40	25
22-Kauçuk&Plastik	136	63	34	26	31	44	22	50	49
23-Mineral Ürünler	162	84	67	74	62	49	54	110	72
24-Ana Metal	107	456	641	514	449	405	563	139	126
25-Metal Eşya	109	97	68	56	60	84	60	71	63
26- Elektronik Ve Optik Ürünler	14	3	1	1	0	17	8	46	43
27-Elektrikli Teçhizat	59	14	5	0	0	23	0	0	33
28-Makine ve Ekipman	58	66	47	37	56	109	76	70	64
29-Motorlu kara taşıtı vb	74	15	6	5	4	19	7	38	35
30-Diğer Ulaşım Araçları	10	1	0	0	0	6	0	0	0
31-Mobilya	98	50	37	48	71	49	58	118	66
32-Diğer İmalatlar	97	52	36	8	17	51	10	19	62
33- Kurulum, Onarım	58	30	15	10	41	49	20	41	45
İmalat Sanayi Toplamı	100	100	100	100	100	95	117	123	90

Kaynak: TÜİK verilerinden hareketle tarafımızca hesaplanmıştır.

Yukarıdaki tabloda yer alan İmalat Sanayi genel sonuçları TR63 Bölgesi bazında değerlendirildiğinde, işyeri sayısı, istihdam, ciro, maaş ve ücret toplamı ile yatırımlar açısından her bir sektörün Türkiye içindeki payı 100 kabul edildiğinde, bölgedeki payını vermektedir. Buna göre **işyeri sayısına göre** gıda, içecek, ağaç ve ağaç ürünleri, kauçuk ve plastik, mineral ürünler, ana metal, metal eşya; **istihdam sayısına göre**; tekstil, ağaç ve ağaç ürünleri, ana metal; **ciroya göre** tekstil, ana metal sektörleri olarak öne çıkmaktadır. Türkiye'ye oranla daha fazla yatırım yapılan sektörler; tekstil, kağıt ve kağıt ürünleri, ana metal sektörleridir.

Yukarıdaki tabloda yer alan TR63 Bölgesi imalat sanayi sonuçları incelendiğinde, TR63 Bölgesi imalat sanayisi alt sektörlerinin TR63 Bölgesi imalat sanayisi sektörüne oranının, 100 kabul edilen Türkiye imalat sanayi alt sektörlerinin Türkiye imalat sanayisi sektörüne oranından daha yüksek olduğu sektörler; **işyeri sayısına göre** gıda, içecek, ağaç ve ağaç ürünleri, kauçuk ve plastik, mineral ürünler, ana metal, metal eşya; **istihdam sayısına göre**; tekstil, ağaç ve ağaç ürünleri, ana metal; **ciraya göre** tekstil, ana metal sektörleri **yatırım yapılan sektörler**; tekstil, kağıt ve kağıt ürünleri, ana metal sektörleridir. Ana metal sanayi yatırımları detaylıca incelendiğinde, TR63 Bölgesi ana metal sanayisine yapılan yatırımların TR63 Bölgesi imalat sanayisine yapılan yatırımlara oranının Türkiye ana metal sanayisine yapılan yatırımların Türkiye imalat sanayisi yatırımlarına oranından %349 daha fazla olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle TR63 Bölgesi ana metal sanayisi yatırımlarının TR63 Bölgesi imalat sanayisi yatırımları içerisindeki payı, Türkiye ana metal

sanayisi yatırımlarının Türkiye imalat sanayisi yatırımları içerisindeki payından %349 daha yüksektir.

TR63 Bölgesi imalat sanayi profilinin işletme büyüklüğüne istihdam açısından bakıldığında [işyeri başına istihdam] 5 sektörde Türkiye ortalamasının üzerinde değer aldığı, ciro kriteri için bakıldığında ise 3 sektörde Türkiye ortalamasının üstünde kaldığı görülmektedir. Türkiye imalat sanayi 100 kabul edildiğinde istihdam başına ciro (verimlilik) kriterinde tekstil, kağıt ve kağıt ürünleri, mineral ürünler, ana metal ve mobilya sektörleri 100'ün üzerinde değer olarak verimlilikte öne çıkan sektörlerdir.

Sektörler bazında yukarıdaki tablonun bulgularını özetlemek için aşağıdaki tablo hazırlanmıştır. Bu tabloda TR63 Bölgesi'nin alt sektörler itibarıyla Türkiye ile kıyaslanarak, gerek görece göreli öneme göre [tablonun ilk beş sütunundaki değerler], gerekse de göreli büyüklüğe ve üstünlüğe göre kriterler bazında öne çıkan sektörler özetlenmiştir.

Tablo 83: TR63 Bölgesi İmalat Sanayiinde Öne Çıkan Sektörler

NACE Rev. 2 Sektörler	Türkiye Payı=100 için TR63 Endeksleri					Türkiye Oranları=100 için TR63Endeksleri			
	İşyeri Sayısı	İstihdam	Maaş+ Ücret	Ciro	Yatırımlar	İstihdam/ İşyeri	Ciro/ İşyeri	Ciro/ İstihdam	Ücret/ İstihdam
10-Gıda	X								
11-İçecek	X					X			
13- Tekstil		X	X	X	X	X	X	X	
16-Ağaç, Ağaç Ürünleri	X	X							
17- Kağıt ve Kağıt Ürünleri					X	X	X	X	
18-Basım-Yayın						X			
21-Temel Eczacılık									
22-Kauçuk&Plastik	X								
23-Mineral Ürünler	X							X	
24- Ana Metal	X	X	X	X	X	X	X	X	X
25-Metal Eşya	X								
28-Makine ve Ekipman						X			
31-Mobilya								X	

Kaynak: TÜİK verilerinden hareketle tarafımızca hesaplanmıştır.

Yukarıdaki tablo verileri kullanılarak TR63 Bölgesi'nde farklı kriterler ve oranlar bazında öne çıkan sektörlerin analiz edilmesi mümkün olacaktır. Bu noktada, yapılan analizin mutlak üstünlük analizi değil, göreli üstünlük analizi olduğu ve tüm kriterler için Türkiye ortalaması değerlerinin üzerinde kalan sektörlerin oransal değerlendirmesi yapıldığı unutulmamalıdır. Ayrıca yukarıdaki tablo kriterler bazında [yatay olarak] yorumlanabileceği gibi, sektörlerin öne çıktığı kriterler bazında birbirlerine göre üstünlüklerine göre [dikey olarak] de yorumlanabilir. Buna göre imalat sanayi alt sektörleri TR63 Bölgesi için incelenirse;

Ana metal sanayii sektörü; Bölgede işyeri sayısı, istihdam, ciro, maaş ve ücret, yatırımlar, istihdam/işyeri, ciro/işyeri,

ciro/istihdam, ücret/istihdam kriterlerinin tamamında Türkiye'ye oranla öne çıkmış sektördür.

Tekstil sektörü; Toplam 9 kriterden 7'sinde öne çıkmaktadır.

Kağıt ve kağıt ürünleri sektörü; Bölgede toplam 9 kriterden 4'ünde öne çıkmaktadır.

Ağaç ve ağaç ürünleri, mineral ürünler; Bölgede toplam 9 kriterden 2'sinde öne çıkmaktadır.

Gıda, içecek, basım ve yayın, kauçuk ve plastik, metal eşya, makine ve ekipman ile mobilya sektörleri; 1 kriterde Türkiye'ye oranla öne çıkmış sektörlerdir.

2.4.2.3.2. TR63 Bölgesi Sanayi Yoğunlaşması ve Kümelenmesi

TR63 Bölgesi imalat sanayi sektörleri için “Üç Yıldız Tekniği”¹⁰ kullanılarak kümelenme analizi yapılmıştır. Üç yıldız tekniğinde hemen tüm uygulamalarda sektörel istihdamlar (kısıtlı sayıdaki bazı çalışmalarda işyeri sayısı) temel olarak alınmaktadır. TR63 Bölgesi için yapılan bu analizde ise istihdamın yanı sıra işyeri sayısı ve ciro verileri de kullanılmış olup, bu verilerin her birisine göre ayrı ayrı üç yıldız tekniği uygulanmıştır. Üç yıldız analizinde aşağıda verilen üç temel kriter seçilmekte ve her sektör (bölge) için bu kriterlerin değerleri hesaplanmaktadır.

Büyüklik (Size) [e_i/E_i]: Bölgedeki sektör verisinin, sektörün toplam (Türkiye) verisine oranı,

Baskınlık (Dominance) [e_i/e_n]: Bölgedeki sektör verisinin, bölge toplam verisine oranı,

Uzmanlaşma (Specialization) [$(e_i/e_n) / (E_i/En)$]¹¹: Sektörün bölgedeki payının, sektörün ülkedeki payına oranını göstermektedir. Burada;

e_i : TR63 Bölgesi’ndeki i sektörü değerini,

E_i : i sektörünün Türkiye toplam değerini,

e_n : TR63 Bölgesi’nin toplam değerini,

E_n : Türkiye toplam değerini,

ifade etmektedir.

Üç yıldız analizinde, her bir kriter (büyüklik, baskınlık ve uzmanlaşma) için bir eşik değer belirlenmekte ve kriterin hesaplanan değeri bu eşik değerini aşarsa, ilgili sektör bu kriterden bir yıldız almaktadır. Bölgeler bazında analiz edilen sektörler eşik değeri aştığı her kriter bazında bir yıldız aldığından, herhangi bir kriterin eşik değerini aşan sektör bir yıldız, herhangi iki kriterin eşik değerini aşan sektör iki yıldız, üç kriterde de eşik değerini aşan sektör üç yıldız almaktadır. Üç yıldız alan sektörün o bölgede “kümelenme” gösterdiği kabul edilmektedir.

Üçyıldızanalizindetemelsorun,eşikdeğerinbelirlenmesidir. Eşik değerin uygulanmasında; genelde ilk iki kriter için (büyüklik ve baskınlık) farklı eşik değerler baz alınırken, uzmanlaşma katsayısı genellikle 1 olarak alınmaktadır. Burada bilhassa, ilk iki kriter için seçilecek değerin teorik ya da tematik bir değeri bulunmadığından, farklı çalışmalarda farklı eşik değerler kullanıldığı görülmektedir. TR63 Bölgesi için yapılacak bu değerlendirmede ise, imalat sanayinin mekânsal dağılımında ve eşik değerin belirlenmesinde daha objektif ve daha rasyonel bir değer tespit edilmesi için şu yöntem izlenmiştir:

- Analiz imalat sanayi için yapılacağından işyeri sayısı, istihdam ve ciro rakamları için imalat sanayi toplamı dikkate alınmıştır. TÜİK verileri¹² Düzey 2 bölgeleri (26 bölge) bazında ve NACE Revize 2 ikili digit düzeyinde açıklandığından, ikili sektör kodlamaları kullanılmıştır.
- TR63 Bölgesi’nde imalat sanayiinin verisi bulunan 23 alt sektör bulunmaktadır.
- Sonuç olarak, eşik değerin belirlenmesinde;
  - Büyüklik kriteri için bölgedeki ilgili sektörün sektör Türkiye toplamı içindeki payı [e_i/E_i] kriteri için toplam 26 Düzey 2 bölgesi olduğundan ve her bir bölgede bu sektörün ülke geneli içindeki payının beklenen değeri [$1/26=0.03846154$] olacağından, bu değer büyüklik kriteri için eşik değer olarak alınmıştır.
  - Baskınlık kriteri için [e_i/e_n], değerlendirmeye alınan imalat sanayi 23 alt sektörü bulunduğundan ve her bir alt sektörün bölgedeki imalat sanayi içindeki payının beklenen değeri de [$1/23= 0,043478260$] olacağından, bu değer eşik değer olarak kabul edilmiştir.
  - Uzmanlık katsayısı için de [$(e_i/e_n) / (E_i/En)$] beklenen değer 1 olacağından [sektörün bölgedeki payının sektörün ülkedeki payına oranının eşit olması bekleneneğinden], eşik değer olarak 1 alınmıştır.

Dolayısıyla üç yıldız analizinde sektörlerin yıldızlarının belirlenmesinde;

Büyüklik (Size) [e_{ij}/E_i] >0.03846154 ise sektör bir yıldız (daha)¹³,

Baskınlık (Dominance) [e_{ij}/e_{nj}] > 0,043478260 ise sektör bir yıldız (daha)

Uzmanlaşma (Specialization) [$(e_{ij}/e_{nj}) / (E_i/En)$] > 1 ise sektör bir yıldız (daha) almaktadır.

Çalışmamızda kullanılan ve imalat sanayinin mekânsal dağılımını yoğunlaşmayı da içerecek şekilde verecek olan üç yıldız analizinde, yalnızca eşik değerlerini aşan sektörlerin dikkate alındığı bir kez daha vurgulanmalıdır. Sektörlerin aldıkları yıldızlara göre kümelenme karakteristiklerinin isimlendirilmesinde; üç yıldız alan sektörler için “olgun kümeler”, iki yıldız alan sektörler için “potansiyel kümeler” ve tek yıldız alan sektörler için de “aday kümeler” ifadeleri kullanılmıştır.

TR63 Bölgesi için işyeri sayısı, istihdam ve ciro kriterlerine göre yapılan kümelenme analizi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 84: TR63 Bölgesi İmalat Sanayi Sektörlerinin Kümelenme Analizi (2015)

Ölçüm Birimi	İşyeri Sayısı			İstihdam			Ciro		
	e_i/E_i	e_i/e_n	$(e_i/e_n) / (E_i/En)$	e_i/E_i	e_i/e_n	$(e_i/e_n) / (E_i/En)$	e_i/E_i	e_i/e_n	$(e_i/e_n) / (E_i/En)$
Sektörler/Kriterler									
10-Gıda	0,039	0,181	1,335		0,086			0,052	
11-İçecek			1,066						
13-Tekstil				0,083	0,349	2,967	0,088	0,215	2,552
14-Giyim Eşyası		0,103			0,050				
15-Deri ve Ürünleri									
16-Ağaç, Ağaç Ürünleri	0,051	0,107	1,748			1,290			
17-Kağıt ve Kağıt Ürünleri									
18-Basım Yayın									
19- Petrol Ürünleri									
20-Kimyasal Ürünler									
21-Temel Eczacılık									
22-Kauçuk&Plastik	0,040	0,067	1,357						
23-Mineral Ürünler	0,047	0,073	1,620		0,057			0,045	
24-Ana Metal			1,070	0,127	0,167	4,559	0,176	0,553	5,143
25-Metal Eşya		0,180	1,091		0,088				
26- Elektronik Ve Optik Ürünler									
27-Elektrikli Teçhizat									
28-Makine ve Ekipman									
29-Motorlu kara taşıtı vb									
30-Diğer Ulaşım Araçları									
31-Mobilya		0,096							
32-Diğer İmalatlar									
33- Kurulum, Onarım									

Kaynak: TÜİK verileri kullanılarak yapılmıştır.

Not: 1. katsayı büyüklüğü [e_i/E_i], 2. katsayı baskınlığı [e_i/e_n], 3. katsayı ise uzmanlaşmayı [$(e_i/e_n) / (E_i/En)$] > [1] göstermektedir.

Eşik değerler büyüklük için [e_i/E_i] > [1/26], baskınlık için [e_i/e_n] > [1/23] ve uzmanlık katsayısı için [$(e_i/e_n) / (E_i/En)$] > [1] şeklindedir. Şekilde bulunan tüm değerler eşik değerin üzerindeki değerlerdir, boş kutucuklar ise eşik değerin altında kaldığını göstermektedir.

¹⁰ www.clusterobservatory.eu

¹¹ Buradaki katsayı, Location Quotient (LQ) katsayısı olarak farklı alanlarda (coğrafi uzmanlaşma, ihracat uzmanlaşması vb.) da kullanılmaktadır.

¹² Hesaplamalar TÜİK, İş İstatistikleri, Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, 2013 verileri kullanılarak yapılmıştır.

¹³ Buradaki “daha” ifadesi sektörlerin yıldız almasında bunları hangi kriterden aldığının önemli olmadığını göstermek için kullanılmaktadır. Örneğin bir sektör büyüklik ve uzmanlaşma kriterinden, büyüklik ve baskınlık kriterinden ya da baskınlık ve uzmanlaşma kriterinden iki yıldız alabilmektedir.

Yukarıdaki verilerden hareketle verilerinden hareketle özet bir değerlendirme yapabilmek amacıyla, TR63 Bölgesi'nde herhangi bir şekilde [aday, potansiyel ya da olgun] kümelenme özelliği gösteren sektörler, kümelenme özelliği gösterdiği katsayılara göre [büyüklük, baskınlık, uzmanlaşma] aşağıda verilmiştir.

Tablo 85: TR63 Bölgesi İmalat Sanayi Sektörlerinin Kümelenmesi

	Hangi Katsayılara Göre	Hangi Kritere Göre	Sektörler
Olgun Küme	Büyüklük, Baskınlık, Uzmanlık	İşyeri Sayısı	Gıda, Ağaç ve Ağaç Ürünleri, Kauçuk ve Plastik, Mineral Ürünler
		İstihdam	Tekstil, Ana Metal
		Ciro	Tekstil, Ana Metal
Potansiyel Küme	Büyüklük ve Baskınlık	İşyeri Sayısı	
		İstihdam	
		Ciro	
	Büyüklük ve Uzmanlık	İşyeri Sayısı	
		İstihdam	
		Ciro	
	Baskınlık ve Uzmanlık	İşyeri Sayısı	Metal Eşya
		İstihdam	
		Ciro	
Aday Küme	Büyüklük	İşyeri Sayısı	
		İstihdam	
		Ciro	
	Baskınlık	İşyeri Sayısı	Giyim Eşyası, Mobilya
		İstihdam	Gıda, Giyim Eşyası, Mineral Ürünler, Metal Eşya
		Ciro	Gıda, Mineral Ürünler
	Uzmanlık	İşyeri Sayısı	İçecek, Ana Metal
		İstihdam	Ağaç ve Ağaç Ürünleri
		Ciro	

Kaynak: Bir önceki tablo verileri

Yukarıdaki tablonun yorumlanması kolaylığı ve tablonun sistematığının açıklanması açısından şu noktanın belirtilmesi faydalı olacaktır: Yukarıdaki tabloda herhangi bir kriterde [işyeri sayısı, istihdam ya da ciro] örneğin üç yıldız olarak o kriter bazında olgun küme özelliği gösteren bir sektör, aynı kriter bazında potansiyel küme ya da aday küme kategorisinde yer almamalıdır. Aynı açıklama potansiyel ya da aday kümelerde yer alan sektörler için de geçerlidir. Bunun yanında, herhangi bir sektör üç yıldız almadığı bir kriter için iki ya da tek yıldız olarak potansiyel ya da aday küme özelliği gösterebilir.

Genel olarak, herhangi bir sektör aynı anda ancak ve ancak bir kriterin yer aldığı satırda yer alabilir, buna karşın farklı kriterlerde farklı katsayılar bazında olgun küme, potansiyel küme ya da aday küme içinde yer alabilir.

Yukarıdaki tablodan TR63 Bölgesi'nde farklı kriterlerde hiçbir sektörün üç yıldız alamadığı ve bölgede “olgun küme” özelliği taşıyan sektör olmadığı görülmektedir

TR63 Bölgesi'nde 3 yıldız olarak “**olgun küme**” niteliği taşıyan sektörler şöyle sıralanabilir: Gıda, Ağaç ve Ağaç Ürünleri, Kauçuk ve Plastik, Mineral Ürünler iş yeri sayısına göre; Tekstil ve Ana Metal sektörleri ise hem istihdama göre hem de ciro kriterine göre olgun küme özelliği göstermektedir.

TR63 Bölgesi'nde iki yıldız olarak “**baskınlık ve uzmanlık**” kriterine göre “**potansiyel küme**” niteliği taşıyan sektör ise işyeri sayısına göre Metal Eşyadır.

“**Aday küme**” özeliği gösteren [tek yıldız alan] sektörlerle bakıldığında, **Baskınlık** kriterine göre tek yıldız olarak aday

küme olan sektörler; Mobilya, Giyim Eşyası sektörleri işyeri sayısına göre; Gıda, Giyim Eşyası, Mineral Ürünler, Metal Eşya istihdama göre; Gıda, Mineral Ürünler ise ciroya göre tek yıldız olarak aday küme olmuşlardır. Uzmanlık kriterine göre tek yıldız alan sektörler; İçecek, Ana metal sektörleri işyeri sayısına göre; Ağaç, Ağaç Ürünleri istihdam kriterine göre aday küme olmuşlardır.

2.4.2.3.3. Osmaniye İmalat Sanayi Profili

Osmaniye ekonomisi içerisinde, son yıllarda meydana gelen değişimlerle birlikte, sanayi sektörü hızla gelişmiştir. İlin sanayinin gelişimi temelde dört faktörle açıklanabilir. İlk olarak, Osmaniye'nin 2004 yılında Teşvik Yasası kapsamına dahil edilmiş olmasıdır. İkinci faktör, Osmaniye'nin teşvik kapsamına alınması sonrasında 1994 yılında yapımına başlanan OSB'nin yatırımların hız kazanması ve 2012 yılında tamamlanarak yatırımcılara sunulmasıdır. Bir diğer faktör ise, komşusu olan Hatay'da ana metal sanayisinin gelişmiş olması ve Osmaniye'nin limanlara ulaşımın kolay olmasıdır. Son olarak ise Türkiye'nin önde gelen demir-çelik ve metal sektörü ile ilgili firmaların [Tosçelik Profil ve Sac Endüstrisi A.Ş. ve Yolbulan Baştuğ Metalurji Sanayi A.Ş. v.b.gibi] yatırım yapması ve bunların üretime geçmesi ile orta ve küçük seviyedeki firmaların da Osmaniye'de yatırım yapmaya başlaması gösterilebilir.

Özetle, Osmaniye konumu itibarıyla sanayileşme potansiyeli olan bir ildir. Devlet bu potansiyeli kullanmak için harekete geçmiş, devletin bu hareketi yatırımcıları da harekete geçirmiştir. Bu devlet özel sektör dayanışması sonucunda Osmaniye'de bulunan iki OSB'nin de doluluk oranı %100'e ulaşmıştır.

Sanayi Sicil Belgeli İşletmeler Açısından Osmaniye¹⁴

T.C. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Genel Müdürlüğü tarafından tutulan kayıtlara göre 2015 yılı itibarıyla bölgelere göre bir değerlendirme yapıldığında; sanayi işletmelerinin %42,14'ü Marmara Bölgesi'nde, %20 ,12'si İç Anadolu Bölgesi'nde, %13.38'i Ege Bölgesi'nde, %9,05'i Akdeniz Bölgesi'nde, %8,22'si Karadeniz Bölgesi'nde, %4,43'ü Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, %2,66'sı Doğu Anadolu Bölgesi'ndedir.

Akdeniz Bölgesi'ndeki illerin sanayi bakımından değerlendirmesi yapıldığında, %2,24'lük bir oran ile Osmaniye, sanayi işletme sayısı bakımından sekizinci sırada yer almaktadır.

Osmaniye'de bulunan sanayi işletmeleri **çalışan sayısı** bakımından %6'sı büyük ölçekli, %94 ise küçük ve orta büyüklükteki işletmeler [KOBİ]'dir. İldeki sanayi işletmelerinin **sektörel dağılımı**, %26'sı gıda, %9 fabrikasyon metal ürünleri [makine ve teçhizat hariç] ve %7'si diğer metalik olmayan mineral ürünleri sektöründe faaliyet göstermektedir. Ayrıca ana metal sanayi sektörü ve

tekstil sektörünün de il sanayi işletmeleri içindeki payları her birinin yaklaşık %7'dir. İlin istihdamının sektörler göre dağılımı incelendiğinde, 4.282 kişi tekstil ve 4.035 kişi ana metal sektörlerinde istihdam edilmektedir. Bu bakımdan ilin en çok istihdam yaratan sektörleri sırasıyla, tekstil, ana metal, kimyasal ürünler [1.117 kişi], gıda [1.043 kişi] ve metal ürünleri [912 kişi] sektörleridir.

Osmaniye'de AR-GE birimi olan 31 firma bulunmaktadır ve bu AR-GE birimlerinde 84 kişi istihdam edilmektedir. Kalite kontrol birimi olan firma sayısı 98 olup bu birimlerde ise 621 kişi istihdam edilmektedir.

Girişimci Bilgi Sistemi Verileri Açısından Osmaniye

T.C. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan Girişimci Bilgi Sistemi projesi kapsamında farklı kamu kurum ve kuruluşların idari kayıtlarında bulunan işletmelere ait ekonomik faaliyetlere ilişkin veriler, ortak standartlar çerçevesinde bir veri tabanında toplanmaktadır. Bu kayıtlar sanayi sicil belgesi almış işletmelerin tutulduğu sanayi sicil kayıtlarına göre çok daha fazla işletmeyi kapsamı ve bu işletmelerin net satışlarını ve aktif büyüklüklerini de vermesi bakımından daha işlevsel ve güvenilir niteliktedir. Buna göre Girişimci Bilgi Sistemi kayıtlarına göre Türkiye'de 2016 yılı itibari ile imalat sanayide yaklaşık 224.952 işletme bulunmaktadır.

Osmaniye imalat sanayiinde ise 2016 yılı itibarıyla “Girişimci Bilgi Sistemi Veri Tabanına” imalat sanayiinde 618 işletme kayıtlı olup, bu işletmelerde çalışan sayısı toplam 12.729 kişidir. Osmaniye imalat sanayi net satışlar tutarı 11 milyar TL olup, ildeki aktif büyüklüğü ise 10,3 milyar TL'dir.

İşyeri İçin Hesaplanan Net Satışlara Göre Büyüklük, Başatlık, Uzmanlık ve Kümelenme Analizi

Osmaniye'de faaliyette bulunan işletmelerin 2016 yılı itibarıyla aşağıdaki tabloda Girişimci Bilgi Sistemi verilerine göre imalat sanayi işletmelerinin işyeri sayısı, istihdamı, net satışları ve aktif büyüklükleri verilmektedir. Buna göre ilde yapılan net satışlar bakımından ilk sırada “Ana Metal Sanayi” gelmektedir. Bu sektörü sırasıyla, “Fabrikasyon Metal Ürünleri, Tekstil Ürünleri İmalatı ve Gıda Ürünlerin İmalatı” sektörleri izlemektedir.

¹⁴ Bu alt bölüm Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayınlanan 81 İl Sanayi Durum Raporu'ndan yararlanılarak yazılmıştır.

Tablo 86: Osmaniye İmalat Sanayi İşyerleri Göstergeleri (2016)

Sektör	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı	Net Satışlar [Milyon TL]	Aktif Toplam [Milyon TL]	Net Satış Payı[%]
24 - Ana Metal Sanayi	45	4.290	6.742	6.387	61,26
25 - Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı (Makine ve Teçhizat Hariç)	72	1.258	1.734	1.356	15,75
13 - Tekstil Ürünlerinin İmalatı	34	2.748	671	907	6,09
10 - Gıda Ürünlerinin İmalatı	131	896	440	318	4,00
20 - Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	17	697	437	305	3,97
23 - Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	84	758	254	286	2,31
11 - İçeceklerin İmalatı	11	116	179	118	1,62
27 - Elektrikli Teçhizat İmalatı	5	149	132	113	1,20
17 - Kağıt ve Kağıt Ürünlerinin İmalatı	4	82	93	116	0,84
22 - Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı	51	426	88	100	0,80
29 - Motorlu Kara Taşıtı, Treyler (Römork) ve Yarı Treyler (Yarı Römork) İmalatı	13	241	62	93	0,56
31 - Mobilya İmalatı	41	208	52	66	0,47
19 - Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	6	74	30	25	0,27
28 - Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Ekipman İmalatı	22	246	25	66	0,23
32 - Diğer İmalatlar	17	130	18	13	0,17
16 - Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman ve Benzeri Malzemelerden Örülerek Yapılan Eşyaların İmalatı	19	122	17	35	0,16
33 - Makine ve Ekipmanların Kurulumu Ve Onarımı	18	71	15	14	0,13
14 - Giyim Eşyalarının İmalatı	12	160	11	8	0,10
18 - Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması	11	53	6	3	0,05
Diğer Sektörler	5	4	1	5	0,01
Genel Toplam	618	12.729	11.006	10.335	100,00

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemleri

“Büyüklik” Osmaniye’de bulunan herhangi bir sektörün Türkiye içindeki payını, **“Başatlık [Baskınlık]”** ise herhangi bir sektörün net satışlarının Osmaniye’deki tüm sektörlerin toplam net satışları içerisindeki payını göstermektedir. İlk oran bir sektörün illere göre dağılımını göstermesi, ikinci oran ise Osmaniye’deki imalat sanayiinin faaliyet kollarına dağılımını göstermesi açısından önemlidir. Bir sektörün ilden ya da bölgeden aldığı pay kadar bu payın ülke genelindeki görüntüden farklılaşma oranı da önemli bir bilgi sağlamaktadır. Herhangi bir sektörün bir ildeki payının, aynı sektörün Türkiye payına oranı “uzmanlaşma” göstergesi olarak kullanılmaktadır. Aşağıda tabloda net satışlara göre büyüklik, başatlık [baskınlık] ve uzmanlık değerleri verilmiştir.

Tablo 87: Net Satışlara Göre Büyüklik, Başatlık, Uzmanlık Analizi (2016)

Sektörler	Büyüklik	Başatlık	Uzmanlık	Teknoloji Düzeyi
10 - Gıda Ürünlerinin İmalatı	0,002	0,040	0,283	Düşük
11 - İçeceklerin İmalatı	0,019	0,016	2,196	Düşük
13 - Tekstil Ürünlerinin İmalatı	0,006	0,061	0,731	Düşük
14 - Giyim Eşyalarının İmalatı	0,000	0,001	0,017	Düşük
15 - Deri Ve İlgili Ürünlerin İmalatı	0,000	0,000	0,001	Düşük
16 - Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman ve Benzeri Malzemelerden Örülerek Yapılan Eşyaların İmalatı	0,001	0,002	0,112	Düşük
17 - Kağıt ve Kağıt Ürünlerinin İmalatı	0,004	0,008	0,410	Düşük
18 - Kayıtlı Medyanın Basılması ve Çoğaltılması	0,000	0,001	0,039	Düşük
19 - Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	0,001	0,003	0,091	Orta Düşük
20 - Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	0,007	0,040	0,836	Orta Yüksek
21 - Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa İlişkin Malzemelerin İmalatı	0,000	0,000	0,011	Yüksek
22 - Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı	0,001	0,008	0,141	Orta Düşük
23 - Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	0,004	0,023	0,430	Orta Düşük
24 - Ana Metal Sanayii	0,059	0,613	6,815	Orta Düşük
25 - Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı (Makine ve Teçhizat Hariç)	0,016	0,158	1,806	Orta Düşük
26 - Bilgisayarların, Elektronik ve Optik Ürünlerin İmalatı	0,000	0,000	0,000	Yüksek
27 - Elektrikli Teçhizat İmalatı	0,002	0,012	0,251	Orta Yüksek
28 - Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Ekipman İmalatı	0,001	0,002	0,059	Orta Yüksek
29 - Motorlu Kara Taşıtı, Treyler (Römork) ve Yarı Treyler (Yarı Römork) İmalatı	0,001	0,006	0,062	Orta Yüksek
30 - Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı	0,000	0,000	0,001	Orta Yüksek
31 - Mobilya İmalatı	0,002	0,005	0,228	Düşük
32 - Diğer İmalatlar	0,001	0,002	0,110	Düşük
33 - Makine ve Ekipmanların Kurulumu Ve Onarımı	0,000	0,001	0,032	Orta Düşük

Kaynak: Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Girişimci Bilgi Sistemleri İstatistikleri

Büyüklik açısından Osmaniye’de “Ana Metal Sanayi, İçeceklerin İmalatı ve Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı” sektörleri eşik değer olan 1/81’i geçerek 81 il ortalamasının üzerine çıkabilmişlerdir. İldeki ilgili sektörün net satışlarının il imalat sanayisi toplam net satışları içindeki payını gösteren başatlık [baskınlık] kriteri açısından öne çıkan sektörler ise “Ana Metal Sanayi, Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı ve Tekstil Ürünlerinin İmalatı” olduğu görülmektedir. Osmaniye’deki imalat sanayii toplam net satışlarının %61,3’ü ana “Metal Sanayi” sektöründe, %15,8’i “Fabrikasyon Metal Ürünlerin İmalatı” sektöründe, %6,1’i de “Gıda Ürünleri İmalatı”nda gerçekleştiği görülmektedir. Uzmanlık kriteri açısından ise eşik değer olan 1’den büyük olan sektörler “Ana Metal Sanayi, İçeceklerin İmalatı ve Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı” sektörleridir. Aşağıdaki tabloda net satışlara göre başatlık analizi görülebilir.

Tablo 88: Net Satışlara Göre Başatlık ve Teknoloji Düzeyi Analizi (2016)

	Osmaniye			
Sıra	Sektör	Pay	Cr _i	Teknoloji Düzeyi
1	24 - Ana Metal Sanayii	61,3	61,3	Orta Düşük
2	25 - Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı [Makine ve Teçhizat Hariç]	15,8	77,1	Orta Düşük
3	13 - Tekstil Ürünlerinin İmalatı	6,1	83,2	Düşük
4	10 - Gıda Ürünlerinin İmalatı	4	87,2	Düşük
5	20 - Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	4	91,2	Orta Yüksek
6	23 - Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	2,3	93,5	Orta Düşük
7	11 - İçeceklerin İmalatı	1,6	95,1	Düşük
8	27 - Elektrikli Teçhizat İmalatı	1,2	96,3	Orta Yüksek
9	17 - Kağıt ve Kağıt Ürünlerinin İmalatı	0,8	97,1	Düşük
10	22 - Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı	0,8	97,9	Orta Düşük
	Toplam	97,9		
	Diğer 14 Sektör	2,1		
	İmalat Sanayi Toplamı	100		
	Teknoloji Düzeyi Dağılımı ¹⁵			
	Düşük Teknoloji Payı [%]- {81 İl İçinde Sırası}			13,5 - {76}
	Orta Düşük Teknoloji Payı [%]- {81 İl İçinde Sırası}			80,5 - {5}
	Orta Yüksek Teknoloji Payı [%] - {81 İl İçinde Sırası}			6,0 - {36}
	Yüksek Teknoloji Payı [%]- {81 İl İçinde Sırası}			0,0 - {65}
	Teknoloji Düzey Puanı ¹⁶ - {81 İl İçinde Sırası}			1,9 - {13}

Kaynak: Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Girişimci Bilgi Sistemleri İstatistikleri

Yukarıdaki tablodan da görüleceği gibi Osmaniye imalat sanayii toplam net satışlarının %97,9'u 10 sektörde gerçekleşmektedir. Osmaniye imalat sanayi net satışlarının yapıldığı sektörler teknoloji düzeyine göre incelendiğinde %13,5'inin düşük teknoloji grubunda, %80,5'inin orta düşük teknoloji grubunda, %6'sının orta yüksek teknoloji grubunda yer aldığı ve yüksek teknoloji grubunda hiçbir sektörün yer almadığı görülmektedir. İl imalat sanayii net satışlarından hareketle hesaplanan "Teknoloji Düzey Puanı" 1,9'dur. Net satışları imalat sanayi cirosu olarak kabul edersek bir başka deyişle Osmaniye ili imalat sanayiinde üretilmiş ürünlerin net satışı olduğu varsayılırsa, il imalat sanayiinde "Teknoloji Düzey Puanı" 1,9 olup, orta düşük teknoloji ürünlerin üretildiği görülmektedir. Osmaniye ili imalat sanayi 81 il arasında teknoloji düzeyi açısından ise 13. sıradadır.

Osmaniye'nin ciro bakımından Türkiye'ye göre uzmanlaştığı sektörler "Ana Metal Sanayi [6,82], İçeceklerin İmalatı [2,20] ve Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı [1,81]" sektörleridir. İl uzmanlaşma kriterine göre Osmaniye'de öne çıkan sektörlerin Türkiye il sıralamasında, "Fabrikasyon Ürünleri İmalatı" üçüncü, "Ana Metal Sanayi" dördüncü ve "İçeceklerin İmalatı" ise on sekizinci sırada olduğu görülmektedir.

¹⁵ Teknoloji düzeyi belirlenirken OECD'nin baz aldığı teknoloji düzeyi sınıflaması dikkate alınarak sektör bazında teknoloji düzeyine göre gruplandırılmıştır.

¹⁶ Her bir sektörün il toplam net satışları içindeki payı ait olduğu teknoloji grubunun puanıyla çarpılmış [yüksek teknoloji grubundaysa 4, orta yüksek teknoloji grubundaysa 3, orta düşük teknoloji grubundaysa 2 ve düşük teknoloji grubundaysa 1'le çarpılarak] teknoloji ağırlıklı ortalama payları hesaplanmıştır. Bunların toplamı ise il imalat sanayi teknoloji düzey puanı olarak adlandırılmıştır. Teknoloji Düzey Puanı 1'e yaklaştıkça imalat sanayi ürünlerinin düşük teknoloji ile üretildikleri, 4'e yaklaştıkça yüksek teknoloji ile üretildikleri varsayılmıştır.

Tablo 89: 2016 Yılı Satışlarına Göre Sektörlerin Uzmanlaşma Gösterdiği İller

	11 - İçeceklerin İmalatı		24 - Ana Metal Sanayii		25 - Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı [Makine Ve Teçhizat Hariç]	
1	Tunceli	23,54	Karabük	9,55	Bilecik	2,13
2	Nevşehir	7,85	Zonguldak	7,95	Ankara	2,03
3	Elazığ	7,67	Hatay	7,70	Osmaniye	1,81
4	Afyonkarahisar	7,41	Osmaniye	6,82	Manisa	1,72
5	Erzincan	6,37	Çanakkale	5,99	Kayseri	1,58
6	Niğde	5,35	Hakkari	4,43	Zonguldak	1,35
7	Muğla	5,12	Bartın	3,18	Konya	1,27
8	Bingöl	4,59	Sivas	1,95	Düzce	1,27
9	Adana	4,12	Düzce	1,86	Aksaray	1,26
10	Isparta	3,93	Elazığ	1,74	Çankırı	1,18
11	Burdur	3,37	Kocaeli	1,70	Sakarya	1,16
12	Sakarya	3,28	Samsun	1,50	İstanbul	1,13
13	Aydın	3,13	Denizli	1,48	Kocaeli	1,06
14	Adıyaman	3,08	Bilecik	1,31		
15	Mersin	2,92	Nevşehir	1,22		
16	Erzurum	2,79				
17	Ağrı	2,33				
18	Osmaniye	2,20				
19	Bitlis	2,06				
20	İzmir	1,93				

Kaynak: Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Girişimci Bilgi Sistemleri İstatistikleri'nden hareketle tarafımızca hesaplanmıştır.

Osmaniye'de faaliyette bulunan işyerlerinin net satışlarına göre [ciro] 3 yıldız analizi yapılmıştır. Böylece ilde net satışlara göre olgun küme, potansiyel küme ve aday küme olan sektörler belirlenmiştir. Analiz sonuçları aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Buna göre Osmaniye'de net satışlara göre, bir adet aday küme

[13-Tekstil Ürünleri İmalatı], 1 adet potansiyel küme [11-İçeceklerin İmalatı] ve 2 adet de olgun küme [24-Ana Metal Sanayi ve 25-Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı] bulunmaktadır.

Tablo 90: Net Satışlara Göre Üç Yıldız/Kümelenme Analizi (2016)

Sektörler	Kriterler			Yıldız Aldığı Kriter			Yıldız Sayısı	Küme Durumu
	Büyüklik [ei/Ei] [%]	Başatlık [ei/en]	Uzmanlık [(ei/en)/Ei/En]]	Büyüklik	Başatlık	Uzmanlık		
11 - İçeceklerin İmalatı	0,019		2,196	*		*	2	Potansiyel
13 - Tekstil Ürünleri İmalatı		0,061			*		1	Aday
24 - Ana Metal Sanayi	0,059	0,613	6,815	*	*	*	3	Olgun
25 - Fabrikasyon Metal Ürünleri	0,016	0,157	1,806	*	*	*	3	Olgun

Kaynak: Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Girişimci Bilgi Sistemleri İstatistikleri'nden hareketle tarafımızca hesaplanmıştır.

2.4.2.3.4. Osmaniye İmalat Sanayinin Üçlü Dijite Göre Kümelenme Analizi

Bu bölümde Osmaniye için, il bazında ve güncel olması nedeniyle SGK işyeri sayısı ve istihdam verileri ile imalat sanayi sektörlerini kapsayan kümelenme analizi yapılmıştır.

Üç yıldız tekniği hemen tüm uygulamalarda sektörel istihdamlar [kısıtlı sayıdaki bazı çalışmalarda işyeri sayısı] temel olarak alınmaktadır. Osmaniye için yapılacak analizde ise hem istihdam hem de işyeri sayısı verileri kullanılmış olup, üç yıldız tekniği uygulanmıştır. Üç yıldız analizinde üç temel kriter seçilmekte ve her sektör [bölge] için bu kriterlerin değerleri hesaplanmaktadır. Bu kriterleri ifade etmek gerekirse;

Büyükölçüm [Size] [e_i/E_i]: İldeki ilgili sektör verisinin, sektörün toplam [Türkiye] verisine oranı,

Baskınlık [Dominance] [e_i/en]: İldeki ilgili sektör verisinin, ildeki tüm sektörlerin toplam verisine oranı,

Uzmanlaşma [Specialization] [$(e_i/e_n) / (E_i/E_n)$]: İlgili sektörün ildeki payının, yine aynı sektörün Türkiye'deki payına oranını göstermektedir. Burada;

e_i : İldeki i sektörü değerini,

E_i : i sektörünün Türkiye toplam değerini,

e_n : İldeki sektörlerin toplam değerini,

E_n : Türkiye'deki sektörlerin toplam değerini, ifade etmektedir.

Üç yıldız analizinde, her bir kriter [büyükölçüm, baskınlık ve uzmanlaşma] için bir eşik değer belirlenmekte ve kriterin hesaplanan değeri bu eşik değerini aşarsa, ilgili sektör bu kriterden bir yıldız almaktadır. İller bazında analiz edilen sektörler eşik değeri aştığı her kriter bazında bir yıldız aldığından, herhangi bir kriterin eşik değerini aşan sektör bir yıldız, herhangi iki kriterin eşik değerini aşan sektör iki yıldız, üç kriterde de eşik değerini aşan sektör üç yıldız almaktadır. Üç yıldız alan sektörün o bölgede "kümelenme" gösterdiği kabul edilmektedir.

Osmaniye ili için yapılacak bu değerlendirmede eşik değerleri şu yöntemle belirlenmiştir:

- Analiz imalat sanayi sektörlerini kapsayacağından imalat sanayi işyeri ve istihdam rakamları dikkate alınmıştır. İl bazında SGK [Sosyal Güvenlik Kurumu] verileri¹⁷ kullanılarak NACE Rev. 2 dörtlü dijite temin edilen veriler üçlü dijite göre yeniden düzenlenerek hesaplamalar yapılmıştır.
- Türkiye'de tüm sektörler dahil toplam 272 sektör verisi olup, Osmaniye üçlü dijite göre verisi bulunan sektör sayısı 206'dır. Türkiye verileri il verileri ile eşleştirilmiş ve 206 alt sektör verisi ve bunların toplamı üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Bu 206 sektörün 63'i imalat sanayi alt sektörüdür.
- Osmaniye ili için eşik değer belirlenmesinde;
  - *Büyükölçüm kriteri için, illerdeki ilgili sektörün Türkiye toplamı içindeki payı [e_i/E_i] kriteri için toplam 81 Düzey 3 bölgesi [il] olduğundan ve her bir ildeki ilgili sektörün ülke geneli içindeki payının beklenen değeri [$1/81=0,012346$] olacağından, bu değer büyükölçüm kriteri için eşik değer olarak alınmıştır.*
  - *Baskınlık kriteri için [e_i/e_n], değerlendirmeye alınan 63 imalat sanayi alt sektörü bulunduğu ve her bir alt sektörün ildeki payının beklenen değeri de 0,015873 [$1/63$] olacaktır.*
  - *Uzmanlık katsayısı için de [$(e_i/e_n) / (E_i/E_n)$] beklenen değer 1 olacağından [sektörün ildeki payının sektörün ülkedeki payına oranının eşit olması bekleneceğinden], eşik değer olarak 1 alınmıştır.*

Çalışmada kullanılan üç yıldız analizinde, yalnızca eşik değerlerini aşan sektörlerin dikkate alındığı bir kez daha vurgulanmalıdır. Sektörlerin aldıkları yıldızlara göre kümelenme karakteristiklerinin isimlendirilmesinde; üç yıldız alan sektörler için "olgun kümeler", iki yıldız alan sektörler için "potansiyel kümeler" ve tek yıldız alan sektörler için de "aday kümeler" ifadeleri kullanılmıştır.

Osmaniye için işyeri sayısı kriterlerine göre yapılan kümelenme analizi sonuçlarına göre kümelenme özelliği gösteren alt sektörlerin hangi kriterden kümelenme özelliği gösterdikleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 91: Osmaniye İlinde İşyeri Kriterine Göre Kümelenme Özelliği Gösteren İmalat Sanayi Sektörleri

NACE	Aday Küme
101	Etin işlenmesi ve saklanması ile et ürünlerinin imalatı
103	Sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması
104	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağların imalatı
105	Süt ürünleri imalatı
106	Öğütülmüş tahıl ürünleri, nişasta ve nişastalı ürünlerin imalatı
161	Ağaçların biçilmesi ve planyalanması
171	Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva imalatı
192	Rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı
222	Plastik ürünlerin imalatı
233	Kilden inşaat malzemeleri imalatı
237	Taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve bitirilmesi
251	Metal yapı malzemeleri imalatı
252	Metal tank, rezervuar ve muhafaza kapları imalatı
253	Buhar jeneratörü imalatı, merkezi ısıtma sıcak su kazanları [boylerleri] hariç
279	Diğer elektrikli ekipmanların imalatı
283	Tarım ve ormancılık makinelerinin imalatı
292	Motorlu kara taşıtları karoseri [kaporta] imalatı; treyler [römork] ve yarı treyler [yarı römork] imalatı
323	Spor malzemeleri imalatı
324	Oyun ve oyuncak imalatı
	Potansiyel Küme
107	Fırın ve unlu mamuller imalatı
110	İçeceklerin imalatı
131	Tekstil elyafının hazırlanması ve bükülmesi
191	Kok fırını ürünlerinin imalatı
232	Ateşe dayanıklı [refrakter] ürünlerin imalatı
236	Beton, çimento ve alçıdan yapılmış eşyaların imalatı
241	Ana demir ve çelik ürünleri ile ferro alaşımların imalatı
242	Çelikten tüpler, borular, içi boş profiller ve benzeri bağlantı parçalarının imalatı
272	Akümülatör ve pil imalatı

Kaynak: SGK verilerinden hareketle oluşturulmuştur.

17 Hesaplamalar Türkiye Cumhuriyeti Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'ndan temin edilen 2016 verileri kullanılarak yapılmıştır. Bu kapsamda, "istihdam" terimi ilgili işyerlerine kayıtlı ve herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı tüm kişileri ifade etmektedir.

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere işyeri kriterine göre Osmaniye’de olgun küme bulunmamaktadır. Başka bir deyişle, iş yeri kriterine göre Osmaniye’de kümelenmenin bulunduğu söylenemez.

Osmaniye için istihdam kriterine göre yapılan kümelenme analizinde ise, ilde üç adet olgun kümenin [131-Tekstil Elyafının Hazırlanması ve Bükülmesi, 251-Ana Demir ve Çelik Ürünleri ile Ferro Alaşımların İmalatı ve 242-Çelikten

Tüpler, Borular, İçi Boş Profiller ve Benzeri Bağlantı Parçalarının İmalatı] bulunduğu görülmektedir. Kısaca ifade etmek gerekirse, 3’lü dijitte istihdam kriterine dayalı kümelenme analizine göre, Osmaniye’de söz konusu 3 sektörde kümelenme yaşanmaktadır. SGK verilerinden hareketle üçlü dijitte 63 sektöre sahip olan Osmaniye imalat sanayisinin istihdam kriterine dayalı kümelenme analizi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 92: Osmaniye İlinde İstihdama Göre Kümelenme Özelliği Gösteren İmalat Sanayi Sektörleri

NACE	ADAY KÜME
104	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağların imalatı
106	Öğütülmüş tahıl ürünleri, nişasta ve nişastalı ürünlerin imalatı
107	Fırın ve unlu mamuller imalatı
110	İçeceklerin imalatı
171	Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva imalatı
192	Rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı
201	Temel kimyasal maddelerin, kimyasal gübre ve azot bileşikleri, birincil formda plastik ve sentetik kauçuk imalatı
236	Beton, çimento ve alçıdan yapılmış eşyaların imalatı
251	Metal yapı malzemeleri imalatı
252	Metal tank, rezervuar ve muhafaza kapları imalatı
273	Kablolamada kullanılan teller ve kablolar ile gereçlerin imalatı
292	Motorlu kara taşıtları karoseri [kaporta] imalatı; treyler [römork] ve yarı treyler [yarı römork] imalatı
	POTANSİYEL KÜME
191	Kok fırını ürünlerinin imalatı
204	Sabun ve deterjan, temizlik ve parlaticı maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri imalatı
205	Diğer kimyasal ürünlerin imalatı
253	Buhar jeneratörü imalatı, merkezi ısıtma sıcak su kazanları [boylerleri] hariç
323	Spor malzemeleri imalatı
	OLGUN KÜME
131	Tekstil elyafının hazırlanması ve bükülmesi
241	Ana demir ve çelik ürünleri ile ferro alaşımların imalatı
242	Çelikten tüpler, borular, içi boş profiller ve benzeri bağlantı parçalarının imalatı

Kaynak: SGK verilerinden hareketle oluşturulmuştur.

Özet olarak;

- Hem TR63 Bölgesi hem de Osmaniye ekonomisi içinde sanayi sektörünün payı yıllar itibari ile artış eğilimindedir.
- 2014 yılı verilerine göre Osmaniye’de sanayi sektörü GSYH 2,52 Milyar TL iken, Türkiye’de 576,4 milyar TL olup, İl, Türkiye sanayi gayrisafı yurtiçi hasılasından %0,39 pay almaktadır. Osmaniye ili, sanayi sektörü gayrisafı yurtiçi hasıla değerinin büyüklüğü bakımından 81 il içinde 19’uncu sırada bulunmaktadır.
- 2014 yılı itibarıyla Türkiye’de kişi başına sanayi gayrisafı yurtiçi hasılası 7.470 TL iken Osmaniye’de 5.019 TL ve TR63 bölgesinde ise 5.076 TL’dir.
- Türkiye imalat sanayi işletmelerinin %2,9’u, imalat sanayi çalışanlarının %2,8’i, maaş ve ücretlerin %2,5’i, cironun %3,4’ü ve yatırımların da %2,8’i TR63 Bölgesi’nde bulunmaktadır. İmalat sanayi işletme sayısı bakımından 26 Düzey 2 bölgesi içinde 11’inci sırada yer alan TR63 Bölgesi, çalışan sayısı açısından 12’inci, maaş ve ücret ödemeleri açısından 8’inci, ciro açısından 7’inci ve brüt yatırımlar bakımından ise 10’uncu sırada yer almaktadır.
- TR63 Bölgesi’nde faaliyet gösteren imalat sanayi işletmelerinin önemli bir kısmı; Metal eşya, Ağaç ve ağaç ürünleri, Mobilya imalatı, Gıda ürünleri, Giyim eşyaları sektörlerinde faaliyet göstermektedir. İmalat sanayi istihdam ile maaş ve ücretlerin büyük bir kısmını Metal eşya, Ana Metal, Tekstil ve Gıda oluşturmaktadır. Ciro ve yatırımlar açısından ise Ana Metal ve Tekstil öne çıkan sektörlerdir.
- TR63 Bölgesi için yapılan üç yıldız kümelenme analizi neticesinde, farklı kriterlerde 8 sektör 3 yıldız olarak “olgun küme” özelliği göstermiştir. İş yeri sayısı kriterine göre “Gıda, Ağaç ve Ağaç Ürünleri, Kauçuk ve Plastik ve Mineral Ürünler Sektörü” olmak üzere dört sektör, istihdam kriterine göre “Tekstil ve Ana Metal Sektörü” olmak üzere iki sektör ve ciro kriterine göre ise yine “Tekstil ve Ana Metal Sektörü” olmak üzere iki sektör olgun küme özelliğine sahiptir. “Metal Eşya Sektörü” sadece işyeri sayısı kriterinden iki yıldız olarak “potansiyel küme” özelliği göstermiştir.
- Osmaniye’de, son yıllarda sanayi sektörü hızla gelişmiştir. Sanayinin gelişiminde, Osmaniye’nin 2004 yılında Teşvik Yasası kapsamına dahil edilmiş olması, teşvik kapsamına alınması sonrasında 1994 yılında yapımına başlanan OSB’de yatırımların hız kazanması, ana metal sanayisinin gelişmiş olduğu Hatay’a yakınlık ve Osmaniye’nin limanlara yakın olması ve Türkiye’nin önde gelen demir-çelik ve metal sektörü ile ilgili firmaların [Tosçelik Profil ve Sac Endüstrisi A.Ş. ve Yolbulan Baştuğ Metalürji Sanayi A.Ş. vb.gibi] yatırım yapmaları, orta ve küçük ölçekli firmaların da Osmaniye’de yatırım yapmalarını tetiklemiştir.
- Konumu itibariyle sanayileşme potansiyeli olan ilde, kamu ve özel sektör dayanışması sonucunda her iki OSB’nin de doluluk oranı %100’e ulaşmıştır.
- Osmaniye’de, 2016 yılı itibarıyla Girişimci Bilgi Sistemi veri tabanına imalat sanayiinde 618 işletme kayıtlı olup, bu işletmelerde çalışan sayısı toplam 12.729 kişidir. İmalat sanayi net satışlar tutarı 11 milyar TL olup, ildeki aktif büyüklüğü ise 10,3 milyar TL’dir.
- Osmaniye’de 2016 yılı Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı verileriyle kapsamlı bir kümelenme çalışması yapılmıştır. 3’lü dijite göre 63 sektörlü imalat sanayi kümelenme analizinde net satışlara göre, bir adet aday küme [tekstil ürünleri imalatı], 1 adet potansiyel küme [içeceklerin imalatı] ve 2 adet de olgun küme[ana metal sanayi ve fabrikasyon metal ürünleri imalatı] bulunmaktadır.

2.4.3. Hizmetler Sektörü

2.4.3.1. Hizmetler Sektörünün Gelişimi

Osmaniye’de hizmetler sektörü hasıla değeri 2004-2014 döneminde 0,9 milyar TL’den 3,5 milyar TL’ye yükselmiştir. Ancak Osmaniye hizmetler sektörü hasılasının Osmaniye GSYH içindeki payı ise bu 10 yıllık periyotta %49,4’ten %44,2’ye düşmüştür. Söz konusu dönem için TR63 Bölgesi ve Türkiye incelendiğinde ise hem hizmetler sektörünün hasıla değeri hem de hizmetler sektörünün GSYH içindeki payı artış göstermiştir.

Tablo 93: Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye Hizmetler Sektörü Hasılası ve GSYH İçindeki Yeri

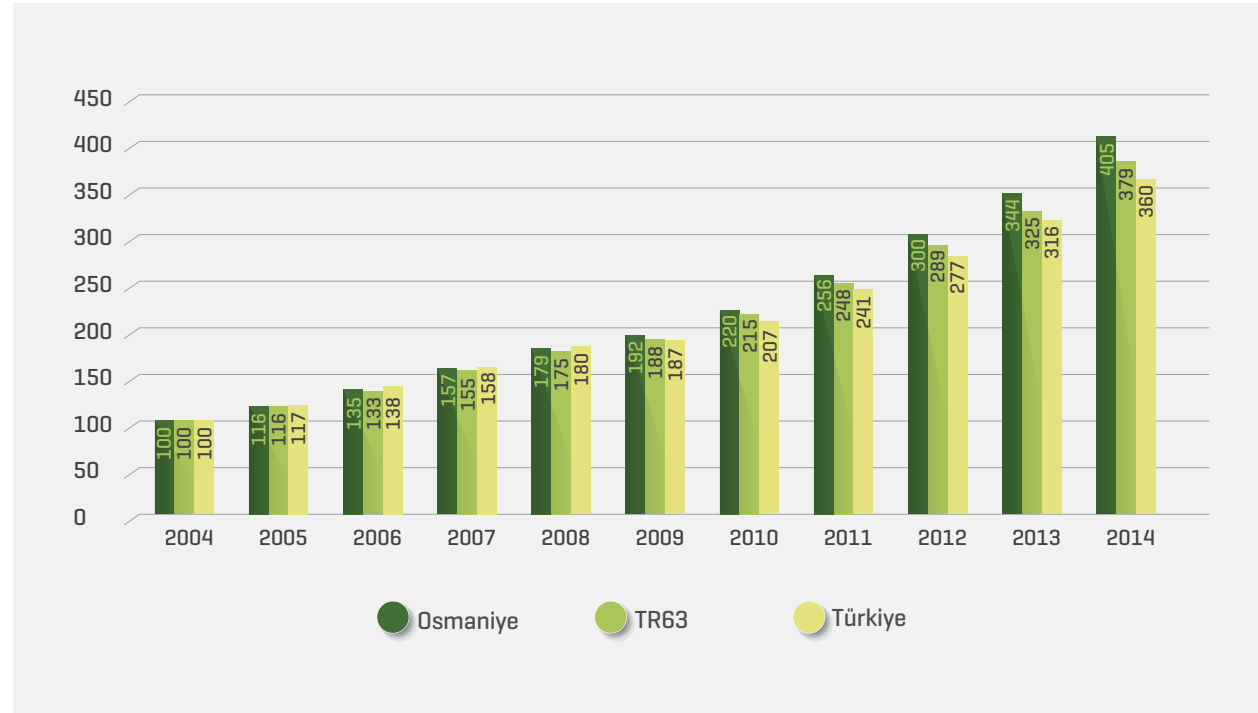
	Osmaniye			TR63			Türkiye			Osmaniye Pay [%]		
Yıllar	Hizmet	GSYH	Pay [%]	Hizmet	GSYH	Pay [%]	Hizmet	GSYH	Pay [%]	TR63	Türkiye	İl Sırası
2004	0,9	1,8	49,4	6,3	13,7	46,0	304,9	577,0	52,8	13,9	0,3	52
2005	1,0	2,1	47,9	7,3	16,1	45,2	355,5	673,7	52,8	13,9	0,3	52
2006	1,2	2,4	48,7	8,4	17,9	46,7	419,8	789,2	53,2	14,0	0,3	53
2007	1,4	2,8	48,5	9,7	20,4	47,6	481,1	880,5	54,6	14,1	0,3	52
2008	1,6	3,3	46,6	11,0	23,5	46,7	550,2	994,8	55,3	14,1	0,3	53
2009	1,7	3,4	49,3	11,8	24,0	49,2	569,5	999,2	57,0	14,2	0,3	52
2010	1,9	4,6	41,2	13,5	29,8	45,3	629,8	1160,0	54,3	14,2	0,3	50
2011	2,2	5,5	40,6	15,6	35,5	43,9	736,2	1394,5	52,8	14,3	0,3	50
2012	2,6	6,0	43,8	18,2	38,7	47,0	843,5	1569,7	53,7	14,4	0,3	49
2013	3,0	6,9	43,4	20,5	44,4	46,0	962,4	1809,7	53,2	14,7	0,3	49
2014	3,5	8,0	44,2	23,8	50,3	47,3	1097,0	2044,5	53,7	14,8	0,3	47

Not: Cari Fiyatlarla, Milyar TL

Kaynak: TÜİK

Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye'nin hizmetler sektörü hasıllarının endeksi oluşturulmuş olup aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Buna göre 2004-2014 döneminde Osmaniye'nin hizmetler sektörü hasıllarının yıllık ortalama artış hızı yaklaşık %15, TR63 Bölgesi'nin ki %14,6, Türkiye'nin ki ise %13,7 olarak gerçekleşmiştir.

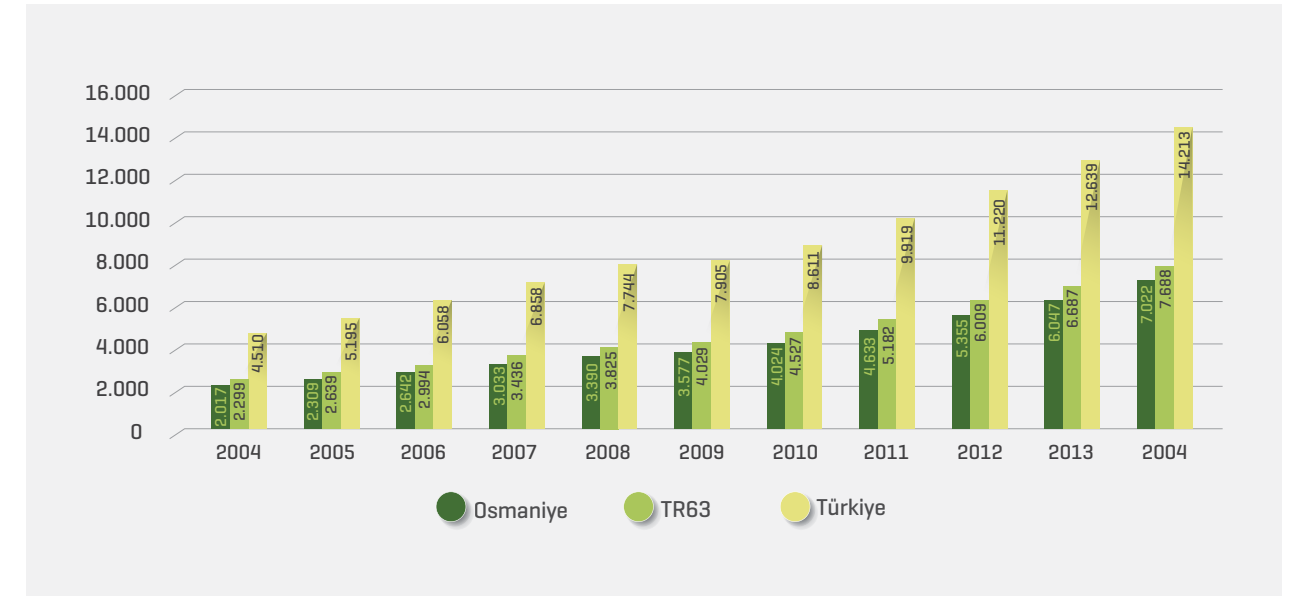
Grafik 19: Hizmetler Sektörü Hasıla Endeksi Gelişimi (2004=100)

Kaynak: TÜİK verilerinden hareketle tarafımızca oluşturulmuştur.

Kişi başına hizmetler sektörü hasılası incelendiğinde, 2004 yılında Osmaniye ilinde kişi başına düşen hizmetler sektörü hasılası 2.017 TL iken 2014 yılına gelindiğinde bu değer yaklaşık %248 artış göstererek 7.022 TL düzeyine yükselmiştir. Bu bakımdan Osmaniye'de kişi başına düşen hizmetler sektörü hasılasının artış oranı hem TR63 Bölgesi hem de Türkiye'nin üzerindedir. Çünkü TR63 Bölgesi'nde kişi başına düşen hizmetler sektörü hasılası söz konusu 10 yıllık dönemde yaklaşık olarak %234, Türkiye'de ise %215 artış göstermiştir. Osmaniye, TR63 ve Türkiye'nin kişi başına düşen hizmetler sektörü hasılası aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Grafik 20: Kişi Başına Hizmetler Hasılasının Gelişimi (Cari Fiyatlarla, TL)

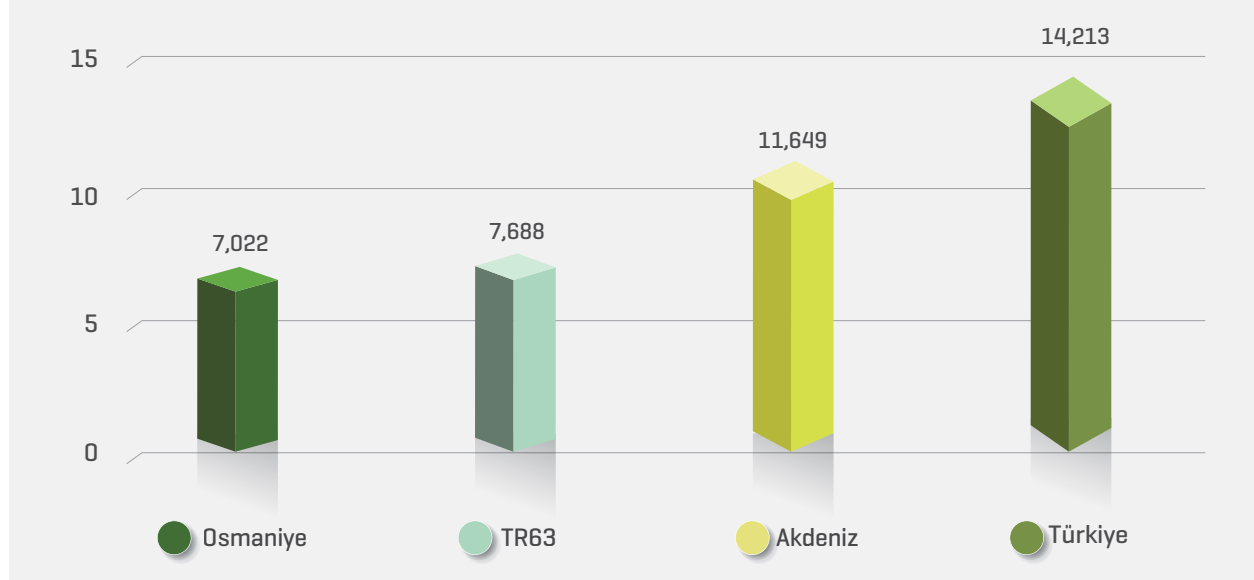

Kaynak: TÜİK

Not: Kişi başına hizmetler hasılası TÜİK verilerinden hareketle tarafımızca hesaplanmıştır [Hizmetler Hasılası/GSYH]*(GSYH/Nüfus).

Aşağıdaki tabloda 2014 yılı itibarıyla Osmaniye, TR63 Bölgesi, Akdeniz Bölgesi ve Türkiye'nin hizmetler sektörü kişi başına hasıla değerleri gösterilmiştir. Osmaniye'de kişi başına hizmetler sektörü hasılasının hem TR63 Bölgesi ve Akdeniz Bölgesi'nin hem de Türkiye'nin kişi başına düşen hizmetler sektörü hasılasının altında kaldığı görülmektedir.

Grafik 21: Osmaniye, TR63, Akdeniz ve Türkiye Kişi Başına Düşen Hizmetler GSYH [2014, TL]

Kaynak: TÜİK

Özet olarak;

- 2004-2014 döneminde, Türkiye genelinde olduğu gibi, Osmaniye ilinde de hizmetler sektörü, gayrisafi yurtiçi hasıla içinde en çok pay alan sektör konumundadır ve 2014 yılı itibarıyla sektörün Osmaniye GSYH'sinden aldığı pay %44,2'dir.
- 2014 yılında Osmaniye ilinde kişi başına düşen hizmetler sektörü hasılası 7.022 TL olarak gerçekleşmiş olup, Türkiye'de bu değer 14.213 TL'dir.

2.4.3.2. Turizm

Turizm sektöründe yapılan her türlü harcama, ekonomide bir hareketlilik, canlılık oluşturmakta ve ülke ekonomilerini parasal anlamda olumlu yönde etkilemektedir. Turizmin ülke ekonomilerine sağladığı etkilerin düzeyi, aynı zamanda turizm sektörünün gelişme düzeyini de yansıtabilmektedir.

Hızlı ekonomik, siyasi ve teknolojik gelişmelere paralel olarak, turizm tüketim kalıplarında da son yıllarda önemli bir değişim gözlenmektedir. Zamanla daha da belirginleşen yeni tip turistik beklentiler, deniz-güneş-kum üçgeninin hakim olduğu alışılmış turizm merkezlerinden uzak, doğa ile iç içe, abartılı olmayan tesislerde uygun bir oda, iyi bir hizmet ve tüm bunların başında bozulmamış ve temiz bir doğal çevrede aktif bir tatil olarak özetlenmektedir.

Osmaniye, Çukurova'nın doğusunda bulunmakta olup tarihi eski dönemlere kadar uzanmaktadır. İlk çağlardan itibaren Hitit, Asur, Pers, Grek, Roma, Bizans gibi devletlerin ve bazı kavimlerin burada yaşadığı bilinmektedir. İlde sonraki dönemlerde Emevi ve Abbasiler yaşamış, Türklerin Anadolu'yu fethi ile 1080'li yıllardan itibaren Türk aşiretleri gelmiştir.

Osmaniye'de Aslantaş Baraj Gölü altında kalan Domuztepe'nin güney ve batı yamaçlarında Neolitik, Kalkolitik, Tunç ve Demir çağlarına ait yerleşimler ortaya çıkarılmıştır. Kadirli ilçesinde Topraktepe höyük, Taşlı höyük, İspir höyük, Hırmıl höyük ve Cevdetiye beldesinde Karataşlı höyük bulunmaktadır. Kaya mezarları, nekropol alanları, kalelerin bazılarının temellerindeki taş malzeme ve duvar işçiliği ile ortaya çıkan mimari öge kalıntıları yörenin Helenistik dönemde de yerleşim yeri olduğunu göstermektedir.

Türkler, Osmaniye yöresine 7. yüzyılda Abbasi ordularıyla gelmiş olup, Harun Reşit'in uçbeyi olan Faraç Bey bölgede kaleler ve yerleşim yerleri kurmuştur. Bölge daha sonra Bizans egemenliğine geçmiştir. Selçuklular zamanında Anadolu'ya gelen Türklerin bir kısmı Adana bölgesine inmiş ve sonrasında Haraz mevkiinde Osmaniye ilk olarak köy şeklinde kurulmuştur.

Osmaniye'nin şehir olarak kurulması, Osmanlı döneminde 1866 yılında "Yeni Vilayetler Nizamnamesi"ne göre Ulaşlı, Tecirli, Cerit, Karayığıt, ve Ağyazı nahiyelerinin

bağlanmasıyla Osmaniye kazasına dönüşmesi ile olur. Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda Fransız işgali altında kalan Osmaniye, 20 Ekim 1921 tarihli Ankara Anlaşması'nı takiben Fransızların bölgeden çekilmeleri üzerine 7 Ocak 1922 tarihinde düşman işgalinden kurtuluş gününü yaşamıştır. Cumhuriyetin ilanı ile sancakların vilayete dönüştürülmesi sürecinde Osmaniye, Cebelibereket adı ile vilayet olmuştur. Haziran 1933'te ise Adana iline bağlı ilçe haline gelen Osmaniye, TBMM'de 23 Ekim 1996 tarihinde yapılan oylama sonucu, 28.10.1996 gün ve 22801 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 24.10.1996 gün ve 4200 sayılı kanun ile yeniden il statüsüne kavuşmuştur.

Osmaniye'nin tarihsel ve kültürel değerlerinin yanında doğal güzellikleri ve kaynakları da ilin turizm potansiyeli açısından büyük önem taşıyan değerleridir. İlin turizm aktiviteleri tarihi ve kültürel mekanların ziyaretleri yanında, dağ ve doğa yürüyüşleri, kuş ve kelebek gözlemciliği, botanik turizmi, yaban hayatı gözlemciliği, yayla turizmi, izcilik faaliyetleri ve kaplıcalara yönelik sağlık turizmidir.

Osmaniye, doğal yapısı itibarıyla yaylalar açısından zengin bir ildir. Eko turizm etkinlikleri arasında yayla turizmine olan talep Osmaniye turizmi açısından önem kazanmaktadır. İlde yer alan yaylalar, doğal güzellikleri, tarihi değerleri ve diğer çekici özellikleri ile turizm açısından potansiyel arz etmektedir.

Osmaniye'nin doğa turizmi potansiyelinin yoğun olduğu yerler, Karatepe-Aslantaş Milli Parkı, Osmaniye [Kastabala] Kuş Cenneti Sulak Alanı ve Bölgesi ve Amanos Dağlarıdır.

Karatepe-Aslantaş Milli Parkının Uzun Vadeli Gelişme Planında öngörülen altyapı ve üstyapı çalışmalarının gerçekleşmesi halinde bölgenin çekiciliği artacaktır.

Osmaniye [Kastabala] bölgesi, il merkezine yakınlığı, ulaşım kolaylığı ve sahanın uygunluğu açısından avantajlı olup, yapılacak ve uygulanacak bir master plan çerçevesinde bölgenin turizm çekiciliğinin artması beklenmektedir.

Amanos Dağlarının doğa turizmi potansiyeli yüksek olup, yaylacılık yoğun olarak yapılmaktadır. Bölgenin en önemli sorunu güvenlik olup, güvenlik sorununun giderilmesiyle bölgenin turizm talebi artabilecektir.

2.4.3.2.1. Osmaniye'deki Tarihi ve Turistik Yerler ve Turizm Aktiviteleri

Müzeler ve Ören Yerleri:

Karatepe-Aslantaş Açık Hava Müzesi: Karatepe-Aslantaş, Kadirli ilçesinde M.Ö. 8.yy'da geç Hitit döneminde, kendisini Adana ovası hükümdarı olarak tanıtan Asavitas tarafından, kuzeydeki vahşi kavimlere karşı sınır kalesi olarak kurulmuştur. Kalenin batısında, güney ovalarını Orta Anadolu yaylasına bağlayan kervan yolu, doğusunda Ceyhan Irmağı ve Aslantaş baraj gölü yer almaktadır. Kalenin her iki kapısı üzerinde ve kutsal heykel üzerinde bulunan Fenikece ve Hiyeroglif yazı metinlerinin çözümlenmesi ile Anadolu'da

M.Ö. 2 bin yılının başlarına kadar uzanan hiyeroglif yazıların nihai çözümüne olanak sağlayan Karatepe-Aslantaş yazıtları uluslararası bir üne kavuşmuştur.

Aslantaş denilen ve bir boğa kaidesi olan kaide ve yanındaki yazılı kabartmaların bulunduğu demir çağı kalenin kalıntılarının ilk defa keşfi 1945 yılına kadar uzanmaktadır. 1952 yılında Prof. Halet Çambel ve İtalyan uzmanların kabartmaları kapalı bir müzeye taşımadan, yerinde bırakarak restorasyon ve konservasyon çalışmalarına başlamaları ve 1957 yılında kalıcı saçakların yapılması ile Türkiye'nin ilk açık hava müzesi kurulmuş olur. Kaleyi çevreleyen alan 1958 yılında Milli Park ilan edilerek kale ve doğal çevresi korumaya alınmakla beraber, yapılan itirazlara rağmen Ceyhan Nehri üzerine inşa edilen Aslantaş Barajı kalenin bulunduğu tepe ve karşı kıyıda bulunan tarihi katmanlara sahip Domuztepe'nin eteklerinde bir göl oluşturmıştır.

Kastabala-Hierapolis: Kastabala, Çukurova [Kilikya] olarak bilinen bölgede, Osmaniye'nin 12 km kuzeybatısında bulunan, küçük bir ovaya hakim çıkıntı üzerinde yer alan Ortaçağ kalesi etrafında konumlanmış antik bir kenttir. Bölgenin yüzey buluntuları Kastabala tarihinin M.Ö. 2.-1. Bin ile Roma İmparatorluğu dönemlerine uzandığını ve kentin Orta ve Geç Bizans dönemlerinde önemini kaybettiğini, Haçlı seferleri ile tahribata uğradığını ve terk edildiğini belgelemiştir. Kentin sınırları güneyde Ceyhan Nehri, kuzeyde Karatepe, batıda Kırmıtlı Kuş Cenneti arasındadır. Kent merkezi surlarla çevrili olup, ilk savunma sisteminin M.S. 4. yüzyılda inşa edildiği tahmin edilmektedir. Kent planlama tekniklerinin geliştirildiği Anadolu'nun batı ve güney kıyı merkezlerindeki uygulamalara paralel, planlı kentleşmenin en üst düzeyde uygulandığı yerleşim yerlerinden Kastabala'nın Artemis Perasia kült merkezi olması kentte dinsel, siyasi, toplumsal ve ekonomik aktivitelerin gerçekleşmesini sağlamıştır.

Kaleler :

Toprakkale Kalesi: Tarihi M.Ö. 2000'li yıllara uzanan kale, Abbasiler döneminde Harun Reşit zamanında (8.yy) yeniden yapılandırılmış olup, Osmaniye-Adana ve Hatay yollarının kavşak noktasındadır.

Hemite Kalesi: Osmaniye-Kadirli yolu üzerinde Ceyhan Nehri kıyısındadır. Yapıldığı dönem bilinmemekle birlikte Hitit kabartması bulunan kale, Gökçedam [Hemite] köyünde olup, Osmaniye'ye 20 km uzaklıktadır.

Harun Reşit Kalesi: Düziçi ilçesinde bulunan kale, 799 yılında Harun Reşit'in uç beyi Faraç Bey tarafından yaptırılmıştır. Askeri önemi büyük olan bu yöre ve kaleye Türk mücahitleri yerleştirilmiştir. Doğal kayalıklar üzerine inşa edilen kale, sırasıyla Bizanslılar, Memluklar ve Mısırlıların eline geçmiştir. Özgün planı korunan kalenin bulunduğu alanda Türkiye'de az bulunan endemik bitki türü Adana çiğdemi bulunmakta olup, burası doğal sit alanı olarak tescil edilmiştir. 2011 yılında restore edilen kale Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ziyarete açılmıştır.

Çardak Kalesi: Romalılar döneminden kalma kale, Osmaniye'nin doğusunda ve 6 km uzaklıktadır. Bölgedeki kervan ticaretini koruma amaçlı, askeri bir kaledir.

Savranda Kalesi: Osmaniye'nin doğusunda, 30 km uzaklıkta, Kalecik Barajının yanında yer almaktadır. Ortaçağ'dan kalan kale, birkaç defa yenilenmiş olup, doğa güzellikleri içinde görülmeye değer durumdadır.

Karafenk Kalesi: Hasanbeyli İlçesinde bulunan kalenin tarihi antik dönemlere kadar uzanmaktadır. Gözetleme kalesi şeklinde konumlandırılmış kale, buradan geçişleri engellemek ve can güvenliğini sağlamak amaçlıdır.

Babaoğlan Kalesi: Babaoğlan köyünün hakim tepesi üzerinde yer alan kalenin, ata binmiş süvari kabartmasına dayanılarak, Hierapolis-Kastabala kentinin kurucusu ve kralı Tarkondimotos tarafından M.Ö. 39 yılında yaptırıldığı tahmin edilmektedir.

Camiler:

Ala Cami: Kadirli İlçe merkezinde bulunan cami bölgenin önemli anıtsal yapılarından birisidir. Romalılar tarafından 2. yüzyılda tapınak olarak yapılmış, Doğu Roma döneminde 5. yüzyılda kiliseye dönüştürülmüştür. İç ve dış avlusunda taban mozaikleri bulunan yapı, Dulkadiroğlu döneminde mihrap ve minare eklenerek camiye çevrilmiştir. Ala Camii, üç farklı dönem ve inanın aynı yapıda izlerinin olması nedeniyle Anadolu tarihinin ve kültürel zenginliğinin önemli simgelerindendir.

Ağcabey Cami: Bahçe ilçesi belediye meydanında bulunan cami Ağca Bey Vakfı'na aittir. Caminin kitabesinde 1809 yılında Ağca Bey tarafından yaptırıldığı belirtilmektedir.

Envar-ül Hamit Cami: Tarihi cami 1890 yılında Hacı Hüseyin Efendi ve Hacı Bicik Efendi tarafından yaptırılmıştır.3000 kişi kapasiteli cami 1930 yılında restore edilmiştir.

Yaylalar:

Zorkun Yaylası: Amanos Dağları üzerinde bulunan yayla, Çukurova Bölgesi ve Osmaniye'nin en önemli ve eski yaylalarındandır. Çam, sedir, köknar ağaçları içindeki yaylanın nüfusu yaz aylarında 60 bin kişiye ulaşmaktadır. Yaylanın uzaklığı 26 km olup, kamp kurmaya ve sosyal ihtiyaçlara yönelik tesisin bulunduğu yaylada her Ağustos ayında geleneksel çocuk şenliği yapılmaktadır.

Maksutoğlu Yaylası: Kadirli'nin 45 km kuzeyinde bulunan yaylada, yöresel ahşap evler, kızılçam, sedir, kiraz ve ardıç ağaçları ile bir arada bulunmaktadır.

Bağdaş Yaylası: Sumbas ilçesindeki yayla iki tepe arasında kurulmuştur. Çam, ardıç, köknar, ve sedir ormanları ile çevrelenen yaylada kamp kurulabilir ve piknik yapılabilir.

Hasanbeyli-Alman Pınarı Yaylası: Bölgenin en eski yaylalarından olup, bağlar ve bahçeler arasında

kurulmuştur. Yaylada kır lokantası, kahve, bakkal ve fırın mevcuttur ve kamp kurulabilir, piknik yapılabilir.

Mağaralar:

Karapınar mevkiinde yer alan Çançan Mezar Mağaralarının Roma dönemine ait olduğu tahmin edilmektedir.

Kaplıcalar:

Haruniye Kaplıcaları: Osmaniye'ye 47km, Düziçi'ne 15 km uzaklıkta olan kaplıcalar, Düldül Dağı eteklerinde faaliyette olup, termal turizm açısından önemlidir. Haruniye kaplıcalarının debisi 25 lt/sn akım değerinde olup, termal yatak arz kapasitesi 345 kişi/gün'dür. Kaplıcanın, cilt hastalıkları, romatizma, siyatik, kadın hastalıkları, nevroloji, polinevit gibi hastalıklara iyi geldiği bilinmektedir.

Kadirli Kaplıcası: Kadirli ilçesinde bulunan Kokar kaplıcaları da faaliyette olup şehrin kuzeyinde yer almaktadır. Kaplıca, çeşitli cilt hastalıklarını tedavi edici özelliğe sahiptir.

Dağ ve Doğa Yürüyüşleri:

Osmaniye ilinde, sivil toplum örgütleri ve vatandaşlar tarafından kullanılan önemli dağ ve doğa yürüyüş güzergahları bulunmaktadır. Bu güzergahlar şöyledir:

- İl merkezine 30 km uzaklıktaki Kaypak Köyü [yaylası] başlangıç noktası olan, Karaçay mesire yeri bitiş noktası olan 50 km uzunluğundaki güzergah,
- Karaçay mesire yerinden başlayıp Karaçay Vadisi [deresi] boyunca 30 m yüksekliğindeki şelaleye kadar 5 km uzunluğundaki güzergah,
- Karacaoğlan Köyü kaya mezarlarından Sabun Çayı boyunca Sabun Şelalesinde son bulan 6 km uzunluğunda güzergah,
- Osmaniye Dağcılık Kulübü'nün düzenlediği gidiş-dönüş 12 km olan Düldül Dağı tırmanış güzergahı,
- Karatepe Köyü yakınlarında olan ve zirveye ulaşıldığında görkemli bir panoramik görüntü [Aslantaş Baraj Gölü, Osmaniye, Kadirli ve Düziçi şehirlerinin görüntüsünü kapsayan] sunan, gidiş-dönüş 6 km uzunluğunda yürüyüş parkuru.
- Bahçe İlçesinde İnderesi Köyü Dişbudak mevkiinde, Yukarıarıcaklı Köyü Karaoluk mevkiinde ve Kızılaç Köyü Kocaçınar mevkiinde üç adet doğa yürüyüş parkuru.

Kuş, Kelebek ve Yaban Hayatı Gözlemciliği:

Kuş gözlemciliği Kastabala Vadisi ve Ceyhan Nehri'nin sulak alan havzasında yapılmaktadır. Osmaniye'ye 15 km uzaklıkta olan Kastabala Vadisi Kırmıtlı Kuş Cenneti, yalıcapkını kuş türlerinin üçünün birden bulunduğu ender doğa alanlarındandır. Türkiye'deki yedi balıkçıl kuş türünün bulunduğu bölgede tespit edilmiş 250 kuş türü bulunmaktadır.

Kelebek gözlemciliği ilde, Kastabala Vadisi, Zorkun Yaylası, Türkü Yazısı, Kengerli Yaylası, Gökçedağ, Kalecik ve Kışnaz köyleri, Yarbaşı Beldesi, Güzelyurt Köyü, Sabun Çayı Kanyonu, Düldül Dağı, Akçadağ, Kızılaç Köyü, Yırce Yaylası, Bağdaş Yaylası, Çiçeklidere Köyü, Maksutoğlu Yaylası, Küçük ve Büyük Turna yaylaları, ve Toprakkale bölgeleri olup, Osmaniye Korkutata Kelebek Gözlem Topluluğu tarafından 176 kelebek türü gözlemlenmiştir.

Yaban hayatı gözlemciliği, Zorkun Yaylası Yaban Hayatı Geliştirme Sahası, Kastabala Vadisi ve Karatepe-Aslantaş Milli Parkı içinde yapılabilir. Sözkonusu alanlarda karaca, kurt, yaban domuzu, sansar, tilki, porsuk, kirpi , tavşan, sincap gibi memeli hayvanların gözlemlenmesi mümkündür.

Botanik Turizmi:

Osmaniye il sınırları içinde yer alan Amanos Dağları, Gökçedağ, Akçadağ, Bağdaş Yaylası , Düldül Dağı ve Karatepe-Aslantaş Milli Parkı botanik turizmi açısından önemlidir. Karatepe-Aslantaş Milli Parkı florası, Amanos Dağları ve Doğu Toroslarla bağlantılı coğrafi konumu itibarıyla Akdeniz kuşağı özellikleri göstermektedir. Bölgede 50-600 m'lik yükseltiler arasında arızalı topografik yapıda, kserofitik çalı ve orman toplulukları yayılmış, dere, ırmak ve göl kenarlarında farklı bitki örtüsü oluşmuştur. Bölgede orman alt örtüsünde ve maki örtüsü içinde bulunan endemik bitki türleri botanik turizmi açısından önem arz etmektedir.

2.4.3.2.2. Osmaniye Turizm Arz ve Talebi

Osmaniye'de İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün verilerine göre 2017 yılı itibarıyla, nitelikli turizm arzını oluşturan,

Tablo 94: Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye'de Turizm Belgeli Tesisler [2016]

	Turizm Yatırım Belgeli			Turizm İşletme Belgeli			Toplam		
	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Kapasitesi	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Kapasitesi	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Kapasitesi
Osmaniye	3	231	466	3	213	413	6	444	879
TR63	25	2.834	5.892	95	4.089	8.158	120	6.923	14.050
Türkiye	1.135	144.616	312.912	3.641	426.981	899.881	4.776	571.597	1.212.793
Osm./TR63 [%]	12,00	8,15	7,91	3,16	5,21	5,06	5,00	6,41	6,26
Osm./Türkiye [%]	0,26	0,16	0,15	0,08	0,05	0,05	0,13	0,08	0,07
TR63/Türkiye [%]	2,20	1,96	1,88	2,61	0,96	0,91	2,51	1,21	1,16

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı

Osmaniye ilinde, 2016 yılı itibarıyla 5 adet belediye belgeli konaklama tesisi bulunmakta olup bu tesislerdeki oda sayısı 118 ve yatak sayısı 250'dir. Belediye belgeli tesislerde de Osmaniye ilinin payının Türkiye genelinde ve bölgede çok düşük olduğu görülmektedir. Türkiye genelinde belediye belgeli tesis sayısı, oda sayısı ve yatak sayısı açısından ilin payı %0,001, TR63 Bölgesinde de %0,02'dir.

turizm işletme belgeli 3 adet, turizm yatırım belgeli 4 adet ve belediye belgeli 12 adet tesis bulunmaktadır. Turizm işletmeli belgeli [5, 3 ve 2 yıldızlı] konaklama tesislerinin toplam oda sayısı 216, yatak kapasitesi 422, turizm yatırım belgeli tesislerin [4 ve 3 yıldızlı] toplam oda sayısı 227, yatak kapasitesi 462 ve belediye belgeli tesislerin toplam oda sayısı 339 ve yatak kapasitesi 688'dir. Turizm yatırım belgeli tesislerin 3'ü 2017 yılında işletmeye açılmıştır. İlde 11 adet A Grubu turizm işletme belgeli seyahat acentesi bulunmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre, Osmaniye ilinde turizm yatırım belgeli ve turizm işletme belgeli tesis sayısı, oda sayısı ve yatak kapasitesi, Türkiye ve TR63 Bölgesi ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Osmaniye ilinde, 2016 yılı itibarıyla 3 adet turizm yatırım belgeli ve 3 adet turizm işletme belgeli otel bulunmakta olup, toplam oda sayıları 444, toplam yatak kapasitesi ise 879'dur.

Denize kıyısı bulunmayan Osmaniye'nin tatil amaçlı turizm aktiviteleri çok düşük düzeylerde olup, turizm potansiyeli, tarihsel, kültürel ve doğal değerlerine yöneliktir. İlin Türkiye ve TR63 Bölgesi içindeki yeri incelendiğinde, Türkiye genelindeki turizm yatırım ve işletme belgeli tesisler içerisinde payının tesis, oda ve yatak sayısı itibarıyla %0,001, TR63 Bölgesinde ise tesis sayısında payının %0,05, oda ve yatak sayısında %0,06 olduğu görülmektedir. İlin turizm sektöründe, gerek Türkiye genelinde gerekse bölge içinde payının son derece düşük olduğu görülmektedir. Turizm sektöründe varlığının artırılması kültürel, tarihsel ve doğal değerlerinin tanıtımı ile mümkün olabilir.

Tablo 95: Osmaniye Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri (2016)

	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Kapasitesi
Osmaniye	5	118	250
TR63 Bölgesi	260	5.525	13.485
Türkiye	9.186	224.137	496.538
Osmaniye/TR63 Bölgesi	0,02	0,02	0,02
Osmaniye/Türkiye	0,001	0,001	0,001
TR63 Bölgesi/Türkiye	0,03	0,02	0,03

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tablo 96: Osmaniye Turizm Yatırım ve İşletme Belgeli Tesisler Konaklama ve Geceleme İstatistikleri Karşılaştırması (2016)

	Osmaniye	TR63 Bölgesi	Türkiye	Osmaniye/TR63	Osm./Türkiye
Tesise Giriş Sayısı (Kişi)					
Yabancı	1.728	33.941	14.269.381	0,05	0,00
Yerli	28.372	429.610	22.676.261	0,07	0,00
Toplam	30.100	463.551	36.945.642	0,06	0,00
Geceleme					
Yabancı	9.652	81.517	65.793.316	0,12	0,00
Yerli	46.109	701.114	46.752.171	0,07	0,00
Toplam	55.761	782.631	112.545.487	0,07	0,00
Ortalama Kalış Süresi (Gün)					
Yabancı	5,6		4,6		
Yerli	1,6		2,1		
Toplam	1,9		3,0		
Doluluk Oranı (%)					
Yabancı	6,29		24,26		
Yerli	30,07		17,24		
Toplam	36,36		41,51		

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Tablodan görüldüğü gibi, 2016 yılı itibarıyla Türkiye genelinde toplam tesise geliş sayısı 36.945.642 olup, Osmaniye'nin payı sıfır düzeyindedir. TR63 bölgesinde tesise geliş sayısının %0,06'sı Osmaniye'ye ait olup bölgedeki diğer illere göre turizm aktiviteleri açısından Osmaniye daha kötü durumdadır.

Türkiye genelinde 2016 yılı itibarıyla, turizm yatırım ve işletme belgeli tesislerde geceleme sayısı toplam 112.545.487'dir. Osmaniye'nin geceleme sayısı açısından Türkiye genelinden aldığı pay 0 düzeyinde olup, TR63 bölgesinde %0,07 gibi çok düşük düzeydedir.

Turizm yatırım ve işletme belgeli tesislerde ortalama kalış süresi Türkiye genelinde 3,0 iken, Osmaniye'de 1,9'dur. Yabancı turistlerin ilde kalış süreleri Türkiye

Osmaniye ilindeki turizm işletme belgeli konaklama tesisleri, Türkiye ve TR63 Bölgesiyle, tesislere geliş, geceleme, ortalama kalış süresi ve doluluk oranları açısından incelendiğinde ilin ve bölgenin, potansiyelinin altında değerlere sahip olduğu görülmektedir. 2016 yılı verileri Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda verilmiştir.

ortalamalarının üzerindeyken (Osmaniye 5,6, Türkiye 4,6) yerli turistlerin ortalama kalış süresi Türkiye genelinin altındadır (Osmaniye 1,6, Türkiye 2,1).

Turizm yatırım ve işletme belgeli tesislerin doluluk oranı 2016 yılı itibarıyla Türkiye genelinde %41,51 dolayında iken, Osmaniye'de bu oran %36,36'dır. Doluluk oranlarında Türkiye ortalamasında yabancı turistler daha ağırlıklı olmasına karşın [%24,26], ilde yerli turistlerin yarattığı doluluk oranı [%30,07], Türkiye geneline [%17,24] göre daha yüksektir.

Belediye belgeli konaklama tesisleri için 2016 yılı itibarıyla Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye geneli tesise geliş, geceleme sayısı, ortalama kalış süresi ve doluluk oranları karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 97: Osmaniye Belediye Belgeli Tesislerin Konaklama ve Geceleme İstatistikleri Karşılaştırması (2016)

	Tesise Geliş Sayısı			Geceleme Sayısı			Ortalama Kalış [Gün]			Dol. [%]
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yab.	Yer.	Top.	
Osmaniye	153	20.753	20.906	391	26.741	27.132	2,6	1,3	1,3	29,7
TR63 Bölgesi	21.913	315.738	337.651	60.940	540.297	601.237				
Türkiye	3.778.493	18.659.732	22.438.225	11.667.057	30.099.393	41.766.450	3,1	1,6	1,9	29,9
Osmaniye/TR63	0,007	0,066	0,62	0,006	0,049	0,045				
Osmaniye/Türkiye	0,000	0,001	0,001	0,000	0,001	0,001				

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Türkiye genelinde belediye belgeli tesislerde, toplam tesise geliş sayısı 22.438.225 olup, Osmaniye'nin payı sıfır düzeyindedir. Osmaniye, TR63 Bölgesi tesise giriş sayılarından ise %0,62 gibi çok düşük oranda pay almaktadır. Aynı şekilde, Türkiye genelinde 2016 yılı itibarıyla, belediye belgeli tesislerde geceleme sayısı toplam 41.766.450 olup Osmaniye'nin payı sıfır düzeyindedir. Toplam geceleme sayılarında Osmaniye ili, TR63 Bölgesi'nden ise %0,045 gibi çok düşük düzeyde pay almaktadır.

Belediye belgeli tesislerde ortalama kalış süresi Türkiye genelinde 1,9 gün iken Osmaniye 1,3 gün ile Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Türkiye'de yabancı turistlerin ortalama kalış süresinin 3,1 gün, Osmaniye'de ise 2,6 gün olduğu, yerli turistlerin Türkiye'de ortalama kalış süresinin 1,6 gün, Osmaniye'de ise 1,3 gün olduğu görülmektedir.

Belediye belgeli tesislerin doluluk oranı 2016 yılı itibarıyla Türkiye genelinde %29,9 iken, Osmaniye'de doluluk oranı %29,7 düzeyindedir.

Turizm açısından Türkiye geneli, TR63 Bölgesi ve Osmaniye karşılaştırıldığında, TR63 Bölgesi'nin Türkiye genelinden turizm faaliyetleri açısından çok düşük düzeylerde pay alabildiği, Osmaniye'nin payının Türkiye genelinde sıfır düzeyinde, bölge içinde de önemsiz oranlarda pay aldığı görülmektedir.

Osmaniye'de turizm faaliyetleri, tarihsel, kültürel ve doğa turizmi ile sağlık turizmüne yönelik değerlerin tanıtım faaliyetleri ile artırılabilir. İlde nitelikli turizm arzına yönelik konaklama tesisleri Merkez ilçe Osmaniye ve Kadirli ilçesinde bulunmakta olup, merkez ilçe turizm açısından ön plandadır.

Özet olarak;

- Denize kıyısı bulunmayan Osmaniye'nin tatil odaklı turizm aktiviteleri çok düşük düzeylerde. İl turizmi tarih, kültür, doğa ve sağlık turizmüne yöneliktir.
- İlin turizm aktiviteleri tarihi ve kültürel mekanlarının ziyaretleri yanında dağ ve doğa yürüyüşleri, kuş, kelebek, yaban hayatı gözlemciliği, botanik turizmi, yayla turizmi, izcilik faaliyetleri ve sağlık turizmidir.
- Osmaniye'nin doğa turizmi potansiyelinin yoğun olduğu yerler, Karatepe-Aslantaş Milli Parkı, Osmaniye (Kastabala) Kuş Cenneti Sulak Alanı ve Bölgesi ve Amanos Dağlarıdır.
- Karatepe-Aslantaş Milli Parkının Uzun Vadeli Gelişme Planında öngörülen altyapı ve üstyapı çalışmalarının gerçekleşmesi halinde bölgenin çekiciliği artacaktır. Osmaniye (Kastabala) bölgesi, il merkezine yakınlığı, ulaşım kolaylığı ve sahanın uygunluğu açısından avantajlı olup, yapılacak ve uygulanacak bir master plan çerçevesinde bölgenin turizm çekiciliğinin artması beklenmektedir. Amanos Dağlarının doğa turizmi potansiyeli yüksek olup, yaylacılık yoğun olarak yapılmaktadır. Bölgenin en önemli sorunu güvenlik olup, güvenlik sorununun giderilmesiyle bölgenin turizm talebi artabilecektir.
- İlin Türkiye genelinde turizm yatırım ve işletme belgeli tesisler içerisindeki payı tesis, oda ve yatak sayısı itibarıyla %0,001, TR63 Bölgesinde tesis sayısında %0,05, oda ve yatak sayısında %0,06 gibi çok düşük düzeylerde.
- İlde turizm yatırım ve işletme belgeli tesislerin doluluk oranı 2016 yılı itibarıyla %36,36'dır (Türkiye'de %41,51). Doluluk oranının %30,07'si yerli turistlere aittir.
- İlde nitelikli turizm arzına yönelik konaklama tesisleri Osmaniye Merkez ve Kadirli ilçesinde bulunmakta olup Merkez ilçe turizm açısından ön plandadır.
- Osmaniye'de turizm faaliyetleri tarihsel, kültürel ve doğa turizmi türleri ile sağlık turizmüne yönelik değerlerin tanıtım faaliyetleri ile artırılabilir.

2.4.3.3. Bankacılık

Osmaniye’de 2016 yılı sonu itibarıyla 12 banka, bankacılık faaliyetinde bulunmaktadır. İlde faaliyette bulunan bankaların 3’ü kamusal sermayeli mevduat bankası, 5’i özel sermayeli mevduat bankası, 4’ü de Türkiye’de kurulmuş yabancı sermayeli bankadır. Türkiye genelinde ise 2016 yılı itibarıyla faaliyet gösteren banka sayısı 46’dır.

Osmaniye’de 2010 yılında 26 olan şube sayısı, 2016 yılı sonu itibarıyla, %53,8 oranında artarak toplam 40’a yükselmiştir.

Tablo 98: Osmaniye ve Türkiye Geneli Bankacılık İstatistikleri

	Osmaniye			Türkiye		
	2010	2016	Değişim [%]	2010	2016	Değişim [%]
Banka Sayısı	13	12	-7,7	49	47	-6,1
Şube Sayısı	26	40	53,8	9.400	10.701	13,8
Şube Başına Düşen Kişi Sayısı	18.432	13.054	-2,9	7.843	7.459	-4,9
Kişi Başına Mevduat (TL)	1.319,5	3.171	140	7.589	17.389	129,1
Kişi Başına Kredi (TL)	2.090,7	6.248	199	6.111	20.327	232,6
Mevduat (Milyon TL)	632,4	1.656	162	559.496	1.387.900	148,1
Kredi (Milyon TL)	1.002	3.262	226	450.526	1.622.377	260,1
Kredi/Mevduat Oranı	158	197	24,7	80,5	116,9	45,2
Şube Başına Düşen Mev. (Milyon TL)	24	41	70,8	59,5	130	118,5
Şube Başına Düşen Kredi (Milyon TL)	39	82	110,3	47,9	151	215,2

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

2016 yılı itibarıyla, Türkiye genelinde banka şubesi sayısı 10.701 olup Osmaniye Türkiye genelinden %0.37 oranında pay almaktadır. Osmaniye’nin Hasanebeyli İlçesinde banka şubesi bulunmayıp Merkez ilçede 20 adet, Kadirli’de 11 adet, Düziçi’nde 5 adet, Toprakkale’de 2 adet, Bahçe ve Sumbas ilçelerinde 1’er adet şube bulunmaktadır. Banka şubelerinin %50’si Merkez ilçede, %27,5’i de Kadirli ilçesindedir. Osmaniye’de, bankacılığın sanayi, ticaret, turizm ve hizmetler alanında ekonomik aktivitelerin yoğun olduğu ve nüfusun fazla olduğu merkezlerde yoğunlaştığı görülmektedir.

Osmaniye ili, 2016 yılı itibarıyla, illere göre şube başına ortalama nüfus sıralamasında 13.054 kişi ile 17. sırada yer almaktadır. Türkiye genelinde ise, şube başına düşen ortalama nüfus 7.459 kişi olup, ilde banka şubelerinin Türkiye ortalamasına göre daha yüksek sayıda kişiye hizmet verdiği görülmektedir. Buna göre, Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında Osmaniye’nin bankalaşma oranının, Türkiye ortalamasının çok altında kaldığı anlaşılmaktadır. İl, Türkiye geneline göre ilde bulunan banka sayısı açısından 57. sırada, şube sayısı açısından da 48. sırada yer almaktadır.

Osmaniye’de 2016 yılı itibarıyla 163 adet ATM, 9.754 adet POS kullanılmakta olup, ATM ve POS sayısı açısından

Osmaniye iller arası sıralamada 48. sırada yer almaktadır. Türkiye’de ATM başına düşen kişi sayısı 1.801 iken Osmaniye’de 3.204, yine Türkiye’de POS başına düşen kişi sayısı 32 iken Osmaniye’de 54’tür. Türkiye geneli ile karşılaştırma yapıldığında, Osmaniye’de bankacılık altyapısı ve teknoloji kullanımının Türkiye ortalamalarının altında kaldığı görülmektedir.

Mevduat:

Osmaniye’de **mevduat hacmi**, 2010 yılına göre %162 oranında artarak, 2016 yılında 1.656 Milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde Türkiye’deki mevduat artışı %148,1 olarak gerçekleşmiştir. İlin Türkiye toplam mevduatından aldığı pay %0,01’dir. Osmaniye mevduat büyüklüğü açısından tüm iller arasında ise 60. sırada yer almaktadır.

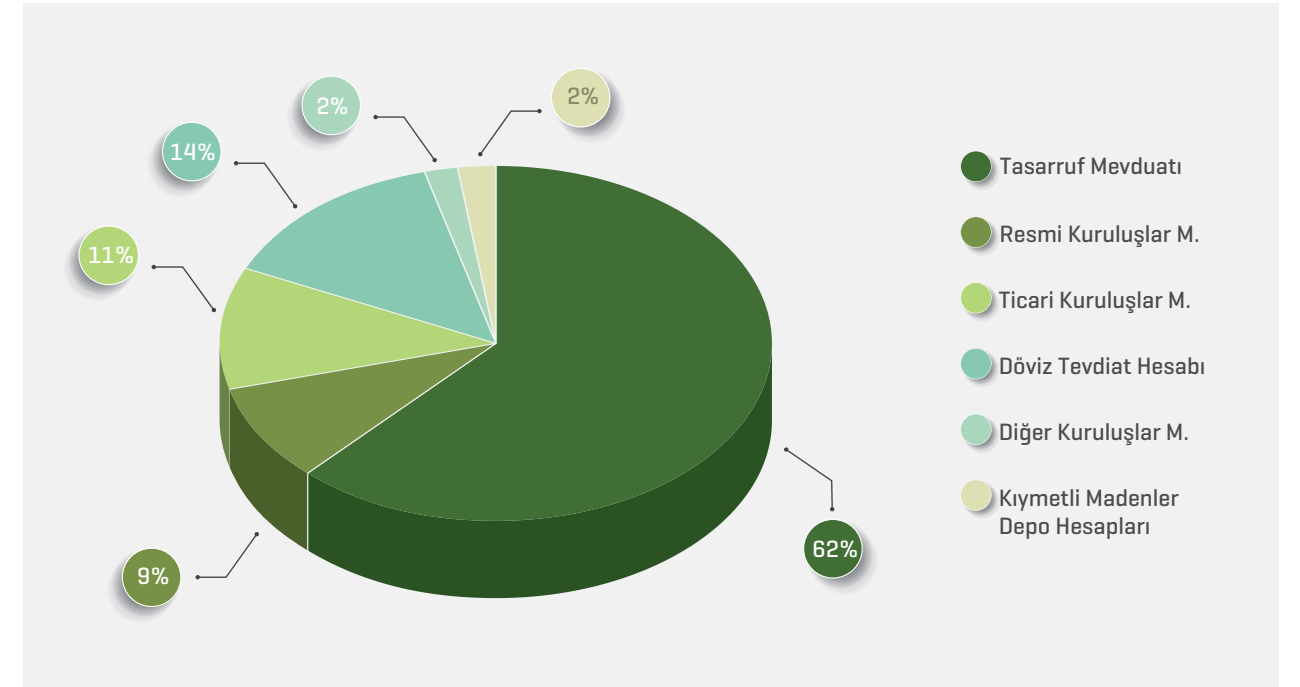
İlde kişi başına düşen banka mevduatı 2010 yılına göre %140 oranında artarak 2016 yılında 3,171 TL olarak gerçekleşmiştir. Türkiye genelindeki kişi başına düşen mevduat tutarı ise 17.389 TL olup Osmaniye’de kişi başına düşen mevduatın 5,5 katı kadardır. Osmaniye’de şube başına düşen mevduat tutarı da 41 Milyon TL ile 130 Milyon TL olan Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır.

Tablo 99: Mevduatın Türlerine Göre Dağılımı (2016)

Mevduat Türleri	Osmaniye		TR63		Türkiye	
	Milyon TL	%	Milyon TL	%	Milyon TL	%
Tasarruf Mevduatı	1.024	61,9	8.236	46,8	479.967	32,8
Resmi Kuruluşlar Mevduatı	149	9,0	646	3,7	56.501	3,9
Ticari Kuruluşlar Mevduatı	175	10,6	1.585	9,0	218.274	14,9
Bankalar Mevduatı	0	0,0	0	0,0	85.192	5,8
Döviz Tevdiat Hesabı	235	14,2	6.592	37,5	562.278	38,4
Diğer Kuruluşlar Mevduatı	34	2,0	307	1,7	46.381	3,2
Kıymetli Madenler Depo Hesapları	38	2,3	224	1,3	14.251	1,0
Toplam	1.656	100,0	17.592	100,0	1.462.844	100,0

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

Grafik 22: Osmaniye’de Mevduatın Türlerine Göre Dağılımı

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

Mevduatın türlerine göre dağılımı incelendiğinde Osmaniye’de tasarruf mevduatının %61,9 ile en önemli mevduat türü olduğu, ikincil olarak ta %14,2 ile mevduatın döviz tevdiat hesabında toplandığı görülmektedir. İlin Türkiye genelinden farklı olarak döviz yerine, Türk Lirası tasarruf eğiliminde olduğu görülmektedir.

Kredi:

Osmaniye’de **kredi hacmi**, 2010 yılına göre %226 oranında artarak 2016 yılında 3.262 Milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye’de ise 2016 yılında 1.704.762 Milyon TL banka kredisi kullanılmış olup bu miktarın %0,19’u Osmaniye’ye aittir. Osmaniye ili kredi kullanımında iller sıralamasında 46. sırada yer almaktadır.

Osmaniye’de 2016 yılı itibarıyla nüfus başına düşen ortalama kredi miktarı 6.248 TL olup 20.327 TL olan Türkiye ortalamasının altındadır. Osmaniye’de şube başına düşen ortalama kredi tutarı ise 82 Milyon TL olup 151 Milyon TL olan Türkiye genelinin altında kalmaktadır.

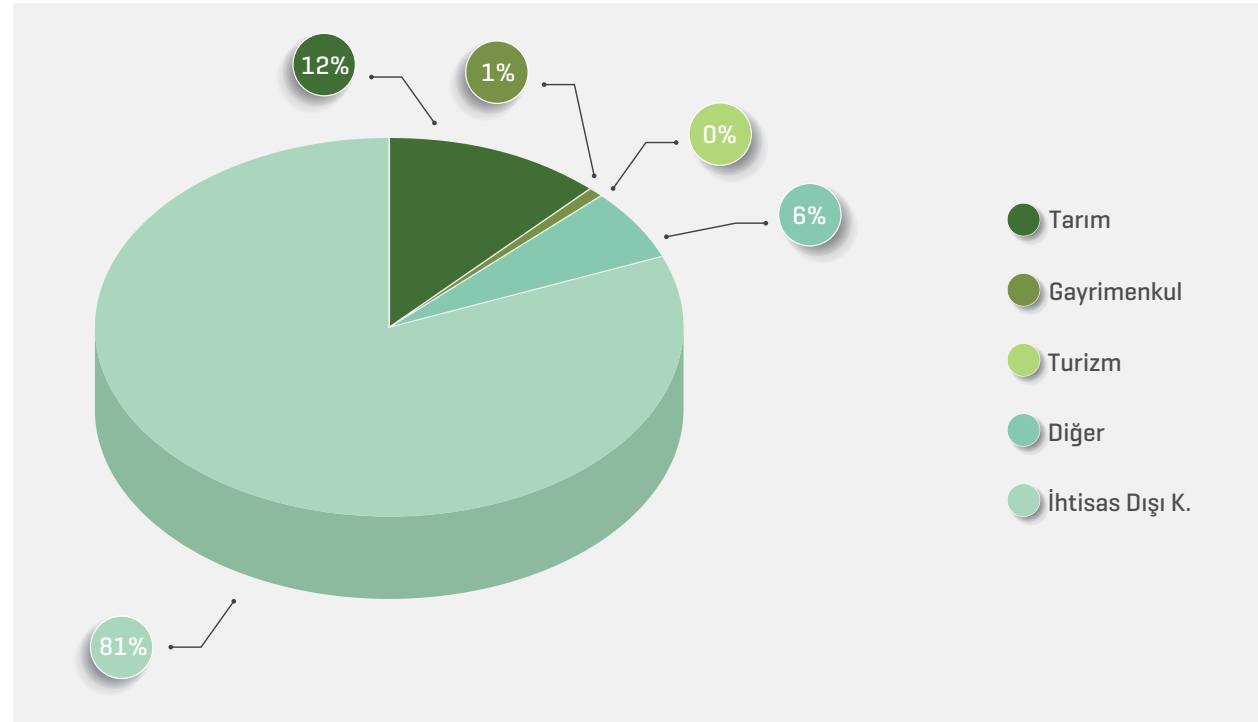
Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye banka kredilerinin türlerine göre dağılımı ise aşağıdaki tabloda verilmektedir:

Tablo 100: Kredilerin Türlerine Göre Dağılımı (2016)

Kredi Türleri	Osmaniye		TR63		Türkiye	
	Milyon TL	%	Milyon TL	%	Milyon TL	%
Tarım	387	11,9	2.185	6,6	56.898	3,3
Gayrimenkul	18	0,5	225	0,7	4.185	0,2
Mesleki	0	0,0	6	0,0	332	0,1
Denizcilik	0	0,0	0	0,0	24	0,0
Turizm	2	0,1	18	0,1	2.456	0,2
Diğer	210	6,4	1.286	3,8	48.062	2,8
İhtisas Dışı Krediler	2.644	81,1	29.603	88,8	1.592.806	93,4
Toplam	3.262	100,0	33.323	100,0	1.704.762	100,0

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

Grafik 23: Osmaniye’de Kredilerin Türlerine Göre Dağılımı

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

İlde kullanılan toplam kredilerin, türlerine göre dağılımı incelendiğinde Osmaniye’de en fazla kredi kullanımının %81,1 oranı ile ihtisas dışı kredilerde olduğu, ikincil olarak ta %11,9 oranında tarım kredisi kullanıldığı görülmektedir. İlde, ihtisas kredileri içinde yer alan tarım kredilerinin toplam krediler içindeki payının Türkiye genelinden [%3,3] yüksek olduğu görülmektedir.

Kredi/Mevduat Oranı:

Bankacılık sektöründe Türkiye genelinde kredi/mevduat oranının 2010 yılında %80,5 düzeyinde iken 2016 yılında

%116,9’a yükseldiği görülmektedir. Osmaniye’de ise kredi/mevduat oranındaki artış hızının Türkiye genelinden daha fazla olduğu, 2010’da %158 olan oranın, 2016’da %197’ye yükseldiği görülmektedir. Osmaniye’de kredi artış hızının ve kredi tutarının, mevduat artış hızı ve mevduat tutarının oldukça üzerinde seyretmesi, kredi/mevduat oranındaki yükselmenin de şiddetini artırmıştır. Başka bir ifadeyle, bankacılık göstergelerinin genellikle Türkiye ortalamalarının altında seyrettiği ilde, borçlanma eğilimi tasarruf eğiliminin üzerinde gelişme kaydetmektedir.

Özet olarak;

- Osmaniye’de 2016 yılı itibarıyla 12 banka bankacılık faaliyetinde bulunmakta olup, banka şubelerinin %50’si Osmaniye merkezde, %27’si Kadirli ilçesinde bulunmaktadır. İlde bankacılık ekonomik aktivitelerin ve nüfusun fazla olduğu merkezlerde yoğunlaşmıştır.
- İlde şube başına nüfus 13.054 kişi olup Türkiye ortalamasının [7.459 kişi] altındadır. Bankalaşma oranının Türkiye genelinin altında olduğu il, ilde bulunan banka sayısı açısından 57.sırada, şube sayısı açısından da 48.sırada yer almaktadır.
- İl, ATM ve POS kullanımı açısından iller arası sıralamada 48. sırada yer almakta olup, bankacılık altyapısı ve teknoloji kullanımı açısından Türkiye ortalamalarının altındadır.
- Osmaniye, mevduat büyüklüğü açısından iller arasında ise 60. sırada yer almaktadır. İlde tasarruf mevduatı %61,9 ile en önemli mevduat türü olup, ilin döviz yerine, Türk Lirası tasarruf eğiliminde olduğu görülmektedir.
- Osmaniye, kredi kullanımında iller sıralamasında 46. sırada yer almaktadır. İlde en fazla kredi kullanımı %81,1 oranı ile ihtisas dışı krediler ve %11,9 oranı ile tarım kredilerindedir.
- Osmaniye’de kredi artış hızının ve kredi tutarının, mevduat artış hızı ve mevduat tutarının üzerinde seyretmesi, kredi/mevduat oranını 2016’da %197’ye yükseltmiştir. İlde, borçlanma eğilimi tasarruf eğiliminin üzerinde gelişme kaydetmektedir.

3. ALTYAPI OLANAKLARI

Osmaniye’de bulunan yüzeysel sulardan akarsular, Ceyhan Nehri ve Ceyhan Nehrinin yan kollarıdır. İlin akarsuları, Ceyhan Nehri, Kalecik Deresi, Karaçay, Savrun Çayı, Kesiksuyu Deresi, Sabunsuyu Çayı, Yarpuz Çayı, Horu (Hamis) Çayı ve Keşiş Çayı olup, bu akarsulardan enerji üretimi, içme suyu temini, sulama ve sanayide kullanım amaçlı yararlanılmaktadır [Bkz. Coğrafi Durum Bölümü].

Osmaniye’nin yüzeysel sularından baraj gölleri sulama, taşkın, enerji ve içme suyu amaçlı kullanılmaktadır. Ceyhan üzerine kurulu Aslantaş Barajı’ndan sulama, taşkın, enerji ve içme suyu amaçlı yararlanılmaktadır. Berke Barajı da Ceyhan Nehri üzerine kurulu olup, enerji amaçlı kullanılmaktadır. Kalecik üzerine kurulu bulunan Kalecik Barajı sulama ve taşkın amaçlı, Kesiksuyu üzerinde bulunan Mehmetli Barajı sulama, taşkın ve enerji amaçlı kullanılmaktadır.

İlin yüzeysel sularından, Arıklıkış, Köyyeri, Bahçeköy ve Karacaören göletleri de sulama amaçlı kullanılmaktadır.

Osmaniye’nin yeraltı sularının akım yönü Osmaniye Ovasının doğusundan batısına doğrudur ve Karaçay ve Hamus çaylarına boşalmaktadır. Toplam yeraltı suyu rezervi 159,69 hm³/yıl ve tahsis edilen su miktarı 136,24 hm³/yıldır. Yeraltı suyu işletmesine uygun alanda 35 adet işletme kuyusu açılarak 1.590 hektar alanın sulanması planlanmıştır.

İlin su kaynaklarının kalitesi, sulama suyu kalite ölçütlerine göre alınan örneklerde çok iyi ve iyi niteliğinde, sanayi ve yoğun tarım alanlarından alınan örneklerde ise genellikle kullanılabilir niteliktedir. Osmaniye Merkez İlçede bulunan atıksu arıtma tesisinde atıksular arıtılarak Hamus Çayına deşarj edilmektedir. Merkez dışındaki ilçe ve beldelelerde ise atıksu arıtma tesislerinin kurulma ve işletmeye alma süreçleri devam etmektedir.

Osmaniye’de içme ve kullanma suyu tüketimine yönelik istatistikler TR63 Bölgesi ve Türkiye karşılaştırmalı olarak aşağıda verilmektedir.

Tablo 102: Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye Su Tüketim İstatistikleri (2014)

	Türkiye	TR63 Bölgesi	Osmaniye
İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı [%]	97	96	97
Belediyelerde kişi başı çekilen günlük su miktarı [litre/kişi-gün]	203	231	167
Toplam çekilen su miktarı [1000 m ³ /yıl]	5.237.407	243.780	24.022
İçme ve kullanma suyu arıtma tesisi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı [%]	56	*	*
Toplam arıtılan içme ve kullanma suyu miktarı [1000 m ³ /yıl]	2.995.001	*	*
Belediyelerde içme ve kullanma suyu şebekesi için çekilen yüzey suyu miktarı [1000 m ³ /yıl]	2.828.787	15.610	*
Belediyelerde içme ve kullanma suyu şebekesi için çekilen yeraltı suyu miktarı [1000 m ³ /yıl]	2.408.620	228.170	24.022

Kaynak: TÜİK

[*] Bilgi verilmemiştir.

Osmaniye il nüfusunun 2014 yılındaki günlük ortalama toplam su tüketimi 167 litre/kişi-gün ile 231 litre/kişi-gün olan TR63 Bölgesi ve 203 litre/kişi-gün olan Türkiye ortalamasının altındadır. İlde yıllık çekilen su miktarı 24.022 bin m³/yıl ile bölgenin %9,9’unu oluşturmaktadır.

3.1.3. Orman Varlığı

Türkiye’de 2015 yılı itibarıyla toprakların %28,6’sı [22.342.935 hektar] ormanlık alandan, %71,4’ü [55.661.709 hektar] diğer alanlardan [ağaçsız orman toprağı, yayla, bozkır, kayalık taşlı araziler, kum, bataklık, ziraat, iskan, mezarlık, ocak, mera, su alanları, izin verilmiş tesisler vb.] oluşmaktadır. Ormanlık alanların %62’si karışıma giren ağaç türü oranının %10’dan az olduğu saf ormanlık alan, %38’i karışık orman olup, toplam orman

alanlarının %88’i koru ormanı, %12’si baltalık ormandır. Ağaç türlerine göre ise ormanların %33’ü yapraklı ormanlar [meşe, kayın, kızılçam, kestane, gürgen gibi], %48’i iğne yapraklı [ibrelî] ormanlar, [kızılçam, karaçam, sarıçam, göknar, ladin, sedir gibi] ve %19’u ibrelî+yapraklı karışık türlerdir.

Türkiye’de ormanların tamamına yakını devletin tasarrufunda olup, Orman Genel Müdürlüğü tarafından işletilmektedir. Devlet ormanlarının işletme amaçları, ulusal ormancılık programı çerçevesinde ormanların ekonomik, ekolojik ve sosyokültürel fonksiyonları dikkate alınarak Orman Genel Müdürlüğü tarafından belirlenmektedir. Buna göre, ülke ormanlarının fonksiyonları açısından dağılımı ekonomik %50, ekolojik %42 ve sosyokültürel %8 şeklindedir.

Osmaniye ilinde, 2015 yılı itibarıyla 112.220 hektarı normal, 46.415 hektarı boşluklu kapalı ormanlık alan olmak üzere, toplam 158.635 hektar ormanlık alan bulunmaktadır. İlde ormanlık alan, il toplam alanının [331.318 hektar] yarısına çok yakın olan % 48’ini oluşturmaktadır. Türkiye genelinde ormanlık alanın ülke topraklarının %28,6’sını oluşturduğu dikkate alınırsa, göreceli olarak Osmaniye’nin orman varlığı açısından %48 oranı ile Türkiye geneline göre daha iyi durumda olduğu görülmektedir. Türkiye’nin 22.342.935 hektarlık toplam ormanlık alanı içerisinde ise, Osmaniye ilinin payı %0,7’dır.

İlde, Osmaniye ve Kadırlı’da olmak üzere iki adet Orman İşletme Müdürlüğü bulunmaktadır. Osmaniye Orman İşletme Müdürlüğü sorumluluk alanındaki ormanlık araziler, bir önceki plan dönemine göre [2002-2011], 2014-2023 plan döneminde %1 oranında artmıştır. Kadırlı

Orman İşletme Müdürlüğü alanındaki bozuk ormanlar da rehabilite edilerek verimli hale getirilmeye çalışılmaktadır. İl ormanlarındaki ağaç türleri, kızılçam, karaçam, fıstıkçamı, halepçamı, göknar, sedir, okaliptüs, meşe, defne, gürgen, ardıç ve kayındır.

Osmaniye’de 2016 yılı itibarıyla, 159.930 m³ endüstriyel odun üretilmiştir. Endüstriyel odun üretiminin 47.896 m³’ü tomruk, 17.209 m³’ü maden direği, 19.027 m³’ü sanayi odunu, 295 m³’ü kağıtlık odun, 75.490 m³’ü lif yonga odunu, 13 m³’ü tel direğidir. Osmaniye’de üretilen yakacak odun ise 45.447 sterdir. Türkiye genelinde üretilen endüstriyel odun üretimi ise 17.009.998 m³ olup, Osmaniye endüstriyel odun üretiminin Türkiye üretimi içindeki payı %0,94’tür. Endüstriyel odun üretimi açısından Osmaniye, iller arası sıralamada 34. sırada yakacak odun üretiminde ise 35. sırada yer almıştır.

Özet olarak;

- Osmaniye ili için önemli madenler demir, kükürt ve manyezittir.

- Merkez İlçe Yarpuz Bucağında bulunan demir yataklarından geçmiş yıllarda üretim yapılmış olup, cevher kalmamıştır. İlçede bulunan Yuntmağara yatağında 1.800 ton, Kokarca yatağında 7.618 ton ve Kızılyüce demir zuhurunda ise 5.625 ton görünür rezerv bulunmaktadır.

- İlin diğer yeraltı kaynaklarından kükürt, Issızca sahasında bulunmakta olup, 2.125.000 ton görünür, 6.075.000 ton görünür+muhtemel rezerve sahiptir. İlin manyezit yatakları da Bahçe ilçesinde bulunmakta olup, 8.000 ton görünür rezerv vardır .

- İlin Haruniye bölgesinde bulunan jeotermal kaynakları da kaplıca amaçlı kullanılmaktadır.

- İlin su kaynaklarından akarsular Ceyhan Nehri ve nehrin yan kollarıdır. Ceyhan Nehri üzerine kurulu Aslantaş Barajı sulama, taşkın, enerji ve içme suyu amaçlı, Berke Barajı enerji amaçlı kullanılmaktadır. Kalecik üzerine kurulu bulunan Kalecik Barajı sulama ve taşkın amaçlı, Kesiksuyu üzerinde bulunan Mehmetli Barajı sulama, taşkın ve enerji amaçlı kullanılmaktadır.

- Osmaniye’nin yeraltı sularının akım yönü Osmaniye Ovasının doğusundan batısına doğrudur ve Karaçay ve Hamus çaylarına boşalmaktadır. Toplam yeraltı suyu rezervi 159,69 hm³/yıl ve tahsis edilen su miktarı 136,24 hm³/yıldır. Yeraltı suyu işletmesine uygun alanda 35 adet işletme kuyusu açılarak 1.590 hektar alanın sulanması planlanmıştır.

- İlin su kaynaklarının kalitesi, sulama suyu kalite ölçütlerine göre alınan örneklerde çok iyi ve iyi niteliğinde, sanayi ve yoğun tarım alanlarından alınan örneklerde ise genellikle kullanılabilir niteliktedir. Osmaniye Merkez İlçede bulunan atıksu arıtma tesisinde atıksular arıtılarak Hamus Çayına deşarj edilmektedir. Merkez dışındaki ilçe ve beldelelerde ise atıksu arıtma tesislerinin kurulma ve işletmeye alma süreçleri devam etmektedir.

- Osmaniye ilinde, 2015 yılı itibarıyla 112.220 hektarı normal, 46.415 hektarı boşluklu kapalı ormanlık alan olmak üzere, toplam 158.635 hektar ormanlık alan bulunmaktadır. Ormanlık alan, il toplam alanının % 48’ini oluşturmaktadır. Türkiye geneline göre Osmaniye orman varlığı açısından daha iyi durumdadır. Türkiye’nin 22.342.935 hektarlık toplam ormanlık alan içerisinde ise, Osmaniye ilinin payı %0,7’dır.

- Osmaniye’de 2016 yılı itibarıyla, 159.930 m³ endüstriyel odun üretilmiştir. Türkiye genelinde endüstriyel odun üretimi ise 17.009.998 m³ olup, Osmaniye’nin Türkiye üretimi içindeki payı %0,94’tür. Endüstriyel odun üretimi açısından Osmaniye, iller arası sıralamada 34. sırada yakacak odun üretiminde ise 35. sırada yer almıştır.

155

Hızlı Demiryolu Projesinin bütün etaplarının tamamlanması ile Osmaniye'nin demiryolu ulaşımı daha etkin hale gelecek olup, ilin bölgeleri birbirine bağlayan kavşak konumu ve daha hızlı ve nitelikli taşımacılık sayesinde diğer il ve bölgelerle ulaşımın daha kolaylaşması demiryollarının il ekonomisine katkısını artıracaktır. Ayrıca, Osmaniye OSB içinde planlanan hızlı demiryolu projesi ile liman demiryolu bağlantısının iyileştirilmesi, bölgenin sanayi üretimi ve ihracatı açısından yararlı olacaktır.

Özet olarak;

- Osmaniye'de ulaşım ağırlıklı olarak karayolu ile sağlanmaktadır. 2017 yılı başı itibarıyla Osmaniye'de, 70 km'si devlet, 215 km'si il yolu ve 80 km'si otoyol olmak üzere toplam 365 km karayolu bulunmaktadır.
- İl ve devlet yollarının tamamı asfalt olup, parke, stabilize, toprak ve geçit vermez yol bulunmamaktadır.
- Osmaniye toplam karayolu ağı, toplam Türkiye karayolu ağı içerisinde %0,48 oranında, TR63 Bölgesi toplam karayolu ağı içerisinde ise %15,53'lük paya sahiptir. Osmaniye il sınırları içerisinde bulunan 80 km uzunluğundaki otoyol ise Türkiye toplam otoyol uzunluğunun %3,15'ini, TR63 Bölgesi otoyol uzunluğunun ise %41,24'ünü kapsamaktadır.
- Güneydoğu ve Doğu Anadolu'yu Türkiye'nin orta ve batı bölgelerine bağlayan demiryolu Osmaniye'den geçmektedir. İl sınırları içinden geçen demiryolu uzunluğu [konvansiyonel hat] 74 km'dir. Osmaniye demiryolu Türkiye toplam konvansiyonel hatların [11.319 km] %1'ini kapsamaktadır.
- Osmaniye Garı ve Türkiye'nin en uzun konvansiyonel demiryolu tünellerinden olan Ayrar Tüneli 1915 yılında açılmıştır. İlde altı adet demiryolu istasyonu bulunmaktadır.
- Osmaniye, TCDD'nin Mersin-Adana-Osmaniye-Gaziantep Hızlı Demiryolu Projesi içinde yer almaktadır. Söz konusu proje, Mersin-Adana 3. ve 4. Hat, Adana-İncirlik-Toprakkale, Toprakkale-Bahçe, Bahçe-Nurdağ [Fevzipaşa Varyantı], Nurdağ-Başpınar, Başpınar-Mustafayavuz [Gaziray] kesimlerinden oluşmaktadır.
- Hızlı Demiryolu Projesi kapsamında, Bahçe-Nurdağ [Fevzipaşa] Varyantı Projesi ile çift hatlı varyant inşa edilmekte olup, Osmaniye'nin Bahçe ilçesi ile Gaziantep'in Nurdağı ilçesini birbirine bağlayan proje sonuçlandığında Türkiye'nin en uzun çift tüp geçidi hizmete girecektir. Proje kapsamında çift tüplü tünel [9.952 m] ve bir adet aç kapa [710 m] tünel yapım aşamasında olup 2019 yılında hizmete girmesi beklenmektedir.
- Hızlı Demiryolu Projesinin bütün etaplarının tamamlanması ile Osmaniye'nin demiryolu ulaşımı daha etkin hale gelecek olup, ilin bölgeleri birbirine bağlayan kavşak konumu ve daha hızlı ve nitelikli taşımacılık sayesinde diğer il ve bölgelerle ulaşımın daha kolaylaşması demiryollarının il ekonomisine katkısını artıracaktır.
- Osmaniye OSB içinde yapılan yeni yol ile OSB'nin limanlara bağlantısının 15 km'ye düşmesi beklenmektedir. Erzin Limanının faaliyete geçmesi ile Osmaniye'nin denizyolu bağlantısının 79 km'den 15 km'ye düşmesi , ilin liman bağlantısı avantajını önemli oranda artıracaktır. OSB içinde özel sektöre ait liman yatırımları ile hem liman karayolu bağlantısının, hem de yine OSB içinde planlanan hızlı demiryolu projesi ile liman demiryolu bağlantısının iyileştirilmesinin, bölgenin sanayi üretimi ve ihracatına olumlu katkı yapması beklenmektedir.
- İlde havalimanı bulunmayıp, Osmaniye'ye en yakın havalimanı olan Adana Şakir Paşa Havalimanı 90 km'dir.

3.3. SANAYİ ALTYAPISI

Bir bölgede sanayinin gelişmesi, diğer altyapı olanaklarının dışında, sanayi işletmelerinin tedarik, üretim ve satış işlemlerini kolaylıkla yapabilmelerini sağlayacak özel alanlar oluşturulmasına bağlıdır. Osmaniye ilinde de 2 adet organize sanayi bölgesi ve 5 adet küçük sanayi sitesi bulunmaktadır.

3.3.1. Organize Sanayi Bölgeleri

Organize Sanayi Bölgeleri, 4562 sayılı OSB Kanunu'nun 3. maddesinde, "Sanayinin uygun görülen alanlarda yapılmasını sağlamak, çarpık sanayileşme ve çevre sorunlarını önlemek, kentleşmeyi yönlendirmek, kaynakları rasyonel kullanmak, bilgi ve bilişim teknolojilerinden yararlanmak, sanayi türlerinin belirli bir plan dahilinde yerleştirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla, sınırları tasdik edilmiş arazi parçalarının imar planlarındaki oranlar dahilinde gerekli idari, sosyal ve teknik

altyapı alanları ile küçük imalat ve tamirat, ticaret, eğitim ve sağlık alanları, teknoloji geliştirme bölgeleri ile donatılıp planlı bir şekilde ve belirli sistemler dahilinde sanayi için tahsis edilmesiyle oluşturulan ve bu Kanun hükümlerine göre işletilen mal ve hizmet üretim bölgeleri" olarak tanımlanmıştır.

Kanundaki tanımdan hareketle OSB'lerin kuruluş amacı, yatırımlara arazi temin etmek, kümeleşmelerden yararlanmak, sanayi ve sosyal çevre arasında yaşanacak sorunları engellemek, bölgesel ekonomik gelişmeye katkı sağlamak, KOBİ'lere daha kolay ve ucuz üretim olanağı sağlamak, yüksek katma değerli üretimi özendirmek ve ülke ekonomisi için stratejik önem taşıyan sektörleri geliştirmektir.

2017 yılı itibarıyla Türkiye'de toplam 300 adet OSB bulunmakta olup, toplam istihdamı da 1,7 milyon kişidir.

Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi:

Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi, 1994 yılında Toprakkale İlçesi Büyük Tüysüz Köyünde 100 hektarlık alanda, İl Özel İdaresi, Ticaret ve Sanayi Odası, Osmaniye Sanayici İş Adamları Derneği ortaklığı ile kurulmuştur.

2004 yılında yürürlüğe giren Teşvik Yasası ile bölgede 1. , 2. ve 3. etap alt yapı çalışmaları yapılarak OSB'de 525 hektarlık alan sanayicilerin hizmetine kazandırılmıştır. Bölgenin 4. Etapı 2010-2011 döneminde 41 hektar ile, 5. Etapı 2010-2012 döneminde 33 hektar ile hizmete açılmıştır. Beş etaptan oluşan Osmaniye OSB toplam 699 hektarlık alan ile hizmet vermekte olup, genişleme faaliyetleri devam etmektedir.

Bölgede, bölge parsel sayısı ve tahsisi yapılan parsel sayısı 141, firma sayısı 107, üretime geçen parsel sayısı 108, üretimi geçici duran parsel sayısı 17, inşaat halinde parsel sayısı 6, proje safhasında parsel sayısı 10 olup, üretimde bulunan tesislerde toplam çalışan sayısı 9.299 kişidir. Bölgenin istihdamı taşeron işçilerle birlikte 11.000 kişiye kadar çıkmaktadır.

Osmaniye OSB'de özellikle demir-çelik ve metal sektöründe Osmaniye dışından büyük firmaların yatırım yapması ve üretime geçmesi [Tosçelik ve Baştuğ Metalürji gibi] hem bu sektörlerde hem de diğer sektörlerde bölgeye yatırımların yapılmasında etkili olmuş, orta ve küçük ölçekli firmalar da yatırım için ile gelmiştir. Osmaniye'nin Yatırım Teşvik Sistemi'ne göre bölgesel teşvik uygulamalarında beşinci bölgede yer alması da ilde yatırım yapılmasında etkili olmaktadır. OSB'ye yeni başvurular olmakla birlikte OSB dolu olduğu için kabul edilememektedir. Yeni bir OSB'ne gerek duyulmakta olup, bu konuda çalışmalar yürütülmektedir. Yeni kurulacak OSB'nin de metal sektörü ağırlıklı olacağı tahmin edilmektedir.

Osmaniye OSB'de firmaların sektörel dağılımına bakıldığında, demir-çelik ve metal ağırlıklı bir yapı gözlenmekle birlikte sektörel çeşitlilik de söz konusudur. OSB'de yer alan firmalar %46 oranında metal, %23 oranında iplik sektöründe yoğunlaşmıştır. Bölgede tekstil, makine imalatı, kimya, gıda, gübre, orman ürünleri, mermer işleme, inşaat, ambalaj, plastik, kağıt, polipropilen çuval, otomotiv yan sanayi, kauçuk-geri kazanım, döküm, enerji-biyokütle, mobilya, basınçlı LPG tankı, geri dönüşüm tesisi gibi farklı sektörlerde üretim yapılmaktadır.

Osmaniye OSB içinde yer alacak Osmaniye Teknoloji Geliştirme Merkezi'nin [Osmaniye Teknopark] kuruluşu 20.03.2017 tarihinde Bakanlar Kurulu'nca kararlaştırılmış, 19.09.2017 tarihinde de temeli atılmıştır. Teknopark'ın hizmete açılması ile bölgede teknolojik bilginin üretilmesi, üretilen bilginin ticarileştirilmesi, üründe ve üretim yöntemlerinde ürün kalitesinin ve standardının yükseltilmesi, verimliliği artıracak ve üretim maliyetlerini düşürecek yeniliklerin geliştirilmesi, küçük ve orta ölçekli işletmelerin yeni ve ileri teknolojilere uyumunun sağlanması, araştırmacılara iş olanaklarının sağlanması, ileri teknoloji yatırımları yapacak yabancı sermaye girişinin hızlandırılması, sanayinin rekabet gücünün artırılması kapsamında bireysel girişimleri ortak platformda bir araya getirerek bölgesel-küresel düzeyde üretim amaçlanmaktadır. Osmaniye OSB'de mevcut durumda Tosçelik Profil Sac Endüstrisi A.Ş., Tosalı Toyo A.Ş., Baştuğ Metalürji San.A.Ş., Beyteks Tekstil San.ve Tic.A.Ş. ve Hatko Dokuma Tekstil İnş.Taah.ve Tic.Ltd.Şti. Ar-Ge çalışmaları yapan büyük firmalardır.

Osmaniye OSB'ne İskenderun Limanı 63 km, İsdemir Limanı 45 km uzaklıktadır. Bölgede yer alan Tosalı Grubunun Erzin Liman yatırımı devam etmektedir. Yıllık 10 milyon ton dökme yük/2,5 milyon ton konteynır, 300 bin ton akaryakıt kapasiteli limanın 2018 yılı ortasında işletmeye geçmesi beklenmektedir. OSB içinde yapılan yeni karayolu ile OSB'nin limanlara bağlantısının 15 km'ye düşmesi beklenmektedir. Ayrıca OSB içinde planlanan hızlı demiryolu projesi ile de liman demiryolu bağlantısının geliştirilmesi söz konusudur.

Osmaniye OSB'ne, Adana Şakir Paşa Havalimanı 77 km, Toprakkale DDY İstasyonu 10 km, Yumurtalık Serbest Bölgesi 35 km uzaklıkta bulunmaktadır.

Osmaniye OSB'de, enerji, kanalizasyon, içme ve kullanma suyu, atık su arıtma tesisi, haberleşme ve doğalgaz gibi altyapı hizmetleri mevcut planlamaya uygun şekilde tamamlanmıştır. Bölgenin elektrik ihtiyacı Erzin'e bağlı İkizler Trafo Merkezi ve Osmaniye OSB Trafo Merkezinden temin edilmekle birlikte bölgede bulunan iki sanayicinin de toplamda 790 MVA ve trafo merkezinin 210 MVA gücündeki enerji üretimi ile bölgede kesintisiz ve ucuz tarifieden elektrik enerjisi sağlanmaktadır. Osmaniye OSB'de 2017

yılı itibarıyla GES başvuru toplamı 15.915 kWe, TEİAŞ tarafından tahsis edilen GES kapasitesi ise 16.000 KWe'dir. GES başvurularının 7'si Osmaniye OSB'ne, 11'i özel sektöre aittir.

Kadirli Organize Sanayi Bölgesi:

Kadirli Organize Sanayi Bölgesi, 1997 yılında Yusuf İzzettin Köyü İnebeyli / Doğuştepe mevkiinde 120 hektarlık alanda, İl Özel İdaresi[%55], Kadirli Ticaret Odası[%20], Kadirli Belediyesi [%25] ortaklığı ile kurulmuştur.

Tüm altyapı çalışmaları tamamlanarak sanayinin hizmetine sunulan Kadirli OSB'de toplam alan 171 hektara ulaşmış olup, 46 adet parselin 44 adedi yatırımcılara tahsis edilmiştir. Bölgede Ağustos 2017 tarihi itibarıyla 32 tesis üretimde, 5 tesis inşaat aşamasında ve 7 tesis te proje aşamasındadır. Üretimde bulunan tesislerde toplam çalışan sayısı 1.584 kişidir.

İki etaptan oluşan Kadirli OSB'nde, birinci etapta daha çok küçük ve yerli yatırımcılar yer almışken ikinci etapta daha büyük ve başarı oranı daha yüksek yatırımcılar yer almıştır. Emta Kablo, JNR Mensucat (Suriye kökenli) bölgede faaliyette bulunan büyük firmalardandır. Yatırım aşamasında olan Şen Piliç'in de yaklaşık 150 besi çiftliği organizasyonu ve 400-450 kişilik istihdamı ile 2019 yılında üretime geçmesi beklenmektedir. Bölgede yer alan firmalar gıda, tekstil, metal, yapı malzemeleri, mobilya, makine imalat, mermer gibi sektörlerde faaliyette bulunmaktadır.

Kadirli OSB'ni çevre yerleşim bölgelerine bağlayan Karacaaliler bağlantı yolu tamamlanmak üzeredir. Bölgede, yol, su, kanalizasyon, yağmur suyu şebekesi, haberleşme ve elektrik gibi alt yapı çalışmaları da tamamlanma aşamasındadır. Kadirli OSB, 25.10.2007 tarihli enerji dağıtım lisansını alarak, 2009 yılında 12 km'lik enerji nakil

hattı ile Kadirli Trafo Merkezi'ne bağlanmıştır. Kadirli OSB iç dağıtım enerji nakil hatları, 2. Bölgenin tamamında galeri ve boru geçişli olarak yer altına indirilmiştir.

Kadirli OSB, Kadirli merkeze 5 km, Osmaniye otoban girişine 35 km, Adana-Ceyhan otoban girişine 50 km, Adana Havaalanı'na 90 km, İskenderun Limanı'na 100 km ve Mersin Limanı'na 180 km uzaklıktadır.

Kadirli Osmaniye arasında ikinci bir OSB'nin kurulmasının planlandığı ve yaklaşık beş yıl içinde hizmete girebileceği bölgede yapılan görüşmelerde ifade edilmiştir.

3.3.2. Küçük Sanayi Siteleri

Küçük sanayi siteleri, benzer iş kollarında çalışan ve birbirini tamamlayıcı üretim yapan işletmelerin aynı site içinde toplanmasıyla, verimliliğin ve kâr artışının sağlanmasını sağlayan, ihtiyaçların daha ekonomik karşılanmasını ve küçük sanayicilerin, ortak hareket etme, çevresel faktörlerin maliyetini paylaşma gibi katılımcı yönetim biçiminin geliştirilmesini amaçlayan, bölge ekonomisinin gelişiminde önemli bir uygulama aracı olan kuruluşlardır.

Ağırlıklı olarak yapı kooperatifleri vasıtasıyla uygulamaya konulan sanayi siteleri, daha çok tamirat ve imalatla uğraşan küçük işletmelerin yer aldığı, altyapı hizmetleri ile idare binası, çırak okulu, satış yerleri gibi sosyal kurumlara donatılmış işyeri topluluklarıdır.

Osmaniye'de 2'si merkez ilçede, birer tane Kadirli, Bahçe ve Düziçi ilçelerinde olmak üzere toplam 5 adet Küçük Sanayi Sitesi faaliyet göstermektedir. İlde bulunan beş adet küçük sanayi sitesinde 2017 yılı itibarıyla toplam işyeri sayısı 1.047, toplam çalışan sayısı 2.692 kişidir. Osmaniye merkez, Kadirli ve Toprakkale'de olmak üzere 3 adet Küçük Sanayi Sitesi de yapım aşamasındadır.

Tablo 104: Osmaniye'de Faaliyette Olan ve Yapım Aşamasında Olan KSS

Faaliyette Olan KSS	Faaliyete Geçiş Yılı	İşyeri Sayısı	Çalışan Sayısı
Osmaniye 1. S.S.	1979	350	700
Osmaniye 2. S.S.	1991	352	1.408
Kadirli S.S.	1977	150	210
Bahçe S.S.	2004	78	140
Düziçi S.S.	2008	117	234
Toplam		1.047	2.692
Yapım Aşamasında Olan KSS		İşyeri Sayısı	
Kadirli Marangozcular ve Mobilyacılar S.S.		62	
Toprakkale S.S.		242	
Osmaniye Mobilya ve Ağaç İml. S.S.		148	

Kaynak: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı İl Müdürlüğü

3.3.3. AR-GE ve Yenilik Faaliyetleri

Sürdürülebilir gelişmenin yanı sıra, özellikle ürün çeşitliliği ve beraberinde rekabet üstünlüğü sağlayan Ar-Ge ve inovasyon faaliyetleri teknolojik ilerlemenin en önemli bileşenleridir. İnovasyon, günümüzde sadece ulusal düzeyde değil, bölgesel düzeyde de gelişmeyi, kalkınmayı ve rekabetçiliği sağlayan önemli unsurların başında gelmektedir. Bunun farkında olan ülkeler, son yıllarda bölgesel inovasyon stratejileri tasarlamakta ve uygulamaktadırlar.

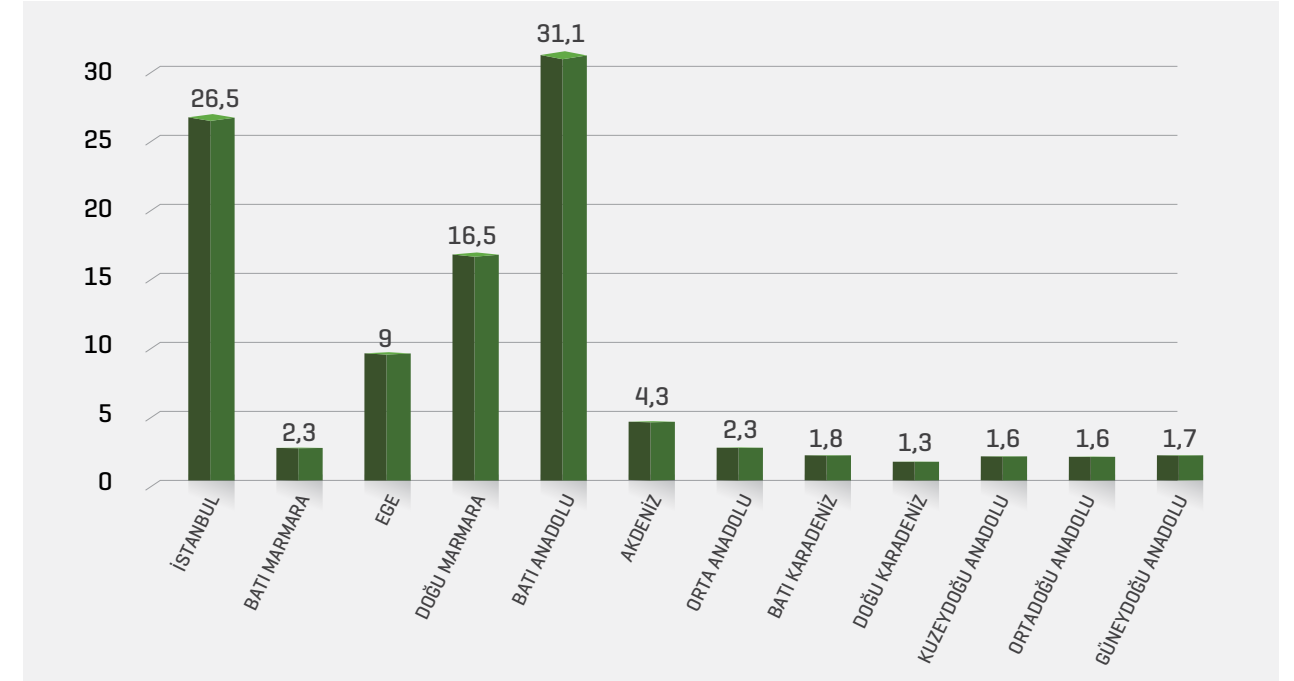
TÜİK tarafından yapılan "Araştırma-Geliştirme Faaliyetleri" çalışmasına göre, Türkiye'de gayrisafi yurtiçi Ar-Ge harcaması 2016 yılında 2015 yılına göre %19,5 oranında artarak 24.641 milyon TL'ne yükselmiştir. Gayrisafi yurtiçi Ar-Ge harcamasının gayrisafi yurtiçi hasıla [GSYİH] içindeki payı 2015 yılında %0,88 iken, 2016 yılında %0,94'e yükselmiştir.

2016 yılında en fazla Ar-Ge harcaması, %54,2 pay ile mali ve mali olmayan şirketler tarafından yapılmıştır. Ar-Ge harcamalarında yükseköğretim payı %36,3, devletin payı [kar amacı olmayan kuruluşlar tarafından yapılanlar dahil] %9,5 olmuştur.

Ar-Ge harcamalarının 2016 yılında %46,7'si mali ve mali olmayan şirketler tarafından finanse edilirken , %35,1'i devlet, %14,4'ü yükseköğretim, %3,7'si yurtdışı kaynaklar ve %0,1'i yurtiçi diğer kaynaklar tarafından finanse edilmiştir.

İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) Düzey 1'e göre 2016 yılında Ar-Ge harcamalarının en yüksek olduğu bölge %31,1 ile Ankara, Konya ve Karaman'ın dahil olduğu Batı Anadolu Bölgesi (TR5) iken, bu bölgeyi %26,5 ile İstanbul (TR1 bölgesi), %16,5 ile Doğu Marmara Bölgesi (TR4) takip etmiştir. Osmaniye ilinin dahil olduğu Akdeniz Bölgesi %4,3 oranıyla Türkiye Ar-Ge harcamalarından görece olarak düşük pay almakla beraber 12 bölge arasında 5. sırada yer almaktadır.

Grafik 24: AR-GE Harcamalarının İBBS Düzey 1 Bölgeleri Bazında Dağılımı [2016,%]

Kaynak: TÜİK

Bir ülkede ya da bölge genelinde, Ar-Ge ve yenilik çalışmalarına destek sağlayan unsurların, üniversiteler, teknoloji geliştirme bölgeleri, araştırma merkezleri, laboratuvarlar, enstitüler ve meslek yüksekokulları olduğu bilinmektedir. Sanayi ve kamu işbirliğine önem verilen Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi'nde , OKÜ Merkez Laboratuvarı kurularak, özel sektör ve kamu tarafından

ihtiyaç duyulan Ar-Ge faaliyetlerinin planlanması, gerçekleştirilmesi ve danışmanlık hizmetlerinin sunulması, bölgedeki sektörlerin ihtiyaç duyduğu nitel ve nicel analizlerin yapılması, hem tarım hem de imalat sanayi sektörlerine çeşitli konularda bilimsel hizmet verilmesi amaçlanmıştır. Yine üniversite bünyesinde yer alan ENERMER'in (Enerji Eğitim-Etüt Uygulama

ve Araştırma Merkezi] kurulması ile disiplinler üstü ve arası bir merkez kurarak , enerji ve enerji verimliliği konularındaki uygulamaların Türkiye’de ve bölgede etkili bir şekilde yaygınlaşmasına katkıda bulunmak amaçlanmıştır. OKÜ’nin enerji verimliliği hizmetlerini yürütebilmek için şirketleri yetkilendirebilen ve sertifika eğitim faaliyetlerini uygulamalı olarak gerçekleştirebilen Türkiye’de dördüncü, bölgede ise tek yetkili kurum olması ve üniversitenin yerleşkesinde enerjinin verimli kullanımına yönelik Ar-Ge faaliyetleri sürdürülmekte olması Osmaniye’de Ar-Ge çalışmaları açısından üniversitenin önemli ve etkin bir unsur olduğunu göstermektedir.

Ayrıca Osmaniye OSB içinde yer alacak olan ve 2017 yılında

temeli atılan Osmaniye Teknoloji Geliştirme Merkezi’nin hizmete açılması ile sanayi ve üniversitenin işbirliği çerçevesinde ilde Ar-Ge faaliyetlerinin artması olasıdır. Mevcut durumda yine Osmaniye OSB içinde yer alan büyük firmaların Ar-Ge çalışmaları yapıyor olması ilin gelecekteki Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri açısından olumlu bir faktördür.

Bir bölgeden başvurusu yapılan ve tescil edilen patent, faydalı model, marka ve endüstriyel tasarım sayıları, o bölgenin yenilik faaliyetleri açısından bir göstergedir. Osmaniye ve Türkiye’nin 2011-2016 dönemi itibarıyla, Türk Patent Enstitüsü’nün verilerine göre, marka, patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım başvurularının gelişimi de aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 105: Patent, Faydalı Model, Marka ve Endüstriyel Tasarım Başvuruları

Osmaniye	Patent		Faydalı Model		Marka		Endüstriyel Tasarım	
	Başvuru	Tescil	Başvuru	Tescil	Başvuru	Tescil	Başvuru	Tescil
2011	23	0	2	0	178	56	2	3
2012	7	0	3	3	124	88	3	0
2013	2	1	3	1	104	65	6	8
2014	3	0	2	3	99	68	2	2
2015	4	0	2	1	97	81	2	0
2016	2	1	4	2	105	86	6	7
Toplam	41	2	16	10	707	444	21	20
Türkiye	Patent		Faydalı Model		Marka		Endüstriyel Tasarım	
	Başvuru	Tescil	Başvuru	Tescil	Başvuru	Tescil	Başvuru	Tescil
2011	4.087	847	3.175	1.948	103.747	35.858	7.525	6.915
2012	4.543	1.025	3.725	2.245	97.311	52.386	7.864	7.274
2013	4.528	1.244	3.454	1.997	93.305	68.391	8.216	7.816
2014	4.861	1.251	3.474	2.471	97.142	72.326	8.395	7.614
2015	5.512	1.730	3.451	2.681	95.962	70.111	8.291	8.574
2016	6.445	1.794	3.457	2.347	94.575	83.665	8.371	8.801
Toplam	29.976	7.891	20.736	13.689	582.042	382.737	48.662	46.994
Tescil Oranı [%] 2011-2016	Patent		Faydalı Model		Marka		Endüstriyel Tasarım	
Osmaniye	4,9		62,5		62,8		95,2	
Türkiye	26,3		66,0		65,8		96,6	

Kaynak: Türk Patent Enstitüsü

2016 yılı itibarıyla Türkiye genelindeki Türk Patent Enstitüsü’ne yapılan toplam 112.848 sınai mülkiyet başvurusunun sadece %0,1’i (117 adet) Osmaniye ilinden yapılmıştır. 2016 yılında gerçekleşen sınai mülkiyet tescili Türkiye genelinde 96.607 adet, Osmaniye’de ise 96 adet olup Türkiye içindeki payı %0,1’dir. Yenilik faaliyetleri açısından Osmaniye’den en fazla marka başvurusu (105 adet) yapılmış olup, 6 adet endüstriyel tasarım, 4 adet faydalı model ve 2 adet patent başvurusu bulunmaktadır. Osmaniye’de 2011-2016 döneminde tescil oranlarının faydalı modelde [%62,5], markada [%62,8] ve endüstriyel tasarımda [%95,2] Türkiye ortalamasına yakın olduğu görülürken, patente ise %4,9 ile Türkiye ortalamasının çok altında kaldığı görülmektedir.

2016 yılı verilerine göre Osmaniye 81 il arasında, patent tescillerinde 22. sırada, faydalı model tescillerinde 26. sırada, marka tescillerinde 51. Sırada ve endüstriyel tasarım tescillerinde 55. sırada yer almaktadır. Osmaniye yer fıstığı ürünü, 18.06.2003 tescil tarihi ile tescilli coğrafi işaretler arasındadır.

Osmaniye ve Türkiye’nin Ar-Ge harcamalarını değerlendirebilmek açısından, net satışların ve Ar-Ge harcamalarının Osmaniye ve Türkiye genelinde gelişimi ve karşılaştırılması aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 106: Türkiye ve Osmaniye’nin Net Satışları ve AR-GE Harcamalarının Gelişimi (2006-2016 , Milyon TL)

Yıllar	Net Satışlar		Ar-Ge Harcamaları		Ar Ge/Net Satışlar [%]		Osmaniye/TR [%]	
	Osmaniye	Türkiye	Osmaniye [Bin TL]	Türkiye	Osmaniye	Türkiye	Net Satışlar	AR-GE Harcamaları
2006	1.074	1.440.759	4	1.952	0,00	0,14	0,07	0,00
2007	1.670	1.668.823	139	2.256	0,00	0,14	0,10	0,01
2008	2.235	1.894.559	37	2.466	0,00	0,13	0,12	0,00
2009	2.355	1.867.366	209	2.500	0,00	0,13	0,13	0,01
2010	3.495	2.230.823	66	2.759	0,00	0,12	0,16	0,00
2011	5.462	2.814.980	511	3.673	0,01	0,13	0,19	0,01
2012	6.306	3.205.447	110	4.032	0,00	0,13	0,20	0,00
2013	6.570	3.656.263	200	4.476	0,00	0,12	0,18	0,00
2014	7.904	4.216.946	2.256	5.310	0,03	0,13	0,19	0,04
2015	9.156	4.768.080	561	6.039	0,01	0,13	0,19	0,01
2016	10.032	5.168.053	64	6.551	0,00	0,13	0,19	0,00

Kaynak: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Girişimci Bilgi Sistemleri

Osmaniye’nin 2006-2016 döneminde net satışları %834 oranında artarken, Türkiye’nin net satışları %259 oranında artmıştır. Aynı dönemde Türkiye genelinde Ar-Ge harcamalarındaki artış ise %236 olmuşken Osmaniye’de Ar-Ge harcamaları %1500 oranında artış göstererek 2016 yılında 64 Bin TL olmuştur. Osmaniye’de Ar-Ge harcamaları artış oranı söz konusu dönemde yüksek olmakla birlikte Ar-Ge harcamalarının düşük olduğu görülmektedir. İlde en fazla Ar-Ge harcaması 2.256 Bin TL ile 2014 yılında yapılmış olup, Ar-Ge faaliyetleri olan bazı büyük firma merkezlerinin başka illerde olması Ar-Ge harcamalarının daha düşük görünmesine neden olabilmektedir.

2006 yılında, Osmaniye’de net satışların içerisinde Ar-Ge harcamalarının payı sıfır düzeyinde iken 2016 yılında da aynı durum söz konusudur. Türkiye’nin toplam net satışları içerisinde Ar-Ge harcamalarının payı ise 2006 ile 2016 yılları arasında %0,12 ve %0,14 arasında değişmektedir.

Osmaniye’nin net satışlarının Türkiye net satışları içerisindeki payı 2006 yılında %0,07 iken 2016 yılında %0,19’a yükselmiştir. Ancak, Osmaniye’nin Ar-Ge harcamalarının Türkiye Ar-Ge harcamaları içindeki payının 2006 ve 2016 yıllarında sıfır düzeyinde olduğu görülmektedir.

Özet olarak;

- Osmaniye ilinde iki adet OSB bulunmaktadır.
- Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi, 1994 yılında Toprakkale’de kurulmuştur. Beş etaptan oluşan OOSB toplam 699 hektarlık alan ile hizmet vermektedir. Parsel sayısı 141, firma sayısı 107, üretime geçen parsel sayısı 108, üretimi geçici duran parsel sayısı 17, inşaat halinde parsel sayısı 6, proje safhasında parsel sayısı 10 olup, üretimde bulunan tesislerde toplam çalışan sayısı 9.299 kişidir. Bölgenin istihdamı taşeron işçilerle birlikte 11.000 kişiye kadar çıkmaktadır.
- Osmaniye OSB’de demir-çelik ve metal sektöründe il dışından büyük firmaların yatırım yapması ve üretime geçmesi her sektörden yatırımcının bölgeye gelmesinde etkili olmuştur. İlin bölgesel teşvik uygulamalarında beşinci bölgede yer alması da ilde yatırım yapılmasında etkili olmaktadır. OSB’ye yeni başvurular doluluk nedeniyle kabul edilememektedir. Yeni bir OSB için çalışmalar yürütülmekte olup, yeni OSB’nin de metal sektörü ağırlıklı olacağı tahmin edilmektedir.
- Osmaniye OSB’de, metal ağırlıklı bir yapı gözlenmekle birlikte sektörel çeşitlilik de söz konusudur. OSB’de yer alan firmalar %46 oranında metal, %23 oranında iplik sektöründe yoğunlaşmıştır. Bölgede tekstil, makine imalatı, kimya, gıda, gübre, orman ürünleri, mermer işleme, inşaat, ambalaj, plastik, kağıt, polipropilen çuval, otomotiv yan sanayi, kauçuk-geri kazanım, döküm, enerji-biyokütle, mobilya, basınçlı LPG tankı, geri dönüşüm tesisi gibi farklı sektörlerde üretim yapılmaktadır.
- Kadirli Organize Sanayi Bölgesi, 1997 yılında kurulmuştur. Altyapı çalışmaları tamamlanan OSB’de toplam alan 171 hektar olup, 46 adet parselin 44 adedi yatırımcılara tahsis edilmiştir. Bölgede 32 tesis üretimde, 5 tesis inşaat aşamasında ve 7 tesis de proje aşamasındadır. Üretimde bulunan tesislerde toplam çalışan sayısı 1.584 kişidir. Kadirli OSB’nde, birinci etapta daha çok küçük ve yerli yatırımcılar yer almışken ikinci etapta daha büyük ve başarı oranı daha yüksek yatırımcılar yer almıştır. Bölgede yer alan firmalar gıda, tekstil, metal, yapı malzemeleri, mobilya, makine imalat, mermer gibi sektörlerde faaliyette bulunmaktadır.
- Kadirli Osmaniye arasında ikinci bir OSB’nin kurulması planlanmış olup beş yıl içinde hizmete girebileceği tahmin edilmektedir.
- Osmaniye’de 2’si merkez ilçede, birer adet Kadirli, Bahçe ve Düziçi ilçelerinde olmak üzere toplam 5 adet Küçük Sanayi Sitesi faaliyet göstermektedir. Küçük sanayi sitelerinde toplam işyeri sayısı 1.047, toplam çalışan sayısı 2.692 kişidir. Osmaniye Merkez, Kadirli ve Toprakkale’de olmak üzere 3 adet Küçük Sanayi Sitesi de yapım aşamasındadır.
- Osmaniye’de Ar-Ge faaliyetleri, sanayi ve kamu işbirliğine önem verilen Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi bünyesinde, OKÜ Merkez Laboratuvarı ve ENERMER’de [Enerji Eğitim- Etüt Uygulama ve Araştırma Merkezi] yapılmaktadır. OKÜ, enerji verimliliği hizmetlerini yürütebilmek için şirketleri yetkilendirebilen ve sertifika eğitim faaliyetlerini uygulamalı olarak gerçekleştirebilen Türkiye’de dördüncü, bölgede ise tek olan yetkili kurumdur.
- Osmaniye OSB içinde Osmaniye Teknoloji Geliştirme Merkezi’nin temeli 2017 yılında atılmıştır. Osmaniye OSB içinde yer alan büyük firmaların da Ar-Ge çalışmaları mevcuttur.
- 2016 yılı itibarıyla Türkiye genelindeki Türk Patent Enstitüsü’ne yapılan toplam 112.848 sınai mülkiyet başvurusunun %0,1’i [117 adet] Osmaniye’den yapılmıştır. Aynı yıl gerçekleşen sınai mülkiyet tescili Türkiye’de 96.607 adet, Osmaniye’de ise 96 adet olup Türkiye içindeki payı %0,1’dir. Yenilik faaliyetleri açısından Osmaniye’den en fazla marka başvurusu [105 adet] yapılmış olup, 6 adet endüstriyel tasarım, 4 adet faydalı model ve 2 adet patent başvurusu bulunmaktadır. Osmaniye’de 2011-2016 döneminde tescil oranlarının faydalı modelde [%62,5], markada [%62,8] ve endüstriyel tasarımda [%95,2] Türkiye ortalamasına yakın olduğu görülürken, patentte ise %4,9 ile Türkiye ortalamasının çok altında kaldığı görülmektedir.

3.4. ENERJİ

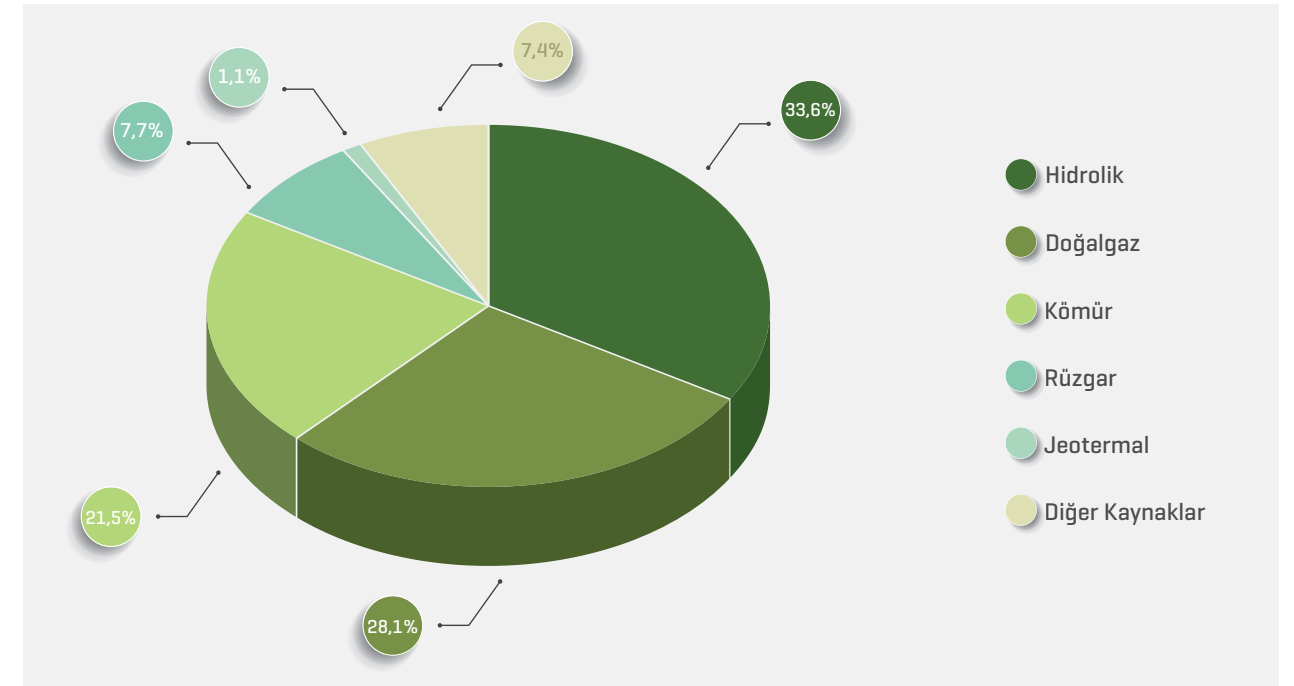
Enerji sektöründe üretim, çevrim ve taşıma teknolojileri dinamik bir yapıda olup, hızla gelişmektedir. Küresel enerji sektörünün yapısı, enerji arz ve talebinin gelişimi enerji piyasalarının gelişmesiyle birlikte çevresel faktörlerle de şekillenmektedir. Küresel ölçekte enerji arzının ve fiyatlarının hassas ve değişken olması, fosil yakıt kaynaklarının azalması ile çevresel faktörler birlikte düşünüldüğünde, yenilenebilir enerji kaynaklarına olan ilgi ve talep ivme kazanmıştır. Ülkeler enerji yatırımlarına önem vermekte ve sahip oldukları kaynakları [su, güneş, rüzgar, termik, biokütle vb.] etkin ve verimli kullanarak enerji talebini karşılamaya çalışmaktadırlar.

Türkiye elektrik enerjisi tüketimi 2016 yılı itibarıyla 278,4 milyar kWh olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında ise Temmuz ayı sonuna kadar 167,1 milyar kWh olan elektrik

tüketimi bir önceki yılın aynı dönemine göre %4,7 oranında artış gösterirken, elektrik üretimi yine aynı dönemde bir önceki yıla göre %6,7 oranında artarak 167,1 milyar kWh olarak gerçekleşmiştir. Elektrik tüketiminin baz senaryoya göre ortalama olarak yıllık %4,8 oranında artarak 2023 yılında 385 TWh’e ulaşması beklenmektedir.

Türkiye elektrik enerjisi toplam kurulu gücü 2017 Temmuz ayı itibarıyla 80.546 MW’tır. Kurulu gücün kaynaklara göre dağılımı %33,6 hidrolik, %28,1 doğal gaz, %21,5 kömür, %7,7 rüzgar, %1,1’i jeotermal ve %7,4 ise diğer kaynaklar şeklindedir. Elektrik enerjisi üretim santrali lisanssız santraller dahil olmak üzere 3.098 adet olup, mevcut santrallerin 613’ü hidroelektrik, 40’ı kömür, 186’sı rüzgar, 33’ü jeotermal, 288’i doğal gaz, 1.773’ü güneş, 165’i diğer kaynaklı santrallardır.

Grafik 25: Elektrik Enerjisi Kurulu Gücünün Kaynaklara Göre Dağılımı [Temmuz 2017, %]

Kaynak: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

Osmaniye’de toplam 22 adet elektrik üretim tesisi bulunmakta olup bunların 16’sı hidroelektrik santral, 3’ü rüzgar elektrik santrali, 2’si güneş elektrik santrali ve 1’i de biyogaz elektrik santralidir. İlde toplam kurulu güç 1.057,66 MW olup, yıllık elektrik üretimi yaklaşık 3.336 GW’tır. Toplam kurulu gücün, %77,1’i HES, %22,2’si RES, %0,4’ü GES ve %0,3’ü biyogaz santrallerine aittir. Elektrik üretim tesislerinden dört adet HES, Elektrik Üretim A.Ş. [EÜAŞ]’ne ait olup toplam kurulu kapasitenin %61,6’sını

[651,91 MW] oluşturmaktadır. İlde faaliyette bulunan diğer elektrik üretim tesisleri özel sektöre aittir.

Osmaniye’de 80,99 MW güç kapasiteli bir adet doğal gaz yakıtlı termik santral inşaat aşamasındadır. Höçgören HES [27 MW] , Sağlam 1 ve 2 HES [3,26 MW] ve Kadirli Biyokütle Enerji Santralinin [9,30 MW] üretim lisansı alınmıştır. Ayrıca Yarpuz Regülatörü ve HES [14 MW] ve Aktepe GES [9 MW] planlama aşamasında olan santrallardır.

Tablo 107: Osmaniye Elektrik Üretim Santralleri

Santral Adı	Kaynağı	Kurulu Gücü [MW]
Berke Barajı ve HES	Hidroelektrik	510
Aslantaş Barajı ve HES	Hidroelektrik	138
Ceyhan Barajı ve HES	Hidroelektrik	62
Kalealtı HES	Hidroelektrik	29
Sayan HES	Hidroelektrik	15
Tahta HES	Hidroelektrik	12
Köroğlu HES	Hidroelektrik	9,06
Horu HES	Hidroelektrik	8,48
Sabunsuyu 2 HES	Hidroelektrik	7,35
Akçakoyun HES	Hidroelektrik	6,79
Yamaç HES	Hidroelektrik	5,46
Gökboyun HES	Hidroelektrik	5
Üçgen HES	Hidroelektrik	3,39
Erem HES	Hidroelektrik	3,05
Değirmendere HES	Hidroelektrik	0,48
Karaçay HES	Hidroelektrik	0,38
Osmaniye Gökçedağ RES	Rüzgar	135
Hasanbeyli Rüzgar Santrali	Rüzgar	50
Sarıtepe RES [Rotor 2]	Rüzgar	50
T Dinamik Osmaniye Bahçe GES	Güneş	3,20
Emta Kablo GES	Güneş	0,90
Atlas İnşaat Osmaniye Çöp Gazı S.	Biyogaz	3,12
Toplam		1.057,66

Kaynak: EPDK Enerji Piyasası Veri Tabanı, Enerji Atlası

Elektrik Tüketimi:

Osmaniye ilinin 2015 yılı itibariyle elektrik tüketimi 3.209 bin MWh olup Türkiye toplam elektrik tüketiminin %1,5'ini, TR63 Bölgesi elektrik tüketiminin ise %23,7'sini oluşturmaktadır. Osmaniye ili elektrik tüketiminin gelişimi incelendiğinde, 2011 yılında 2.479 bin MWh olan il elektrik tüketiminin 2011-2015 dönemini kapsayan 5 yıllık sürede %29,4 oranında arttığı görülmektedir. Aynı dönemde Türkiye elektrik tüketimindeki artış %16,8 olup, il tüketimindeki artış Türkiye genelindeki artışın üzerinde gerçekleşmiştir.

Osmaniye ili elektrik tüketiminin 2015 yılı itibariyle abonelere göre dağılımı incelendiğinde, en fazla elektrik tüketiminin %79,1 ile sanayi kesimine ait olduğu görülmektedir. İlde sanayi kesimi, elektrik tüketiminin büyük bir bölümünü gerçekleştirirken, bunu sırasıyla %9 ile meskenler, %6,7 ile ticarethaneler, %3,1 ile resmi daireler, %0,9'ar ile sokak aydınlatması ve diğerleri ve en son sırada %0,3 ile tarımsal sulama grubunun izlediği görülmektedir. Osmaniye elektrik tüketiminin abonelere göre dağılımı TR63 Bölgesi ortalamaları ile paralellik göstermektedir. İl abone gruplarına göre tüketimin dağılımı sanayi kesiminde Türkiye ortalamasının çok üzerinde iken, diğer gruplarda Türkiye ortalamalarının altında kalmıştır.

Tablo 108: Osmaniye Elektrik Tüketiminin Dağılımı ve Türkiye ve TR63 Bölgesi İçindeki Yeri (2015)

Abone Türü	Türkiye [1]		TR63 Bölgesi [2]		Osmaniye [3]		Pay [%]	
	Bin Mwh	Pay[%]	Bin Mwh	Pay[%]	Bin Mwh	Pay[%]	{3}/{1}	{3}/{2}
Resmi Daire	7.996	3,7	287	2,1	98	3,1	1,2	46,2
Sanayi	103.535	47,7	9.731	71,8	2.538	79,1	2,5	35,3
Ticarethane	41.554	19,1	916	6,8	215	6,7	0,5	23,5
Mesken	47.901	22,0	1.832	13,5	289	9,0	0,6	15,8
Tarımsal Sulama	4.222	1,9	174	1,3	10	0,3	0,2	5,7
Sokak Aydınlatma	4.074	1,9	117	0,9	28	0,9	0,7	23,9
Diğer	8.030	3,7	485	3,6	30	0,9	0,4	6,2
Toplam	217.312	100,0	13.541	100,0	3.209	100,0	1,5	23,7

Kaynak: TÜİK

Osmaniye'de 2015 yılı itibariyle kişi başına elektrik tüketimi 6.256 KWh olarak gerçekleşmiş olup 2.760 KWh olan Türkiye kişi başına elektrik tüketiminin çok üzerindedir. Osmaniye'de kişi başına toplam elektrik tüketiminin Türkiye ortalamasının çok üzerinde olması, ildeki demir-çelik başta olmak üzere sanayi kesiminin elektrik tüketiminden kaynaklanmaktadır. Nitekim Osmaniye'de sanayide kişi başına elektrik tüketimi 4.959 KWh iken meskende kişi başına elektrik tüketimi 564 KWh'tir. Türkiye genelinde ise sanayide kişi başına tüketim 1.315 KWh, meskende kişi başına tüketim 608 KWh'tir.

Tablo 109: Osmaniye Elektrik Tüketimi (2011-2015, Bin Mwh)

Kullanım Yeri	2011	2012	2013	2014	2015
Resmi Daire	49	64	65	104	98
Sanayi	2.066	2.229	2.265	2.423	2.538
Ticarethane	87	97	94	129	215
Mesken	219	236	225	331	289
Tarımsal Sulama	12	12	12	21	10
Sokak Aydınlatma	35	20	20	22	28
Diğer	11	25	22	33	30
Toplam	2.479	2.638	2.704	3.063	3.209

Kaynak: TÜİK

3.4.1. Rüzgâr Enerjisi

Yenilenebilir ve temiz enerji kaynaklarından rüzgâr, güneş radyasyonunun yer yüzeyini farklı ısıtmasından kaynaklanmaktadır. Dünyaya ulaşan güneş enerjisinin yaklaşık olarak %2'si rüzgar enerjisine dönüşmektedir. Rüzgar enerji santrallerinin (RES) ana yapı elemanı olan rüzgar türbinleri, hareket halindeki havanın kinetik enerjisini önce mekanik enerjiye, sonra da elektrik enerjisine dönüştürmektedir.

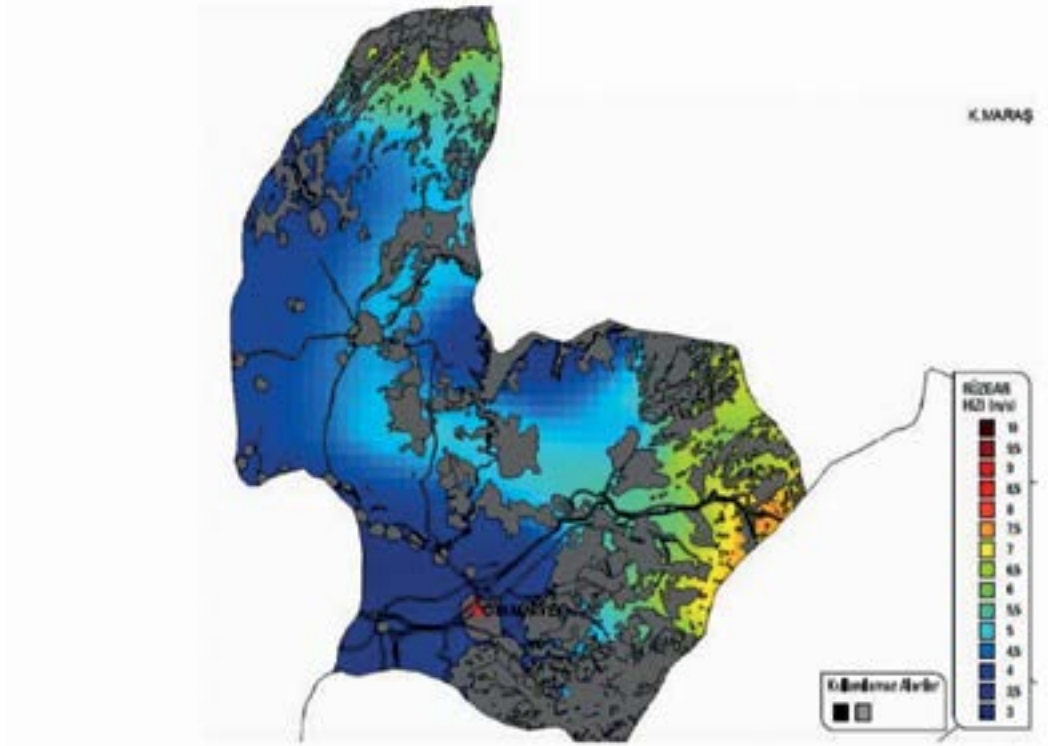
Türkiye'de 2017 yılı Temmuz Ayı itibariyle işletmede olan rüzgar enerji santrallerinin kurulu gücü 6.202 MW'tır. Türkiye toplam elektrik enerjisi kurulu gücünün %7,7'si rüzgar enerjisine ait olup 186 adet RES santrali bulunmaktadır.

Türkiye'de yer seviyesinden 50 metre yükseklikte ve 7.5 m/s üzeri rüzgar hızlarına sahip alanlarda kilometrekare başına 5 MW gücünde rüzgar santrali kurulabileceği kabul edilmiştir. Bu kabuller altında Rüzgar Enerjisi Potansiyel Atlası (REPA) hazırlanarak Türkiye rüzgar enerjisi potansiyeli 48.000 MW olarak belirlenmiştir. Rüzgâr enerjisi potansiyelinin üretilebileceği alan da Türkiye yüz ölçümünün %1.30'u olarak hesaplanmıştır.

Osmaniye ili için ekonomik RES yatırımları yapılabilecek alanları gösteren harita aşağıda verilmektedir.

Harita 6: Osmaniye İlinde Rüzgâr Enerjisi Santralî Kurulabilecek Alanlar

Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü

[*] Gri ve siyah alanlara rüzgâr santralî kurulamayacağı kabul edilmiştir.

Osmaniye’de RES kurulabilir alanları gösteren harita incelendiğinde, Hasanbeyli, Bahçe, Kadirli ve Düziçi ilçelerinin RES yatırımları için daha uygun olduğu görülmektedir.

Osmaniye iline kurulabilecek rüzgâr enerjisi santrallerine ilişkin potansiyel güç kapasiteleri de aşağıda verilmektedir.

Tablo 110: Osmaniye İli Potansiyel Res Kapasiteleri

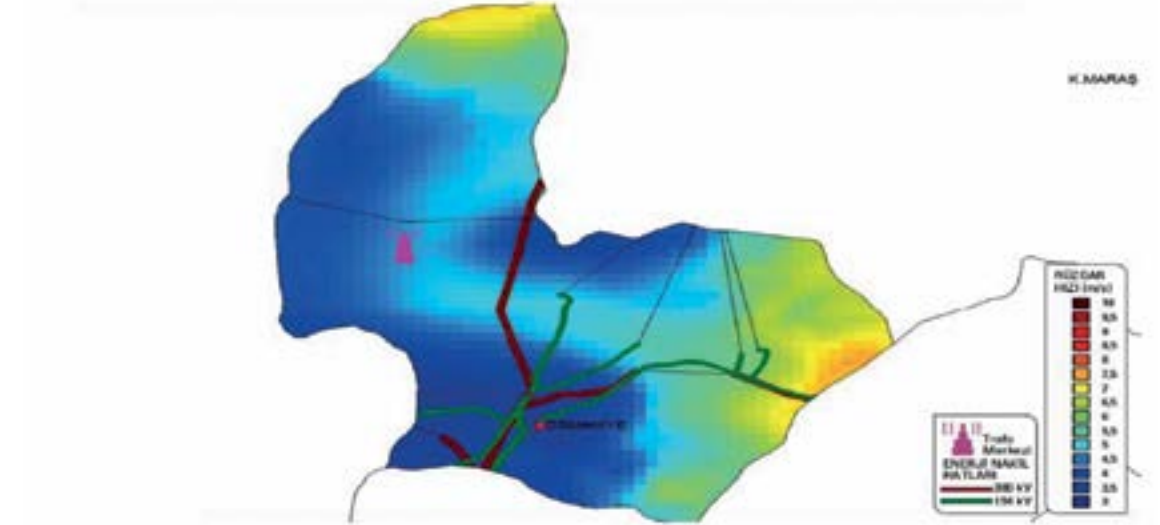
50 m’de Rüzgar Gücü [W/m²]	50 m’de Rüzgar Hızı [m/s]	Toplam Alan [km²]	Toplam Kurulu Güç [MW]
300-400	6.8-7.5	139,47	697,36
400-500	7.5-8.1	4,14	20,72
500-600	8.1-8.6	0,00	0,00
600-800	8.6-9.5	0,00	0,00
>800	>9.5	0,00	0,00
Toplam		143,62	718,08

Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü

Osmaniye’de RES kurulabilecek potansiyel alan maksimum 143.62 km² ve potansiyel toplam kurulu güç 718.08 MW olarak hesaplanmıştır. Osmaniye’de Osmaniye Gökçedağ RES [135 MW], Hasanbeyli RES [50 MW] ve Sarıtepe RES [50 MW] olmak üzere üç adet RES santralının toplam kurulu kapasitesi 235 MW’tır. İlin potansiyel kurulu gücü dikkate alındığında toplam 483 MW kapasiteli RES yatırımı daha yapılması olası görülmektedir.

Rüzgâr elektrik santralî yatırımlarında, rüzgâr potansiyeli ve proje uygunluğu yanında, projenin enterkonnekte sisteme bağlantısının olabilirliği de önemlidir. Yatırımcıların, rüzgâr potansiyeli ile birlikte o bölgenin sisteme bağlantı olanaklarını da dikkate almaları gerekmektedir. Osmaniye’de trafo merkezleri ve enerji nakil hatlarını gösteren harita aşağıda verilmektedir:

Harita 7: Osmaniye İlinde Trafo Merkezleri ve Enerji Nakil Hatları

Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü

3.4.2. Güneş Enerjisi

Türkiye güneş enerjisi potansiyeli açısından verimli bir ülke olup en verimli bölgeler güneye en yakın bölgelerdir. Güneş enerjisi yatırımına uygunluk açısından, yatırım yapılacak alanın yeryüzündeki konumu ve iklim özellikleri dikkate alınması gereken kriterlerdir. Güneş enerjisi santralî (GES) kurulacak bölgenin yılda en az 2.000 saat güneşlenme süresine ve metrekare başına yıllık 1.500 kWh’lık güneş değerine sahip olması gerekmektedir. Bunlara ek olarak 4 saatlik güneşlenme süresine sahip gün sayısının 150’den az olmaması gerekmektedir.

Türkiye’de 2016 yılı sonu itibarıyla lisanssız elektrik üretim santrallerinin kurulmasıyla güneş enerjili santral sayısı 1.043 adet, bunların toplam kurulu gücü de 819,6 MW olup, 2 adet lisanslı güneş santralî ile birlikte toplam GES kurulu gücü 832,5 MW olmuştur. 2016 yılı sonu itibarıyla kurulu gücü 402 MW olan 34 adet güneş enerjisi santralına (GES) ön lisans, kurulu gücü 12,9 MW olan 2 adet güneş enerjisi santralına lisans verilmiştir.

Türkiye’nin bölgelere ve illere göre güneşlenme potansiyelini gösteren Türkiye Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası (GEPA) haritası aşağıda verilmiştir.

Harita 8: Türkiye Güneş Atlası

Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü

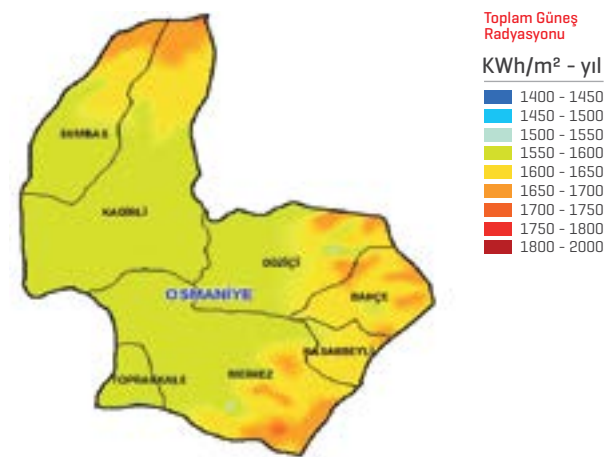

Haritadan da görüldüğü gibi Osmaniye, güneş enerjisi santrali için güneyde yer alan en uygun illerdendir. Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlasına göre Türkiye'nin ortalama yıllık toplam güneşlenme süresi 2.737 saat, günlük toplam 7,5 saat, yıllık toplam gelen güneş enerjisi 1.527 kWh/m²/yıl'dır. Türkiye'nin güneyinde yer alan Osmaniye için yıllık toplam güneşlenme süresi 2.956,5 saat, günlük toplam 8,1 saat, yıllık toplam gelen güneş enerjisi 1.650 kWh/m²/yıl olup, Türkiye ortalamalarının üzerinde kalmaktadır. Osmaniye ili konumu ve güneşlenme süreleri ile potansiyel GES yatırımları için uygun bir bölgedir.

Osmaniye'de , T.Dinamik Osmaniye Bahçe GES (3,20 MW) ve Emta Kablo GES (0,90 MW) olmak üzere iki adet GES faaliyettedir. Emta Kablo'nun Kadirli OSB'de toplam 2 MW'lık 2 adet GES projesi bulunmaktadır. Yine Osmaniye'de Aten Elektrik Üretim firmasına ait 9 MW gücünde Aktepe Güneş Enerjisi Santralının ön lisansı alınmıştır.

Osmaniye OSB'de 2017 yılı itibarıyla GES başvuru toplamı 15.915 kWe , TEİAŞ tarafından tahsis edilen GES kapasitesi ise 16.000 KWe'dir. GES başvurularının 7'si Osmaniye OSB'ne , 11'i özel sektöre aittir. Osmaniye OSB'de Tosyalı Holding iştiraklerinden Tosçelik ERW Boru Profil Üretim Tesisinin çatısına 200 bin m²'lik alana kurulan güneş enerji santralının ise dünyanın en büyük ilk beş çatı tipi güneş enerjisi santrallerinden birisi olduğu belirtilmektedir.

Harita 9: Osmaniye Güneş Atlası

Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü

3.4.3. Biyokütle Enerjisi

Biyokütle, 100 yıllık periyottan daha kısa sürede yenilenebilen, biyolojik kökenli, fosil olmayan organik madde kitlesidir. Ana bileşenleri karbonhidrat bileşikleridir. Bitkisel ve hayvansal kökenli tüm organik maddeler, biyokütle enerji kaynağı, bu kaynaklardan elde edilen

enerji ise biyokütle enerjisi olarak tanımlanır. Biyokütle ve diğer organik atıklar, elektrik ve ısı enerjisi üretimi, taşıt araçları için sıvı ya da gaz yakıt üretimi ve yan ürün olarak çeşitli kimyasal madde eldesi özellikleri nedeni ile hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde büyük ölçüde kullanılmaktadır.

Biyokütle enerjisi üretimi için kullanılabilecek başlıca kaynaklar, tarımsal ve hayvansal atıklar, organik içerikli evsel, kentsel ve endüstriyel atık/atıksular, biyolojik arıtma çamurları, enerji bitkileri, klasik ormanlar, enerji ormanları, sucul ekosistemlerde yetişen alg ve yosun gibi canlılardır. Özellikle endüstriyel dönüşüm için gerekli olan yüksek miktarlarda elde edilebilmeleri ve istendiğinde yakıt değerleri için enerji çiftliklerinde yetiştirilebilmeleri nedeniyle enerji bitkileri ve enerji ormanları diğerlerine göre tercih edilmektedir.

Biyokütle enerjisinin kullanımı klasik ve modern yöntemlerle gerçekleştirilmektedir. Klasik kullanımda, odun, bitki ve hayvan atıkları gibi biyokütle materyallerinin direkt yakılmasıyla enerji sağlanmaktadır. Özellikle az gelişmiş ülkelerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Modern kullanımda ise, hayvansal ve tarımsal atıklar, organik içerikli evsel, kentsel ve endüstriyel atık/atıksular, enerji bitkileri, enerji ormancılığı ürünleri, orman atıkları gibi biyokütle materyallerinden dönüşüm yöntemleri ile proses ısı, elektrik ve sıvı ya da gaz yakıt elde etmek mümkündür. Biyokütleye uygulanan teknolojiler; termokimyasal, biyokimyasal ve fizikokimyasal dönüşüm olmak üzere üç grupta toplanmaktadır. Günümüzde enerji amaçlı kullanılan biyokütlenin büyük bir kısmı termokimyasal yöntemle ısı ve elektriğe dönüştürülmektedir.

Tarımsal faaliyetlerden elde edilen atık ve artıklar, endüstriyel atıklar, enerji bitkileri yetiştiriciliği, enerji ormancılığı gibi farklı faaliyet alanlarından elde edilen biyokütle, üretilmek istenen yakıt türüne göre (sıvı-katı-gaz), farklı yöntemlerle dönüşüme uğratılmaktadır.

Biyokütleden elektrik enerjisi, doğalgaza alternatif biyogaz ve ulaşım sektörü için benzin ve dizele alternatif yakıt üretmek mümkündür. Biyoenerji dört farklı biyoyakıt olarak elde edilebilmektedir. Bunlar biyogaz, biyodizel, biyoetanol ve gazlaştırmadır.

Türkiye'nin biyokütle kaynakları, tarım, orman, hayvan, organik şehir atıkları vb. maddelerden oluşmaktadır. Türkiye'nin atık potansiyeli yaklaşık 8,6 milyon TEP (eşdeğer petrol) olup, bu miktarın 6 milyon TEP'i ısınma amaçlı kullanılmaktadır. Türkiye'de 4,8 milyon ton ormansal atık ve 15 milyon ton tarımsal atık olup, 1,5-2 milyon TEP biyogaz potansiyeli bulunmaktadır.

Türkiye'deki başlıca birincil kaynaklar; şeker pancarı ve artıkları, patates, melas, buğday ve artıkları, mısır ve koçanı, diğer lignoselülozik materyaller (çimen,

bitkisel atık/artıklar, enerji tarımı ürünleri vb.) olarak sıralanmaktadır. Türkiye için en uygun hammaddeler şeker pancarı ve küspesi, mısır, patates ve diğer selülozik biyokütle kaynaklarıdır.

Biyokütle enerjisi potansiyeli açısından, Türkiye için önemli yenilenebilir enerji kaynaklarından birisidir. Türkiye'nin coğrafi yapısı ve topraklarının biyokütle üretimi açısından elverişli olması, halkın tarımsal faaliyetlerle iç içe yaşaması ve başta kırsal bölgeler olmak biyokütle enerjisi ile ilgili taleplerin artması, biyokütle enerjisinin önemini artırmaktadır.

Harita 10: Türkiye Orman Varlığı

Kaynak: T.C.Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü

Türkiye Orman Varlığı Haritası'ndan görüldüğü gibi, Osmaniye ormancılık açısından Türkiye'nin en önemli illerindendir. İl, özellikle sahip olduğu zengin orman kaynakları, hayvancılık ve bitkisel üretimi ile biyokütle enerji açısından potansiyeli olan illerdendir. Orman artıkları (ince dallar, tepeler, kökler, kozalaklar, kabuklar, orman altısı örtüsü, çalı türleri bitkilerin kesilmesinden elde edilen biyokütle orman artıkları) önemli biyokütle kaynaklarından biridir. Osmaniye'de biyokütle enerji kaynağı olarak kullanılan odun miktarı 99.995 ster olup, bu odunlar devlet ormanlarından ve orman sayılmayan yerlerden elde edilen ibrelili ve yapraklı odunlardır. İlde ayrıca biyokütle enerjisi kapsamında kullanılabilecek, karbonhidrat bitkileri (patates, buğday, mısır, pancar vb.), elyaf bitkileri (keten, kenaf, kenevir, sorgum vb.), bitkisel artıklar (dal, sap, saman, kök, kabuk vb., hayvansal atıklar ile endüstriyel atıklar önemli bir potansiyel oluşturmaktadır.

Türkiye'de 2017 yılı Mayıs ayı itibarıyla biyokütle enerjisi kurulu gücü 495,6 MW, santral sayısı 84 ve biyokütle enerjisinin Türkiye elektrik sistemine katkısı %0,6'dır. Osmaniye ilinde de bir adet biyogaz yakıtlı 3,12 MW gücünde elektrik santrali bulunmaktadır.

Biyokütle enerjisinde, hayvansal, bitkisel ve kentsel atıklarla birlikte ormansal ürün ve atıklar da önemli bir potansiyel arz etmektedir. Türkiye'nin orman varlıklarını gösteren harita aşağıda verilmektedir.

Osmaniye ilinde, Kadirli Biyokütle Enerji Santrali için Enerse Enerji Elektrik Üretim Ltd. Şirketi tarafından 9,3 MW gücünde biyokütle enerji santrali lisansı alınmıştır. Proje, bölgede bulunan orman atıkları (çam, meşe vb.), tarım atıkları (buğday, pamuk, mısır vb.) ve diğer katı atıkların enerji kaynağı olarak kullanacak tesislerin uygulanabilirliğini göstermeyi amaçlamıştır.

Osmaniye yöresinde endüstriyel olarak kullanılmayan orman biyokütlesinin ve diğer biyokütle kaynaklarının elektrik üretiminde değerlendirilmesi, kömür, doğal gaz gibi fosil kaynaklı ve çevreyi kirleten ithal edilen kaynaklar yerine, çevreci ve yenilenebilir enerji kaynağı olarak, enerji üretimi için uygun yatırım konusu olarak görülmektedir.

Türkiye'de biyogaz üretimi de rağbet gören konulardan biri olup, biyogaz, organik materyallerin (hayvansal atık, bitkisel atık/artık, arıtma çamurları vb.) oksijensiz ortamda

fermentasyona uğratılmasıyla elde edilen, doğalgaza alternatif bir gazdır. Biyogaz, doğalgazın ve LPG'nin kullanıldığı her alanda kullanılabilir. Biyogaz üretimi, sadece enerji değil, aynı zamanda çevreye zarar veren/verebilecek organik kökenli atıkların giderilmesi için de önemlidir. Bunun yanı sıra, biyogaz üretim prosesi sonucunda ortaya çıkan fermente gübre de tarımsal aktivitelerde büyük rol oynamaktadır. Diğer yenilenebilir enerji kaynaklarının aksine, biyogaz üretimi ve sistemleri coğrafi kısıtlamalara ve üstün teknoloji isteklerine gerek duymamaktadır. Biyogaz enerjisi, ısı enerjisi ve elektrik enerjisine çevrilebilmekte, proses sonunda ortaya çıkan fermente gübre de verimlilik açısından değerlidir.

Özellikle kırsal alanlarda biyogazın üretimi ve kullanımı ile ekonomik ve sosyal kalkınmaya destek vermek mümkün olup, hayvansal atıkların kullanıldığı biyogaz sistemlerinden yıllık yaklaşık olarak 2.2-3.9 milyar m³ biyogaz elde edilebileceği bilinmektedir.

Yenilenebilir enerji kaynaklarından olan biyokütle enerjisinin, Osmaniye'de kullanılması, yaygınlaştırılması ve üretim süreçleri konularında araştırma-geliştirme çalışmaları yapılmasının; fosil kaynaklı yakıt kullanımının azaltılmasında, yerli üretimden sağlanan biyoyakıtların kullanımıyla enerji için harcanan giderlerin azaltılmasında ve çevresel kirliliğin önlenmesinde önemli rol oynayacağı tahmin edilmektedir.

Özet olarak;

- Osmaniye'de toplam 22 adet elektrik üretim tesisi bulunmakta olup bunların 16'sı hidroelektrik santral, 3'ü rüzgar elektrik santrali, 2'si güneş elektrik santrali ve 1'i de biyogaz elektrik santrali. İlde toplam kurulu güç 1.057,66 MW olup, yıllık elektrik üretimi yaklaşık 3.336 GW'tır.
- Elektrik üretim tesislerinden dört adet HES, Elektrik Üretim A.Ş. (EÜAŞ)'ne ait olup toplam kurulu kapasitenin %61,6'sını (651,91 MW) oluşturmaktadır. İlde faaliyette bulunan diğer elektrik üretim tesisleri özel sektöre aittir.
- Osmaniye'nin 2015 yılı itibarıyla elektrik tüketimi 3.209 bin MWh olup, en fazla elektrik tüketiminin %79,1 ile sanayi kesimine ait olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla %9 ile meskenler, %6,7 ile ticarethaneler, %3,1 ile resmi daireler, %0,9'ar ile sokak aydınlatması ve diğerleri ve %0,3 ile tarımsal sulama grubunun izlediği görülmektedir.
- Osmaniye'de RES kurulabilecek potansiyel alan maksimum 143.62 km² ve potansiyel toplam kurulu güç 718.08 MW olarak hesaplanmıştır. Osmaniye'de Osmaniye Gökçedağ RES (135 MW), Hasanbeyli RES (50 MW) ve Sarıtepe RES (50 MW) olmak üzere üç adet RES santralının toplam kurulu kapasitesi 235 MW'tır. İlin potansiyel kurulu gücü dikkate alındığında toplam 483 MW kapasiteli RES yatırımı daha yapılması olası görülmektedir.
- Osmaniye, güneş enerjisi santrali için güneyde yer alan en uygun illerdendir. Osmaniye için yıllık toplam güneşlenme süresi 2.956,5 saat, günlük toplam 8,1 saat, yıllık toplam gelen güneş enerjisi 1.650 kWh/m²/yıl olup, Türkiye ortalamalarının üzerinde kalmakta olup, potansiyel GES yatırımları için uygun bir bölgedir.
- Osmaniye'de T.Dinamik Osmaniye Bahçe GES (3,20 MW) ve Emta Kablo GES (0,90 MW) olmak üzere iki adet GES faaliyettir. Emta Kablo'nun Kadirli OSB'de toplam 2 MW'lık 2 adet GES projesi bulunmaktadır. Yine Osmaniye'de Aten Elektrik Üretim firmasına ait 9 MW gücünde Aktepe Güneş Enerjisi Santralının ön lisansı alınmıştır. Osmaniye OSB'de 2017 yılı itibarıyla GES başvuru toplamı 15.915 kWe, TEİAŞ tarafından tahsis edilen GES kapasitesi ise 16.000 KWe'dir. Osmaniye OSB'de Tosçelik ERW Boru Profil Üretim Tesisinin çatısına 200 bin m²'lik alana kurulan güneş enerji santrali ise dünyanın en büyük ilk beş çatı tipi güneş enerjisi santrallerinden birisidir.
- Osmaniye, zengin orman kaynakları, hayvancılık ve bitkisel üretimi ile biyokütle enerjisi açısından potansiyeli olan illerdendir. İlde biyokütle enerji kaynağı olarak kullanılacak odun miktarı 99.995 sterdir. İlde ayrıca biyokütle enerjisi kapsamında kullanılacak, karbonhidrat bitkileri (patates, buğday, mısır, pancar vb.), elyaf bitkileri (keten, kenaf, kenevir, sorgum vb.), bitkisel atıklar (dal, sap, saman, kök, kabuk vb., hayvansal atıklar ile endüstriyel atıklar önemli bir potansiyel oluşturmaktadır.
- Osmaniye'de bir adet biyogaz yakıtı 3,12 MW gücünde elektrik santrali bulunmaktadır.
- Osmaniye ilinde, Kadirli Biyokütle Enerji Santrali için Enerse Enerji Elektrik Üretim Ltd. Şirketi tarafından 9,3 MW gücünde biyokütle enerji santrali lisansı alınmıştır. Proje, bölgede bulunan orman atıkları (çam, meşe vb.) , tarım atıkları (buğday, pamuk, mısır vb.) ve diğer katı atıkların enerji kaynağı olarak kullanacak tesislerin uygulanabilirliğini göstermeyi amaçlamıştır.
- Osmaniye yöresinde endüstriyel olarak kullanılmayan orman biyokütlesinin ve diğer biyokütle kaynaklarının elektrik üretiminde değerlendirilmesi, kömür, doğal gaz gibi fosil kaynaklı ve çevreyi kirlüten ithal edilen kaynaklar yerine, çevreci ve yenilenebilir enerji kaynağı olarak, enerji üretimi için uygun yatırım konusu olarak görülmektedir

3.5. KAMU YATIRIM HARCAMALARI

Kamu yatırımları, bir yörenin altyapı eksiklerinin giderilmesinde en önemli faktörlerden birisidir. Kamu yatırımlarının Türkiye, TR63 Bölgesi ve Osmaniye'de 2010-2017 yılları arasındaki gelişimi aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 111: Kamu Yatırım Harcamalarının Gelişimi (2010-2017 Cari Fiyatlarla, Bin TL)

Yıllar	Osmaniye	TR63	Türkiye	Osm./TR63	Osm./Türkiye
2010	34.311	515.382	33.832.966	6,66	0,01
2011	59.822	458.665	36.400.287	13,00	0,02
2012	60.115	833.366	44.434.287	7,21	0,01
2013	79.592	1.228.618	52.881.620	6,48	0,02
2014	99.488	924.663	56.279.641	10,76	0,02
2015	113.405	939.650	62.240.302	12,07	0,02
2016	142.023	989.090	76.606.214	14,36	0,02
2017	166.823	1.389.470	94.518.347	12,01	0,02

Kaynak: T.C. Kalkınma Bakanlığı

Türkiye genelinde kamu yatırımları 2010 yılına göre cari fiyatlarla %179 oranında artarak, 2017 yılında 94.518.347 bin TL'na ulaşmış olup, aynı dönemde kamu yatırımları TR63 Bölgesi'nde %169, Osmaniye ilinde ise %386 oranında artmıştır. 2017 yılı itibarıyla 166.823 bin TL olan Osmaniye kamu yatırımlarının göreceli olarak Türkiye ve bölgeye göre daha fazla arttığı görülmektedir. Osmaniye'nin, 2017 yılında TR63 Bölgesi kamu yatırımlarından yaklaşık %12,01, Türkiye toplam kamu yatırımlarından %0,02 oranında pay aldığı görülmektedir.

Osmaniye, TR63 Bölgesi veTürkiye için 2017 yılı itibarıyla kamu yatırım harcamalarının sektörel dağılımı aşağıdaki tabloda verilmektedir.

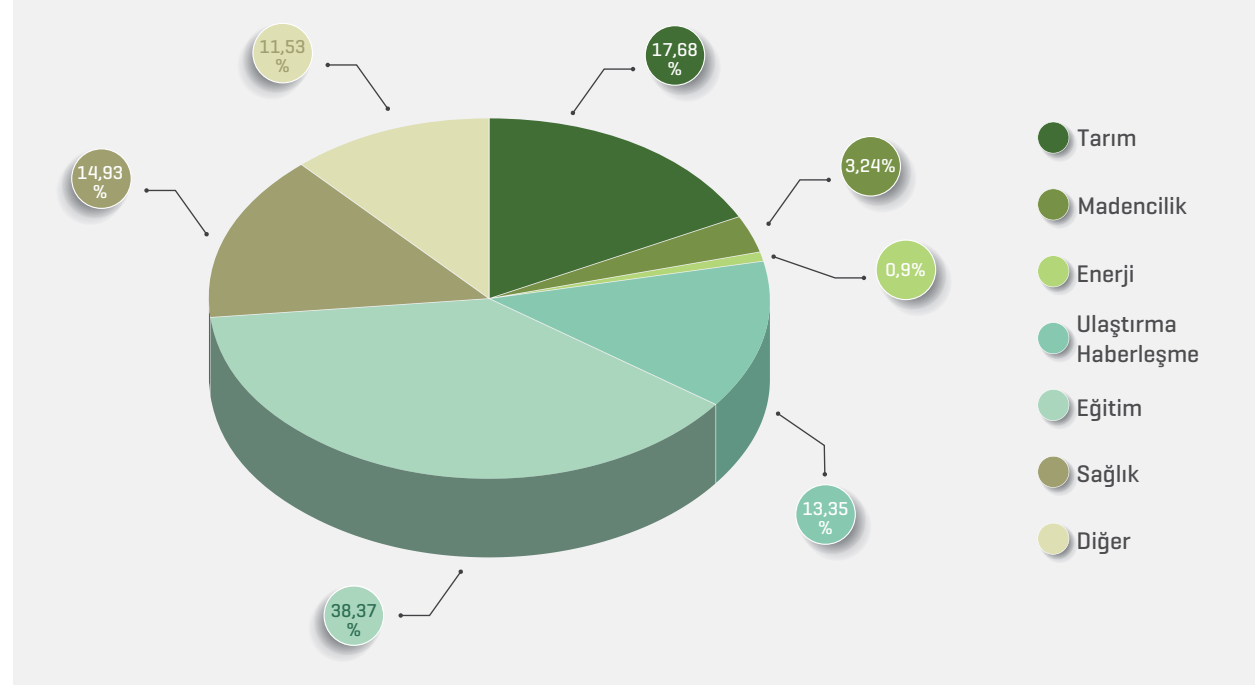
Tablo 112: 2017 Yılı Kamu Yatırım Harcamalarının Sektörel Dağılımı (Cari Fiyatlarla, Bin TL)

Sektörler	Osmaniye	TR63	Türkiye	Osmaniye[%]	TR63 [%]	Türkiye [%]
Tarım	29.474	249.916	10.334.848	17,68	17,99	10,94
Madencilik	5.413	55.213	1.836.706	3,24	3,97	1,94
İmalat	-	31.000	1.137.176	-	2,23	1,20
Enerji	1.504	16.710	4.965.864	0,9	1,20	5,25
Ulaştırma - Haberleşme	22.278	154.328	31.321.758	13,35	11,11	33,14
Turizm	-	542	493.557	-	0,04	0,52
Konut	10	300	604.777	0,00	0,02	0,64
Eğitim	64.002	356.584	14.745.882	38,37	25,66	15,60
Sağlık	24.900	193.286	7.502.916	14,93	13,91	7,94
Diğer Kamu Hizmetleri	19.242	331.591	21.574.863	11,53	23,87	22,83
Toplam	166.823	1.389.470	94.518.347	100,00	100,00	100,00

Kaynak: T.C. Kalkınma Bakanlığı

Osmaniye’de 2017 yılı itibarıyla en fazla kamu yatırım harcaması 64.002 bin TL [%38,37] ile eğitim sektörüne yapılmıştır. İlde, kamu yatırım harcamalarından tarım sektörünün aldığı pay %17,68, sağlık sektörünün aldığı pay %14,93, ulaştırma-haberleşme sektörünün aldığı pay %13,35, diğer kamu hizmetlerinin aldığı pay %11,53, madencilik sektörünün aldığı pay %3,24 ve enerji sektörünün aldığı pay %0,9’dur. İlde kamu yatırım harcamalarının eğitim, tarım, sağlık ve ulaştırma-haberleşme sektörlerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Grafik 26: Osmaniye’de Kamu Yatırım Harcamalarının Dağılımı, 2017 [%]

Kaynak: T.C. Kalkınma Bakanlığı

2018 yılında doğrudan Osmaniye iline ait ve dolaylı olarak Osmaniye’yi de kapsayan 716,8 milyon TL’lik yatırım harcaması öngörülmektedir. Bu harcamaların sektörlere göre dağılımında ulaştırma sektörü [%78] ön plana çıkmaktadır.

Osmaniye’de bazı yatırımı devam eden projeler de bulunmaktadır. Bu bağlamda doğrudan Osmaniye iline ait bir adet tarım, bir adet sağlık 7 adet eğitim ve dört adet diğer kamu hizmetleri projeleri bulunmaktadır. Bu bağlamda 255,5 milyon TL tutarlı tarım projesine 2018 yılında yatırıma başlanarak 10 milyon TL yatırım öngörülmektedir. 240 milyon TL tutarlı hastane yapım projesine de 2018 yılında 25 milyon TL yatırım yapılması planlanmaktadır. 7 eğitim projesinin beş tanesi 2018

yılında tamamlanması ve 2017 yılında başlanılan ancak 2018 yılında da devam edecek olan 2 proje bulunmaktadır. Bu iki proje 2018 yılında büyük oranda tamamlanması beklenilmektedir. Bu 7 proje için 2018 yılında 23,5 milyon TL’lik bir yatırım harcaması öngörülmektedir. Diğer kamu hizmetleri için 2018 yılında 23,4 milyon TL tutarında bir harcama yapılması planlanmıştır. 2018 yılında bu projelere harcanması öngörülen toplam yatırım harcaması 81,9 milyon TL’dir

Doğrudan Osmaniye’ye ait kamu yatırımlarının yanısıra Osmaniye’de kapsayan muhtelif iller kamu yatırımlarına 2018 yılında 634,9 milyon TL’lik bir harcama öngörülmektedir. Bu yatırım harcamasının %88’lik kısmı ulaştırma sektörü için ayrılmıştır.

Özet olarak;

- Osmaniye’de kamu yatırım harcamaları 2010 yılına göre %386 oranında artarak 2017 yılında 166.823 bin TL olmuştur.
- İlde kamu yatırım harcamalarındaki artış, Türkiye [%179] ve TR63 Bölgesindeki [%169] artıştan daha fazladır.
- Osmaniye, 2017 ‘de kamu yatırım harcamalarında Türkiye toplamından %0,02, TR63 Bölgesi toplamından %12,01 pay almıştır.
- Osmaniye’de 2017 yılı itibarıyla en fazla kamu yatırım harcaması 64.002 bin TL [%38,37] ile eğitim sektörüne yapılmıştır. İlde kamu yatırım harcamalarının eğitim, tarım, sağlık ve ulaştırma-haberleşme sektörlerinde yoğunlaştığı görülmektedir.
- 2018 yılında Osmaniye’ye doğrudan ve dolaylı yatırımların toplam tutarı 716,8 milyon TL’dir. Bunun %78’i ulaştırma sektörüne harcanması öngörülmektedir.

4. BÖLGENİN GELİŞMİŞLİK DURUMU ve EKONOMİK-SOSYAL GÖRÜNÜM

4. BÖLGENİN GELİŞMİŞLİK DURUMU ve EKONOMİK-SOSYAL GÖRÜNÜM

4.1. GAYRİSAFİ YURTTİÇİ HASILA AÇISINDAN OSMANİYE

Osmaniye ilinin gelir düzeyinin gelişimini ve Türkiye içindeki durumunu ortaya koymak için, 2004-2014 dönemini kapsayan cari fiyatlarla Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYH) değerleri incelenmiştir. 2004-2009 döneminde, Osmaniye GSYH değeri %93 oranında artarken 2009-2014 dönemindeki 5 yıllık periyotta GSYH değeri %135 oranında artış göstermiştir. Bu 10 yıllık dönemde Osmaniye ekonomisi yıllık ortalama %16,30 oranında büyümüştür. Bu büyüme oranı ise Osmaniye ekonomisinin hem TR63 Bölgesi ekonomisinden hem de Türkiye ekonomisinden daha hızlı büyüdüğünü göstermektedir. Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse, Osmaniye ekonomisi TR63 Bölgesi ekonomisine kıyasla her yıl yaklaşık olarak %17,

Türkiye ekonomisine kıyasla yaklaşık %20,8 daha hızlı büyümüştür. Osmaniye ekonomisinin büyüme oranının hem TR63 Bölgesi hem de Türkiye ekonomisinden yüksek oluşunun doğal sonucu olarak, Osmaniye ekonomisi hem TR Bölgesi hem de Türkiye ekonomisi içerisindeki ağırlığını artırmıştır. Söz konusu dönemde Osmaniye ekonomisi, TR63 Bölge ekonomisi içerisindeki ağırlığını her yıl yaklaşık %2,08 oranında Türkiye ekonomisi içerisindeki ağırlığını ise her yıl yaklaşık olarak %2,32 oranında artırmıştır. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse, Osmaniye ekonomisi TR63 Bölgesi ekonomisi içerisindeki payını 2004 yılına kıyasla 2014 yılında %22,9, Türkiye ekonomisi içerisindeki ağırlığını ise yaklaşık %25,8 oranında artırmıştır.

Tablo 113: Osmaniye İli GSYH'nin Gelişimi, Bölge ve Türkiye İçindeki Yeri (Bin TL)

Yıllar	Osmaniye	TR63	Türkiye	Osmaniye/ TR63	Osmaniye/ Türkiye	Sıra No
2004	1.764.547	13.654.383	577.023.497	12,92	0,31	57
2005	2.112.291	16.144.554	673.702.943	13,08	0,31	55
2006	2.409.580	17.945.819	789.227.555	13,43	0,31	55
2007	2.814.388	20.410.231	880.460.879	13,79	0,32	52
2008	3.334.475	23.543.184	994.782.858	14,16	0,34	51
2009	3.398.786	24.010.475	999.191.848	14,16	0,34	52
2010	4.639.421	29.803.600	1.160.013.978	15,57	0,40	43
2011	5.498.433	35.516.804	1.394.477.166	15,48	0,39	43
2012	5.979.100	38.686.308	1.569.672.115	15,46	0,38	44
2013	6.910.960	44.441.876	1.809.713.087	15,55	0,38	44
2014	7.984.770	50.291.641	2.044.465.876	15,88	0,39	45
2004-2014 Yıllık Büyüme Oranı[%]	16,30	13,93	13,49	2,08	2,32	
2004-2014 Toplam Artış Oranı [%]	353	268	254	22,9	25,8	

Kaynak: TÜİK

Osmaniye ili kişi başına GSYH değeri incelendiğinde, 2014'te TR63 Bölgesi kişi başına GSYH değerine çok yakın olduğu ancak Türkiye kişi başına GSYH değerinden yaklaşık olarak %40 daha düşük olduğu gözlemlenmektedir. Yani Osmaniye kişi başına GSYH değeri Türkiye'ninkinin %60'ı kadardır.

2004-2014 döneminde Osmaniye kişi başına GSYH değeri %14,54, TR63 Bölgesi'ninki %12,52 Türkiye'ninki ise %11,9 oranında büyümüştür. Dolayısıyla 10 yıllık dönemde Osmaniye kişi başına GSYH değeri TR63 Bölgesi'ne göre her yıl yaklaşık %16,1 Türkiye'ye göre ise %21,3 daha hızlı büyümüştür. Burada bir detayı da vurgulamak gerekir: Osmaniye'nin söz konusu 10 yıllık dönemde kişi başına GSYH değerinin büyüme oranının hem TR63 Bölgesi hem de Türkiye'den büyük çıkmasının sebebi Osmaniye'nin bu 10 yıllık dönemde nüfus artış hızının TR63 Bölgesi ve Türkiye'nin altında olmasından kaynaklanmamaktadır. Aksine Osmaniye'nin 10 yıllık periyotta nüfus artış hızı [%1,79] hem TR63 [%1,41] hem de Türkiye'nin nüfus artış hızının [%1,5] üzerindedir.¹⁸ Başka bir deyişle Osmaniye TR63 Bölgesi ve Türkiye'ye kıyasla yüksek nüfus artışına sahip olmasına rağmen kişi başına GSYH değerini daha hızlı büyültmeyi başarabilmiştir. Dolayısıyla Osmaniye'nin TR63 Bölgesi ve Türkiye'ye kıyasla gösterdiği kişi başına GSYH büyüme performansı nüfus artış hızı ile değil Osmaniye ekonomisinin gösterdiği performans ile açıklanabilir.

Tablo 114: Kişi Başına Düşen Gayrisafi Yurtiçi Hasılanın Gelişimi

Yıllar	Osmaniye		TR63		Türkiye	
	Kişi Başına GSYH [TL]	Kişi Başına GSYH [₺]	Kişi Başına GSYH [TL]	Kişi Başına GSYH [₺]	Kişi Başına GSYH [TL]	Kişi Başına GSYH [₺]
2004	4.085	2.853	4.994	3.487	8.536	5.961
2005	4.822	3.578	5.839	4.333	9.844	7.304
2006	5.424	3.765	6.417	4.455	11.389	7.906
2007	6.252	4.810	7.217	5.553	12.550	9.656
2008	7.268	5.674	8.188	6.392	14.001	10.931
2009	7.258	4.699	8.188	5.301	13.870	8.980
2010	9.757	6.496	9.997	6.656	15.860	10.560
2011	11.401	6.800	11.803	7.039	18.788	11.205
2012	12.234	6.789	12.783	7.094	20.880	11.588
2013	13.946	7.323	14.531	7.631	23.766	12.480
2014	15.878	7.260	16.240	7.426	26.489	12.112
2004-2014 Yıllık Büyüme Oranı [%]	14,54	9,79	12,52	7,85	11,99	7,35
2004-2014 Toplam Artış Oranı [%]	289,7	154,5	225,2	112,9	210,3	103,2

Kaynak: TÜİK

Kişi başına GSYH değerlerinin gelişimine dolar cinsinden bakıldığında, 10 yıllık dönemde kişi başına GSYH değeri Osmaniye'de her yıl %9,79, TR63 Bölgesi'nde %7,85 ve Türkiye'de ise %7,35 artış göstermiştir¹⁹.

Aşağıdaki grafikte dolar cinsinden GSYH değerleri ile bir endeks oluşturulup aşağıdaki grafikte verilmiştir.

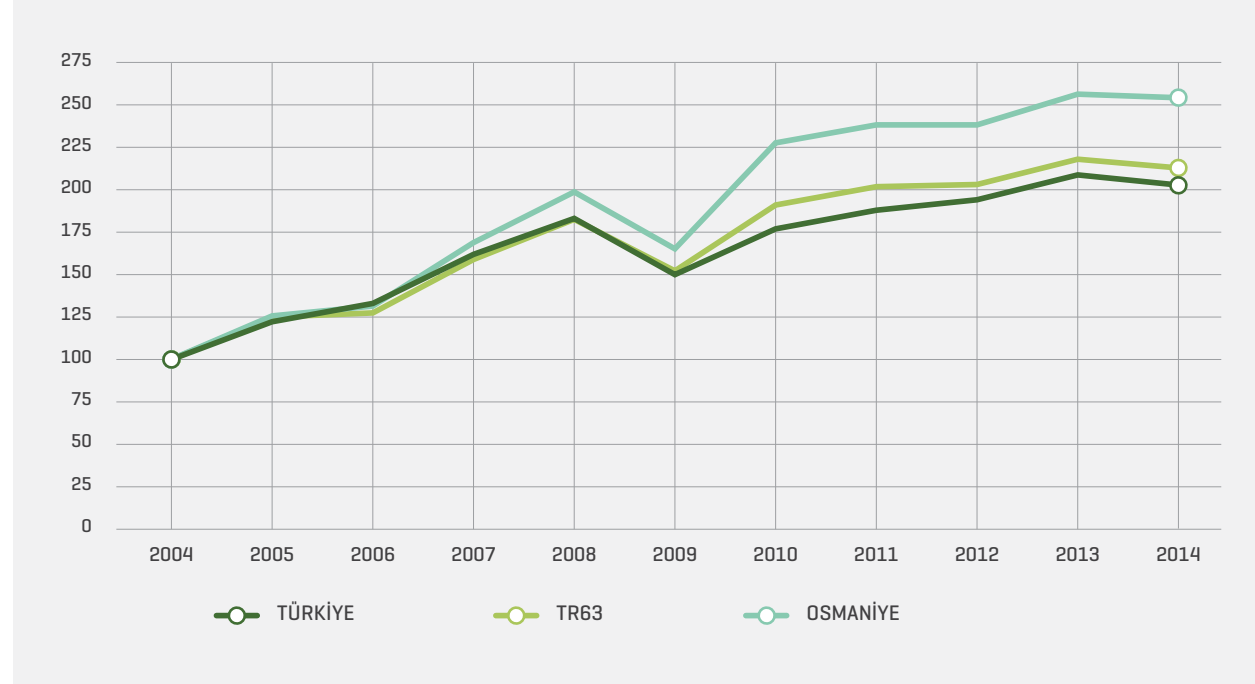
18 Kişi Başına GSYH= GSYH/NÜFUS'tur. Her iki tarafın doğal logaritmasını alıp sonrasında zamana göre türevini alırsak şu sonuca ulaşırız:

$$\text{Büyüme Oranı}_{\text{Kişi Başına GSYH}} = \text{Büyüme Oranı}_{\text{GSYH}} - \text{Büyüme Oranı}_{\text{NÜFUS}}$$

Buradan hareketle $\text{Büyüme Oranı}_{\text{NÜFUS}} = \text{Büyüme Oranı}_{\text{GSYH}} - \text{Büyüme Oranı}_{\text{Kişi Başına GSYH}}$ olur. GSYH ve kişi başına GSYH büyüme oranları yukarıdaki iki tabloda mevcuttur. Değerler yerine konulduğunda, Osmaniye'nin 10 yıllık dönemde nüfus artış hızı %1,79, TR63 Bölgesi'nin ki %1,41 ve Türkiye'nin ki ise %1,5 olduğu ortaya çıkmaktadır.

19 Bu durum kişi başına GSYH değerlerinin TL cinsinden büyüme oranları ile birlikte düşünüldüğünde, 10 yıllık dönemde nominal döviz kurunun her yıl yaklaşık olarak %4,7 oranında arttığı söylenebilir.

Grafik 27: Kişi Başına GSYH'nin Gelişimi [USD, 2004=100]

4.2. SOSYO-EKONOMİK GELİŞİMİŞLİK DÜZEYİ AÇISINDAN OSMANİYE

1970'li yıllara kadar gelişmenin temel göstergesi olarak görülen kişi başına gelir; toplumsal gelişmişliği yeterince açıklayamayan, yalnızca talep genişlemesini açıklayabilen dar kapsamlı bir göstergedir. Gerçekte gelişme kavramı; fiziki kapasite büyüklüğü ve gelir artışı gibi iktisadi gelişmeler yanında, bunların gelir grupları ve bölgeler arası dağılımı ile sosyal ve kültürel birikimlerin yansıtılabildiği toplumsal gelişme düzeyini ifade etmektedir. Bu anlayışla gelişme; ülkenin ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yapılarındaki ilerlemeyi kapsamakta ve bir bütün oluşturmaktadır. Bu bakımdan, illerin ve bölgelerin gelişmişlik sıralamasında; kişi başına düşen milli gelirin artırılması şeklinde özetlenebilecek iktisadi büyüme kavramıyla beraber, yapısal ve insani gelişmeyi içine alan ve ölçülebilen bütün sosyal değişkenleri de içeren bir "sosyo-ekonomik gelişme" ölçütü daha anlamlı olabilmektedir.

Bu amaçla bu bölümde Osmaniye ilinin sosyo-ekonomik yapısı, kişi başına gelir düzeyinin yanı sıra diğer göstergeler (ekonomik, sosyal, kültürel) açısından da ele alınıp değerlendirilmiştir. Osmaniye ilinin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi incelenirken; Kalkınma Bakanlığı tarafından 2003 ve 2011 yılında yapılmış olan "İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmalarından" yararlanılmıştır.

2003 yılında yapılan araştırmada il ölçeğinde 58 gösterge kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan göstergeler; demografi, istihdam, eğitim, sağlık, altyapı ve onbin kişiye düşen özel otomobil ve motorlu kara taşıtı sayısı, fert başına düşen telefon kontör değeri ve elektrik miktarı ve yeşil karta sahip nüfus oranını içeren diğer refah göstergelerinden oluşan sosyal göstergelerle, imalat sanayi, inşaat, tarım ve mali göstergelerden oluşan ekonomik göstergelerdir. İllerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması, ekonomik ve sosyal yapıları temsil eden 58 değişkenin ortak bileşkesi olarak ve temel bileşen değerleri esas alınarak oluşturulmuştur.

SEGE-2011 çalışmasında sekiz başlık altında 61 göstergeden yararlanılmıştır. Bu çalışma, SEGE-2003 çalışmasında kullanılan veri setine yakın bir veri seti kullanılmıştır. Ancak Türkiye'nin son 10 yılda geçirdiği ekonomik değişim ve dönüşüm süreci, teknolojik gelişmenin sosyo-ekonomik gelişmede ağırlığını iyice hissettirmesi, erişilebilirlik ve çevreye duyarlılığın öneminin artması 2011 yılında yapılan çalışmada veri seti güncellenmiştir.

SEGE-2011 çalışması 2012 yılında uygulamaya konulan yeni teşvik sisteminin mekânsal boyutuna temel oluşturmuştur. Yeni teşvik sisteminde yer alan bölgesel

teşvik uygulamaları, SEGE-2011 çalışması kapsamında üretilen il sıralamalarını esas almaktadır. Bu şekilde, yatırımcıların yer seçimi kararları, illerin teknoloji seviyeleri, bölgeler arası işgücü hareketleri gibi ulusal gelişmeyi de doğrudan etkileyen pek çok alanda büyümenin bölgesel kaynaklarını tetikleyecek olan bölgesel teşviklerin analitik bir zemine oturması sağlanmaktadır²⁰.

2003 yılında yapılan çalışmaya²¹ göre; Osmaniye ilinin de içinde yer aldığı, 8 ilden oluşan Akdeniz Bölgesi, sosyo-ekonomik gelişmişliği yansıtan endeks değerleriyle tüm göstergeler itibarıyla Akdeniz Bölgesi ülke ortalamalarına yakın değerler almıştır. Yedi coğrafi bölge içerisinde dördüncü sırada yer alan Akdeniz, bu konumuyla ortalama bölge niteliğindedir.

2011 çalışmasında düzey 2 bazında bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına göre, 11 düzey 2 bölgesi ortalamanın üzerinde değere sahiptir. Tek ilden oluşan İstanbul, Ankara ve İzmir gibi Düzey 2 bölgeleri en gelişmiş bölgeler olurken, TR41 [Bursa, Eskişehir, Bilecik] ve TR61 [Antalya, Isparta, Burdur] Düzey 2 bölgeleri dördüncü ve beşinci sırada yer almışlardır. Akdeniz bölgesi illerinden oluşan; TR61 [Antalya, Isparta, Burdur] 5. sırada, TR62 [Adana, Mersin] 9. Sırada ve Osmaniye'nin de içinde yer aldığı TR63 bölgesi ise 21. sırada bulunmaktadır.

Bir önceki çalışmada 15. sırada bulunan TR63 [Hatay, K. Maraş, Osmaniye] Düzey 2 bölgesi bu çalışmada -0,2729 endeks değeriyle 21. sırada yer almıştır. Düzey 2 Bölgeleri içinde negatif endeks değerine sahip 11 alt bölgeden biri de TR63 Bölgesi'dir.

İllerin gelişmişlik sıralaması incelendiğinde; 2003 yılı araştırmasında -0,33321 endeks değeri ile 47. sırada [81 il] ve bölge illeri içerisinde 7. sırada [8 il] yer alan Osmaniye, 2011 araştırmasında -0,2892 endeks değeri ile ülke genelinde [81 il] 53. sıraya düşmüş ve bölge illeri sıralamasında yine 7. sırada yer almıştır.

Tablo 115: Akdeniz Bölgesi İlleri Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması

İller	Sıra 2003	Endeks 2003	İller	Sıra 2011	Endeks 2011	Sıra Değişikliği [2003-2011]
Adana	8	0,94901	Antalya	5	1,5026	5
Antalya	10	0,91480	Adana	16	0,5666	-8
Mersin	17	0,51934	Isparta	21	0,5272	7
Isparta	28	0,21187	Mersin	24	0,4636	-6
Hatay	29	0,19613	Burdur	26	0,3684	5
Burdur	31	0,14395	Hatay	46	-0,1302	-17
Osmaniye	47	-0,33321	Osmaniye	53	-0,2892	-6
K.Maraş	48	-0,34968	K.Maraş	60	-0,4677	-12

Kaynak: İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması [SEGE-2011], Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Ankara, 2013.

Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırmasının diğer amaçlarından birisi de, eşdeğer gelişmişlik seviyesine sahip illerin belirlenmesi ve ülke genelinde homojen alanların saptanmasıdır. 2011 çalışmasında yapılan çözümlemeler ve değerlendirmeler sonucunda iller; temelde yüksek, orta ve düşük olmak üzere üç gelişmişlik kademesinde incelenmiştir. Yüksek gelişmişlik grubunda bir, orta gelişmişlik grubunda dört ve düşük gelişmişlik grubunda 1 olmak üzere iller altı kademeye ayrılmıştır. Buna göre, birinci kademe gelişmiş 8 il, ikinci kademe gelişmiş 13 il, üçüncü kademe gelişmiş 12 il, dördüncü kademe gelişmiş 17 il, beşinci kademe gelişmiş 16 il ve altıncı kademe gelişmiş 15 il bulunmaktadır.

Osmaniye ili, -0,2892 sosyo ekonomik gelişmişlik endeks değeriyle beşinci kademe gelişmişlik grubunda yer almaktadır. TR63 bölgesinde bulunan K. Maraş da beşinci kademe gelişmişlik grubunda bulunurken, Hatay ise dördüncü kademe gelişmişlik grubunda bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda illerin gelişmişlik kademelerine göre dağılımı gösterilmiştir.

Akdeniz bölgesinde bulunan Antalya birinci kademede bulunurken, Adana ve Isparta ikinci kademede, Mersin ve Burdur ise üçüncü kademede bulunmaktadır. Bu bakımdan Akdeniz bölgesinin sosyo- ekonomik gelişmişlik açısından en gelişmiş ili Antalya iken en az gelişmiş illeri Osmaniye ve K. Maraş'tır.

²⁰ T.C. Kalkınma Bakanlığı, İllerin Ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması [SEGE-2011], Bölgesel Gelişme Ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Ankara 2013

²¹ T.C. Başbakanlık Devlet Planlama teşkilatı, İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması [2003], Mayıs 2003.

Tablo 116: Gelişmişlik Endeksine Göre Kademeli İl Grupları (2011)

1. Kademe			2. Kademe			3. Kademe			4. Kademe			5. Kademe			6. Kademe		
İller	SEGE 2011 Sırası	Endeks Değeri	İller	SEGE 2011 Sırası	Endeks Değeri	İller	SEGE 2011 Sırası	Endeks Değeri	İller	SEGE 2011 Sırası	Endeks Değeri	İller	SEGE 2011 Sırası	Endeks Değeri	İller	SEGE 2011 Sırası	Endeks Değeri
İstanbul	1	4,5154	Tekirdağ	9	0,9154	Balıkesir	22	0,4764	Rize	34	0,1550	Sinop	51	-0,2479	Diyarbakır	67	-1,0014
Ankara	2	2,8384	Denizli	10	0,9122	Manisa	23	0,4711	Düzce	35	0,1056	Giresun	52	-0,2564	Kars	68	-1,0923
İzmir	3	1,9715	Bolu	11	0,6394	Mersin	24	0,4636	Nevşehir	36	0,1029	Osmaniye	53	-0,2892	Iğdır	69	-1,1184
Kocaeli	4	1,6592	Edirne	12	0,6383	Uşak	25	0,3737	Amasya	37	0,0510	Çankırı	54	-0,3312	Batman	70	-1,1203
Antalya	5	1,5026	Yalova	13	0,6263	Burdur	26	0,3684	Kütahya	38	0,0198	Aksaray	55	-0,3671	Ardahan	71	-1,1384
Bursa	6	1,3740	Çanakkale	14	0,5999	Bilecik	27	0,3634	Elazığ	39	-0,0103	Niğde	56	-0,3761	Bingöl	72	-1,1920
Eskişehir	7	1,1671	Kırklareli	15	0,5923	Karabük	28	0,2916	Kırşehir	40	-0,0211	Tokat	57	-0,3821	Şanlıurfa	73	-1,2801
Muğla	8	1,0493	Adana	16	0,5666	Zonguldak	29	0,2758	Kırıkkale	41	-0,0687	Tunceli	58	-0,3892	Mardin	74	-1,3591
			Kayseri	17	0,5650	Gaziantep	30	0,2678	Malatya	42	-0,0785	Erzurum	59	-0,4327	Van	75	-1,3783
			Sakarya	18	0,5641	Trabzon	31	0,2218	Afyon	43	-0,0797	K.Maraş	60	-0,4677	Bitlis	76	-1,4003
			Aydın	19	0,5597	Karaman	32	0,1864	Artvin	44	-0,1046	Ordu	61	-0,4810	Siiirt	77	-1,4166
			Konya	20	0,5308	Samsun	33	0,1579	Erzincan	45	-0,1056	Gümüşhane	62	-0,4814	Şırnak	78	-1,4605
			İsparta	21	0,5272				Hatay	46	-0,1302	Kilis	63	-0,5733	Ağrı	79	-1,6366
									Kastamonu	47	-0,1471	Bayburt	64	-0,5946	Hakkari	80	-1,6961
									Bartın	48	-0,1976	Yozgat	65	-0,6079	Muş	81	-1,7329
									Sivas	49	-0,2208	Adıyaman	66	-0,9602			
									Çorum	50	-0,2405						

Kaynak: İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE-2011), Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Ankara, 2013.

4.3. İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ (İGE) AÇISINDAN OSMANİYE

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yapılan İnsani Gelişme Endeksi (İGE), üç göstergeye dayanan birleşik bir endekstir: Doğumda yaşam beklentisi ile ölçülen yaşam beklentisi, erişkin okur-yazarlık oranı (ağırlığı üçte iki) ve birleşik ilk, orta ve yüksekokul kayıt oranları (ağırlığı üçte bir) kombinasyonu ile ölçülen eğitim düzeyi ve kişi başına düşen gayrisafı yurtiçi hasıla ile ölçülen yaşam standartları.

Birleşmiş Milletler'in uluslararası sıralamalarda kullandığı İGE göstergesi, iller açısından 1975, 1997 ve 2004 yıllarında hesaplanmıştır. Osmaniye ilinin gelişmişlik düzeyinin belirlenmesi ve Türkiye içindeki yerinin görülebilmesi açısından bu çalışmada 1997 ve 2004 yılları çalışmaların sonuçlarından yararlanılmıştır.

UNDP tarafından yapılan çalışmalarda, zaman içerisinde Türkiye'ye ait İGE değerinde olumlu gelişmeler sağlandığı görülmektedir. 1975 yılında hiçbir il yüksek insani gelişme kategorisi içinde bulunmazken, 1997'de 80 ilden beşi, 2004'te 81 ilden 9'u (Kocaeli, Yalova, İstanbul, Bursa, İzmir, Muğla, Sakarya, Bolu, Tekirdağ) yüksek insani gelişme grubu içerisinde yer almıştır. 1975 yılında 67 ilden 29'u düşük insani gelişme grubunda yer alırken, 1997'de 1 il (Şırnak) düşük insani gelişme grubunda yer almış 2004 yılında Şırnak'ta bu kategoriden çıkmıştır.

Osmaniye ili 24 Ekim 1996 yılında il olduğundan 1997 raporunda Osmaniye bulunmamaktadır. 2004 yılı raporuna göre ise 0,699 İGE değeriyle Osmaniye, orta insani gelişme kategorisinde yer almıştır.

Bölge illerinin İGE endeks değerleri, sıralamadaki yerlerindeki değişime aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 117: TR63 Bölgesi İlleri İnsani Gelişme Endeksi'nin Gelişimi

	1997			2004			Değişim Puan
İller	İGE Değeri	Türkiye Sıra	Bölge Sıra	İGE Değeri	Türkiye Sıra	Bölge Sıra	1997-2004
Hatay	0,752	28	1	0,747	26	1	-0,005
K. Maraş	0,683	44	2	0,674	60	3	-0,009
Osmaniye	-	-	-	0,699	52	2	-

Kaynak: İnsani Gelişme Raporu, UNDP, 1997, 2004

Daha önce de açıklandığı üzere, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yapılan İnsani Gelişme Endeksi, üç göstergeye (yaşam beklentisi, eğitim ve yaşam standartları) dayanan birleşik bir endekstir. Osmaniye ilinin insani gelişme endeksi, endeksi oluşturan bu üç gösterge açısından incelendiğinde, yaşam beklentisi endeksi 0,655 değeri ile bölge içinde ikinci sıradadır. Yine, GSYH endeksinde (yaşam standartları endeksi) Osmaniye 0,589 endeks değeriyle, bölge illeri arasında en düşük değere sahip il konumundadır. Eğitim endeksi açısından ise Osmaniye ili 0,853 endeks değeriyle bölge illeri arasında ikinci sırada bulunmaktadır.

Tablo 118: TR63 Bölgesi İlleri İnsani Gelişme Endeksi (2004)

TR63 Bölgesi İlleri	Yaşam Beklentisi Endeksi	Eğitim Endeksi	Gelir Endeksi	Cinsiyete Göre Endeks	İGE Endeksi	İGE İl Sırası	Cinsiyete Göre İl Sırası
Hatay	0,716	0,861	0,665	0,728	0,747	26	29
Osmaniye	0,655	0,853	0,589	0,689	0,699	52	50
K. Maraş	0,590	0,806	0,625	0,670	0,674	60	58

Kaynak: İnsani Gelişme Raporu, 2004, UNDP

UNDP tarafından 2004 yılında yapılan İnsani Gelişme Raporu'nda gerek Türkiye geneli gerekse bölgeler bazında İGE değerleri verilmeyip, raporda yayınlanan İnsani Gelişme Endeks Tabloları, Türkiye'nin 81 iline yönelik insani gelişmenin göreceli düzeyini karşılaştırmaktadır. Ancak, bu çalışma kapsamında, iller bazında verilen İGE değerinden hareketle, illerin bölge nüfusu içindeki ağırlıkları dikkate alınarak, Düzey 2 bölgeleri bazında da İGE değerleri hesaplanmış ve bölgesel düzeyde karşılaştırmalar yapılmıştır. Dolayısıyla bölgesel düzeyde de İGE değerleri hesaplanarak, bölgelerin sıralamadaki göreceli üstünlükleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

İllere ait İGE değerinden hareketle, hesaplanan bölgesel İGE değerleri incelendiğinde, en yüksek İGE değerine İstanbul bölgesinin sahip olduğu ve bunu, Kocaeli ve İzmir alt bölgelerinin izlediği görülmektedir. TR63 Düzey 2 Bölgesi (Hatay, Osmaniye, K. Maraş) 0,712 İGE değeriyle Düzey 2 Bölgeleri arasında 17. sırada yer almaktadır.

Tablo 119: Düzey 2 Bölgeleri Bazında İnsani Gelişme Endeksi

Düzey 2 Alt Bölgeler	Yaşam Beklentisi Endeksi	Eğitim Endeksi	GSYH Endeksi	İnsani Gelişme Endeksi İGE Değeri	Kişi Başına Reel GSYH Sıralaması - İGE Değeri
TR10- İstanbul	0.791	0.956	0.763	0.837	1
TR42- Kocaeli	0.798	0.927	0.770	0.832	-1
TR31- İzmir	0.787	0.940	0.759	0.829	0
TR41- Bursa	0.798	0.930	0.723	0.817	2
TR32- Aydın	0.787	0.885	0.710	0.794	3
TR51- Ankara	0.698	0.926	0.752	0.792	-2
TR22- Balıkesir	0.768	0.901	0.698	0.789	2
TR21- Tekirdağ	0.686	0.934	0.733	0.784	-3
TR61- Antalya	0.743	0.888	0.681	0.770	2
TR62- Adana, Mersin	0.674	0.874	0.714	0.754	-3
TR81- Zonguldak	0.689	0.885	0.687	0.754	-1
TR33- Manisa	0.737	0.847	0.663	0.749	0
TR52- Konya	0.714	0.838	0.654	0.735	1
TR83- Samsun	0.690	0.837	0.640	0.722	1
TRC1- Gaziantep	0.715	0.816	0.613	0.715	4
TR72- Kayseri	0.687	0.838	0.613	0.713	5
TR63- Hatay	0.659	0.839	0.637	0.712	-1
TR71- Kırıkkale	0.628	0.838	0.656	0.707	-5
TR90- Trabzon	0.684	0.808	0.614	0.702	1
TR82- Kastamonu	0.651	0.807	0.630	0.696	-3
TRB1- Malatya	0.647	0.799	0.617	0.687	-3
TRA1- Erzurum	0.617	0.788	0.578	0.661	1
TRC2- Şanlıurfa	0.683	0.665	0.580	0.643	-1
TRC3- Mardin	0.639	0.685	0.546	0.623	0
TRA2- Ağrı	0.589	0.731	0.511	0.611	0
TRB2- Van	0.619	0.665	0.509	0.598	0

Kaynak: İnsani Gelişme Raporu, 2004, UNDP

Not: Bölgesel bazda İGE değeri hesaplamalarında, UNDP, Türkiye 2004, İnsani Gelişme Raporu verilerinden yararlanılmış ve illerin bölge nüfusu içindeki ağırlıkları dikkate alınmıştır.

4.4. YAŞAM MEMNUNİYETİ

2004 yılından itibaren düzenli olarak TÜİK tarafından gerçekleştirilmekte olan Yaşam Memnuniyeti Araştırması, 2013 yılında ilk defa il düzeyinde yapılmaya başlanmıştır. Araştırma kapsamında, Türkiye genelinde 125,720 haneye gidilmiş ve 18 ve daha yukarı yaştaki 196,203 birey ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. TÜİK bu araştırmanın “bireyin genel mutluluk algısını, toplumsal değerlerini, temel yaşam alanlarındaki genel memnuniyetini ve bu alanlardaki kamu hizmetlerinden memnuniyetini ölçmek ve bu memnuniyet düzeyinin zaman içindeki değişimini takip etmek” amacıyla yapıldığını ifade etmektedir.

Mutluluk Düzeyi

TÜİK’in tanımına göre, mutluluk; “Acı, keder ve ıstırapın yokluğu ve bunların yerine sevinç, neşe ve tatmin duygularının varlığı ile karakterize edilen durum; hayattan genel olarak memnun olma halidir”. Yaşam Memnuniyeti Araştırmasında mutluluk; mutlu, orta, mutsuz şeklinde düzeylere ayrılmaktadır. 2013 yılı Yaşam Memnuniyet Araştırmasına göre Osmaniye,TR63 Bölgesi illeri ve Türkiye’nin cinsiyetlere göre mutluluk yüzdeleri aşağıda tabloda verilmektedir.

Tablo 120: Osmaniye ve TR63 Bölgesi İllerinde Cinsiyetlere Göre Mutluluk Düzeyi (2013)

	Mutlu [%]			Orta [%]			Mutsuz [%]		
İl	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Hatay	50,3	45,7	54,8	38,0	41,1	35,0	11,7	13,3	10,3
Osmaniye	45,8	42,6	48,9	37,3	36,0	38,6	16,9	21,4	12,6
K. Maraş	68,2	67,1	69,3	23,3	23,9	22,6	8,6	9,0	8,1
Türkiye	59.0	56.1	61.9	30.2	32.0	28.5	10.8	11.9	9.6

Kaynak: TÜİK

Türkiye sonuçlarına göre mutlu olduğunu ifade edenler %59,0 iken, TR63 illerinden Osmaniye’de %45,8 Hatay’da %50,3 ve K. Maraş’ta %68,2 olmuştur. Osmaniye’de mutluluk düzeyi kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olup, kadınların %48,9’u, erkeklerin %42,6’sı mutlu olduğunu ifade etmiştir.

Umut Düzeyi

TÜİK, Yaşam Memnuniyet Araştırmalarında anket kapsamında görüşülen bireylerin, “çok umutlu”, “umutlu”, “umutlu değil” ve “hiç umutlu değil” kategorileri itibarıyla, umut düzeylerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Aşağıdaki tabloda umut düzeyleri “umutlu” ve “umutlu değil” kategorilerine ve cinsiyetlere verilmektedir.

Tablo 121: Cinsiyetlere Göre Umut Düzeyi (2013)

İl	Umutlu [%]			Umutlu Değil [%]		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Hatay	74,7	70,7	78,5	25,3	29,3	21,5
Osmaniye	78,1	73,3	82,8	21,9	26,7	17,2
K. Maraş	77,6	81,0	74,2	22,4	19,0	25,8
Türkiye	77.0	76.5	77.5	23.0	23.5	22.5

Kaynak: TÜİK

2013 yılı anketinin Türkiye sonuçları bireylerin %77,01'inin umutlu olduğunu gösterirken, TR63 Bölgesi illerinden Osmaniye'de %78,1'dir. TR63 Bölgesi bakımından en umutlu il Osmaniye'dir. Osmaniye'de kadınlar mutluluk düzeyinde olduğu gibi umut düzeyi açısından da erkeklere göre daha umutludurlar.

Kamu Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeyi

Ankette kamu hizmetleri başlığı altında yer alan hizmetlerden bu çalışmada eğitim ve sağlık hizmetlerine yer verilmiştir. Aşağıdaki tabloda bireylerin, sosyal güvenlik, eğitim, sağlık, adli, asayiş ve ulaştırma hizmetlerinden memnun, orta derecede memnun ve memnun değil kategorilerine göre memnuniyet yüzdeleri verilmektedir.

Tablo 122: Kamu Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeyi

İller	Sosyal Güvenlik Kurumu Hiz. [%]			Sağlık Hiz. [%]			Eğitim Hiz. [%]		
	Memnun	Orta	Memnun Değil	Memnun	Orta	Memnun Değil	Memnun	Orta	Memnun Değil
Hatay	61,8	8,3	10,2	70,9	12,6	16,5	64,9	15,8	19,4
Osmaniye	66,3	6,1	7,8	78,4	9,2	12,5	73,4	15,8	10,8
K. Maraş	79,8	11,2	4,2	85,8	6,1	8,1	82,5	11,1	6,4
Türkiye	69,6	8,3	9,6	74,7	10,6	14,7	69,7	13,5	16,9
İller	Adli Hizmetler [%]			Asayiş Hizmetleri [%]			Ulaştırma Hizmetleri [%]		
	Memnun	Orta	Memnun Değil	Memnun	Orta	Memnun Değil	Memnun	Orta	Memnun Değil
Hatay	42,9	5,2	7,5	79,3	9,7	11,0	75,0	6,9	12,8
Osmaniye	50,1	4,8	11,2	85,3	8,0	6,8	79,2	6,5	8,2
K. Maraş	84,5	5,9	4,0	89,0	6,8	4,2	84,2	7,7	7,9
Türkiye	52,8	6,5	9,5	79,4	9,5	11,1	76,4	8,0	12,6

Not [*]: Fikir beyan edenlerin memnuniyet düzeyi tabloda verilmiş olup, fikri yok tabloda verilmemiştir.

Kaynak: TÜİK

Osmaniye'de sunulan kamu hizmetlerinde memnuniyet düzeyi en yüksek asayiş hizmetleri [%85,3], en düşük adli hizmetlerde [%50,1] çıkmıştır. Osmaniye'nin Sosyal Güvenlik Kurumu hizmetler ve adli hizmetler bakımından memnuniyet düzeyi Türkiye'ye kıyasla daha düşüktür.

Özet olarak;

- Osmaniye ekonomisi 2004-2014 dönemindeki büyüme oranı Türkiye ekonomisine kıyasla %20,8 daha yüksektir. Bunun doğal sonucu olarak söz konusu dönemde Osmaniye ekonomisi Türkiye ekonomisine katkısını her yıl yaklaşık %2,32 oranında artırmıştır. Osmaniye ekonomisi Türkiye ekonomisine katkısını 2004 yılı baz alındığında 2014 yılında %25,8 oranında artırmıştır.
- Analize konu olan dönemde Osmaniye nüfusunun büyüme oranının hem TR63 hem de Türkiye'ye kıyasla daha yüksek olmasına rağmen kişi başına GSYH büyüme oranı TR63 Bölgesi'nden %16,1, Türkiye'den ise %21,3 daha yüksektir.
- Osmaniye ili, gelişmişlik düzeyinin ölçülmesinde bir gösterge olan "sosyo ekonomik gelişmişlik" sıralamasında Türkiye genelinde 53. Sırada, TR63 Bölgesi'nde 2. sıradadır.
- Osmaniye, "sosyo ekonomik gelişmişlik" açısından altı gelişmişlik kademesi arasında beşinci derecede gelişmiş iller içinde yer almaktadır.
- 2004 İnsani Gelişme Raporu'na göre, Osmaniye tüm iller arasında 52'inci, TR63 bölgesi illeri arasında 2. sırada bulunmaktadır. Osmaniye, diğer TR63 Bölgesi illeriyle birlikte, orta insani gelişme grubunda yer almaktadır.
- 2013 yılı Yaşam Memnuniyeti Araştırmasına göre; Türkiye genelinde mutlu olduğunu ifade edenler %59,0 iken Osmaniye'de %45,8 olmuştur. Osmaniye'de mutluluk düzeyi kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olup, kadınların %48,9'u, erkeklerin %42,6'sı mutlu olduğunu ifade etmiştir.
- Yaşam Memnuniyeti Araştırmasına göre Türkiye genelinde bireylerin %77,01'i umutlu olduğunu ifade ederken, Osmaniye'de bu oran %78,1dir. Osmaniye ilinde kadınlar mutluluk düzeyinde olduğu gibi umut düzeyi açısından da erkeklere göre daha yüksek oranda umutlu olduklarını ifade etmiştir.
- 2013 yılı anketi sonuçlarına göre Osmaniye'de sunulan kamu hizmetlerinde memnuniyet düzeyi en yüksek asayiş hizmetleri [%85,3], en düşük adli hizmetlerde [%50,1] çıkmıştır.
- Osmaniye'de Sosyal Güvenlik Kurumu hizmetleri ve adli hizmetler "memnun olma" yüzdesinin Türkiye ortalamalarının altında olduğu dikkati çekmektedir.

5. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI (DESTEK UNSURLARI)

5. YATIRIMLARDA DEVLET YARDIMLARI [Destek Unsurları]

5.1. GENEL DURUM

Bir ülkede yatırımların özendirilmesinde uygulanan teşvik unsurlarından biri de yatırım teşvik tedbirleridir. Devlet, bölgeler ve/veya iller arasındaki gelişmişlik farkını gidermek amacıyla illere farklı yatırım teşvikleri [başka bir ifadeyle Devlet Yardımları] sağlamaktadır. Yine, devlet belirli sektörlerin ülke içinde gelişmesini sağlamak amacıyla, gelişmesini istediği sektörlerle [özel önem taşıyan sektörlerle] farklı teşvik tedbirlerini [destek unsurlarını] uygulamaktadır.

T.C. Ekonomi Bakanlığı tarafından Ocak 2018 tarihinde sunumu yapılmış olan , 2012/3305 sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar” [19.06.2012 tarihli Resmi Gazete] ve 2012/1 sayılı “Uygulama Tebliği” [20.06.2012 tarihli Resmi Gazete] ve 2017/11133 sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar” [20.01.2018 tarihli Resmi Gazete] çerçevesinde Yatırım Teşvik Mevzuatına dayalı yatırım teşvik sisteminin amacı aşağıda verildiği gibidir:

- Cari açığın azaltılması amacıyla ithalat bağımlılığı yüksek olan ara malı ve ürünlerin üretiminin artırılması,
- Teknolojik dönüşümü sağlayacak yüksek ve orta-yüksek teknoloji içeren yatırımların desteklenmesi,

- En az gelişmiş bölgelere sağlanan yatırım desteklerinin artırılması,
- Bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması,
- Destek unsurlarının etkinliğinin artırılması,
- Kümelenme faaliyetlerinin desteklenmesi.

Yukarıda belirtilen hedeflere ulaşmak için yürürlükteki teşvik sisteminin araçları şunlardır:

- KDV İstisnası,
- Gümrük Vergisi Muafiyeti,
- Vergi İndirimi
- Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği,
- Faiz Desteği,
- Yatırım Yeri Tahsis,
- KDV İadesi,
- Gelir Vergisi Stopajı Desteği,
- Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği.

5.2. YENİ TEŞVİK SİSTEMİ VE OSMANİYE

Türkiye’de yatırımlara sağlanan kamu desteklerinin çerçevesini belirleyen, 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar, Bakanlar Kurulu’nca 15.06.2012 tarihinde onaylanarak, 19.06.2012 tarih ve 28328 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

22/2/2018 tarihine kadar gerçekleştirilen değişiklikler, 2012/3305 sayılı Kararda metne dercedilmiştir.

Yatırım Teşvik Sistemi; Bölgesel Teşvik, Öncelikli Yatırım Konuları, Stratejik Yatırımlar, Büyük Ölçekli Yatırımlar ve Genel Teşvik şeklinde beş mekanizmadan oluşmaktadır.

Grafik 28: Yatırım Teşvik Sistemi

Tablo 123: Destek Unsurları

Destek Unsurları	Genel Teşvik Uygulamaları	Bölgesel Teşvik Uygulamaları	Öncelikli Yatırımların Teşviki	Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki	Stratejik Yatırımların Teşviki
KDV İstisnası	✓	✓	✓	✓	✓
Gümrük Vergisi Muafiyeti	✓	✓	✓	✓	✓
Vergi İndirimi		✓	✓	✓	✓
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği		✓	✓	✓	✓
Gelir Vergisi Stopajı Desteği *	✓	✓	✓	✓	✓
Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği*		✓	✓	✓	✓
Faiz Desteği		✓	✓		✓
Yatırım Yeri Tahsis		✓	✓	✓	✓
KDV İadesi					✓

[*] Yalnızca 6.bölgede uygulanır.

5.2.1. Genel Teşvik Uygulamaları

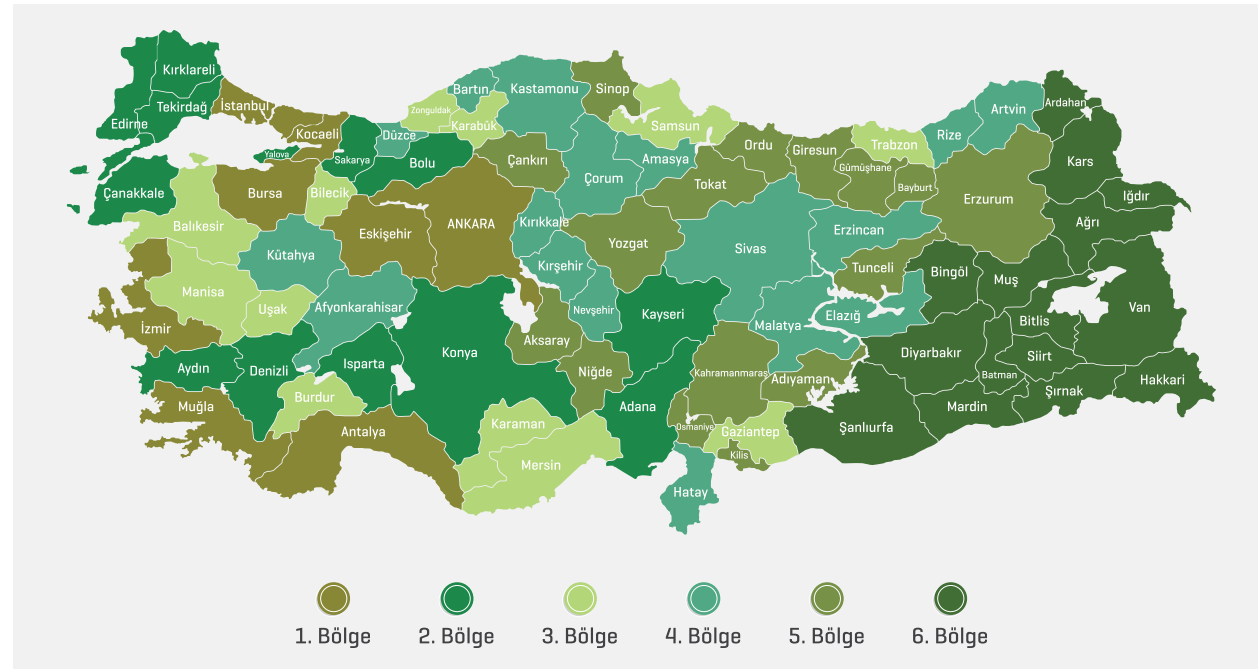
Bölgesel, büyük ölçekli ve stratejik yatırımlar ile teşvik edilmeyecek yatırım konuları ve teşviki için öngörülen şartları sağlayamayan yatırım konuları hariç olmak üzere, sabit yatırım tutarları (birinci ve ikinci bölgelerde 1 milyon TL, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı bölgelerde 500 bin TL) ve üzerindeki yatırımlar bölge ayrımı yapılmaksızın aşağıdaki destek unsurlarından yararlandırılmaktadır.

- a) Gümrük Vergisi Muafiyeti.
- b) Katma Değer Vergisi (KDV) İstisnası.
- c) Gelir vergisi stopajı desteği (6'ncı bölgede gerçekleştirilecek yatırımlar için).
- ç) Sigorta primi işveren hissesi desteği (tersanelerin gemi inşa yatırımları için).

5.2.2. Bölgesel Teşvik Uygulamaları

Bölgesel teşvik uygulamaları, iller arasındaki gelişmişlik farkını azaltmayı ve illerin üretim, ihracat potansiyellerini artırmayı hedefler. İllerin gelişmişlik düzeylerine göre yardım yoğunlukları farklılaştırılmıştır. Desteklenecek sektörler, illerin potansiyelleri ve ekonomik ölçek büyüklükleri dikkate alınarak belirlenmiştir. İller SEGE 2011 çalışması esas alınarak 6 bölgeye ayrılmıştır.

Harita 11: Yatırım Teşvik Sistemi Bölgeler Haritası

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı.

TR63 Bölgesi illerinden Osmaniye, yatırım teşvik sistemine göre 5. bölgede yer almaktadır. Beşinci bölgedeki iller yatırım teşviklerinin önemli bir yoğunluğundan yararlanmaktadırlar. Büyük ölçekli yatırımlar veya bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında teşvik belgesi düzenlenen yatırımlar, OSB'de veya endüstri bölgesinde gerçekleştirilmesi halinde vergi indirimi ve sigorta primi işveren hissesi desteği açısından bulundukları bölgenin bir alt bölgesinde sağlanan oran ve sürelerde bu desteklerden yararlanabilir (2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar Madde 18). Söz konusu maddeye istinaden Osmaniye'de yapılacak yeni bir yatırım, OSB'de yapılması halinde vergi indirimi ve sigorta primi işveren hissesi desteği açısından 6. bölge teşviklerinden yararlanacaktır.

Tablo 124: Yatırım Teşvik Sistemine Göre Bölgeler Ve Kapsadığı İller

1.Bölge	2.Bölge	3.Bölge	4.Bölge	5.Bölge	6.Bölge
Ankara Antalya Bursa Eskişehir İstanbul İzmir Kocaeli Muğla	Adana Aydın Bolu Çanakkale Denizli Edirne Isparta Kayseri Kırklareli Konya Sakarya Tekirdağ Yalova	Balıkesir Bilecik Burdur Gaziantep Karabük Karaman Manisa Mersin Samsun Trabzon Uşak Zonguldak	Afyonkarahisar Amasya Artvin Bartın Çorum Düzce Elazığ Erzincan Hatay Kastamonu Kırıkkale Kırşehir Kütahya Malatya Nevşehir Rize Sivas	Adıyaman Aksaray Bayburt Çankırı Erzurum Giresun Gümüşhane Kahramanmaraş Kilis Niğde Ordu Osmaniye Sinop Tokat Tunceli Yozgat	Ağrı Ardahan Batman Bingöl Bitlis Diyarbakır Hakkari Iğdır Kars Mardin Muş Siirt Şanlıurfa Şırnak Van

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı

İller itibarıyla belirlenen sektörler, asgari yatırım tutarı şartını yerine getirmek üzere, aşağıdaki desteklerden yararlandırılmaktadır.

- a) Gümrük vergisi muafiyeti,
- b) KDV istisnası,
- c) Vergi indirimi,
- ç) Sigorta primi işveren hissesi desteği,
- d) Yatırım yeri tahsis,
- e) Faiz desteği (üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı bölgelerdeki yatırımlar için),
- f) Gelir vergisi stopajı desteği (altıncı bölgede gerçekleştirilecek yatırımlar için),
- g) Sigorta primi işçi hissesi desteği (altıncı bölgede gerçekleştirilecek yatırımlar için).

Osmaniye'de mevcut teşvik sistemine göre bölgesel teşviklerden faydalanabilecek sektörler ve sağlamaları gerekli asgari yatırım tutarları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 125: Osmaniye’de Bölgesel Teşviklerden Yararlanabilen Sektörler ve Asgari Yatırım Tutarları

Sektör Kodu	US-97 Kodu	Bölgesel Teşviklerden Yararlanacak Sektörler	Asgari Yatırım Tutarı	
			OSB Dışı	OSB İçi
1	0121, 0122.2 [Değişik: RG-13.10.2012-28440]	Entegre damızlık hayvancılık yatırımları dahil olmak üzere entegre hayvancılık yatırımları [dipnot 5'te belirtilen asgari kapasite şartlarına uymayan yatırımlar hariç]	500 Bin TL	500 Bin TL
2	0500.0.04	Su ürünleri yetiştiriciliği [balık yavrusu ve yumurtası üretimi dahil]	500 Bin TL	500 Bin TL
3	15	Gıda ürünleri ve içecek imalatı [dip not 6'da belirtilen yatırım konuları hariç]	1 Milyon TL	500 Bin TL
4	17	Tekstil ürünleri imalatı [dip not 8'de belirtilen şartları sağlamayan iplik ve dokuma yatırımları hariç]	Tekstilin aprelenmesi yatırımları için 10 Milyon TL, diğer yatırım konularında 1 Milyon TL	500 Bin TL
5	18	Giyim eşyası imalatı	500 Bin TL	500 Bin TL
8	1912 ve 1920	Bavul, el çantası, saraciye, ayakkabı vb imalatı	500 Bin TL	500 Bin TL
9	20	Ağaç ve mantar ürünleri imalatı [mobilya hariç], hasır ve buna benzer örülerek yapılan maddelerin imalatı	1 Milyon TL	500 Bin TL
10	21	Kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	10 Milyon TL	500 Bin TL
11	24	Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	1 Milyon TL	500 Bin TL
14	2423 [Değişik: RG- 8/4/2015-29320]	ilaç/eczacılıkta ve tıpta kullanılan kimyasal ve bitkisel kaynaklı ürünlerin imalatı	500 Bin TL	500 Bin TL
19	26 [2610.2.03.01, 2693.2, 2694.1, 2695.3, 2695.4 hariç]	Metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı [çok katlı yalıtım camları, kiremit, briket, tuğla, çimento, hazır beton ve harç hariç]	1 Milyon TL	500 Bin TL
27	2720, 273	Demir- çelik dışındaki ana metal sanayi, metal döküm sanayi	1 Milyon TL	500 Bin TL
28	28	Metal eşya	1 Milyon TL	500 Bin TL
30	29	Makine ve teçhizat imalatı	1 Milyon TL	500 Bin TL
32	30 [Değişik: RG-8/4/2015-29320]	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalatı	500 Bin TL	500 Bin TL
33	31	Elektrikli makine ve cihazları imalatı	1 Milyon TL	500 Bin TL
34	32 [Değişik: RG-8/4/2015-29320]	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	500 Bin TL	500 Bin TL
35	33	Tıbbi aletler hassas ve optik aletler imalatı	500 Bin TL	500 Bin TL
36	34	Motorlu kara taşıtı ve yan sanayi	Motorlu kara taşıtlarında yatırım tutarı 50 Milyon TL, motorlu kara taşıtları yan sanayinde yatırım tutarı 1 Milyon TL	500 Bin TL
40	361	Mobilya imalatı [sadece plastikten imal edilenler hariç]	1 Milyon TL	500 Bin TL

41	5510.1.01, 5510.2.01,5510.3.02, 5510.5.02, 5510.5.04	Oteller	3 yıldız ve üzeri	500 Bin TL
42	5510.3.01	Öğrenci yurtları	100 öğrenci	500 Bin TL
43	6302.0.01	Soğuk hava deposu hizmetleri	500 metrekare	500 metrekare
44	6302.0.03	Lisanslı depoculuk	1 Milyon TL	500 Bin TL
45	80 [809 hariç]	Eğitim hizmetleri [okul öncesi eğitim hizmetleri dahil, yetişkinlerin eğitilmesi ve diğer eğitim faaliyetleri hariç]	500 Bin TL	500 Bin TL
46	8511.0.01-05, 8511.0.99,8531.0.01-03	Hastane yatırımı, huzurevi	Hastane: 500 Bin TL Huzurevi: 100 kişi	500 Bin TL
47		Akıllı çok fonksiyonlu teknik tekstil	500 Bin TL	500 Bin TL
48		Atık geri kazanım veya bertaraf tesisleri	500 Bin TL	500 Bin TL
50		Seracılık	10 dekar	5 dekar

Tablonun Dip Notları:

- 1- İstanbul ili hariç olmak üzere, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından ilan edilen İhtisas Organize Sanayi Bölgelerinde gerçekleştirilecek ihtisas konusundaki yatırımlar, ilgili bölgede seçilmiş sektörler arasında yer almazsa dahi bölgesel desteklerden yararlanır.
- 2- Hava yolu ile yük ve/veya yolcu taşımacılığına yönelik yatırımlar 1'inci bölgede uygulanan desteklerden yararlanır. Hava yolu taksi işletmeciliği yatırımları teşvik edilmez.
- 3- Turizm yatırım/işletme belgeli özel tesis, yayla/dağ evi ve butik otel yatırımlarında "3 yıldız ve üzeri" şartı aranmaz.
- 4- 6'nci bölgede gerçekleştirilecekler ve US-97 Kodu 2102, 2109.1.02, 2109.3, 2109.4 olan üretim konularına yönelik yatırımlar hariç olmak üzere, sadece kağıt hamurundan başlayan entegre kağıt ve kağıt ürünleri üretimi konusundaki yatırımlar bölgesel desteklerden yararlanabilir.
- 5- Entegre hayvancılık yatırımlarında;
- 1'inci ve 2'nci bölgede: süt yönlü büyükbaş entegre yatırımlarında 500 büyükbaş, et yönlü büyükbaş entegre yatırımlarında 700 büyükbaş/dönem, damızlık büyükbaş entegre yatırımlarında 500 büyükbaş hayvan entegre yatırımlarında 2.000 küçükbaş, süt ve et yönlü küçükbaş entegre yatırımlarında 2.000 küçükbaş/dönem ve kanatlı entegre yatırımlarında 200.000 adet/dönem asgari kapasite şartı aranır [damızlık kanatlı entegre yatırımlarında kapasite şartı aranmaz].
- 3'üncü, 4'üncü ve 5'inci bölgede: süt yönlü büyükbaş entegre yatırımlarında 300 büyükbaş, et yönlü büyükbaş entegre yatırımlarında 500 büyükbaş/dönem, damızlık büyükbaş entegre yatırımlarında 300 büyükbaş, damızlık küçükbaş entegre yatırımlarında 1.000 küçükbaş, süt ve et yönlü küçükbaş entegre yatırımlarında 1.000 küçükbaş/dönem ve kanatlı entegre yatırımlarında 200.000 adet/dönem asgari kapasite şartı aranır [damızlık kanatlı entegre yatırımlarında kapasite şartı aranmaz].
- 6- 6'nci bölge hariç olmak üzere, gıda ürünleri ve içecek imalatı yatırımlarından "şehriye, kuskus, yufka, kadayıf, ekmek[dokun ekmek ve donuk ekmek hamuru hariç] pirinç, rakı, bira, linter pamuğu, çay, fındık kırma/kavurma, hazır çorba ve et suları ve müstahzarları üretimleri ile tahlil ve bakiye tasnif ve ambalajlanması" yatırımları bölgesel desteklerden yararlanamaz.

Tablo 126: Bölgesel Teşvik Uygulamalarında Sağlanan Destekler

BÖLGESEL TEŞVİK UYGULAMALARINDA SAĞLANAN DESTEK UNSURLARI								
Destek Unsurları			BÖLGELER					
			I	II	III	IV	V	VI
KDV İstisnası			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Gümrük Vergisi Muafiyeti			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Vergi İndirimi	Yatırıma Katkı Oranı [%]	OSB ve EB Dışı	15	20	25	30	40	50
		OSB ve EB İçi	20	25	30	40	50	55
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği		OSB ve EB Dışı	2 yıl	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl
		OSB ve EB İçi	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl	12 yıl
Yatırım Yeri Tahsisi			✓	✓	✓	✓	✓	✓
Faiz Desteği	İç Kredi		-	-	3 puan	4 puan	5 puan	7 Puan
	Döviz / Dövizle Endeksli Kredi				1 Puan	1 Puan	2 Puan	2 Puan
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği			-	-	-	-	-	10 yıl
Gelir Vergisi Stopajı Desteği			-	-	-	-	-	10 yıl

Not: EB, İmalat sanayiine yönelik olarak Endüstri Bölgesinde gerçekleştirilen yatırımlar.

İmalat Sanayiine yönelik [US-97 Kodu:15-37] düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında ,1/1/2017 ile 31/12/2018 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için yatırıma katkı oranı , her bölgede geçerli olan yatırıma katkı oranına 15 puan eklenerek, vergi indirim oranı tüm bölgelerde %100 oranında ve yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde kullanılabilecek oranı %100 olarak uygulanır.

Osmaniye’de yapılacak yatırımlar, yukarıdaki tabloda verilen 5. Bölge desteklerinden, KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, vergi indirimi, sigorta primi işveren hissesi, yatırım yeri tahsis, faiz desteği yararlanabilmektedir. Osmaniye’de OSB içi yatırımlarda ise vergi indirimi ve sigorta primi işveren hissesi desteği açısından 6. Bölge oran ve süreleri uygulanabilecektir.

5.2.3. Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki

Teknoloji ve Ar-Ge kapasitesini artıracak ve uluslararası alanda rekabet üstünlüğü sağlayacak aşağıdaki tabloda belirtilen yatırım konularında, asgari tutarları sağlayan büyük ölçekli yatırımlar, aşağıdaki destek unsurlarından yararlandırılmaktadır.

- Gümrük vergisi muafiyeti,
- KDV istisnası,
- Vergi indirimi,
- Sigorta primi işveren hissesi desteği,
- Yatırım yeri tahsis,
- Gelir vergisi stopajı desteği (6. bölgede gerçekleştirilecek yatırımlar için),
- Sigorta primi desteği (6. bölgede gerçekleştirilecek yatırımlar için).

Büyük ölçekli yatırım konuları aşağıdaki tabloda verilmektedir:

Tablo 127: Teşvik Sistemine Göre Büyük Ölçekli Yatırım Konuları

Yatırım Konuları	Asgari Sabit Yatırım Tutarı [Milyon TL]
Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	1.000
Kimyasal Madde ve Ürünlerin İmalatı	200
Liman ve Liman Hizmetleri Yatırımları ile Havalimanı ve Havalimanı Yer Hizmetleri Yatırımları	200
Motorlu Kara Taşıtları Ana Sanayi Yatırımları	200
Motorlu Kara Taşıtları Yan Sanayi Yatırımları	50
Transit Boru Hattıyla Taşımacılık Hizmetleri Yatırımları	50
Demiryolu ve Tramvay Lokomotifleri ve/veya Vagon İmalatı Yatırımları	50
Elektronik Sanayi Yatırımları	50
Tıbbi Alet, Hassas ve Optik Aletler İmalatı Yatırımları	50
İlaç Üretimi Yatırımları	50
Hava ve Uzay Taşıtları ve/veya Parçaları İmalatı Yatırımları	50
Makine (Elektrikli Makine ve Cihazlar Dahil) İmalatı Yatırımları	50
Metal Üretimine Yönelik Yatırımlar: Maden Kanunu’nda belirtilen IV/c grubu metalik madenlerin cevher ve/veya konsantresinden nihai metal üretimine yönelik yatırımlar (bu tesislere entegre madencilik yatırımları dahil)	50

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı

Büyük Ölçekli ve Bölgesel Teşvik Uygulamalarında Destek Unsurları

Vergi İndirimi ve Yatırıma Katkı Oranı

Büyük ölçekli yatırımlar ile bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında gerçekleştirilecek yatırımlarda, 5520 sayılı Kanunun 32/A maddesi çerçevesinde kurumlar ve gelir vergisi, öngörülen yatırıma katkı tutarına ulaşınca kadar aşağıdaki tabloda verilen oranlarda indirimli uygulanır.

Tablo 128: Vergi İndirimi ve Yatırıma Katkı Oranı

	Bölgesel Teşvik Uygulamaları		Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki	
	Yatırıma Katkı Oranı *[%]	Kurumlar Vergisi veya Gelir Vergisi İndirim Oranı** [%]	Yatırıma Katkı Oranı [%]	Kurumlar Vergisi veya Gelir Vergisi İndirim Oranı [%]
1. Bölge	15	50	25	50
2. Bölge	20	55	30	55
3. Bölge	25	60	35	60
4. Bölge	30	70	40	70
5. Bölge [Osmaniye]	40	80	50	80
6. Bölge[Osmaniye’deki OSB’ler]	50	90	60	90

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı

- İmalat sanayiine yönelik [US-97 Kodu:15-37] düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 01/01/2017 ile 31/12/2018 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için ;

* Her bir bölgede geçerli olan yatırıma katkı oranına 15 puan eklenir.

**Vergi indirimi oranı tüm bölgelerde %100 oranında uygulanır.

-Stratejik yatırımlar için tüm bölgelerde vergi indirimi oranı %90 ve yatırıma katkı oranı %50’dir.

Bölgesel teşvik ve büyük ölçekli yatırımların teşviki uygulamalarında, Osmaniye’de yapılacak yatırımlar, kurumlar vergisi ve gelir vergisini hem bölgesel teşvik kapsamındaki yatırımlarda hem de büyük ölçekli yatırımlarda %80 indirimli ödeyeceklerdir. Osmaniye’de OSB’de yapılan yatırımlar ise kurumlar ve gelir vergisini %90 indirimli ödeyeceklerdir. Osmaniye’de bölgesel teşvik uygulamalarında yatırıma katkı oranı %40, Osmaniye’deki OSB’ler için %50, büyük ölçekli yatırımlarda yatırıma katkı oranı Osmaniye için %50, Osmaniye’deki OSB’ler için %60 oranındadır.

Vergi indirimi desteği münhasıran teşvik belgesine konu yatırımdan elde edilecek kazançlara uygulanmakla birlikte, 1., 2., 3., 4., 5. ve 6. bölgelerde yatırım yapan firmalar için, yatırıma katkı tutarının %80’ini geçmemek üzere yatırım döneminde tüm faaliyetlerinden elde ettiği kazançlar üzerinden uygulanabilecektir. Osmaniye’de de yapılacak yatırımlarda, yatırım henüz devam ederken yatırımcının diğer faaliyetlerinden elde edilen gelirlerden vergi indirimi söz konusu olacaktır.

Tablo 129: Vergi İndirimi

Bölgesel Teşvik Uygulamalarında Vergi İndirimi				
Bölgeler	Yatırıma Katkı Oranı [%]	Vergi İndirim Oranı [%]	İşletme/Yatırım Döneminde Uygulanacak Yatırıma Katkı Oranı [%]	
			Yatırım Dönemi*	İşletme Dönemi
1. Bölge	15	50	80	20
2. Bölge	20	55	80	20
3. Bölge	25	60	80	20
4. Bölge	30	70	80	20
5. Bölge [Osmaniye]	40	80	80	20
6. Bölge[Osmaniye’deki OSB’ler]	50	90	80	20
Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki Uygulamalarında Vergi İndirimi				
Bölgeler	Yatırıma Katkı Oranı [%]	Vergi İndirim Oranı [%]	İşletme/Yatırım Döneminde Uygulanacak Yatırıma Katkı Oranı [%]	
			Yatırım Dönemi*	İşletme Dönemi
1. Bölge	25	50	80	20
2. Bölge	30	55	80	20
3. Bölge	35	60	80	20
4. Bölge	40	70	80	20
5. Bölge [Osmaniye]	50	80	80	20
6. Bölge[Osmaniye’deki OSB’ler]	60	90	80	20

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı

İmalat sanayiine yönelik [US-97 Kodu:15-37] düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 01/01/2017 ile 31/12/2018 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için bu oran %100 uygulanır.

Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği:

Osmaniye’de yapılan yatırımlar 7 yıl süresince bölgesel teşvik uygulamalarında yatırımın %35’ine kadar, büyük ölçekli yatırımların teşviki kapsamında yatırımın %11’ine kadar, stratejik yatırımlarda yatırımın %15’ine kadar sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanabilecektir. OSB’de yapılan yatırımlar 10 yıl süresince limitsiz olarak sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanabilecektir.

Tablo 130: Teşvik Sisteminde Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği

Bölgeler	Uygulama Süresi (yıl)	Destek Tavanı [Sabit Yatırıma Oranı %]		
		Bölgesel Teşvik Uygulamaları [%]	Büyük Ölçekli Yatırımlar [%]	Stratejik Yatırımlar [%]
1. Bölge	2	10	3	15
2. Bölge	3	15	5	15
3. Bölge	5	20	8	15
4. Bölge	6	25	10	15
5. Bölge [Osmaniye]	7	35	11	15
6. Bölge [Osmaniye’deki OSB’ler]	10	-	-	-

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı

Stratejik yatırımlar için uygulama süresi 6. Bölgede 10 yıl, diğer bölgelerde 7 yıldır.

KDV İstisnası ve İadesi

25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu gereğince, teşvik belgesini haiz yatırımcılara teşvik belgesi kapsamında yapılacak makine ve teçhizat ithal ve yerli teslimleri KDV’den istisna edilebilir. Aynı hüküm, teşvik belgesinin veya teşvik belgesi kapsamı makine ve teçhizatın devir işlemleri ile makine ve teçhizat listelerinde set, ünite, takım vb. olarak belirtilen malların kısmi teslimlerinde de uygulanır. Sabit yatırım tutarı beş yüz milyon Türk Lirasının üzerindeki stratejik yatırımlar kapsamında yapılacak bina-inşaat harcamaları KDV iadesinden yararlandırılabilir.

Faiz Desteği

Talep edilmesi halinde, bölgesel teşvik uygulamaları ve stratejik yatırımlar ile AR-GE ve çevre yatırımları kapsamında desteklerden yararlanacak yatırımlar için bankalardan kullanılacak en az bir yıl vadeli yatırım kredilerinin teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının yüzde yetmişine kadar olan kısmı için ödenecek faizin veya kâr payının; Osmaniye’nin de içinde bulunduğu 5’inci bölgede yapılacak bölgesel yatırımlar için Türk Lirası cinsi kredilerde beş puanı, döviz cinsi kredilerde iki puanı faiz desteğinden yararlanacak olup, destek tavanı Osmaniye için proje bazında 700 bin TL’dir.

Tablo 131: Teşvik Sisteminde Faiz Desteği

Uygulamalar		Destek Oranı		Azami Destek Tutarı (Bin TL)
		TL Cinsi Kredi	Döviz Cinsi Kredi	
Ar-Ge ve Çevre		5 Puan	2 Puan	500
Stratejik Yatırımlar		5 Puan	2 Puan	Yatırımın %5’i ve azami 50.000
Bölgesel Teşvik	3.Bölge	3 Puan	1 Puan	500
	4.Bölge	4 Puan	1 Puan	600
	5.Bölge	5 Puan	2 Puan	700
	6.Bölge	7 Puan	2 Puan	900

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı

Osmaniye’de yapılacak büyük ölçekli yatırımların ve bölgesel teşviklerden yararlanacak yatırımların yararlandırılacağı destek unsurları aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 132: Büyük Ölçekli ve Bölgesel Yatırımların Teşviki Özet Tablosu

Destek Unsurları	Büyük Ölçekli Yatırımlar	Bölgesel Yatırımlar
KDV İstisnası	Var	Var
Gümrük Vergisi Muafiyeti	Var	Var
Yatırıma Katkı Oranı [%]	50	40
Yatırıma Katkı Oranı [%] [OSB]	60	50
Vergi İndirimi [%]	80	80
Vergi İndirimi [%] [OSB]	90	90
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	7 Yıl	7 Yıl
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği [OSB]	10 Yıl	10 Yıl
Yatırım Yeri Tahsis	Var	Var
Faiz Desteği	Var	Var
Gelir Vergisi Stopajı Desteği [Osmaniye]	Yok	Yok
Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği [Osmaniye]	Yok	Yok

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı

5.2.4. Öncelikli Yatırımların Teşviki

Öncelikli yatırım konuları, beşinci bölgede uygulanan bölgesel desteklerden faydalanmakta olup, bu yatırımlar altıncı bölgede yer almaları halinde altıncı bölge desteklerine tabidir. Öncelikli yatırım konuları şunlardır:

- Yüksek teknolojlili ürünlerin üretilmesine yönelik yatırımlar,
  - İlaç,
  - Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalatı,
  - Radio, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı,
  - Hava ve uzay taşıtları imalatı,
- AR-GE projeleri neticesinde elde edilen ürünlerin üretilmesine yönelik yatırımlar,
- Test merkezleri, rüzgar tüneli vb. yatırımlar,
- Madencilik ve maden arama yatırımları,
- Savunma alanındaki yatırımlar,
- Belirli otomotiv ve motor yatırımları,
- Eğitim yatırımları,
- Enerji verimliliğine yönelik yatırımlar,
- Sıvılaştırılmış doğalgaz (LNG) ve yer altı doğalgaz depolama yatırımları,

- Karbon elyaf veya entegre kompozit malzeme üretimine yönelik yatırımlar,
- Atık ısıdan geri kazanım yolu ile elektrik üretimi yatırımları,
- Yerli kömüre dayalı termik santraller,
- Demiryolu taşımacılığı,
- Denizyolu taşımacılığı,
- Uluslararası fuar alanı yatırımları,
- Direkt soğutmalı slab döküm ve sıcak haddeleme yöntemi ile alüminyum yassı mamul üretimine yönelik entegre yatırımlar,
- Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgelerinde veya termal turizm konusunda yapılacak turizm konaklama yatırımları,
- Yenilenebilir enerji üretimine yönelik türbin ve jeneratör ile rüzgar enerjisi üretiminde kullanılan kanat imalatı yatırımları,
- Lisanslı depoculuk yatırımları,
- Nükleer enerji santralı yatırımları,
- Belirli nitelikteki laboratuvar yatırımları.

Tablo 133: Öncelikli Yatırımların Destek Unsurları

Destek Unsurları	Destek Oran ve Süreleri*
KDV İstisnası	Var
Gümrük Vergisi Muafiyeti	Var
Vergi İndirimi	Yatırıma Katkı Oranı [%] 40**
	Vergi İndirimi [%] 80**
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	7 Yıl
Yatırım Yeri Tahsis	Var
Faiz Desteği	İç Kredi 5 Puan
	Döviz/ Döviz Endeksli Kredi 2 Puan

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı

* 1-5. Bölgelerde yapılacak yatırımlar için 5. Bölge desteği, 6. Bölge için 6. Bölge desteği

** İmalat sanayine yönelik [US-97 Kodu:15-37] düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 01.01.2017 ile 31.12.2018 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için yatırıma katkı oranı geçerli olan yatırıma katkı oranına 15 puan eklenerek, vergi indirimi oranı %100 oranında ve yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde kullanılabilecek oranı %100 olarak uygulanır.

5.2.5. Stratejik Yatırımların Teşviki

Stratejik yatırımlar aşağıdaki kriterlerin tamamını birlikte sağlayan, ithalat bağımlılığı yüksek ürünlerin üretimine yönelik olan yatırımlar olarak değerlendirilmektedir. Stratejik yatırımları değerlendirme kriterleri şunlardır:

- Asgari sabit yatırım tutarı 50 milyon TL ’nın üzerinde olması,
- Yatırım konusu ürünün yurtiçi toplam üretim kapasitesinin ithalattan az olması,
- Katma değer asgari %40 olması [Rafineri ve petrokimya yatırımlarında aranmaz],
- Yatırım konusu ürünle ilgili olarak son bir yıl içerisinde gerçekleşen toplam ithalat tutarının 50 milyon ABD dolarının üzerinde olması [Yurt içinde üretimi olmayan ürünlerin üretimine yönelik yatırımlarda aranmaz].

Asgari sabit yatırım tutarı üç milyar TL’nin üzerinde olan öncelikli yatırımlar stratejik yatırım kabul edilir.

Tablo 134: Stratejik Yatırımlara Sağlanan Destekler

Destek Unsurları	Destek Oran ve Süreleri *
KDV İstisnası	Var
Gümrük Vergisi Muafiyeti	Var
Vergi İndirimi	Yatırıma Katkı Oranı*
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	%50
Yatırım Yeri Tahsis	7 yıl [6. Bölgede 10 yıl]
Yatırım Yeri Tahsis	Var
Faiz Desteği	İç Kredi 5 Puan
	Döviz/ Döviz Endeksli Kredi 2 Puan
Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği	10 yıl [Sadece 6. Bölgedeki yatırımlar için]
Gelir Vergisi Stopajı Desteği	10 yıl [Sadece 6. Bölgedeki yatırımlar için]
KDV İadesi	Sadece 500 Milyon TL ve üzeri yatırımlar için

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı

*İmalat sanayine yönelik [US-97 Kodu:15-37] düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında, 01.01.2017 ile 31.12.2018 tarihleri arasında gerçekleştirilecek yatırım harcamaları için yatırıma katkı oranı geçerli olan yatırıma katkı oranına 15 puan eklenerek, vergi indirimi oranı %100 oranında ve yatırıma katkı tutarının yatırım döneminde kullanılabilecek oranı %100 olarak uygulanır.

5.3. OSMANİYE İLİNİN YATIRIM TEŞVİKLERİNDEN YARARLANMA DÜZEYİ

2001-2017 döneminde [2017 yılı verileri 11 aylıktır] teşvik sistemi kapsamında Osmaniye’deki yatırımlar için toplam 374 adet yatırım teşvik belgesi alınmıştır. Aynı dönemde yatırım teşvik belgelerindeki sabit sermaye yatırım tutarı 4.691 milyon TL, bu yatırımların öngördüğü istihdam ise 9.382 kişidir. 2001 yılında Osmaniye’de 2 adet teşvik belgesi alınırken, 2017 yılı ilk 11 ayı itibarıyla 75 adet teşvik belgesi alındığı, bu teşvik belgelerinde öngörülen sabit yatırım tutarının 491 milyon TL, istihdam sayısının 611 olduğu görülmektedir.

Osmaniye’de 2005 yılına kadar alınan teşvik belgesi çok az iken, 2005 yılında 14 adet teşvik belgesi alınmış olup, 2010 yılından sonra ise alınan teşvik belgesi sayısı yıllar itibarıyla daha istikrarlı bir düzeye ulaşmıştır. Osmaniye’nin alınan teşvik belgelerine göre 2010 yılı ve sonrasında daha fazla yatırım yapılan bir il haline geldiği görülmektedir. 2017 yılı ilk 11 ayı itibarıyla Türkiye’de alınan toplam teşvik belgesinin %1,09’u, bu teşvik belgelerinde öngörülen sabit yatırım tutarının %0,29’u istihdam sayısının ise %0,3’ü Osmaniye iline aittir.

Tablo 135: Osmaniye ve Türkiye Yatırım Teşvik İstatistikleri [2001-2017*]

Yıl	Osmaniye			Türkiye			Sabit Yatırım Osmaniye Pay [%]
	Belge Adedi	Sabit Yatırım [Milyon TL]	İstihdam	Belge Adedi	Sabit Yatırım [Milyon TL]	İstihdam	
2001	2	1	10	2.050	12.367	105.706	0,01
2002	4	2	29	2.654	11.668	135.446	0,02
2003	7	8	165	3.175	11.679	143.379	0,07
2004	7	7	156	3.460	15.878	158.354	0,04
2005	14	48	388	3.551	16.054	147.482	0,29
2006	17	64	712	2.475	13.298	98.018	0,48
2007	25	370	1.408	2.242	19.941	100.377	1,85
2008	20	630	512	2.446	20.825	90.998	3,02
2009	9	75	286	2.073	23.607	78.282	0,32
2010	24	364	751	3.554	67.657	131.885	0,54
2011	26	415	709	3.958	48.696	120.116	0,85
2012	25	356	478	3.968	62.850	153.353	0,56
2013	31	462	1.449	4.569	92.451	187.771	0,50
2014	18	121	496	3.861	64.009	143.856	0,19
2015	32	957	445	4.505	99.028	145.113	0,97
2016	38	320	777	5.119	97.940	138.980	0,33
2017	75	491	611	6.899	168.921	201.704	0,29
Toplam	374	4.691	9.382	60.559	846.868	2.280.820	0,55

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı, Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü

*2017 yılı verileri 11 aylıktır.

Osmaniye’de ve Türkiye’de 2001-2017 dönemi itibarıyla yatırım teşvik belgelerinin sektörlere göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmektedir. İlde yatırım teşvik belgesi sayısı açısından, %49,47 ile en fazla imalat sanayinin öne çıktığı görülürken, enerji %23,79, hizmetler %23,0, madencilik %2,67 ve tarım %1,07 oranında pay almaktadır. Teşvik belgelerindeki sabit yatırım tutarı açısından %44,46 ile imalat sanayi önde gelirken, enerji, %41,38, hizmetler %13,58, madencilik %0,36 ve tarım 0,22 oranında pay

almaktadır. İstihdam açısından %68,07 ile yine imalat sanayi öne çıkarken %25,71 ile hizmetler, %3,68 ile enerji diğer önemli sektörler olmaktadır. İlde genel olarak alınan yatırım teşvik belgeleri açısından imalat sanayi ağırlıklı olarak öne çıkmakta, enerji ve hizmetler sektörü diğer önemli sektörler olarak görünmektedir. Türkiye genelinde ise yatırım teşvik belgelerinin sayı olarak %52,92’si, sabit sermaye tutarı olarak %33,73’ü ve istihdam olarak %54,17’si imalat sanayi sektöründe yoğunlaşmaktadır.

Tablo 136: Yatırım Teşvik Belgelerinin Ana Sektörler İtibarıyla Dağılımı [2001-2017* Toplamı]

Sektörü	Değer			Yüzde		
	Belge Sayısı [Adet]	Sabit Yatırım [Milyon TL]	İstihdam [Kişi]	Belge Sayısı	Sabit Yatırım	İstihdam
Osmaniye						
Enerji	89	1.941	345	23,79	41,38	3,68
Hizmetler	86	637	2.412	23,00	13,58	25,71
İmalat	185	2.085	6.386	49,47	44,46	68,07
Madencilik	10	17	154	2,67	0,36	1,64
Tarım	4	10	85	1,07	0,22	0,90
Toplam	374	4.691	9.382	100,00	100,00	100,00
Türkiye						
Enerji	6.458	258.434	43.866	10,66	30,52	1,92
Hizmetler	17.868	265.319	866.180	29,51	31,33	37,98
İmalat	32.049	285.685	1.235.554	52,92	33,73	54,17
Madencilik	2.412	28.663	80.051	3,98	3,38	3,51
Tarım	1.772	8.768	55.169	2,93	1,04	2,42
Toplam	60.559	846.868	2.280.820	100,00	100,00	100,00

Kaynak: T.C. Ekonomi, Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü

*2017 yılı verileri 11 aylıktır.

Osmaniye’de 2001-2017 döneminde alınan yatırım teşvik belgelerinin alt sektörler göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 137: Osmaniye’de Teşvik Belgelerinin Alt Sektörler İtibariyle Dağılımı (2001-2017*)

Sektörler	Değer		
	Belge Sayısı	Yatırım Tutarı (Milyon TL)	İstihdam (Kişi)
ENERJİ	89	1.941	345
-Enerji	89	1.941	345
HİZMETLER	86	637	2.412
-Altyapı-Belediye Hizmetleri	37	230	207
-Diğerleri	14	114	243
-Eğitim	11	118	842
-Sağlık	13	77	798
-Ticaret-Depolama	1	2	29
-Turizm	9	94	288
-Ulaştırma	1	2	5
İMALAT SANAYİ	185	2.085	6.386
-Çimento	1	254	400
-Demir Çelik	14	417	619
-Deri ve Kösele	1	1	10
-Diğerleri	2	4	31
-Dokuma ve Giyim	37	630	2.545
-Gıda ve İçki	49	104	829
-İnşaat	1	1	15
-Kağıt	3	99	63
-Kimya	12	41	177
-Lastik-Plastik	11	17	183
-Madeni Eşya	28	431	887
-Makine İmalat	5	7	71
-Orman Ürünleri	8	10	148
-Pişmiş Kil ve Çimentodan Gereçler	9	51	178
-Taşıt Araçları	4	18	230
MADENCİLİK	10	17	154
-İstihraç ve İşleme	10	17	154
TARIM	4	10	85
-Bitkisel Ürünler	2	4	25
-Hayvancılık	2	6	60
TOPLAM	374	4.691	9.382

Kaynak: T.C. Ekonomi, Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü

*2017 yılı verileri 11 aylıktır.

2001-2017 dönemi itibarıyla ilde alınan yatırım teşvik belgelerinin alt sektörler göre dağılımı incelendiğinde, imalat sanayinde gıda-içki, dokuma-giyim, madeni eşya, demir-çelik sektörlerinin öne çıktığı görülmektedir. Enerji, ilde yatırım yapılan önemli bir sektörken, hizmetler sektöründe de altyapı-belediye hizmetleri, sağlık, eğitim ve diğerleri öne çıkan alt sektörler olmaktadır.

Osmaniye’de 2001-2017 döneminde yatırım teşvik belgelerinin %79,68’i komple yeni yatırım, %11,76’sı tevsi yatırım ve %8,56’sı diğer yatırımdır. Yatırım teşvik belgeleri kapsamında yapılan sabit yatırımların %89,25’i komple yeni yatırım, %5,63’ü tevsi yatırım ve %5,12’si diğer yatırımlara aittir. Yine teşvik belgeleri kapsamında öngörülen istihdam hacminin %89,16’sı komple yeni yatırım, %7,37’si tevsi yatırımları ve %3,47’si diğer yatırımlara aittir.

Özet olarak;

- Osmaniye, yatırım teşvik sistemine göre 5. bölgede yer almaktadır.
- Osmaniye için verilen destekler KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, vergi indirimi, sigorta primi işveren hissesi, yatırım yeri tahsis, faiz desteğidir. OSB içi yatırımlarda vergi indirimi ve sigorta primi işveren hissesi desteği açısından 6. Bölge oran ve süreleri uygulanır.
- 2001-2017 döneminde [2017 yılı verileri 11 aylıktır] teşvik sistemi kapsamında Osmaniye’deki yatırımlar için toplam 374 adet yatırım teşvik belgesi alınmıştır. Aynı dönemde yatırım teşvik belgelerindeki sabit sermaye yatırım tutarı 4.691 milyon TL, bu yatırımların öngördüğü istihdam ise 9.382 kişidir.
- 2001 yılında Osmaniye’de 2 adet teşvik belgesi alınırken, 2017 yılı ilk 11 ayı itibarıyla 75 adet teşvik belgesi alınmış olup, bu teşvik belgelerinde öngörülen sabit yatırım tutarı 491 milyon TL, istihdam sayısı ise 611’dir.
- 2017 yılı ilk 11 ayı itibarıyla Türkiye’de alınan toplam teşvik belgesinin %1,09’u, bu teşvik belgelerinde öngörülen sabit yatırım tutarının %0,29’u istihdam sayısının ise %0,3’ü Osmaniye iline aittir.
- Osmaniye’de 2001-2017 dönemi itibarıyla yatırım teşvik belgelerinin sektörler göre dağılımında teşvik belgesi sayısı açısından imalat sanayi öne çıkmaktadır [%49,47]. Bunu ise enerji [%23,79], hizmetler [%23], madencilik [%2,67] ve tarım [%1,07] sektörleri izlemektedir.
- Teşvik belgelerindeki sabit yatırım tutarı açısından %44,46 ile imalat sanayi önde gelirken, bunu enerji [%41,38], hizmetler [%13,58], madencilik [%0,36] ve tarım [%0,22] sektörleri izlemektedir.
- Teşvik belgelerindeki istihdam açısından %68,07 ile yine imalat sanayi öne çıkarken %25,71 ile hizmetler ve %3,68 ile enerji diğer önemli sektörler olmaktadır.

6. TİCARET

6. TİCARET

6.1. İÇ TİCARET

Osmaniye Ticaret ve Sanayi Odası'na [OTSÖ] kayıtlı faal 2.736 işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin %10,05'i anonim şirket, %52,6'sı limited şirket, %33,77'si gerçek kişi ticari işletmesidir.

Tablo 138: Osmaniye Ticaret ve Sanayi Odasına Kayıtlı Üyelerin İşletme Türlerine Göre Dağılımı

İşletme Tipi	Kayıtlı Faal Üye Sayısı	Pay [%]
Anonim Şirket	275	10,05
Kollektif Şirket	3	0,11
Kooperatif	84	3,07
Limited Şirket	1.439	52,60
Münferit Şirket	1	0,04
Gerçek Kişi Ticari İşletmesi	924	33,77
Diğer	3	0,11
Dernek İktisadi İşletmesi	3	0,11
Vakıf İktisadi İşletmesi	1	0,04
Kamu İktisadi Kuruluşu	1	0,04
Diğer İktisadi İşletmeler	2	0,07
Toplam	2.736	100,00

Kaynak: Osmaniye Ticaret ve Sanayi Odası

TOBB verilerinden hareketle Osmaniye'de 2013-2016 döneminde kurulan şirket sayısı daima artış göstermiştir. Özellikle 2015 yılında kurulan şirket sayısı bir önceki yıla göre önemli oranda artmıştır [%56,3]. 2016 yılında ise bu artış oranının hızı düşerek %2,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. Ancak 2016 yılında TR63 Bölgesi'nde ve Türkiye'de kurulan şirket sayılarında bir önceki yıla göre azalışlar yaşandığı görülmektedir.

Osmaniye ilinde tasfiye edilen şirket sayısı 2014 yılından sonra azalmıştır. İldeki kapanan şirketler incelendiğinde ise 2013 yılında 53 şirket kapanmış iken 2016 yılında 35 şirket kapanmıştır.

Osmaniye ilinde kurulan, tasfiye edilen ve kapanan işletme sayıları türlerine göre aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 139: Kurulan, Tasfiye Edilen ve Kapanan Şirket Sayıları

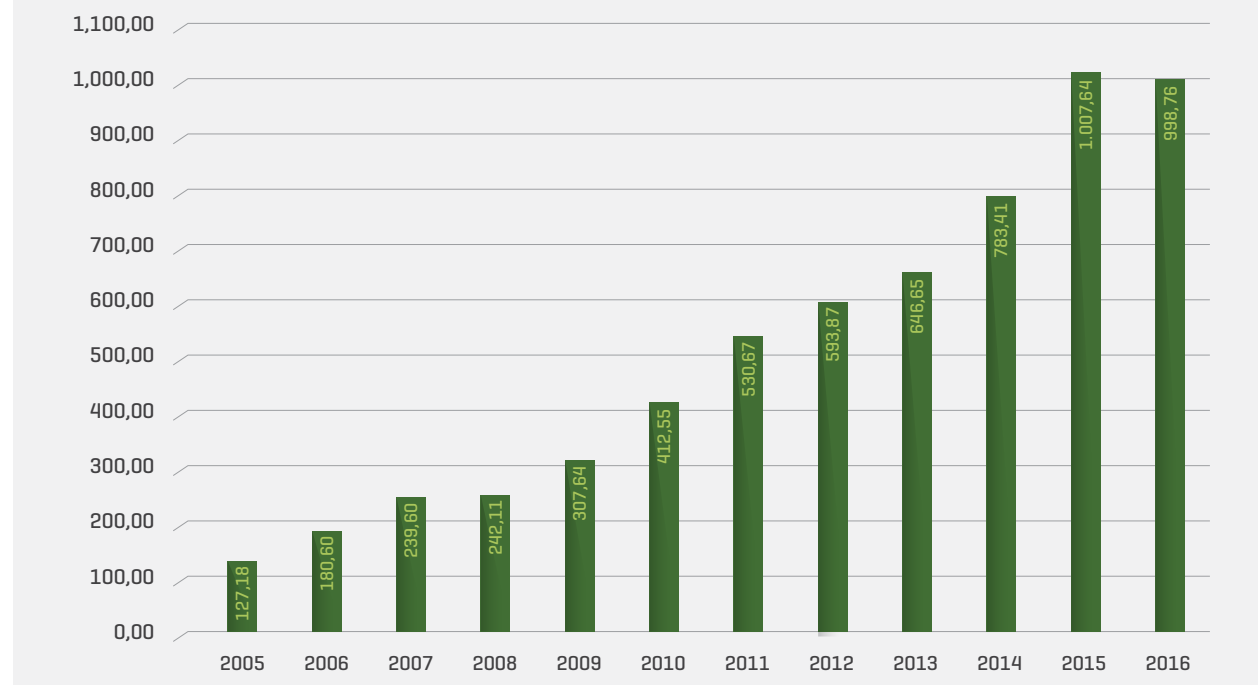
	Osmaniye				TR63				Türkiye			
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
+Kurulan												
-Şirket	112	128	200	205	972	1.186	1.582	1.473	49.028	57.710	66.701	63.709
-Kooperatif	1	4	3	3	33	35	21	16	915	1.005	921	771
-Gerçek Kişi	170	277	120	156	1.753	1.886	1.211	1.113	58.987	67.920	47.069	41.972
+Tasfiye												
-Şirket	43	49	31	23	282	168	161	184	18.139	13.561	12.513	12.502
-Kooperatif	13	9	4	5	73	34	34	36	2.279	1.917	1.578	1.463
+Kapanan												
-Şirket	53	28	40	35	230	183	163	168	15.538	14.002	12.114	11.038
-Kooperatif	3	8	2	7	31	46	35	28	1.862	1.820	1.587	1.290
-Gerçek Kişi	66	52	41	54	459	574	415	433	19.873	23.229	19.061	19.610
Değişim [%]	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
+Kurulan												
-Şirket	-	14,3	56,3	2,5		22,0	33,4	-6,9	-	17,7	15,6	-4,5
-Kooperatif	-	300,0	-25,0	0,0		6,1	-40,0	-23,8	-	9,8	-8,4	-16,3
-Gerçek Kişi	-	62,9	-56,7	30,0		7,6	-35,8	-8,1	-	15,1	-30,7	-10,8
+Tasfiye												
-Şirket	-	14,0	-36,7	-25,8		-40,4	-4,2	14,3	-	-25,2	-7,7	-0,1
-Kooperatif	-	-30,8	-55,6	25,0		-53,4	0,0	5,9	-	-15,9	-17,7	-7,3
+Kapanan												
-Şirket	-	-47,2	42,9	-12,5		-20,4	-10,9	3,1	-	-9,9	-13,5	-8,9
-Kooperatif	-	166,7	-75,0	250,0		48,4	-23,9	-20,0	-	-2,3	-12,8	-18,7
-Gerçek Kişi	-	-21,2	-21,2	31,7		25,1	-27,7	4,3	-	16,9	-17,9	2,9

Kaynak: TOBB

Yıllar itibariyle Osmaniye Ticaret Borsası'nın işlem hacimleri aşağıdaki grafikte gösterilmiştir. Buna göre Osmaniye Ticaret Borsası'nda [OTB] 2005 yılında 127,18 milyon TL'lik mal alınıp satılmışken, 2015 yılında bu değer 1.007,64 milyon TL'ye yükselmiştir. 2016 yılında ise OTB işlem hacmi yaklaşık %0,9 azalarak 998,76 milyon TL'ye düşmüştür.

Grafik 29: Yıllar İtibariyle Osmaniye Ticaret Borsası Hacimleri [Milyon TL]

Kaynak: Osmaniye Ticaret Borsası

Aşağıdaki tabloda, Osmaniye Ticaret Borsası'nda işlem gören beş ürünün işlem miktarı, ortalama fiyatları ve işlem hacimleri yılları itibariyle gösterilmiştir. Buna göre OTB' de işlem gören ekmeklik buğday miktarı 2005 yılında 82,1 bin ton iken 2016 yılına gelindiğinde yaklaşık %58 azalarak 34,5 bin tona düşmüştür. Ancak aynı dönemde, yani 11 yıllık periyotta mısır, yerfıstığı, yağlık ayçiçeği ve iç yerfıstığının işlem miktarı önemli ölçüde artış göstermiştir. Söz konusu dönemde ekmeklik buğdayın ortalama fiyatı %183, mısırın ki %162, yerfıstığının ki %274, yağlık ayçiçeğinin ki %247 ve iç yerfıstığının ortalama fiyatının ise %228 arttığı görülmektedir.

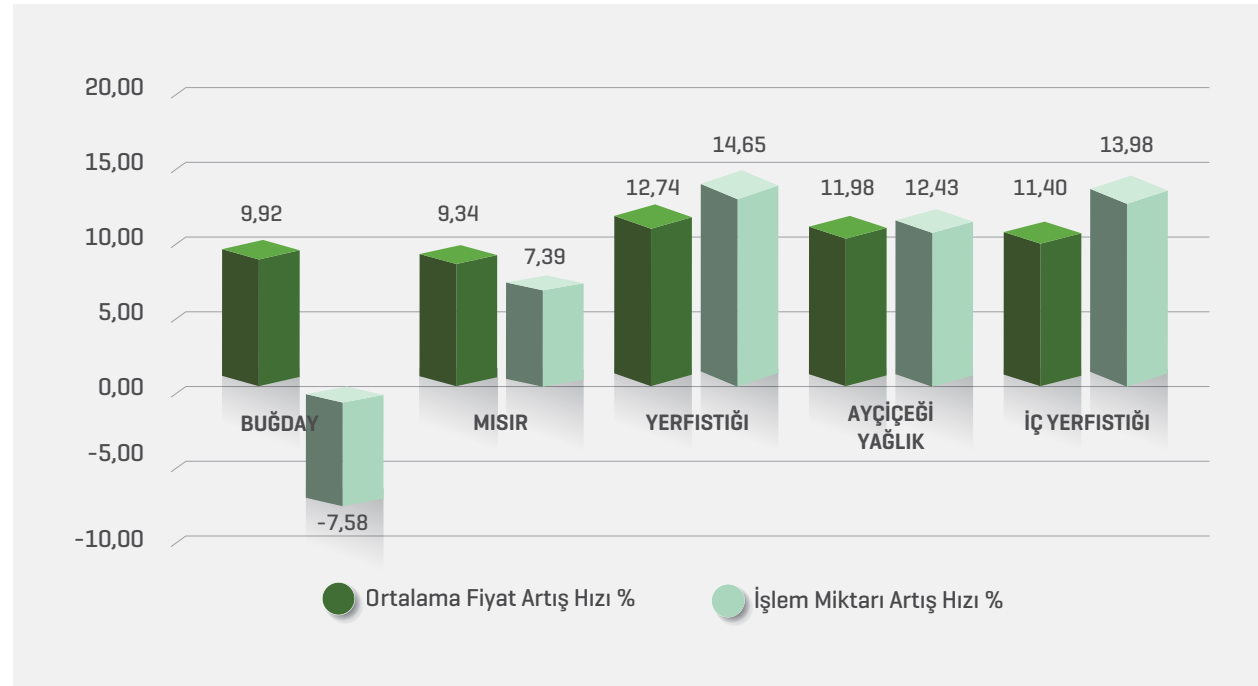
Tablo 140: Osmaniye Ticaret Borsası'nda İşlem Gören Bazı Ürünlerin İşlem Miktarı (Bin Ton), Ortalama Fiyatları (TL) Ve İşlem Hacimleri (Milyon TL)

	Buğday Ekmeklik [Hazır Müstahsil Satış]			Mısır [Hazır Müstahsil Satış]			Yerfıstığı [Hazır Müstahsil Satış]			Ayçiçeği Yağlık [Hazır Müstahsil Satış]			İç Yerfıstığı [Tüccar Satış]		
	İşlem Miktarı	Ortalama Fiyat	İşlem Hacmi	İşlem Miktarı	Ortalama Fiyat	İşlem Hacmi	İşlem Miktarı	Ortalama Fiyat	İşlem Hacmi	İşlem Miktarı	Ortalama Fiyat	İşlem Hacmi	İşlem Miktarı	Ortalama Fiyat	İşlem Hacmi
2005	82,1	0,30	24,6	62,0	0,26	15,8	12,3	1,13	13,9	1,1	0,43	0,5	4,5	2,32	10,5
2006	64,7	0,37	24,0	82,9	0,29	24,0	17,2	1,16	20,0	1,9	0,53	1,0	6,9	2,30	15,8
2007	77,2	0,44	34,0	90,1	0,37	33,7	14,7	1,67	24,5	2,4	0,66	1,6	5,6	3,24	18,2
2008	41,8	0,55	23,0	93,2	0,41	38,2	15,1	1,97	29,9	3,0	0,91	2,7	5,8	3,93	22,7
2009	102,8	0,50	51,8	83,6	0,40	33,3	21,8	1,75	38,2	3,2	0,69	2,2	8,1	3,48	28,0
2010	68,3	0,57	39,0	118,8	0,45	53,6	30,1	1,89	56,9	2,1	0,93	2,0	9,0	3,69	33,2
2011	60,1	0,61	36,7	129,3	0,56	72,3	28,1	2,71	75,9	3,1	1,20	3,7	9,6	5,11	48,8
2012	52,2	0,63	33,1	137,3	0,55	75,7	31,5	3,03	95,5	3,2	1,21	3,9	10,3	5,96	61,2
2013	43,2	0,70	30,3	128,1	0,58	74,4	43,0	2,73	117,6	3,8	1,01	3,8	13,6	5,28	71,8
2014	45,1	0,82	37,0	128,7	0,65	83,9	50,6	2,96	149,7	2,7	1,23	3,3	14,1	5,52	78,0
2015	36,3	0,79	28,8	137,5	0,67	92,6	42,8	4,76	204,0	2,4	1,49	3,6	14,6	8,02	116,9
2016	34,5	0,85	29,3	135,5	0,68	92,2	55,5	4,23	234,8	4,1	1,49	6,1	19,1	7,60	145,5

Kaynak: Osmaniye Ticaret Borsası

Osmaniye Ticaret Borsası'nda işlem gören bazı ürünlerin 11 yıllık dönemdeki ortalama fiyat ve işlem miktarları büyüme rakamları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bu bağlamda buğdayın ortalama fiyatının yıllık %9,92 oranında artmasına rağmen ortalama işlem miktarının yıllık %7,58 azaldığı görülmektedir. Dolayısıyla buğdayın ortalama işlem hacmi her yıl %2,34 [%9,92-%7,58] artmıştır. Diğer dört ürünle kıyaslandığında buğdayın ortalama işlem hacminin büyümesinin oldukça düşük olduğu görülmektedir. Yerfıstığı analiz edildiğinde, hem ortalama fiyat hem de ortalama işlem miktarı yıllık büyüme oranı bakımından en yüksek üründür. Bu ürünün ortalama fiyatı her yıl %12,74, ortalama işlem miktarı ise %14,65 artış göstermiştir. Bu büyüme oranlarına bağlı olarak da ortalama işlem hacmi yıllık %27,39 artmıştır.

Grafik 30: Osmaniye Ticaret Borsası'ndaki Bazı Ürünlerin Ortalama Fiyat ve İşlem Miktarlarının 2005-2016 Dönemindeki Yıllık Ortalama Değişim Hızı

Kaynak: Osmaniye Ticaret Borsası

6.1.1.1. Osmaniye'deki İşletmelerin Net Satışları ve Aktif Büyüklükleri

Türkiye'de bulunan işletmelerin bilançolarındaki net satışlar ve bilançonun aktif büyüklüğü Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından işlenerek, Girişimci Bilgi Sistemleri İstatistikleri olarak yayınlanmaktadır. Söz konusu istatistikler işyerine göre ve girişim merkezine göre yayınlanmakta olup, daha sağlıklı ve gerçekçi olması nedeniyle işyerine göre verilen veriler baz alınmıştır. Bu istatistiklere göre Osmaniye'de bulunan işyerlerinin yaklaşık 21,6 milyar TL aktif büyüklüğü bulunmakta olup, bu işyerlerinde 19,6 milyar TL'lik net satış yapılmıştır. Bu değerlerle Türkiye içerisinde aktif büyüklük bakımından ve net satışlarda %0,4 paya sahiptir. Osmaniye'nin aktif büyüklüğü açısından TR63 içindeki payı %15,8 net satışlar bakımından payı ise %15,2'dir.

Tablo 141: Osmaniye'deki İşyerlerinin Aktif Büyüklüğü ve Net Satışları (2016)

İli	Aktif Büyüklüğü [TL]	Osmaniye'nin Payı [%]	Net Satışlar [TL]	Osmaniye'nin Payı [%]
Osmaniye	21.566.655.826	-	19.526.591.697	-
TR63	136.099.408.178	15,8	128.310.641.002	15,2
Türkiye	5.855.390.669.198	0,4	5.137.282.810.436	0,4

Kaynak: Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Girişimci Bilgi Sistemi İstatistikleri

6.1.2. Osmaniye İli Yurtiçi Alış ve Satışları

Girişimci Bilgi sistemi İstatistiklerine göre 2016 yılında Osmaniye ili ticaret durumu değerlendirilmiş, en çok mal satılan, en çok mal alınan 30 il ile ticaret hacmi en yüksek 30 il alış satış değerleri üzerinden incelenmiştir. Ayrıca Osmaniye'nin ticari ilişkide bulunduğu en çok ticaret açığı ve en çok ticaret fazlası verilen 30 ilde bu kapsamda değerlendirilmiştir.

Osmaniye'nin illere göre satış değerleri incelendiğinde, en çok satış yapılan beş ilden üçü Osmaniye'ye komşu olan Hatay [%27,76], Adana [%7,94] ve Gaziantep [%3,31], diğer ikisi ise İstanbul [%17,64] ve Ankara [%4,10]'dır. 2016 yılında Osmaniye toplam satışlarının %39,1'ini bu komşu illere gerçekleştirmiştir. Osmaniye kendisi ile ticaretinin

il toplam satışlarından aldığı payın %16,87 olduğu dikkate alınırsa Osmaniye'nin satışlarının %55,47'sinin Osmaniye'nin kendisi ve söz konusu üç komşu ile olduğu görülmektedir.

Osmaniye'nin alış değerleri değerlendirildiğinde ise, Osmaniye alışlarında en önemli il olan İstanbul'un payı %26,20'dir. Söz konusu üç komşu ilin payı %27,93, Osmaniye'nin kendi iç ticaretinin alışlar içindeki payı ise %18,38 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Osmaniye satışlarının %46,31'i Osmaniye'nin kendisine ve komşusu olan Hatay, Adana ve Gaziantep'e gerçekleştirilmiştir.

Osmaniye'nin 2016 yılında gerçekleştirdiği alış ve satış değerleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 142: Osmaniye'nin İllere Göre Satış ve Alış Değerleri (2016, TL)

Sıra	Satışlar			Alışlar		
	Alan İl	TL	%	Satan İl	TL	%
1	Hatay	1.756.342.620	27,76	İstanbul	1.520.966.582	26,20
2	İstanbul	1.115.881.737	17,64	Adana	728.999.903	12,56
3	Adana	502.472.494	7,94	Hatay	705.188.816	12,15
4	Ankara	259.534.023	4,10	İzmir	294.829.579	5,08
5	Gaziantep	209.432.131	3,31	Ankara	277.765.548	4,79
6	Yozgat	169.759.900	2,68	Gaziantep	187.023.876	3,22
7	Kocaeli	134.606.781	2,13	Tekirdağ	143.268.699	2,47
8	Mersin	119.193.857	1,88	Mersin	110.131.700	1,90
9	Antalya	107.320.355	1,70	Kahramanmaraş	87.671.247	1,51
10	İzmir	69.968.511	1,11	Bursa	74.143.863	1,28
11	Denizli	67.749.984	1,07	Kocaeli	73.501.691	1,27
12	Bursa	64.186.424	1,01	Konya	71.725.114	1,24
13	Kayseri	63.845.583	1,01	Şanlıurfa	69.530.727	1,20
14	Konya	60.796.602	0,96	Mardin	46.631.980	0,80
15	Bolu	59.396.606	0,94	Kayseri	46.615.654	0,80
16	Kahramanmaraş	49.688.787	0,79	Manisa	26.658.102	0,46
17	Elazığ	43.799.807	0,69	Diyarbakır	19.790.059	0,34
18	Diyarbakır	42.740.741	0,68	Eskişehir	19.068.789	0,33
19	Şırnak	31.384.836	0,50	Aksaray	17.684.615	0,30
20	Mardin	26.575.314	0,42	Antalya	14.640.629	0,25
21	Afyonkarahisar	26.098.645	0,41	Nevşehir	14.411.455	0,25

Sıra	Satışlar			Alışlar		
	Alan İl	TL	%	Satan İl	TL	%
22	Şanlıurfa	25.043.530	0,40	Adıyaman	14.173.801	0,24
23	Eskişehir	21.521.391	0,34	Denizli	13.220.922	0,23
24	Malatya	19.909.969	0,31	Yozgat	13.090.552	0,23
25	Kastamonu	16.546.385	0,26	Malatya	12.246.559	0,21
26	Van	15.424.149	0,24	Elazığ	10.726.700	0,18
27	Manisa	13.679.378	0,22	Rize	10.546.074	0,18
28	Niğde	11.326.848	0,18	Ordu	9.059.215	0,16
29	Adıyaman	11.134.198	0,18	Afyonkarahisar	7.954.875	0,14
30	Aydın	8.610.802	0,14	Niğde	7.929.995	0,14
	30 İl Toplam	5.123.972.388	80,98	30 İl Toplam	4.649.197.321	80,09
	Diğer	1.203.361.966	19,02	Diğer	1.155.495.596	19,91
	Dış Satış Toplam	5.260.168.000	83,13	Dış Alım Toplam	4.737.526.563	81,62
	İç Satış	1.067.166.354	16,87	İç Alım	1.067.166.354	18,38
	Toplam Satış	6.327.334.354	100,00	Toplam Alışlar	5.804.692.917	100,00

Kaynak: Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Girişimci Bilgi Sistemi İstatistikleri’nden hareketle hesaplanmıştır

Osmaniye’nin ticaret hacmi ve net satış değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bu bağlam da Osmaniye’nin en çok ticaret ilişkisinde bulunduğu iller İstanbul, Hatay, Adana, Ankara ve Gaziantep’tir. Osmaniye net satışları bakımdan en önemli il Hatay’dır. Osmaniye’nin Hatay’a yaptığı net satışların değeri yaklaşık 1,1 milyar TL’dir. Gaziantep ile yapılan ticarette de değer bakımından Osmaniye’nin net satıcı olduğu görülmektedir. Ancak İstanbul ile yapılan ticarette Osmaniye’nin net satışların değeri -405,1 milyon TL, Adana ile yapılan ticarette ise ilin net satış değeri yaklaşık -226,5 milyon TL’dir. Bu bağlam da Osmaniye, İstanbul ve Adana ile gerçekleştirdiği ticarette değer bakımından net alıcı konumda bulunmaktadır.

Tablo 143: Osmaniye İli İlk 30 İle Göre Ticaret Hacmi ve Net Satış Değerleri (2016, TL)

	Ticaret Hacmi		Ticaret Fazlası		Ticaret Açığı	
1	İstanbul	2.636.848.319	Hatay	1.051.153.804	İstanbul	-405.084.845
2	Hatay	2.461.531.436	Yozgat	156.669.348	Adana	-226.527.409
3	Adana	1.231.472.397	Antalya	92.679.726	İzmir	-224.861.068
4	Ankara	537.299.571	Kocaeli	61.105.090	Tekirdağ	-139.598.770
5	Gaziantep	396.456.007	Denizli	54.529.062	Şanlıurfa	-44.487.197
6	İzmir	364.798.090	Bolu	54.310.391	Kahramanmaraş	-37.982.460
7	Mersin	229.325.557	Elazığ	33.073.107	Mardin	-20.056.666
8	Kocaeli	208.108.472	Şırnak	30.760.608	Ankara	-18.231.525
9	Yozgat	182.850.452	Diyarbakır	22.950.682	Manisa	-12.978.724
10	Tekirdağ	146.938.628	Gaziantep	22.408.255	Aksaray	-12.930.523
11	Bursa	138.330.287	Afyonkarahisar	18.143.770	Konya	-10.928.512
12	Kahramanmaraş	137.360.034	Kayseri	17.229.929	Bursa	-9.957.439

	Ticaret Hacmi		Ticaret Fazlası		Ticaret Açığı	
13	Konya	132.521.716	Kastamonu	14.720.600	Rize	-9.868.433
14	Antalya	121.960.984	Van	10.601.295	Nevşehir	-8.641.428
15	Kayseri	110.461.237	Mersin	9.062.157	Ordu	-6.419.487
16	Şanlıurfa	94.574.257	Malatya	7.663.410	Adıyaman	-3.039.603
17	Denizli	80.970.906	Trabzon	6.330.725	Kırıkkale	-1.719.984
18	Mardin	73.207.294	Kırklareli	5.752.257	Edirne	-1694808
19	Bolu	64.482.821	Batman	5.304.848	Muğla	-1386861
20	Diyarbakır	62.530.800	Karabük	3.860.663	Düzce	-1054560
21	Elazığ	54.526.507	Kütahya	3.791.250	Balıkesir	-724855
22	Eskişehir	40.590.180	Çorum	3.755.080	Çankırı	-713048
23	Manisa	40.337.480	Erzurum	3.703.941	Zonguldak	-706035
24	Afyonkarahisar	34.053.520	Samsun	3.618.553	Siirt	-637633
25	Malatya	32.156.528	Niğde	3.396.853	Artvin	-592204
26	Şırnak	32.009.064	Sivas	3.251.143	Bingöl	-240867
27	Adıyaman	25.307.999	Sakarya	3.208.485	Bilecik	-183745
28	Aksaray	22.438.707	Erzincan	2.666.767	Bayburt	-92190
29	Van	20.247.003	Eskişehir	2.452.602	Giresun	-63716
30	Nevşehir	20.181.482	Amasya	2.088.465		

Kaynak: Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Girişimci Bilgi Sistemi İstatistikleri’nden hareketle hesaplanmıştır.

6.1.3. Osmaniye İli Yurtiçi Alış ve Satışlarında Ticari Uzaklık Endeksi (TUEN)

Osmaniye’nin 81 il ile yaptığı alış ve satışlar üzerinden Ticari Uzaklık Endeksi [TUEN] hesaplanmış ve diğer iller için hesaplanan Ticari Uzaklık Endeks değerleriyle karşılaştırılarak iç ticaretteki avantaj/dezavantaj durumu irdelenmiştir. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından oluşturulan Girişimci Bilgi Sistemi verilerinden hareketle Ticari Uzaklık Endeksi [TUEN] aşağıda anlatılan yöntemle hesaplanmıştır.

İl TUEN Alış Değerinin Hesaplanması

$$TUEN^{ALİŞ} = \sum_{i=1}^{81} \frac{X_i \cdot U_i}{Y} \quad X: \text{Alışlar[TL].}$$

Y: Toplam alışlar[İlin kendi sınırları içinden yapmış olduğu alışlar da dahil].

U: TUEN^{ALİŞ} değeri hesaplanacak olan il ile alışlarda bulunduğu il arasındaki uzaklık[km].

Osmaniye TUEN^{ALİŞ} için değerini hesaplarken Osmaniye’nin i=1 ilinden yapmış olduğu alışlar ile Osmaniye’nin i=1 iline uzaklığı çarpılır ve Osmaniye’nin 81 ilden[kendi içinden yaptığı alışlar da dahil] yapmış olduğu alışların toplamına bölünür ve bu işlem seksen bir il için ayrı ayrı yapılarak bulunan değerlerin toplamı Osmaniye’nin TUEN^{ALİŞ} değerini verir.

İl TUEN Satış Değerinin Hesaplanması

Yukarıdaki aynı yöntem kullanılarak herhangi bir il için TUEN^{SATIŞ} değeri aşağıdaki denklem aracılığıyla hesaplanır.

$$TUEN^{SATIŞ} = \sum_{i=1}^{81} \frac{\beta_i \cdot U_i}{\delta} \quad \beta: \text{Satışlar}$$

δ: Toplam Satışlar[İlin kendi sınırları içine yapmış olduğu satışlar da dahil].

İl TUEN Dış Alış Değerinin Hesaplanması

$$TUEN^{DİŞ ALIŞ} = \sum_{i=1}^{80} \frac{X_i \cdot U_i}{Y^{DİŞ}}$$

Y^{DİŞ}: Toplam dış alışlar[İlin sadece diğer illerden yapmış olduğu alışların toplamıdır. Yani, ilin kendi sınırları içinden yapmış olduğu alışlar dikkate alınmaz.]

İl TUEN Dış Satışlar Değerinin Hesaplanması

$$TUEN^{DİŞ SATIŞ} = \sum_{i=1}^{80} \frac{\beta_i \cdot U_i}{\delta^{DİŞ}}$$

δ^{DİŞ}:Toplam dış satışlar[İlin sadece diğer illere yapmış olduğu satışlardır. Yani, ilin kendi sınırları içine yapmış olduğu satışlar dikkate alınmaz.]

TUEN Türkiye Alış Ve Satış Değerinin Hesaplanması

TUEN^{ALİŞ TÜRKİYE} değerinin hesaplanması için öncelikle j=1 ilinin 81 ilden(kendi içinden yaptığı alışlar da dahil) yapmış olduğu toplam alışlar j=1 ilinin TUEN^{ALİŞ} değeri ile çarpılmış ve bulunan değer Türkiye'nin toplam alışlarına bölünmüştür. Bu şekilde j=1 ilinin TUEN^{ALİŞ TÜRKİYE} 'ye katkısı bulunmuştur. Bu şekilde hesaplanan 81 ilin katkılarının toplamı ise TUEN^{ALİŞ TÜRKİYE} değerini verir.

$$TUEN^{ALİŞ TÜRKİYE} = \sum_{i=1}^{81} \sum_{j=1}^{81} \left(\frac{X_{ij}}{y} * TUEN_j^{ALİŞ} \right).$$

y: Türkiye'nin toplam alışlarını yani her bir ilin toplam alışlarının toplamını ifade etmektedir.

y: $Y_{OSMANİYE} + Y_{ADANA} + ... + Y_{İSTANBUL} + [81 \text{ ili kapsayacak şekilde}]$

Türkiye toplam alış ve satış değerleri birbirine eşit olacağından değeri de değerine eşit olacaktır. Dolayısıyla ayrıca hesaplanmamıştır.

TUEN Türkiye Dış Alış Ve Dış Satış Değerinin Hesaplanması

Benzer şekilde TUEN^{DİŞ ALİŞ TÜRKİYE} değeri ise

$$TUEN^{DİŞ ALİŞ TÜRKİYE} = \sum_{i=1}^{80} \sum_{j=1}^{81} \left(\frac{X_{ij}}{y^{dış}} * TUEN_j^{DİŞ ALİŞ} \right)$$

formülü ile hesaplanır.

y^{dış}: Türkiye'nin toplam dış alışlarını yani her bir ilin toplam dış alışlarının toplamını ifade etmektedir.

y^{dış}: $Y_{DİŞ OSMANİYE} + Y_{DİŞ ADANA} + ... + Y_{DİŞ İSTANBUL} + [81 \text{ ili kapsayacak şekilde}]$

Türkiye dış alış ve dış satış değerleri birbirine eşit olacağından TUEN^{DİŞ SATIŞ TÜRKİYE} değeri de TUEN^{DİŞ ALİŞ TÜRKİYE} değerine eşit olacaktır. Dolayısıyla ayrıca TUEN^{DİŞ SATIŞ TÜRKİYE} hesaplanmamıştır.

Yukarıda bahsedilen yöntemle İl TUEN Alış, Satış, Dış Alış ve Dış Satış değerleri ile Türkiye TUEN Alış, Satış, Dış Alış ve Dış Satış değerleri hesaplanarak aşağıda verilmiştir

Ticari Uzaklık Endeksi [TUEN Osmaniye Alış]= 482

Ticari Uzaklık Endeksi [TUEN Osmaniye Satış]= 387

Ticari Uzaklık Endeksi [TUEN Türkiye Alış]= 249

Ticari Uzaklık Endeksi [TUEN Türkiye Satış]= 249

İllerin kendi içine yaptığı alış ve satışlar hariç tutularak, her bir ilin diğer illerden alış ve satışları üzerinden hesaplanan TUEN dış alış ve TUEN dış satış değerleri aşağıda verilmiştir.

Ticari Uzaklık Endeksi [TUEN Osmaniye Dış Alış]= 591

Ticari Uzaklık Endeksi [TUEN Osmaniye Dış Satış]= 465

Ticari Uzaklık Endeksi [TUEN Türkiye Dış Alış]= 528

Ticari Uzaklık Endeksi [TUEN Türkiye Dış Satış]= 528

Türkiye için hesaplan değerler aynı zamanda yurtiçi alış ve satışlarda Türkiye ortalama mesafeyi vermektedir.

Buna göre Türkiye [81 il] dış alış ortalaması 528 km iken Osmaniye'de dış alışların ortalama uzaklığı 591 km'dir. İç ticarette her bir ilin diğer illere yaptığı dış satışların Türkiye ortalama uzaklığı yine 520 km olup, Osmaniye'nin dış satış [diğer illere] uzaklığı 465 km'dir. İllerin kendi içinden yaptığı alış ve satışları dikkate alan toplam alışlarda Ticari Uzaklık Endeksi Türkiye ortalaması 249 km olarak gerçekleşirken Osmaniye de bu endeks 482 km'dir. Toplam satışlarda hesaplanan Ticari Uzaklık Endeksi Türkiye için 249 km, Osmaniye ili için 387 km'dir.

Osmaniye ili 81 il arasında TUEN Satış değeriyle en yüksek değere sahip 35., TUEN Alış değeriyle 31., TUEN Dış Satış değeriyle 51., TUEN Dış alış değeriyle 39. Sırada yer almaktadır.

Tablo 102'de TUEN Satış, TUEN Alış, TUEN Dış Satış ve TUEN Dış Alış en yüksek değere sahip ilk otuz il ve Türkiye ortalama TUEN değerleri verilmektedir.

Tablo 144: En Yüksek Ticari Uzaklık Endeks [TUEN] Değerine Sahip 30 İl

	TUEN Satış [Km]		TUEN Alış [Km]		TUEN Dış Satış [Km]		TUEN Dış Alış [Km]	
1	Bitlis	738	Van	961	Hakkari	1.287	Van	1.302
2	Van	723	Ağrı	915	Iğdır	1.190	Ağrı	1.162
3	Ardahan	719	Kars	908	Van	1.164	Iğdır	1.158
4	Rize	711	Ardahan	904	Bitlis	1.097	Hakkari	1.144
5	Iğdır	696	Iğdır	884	Muş	1.054	Batman	1.124
6	Hakkari	682	Siirt	881	Ağrı	1.041	Şırnak	1.121
7	Kars	677	Şırnak	856	Ardahan	1.040	Siirt	1.099
8	Şırnak	669	Hakkari	854	Şırnak	1.021	Muş	1.096
9	Ağrı	669	Muş	828	Kars	1.014	Kars	1.088
10	Muş	660	Bitlis	823	Batman	939	Bitlis	1.036
11	Siirt	638	Tunceli	776	Bingöl	929	Erzurum	1.003
12	Artvin	633	Artvin	763	Rize	916	Ardahan	1.000
13	Tunceli	571	Erzurum	754	Siirt	892	Diyarbakır	995
14	Sinop	546	Bayburt	745	Artvin	849	Mardin	928
15	Batman	538	Batman	725	Erzurum	812	Artvin	926
16	Erzurum	511	Rize	709	Malatya	808	Elazığ	920
17	Malatya	509	Diyarbakır	666	Diyarbakır	797	Rize	914
18	Kilis	507	Erzincan	661	Mardin	796	Tunceli	880
19	Bayburt	501	Elazığ	642	Trabzon	795	Bingöl	877
20	Diyarbakır	483	Bingöl	640	Gaziantep	784	Trabzon	836
21	Karaman	473	Mardin	630	Kahramanmaraş	774	Bayburt	833
22	Gümüşhane	467	Trabzon	609	Elazığ	770	Erzincan	829
23	Mardin	463	Malatya	604	Tunceli	738	Gaziantep	821
24	Hatay	458	Adıyaman	583	Adıyaman	726	Şanlıurfa	821
25	Kahramanmaraş	454	Gümüşhane	558	Bayburt	723	Malatya	814
26	Bingöl	441	Şanlıurfa	532	Hatay	716	Hatay	813
27	Trabzon	439	Sinop	519	Erzincan	672	Adıyaman	798
28	Erzincan	432	Hatay	513	Şanlıurfa	659	Sivas	687
29	Adıyaman	431	Sivas	494	Kilis	652	Kahramanmaraş	683
30	Adana	417	Zonguldak	483	Gümüşhane	647	Adana	677
	Ülke Ortalama	249,4	Ülke Ortalama	249,4	Ülke Ortalama	527,8	Ülke Ortalama	527,8

TUEN Türkiye değerleri baz alınarak Osmaniye'nin TUEN değerleri incelendiğinde, Osmaniye'nin TUEN Alış değerinin Türkiye TUEN Alış değerinin yaklaşık %93 daha yüksek çıkmıştır. Osmaniye'nin TUEN Satış değeri Türkiye'ye kıyasla %55, TUEN Dış Alış değeri ise %12 daha yüksek çıkmaktadır. Ancak Osmaniye TUEN Dış Satış değeri Türkiye'ye kıyasla %12 düşük çıkmaktadır.

Özet olarak;

- Osmaniye Ticaret ve Sanayi Odası'na (OTSO) kayıtlı faal 2.736 işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerin %52'sinin limited şirket, %33,77'sinin gerçek kişi ticari işletmesi ve %10'unu anonim şirkettir.
- Osmaniye Ticaret Borsası'nda (OTB) 2005 yılında 127,18 milyon TL'lik mal alınıp satılmışken, 2015 yılında bu değer 1.007,64 milyon TL'ye yükselmiştir. 2016 yılında ise OTB işlem hacmi yaklaşık %0,9 azalarak 998,76 milyon TL'ye düşmüştür.
- Osmaniye Ticaret Borsası'nda işlem gören ekmeklik buğday miktarı 2005 yılında 82,1 bin ton iken 2016 yılına gelindiğinde yaklaşık %58 azalarak 34,5 bin tona düşmüştür. Ancak aynı dönemde, yani 11 yıllık periyotta mısır, yarfıstığı, yağlık ayçiçeği ve iç yarfıstığının işlem miktarı önemli ölçüde artış göstermiştir.
- 2005-2016 döneminde ekmeklik buğdayın ortalama fiyatı %183, mısırın ki %162, yarfıstığının ki %274, yağlık ayçiçeğinin ki %247 ve iç yarfıstığının ortalama fiyatının ise %228 arttığı görülmektedir.
- Osmaniye'de bulunan işyerlerinin yaklaşık 21,6 milyar TL aktif büyüklüğü bulunmakta olup, bu işyerlerinde 19,6 milyar TL'lik net satış yapılmıştır. Bu değerlerle Türkiye içerisinde aktif büyüklük bakımından ve net satışlarda %0,4 paya sahiptir. Osmaniye'nin aktif büyüklüğü açısından TR63 içindeki payı %15,8 net satışlar bakımından payı ise %15,2'dir.
- Osmaniye'nin en çok satış yaptığı beş ilden üçü Osmaniye'ye komşu olan Hatay [%27,76], Adana [%7,94] ve Gaziantep [%3,31], diğer ikisi ise İstanbul [%17,64] ve Ankara [%4,10]'dır. 2016 yılında Osmaniye toplam satışlarının %39,1'ini bu komşu illere gerçekleştirmiştir. Osmaniye kendisi ile ticaretinin il toplam satışlarından aldığı payın %16,87 olduğu dikkate alınırsa Osmaniye'nin satışlarının %55,47'sinin Osmaniye'nin kendisi ve söz konusu üç komşu ile olduğu görülmektedir.
- Osmaniye alışlarında en önemli il olan İstanbul'un payı %26,20'dir. Söz konusu üç komşu ilin payı %27,93, Osmaniye'nin kendi iç ticaretinin alışlar içindeki payı ise %18,38'dir. Dolayısıyla Osmaniye satışlarının %46,31'i kendisine ve komşusu olan Hatay, Adana ve Gaziantep'e gerçekleştirmiştir.
- Osmaniye'nin en çok ticaret ilişkisinde bulunduğu iller İstanbul, Hatay, Adana, Ankara ve Gaziantep'tir. Osmaniye net satışları bakımından en önemli il Hatay'dır. Osmaniye'nin Hatay'a yaptığı net satışların değeri yaklaşık 1,1 milyar TL'dir. İstanbul ile yapılan ticarete Osmaniye'nin net satışlarının değeri -405,1 milyon TL, Adana ile yapılan ticarete ise ilin net satış değeri yaklaşık -226,5 milyon TL'dir.

6.2. DIŞ TİCARET

6.2.1. Genel Hatlarıyla Dış Ticaret Göstergeleri

Osmaniye dış ticaretinde dönemsel bazda inceleme yapılarak, geçmişten bugüne dış ticaretteki niceliksel ve niteliksel değişimler, geçmiş yıllar ile karşılaştırmalar ve dış ticaret yapısındaki eğilimler değerlendirilmiştir.

Dış Ticaret Hacmi

Osmaniye, TR63 Bölgesi ve Türkiye'nin yıllar itibarıyla dış ticaret hacimleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Osmaniye dış ticaret hacminin gelişimine bakıldığında, 2010 yılında dış ticaret hacminde önemli bir artış gerçekleşmiştir. 2009 yılında Osmaniye'nin TR63 Bölgesi dış ticaret hacmi içindeki payı sadece %0,74 iken 2010 yılında bu pay %6,12'ye ve 2016 yılında ise %10,28'e yükselmiştir.

Tablo 145: Dış Ticaret Hacminin Gelişimi (Milyon USD)

Yıllar	Osmaniye [1]	TR 63 [2]	Türkiye [3]	[1/2] %	[1/3] %
2002	2	1.098	87.613	0,17	0,00
2003	3	1.354	116.593	0,20	0,00
2004	4	1.855	160.707	0,24	0,00

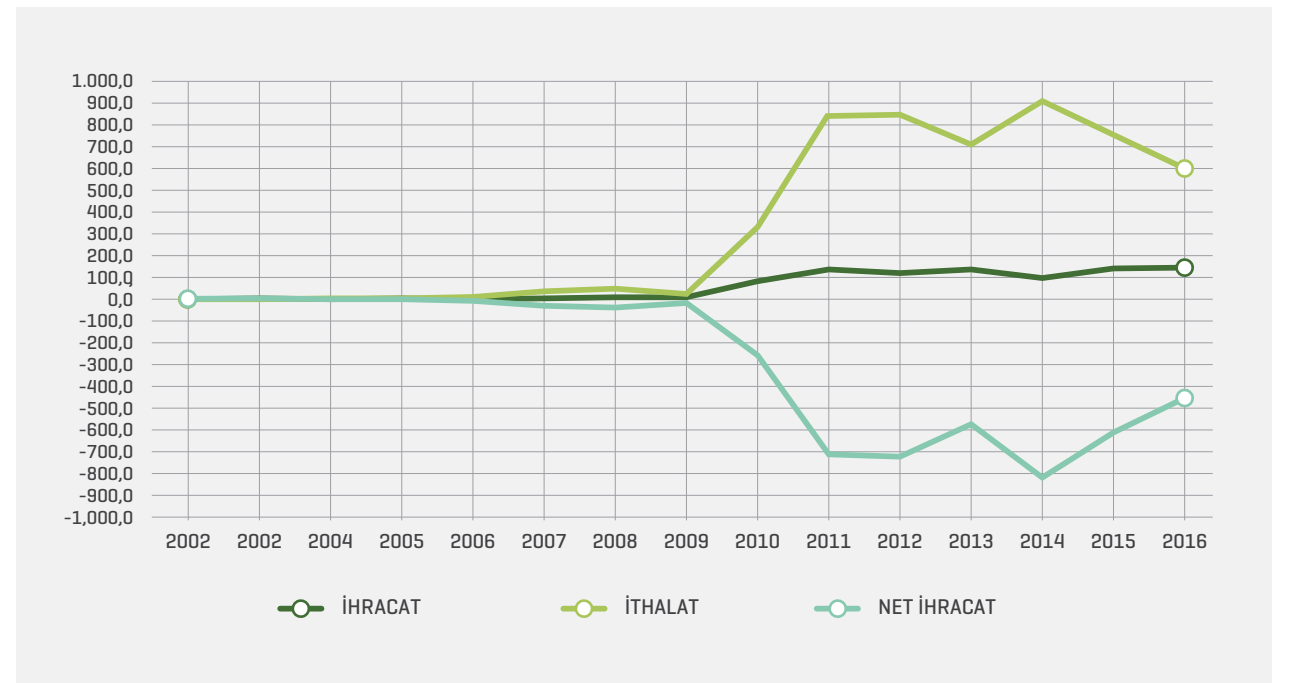
Yıllar	Osmaniye [1]	TR 63 [2]	Türkiye [3]	[1/2] %	[1/3] %
2005	7	2.430	190.251	0,30	0,00
2006	11	3.382	225.111	0,34	0,01
2007	39	4.861	277.334	0,79	0,01
2008	54	6.072	333.991	0,90	0,02
2009	38	5.151	243.071	0,74	0,02
2010	402	6.570	299.428	6,12	0,13
2011	968	9.514	375.749	10,18	0,26
2012	958	9.209	389.007	10,40	0,25
2013	841	8.868	403.464	9,48	0,21
2014	1.002	8.609	399.787	11,64	0,25
2015	889	7.784	351.073	11,42	0,25
2016	743	7.227	341.148	10,28	0,22

Kaynak: TÜİK

Dış Ticaret Dengesi

Osmaniye dış ticaretinde net ihracatın gelişimi incelendiğinde, 2010 yılında Osmaniye'nin dış ticarete daha açık bir hale gelmesiyle, 2010 yılında 251,6, 2011'de 705 ve 2012'de ise 722,1 milyon dolar dış ticaret açığı vermiştir. 2013 yılında bu dış ticaret açığı 573 milyon dolara düşmüştü de 2014 yılında maksimum seviyesi olan 815 milyon dolara ulaşmıştır. Ancak aşağıdaki grafikten de açıkça görüleceği üzere 2014 yılından sonra dış ticaret açığı azalmaya başlamıştır. Net ihracat dalgalanmalarının kaynağı incelendiğinde ise, bu dalgalanmaların temel nedeninin ihracattaki dalgalanmalar değil ithalattaki dalgalanmalar olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, Osmaniye net ihracat değerlerindeki artış veya azalışlar, ihracat değişimlerinden daha çok ithalattaki değişimlerle ilişkilidir.

Grafik 31: Osmaniye Dış Ticaretinin Gelişimi (Milyon USD)

Kaynak: TÜİK

Osmaniye'nin ve Türkiye'nin ihracatın ithalatı karşılama oranları incelendiğinde, 2016 yılı itibarıyla Osmaniye ihracatının ithalatını karşılama oranının %23,64 iken, Türkiye'nin ki %71,76'dır. Ancak Osmaniye'nin uluslararası piyasalarda rol almaya başladığı yıl olarak 2010 yılı kabul edilirse, Osmaniye'nin dünya piyasalarında yeni bir oyuncu olduğu söylenebilir. Bu bağlamda zamanla Osmaniye ihracatının ithalatı karşılama oranının Türkiye'ye yakınsayacağı öngörülmektedir.

Tablo 146: İhracat ve İthalatın Gelişimi [Milyon USD]

Yıl	Osmaniye				Türkiye				Osmaniye/Tr	
	İhracat	İthalat	Net İhracat	Karşılama Oranı [%]	İhracat	İthalat	Net İhracat	Karşılama Oranı [%]	İhracat	İthalat
2002	1	1	0	59,40	36.059,1	51.553,8	-15.494,7	69,94	0,00	0,00
2003	1	2	-1	67,23	47.252,8	69.339,7	-22.086,9	68,15	0,00	0,00
2004	1	4	-3	25,00	63.167,2	97.539,8	-34.372,6	64,76	0,00	0,00
2005	2	6	-4	26,55	73.476,4	116.774,2	-43.297,7	62,92	0,00	0,00
2006	1	10	-9	13,04	85.534,7	139.576,2	-54.041,5	61,28	0,00	0,01
2007	3	36	-33	7,65	107.271,7	170.062,7	-62.791,0	63,08	0,00	0,02
2008	7	48	-41	14,32	132.027,2	201.963,6	-69.936,4	65,37	0,01	0,02
2009	10	28	-18	34,64	102.142,6	140.928,4	-38.785,8	72,48	0,01	0,02
2010	75	327	-252	22,99	113.883,2	185.544,3	-71.661,1	61,38	0,07	0,18
2011	132	837	-705	15,72	134.906,9	240.841,7	-105.934,8	56,01	0,10	0,35
2012	118	840	-722	14,03	152.461,7	236.545,1	-84.083,4	64,45	0,08	0,36
2013	134	707	-573	18,91	151.802,6	251.661,3	-99.858,6	60,32	0,09	0,28
2014	94	909	-815	10,31	157.610,2	242.177,1	-84.567,0	65,08	0,06	0,38
2015	137	752	-616	18,17	143.838,9	207.234,4	-63.395,5	69,41	0,10	0,36
2016	142	601	-459	23,64	142.529,6	198.618,2	-56.088,7	71,76	0,10	0,30

Kaynak: TÜİK

Osmaniye dış ticareti analizinde biraz daha detaya girildiğinde, Osmaniye imalat sanayisinin net ihracat değeri 2010 yılı ve sonrasında dalgalı bir seyir izlemiştir. 2015 yılında Osmaniye imalat sanayisi 86,70 milyon dolar açık verirken 2016 yılında 25,48 milyon dolar fazla vermiştir. Ancak 2010 yılı ve sonrasında bir bütün olarak bakıldığında bu 7 yılda toplamda Osmaniye imalat sanayisinin yaklaşık 15 milyon dolar dış ticaret açığı verdiği görülmüştür.

Osmaniye için tarım ve ormancılık ana sektörünün genel olarak dış ticaret açığı veren bir sektör olduğu görülmektedir. 2007 yılından beri bu sektör daima dış ticaret açığı vermiştir.

Osmaniye dış ticaret dengelerini etkileyen en önemli ana sektör toptan ve perakende ticarettir. Osmaniye için dış piyasalara girişi yılı olarak kabul edilebilecek olan 2010 yılı ve sonrasında bu ana sektör Osmaniye için büyük miktarlarda dış ticaret açığı yaratmaktadır. 2009 yılında bu sektörde bir dış ticaretten bile söz etmek mümkün değilken 2010 yılında 255,58 milyon dolar dış ticaret açığı vermiştir. 2014 yılında bu sektörün dış ticaret açığı bugüne kadarki maksimum değeri olan 752,28 milyon dolara ulaşmış ve 2015'de 509,45, 2016'da ise 472,35 milyon dolara düşmüştür.

Tablo 147: Ana Sektörlere Göre Dış Ticaret Dengesi [Milyon USD]

Yıl	İmalat Sanayi			Madencilik ve Taşocakçılığı			Tarım ve Ormancılık			Toptan ve Perakende Tic.		
	X	M	X-M	X	M	X-M	X	M	X-M	X	M	X-M
2002	0,70	0,96	-0,26	0,00	0,00	0,00	0,00	0,22	-0,22	0,00	0,00	0,00
2003	0,51	1,63	-1,11	0,00	0,00	0,00	0,60	0,03	0,57	0,00	0,00	0,00
2004	0,87	3,42	-2,55	0,01	0,00	0,01	0,00	0,14	-0,13	0,00	0,00	0,00
2005	1,51	4,27	-2,76	0,00	0,00	0,00	0,03	1,53	-1,50	0,00	0,00	0,00
2006	1,31	10,12	-8,81	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00
2007	2,52	31,22	-28,71	0,15	0,00	0,15	0,07	4,55	-4,48	0,00	0,00	0,00
2008	5,63	26,33	-20,71	0,32	0,40	-0,08	0,88	18,38	-17,50	0,00	2,54	-2,54
2009	9,36	14,29	-4,93	0,00	0,00	0,00	0,39	13,86	-13,47	0,00	0,00	0,00
2010	72,90	45,34	27,56	0,06	0,78	-0,72	2,16	25,07	-22,91	0,00	255,58	-255,58
2011	128,18	75,06	53,11	2,73	0,27	2,46	0,63	41,50	-40,87	0,00	719,93	-719,93
2012	116,78	126,80	-10,02	0,00	0,05	-0,05	1,09	19,59	-18,49	0,00	693,56	-693,56
2013	132,27	107,73	24,54	0,50	0,17	0,33	0,73	18,83	-18,10	0,21	580,13	-579,92
2014	92,00	140,86	-48,86	0,11	0,48	-0,37	1,61	15,07	-13,47	0,00	752,28	-752,28
2015	124,39	211,09	-86,70	0,14	0,41	-0,27	11,42	30,54	-19,12	0,75	510,20	-509,45
2016	135,00	109,52	25,48	0,11	0,23	-0,11	6,44	18,26	-11,81	0,51	472,86	-472,35

Kaynak: TÜİK

Not: X ihracatı, M ithalatı ve X-M ise net ihracat değerini ifade etmektedir.

Osmaniye ihracat ve ithalatının ülkelere göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bu bağlamda 2016 yılında Osmaniye ihracatının yaklaşık %51'ini Yemen ve Mısır'a yapmışken ithalatının yaklaşık %43'ünü ABD ve Rusya'dan gerçekleştirmiştir.

Tablo 148: İhracatın ve İthalatın Ükelere Göre Dağılımı [2016]

Ülke Adı	İhracat		Ülke Adı	İthalat	
	USD	Pay [%]		USD	Pay [%]
Yemen	57.213.968	40,27	ABD	184.283.250	30,67
Mısır	15.180.496	10,69	Rusya Federasyonu	74.438.899	12,39
Portekiz	6.823.861	4,80	Hollanda	59.475.341	9,90
İtalya	6.026.960	4,24	Belçika	52.674.797	8,77
Yunanistan	5.491.829	3,87	İngiltere	40.897.930	6,81
Irak	5.467.167	3,85	Çin	35.311.409	5,88
Rusya Federasyonu	5.209.646	3,67	Kanada	24.102.541	4,01
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	4.832.215	3,40	Estonya	17.868.586	2,97
İsrail	4.158.541	2,93	Libya	17.813.909	2,96
Azerbaycan	3.895.899	2,74	Lübnan	15.143.067	2,52
Cezayir	2.606.823	1,83	Letonya	11.741.627	1,95
İngiltere	2.414.264	1,70	Ukrayna	10.424.106	1,73
Ukrayna	2.401.686	1,69	İran	7.543.416	1,26
Almanya	2.369.661	1,67	Litvanya	6.584.318	1,10
Suudi Arabistan	2.293.277	1,61	Japonya	6.455.213	1,07
İlk 15 Ülke Toplam	126.386.293	88,96	İlk 15 Ülke Toplam	564.758.409	93,99
Toplam İhracat	142.070.044	100	Toplam İthalat	600.859.023	100

Kaynak: TÜİK

2010 yılı ve sonrası için kişi başına ihracat ve ithalat değeri aşağıdaki tabloda verilmiştir. Osmaniye’nin kişi başına ihracat değerinin TR63 Bölgesi ve Türkiye’ninkinin oldukça altında olduğu görülmektedir. Ancak kişi başına ithalat değeri TR63 Bölgesi ve Türkiye’ninkinin altında olsa da, aradaki fark kişi başına ihracat değerlerinde olduğu kadar büyük değildir. 2016 yılı için Osmaniye kişi başına ihracat değeri TR63 Bölgesi’ninkinin %31,45’i, Türkiye’ninkinin %15,23’ü kadardır. Oysa Osmaniye’nin kişi başına ithalat değeri TR63 Bölgesi’ninkinin %82,21’i Türkiye’ninkinin %46,26’sı kadardır.

Tablo 149: Kişi Başı İhracat Ve İthalat [USD]

	Kişi Başına İhracat			Kişi Başına İthalat		
YIL	Türkiye	TR63	Osmaniye	Türkiye	TR63	Osmaniye
2010	1.545	767	157	2.517	1.419	682
2011	1.805	960	271	2.764	2.197	1.724
2012	2.016	958	240	3.128	2.072	1.707
2013	1.980	1.005	268	3.282	1.876	1.414
2014	2.029	1.000	185	3.117	1.763	1.793
2015	1.827	877	267	2.632	1.600	1.467
2016*	1.786	865	272	2.488	1.400	1.151

Kaynak: TÜİK

*: Tarafımızca hesaplanmıştır.

Osmaniye’nin firma başına ihracat değerleri incelendiğinde, 2016 yılında Osmaniye’nin firma başına ihracat değeri TR63’ünkinden %25,08 Türkiye’ninkinde ise %7,64 daha yüksektir. Osmaniye’nin firma başına ithalat değerleri ise, TR63 Bölgesi firma başına ithalat değerinden %61,66 Türkiye’ninkinden ise %235,48 daha yüksek olduğu görülmektedir²².

İhracat ve ithalat değerleri firma bazında değerlendirildiğinde, Osmaniye’de 2010 yılında ihracatçı 36 firma bulunmakta olup, bu yılda firma başına ihracat değeri 2,08 milyon dolardır. 2016 yılına gelindiğinde ise ihracatçı firma sayısı 62’ye yükselmiştir. İhracatçı firma sayısında yükselişe rağmen, Osmaniye firma başına ihracat değerini 2,29 milyon dolara çıkarmayı başaramıştır. Ancak TR63 Bölgesi ve Türkiye’de 2010-2016 döneminde ihracatçı firma sayıları artış gösterirken firma başına ihracat değerleri azalmıştır.

Osmaniye’de bu dönemde hem ithalatçı firma sayısı hem de firma başına ithalat değeri artmıştır. TR63 bölgesi ve Türkiye’de ise ithalatçı firma sayısı artsa da, firma başına ithalat değeri düşüş göstermiştir.

Tablo 150: Firma Başına İhracat

İhracat	Firma Sayısı			İhracat (1000 USD)			Firma Başına İhracat		
							[1000 USD]		
	2002	2010	2016	2002	2010	2016	2002	2010	2016
Osmaniye	9	36	62	698	75.120	142.070	78	2.087	2.291
TR63	618	917	1.507	460.551	2.305.213	2.760.836	745	2.514	1.832
Türkiye	31.731	50.379	66.951	36.059.089	113.883.219	142.529.584	1.136	2.261	2.129

²² Osmaniye’nin paylarının % olarak gösterildiği değerlerden 100 çıkarılırsa doğrudan artış veya azalış oranına % olarak ulaşılır. Örneğin 2016 yılında Osmaniye’nin firma başına ithalat değerlerinin Türkiye’ninkine oranı [(TR63/TR)*100] 2016 yılı için %335,48 olarak gösterilmektedir. Bu değerden yani 335,48’den 100 çıkarılırsa artış oranı yüzde olarak ifade edilmiş olur, 335,48-100=235,48. Yani 2016’da Osmaniye’de firma başına ithalat değeri Türkiye’deki firma başına ithalat değerinden %235,48 daha fazladır.

İthalat	Firma Sayısı			İthalat (1000 USD)			Firma Başına İthalat		
							[1000 USD]		
	2002	2010	2016	2002	2010	2016	2002	2010	2016
Osmaniye	8	38	62	1.176	326.765	600.859	147	8.599	9.691
TR63	382	539	745	637.044	4.264.833	4.466.192	1.668	7.912	5.995
Türkiye	39.110	59.262	68.755	51.553.797	185.544.332	198.618.235	1.318	3.131	2.889
Osmaniye’nin Payı [%]	Firma Sayısı			İhracat			Firma Başına İhracat		
	2002	2010	2016	2002	2010	2016	2002	2010	2016
TR633/TR63	1,46	3,93	4,11	0,15	3,26	5,15	10,41	83,01	125,08
TR633/TR	0,03	0,07	0,09	0,00	0,07	0,10	6,83	92,31	107,64
Osmaniye’nin Payı [%]	Firma Sayısı			İthalat			Firma Başına İthalat		
	2002	2010	2016	2002	2010	2016	2002	2010	2016
TR633/TR63	2,09	7,05	8,32	0,18	7,66	13,45	8,81	108,68	161,66
TR633/TR	0,02	0,06	0,09	0,00	0,18	0,30	11,15	274,65	335,48

Kaynak: TÜİK verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

6.2.2. Dış Ticarete Yoğunlaşma

Dış ticarete yoğunlaşma, dış ticaretin belirli sayıdaki firma tarafından kontrol edilmesi olarak tanımlanmaktadır. Ancak; dış ticaretin belli ülkelerde, belli fasıllarda ya da maddelerde yoğunlaşması da hesaplanabilmektedir. Yoğunlaşma için yaygın olarak iki ölçüt kullanılmaktadır; Yoğunlaşma oranı [CR_m] ve Herfindahl indeksi [H-I].

Yoğunlaşma oranı [CR_m], kolayca hesaplanabilmesi nedeniyle, yaygın olarak kullanılan bir yoğunlaşma ölçüsüdür. Yoğunlaşma oranı, belli sayıdaki firma, ürün, fasıl [sektör] veya ülkenin toplam paylarını ifade eden bir kavramdır. Burada CR_1 en büyük birimin payı, CR_m ise m inci birimin kümülatif payıdır. m değerinin seçilme işlemi tamamen keyfidir. Genellikle yapılan çalışmalarda, CR_4 , CR_8 değerleri hesaplanmaktadır. Birim sayısının az oluşu yoğunlaşmanın arttığı ve dış ticaretin az sayıdaki birim tarafından kontrol edildiği anlamına gelir.

CR_m 0 ile 100 arasında bir değer almakta ve aşağıda belirtilen formül yardımıyla hesaplanmaktadır.

$$CR_m = \sum_{i=1}^m P_i * 100$$

Formülde, CR_m : Yoğunlaşma oranını, P_i ise firma, madde, fasıl veya ülkenin payını göstermektedir.

Herfindahl indeksi [H-I]; Bu indeks, yoğunlaşma oranı hesaplanacak tüm birimlerin toplamdaki paylarının kareleri toplamı olarak tanımlanabilir ve aşağıdaki formül kullanılarak hesaplanır:

$$H - I = \sum_{i=1}^n P_i^2$$

n birim sayısı olmak üzere indeks, $1/n \leq H-I \leq 1$ değer aralığında bulunur. Tek bir birim için hesaplandığında indeks değeri 1’dir. Tüm birimler eşit dağılmış ise, indeks en küçük değer olan $1/n$ olarak bulunur. İndeks, zaman boyutu içerisinde her birimin dağılımdaki paylarının değişikliklerini göstermekle birlikte, tüm dağılımı hesaba kattığı ve birim sayısındaki değişikliklere duyarlı olduğu için iyi bir ölçüttür. Birim sayısı [n] arttıkça H değeri azalmakta veya birimlerin büyüklükleri arasında eşitsizlik arttıkça H indeksi yükselmektedir. Böylece rekabet ortamı az, yoğunlaşma yüksek olur.²³

²³ Bu bölümdeki hesaplama yöntemiyle ilgili açıklama ve formüller için “Dış Ticarete Yoğunlaşma 2003, TÜİK, Ankara” kaynağından yararlanılmıştır.

6.2.2.1. Dış Ticarete Ülke ve Sektör Yoğunlaşması

Bu bölümde Osmaniye ihracatında ve ithalatında ülkelere göre ve sektörlerle göre yoğunlaşma düzeyi incelenmiştir. Yoğunlaşma değerleri, ihracatta ve/veya ithalatla sektör ve ülke düzeyinde çeşitlenme olup olmadığını göstermesi açısından, dış ticaret analizlerinde son derece önemli bir gösterge niteliği taşımaktadır. Dışa açık, ihracata dayalı büyüme modeli çerçevesinde dünya ekonomisine entegre olan bir ekonomide, ihracat gelirleri az sayıda sektöre ve/veya ülkeye dayanıyorsa, bu malların fiyatlarında ortaya çıkabilecek dalgalanmalar veya dış talepte meydana gelebilecek olası daralmalar ihracat gelirlerinde düşüşe ve istikrarsızlığa neden olabilmektedir. Ancak, ihracat çok çeşitli ürün kompozisyonuna dayanıyor veya çok sayıda ülkeye yönelik yapılıyorsa, düşen fiyatlara ve belli ülkelerde meydana gelecek talep daralmasına rağmen ihracat gelirleri fazla düşmeyecektir. Bu nedenle Osmaniye iline ilişkin sektör ve ülke yoğunlaşmalarının hesaplanması, belirtilen hususların ortaya konması açısından önemlidir.

6.2.2.1.1. Dış Ticarete Ülke Yoğunlaşma Oranları

Osmaniye'nin ihracat ve ithalatının ülkeler bazında çeşitliliğini anlamak için Osmaniye için ülke yoğunlaşma oranları hesaplanmış ve aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Bu bağlamda 2012 yılında Osmaniye ihracatı için CR4 değerinin %63,62 iken 2016 yılında bu değer %60'a düşmüştür. Başka bir deyişle 2012 yılında Osmaniye ihracatında, ilk dört ülkenin payı %63,62 iken bu pay 2016'da %60'a düşmüştür. 2016 yılında Osmaniye ihracatında en önemli ülkenin Yemen olduğu görülmektedir. Çünkü bu yılda Osmaniye, toplam ihracatının %40,27'sini Yemen'e gerçekleştirmiştir.

Osmaniye ithalatının ülkelere göre dağılımı incelendiğinde, 2012 yılına göre 2016 yılında CR4 değerinin arttığı görülmektedir. Yani, 2016 yılında Osmaniye'nin ithalatında ilk 4 ülkenin payı artmıştır. Bu dört ülke içinde de özellikle ABD'nin payı 2012 yılına göre önemli ölçüde artış göstermiştir. 2012 yılında Osmaniye ithalatının %18,35'lik kısmını ABD'den gerçekleştirirken 2016 yılında bu oran %30,67'ye yükselmiştir.

Tablo 151: Osmaniye Dış Ticaretinde Ülke Yoğunlaşma Oranları [%]

İHR.	2002		2007		2012		2016	
CR _m	Ülke Adı	CR _i	Ülke Adı	CR _i	Ülke Adı	CR _i	Ülke Adı	CR _i
CR ₁	İspanya	43,81	Irak	26,56	Bangladeş	21,94	Yemen	40,27
CR ₂	Sırbistan-Karadağ	76,47	Hollanda	44,31	Suudi Arabistan	39,43	Mısır	50,96
CR ₃	Kesinleşmemiş Ülke ve Bölgeler	89,24	Almanya	61,72	Irak	52,38	Portekiz	55,76
CR ₄	Almanya	93,98	Suriye	68,40	Portekiz	63,62	İtalya	60,00
CR ₅	Türkmenistan	97,06	İtalya	74,49	Libya	70,76	Yunanistan	63,87
CR ₆	İngiltere	98,78	Yunanistan	80,16	Yunanistan	76,96	Irak	67,72
CR ₇	Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	100,00	Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	85,66	İran	80,54	Rusya Federasyonu	71,38
CR ₈			Ürdün	88,91	Mısır	83,31	Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	74,78
CR ₉			Romanya	91,84	İspanya	85,79	İsrail	77,71
CR ₁₀			Mozambik	93,94	İtalya	88,27	Azerbaycan	80,45
CR ₁₁			Mısır	95,83	İngiltere	89,46	Cezayir	82,29
CR ₁₂			Polonya	97,43	Türkmenistan	90,28	İngiltere	83,99

İTH.	2002		2007		2012		2016	
CR _m	Ülke Adı	CR _i	Ülke Adı	CR _i	Ülke Adı	CR _i	Ülke Adı	CR _i
CR ₁	Avusturya	73,65	Rusya Federasyonu	25,78	Rusya Federasyonu	18,35	ABD	30,67
CR ₂	Almanya	84,95	Almanya	44,91	ABD	36,47	Rusya Federasyonu	43,06
CR ₃	Etiyopya	88,50	ABD	56,66	İngiltere	48,02	Hollanda	52,96
CR ₄	Çek Cumhuriyeti	91,88	Çin	63,59	Letonya	57,83	Belçika	61,72
CR ₅	Çin	93,96	Yunanistan	69,73	Belçika	65,40	İngiltere	68,53
CR ₆	Romanya	95,94	Özbekistan	74,44	Estonya	71,80	Çin	74,41
CR ₇	Macaristan	97,52	İspanya	79,11	Hollanda	77,26	Kanada	78,42
CR ₈	İsveç	99,03	İtalya	83,56	Almanya	81,17	Estonya	81,39
CR ₉	Belçika	99,82	İsviçre	87,87	Ukrayna	84,20	Libya	84,36
CR ₁₀	İspanya	99,95	Azerbaycan	90,57	Lübnan	86,86	Lübnan	86,88
CR ₁₁	İsviçre	100,00	Ukrayna	93,24	İsrail	89,21	Letonya	88,83
CR ₁₂			Belçika	94,02	Fransa	90,95	Ukrayna	90,57

Kaynak: TÜİK

Osmaniye ülke yoğunlaşma oranları Türkiye ile karşılaştırılmalı olarak incelendiğinde, CR₄ ve CR₈ için hem ihracat hem de ithalat bakımından Türkiye'den oldukça yüksek değerlere sahiptir. Dolayısıyla Osmaniye'nin dış ticaretinde ülke çeşitliliği Türkiye'nin dış ticaretinde sahip olduğu ülke çeşitliliğine göre oldukça azdır. Osmaniye dış ticaretinde ülke çeşitliliğinin az olması da Osmaniye dış ticaretinde ağırlığa sahip ülkelerde yaşanacak

ekonomik şoklardan Osmaniye'nin de şiddetli bir şekilde etkilenebileceğini ifade etmektedir.

Osmaniye ihracat ülke yoğunlaşma oranı 2010 yılı ve sonrası için incelendiğinde, Osmaniye'nin ihracat yaptığı ülkeleri 2010 yılında sonra çeşitlendirerek hem CR₄ hem de CR₈ değerini düşürdüğü görülmektedir. Ancak Osmaniye ithalatında ülke yoğunlaşması en çok ithalat yapılan dört ülke açısından artmıştır.

Tablo 152: Osmaniye ve Türkiye Dış Ticaretinde Ülke Yoğunlaşma Oranları [%]

	İhracat				İthalat			
	Cr4		Cr8		Cr4		Cr8	
	Türkiye	Osmaniye	Türkiye	Osmaniye	Türkiye	Osmaniye	Türkiye	Osmaniye
2002	40,56	93,98	55,78	100	35,17	91,88	55,73	99,03
2003	38,3	78,00	54,2	94,09	35,39	96,51	54,16	100,00
2004	37,67	88,04	53,96	97,68	35,48	79,81	53	93,38
2005	35,25	84,07	51,63	96,44	35,1	75,89	52,82	90,35
2006	33,1	87,5	49,65	98,4	36,46	73,09	54,06	87,01
2007	31,76	68,4	47,73	88,91	37,65	63,59	54,18	83,56
2008	27,95	53,58	44,2	76,83	38,47	75,14	56,01	89,42
2009	27,25	64,88	42,41	80,09	38,88	72,45	55,38	90,22
2010	27,46	74,33	43,24	91,12	37	58,26	54,59	81,2
2011	28,36	62,87	44,15	81,7	35,15	56,18	53,38	81,76
2012	27,92	63,62	45,91	83,31	35,28	57,83	54,91	81,17
2013	27,27	49,03	42,89	77,11	34,69	65,12	52,77	81,18
2014	27,33	62,77	42,24	76,85	35,59	62,8	53,24	76,88
2015	27,40	52,29	43,15	72,15	37,53	59,75	54,44	77,9
2016	28,70	60,00	44,86	74,78	36,73	61,72	52,17	81,39

Kaynak: TÜİK

6.2.2.1.2. Dış Ticarete Sektörel Yoğunlaşma Oranları

Osmaniye ili ihracatında/ithalatında sektörel düzeyde yoğunlaşmanın ortaya konması; ilin ihracatta/ithalatla hangi sektörlerde uzmanlaştığı, hangi sektörlerde zorlandığını göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Sektörel yoğunlaşma oranlarını incelemeyi önce, il ihracatında önemli ağırlığa sahip sektörlerin belirlenmesi sektörel yoğunlaşmanın daha iyi anlaşılması açısından gerekli görülmektedir. Bu nedenle ihracatın sektörlerle göre dağılımı öncelikle değerlendirilmiştir.

Osmaniye ikili dijitte sektörel yoğunlaşma oranları ihracat bakımından değerlendirildiğinde, CR₄ ve CR₈'in 2010 yılından 2016 yılına kadar biraz düştüğü ancak, CR₁₂ değerinin hemen hemen değişmediği görülmektedir. Bu

bağlamda Osmaniye ihracatında belli başlı sektörlerin ürünleri ihraç edilmektedir. Yani, Osmaniye ihracatında sektörel çeşitlilikten bahsetmek mümkün değildir. 2016 yılında Osmaniye ihracatında ikili dijitte en çok ihracat yapan dört sektörün payının %87,60, sekiz sektörün payının da %95,49'dur.

Osmaniye'de ithalat sektörel yoğunlaşma oranı ihracat sektörel yoğunlaşma oranından daha fazladır. 2016 yılında CR₄ değeri %97,64, CR₈ ise hemen hemen %100'dür. Dolayısıyla Osmaniye ithalatının %97,64'ü ikili dijitte dört sektör tarafından gerçekleştirilmekteyken, hemen hemen Osmaniye ithalatının tamamı sekiz sektör tarafından gerçekleştirilmektedir.

Tablo 153: Osmaniye ve Türkiye Dış Ticareti 2 Dijitte Yoğunlaşma Oranlarının Gelişimi [%]

İhracatta Sektörel Yoğunlaşma Oranları										
	Osmaniye					Türkiye				
Yıl	CR4	CR8	CR12	CR16	CR20	CR4	CR8	CR12	CR16	CR20
2002	89,64	98,26	100,00			52,66	72,86	87,24	95,77	98,39
2003	79,33	96,85	100,00	100,00		51,46	72,24	86,41	95,99	98,53
2004	81,28	95,54	99,63	100,00		52,19	72,30	86,55	96,14	98,48
2005	86,48	98,35	99,88	100,00		48,70	69,93	84,50	95,89	98,28
2006	87,73	98,49	99,93	100,00		48,46	68,68	83,71	95,54	98,09
2007	66,50	84,26	96,58	99,84	100,00	48,44	69,30	84,03	95,23	98,07
2008	74,22	91,28	98,66	99,93	100,00	49,05	71,09	85,51	95,40	98,23
2009	81,85	93,81	98,90	99,99	100,00	46,14	68,47	84,33	94,88	97,89
2010	93,58	98,86	99,77	99,98	100,00	44,64	67,85	84,38	93,94	97,83
2011	88,11	96,80	99,27	99,87	100,00	43,48	67,94	85,25	94,27	97,86
2012	87,03	96,30	99,45	99,98	100,00	46,29	69,81	85,58	94,31	97,91
2013	85,25	94,03	97,70	99,49	100,00	41,69	66,79	83,87	93,29	97,69
2014	82,04	92,15	97,42	99,84	100,00	41,27	66,81	84,16	93,48	97,48
2015	92,31	96,72	98,90	99,84	100,00	43,35	68,61	85,38	93,82	97,59
2016	87,60	95,49	99,18	99,94	100,00	45,56	70,22	86,36	93,83	97,59
İthalatta Sektörel Yoğunlaşma Oranları										
	Osmaniye					Türkiye				
2002	87,72	100,00	100,00			51,18	70,48	81,74	90,10	96,17
2003	87,78	99,12	100,00	100,00		50,68	72,85	84,52	92,31	96,83
2004	93,82	99,58	100,00	100,00		49,60	72,60	83,95	91,65	97,03
2005	97,29	99,84	100,00	100,00		50,27	72,99	83,70	91,17	96,53
2006	96,99	99,61	100,00	100,00		51,28	73,36	83,47	90,72	96,46
2007	95,92	99,33	99,94	100,00	100,00	51,41	73,16	84,27	91,15	96,33
2008	88,63	97,63	99,69	99,99	100,00	51,33	74,25	84,37	91,21	96,34
2009	92,27	99,31	99,99	100,00	100,00	46,48	69,55	81,40	89,47	95,81
2010	92,23	98,80	99,89	100,00	100,00	45,80	70,18	82,61	90,19	96,21
2011	97,99	99,63	99,95	100,00	100,00	47,75	71,86	83,59	91,05	96,38
2012	97,40	99,62	99,92	99,99	100,00	50,05	73,13	83,53	91,09	96,33
2013	97,39	99,72	99,92	99,99	100,00	50,76	72,76	83,44	91,02	96,43
2014	96,51	99,52	99,90	99,99	100,00	48,68	71,13	82,63	90,61	96,29
2015	96,47	99,15	99,78	99,95	100,00	46,24	69,10	80,15	89,38	95,33
2016	97,64	99,66	99,89	99,99	100,00	46,78	68,67	80,29	89,93	95,68

Kaynak: TÜİK

2016 yılında Osmaniye ihracatında ikili dijitte en çok paya sahip ilk iki sektör "Ana Metal Sanayi ve Tekstil Ürünleri"dir. Bu iki sektör Osmaniye ihracatının %79,49'ini gerçekleştirmiştir. Osmaniye ithalatında en çok paya sahip olan iki sektör ise "Atık ve Hurdalar ve Ana Metal Sanayi"dir. Bu iki sektör Osmaniye ithalatının %93,14'ünü gerçekleştirmişlerdir.

Aşağıdaki tabloda ikili dijitte ihracat ve ithalat sektörel yoğunlaşma oranları ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 154: Dış Ticarette 2 Dijitte Sektörel Yoğunlaşma Oranları [2016]

Cr _m	İhracat	İthalat						
	ISIC Sektör Adı	USD	Pay [%]	Cr _i	ISIC Sektör Adı	USD	Pay [%]	Cr _i
Cr ₁	Ana metal sanayi	96.981.071	68,26	68,26	Atık ve hurdalar	472.857.802	78,70	78,70
Cr ₂	Tekstil ürünleri	15.944.877	11,22	79,49	Ana metal sanayi	86.805.688	14,45	93,14
Cr ₃	Tarım ve hayvancılık	6.444.801	4,54	84,02	Tarım ve hayvancılık	18.255.949	3,04	96,18
Cr ₄	Metal eşya sanayi [makine ve teçhizatı hariç]	5.080.407	3,58	87,60	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makina ve cihazlar	8.760.043	1,46	97,64
Cr ₅	Giyim eşyası	4.519.446	3,18	90,78	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	7.202.277	1,20	98,84
Cr ₆	Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	2.745.339	1,93	92,71	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları	2.897.852	0,48	99,32
Cr ₇	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	2.071.172	1,46	94,17	Kimyasal madde ve ürünler	1.063.021	0,18	99,50
Cr ₈	Gıda ürünleri ve içecek	1.877.598	1,32	95,49	Tekstil ürünleri	950.668	0,16	99,66
Cr ₉	Kimyasal madde ve ürünler	1.768.802	1,25	96,74	Kağıt ve kağıt ürünleri	507.816	0,08	99,74
Cr ₁₀	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makina ve cihazlar	1.611.549	1,13	97,87	Metalik olmayan diğer mineral ürünler	385.354	0,06	99,80
Cr ₁₁	Plastik ve kauçuk ürünleri	1.351.052	0,95	98,82	Plastik ve kauçuk ürünleri	267.504	0,04	99,85
Cr ₁₂	Atık ve hurdalar	509.154	0,36	99,18	Taşocakçılığı ve diğer madencilik	226.033	0,04	99,89
Cr ₁₃	Metalik olmayan diğer mineral ürünler	467.903	0,33	99,51	Gıda ürünleri ve içecek	222.504	0,04	99,92
Cr ₁₄	Motorlu kara taşıtı ve römorklar	265.049	0,19	99,70	Ağaç ve mantar ürünleri [mobilya hariç]; hasır vb. örülerek yapılan maddeler	147.090	0,02	99,95
Cr ₁₅	Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar	228.320	0,16	99,86	Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar	144.525	0,02	99,97
Cr ₁₆	Taşocakçılığı ve diğer madencilik	112.123	0,08	99,94	Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	79.272	0,01	99,99
Cr ₁₇	Dabaklanmış deri, bavul, el çantası, saraciye ve ayakkabı	57.456	0,04	99,98	Metal eşya sanayi [makine ve teçhizatı hariç]	56.656	0,01	100,00
Cr ₁₈	Ağaç ve mantar ürünleri [mobilya hariç]; hasır vb. örülerek yapılan maddeler	26.110	0,02	99,99	Basım ve yayım; plak, kaset vb.	20.284	0,00	100,00
Cr ₁₉	Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	5.140	0,00	100,00	Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	6.673	0,00	100,00
Cr ₂₀	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makinaları	1.500	0,00	100,00	Giyim eşyası	2.012	0,00	100,00

Kaynak: TÜİK

Osmaniye sektörel yoğunlaşma oranları analizini dörtlü dijite için yapılırsa, burada Osmaniye için ihracatın yoğunlaşma oranlarının ithalatın yoğunlaşma oranlarının altında olduğu görülmektedir. 2010 yılında sonra Osmaniye ihracat yoğunlaşma oranlarında bir miktar azalma meydana gelmiştir. Fakat 2010'dan ithalatla yoğunlaşma oranları genel olarak bir miktar artmıştır.

Tablo 155: Osmaniye ve Türkiye Dış Ticaretinin 4'lü Dijitte Yoğunlaşma Oranlarının Gelişimi

İhracatta Sektörel Yoğunlaşma Oranları										
	Osmaniye					Türkiye				
	CR4	CR8	CR12	CR16	CR20	CR4	CR8	CR12	CR16	CR20
2002	85,56	96,27	98,93	99,78	100,00	37,5	53,0	62,3	68,5	73,5
2003	73,74	90,37	96,15	98,30	99,36	36,8	51,8	61,1	67,5	72,0
2004	64,96	84,94	94,72	98,20	99,43	39,3	53,1	62,6	68,7	73,0
2005	78,25	92,89	96,91	98,55	99,47	36,0	49,8	60,4	67,3	71,9
2006	74,65	92,76	97,74	99,44	99,95	35,5	49,0	58,8	66,2	71,1
2007	49,99	72,71	83,81	91,20	94,11	36,3	49,1	58,2	65,3	70,2
2008	63,20	81,30	89,66	93,48	96,10	38,1	51,1	59,3	65,9	70,8
2009	69,94	85,76	93,19	96,29	97,99	33,7	46,3	56,0	62,7	67,6
2010	92,06	96,59	98,41	99,05	99,47	31,4	44,5	54,7	61,3	66,3
2011	85,08	94,23	96,63	98,32	99,16	31,4	44,1	54,1	60,8	66,0
2012	80,85	91,29	94,42	96,65	98,23	34,0	47,4	56,6	63,0	68,1
2013	81,32	90,27	94,00	96,15	97,52	28,0	41,7	51,8	58,7	64,2
2014	77,50	86,79	91,05	94,16	96,45	27,3	40,9	51,8	58,9	64,3
2015	83,84	94,08	96,46	97,70	98,63	29,8	42,4	53,3	60,4	65,5
2016	81,76	90,41	93,99	96,08	97,50	31,9	44,4	54,3	61,3	66,0
İthalatta Sektörel Yoğunlaşma Oranları										
	Osmaniye					Türkiye				
2002	77,40	92,43	100,00	100,00	100,00	26,3	41,3	52,9	61,1	67,6
2003	79,34	95,82	99,40	99,95	100,00	28,9	44,3	57,0	65,6	71,7
2004	93,80	99,56	100,00	100,00	100,00	30,3	45,4	57,3	65,0	70,7
2005	95,56	99,10	99,90	100,00	100,00	31,8	47,6	58,0	64,7	70,5
2006	93,22	96,69	98,52	99,45	99,92	33,0	49,2	58,9	65,2	70,5
2007	91,98	97,08	98,64	99,29	99,69	33,0	49,6	59,5	65,8	70,9
2008	86,02	93,50	96,89	98,64	99,25	36,3	52,7	62,4	67,7	72,3
2009	80,34	94,02	97,23	98,82	99,45	30,6	45,2	55,7	62,5	68,2
2010	92,12	96,86	98,18	99,05	99,44	31,0	47,6	58,0	64,7	70,1
2011	96,15	98,69	99,21	99,51	99,68	33,5	50,3	59,6	65,4	70,4
2012	95,08	98,44	99,07	99,46	99,70	36,1	52,6	60,6	66,3	70,9
2013	95,79	98,71	99,23	99,56	99,73	36,2	51,9	60,5	66,3	71,0
2014	94,84	98,08	99,06	99,40	99,63	33,4	49,6	59,4	65,3	70,4
2015	92,89	98,22	98,82	99,22	99,44	28,9	44,7	55,0	61,8	67,4
2016	95,92	98,78	99,18	99,42	99,60	26,2	41,3	51,7	59,4	65,5

Kaynak: TÜİK

2016 yılında Osmaniye ihracatında dörtlü dijitte en önemli üç sektör “Demir-Çelik Ana Sanayi, Tekstil Elyafından İplik ve Dokunmuş Tekstil ve Demir-Çelik Dışındaki Ana Metal Sanayi”dir. Bu üç sektör Osmaniye ihracatının %78,58’ini gerçekleştirmektedir.

Osmaniye ithalatında en büyük paya sahip olan ilk üç sektör, “Atık ve Hurdalar, Demir-Çelik Ana Sanayi ve Demir-Çelik Dışındaki Ana Metal Sanayi”dir. Bu üç sektör Osmaniye ithalatından %93,14 pay almaktadır.

Aşağıdaki tabloda dörtlü dijitte Osmaniye ihracat ve ithalatının sektörel yoğunlaşma oranları gösterilmiştir.

Tablo 156: Dış Ticarete 4 Dijitte Sektör Yoğunlaşma Oranları (2016)

CRm	ISIC	İhracat [USD]	Payı [%]	Cr	ISIC	İthalat [USD]	Payı [%]	Cr
Cr1	Demir-çelik ana sanayi	84.135.759	59,22	59,22	Atık ve hurdalar	472.857.802	78,70	78,70
Cr2	Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil	14.661.167	10,32	69,54	Demir-çelik ana sanayi	53.073.297	8,83	87,53
Cr3	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	12.845.312	9,04	78,58	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	33.732.391	5,61	93,14
Cr4	Giyim eşyası [kürk hariç]	4.519.446	3,18	81,76	Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	16.673.064	2,77	95,92
Cr5	Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri	4.350.187	3,06	84,83	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli teçhizat	8.415.887	1,40	97,32
Cr6	Başka yerde sınıflandırılmamış metal eşya	3.995.634	2,81	87,64	Tekstil, giyim eşyası ve deri işlemede kullanılan makineler	4.995.439	0,83	98,15
Cr7	Mobilya	2.359.701	1,66	89,30	Elektronik valf ve elektron tüpleri ile diğer elektronik parçalar	2.897.852	0,48	98,63
Cr8	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ürünleri	1.579.309	1,11	90,41	Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri	895.031	0,15	98,78
Cr9	İzole edilmiş tel ve kablolar	1.573.512	1,11	91,52	Metallurji makineleri	688.610	0,11	98,90
Cr10	Plastik ürünleri	1.303.876	0,92	92,44	Siğir, koyun, keçi, at, eşek, bardo, katır v.b.	620.712	0,10	99,00
Cr11	Trikotaj [örme] ürünleri	1.173.087	0,83	93,26	Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler	544.730	0,09	99,09
Cr12	Diğer genel amaçlı makineler	1.028.290	0,72	93,99	Diğer özel amaçlı makineler	534.542	0,09	99,18
Cr13	Kimyasal gübre ve azotlu bileşikler	924.014	0,65	94,64	Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva	507.816	0,08	99,26
Cr14	Metal yapı malzemeleri	851.492	0,60	95,24	Trikotaj [örme] ürünleri	349.893	0,06	99,32
Cr15	İşlenmiş sebze ve meyveler	646.993	0,46	95,69	Takım tezgahları	324.309	0,05	99,38
Cr16	Diğer özel amaçlı makineler	558.220	0,39	96,08	Ana kimyasal maddeler [kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç]	292.347	0,05	99,42
Cr17	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	543.146	0,38	96,47	Giyim eşyası dışındaki hazır tekstil ürünleri	283.764	0,05	99,47
Cr18	Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	515.305	0,36	96,83	Tarım ve orman makineleri	276.264	0,05	99,52
Cr19	Atık ve hurdalar	509.154	0,36	97,19	Plastik ürünleri	244.194	0,04	99,56
Cr20	Sabun, deterjan, temizlik, cilalama maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri	437.939	0,31	97,50	Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil	228.807	0,04	99,60

Kaynak: TÜİK

6.2.3. İhracatta Uzmanlaşma Katsayısı Ve İl İhracatında Öne Çıkan Sektörlerin Belirlenmesi

6.2.3.1. İhracat Uzmanlaşma Katsayısı Yüksek Olan Sektörler

İldeki herhangi bir sektör ihracatının il toplam ihracatındaki payının, o sektörün ülke toplam ihracatındaki payına oranını ifade eden ihracat yoğunlaşma veya uzmanlaşma katsayısı, sektörün ülke ihracatındaki göreceli üstünlüğünü ifade etmektedir ve şu formülle hesaplanmaktadır;

$$\text{Uzmanlaşma Katsayısı (LQ)} = \frac{X_{ij} / X_j}{X_i / X}$$

X_{ij} : i ilinde/bölgesinde j sektörünün ihracatı,

X_i : i ilinin/bölgesinin toplam ihracatı,

X_j : Türkiye’deki j sektörünün toplam ihracatı,

X : Türkiye’nin toplam ihracatı.

Yoğunlaşma katsayılarının tamamı için, 1’in üzerindeki değerler sektörün Osmaniye’deki göreceli üstünlüğü/avantajını ifade etmektedir. Buna göre, Osmaniye 2010-2016 döneminde “Ana Metal Sanayi” ürünleri ve 2011-2016 dönemde ise “Tekstil Ürünleri” ihracatında uzmanlaştığı söylenebilir. Bu iki sektöre ek olarak 2015 ve 2016 yıllarında “Atık ve Hurdalar” ve “Tarım ve Hayvancılık” sektörü ürünleri ihracatında uzmanlaştığı ifade edilebilir.

2010-2016 döneminde ihracatta uzmanlaşmış ve öne çıkan sektörler aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 157: Osmaniye’de İhracat Yoğunlaşma Katsayıları ve Öne Çıkan Sektörler (2 Dijit)

Sektör Adı	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
27-Ana metal sanayi	6,03	5,60	2,85	5,53	2,15	5,12	5,44
51-Atık ve hurdalar						1,78	1,21
19-Dabaklanmış deri, bavul, el çantası, saraciye ve ayakkabı		6,55	9,40	4,51	3,46	1,40	
21-Kağıt ve kağıt ürünleri		2,33		2,06			
13-Metal cevherleri		2,31					
28-Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)			3,40	1,72	7,52	1,77	
1-Tarım ve hayvancılık						2,10	1,20
17-Tekstil ürünleri		1,10	1,41	1,04	1,66	1,36	1,18
33-Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	1,11						

Kaynak: TÜİK

Yukarıda ISIC Revize 3’e göre 2 dijitte incelenen Osmaniye ihracatında “yoğunlaşma katsayıları ve öne çıkan sektörler” 4 dijitte değerlendirildiğinde, alt sektörler itibarıyla öne çıkan sektörleri görmek mümkün olacaktır. 2016 yılı itibarıyla il ihracatında Türkiye’ye oranla uzmanlaşmış ve öne çıkan sektörlerin başında “Demir-Çelik Ana Sanayi”,

“Kimyasal Gübre ve Azotlu Bileşikler”, “Tekstil Elyafından İplik ve Dokunmuş Tekstil” ve “Sebze, Bahçe ve Kültür Bitkileri Ürünleri” gelmektedir.

Aşağıdaki tabloda 2010-2016 döneminde Osmaniye ili ihracatında yoğunlaşma katsayıları 1’in üzerinde olan sektörler verilmiştir.

Tablo 158: Osmaniye’de İhracat Yoğunlaşma Katsayıları ve Öne Çıkan Sektörler [4 Dijit]

Sektör Adı	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
5149-Atık ve hurdalar						1,78	1,21
1920-Ayakkabı		11,49	15,73	6,97	5,55	2,12	
2429-Başka yerde sınıflandırılmamış kimyasal ürünler				1,31	1,13		
2899-Başka yerde sınıflandırılmamış metal eşya		1,37	7,31	3,56	16,69	3,93	1,37
2699-Başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan mineraller	1,03						1,29
1320-Demir dışı metal cevherleri		2,36					
2710-Demir-çelik ana sanayi	8,53	6,99	4,76	6,52		7,83	11,64
2720-Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi		1,36	1,30	3,62	5,88	2,95	1,21
2919-Diğer genel amaçlı makineler	1,16	1,51					
2109-Diğer kağıt ve mukavva ürünleri		4,26					
2519-Diğer kauçuk ürünleri	1,48	1,03	1,77	1,10			
2929-Diğer özel amaçlı makineler	3,12				1,15		
3130-İzole edilmiş tel ve kablolar			1,75	1,02	1,46		1,02
2101-Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva				8,10	3,35		
2412-Kimyasal gübre ve azotlu bileşikler							5,19
2924-Maden, taşocağı ve inşaat makineleri					6,80		
2923-Metalurji makineleri		1,11					
113-Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri	1,19					2,57	1,36
3610-Mobilya							1,11
3420-Motorlu kara taşıtlarının karasörleri ve römorkları			1,69				
1531-Öğütülmüş tahıl ürünleri	5,38		1,28				
2914-Sanayi fırını, ocak ve ocak ateşleyiciler	3,39						
112-Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ürünleri					1,01	3,42	2,83
2927-Silah ve mühimmat					3,94		
1520-Süt ürünleri		3,10	4,16	8,16	3,54	1,22	
2922-Takım tezgahları		1,12	1,18				
1711-Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil	2,75	3,31	4,32	3,26	5,27	4,37	3,56
2926-Tekstil, giyim eşyası ve deri işlemede kullanılan makineler		1,62	2,38	1,06			
3311-Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçlar	2,78			1,06			

Kaynak: TÜİK

6.2.4. İmalat Sanayi Dış Ticaretinde Teknoloji Düzeyi

6.2.4.1. İmalat Sanayide Teknoloji Yapısı

Dış ticaretin yapısı teknoloji açısından incelenirken, yıllar itibariyle dış ticarete konu olan sektörlerin teknoloji düzeyindeki değişiminin de ayrıca ele alınması, dış ticaret profili açısından yararlı görülmektedir. Bu bölümde Osmaniye ili ve Türkiye geneli dış ticareti ihracat ve ithalatı ayrı ayrı teknoloji düzeyi bakımından değerlendirilmiş, Osmaniye’nin Türkiye ile karşılaştırılması yapılmıştır. Teknoloji düzeyi belirlenirken OECD’nin baz aldığı teknoloji düzeyi sınıflaması dikkate alınarak ISIC Rev 3 dört dijitte imalat sanayi ihracat ve ithalatı sektör bazında teknoloji düzeyine göre gruplandırılmıştır. Buna göre imalat sanayinde bulunan 120 sektörden, 50 sektör düşük teknoloji grubunda, 23 sektör orta-düşük teknoloji, 36 sektör orta-yüksek teknoloji ve 11 sektör de yüksek teknoloji sektör kapsamındadır²⁴.

²⁴ Directorate For Science, Technology And Industry, STAN Indicators (2005 edition) 1980-2003, S. 25, OECD

6.2.4.1.1. Osmaniye İli İmalat Sanayi Dış Ticaretinde Teknoloji Düzeyi

Osmaniye imalat sanayi ihracatı incelendiğinde, 2006 ve 2007 yıllarında çok küçük miktarlarda imalat sanayi ürünleri ihracatı bulunmaktadır. Bu imalat sanayi ürünleri ihracatının teknoloji düzeyine göre kompozisyonu ise, ağırlıklı orta yüksek teknoloji ürünlerden oluşmakla birlikte, orta düşük ve düşük teknoloji ürünlerden oluşmaktadır.2008 ve 2009 yıllarında ise kompozisyonun yapısında düşük teknoloji ürünlerin payı artarken, orta yüksek ve orta düşük teknoloji ürünlerin payı azalmıştır.

Osmaniye imalat sanayi ihracatı 2010-2016 döneminde özellikle orta düşük teknoloji ürünlerden oluşmakta olduğu görülmektedir. 2016 yılında yaklaşık 135 milyon dolar olan Osmaniye imalat sanayi ihracatının %77,1’i orta düşük teknoloji ürünlerden, %18,6 düşük teknoloji ürünlerden ve %4,2’si orta yüksek teknoloji ürünlerden oluşmaktadır. 2010-2016 dönemi Osmaniye imalat sanayi ihracat verilerinden hareketle, Osmaniye ihracatının gelişimi orta düşük teknoloji ürünlerin ihracatının gelişimi ile yüksek oranda ilişkilidir. Yani, 2010-2016 döneminde,

Osmaniye imalat sanayi ihracatının lokomotif orta düşük teknoloji ürünler olmuştur.

Osmaniye imalat sanayi ihracatında teknoloji düzeylerinin büyüme hızları incelendiğinde, yüksek teknoloji ürün ihracatı 2010-2016 döneminde, yani 6 yıllık periyotta her yıl %47,17 küçülmüştür. Orta yüksek teknoloji ürünlerin ihracatı ise her yıl %10,20 orta düşük teknoloji ürünlerin ki %9,98 ve düşük teknoloji ürünlerin ihracatı ise %15,61 büyümüştür. Bu büyüme oranlarından hareketle, eğer benzer büyüme oranları gelecek dönemlerde de devam ederse Osmaniye imalat sanayi ihracatının kompozisyonu içerisinde düşük teknoloji ürünlerin zamanla ağırlıklarının artacağı açıktır. Çünkü orta yüksek ve orta düşük teknoloji ürünlerin Osmaniye imalat sanayi ihracatı içindeki payı 2010-2016 yılları arasında her yıl yaklaşık %0,8 oranında küçülmüşken, düşük teknoloji ürünlerin payı her yıl %4,24 oranında artmıştır.

Aşağıdaki tabloda Osmaniye imalat sanayi ihracatının teknoloji düzeylerine ilişkin bilgiler gösterilmiştir.

Tablo 159: Osmaniye İmalat Sanayi İhracatının Teknoloji Düzeyi, 2006-2016

YILLAR	Yüksek Teknoloji		Orta Yüksek Teknoloji		Orta Düşük Teknoloji		Düşük Teknoloji		Toplam
	Bin USD	%	Bin USD	%	Bin USD	%	Bin USD	%	
2006	0	0,0	598	45,5	381	29,0	336	25,5	1.314
2007	3	0,1	1.438	57,1	278	11,0	800	31,8	2.518
2008	65	1,2	2.233	39,7	571	10,1	2.757	49,0	5.626
2009	324	3,5	2.372	25,3	507	5,4	6.162	65,8	9.364
2010	322	0,4	3.192	4,4	58.842	80,7	10.544	14,5	72.900
2011	135	0,1	5.237	4,1	98.630	76,9	24.175	18,9	128.177
2012	198	0,2	7.582	6,5	83.690	71,7	25.307	21,7	116.777
2013	302	0,2	5.752	4,3	98.818	74,7	27.393	20,7	132.266
2014	24	0,0	10.340	11,2	58.283	63,4	23.351	25,4	91.998
2015	58	0,0	3.155	2,5	98.077	78,8	23.104	18,6	124.395
2016	7	0,0	5.717	4,2	104.109	77,1	25.171	18,6	135.004
2010-2016 Yıllık Büyüme Oranı	-47,17		10,20	-0,77	9,98	-0,76	15,61	4,24	10,82

Kaynak: TÜİK

Türkiye imalat sanayi ihracatının teknoloji bakımından kompozisyonu incelendiğinde, 2006-2016 döneminde yüksek teknolojlili ürünlerin ihracat değeri her yıl %0,49 artmışsa da Türkiye imalat sanayi ihracatı içindeki payı %4,59 oranında azalmıştır. Yani, Türkiye imalat sanayi ihracatı içinde yüksek teknolojlili ürünlerin payı giderek küçülmüştür. Benzer şekilde söz konusu 10 yıllık dönemde orta düşük teknolojlili ürünlerin ihracatı her yıl %4,98 büyümüş ancak Türkiye imalat sanayi ihracatı içindeki payı her yıl %0,24 oranında küçülmüştür.

Yüksek ve orta düşük teknolojlili ürünlerin aksine orta yüksek ve düşük teknolojlili ürünlerin hem ihracat değerleri hem de Türkiye imalat sanayi ihracatı içindeki payları artış göstermiştir. Söz konusu 10 yıllık periyotta Türkiye imalat sanayi ihracatı içinde en çok orta yüksek teknolojlili ürünler gelişmiştir. Başka bir deyişle bu dönemde Türkiye imalat sanayi ihracatı içinde orta yüksek teknolojlili ürünlerin ihracatının gelişimi düşük teknolojlili ürünlerin ihracatının gelişiminden daha yüksek düzeydedir.

Aşağıdaki tabloda Türkiye imalat sanayi ihracatının teknoloji düzeylerine ilişkin bilgiler verilmiştir.

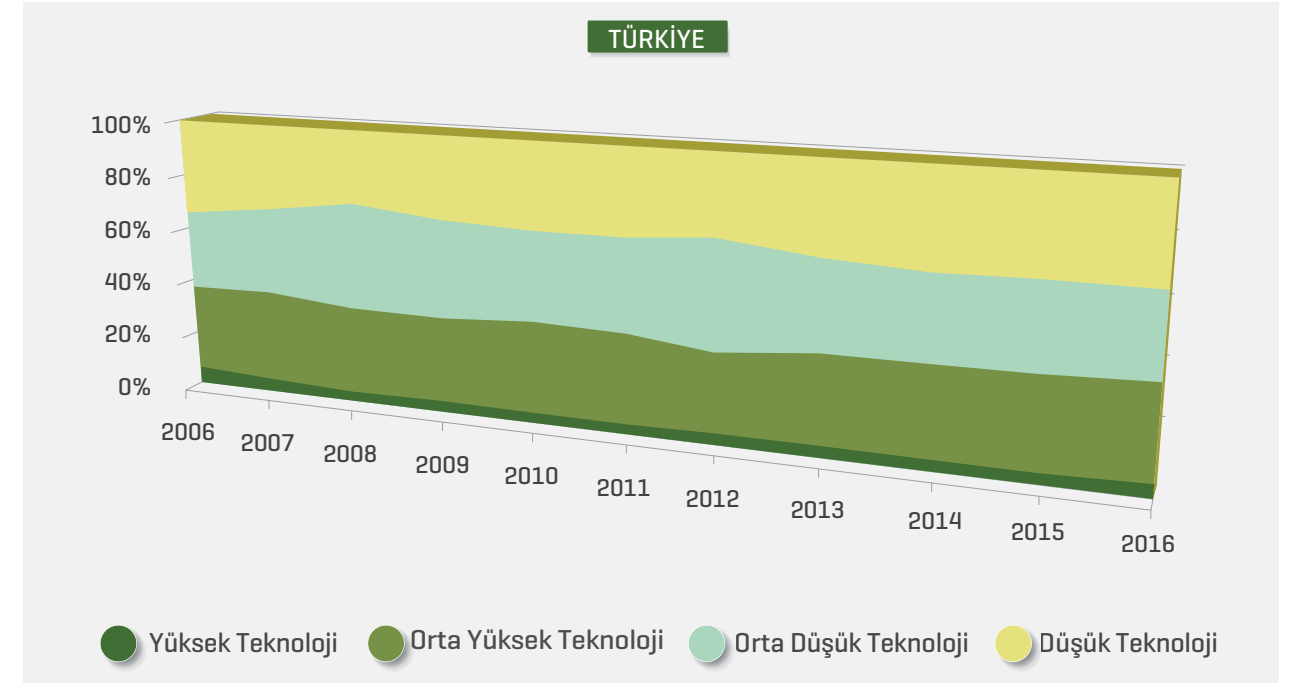
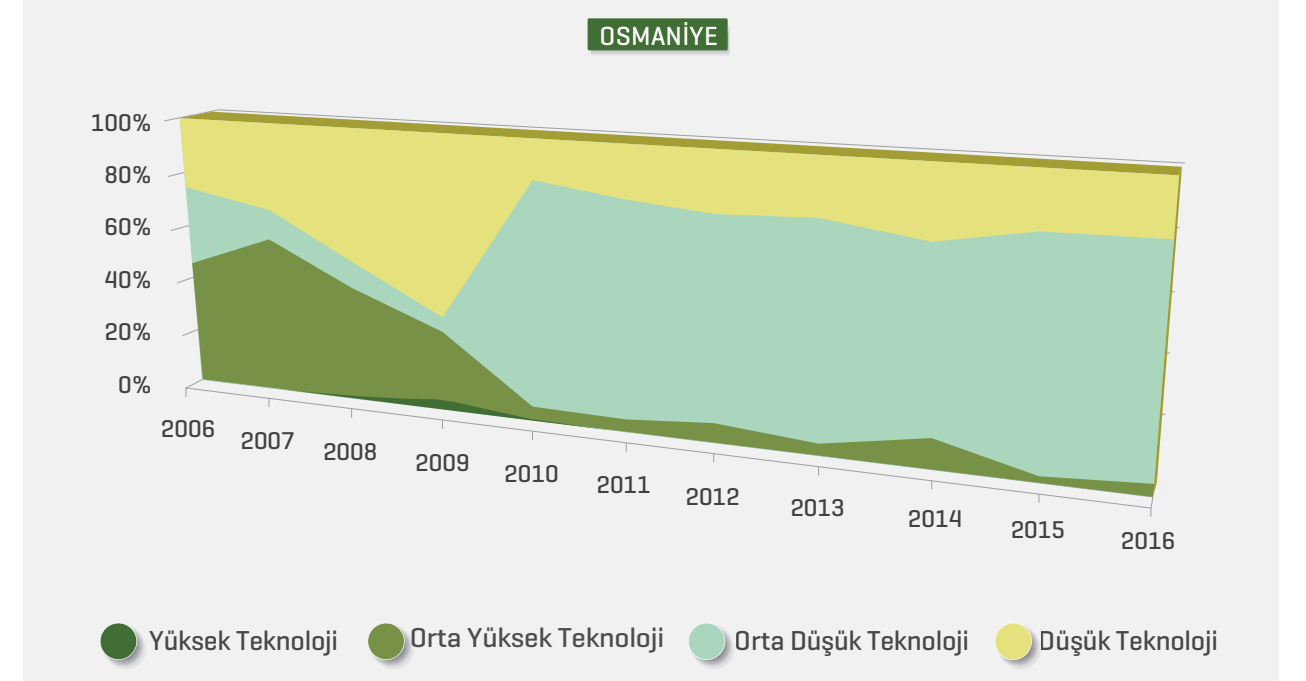
Tablo 160: Türkiye İmalat Sanayi İhracatının Teknoloji Düzeyi, 2006-2016

YILLAR	Yüksek Teknoloji		Orta Yüksek Teknoloji		Orta Düşük Teknoloji		Düşük Teknoloji		Toplam
	Bin USD	%	Bin USD	%	Bin USD	%	Bin USD	%	
2006	4.457.106	5,6	24.691.394	30,8	23.298.330	29,0	27.799.280	34,6	80.246.109
2007	4.497.735	4,4	32.874.907	32,5	30.669.263	30,3	33.039.968	32,7	101.081.873
2008	3.919.587	3,1	38.704.286	30,9	47.145.231	37,7	35.418.556	28,3	125.187.659
2009	3.339.231	3,5	28.975.647	30,4	32.849.587	34,4	30.284.782	31,7	95.449.246
2010	3.599.956	3,4	33.932.525	32,2	33.537.339	31,8	34.396.867	32,6	105.466.686
2011	3.931.487	3,1	40.315.178	32,0	40.968.848	32,5	40.747.024	32,3	125.962.537
2012	4.794.686	3,3	40.728.887	28,4	54.204.974	37,9	43.465.364	30,4	143.193.911
2013	4.789.022	3,4	44.540.107	31,5	43.329.208	30,7	48.699.862	34,5	141.358.199
2014	5.015.477	3,4	46.503.221	31,6	42.933.926	29,2	52.606.795	35,8	147.059.418
2015	4.898.818	3,6	42.724.800	31,8	39.695.845	29,5	47.070.427	35,0	134.389.890
2016	4.680.596	3,5	44.218.733	33,1	37.864.347	28,3	46.832.125	35,1	133.595.801
2006-2016 Yıllık Büyüme Oranı	0,49	-4,59	6,00	0,72	4,98	-0,24	5,35	0,14	5,28

Kaynak: TÜİK

Osmaniye ve Türkiye imalat sanayi ihracatının teknoloji düzeyi bakımından kompozisyonun gelişiminin genel bir görünümü için yığılmış alan grafiği oluşturulmuş olup aşağıda gösterilmiştir.

Grafik 32: Osmaniye ve Türkiye İmalat Sanayi İhracatının Teknoloji Düzeyi, 2006-2016

Osmaniye imalat sanayi ithalatının teknoloji düzeyi bakımından incelendiğinde, Osmaniye imalat sanayi ithalatında 2010-2016 döneminde yüksek teknolojlili ürünlerin ithalatının artış hızı oldukça yüksektir. Söz konusu 6 yıllık periyotta yüksek teknolojlili ürünlerin ithalatının yıllık artış oranı %46,72'dir. Ayrıca yüksek teknolojlili ürünlerin Osmaniye imalat sanayi ithalatı içindeki payı

da her yıl %25,99 oranında artmıştır. Benzer şekilde orta düşük teknolojlili ürünlerin ithalatı da bu dönemde %27,78 artış göstermiş ve bu ürünler Osmaniye imalat sanayi ithalatı içindeki payını da her yıl %10,31 artırmıştır. Düşük teknolojlili ürünler ve orta yüksek teknolojlili ürünlerin hem ithalatının hem de Osmaniye imalat sanayi ithalatı içindeki payının azaldığı görülmektedir.

Tablo 161: *Osmaniye İmalat Sanayi Ürünleri İthalatının Teknoloji Düzeyi, 2006-2016 [Bin USD]*

Yıllar	Yüksek Teknoloji		Orta Yüksek Teknoloji		Orta Düşük Teknoloji		Düşük Teknoloji		Toplam
	Bin USD	%	Bin USD	%	Bin USD	%	Bin USD	%	
2006	167	1,6	1.965	19,4	7.104	70,2	884	8,7	10.119
2007	537	1,7	10.460	33,5	17.951	57,5	2.276	7,3	31.224
2008	1.342	5,1	20.265	77,0	2.639	10,0	2.086	7,9	26.331
2009	429	3,0	10.617	74,3	190	1,3	3.054	21,4	14.291
2010	308	0,7	19.995	44,1	20.137	44,4	4.896	10,8	45.337
2011	410	0,5	23.411	31,2	47.509	63,3	3.735	5,0	75.064
2012	930	0,7	34.314	27,1	88.602	69,9	2.953	2,3	126.799
2013	517	0,5	20.440	19,0	80.854	75,1	5.919	5,5	107.731
2014	570	0,4	27.623	19,6	95.482	67,8	17.185	12,2	140.860
2015	3.559	1,7	16.306	7,7	160.739	76,1	30.486	14,4	211.090
2016	3.073	2,8	16.930	15,5	87.660	80,0	1.857	1,7	109.519
2010-2016 Yıllık Büyüme Oranı	46,72	25,99	-2,74	-15,99	27,78	10,31	-14,92	-26,52	15,83

Kaynak: TÜİK

Türkiye imalat sanayi ithalatı analiz edildiğinde, 2006-2016 döneminde orta düşük teknoloji ürünlerin ithalatı artmış olsa da Türkiye imalat sanayi ithalatı içindeki payının azaldığı, ancak yüksek teknoloji ürünlerin ithalatının payının arttığı görülmektedir. Söz konusu dönemde orta düşük teknoloji ürünlerin Türkiye imalat sanayi ithalatı içindeki payı yıllık %1,07 oranında küçülmüş, yüksek teknoloji ürünlerin Türkiye imalat sanayi ithalatı içindeki payı ise yıllık %1,74 oranında yükselmiştir. Başka bir deyişle, Türkiye imalat sanayi ithalatı içinde yüksek teknoloji ürünlerin payı giderek artmıştır. Bunun aksine orta düşük teknoloji ürünlerin Türkiye imalat sanayi ithalatı içindeki payı da giderek azalmıştır.

Aşağıdaki tabloda Türkiye imalat sanayi ithalatının teknoloji düzeyi bakımından kompozisyonu yıllar itibarıyla verilmiştir.

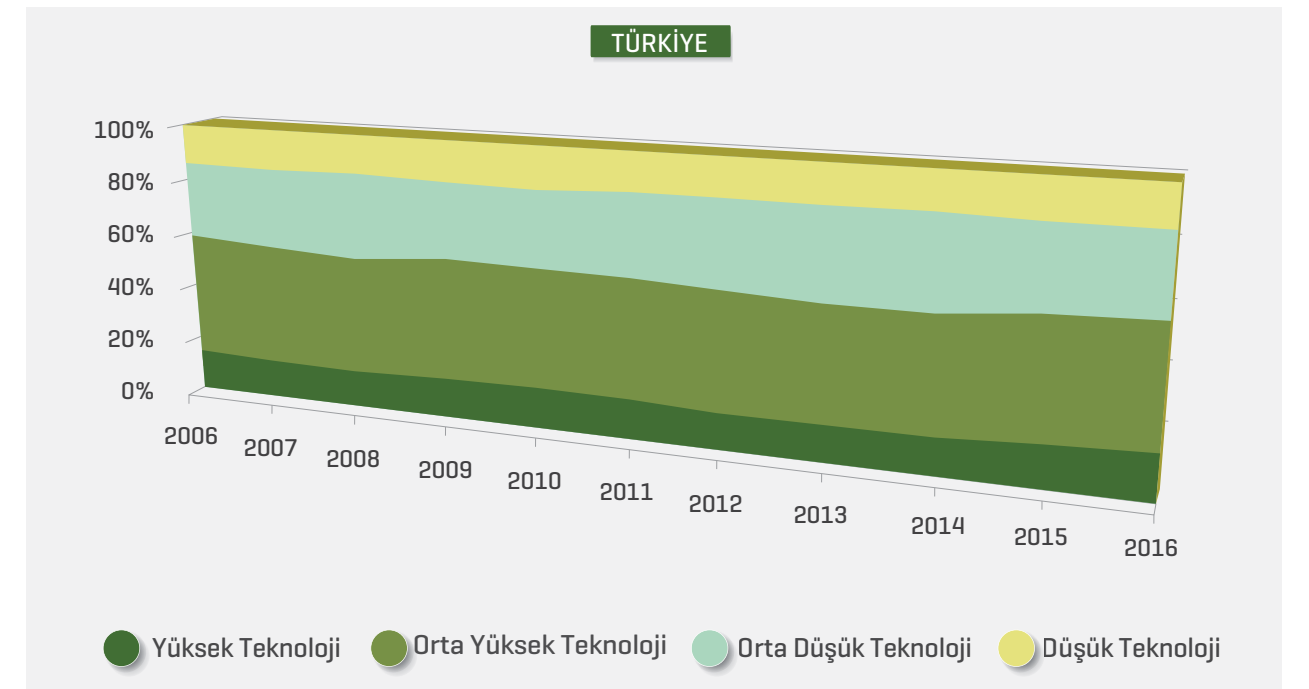
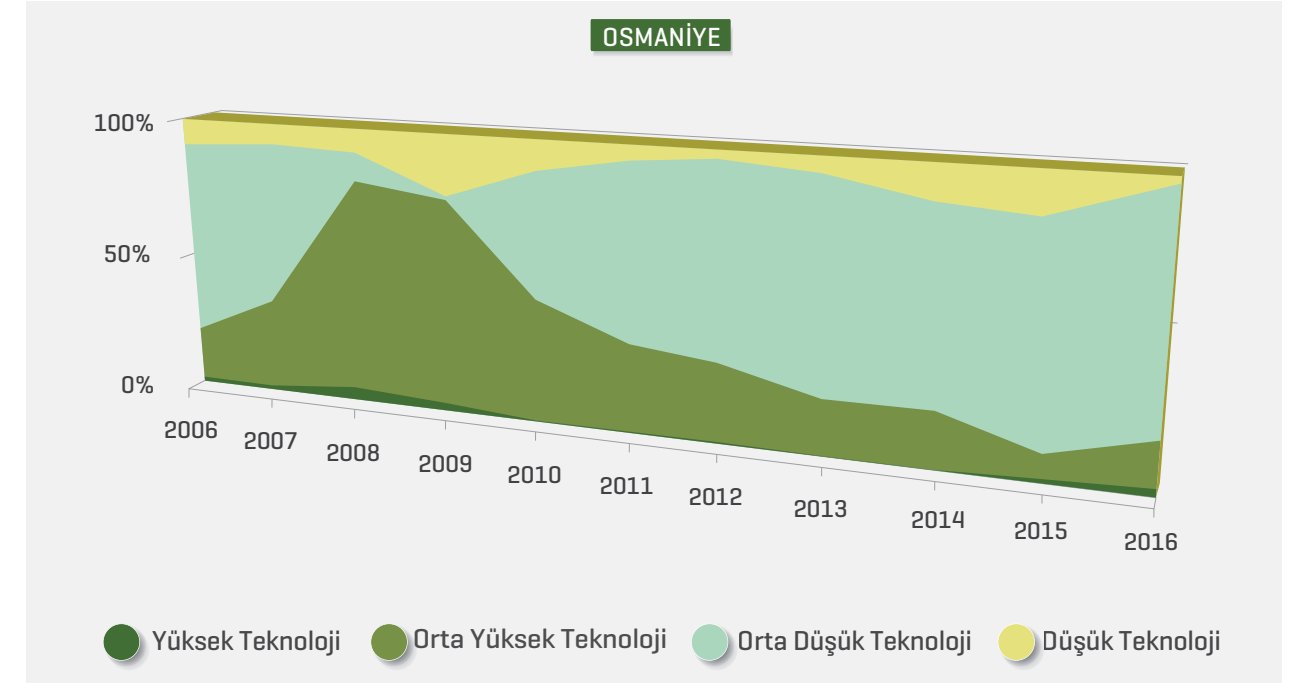
Tablo 162: *Türkiye İmalat Sanayi Ürünleri İthalatının Teknoloji Düzeyi, 2006-2016 [Bin USD]*

YILLAR	Yüksek Teknoloji		Orta Yüksek Teknoloji		Orta Düşük Teknoloji		Düşük Teknoloji		Toplam
	Bin USD	%	Bin USD	%	Bin USD	%	Bin USD	%	
2006	15.768.533	14,3	49.139.056	44,5	31.451.346	28,5	14.019.891	12,7	110.378.826
2007	17.453.343	13,0	58.400.069	43,6	40.725.666	30,4	17.359.058	13,0	133.938.136
2008	18.808.540	12,5	62.399.613	41,5	49.644.542	33,0	19.399.640	12,9	150.252.335
2009	16.347.766	14,7	47.516.755	42,8	31.378.937	28,3	15.787.066	14,2	111.030.525
2010	21.114.987	14,5	62.225.756	42,8	41.597.894	28,6	20.428.337	14,1	145.366.975
2011	23.672.834	12,9	79.449.564	43,2	55.925.297	30,4	24.882.592	13,5	183.930.287
2012	22.571.235	12,8	73.775.412	41,9	56.598.388	32,1	23.289.991	13,2	176.235.027
2013	24.257.912	12,3	81.012.454	41,2	66.503.569	33,8	25.048.872	12,7	196.822.807
2014	26.364.434	14,0	79.120.215	42,1	56.913.657	30,3	25.343.908	13,5	187.742.215
2015	26.245.826	15,7	73.904.350	44,3	44.215.078	26,5	22.455.983	13,5	166.821.237
2016	28.359.532	17,0	75.029.381	44,9	42.840.684	25,6	21.013.798	12,6	167.243.395
2006-2016 Yıllık Büyüme Oranı	6,05	1,74	4,32	0,09	3,14	-1,07	4,13	-0,08	4,24

Kaynak: TÜİK

Yukarıda bahsedilen Osmaniye ve Türkiye imalat sanayi ürünleri ithalatı teknolojik değişim grafik yardımıyla aşağıda gösterilmiştir.

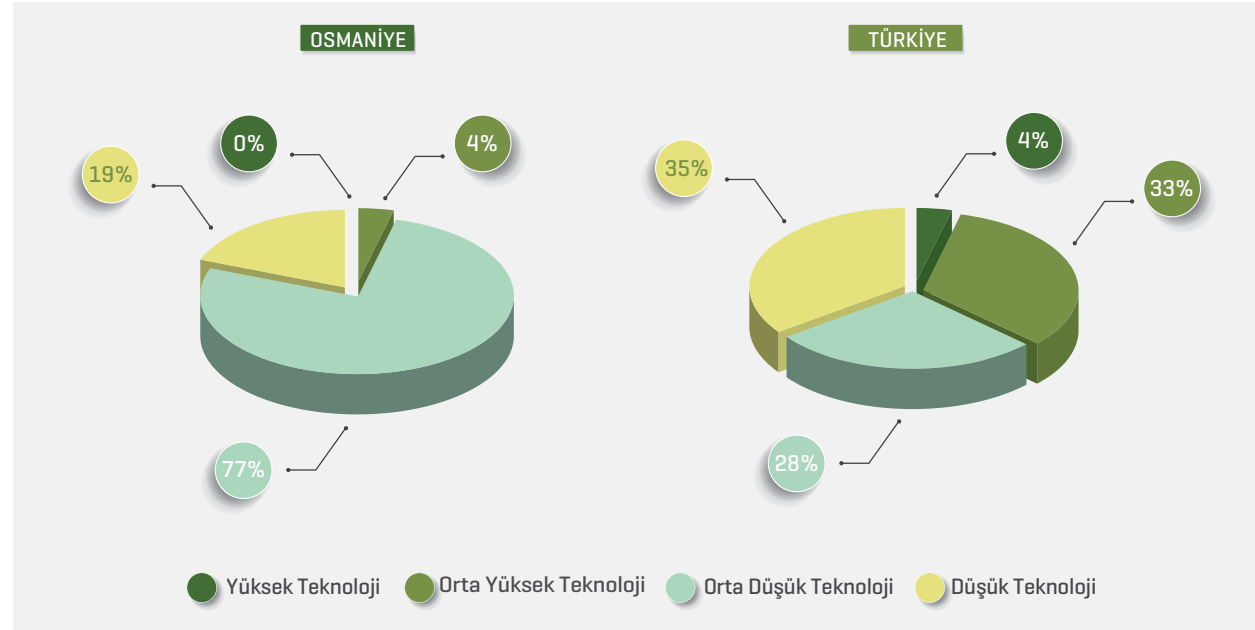
Grafik 33: *Osmaniye ve Türkiye İmalat Sanayi İthalatının Teknoloji Düzeyi, 2006-2016*

2016 yılı Osmaniye ve Türkiye imalat sanayi ürünleri ihracatının teknolojik açıdan kompozisyonu incelendiğinde, Osmaniye imalat sanayi ihracatının %77'sinin orta düşük teknoloji, %19'u düşük teknoloji ve %4'ü de orta yüksek teknoloji ürünlerden oluştuğu görülmektedir. Türkiye imalat sanayi ihracatının ise %35'i düşük teknoloji, %33'ü orta yüksek teknoloji, %28'i orta düşük teknoloji ve %4'ü yüksek teknoloji ürünlerden oluşmuştur.

Osmaniye ve Türkiye imalat sanayi ihracatının teknolojik açıdan kompozisyonu aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Grafik 34: 2016 Yılı Osmaniye ve Türkiye İmalat Sanayi İhracatının Teknoloji Düzeyine Göre Dağılımı

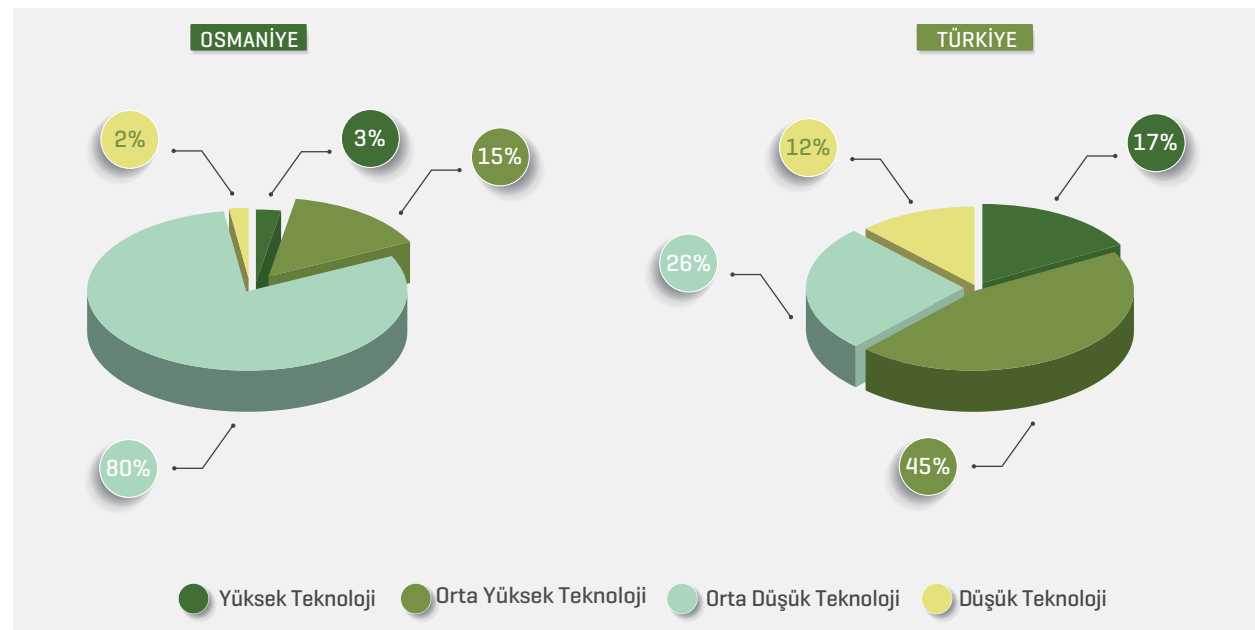

Kaynak: TÜİK

2016'da Osmaniye imalat sanayi ithalatının %80'i orta düşük teknolojili, %15'i orta yüksek teknolojili, %3'ü yüksek teknolojili ve %2'si düşük teknolojili ürünlerden oluşmuştur. Türkiye imalat sanayi ithalatının ise %45'i orta yüksek, %26'sı orta düşük, %17'si yüksek teknolojili ve %12'si düşük teknolojili ürünlerden oluşmuş olduğu görülmektedir.

Osmaniye ve Türkiye imalat sanayi ithalatının teknolojik açıdan kompozisyonu aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Grafik 35: 2016 Yılı Osmaniye ve Türkiye İmalat Sanayi İthalatının Teknoloji Düzeyine Göre Dağılımı

Kaynak: TÜİK

6.2.4.1.2. İmalat Sanayinde Teknoloji Düzey Puanı

Tüm sektörleri kapsayacak biçimde teknoloji düzeyini yıllar itibarıyla gösterecek bir katsayının elde edilmesi, Osmaniye ili imalat sanayi ürünleri ihracatı ve ithalatının teknoloji düzeyi bakımından karşılaştırılabilir olması bakımından çok önemlidir. Bunun için aşağıda anlatılan yöntemle bir katsayı hesaplanmış ve Teknoloji Düzey Puanı olarak adlandırılmıştır.

Osmaniye ili ihracatı ve ithalatı teknoloji düzeyine göre 4 dijital bazda ve ihracat/ithalat paylarına göre incelenerek teknoloji puanı oluşturulmuştur. İhracat/ithalat dört dijitte düşük, orta düşük, orta yüksek ve yüksek teknoloji olmak üzere sınıflandırılmış, her bir sektörün toplam ihracat/ithalat içindeki payı hesaplandıktan sonra teknoloji grubuna göre puanlandırılmıştır. Hesaplanan teknoloji puanları toplanarak her bir yıl için teknoloji düzey puanı hesaplanmıştır. Teknoloji puanı, OECD'nin baz aldığı teknoloji düzeyi sınıflamasından hareketle her bir teknoloji düzeyine aşağıda gösterildiği gibi tarafımızdan puan verilmek suretiyle oluşturulmuştur.

Düşük: 1 Puan   Orta Düşük: 2 Puan
Orta Yüksek: 3 Puan   Yüksek: 4 Puan

Her bir sektörün il toplam ihracatı/ithalatı içindeki payı ait olduğu teknoloji grubunun puanıyla çarpılmış [yüksek teknoloji grubundaysa 4, orta yüksek teknoloji grubundaysa 3, orta düşük teknoloji grubundaysa 2 ve düşük teknoloji grubundaysa 1'le çarpılarak] teknoloji ağırlıklı ortalama payları hesaplanmıştır. Her yıl için her bir sektörün bu yolla hesaplanan teknoloji ağırlıklı ortalama payları toplanarak her yıl için ayrı ayrı teknoloji düzey puanları bulunmuştur.

Buna göre hesaplanan teknoloji düzey puanı 1 ile 4 arasında bir değer olacaktır. Teknoloji puanı aşağıdaki formülle hesaplanmıştır.

$$TDP = \sum_{i=1}^n w_i S_i \quad S_i \in \{1,2,3,4\}$$

TDP= Teknoloji Düzey Puanı

i= Sektör

S_i = i. sektörün teknoloji puanı

n= sektör sayısı

w_i = i. sektör ihracatının imalat sanayi ihracatı içindeki payı
 $[w_i = \frac{X_i}{\sum X}]$

X_i = i. sektörün ihracatı

$\sum X$ = İmalat sanayi ihracatı

Yukarıdaki formül ithalatta teknoloji düzey puanı hesaplanırken de aynen kullanılmıştır.

2010-2016 yılları kapsamında Osmaniye imalat sanayi ihracatı teknoloji düzey puanı [TDP] ithal TDP'sinden daima düşük olmuştur. Bu durum Türkiye içinde geçerlidir. Söz konusu dönemde Osmaniye ihracat ve ithalatının TDP'si Türkiye ile kıyaslandığında, Osmaniye imalat sanayi ihracat ve ithalat TDP'si daima Türkiye imalat sanayi ihracat ve ithalat TDP'sinden düşük çıkmaktadır. Ancak teknoloji açığı ise Türkiye imalat sanayisinde Osmaniye imalat sanayisine göre daha yüksektir.

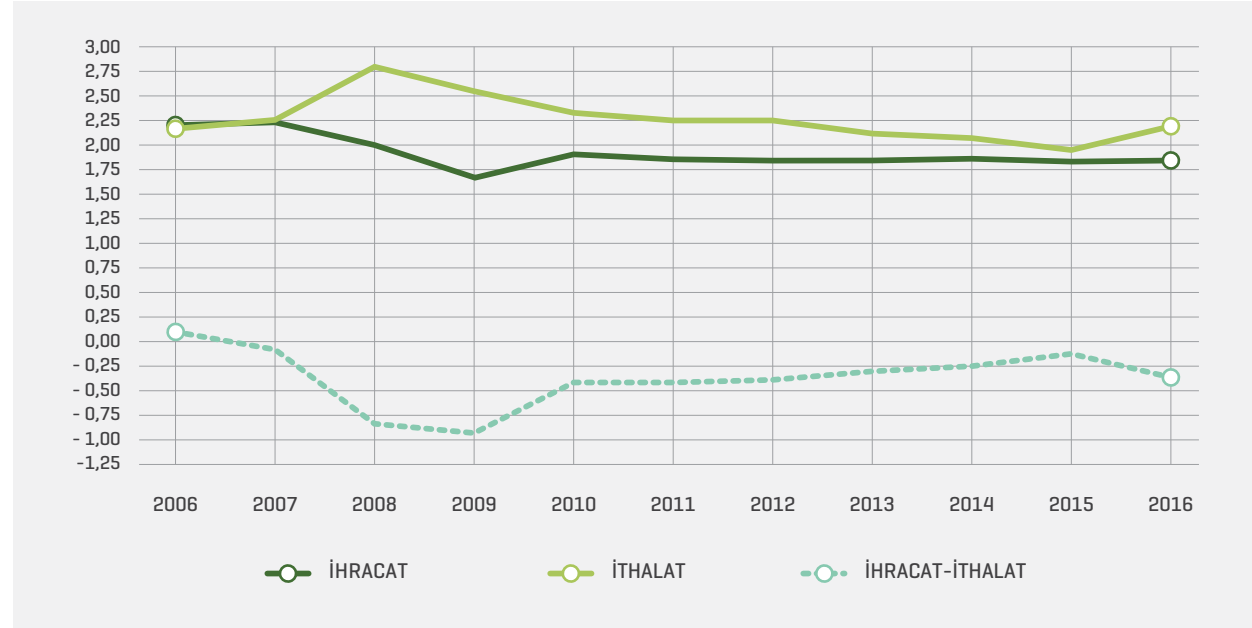
Tablo 163: Osmaniye ve Türkiye İmalat Sanayi İhracat Ve İthalatının Teknoloji Düzeyi Puanı [TDP]

Yıllar	Osmaniye			Türkiye		
	İhracat	İthalat	İhracat-İthalat [Teknoloji Açığı]	İhracat	İthalat	İhracat-İthalat [Teknoloji Açığı]
2006	2,20	2,14	0,06	2,07	2,60	-0,53
2007	2,26	2,30	-0,04	2,09	2,57	-0,48
2008	1,93	2,79	-0,86	2,09	2,54	-0,45
2009	1,66	2,59	-0,92	2,06	2,58	-0,52
2010	1,91	2,35	-0,44	2,06	2,58	-0,51
2011	1,85	2,27	-0,42	2,06	2,55	-0,50
2012	1,85	2,26	-0,41	2,05	2,54	-0,49
2013	1,84	2,14	-0,30	2,04	2,53	-0,49
2014	1,86	2,08	-0,22	2,03	2,57	-0,54
2015	1,84	1,97	-0,13	2,04	2,62	-0,58
2016	1,86	2,19	-0,34	2,05	2,66	-0,61

Kaynak: TÜİK

Aşağıdaki grafikte Osmaniye imalat sanayisinin teknoloji düzey puanlarının gelişimi gösterilmiştir. Bu grafikten açıkça görüldüğü üzere 2010-2015 döneminde Osmaniye imalat sanayi ihracat TDP'si ile ithalat TDP'si arasındaki fark [mutlak değer olarak] azalma eğilimindedir. Ancak 2016 yılında bu fark bir miktar [mutlak değer olarak] artış göstermiştir.

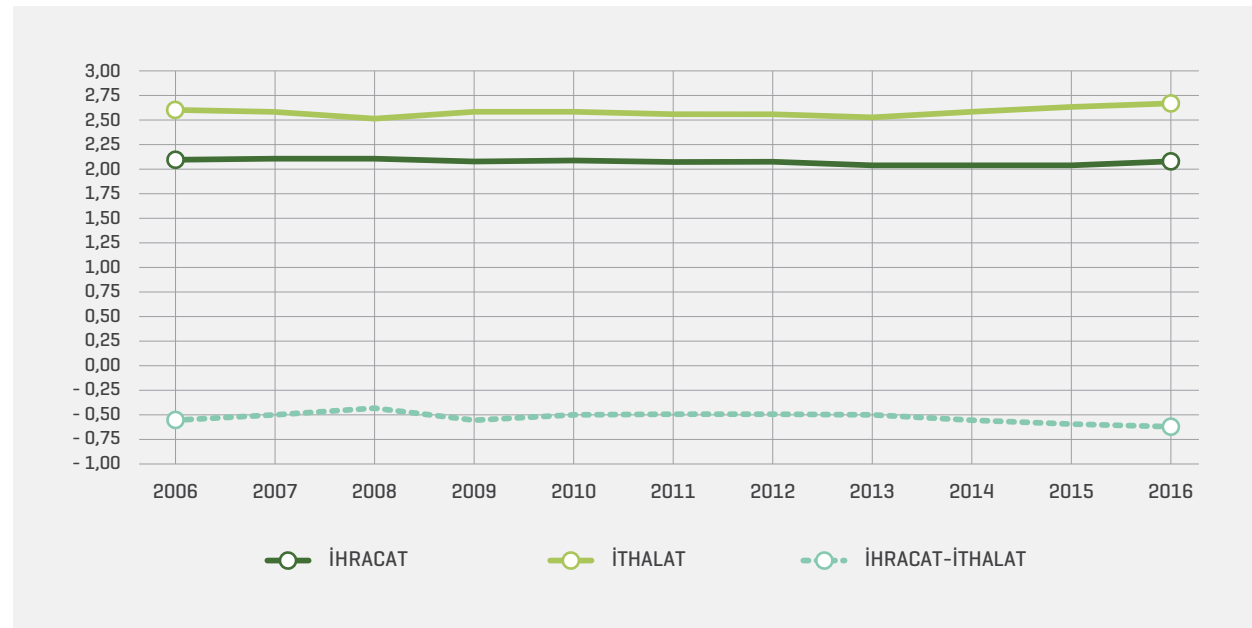
Grafik 36: Osmaniye İhracat ve İthalatında Teknoloji Düzey Puanının (TDP) Gelişimi

Kaynak: TÜİK

Türkiye imalat sanayi ihracat ve ithalat TDP'si arasındaki fark 2006-2013 döneminde yatay bir seyir izlemiştir. 2013 yılı sonrasında ise bu farkın [mutlak değer olarak] yavaşça artışa geçtiği aşağıdaki grafikte net bir şekilde görülmektedir.

Grafik 37: Türkiye İhracat ve İthalatında Teknoloji Düzey Puanının Gelişimi

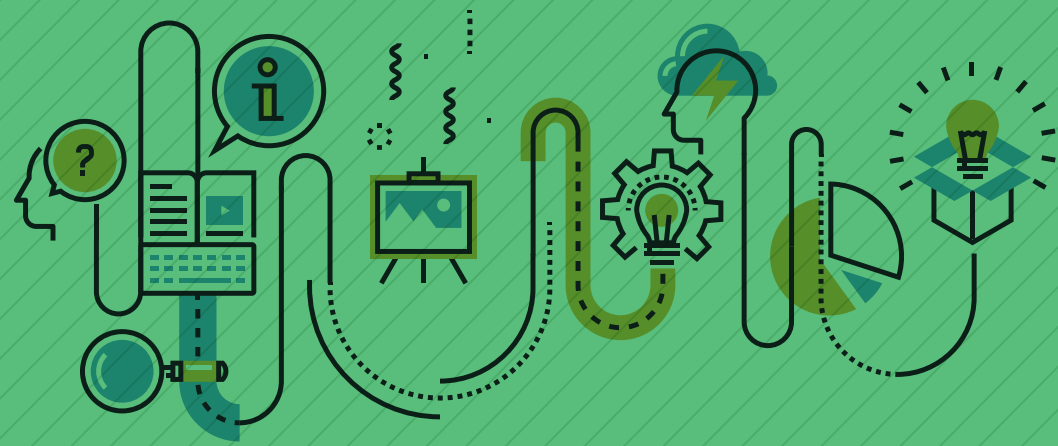

Kaynak: TÜİK

Özet olarak;

- Osmaniye'nin 2009 yılından sonra uluslararası piyasalarda rol almaya başladığı söylenebilir. Çünkü 2009 yılında dış ticaret hacmi 38 milyon dolar iken, 2010 yılında bu değer 402 milyon dolara ve 2016 yılında da 743 milyon dolar seviyelerine yükselmiştir.
- Osmaniye ihracatı imalat sanayiye dayanmaktadır. 2016 yılında 142 milyon dolar olan Osmaniye ihracatının 135 milyon dolarını imalat sanayi sektörü ihracatı oluşturmaktadır. 2016 yılı itibarıyla 601 milyon dolar olan Osmaniye ithalatının ise yaklaşık 473 milyon doları toptan ve perakende ticaret sektörü oluşturmaktadır.
- 2010 yılı ve sonrasında Osmaniye'nin net ihracat değeri daima negatif olmuştur. 2014 yılında Osmaniye net ihracatı en küçük değeri olarak -815 milyon dolara ulaşmıştır. 2015 ve 2016 yıllarında net ihracat değerinin büyümüş olup 2015 yılında -615 milyon dolar ve 2016'da ise -459 milyon dolar olmuştur.
- 2016 yılında Türkiye'de ihracatın ithalatı karşılama oranı %71,76 düzeyinde iken Osmaniye'de bu oran sadece %23,64 düzeyindedir.
- Osmaniye'de kişi başına düşen ihracat 272 USD olup, 1.786 USD olan Türkiye kişi başına düşen ihracat tutarının çok altındadır.
- Ülke bazında yoğunlaşma analizi sonuçlarına göre Osmaniye'de hem ihracatta hem de ithalatta ülke yoğunlaşması yüksek düzeydedir. Başka bir deyişle Osmaniye'de ihraç ve ithal pazarlarında ülke çeşitliliği çok az olup, il ihracatı ve ithalatı iç ve dış şoklara karşı duyarlı bir yapıya sahiptir.
- Osmaniye'de ihracatta ve ithalatta sektörel yoğunlaşma oranı oldukça yüksektir. Bu da Osmaniye dış ticaretini iç ve dış şoklara karşı oldukça duyarlı hale getirmektedir.
- İkili dijitte Osmaniye imalat sanayi ihracatında öne çıkan sektörler, Ana Metal Sanayi ve Tekstil Ürünleri sektörleridir. Dörtlül dijitte ise Demir-Çelik Ana Sanayi, Tekstil Elyafından İplik ve Dokummuş Tekstil ve Demir-Çelik Dışındaki Ana Metal Sanayidir.
- İkili dijitte Osmaniye imalat sanayi ithalatında önemli sektörler, Atık ve Hurdalar ve Ana Metal Sanayidir. Dörtlül dijitte ise Atık ve Hurdalar, Demir-Çelik Ana Sanayi ve Demir-Çelik Dışındaki Ana Metal Sanayidir.
- İhracatta 2'li dijitte 2010 yılı ve sonrasında Ana Metal Sanayi, 2011 yılı ve sonrasında Tekstil Ürünleri, 2015 ve sonrasında ise Atık ve Hurdalar ve Tarım ve Hayvancılık sektörlerinde uzmanlaşma katsayısı 1'in üzerinde çıkmıştır. Dörtlül dijitte ise 2016 yılında uzmanlaşma katsayısı 1'in üzerinde çıkan 11 sektör bulunmaktadır. Bunlardan en yüksek uzmanlık katsayısına sahip ilk üç sektör, Demir-Çelik Ana Sanayi, Kimyasal Gübre ve Azotlu Bileşikler ve Tekstil Elyafından İplik ve Dokummuş Tekstildir.
- Osmaniye imalat sanayi ihracatı orta düşük teknoloji ağırlıklıdır. 2016 yılında Osmaniye imalat sanayi ihracatının yaklaşık %77'si orta düşük teknoloji ve %19'u düşük teknoloji ürünlerden oluşmuştur. 2010-2016 dönemindeki 6 yıllık dönemde Osmaniye imalat sanayi ihracatı içerisinde yıllık büyüme oranı pozitif olanlar düşük teknoloji ürünlerdir. Dolayısıyla bu eğilim devam ederse Osmaniye imalat sanayi ihracatında ağırlığın orta düşük teknoloji ürünlerden düşük teknoloji ürünlere kayması olasıdır.
- 2016 yılı Osmaniye imalat sanayi ithalatında orta düşük teknoloji ürünlerin payı yaklaşık olarak %80, düşük teknoloji ürünlerinki %15 ve yüksek teknoloji ürünlerin payı ise %2,8'dir. Dolayısıyla Osmaniye imalat sanayi ithalatında da ihracatta olduğu gibi orta düşük teknoloji ürünler ağırlıklıdır. 2010-2016 dönemindeki 6 yıllık periyotta yüksek teknoloji ürünlerin Osmaniye imalat sanayi ithalatından aldığı payın yıllık büyüme oranı yaklaşık %26'dır. Bu oranın düşük teknoloji ürünlerde yaklaşık %11 olduğu ve orta yüksek düşük teknoloji ürünlerde de %16 olduğu düşünülürse ve benzer eğilimlerin devam etmesi durumunda Osmaniye imalat sanayi ithalatında yüksek teknoloji ürünlerin ağırlığını giderek artıracığı açıktır.

7. SWOT ANALİZİ ve GELİŞİM BİLEŞENLERİ

7. SWOT ANALİZİ ve GELİŞİM BİLEŞENLERİ

7.1. SWOT ANALİZİ

Bu bölümde, Osmaniye ilinin güçlü ve zayıf yönlerini, il için fırsat ve tehdit yaratan koşulları irdeleyen genel bir analiz [GZFT veya SWOT Analizi] yer almaktadır.

Bölge veya ilin içinde yer alabileceği veya rekabet edebileceği faaliyetlerdeki veya piyasalardaki kritik başarı faktörlerinin belirlenmesi, güçlü ve zayıf yanların tespit edilmesi için kaynak profilinin kritik başarı faktörleriyle karşılaştırılması ve güçlü ve zayıf yanların, kaynakların ya da becerilerin yeterli bir rekabet avantajı yaratıp

yaratmayacağının görülebilmesi açısından GZFT analizi, uygun yatırım alanları araştırmasında önemli bir adım oluşturmaktadır.

Çalışma kapsamında, Osmaniye ilindeki ilgili kamu ve özel kurumlarla, kişilerle yapılan görüşmeler ve Osmaniye'ye ilişkin araştırma, analiz ve değerlendirmeler sonucunda ilin ilgili sektörlerdeki güçlü ve zayıf yönleri ortaya konulmuş, il için fırsat ve tehdit yaratan koşullar irdelenmiştir.

7.1.1. Güçlü Yönler

GZFT analizinin bileşenlerinden güçlü yönler, esas itibarıyla sahip olunan beşeri ve fiziki kaynaklardan ve rekabetçilik özelliğinden kaynaklanmaktadır. Ön plana çıkartılacak ve korunacak içsel unsurları içeren bu başlık altında ele alınabilecek hususlar, Osmaniye ili için aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

GÜÇLÜ YÖNLER

- Coğrafi konumu itibarıyla, doğuyu batıya [Çukurova Bölgesine] güneyi kuzeye bağlayan geçiş alanında, kavşak konumunda olması,
- İl genelinde Akdeniz ikliminin hakim olması, ilin verimli topraklar üzerinde kurulu olması nedeniyle bitkisel ürün çeşitliliğinin olması,
- Sulama kaynaklarının varlığı, tarımsal arazinin %56,9'unda sulu tarım yapılabilmesi ve sulama olanaklarının gelişmiş olması,
- Yer fıstığı gibi yöreye özel ürünün bulunması, turp ve yerfıstığı üretiminde Türkiye ticaretinin %90'ını, Türkiye düve ihtiyacının %40'ını karşılaması,
- Geniş orman varlığına sahip olması,
- Adana, Gaziantep, Kahramanmaraş ve Hatay gibi büyük şehirlere komşu olması,
- Ortadoğu pazarına ve Kuzey Afrika ülkelerine göreli olarak yakın mesafede olması,
- İl nüfusunun genç olup, işgücü potansiyelinin yüksek olması,
- İlde bulunan üniversitede sanayi ve kamu işbirliğine önem verilmesi,
- Üniversite bünyesindeki beş adet araştırma merkezi ile AR-GE faaliyetlerine ve danışmanlık hizmetlerine önem verilmesi, tarım ve sanayi işletmelerine çeşitli konularda bilimsel hizmet verilmesinin amaçlanması,
- Üniversite bünyesinde yer alan ENERMER ile enerji ve enerji verimliliği konularındaki uygulamalarda Türkiye'de ve bölgede etkin olması,
- OKÜ'nün 2013 yılından itibaren enerji verimliliği hizmetleri için şirketleri yetkilendiren ve sertifika eğitim faaliyetlerini yürüten Türkiye'de 4., bölgede tek yetkili kurum olması,
- İlde ulaşımın gelişmiş karayolu ağı ile kolay olması,
- Güneydoğu ve Doğu Anadolu'yu orta ve batı bölgelerine bağlayan demiryolunun ilden geçmesi, Mersin, Adana, Osmaniye, Gaziantep Hızlı Demiryolu Projesinin yapım aşamasında olması,
- İlin turizm açısından zengin tarihi, kültürel, doğal ve termal kaynaklara sahip olması, Karatepe-Aslantaş Milli Parkı'nın, Osmaniye [Kastabala] Bölgesi'nin, Amanos Dağlarının tarih, kültür, doğa turizmi açısından zengin potansiyelinin olması,
- İlin bölgesel teşvik uygulamalarında 5. Bölgede yer alması,
- Konumu itibarıyla sanayileşme potansiyeli olan ilde, sanayi sektörünün hızlı gelişimi, Osmaniye OSB'de demir-çelik ve metal sektöründe il dışından büyük firmaların yatırım yaparak orta ve küçük ölçekli diğer yatırımcıların bölgeye yatırım yapmalarında öncü olması,
- İlde iki adet OSB olması ,Osmaniye OSB'de %46 metal, %23 iplik sektöründe yoğunlaşma olmakla birlikte sektörel çeşitliliğin olması, Kadirli OSB'de de gıda, tekstil, metal , yapı malzemeleri, mobilya, makine imalat, mermer gibi sektörel çeşitliliğin olması,
- İlde yerfıstığı işleme , zeytinyağı üretimi vb. gibi tarımsal sanayi işletmelerinin yanında, yeni teknolojilerle kurulmuş demir-çelik ve demir-çelik yan sanayisinin varlığı ve bunların gelişmesi,
- Toplam 22 adet elektrik üretim tesisi bulunan ilde, 16 adet HES, 3 adet RES,2 adet GES ve 1 adet biyogaz elektrik santrali olması,
- Elektrik üretimi için uygun enerji kaynaklarının olması,
- Güneş enerjisi santrali için güneyde yer alan en uygun illerden olması ve GES yatırımlarının devam ediyor olması,
- RES yatırımları için potansiyelin olması,
- Zengin orman kaynakları, bitkisel ve hayvansal üretim kaynakları ile biyokütle enerjisi açısından zengin kaynakların olması.

7.1.2. Zayıf Yönler

Mevcut yapı içerisinde ve içsel unsurlar altında yer alan zayıf yanlar, tedbir alınması, geliştirilmesi ve giderilmesi gereken özellikler içermektedir. Osmaniye ilinin bu anlamda belirlenen zayıf yanları aşağıda verilmektedir.

ZAYIF YÖNLER

- İlde işsizlik oranının Türkiye geneline göre daha yüksek, işgücüne katılma ve istihdam oranının daha düşük olması,
- Kayıt dışı istihdam oranının Türkiye ortalamasından yüksek olması,
- Girişimcilik ruhunun ve profesyonel iş anlayışının zayıf olması, kurumsallaşma eksikliği,
- Özellikle tarımsal ürünlerde markalaşmaya gidilememesi, pazarlama ve tanıtım eksikliği,
- Tarımsal ürünlerde üretici birliklerinin olmaması,
- Tarımsal ürünlerde ürün standartlarının yakalanamaması, fıstık, zeytin gibi ürünlerde iptidai üretim yapılması,
- Yer fıstığı fiyatlarının yüksekliği nedeniyle, dünyada Çin karşısında rekabet edilememesi,
- Tarımsal faaliyetlerde geleneksel yöntemlerin kullanılması,
- Aile işletmelerinin küçük olması, ortaklık eğiliminin olmaması,
- Aile işletmelerinin uzman eleman istihdam etmeme eğilimi,
- Tarım sektörüne büyük yatırım yapacak girişimci yetersizliği,
- Organik tarım için uygun alan olmaması, ilaçsız tarımsal üretim yapılamaması, organik tarım yapılabilecek Amanos dağları bölgesinde de güvenliğin olmaması,
- İlin seracılığa uygun olmaması, sıcaklığın sahile göre 1-2 derece daha düşük olması,
- Büyük baş hayvan sayısının azalması,
- Orman varlığının sanayi üretimine yönelik olmaması, ağaç türlerinin ahşap ürünlerine dönüşecek nitelikte olmaması,
- İmalat sanayinde nitelikli eleman temininde güçlük çekilmesi, büyük işletmelerin kendi elemanlarını yetiştirmek durumunda olması,
- İldeki sosyal ve kültürel yaşamın zayıflığı nedeniyle nitelikli işgücünün ilde yaşama isteğinin olmaması,
- Osmaniye OSB'nde %100 doluluk nedeniyle yeni yatırımlara yer olmaması, Osmaniye OSB'sinin arazi genişletmesinde yaşanan güçlükler,
- Sanayi yatırımlarına yönelik arsa üretiminde güçlükler ile karşılaşılması,
- Bölgede faaliyet gösteren sektörlerin çoğunda orta ve düşük düzeyli teknoloji kullanımı,
- Osmaniye ihracatında ve ithalatında sektör ve ülke yoğunlaşmasının yüksek olması nedeniyle dış ticaretin iç ve dış şoklara karşı duyarlı olması,
- Nitelikli turizm arzının konaklama ve lokanta, restaurant, cafe vb. turizm altyapısının yetersiz olması,
- Bankalaşma oranının düşük, bankacılık altyapısı ve bankacılık teknolojisi kullanımının Türkiye ortalamalarının altında olması, borçlanma eğiliminin tasarruf eğiliminin üzerinde gelişme göstermesi,
- İlin sosyo ekonomik gelişmişlik açısından altı gelişmişlik kademesi arasında beşinci derecede gelişmiş iller arasında yer alması,
- Osmaniye nüfusunun %8,96 'sı kadar geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin kayıt dışı istihdam baskısını artırması, ücretler genel düzeyini aşağı çekmesi,
- Suriyelilerin genel olarak kent yaşamında yarattığı olumsuz etkinin güvenlik, eğitim, sağlık, etik vb. alanlarda varlığı.
- Lojistik sektöründeki eksikliğin sanayide dezavantaj yaratması,

7.1.3. Fırsatlar

Osmaniye ilinin ekonomik ve sosyal yönden gelişmesi için fırsat yaratan unsurlar aşağıda yer almaktadır:

FIRSATLAR

- Son yıllarda iyi tarım uygulamalarına ilginin artması, iyi tarım uygulamalarında çiftçi sayısı, üretim alanı ve üretim miktarında artış olması,
- Osmaniye topraklarının %38'inin tarım alanlarından oluşması,
- Tarımsal İhtisas Sanayi Bölgesinin kurulacak olması,
- Kadirli, Osmaniye arasında ilin üçüncü OSB'nin kurulmasının planlanmış olması ve beş yıl içinde hizmete girebileceğinin tahmin edilmesi,
- İlde sanayi, kamu işbirliğine, AR-GE çalışmalarına, enerji verimliliği, yenilenebilir enerji gibi konulara önem verip öncülük yapan bir üniversitenin olması,
- Hızlı Demiryolu Projesinin bütün etaplarının tamamlanması ile demiryolu ulaşımının daha etkinleşmesi, kavşak konumundaki ilde hızlı ve nitelikli taşımacılığın il ekonomisine olumlu katkı yapacak olması,
- Osmaniye OSB içinde yapılan yeni yol ile OSB'nin limanlara bağlantısının 15 km'ye düşmesi,
- OOSB içinde özel sektöre ait liman yatırımlarından bölgenin yararlanabilecek olması, ayrıca liman karayolu bağlantısının iyileştirilecek olması,
- OOSB içinde planlanan hızlı demiryolu projesi ile liman demiryolu bağlantısının iyileştirilmesi,
- İlin rüzgar, güneş ve biyokütle enerjisi potansiyeline sahip olması,
- Osmaniye OSB içinde GES yatırımlarının ve özel sektöre ait dünyanın en büyük beş çatı ttip GES santralının kurulmuş olmasının ildeki GES yatırımları açısından teşvik edici olması,
- İldeki orman varlığının ve bitkisel, hayvansal üretim atıklarının biyokütle enerji yatırımları için uygun olması,
- Osmaniye OSB içinde 2017 yılında Osmaniye Teknoloji Geliştirme Merkezi'nin temelini atılmış olması,
- Osmaniye OSB içinde büyük firmaların AR-GE çalışmaları yapması,
- Osmaniye OSB'nde genişletme çalışmalarının devam etmesi,
- Turizm açısından ilin tarihi , kültürel, doğal kaynaklarının olması,
- Karatepe-Aslantaş Milli Parkının Uzun Vadeli Gelişme Planında öngörülen altyapı ve üstyapı çalışmalarının bölgenin çekiciliğini artıracak olması,
- Osmaniye [Kastabala] Kuş Cenneti Sulak Alanı Bölgesinin il merkezine yakınlığı, ulaşım kolaylığı avantajının uygulanacak bir master plan çerçevesinde bölgenin turizm çekiciliğinin artması,
- Sağlık turizmi açısından Haruniye Kaplıcalarının ve Kadirli kaplıcasının varlığı,
- Amanos Dağlarının doğa turizmi potansiyelinin yüksek olması,
- İl dışından yatırımcıların beşinci bölge teşvik avantajlarından ve diğer uygun koşullardan yararlanmak için ilde yatırım yapma isteklerinin olması,

7.1.4. Tehditler

Osmaniye ilinin ekonomik ve sosyal açıdan gelişmesi önündeki engeller ve zarar verici faktörleri kapsayan tehdit unsurları aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir:

TEHDİTLER

- İl topraklarının büyük bölümünün 1. ve 2. derecede riskli deprem kuşağında olması,
- Sanayi üretiminin yarattığı çevre kirliliğinin ilin doğal kaynakları ve tarımsal üretimi üzerine yaptığı olumsuz etki,
- Sanayi merkezlerinin yerleşim merkezlerine yakın mesafede olması,
- Girişimcilik ruhunun ve ticari faaliyetlerin gelişmemiş olması,
- Aile şirketlerinde profesyonel iş anlayışının eksikliği ve kurumsallaşamama,
- Yerfıstığı, zeytinyağı vb. geleneksel ürünlerde markalaşmaya gidilememesi,
- Üretici birliklerinin olmaması,
- Kentin nitelikli işgücünü çekecek cazibe ortamını sağlayamaması,
- Sanayide kalifiye eleman temininde güçlükler,
- Demir- çelik sektörünün üretim için ithalata bağımlı olması,
- Finansal altyapının az gelişmiş olması,
- Gerek iç gerekse dış ticarete konu ürünlerin satış, pazarlama, tanıtım eksiklikleri,
- Kentte turizm aktivitelerini artırıcı, turizm altyapısının yetersiz oluşu,
- Amanos dağlarında doğa ve yayla turizminde güvenlik sorunu olması,
- Ortadoğu’da yaşanan siyasi belirsizliğin sosyal yapıyı olumsuz etkilemesi, bölgenin üretim ve ihracatına olumsuz etki yapması,
- Suriyeli göçmenlerin ekonomik, sosyal, kültürel, etik etkileşimleri ve güvenlik açısından yarattığı olumsuz etkiler,
- Suriyeli göçmenlerin kayıt dışılığı artıran olumsuz etkisi,
- Suriyeli göçmenlerin yerli işgücü üzerine istihdam ve ücretler açısından yarattığı olumsuz etki,
- Sanayi üretiminde ve dış ticaretinde ülke ve sektör yoğunlaşmasının, iç ve dış siyasi gelişmelere karşı aşırı duyarlı olması.

7.2. GELİŞİM BİLEŞENLERİNİN BULUNABİLİRLİĞİ

Ekonomik gelişmeyi doğrudan etkileyen ve bu sebeple de “Gelişim Bileşenleri” olarak adlandırılacak olan coğrafi yapı, teknik ve sosyal alt yapı ile sanayi ve turizm sektörlerinin yeterlilikleri, sermayenin, ham maddenin, teknolojinin ve iş gücünün vb. bulunabilirlikleri açısından Osmaniye ili için değerlendirme tablosu aşağıda verilmiştir.

İl için belirlenen 21 gelişim bileşeninin 11’inin yeterli, 10’unun kısmen yeterli olduğu değerlendirilmiştir.

Tablo 164: Osmaniye İli Gelişim Bileşenleri Tablosu

Bileşenler Yeterli		Bulunabilirlik Düzeyi		
		Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz
Coğrafi Yapı		✓		
Pazara Yakınlık		✓		
Teknik Alt Yapı	Kara Yolu Ulaşımı	✓		
	Demir Yolu Ulaşımı	✓		
	Hava Yolu Ulaşımı [*]		✓	
	Deniz Yolu Ulaşımı [**]		✓	
	İletişim	✓		
	Enerji	✓		
Sosyal Alt Yapı	Eğitim	✓		
	Sağlık	✓		
Turizm Kaynaklarının Bulunabilirliği			✓	
Turizm Altyapı Yatırımları			✓	
Teknoloji ve İnovasyon [Yenilikçilik]			✓	
Girişimci Potansiyelinin Varlığı			✓	
İşgücü			✓	
Üst Düzey Yönetici ve Teknik Personel			✓	
Sermaye			✓	
Hammadde		✓		
Organize Sanayi Bölgesi			✓	
Küçük Sanayi Siteleri		✓		
Üniversite-Sanayi İşbirliği		✓		

[*]: Adana Şakir Paşa Hava Limanı’na yakınlığı nedeniyle

[**]: İskenderun Limanı’na yakınlığı nedeniyle

8. OSMANİYE İLİNİN GELİŞİM POTANSİYELİ ve ÖNERİLEN YATIRIM KONULARI

8. OSMANİYE İLİNİN GELİŞİM POTANSİYELİ ve ÖNERİLEN YATIRIM KONULARI

8.1. İLİN SEKTÖREL GELİŞME EKSENLERİ

Osmaniye ilinin sahip olduğu kaynaklar ve bu kaynakların kullanılabilme potansiyelleri ve ayrıca teşvik sisteminde ilin içinde bulunduğu bölgeye uygulanan sektörel teşvikler dikkate alındığında, ilin temel olarak 4 ana sektör çerçevesinde gelişme potansiyelinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu sektörel gelişme eksenleri, bölgenin tarım, hayvancılık, tarıma dayalı sanayi gibi geleneksel yapı arz eden sektörlerini kapsadığı gibi, aynı zamanda yenilenebilir enerji kaynaklarının değerlendirilmesi yeni gelişim alanlarını içeren sektörleri de kapsamaktadır.

Osmaniye için sektörel gelişme eksenleri tespit edilirken; yerel dinamiklere ve içsel potansiyele dayalı gelişmenin sağlanmasına özen gösterilmiş ve bölgedeki rekabet gücünün

artırılması, istihdamın artırılması, sosyal kalkınmanın sağlanması ve bölgesel gelişmenin sağlanması gibi temel gelişme stratejileri dikkate alınmıştır.

Bu kapsamda, tarımsal yapının etkinleştirilmesi, sanayi ve hizmetler sektöründe yüksek katma değerli üretim yapısına geçişin sağlanması amacıyla yönelik olarak aşağıda belirtilen sektörler ön plana çıkmıştır.

1. Tarım
2. İmalat Sanayi
3. Hizmetler
4. Enerji

Grafik 38: Osmaniye İli Sektörel Gelişme Eksenleri

8.2. OSMANİYE İLİ İÇİN ÖNERİLEN YATIRIM KONULARININ TESPİTİ

Osmaniye için önerilen yatırım konularının tespitinde öncelikle ilin sahip olduğu kaynaklar ve bu kaynakları kullanılabilme potansiyelleri dikkate alınmakla birlikte, özellikle imalat sanayine yönelik yatırım önerilerinin belirlenmesinde çeşitli teknikler kullanılmıştır. Bu tekniklerin başında **kümelenme analizleri** sonucunda öne çıkan [olgun, potansiyel ve aday küme özelliği gösteren] ve yükselme potansiyeli gösteren imalat sanayi sektörleri, 2'li dijitte 23 sektör, 3'lü dijitte ise 91 sektör için yapılan **sektörel performans değerlendirmesi**, sektörlerin üretim yapısı ve sektörler arası etkileşim kriterlerini dikkate alan **girdi-çıkıtkı analizleri** gelmektedir. Ayrıca sektörel bazda **ihracat ve ithalat düzeylerinin büyüklüğü**, dış ticarete **rekabet gücüne** sahip sektörler, ilde **ihracatta uzmanlaşmış** sektörler, ildeki **yatırım eğilimi ve yatırım teşvik uygulamalarından** yararlanıp yararlanmadığı da yatırım konuları önerilirken dikkate alınmıştır.

Osmaniye için öne çıkan ve gelişme potansiyeli gösteren imalat sanayi sektörlerinin belirlenmesinde daha önceki bölümde gerçekleştirilen kümelenme analizi sonuçlarından yararlanılmıştır. Gerek literatürde gerçekleştirilen çalışmalar, gerekse de kriterlerin özellikleri dikkate alındığında; kümelenmede önem verilmesi gereken kriterlerin istihdam ve ciro olduğu düşünülmektedir. Ancak bu çalışmada kümelenme analizi, il için bulunabilen işyeri sayısı ve istihdam verilerinden hareketle yapılmıştır. Çok sayıda işyerine sahip olan sektörlerle, yüksek istihdam gösteren sektörlerin temsil gücü düşünüldüğünde, bu iki kriterin anlamlı sonuç vereceği açıktır.

Bu değerlendirmelerin yanı sıra, bir sektörün bölge, ülke ve hatta dünya bazında rekabetçi olabilmesinin yalnızca bu sektörün belirli bir bölgede yoğunlaşması ile ilgili olmadığı da unutulmamalıdır. Genel olarak, ülke genelinde rekabetçilik özelliği gösteren bir sektör için bölgede/ilde de bu sektörün gelişmesine elverişli imkânların bulunmuş olması/bulunması önemli bir pozitif katkı sağlayacaktır. Ayrıca, imalat sanayinde bir sektörün kendisine girdi tedarik eden [buradaki girdi geniş anlamda tüm üretim girdileri olarak kullanılmaktadır] sektörlerin ürünlerine ve üretim faktörlerine kolayca erişim imkânına sahip olmasının da bu sektörlerin rekabetçiliğini artıracağı kesindir. Diğer yandan, nihai ürünü ara malı niteliğinde olan sektörlerde de [ana metal ve kauçuk/plastik ürünleri sektörleri gibi] bu sektör ürünlerini girdi olarak talep edecek sektörlerin varlığı ya da gelişme imkânının olması da önemli bir diğer noktadır.

Sektörel performans değerlendirmesinde Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü tarafından yapılan performans analiz bulguları kullanılmıştır. Çalışmada performans ölçümü, NACE Rev. 2 bazında ikili düzeyde imalat sanayinin 23 ana sektörü için ve 3'lü düzeyde [verisi bulunan] 91 alt faaliyet kolu için ayrı yapılmıştır.

İkili performans sıralamasında sektörler; Üretim Endeksi, Kapasite Kullanım Oranları, Dış Ticarete Rekabet Gücü [RCA], İhracat, İstihdam Endeksi, Çalışan Kişi Başına Verimlilik Endeksi, Ciro ve Fiyat Artışları [ÜFE] kriterleri bazında 2005-2013 dönemi için analiz edilerek, her bir sektörün bu kriterler bazında gösterdiği yıllık değişimlerinden hareketle, dönem genelindeki performans sıralaması hesap edilerek, en yüksek performans gösterenden en düşük performans gösterene göre sektörler sıralanmıştır.

Üçlü performans sıralamasında ise sektörler; Üretim Endeksi, KKO, İstihdam Endeksi, İhracat, Dış Ticarete Rekabet Gücü [RCA] ve Verimlilik endeksleri kullanılarak aynı dönem için sektörel performans sıralaması gerçekleştirilmiştir. Üçlü düzey bazında yapılan bu performans sıralaması, ildeki sektörel bazda potansiyel imalat sanayi yatırım konularının belirlenmesinde ana referans noktasını oluşturmaktadır.

Sektörler arası etkileşim için Girdi-Çıkıtkı Analizi kullanılarak elde edilecek imalat sanayi alt sektörlerinin yapısal analizinin bulgularından yararlanılacaktır. Bu noktada bilhassa sektörlerin bağlantı etkilerinin analizi [doğrudan geri ve doğrudan ileri bağlantı, doğrudan toplam geri bağlantı ve toplam ileri bağlantı] önem taşımaktadır.

8.2.1. İmalat Sanayi Rekabet ve Performans Analizi

Türkiye genelinde imalat sanayi alt sektörlerinin NACE Revize 2 [2'nci ve 3'üncü düzey] sınıflamasına göre ihracat, dış ticarete rekabet gücü [RCA], kapasite kullanım oranı [KKO], üretim endeksi, istihdam endeksi, verimlilik endeksi ve üretici fiyat endeksi [ÜFE] kriterlerinden oluşan geniş bir veri setiyle analiz edilerek karşılaştırmalı bir performans değerlendirmesi yapılmıştır. Bunun için aşağıda belirtilen kriterler ve ölçü birimleri kullanılmıştır.

Tablo 165: Performans Analizinde Kullanılan Kriterler

Kriterler	Ölçü Birimi
Üretim Endeksi	Endeks [2010=100]
Kapasite Kullanım Oranı [KKO]	Yüzde Değer [Düzey]
İhracat	Milyon USD
Verimlilik Endeksi	Endeks [2010=100]
Dış Ticarete Rekabet Gücü [RCA]	RCA Skorları
İstihdam [Üretimde Çalışanlar] Endeksi	Endeks [2010=100]
Üretici Fiyat Endeksi [ÜFE]	Yüzde Değişim [2003=100]

Kaynak: RCA skorları tarafımızca hesaplanmış, diğer veriler TÜİK'ten elde edilmiştir.

Çalışmada, NACE Rev. 2 sınıflamasına göre imalat sanayiinin 23 alt sektörü ve 3'lü düzeyde de verisi bulunan 91 faaliyet, inceleme dönemi olarak da 2011-2016 dönemi seçilmiş ve yıllık veriler kullanılmıştır. Sektörler/faaliyetler 7 kriter bazında en yüksek düzey değeri [RCA ve KKO için] ve en yüksek yüzde değişim [üretim endeksi, istihdam endeksi, verimlilik endeksi, ihracat ve ÜFE için] ilk sırada olacak şekilde sıralanmıştır. Bu analiz her kriter için her yıl için ayrı ayrı yapılarak, kriterlerin her birine göre sektörlerin sıra değerleri elde edilmiştir. Bu sıra değerleri sektörlerin o kriterden aldığı "skor" olarak kabul edilmiştir. Son yıllara daha fazla ağırlık vermek için, inceleme dönemi 6 yıl olduğu için 2016 yılı skoru*6, 2015 yılı skoru*5, ...2011 yılı skoru*1 olacak şekilde skorlar ağırlıklandırılmıştır. 2011-2016 yılları için 6 yıl boyunca aldıkları bu ağırlıklandırılmış skorlar yatay olarak toplanarak kriter skoru, 7 kriter skorunun toplanmasıyla da toplam skor elde edilmiştir. Sayısal değeri büyük olan skor, sektörün kriterlerin çoğunda

alt sıralarda kaldığını göstereceği için o sektörün zayıf performans gösterdiğinin, küçük olan skor ise o sektörün genellikle üst sıralarda yer aldığının göstergesi olacaktır. Kriter skoru değerinin hesaplanmasında 6 yıl olduğundan 2'nci düzeyde en iyi skor $1*6+1*5+...+1*1=21$, en kötü skor ise $23*6+23*5+...+23*1=483$ olacaktır. Toplam skor değerinde ise 7 kriter olduğu için en iyi toplam skor, $7*21=147$, en kötü toplam skor $7*483=3.381$ olacaktır. 3'üncü düzey faaliyetlerinin kriter skorunda en iyi skor 21, en kötü skor $91*6+91*5+...+91*1=1.911$, toplam skorda ise en iyi skor $7*21=147$, en kötü skor $7*1.911=13.777$ olacaktır.

İkili Düzeyde Performans Analizi

İkili düzeyde her bir kriterin yıllar itibariyle performans sıralamasına örnek olarak sektörel KKO'lar için yapılan çalışma izleyen tablolarda verilmiştir.

Tablo 166: İmalat Sanayi Sektörel KKO'ları, 2011-2016 [%]

Sektörler	2011	2012	2013	2014	2015	2016
10-Gıda ürünlerinin imalatı	71,3	72,2	73,5	72,6	72,4	72,8
11-İçeceklerin imalatı	66,0	68,0	66,9	64,9	65,1	63,1
12-Tütün ürünleri imalatı	67,6	66,1	69,0	73,3	75,7	78,3
13-Tekstil ürünlerinin imalatı	77,0	78,8	79,7	79,9	77,4	77,7
14-Giyim eşyalarının imalatı	77,9	79,6	79,0	79,4	78,7	78,5
15-Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	70,4	70,3	65,9	62,4	57,6	57,4
16-Ağaç, ağaç ürünleri	83,9	81,7	80,5	82,2	84,1	83,9
17-Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	79,9	81,2	82,4	83,6	84,4	85,3
18-Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	76,9	75,6	77,3	75,2	72,5	71,3
19-Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol	79,0	82,3	77,6	71,5	86,6	87,3
20-Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	82,7	80,5	79,0	77,3	78,7	76,0
21-Temel eczacılık	73,9	68,2	67,2	69,4	72,9	72,9
22-Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	78,6	74,4	73,7	74,4	73,8	73,0
23-Diğer metalik olmayan mineral ürünler	79,3	77,2	77,4	78,2	77,0	78,0
24-Ana metal sanayii	78,6	79,2	79,0	76,0	75,7	76,6
25-Fabrikasyon metal ürünleri imalatı	73,7	74,0	74,3	73,6	73,0	72,9
26-Bilgisayarlar, elektronik ve optik ürünler	79,8	78,3	82,5	87,9	81,3	80,0
27-Elektrikli teçhizat imalatı	78,9	77,7	76,9	73,3	76,6	77,7
28-Makine ve ekipman imalatı	75,0	75,2	76,6	78,9	78,8	76,3
29-Motorlu kara taşıtı	79,5	72,9	77,3	71,2	79,8	83,9
30-Diğer ulaşım araçlarının imalatı	72,4	74,8	70,5	70,9	72,6	74,9
31-Mobilya imalatı	72,2	70,4	71,9	72,1	72,2	71,4
32-Diğer imalatlar	77,1	69,9	67,7	64,0	61,8	63,1

Her yıl için KKO'ların sıralaması ise aşağıdaki tablodaki gibidir. 19-Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri sektörü 2016 yılında en yüksek KKO değeri ile 1'inci sıradayken, 15-Deri ve ilgili ürünlerin imalatı sektörü en düşük KKO değeri ile 23'üncü sırada yer almıştır.

Tablo 167: İmalat Sanayi Sektörel KKO'larının Sıra Değerleri, 2011-2016

NACE Kod	2011	2012	2013	2014	2015	2016
10-Gıda ürünlerinin imalatı	20	17	16	15	19	18
11-İçeceklerin imalatı	23	22	22	21	21	21
12-Tütün ürünleri imalatı	22	23	19	14	12	7
13-Tekstil ürünlerinin imalatı	13	7	4	4	9	10
14-Giyim eşyalarının imalatı	11	5	5	5	7	6
15-Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	21	19	23	23	23	23
16-Ağaç, ağaç ürünleri	1	2	3	3	3	4
17-Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	3	3	2	2	2	2
18-Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	14	11	10	10	18	20
19-Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol	7	1	8	17	1	1
20-Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	2	4	7	8	8	13
21-Temel eczacılık	16	21	21	20	16	16
22-Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	9	14	15	11	14	15
23-Diğer metalik olmayan mineral ürünler	6	10	9	7	10	8
24-Ana metal sanayii	10	6	6	9	13	11
25-Fabrikasyon metal ürünleri imalatı	17	15	14	12	15	17
26-Bilgisayarlar, elektronik ve optik ürünler	4	8	1	1	4	5
27-Elektrikli teçhizat imalatı	8	9	12	13	11	9
28-Makine ve ekipman imalatı	15	12	13	6	6	12
29-Motorlu kara taşıtı	5	16	11	18	5	3
30-Diğer ulaşım araçlarının imalatı	18	13	18	19	17	14
31-Mobilya imalatı	19	18	17	16	20	19
32-Diğer imalatlar	12	20	20	22	22	22

Yukarıda her sektör için yıllara göre verilen sıra değerlerinin son yıllardaki değerlerine daha fazla ağırlık verildiğinde sektörlerin *yıl skorları* ve yıl skorlarının yatay olarak toplanması ile elde edilen *kriter skorları* aşağıdaki gibidir.

Tablo 168: İmalat Sanayi Sektörel KKO’larının Ağırlıklandırılmış Sıra Değerleri ve Kriter Skorları

NACE Kod	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Kriter Skoru
10-Gıda ürünlerinin imalatı	20	34	48	60	95	108	365
11-İçeceklerin imalatı	23	44	66	84	105	126	448
12-Tütün ürünleri imalatı	22	46	57	56	60	42	283
13-Tekstil ürünlerinin imalatı	13	14	12	16	45	60	160
14-Giyim eşyalarının imalatı	11	10	15	20	35	36	127
15-Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	21	38	69	92	115	138	473
16-Ağaç, ağaç ürünleri	1	4	9	12	15	24	65
17-Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	3	6	6	8	10	12	45
18-Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	14	22	30	40	90	120	316
19-Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol	7	2	24	68	5	6	112
20-Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	2	8	21	32	40	78	181
21-Temel eczacılık	16	42	63	80	80	96	377
22-Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	9	28	45	44	70	90	286
23-Diğer metalik olmayan mineral ürünler	6	20	27	28	50	48	179
24-Ana metal sanayii	10	12	18	36	65	66	207
25-Fabrikasyon metal ürünleri imalatı	17	30	42	48	75	102	314
26-Bilgisayarlar, elektronik ve optik ürünler	4	16	3	4	20	30	77
27-Elektrikli teçhizat imalatı	8	18	36	52	55	54	223
28-Makine ve ekipman imalatı	15	24	39	24	30	72	204
29-Motorlu kara taşıtı	5	32	33	72	25	18	185
30-Diğer ulaşım araçlarının imalatı	18	26	54	76	85	84	343
31-Mobilya imalatı	19	36	51	64	100	114	384
32-Diğer imalatlar	12	40	60	88	110	132	442

Kaynak: TÜİK ve TCMB verilerinden hareketle tarafımızca hesaplanmıştır.

Her bir kriter için aynı yöntem izlenerek yapılan çalışma sonucunda; aşağıdaki tabloda 2011-2016 döneminde imalat sanayi sektörlerinin ikili düzeyde, 7 performans kriteri bazında aldıkları skorlara göre 23 sektör içindeki sıra değerleri ve tüm kriterlerde aldıkları skorların toplamıyla elde edilen genel sıraları gösterilmektedir. Tablonun okunmasına dair “gıda” sektörü ele alındığında; sektörün 23 imalat sanayi sektörü içinde üretim endeksinde 12’inci, istihdam endeksinde 16’ıncı, verimlilik endeksinde 6’ıncı, ihracatta 10’uncu, RCA endeksinde 6’ıncı, KKO’da 18’inci, ÜFE’de 9’uncu, sırada olduğu görülmektedir. Gıda sektörü bu sıra değerleriyle genel sıralamada ise 11’inci sırada

yer almaktadır. Sektör sıra numaralarına göre alfabetik olarak sıralama yapılan tabloya göre 23 sektörlü imalat sanayi analizinde toplam skor açısından en başarılı sektör [1.251 skor değeriyle] 12 kodlu “tütün” sektörüdür. Onu [1.383 skor değeriyle] 17 kodlu “kağıt ve kağıt ürünleri” sektörü ve [1.421 skora sahip olan] 29 kodlu “motorlu kara taşıtları imalatı”, sektörü izlemektedir. En kötü performans sergileyen sektörler ise [2.445 skor değeriyle] 15 kodlu “deri ve deri ürünleri”, [2.204 skor değeriyle] 18 kodlu “kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması” ve [2.056 skor değeriyle] 32 kodlu “diğer imalatlar” sektörleridir.

Tablo 169: 2011-2016 Dönemi Kriterler Bazında Sektörlerin Sıra Değerleri

Sektör	Üretim Endeksi	İstihdam Endeksi	Verimlilik Endeksi	İhracat	RCA	KKO	ÜFE	Genel Sıra	Toplam Skoru
10-Gıda	12	16	6	10	6	18	9	11	1716
11-İçecek	18	4	22	8	11	22	17	19	1993
12-Tütün	5	1	13	1	2	13	12	1	1251
13-Tekstil	20	13	20	14	4	6	4	6	1588
14-Giyim Eşyaları	10	22	2	9	1	5	20	4	1509
15-Deri ve Ürünleri	23	18	23	12	13	23	11	23	2445
16-Ağaç, Ağaç ve Mantar Ür.	19	15	11	17	15	2	19	16	1824
17-Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri	3	5	4	5	16	1	21	2	1383
18-Kayıtlı Medya Basım-Çoğ.	15	21	10	15	18	16	22	22	2204
19-Kok Kömürü, Petrol Ür.	8	12	7	23	20	4	14	18	1891
20-Kimyasal Ürünlerin İmalatı	6	10	9	19	21	8	8	13	1773
21-Eczacılık Ürünleri ve Malz.	1	19	1	11	23	19	23	20	2040
22-Kauçuk ve Plastik Ürünleri	17	7	18	16	8	14	6	10	1696
23-Mineral Ürünlerin İmalatı	22	17	15	22	5	7	18	17	1879
24-Ana Metal Sanayii	16	14	14	7	14	11	15	15	1816
25-Fabrikasyon Metal Ürünleri	14	6	16	18	7	15	5	9	1683
26-Bilgisayar, Elektronik, Optik	2	8	3	21	22	3	10	5	1581
27-Elektrikli Teçhizat İmalatı	13	9	19	20	9	12	2	8	1673
28-Makine Ve Teçhizat İmalatı	11	2	21	13	19	10	7	12	1737
29-Motorlu Kara Taşıtı	4	3	12	4	12	9	13	3	1421
30-Diğer Ulaşım Araçları	7	11	5	6	17	17	16	14	1811
31-Mobilya İmalatı	9	20	8	3	3	20	1	7	1602
32-Diğer İmalatlar	21	23	17	2	10	21	3	21	2056

Kaynak: TÜİK ve TCMB verilerinden hareketle hesaplanmamız.

Sektörler her bir performans kriterine göre en iyi performanstan en düşük performansa göre sıralandığında; üretim endeksinde 21 kodlu eczacılık ürünleri sektörünün, istihdam endeksinde 12 kodlu tütün ürünleri sektörünün, verimlilik endeksinde 21 kodlu eczacılık ürünleri sektörünün, ihracatta 12 kodlu tütün ürünleri sektörünün, RCA endeksinde 14 kodlu giyim eşyası sektörünün, KKO’da 17 kodlu kâğıt ve kâğıt ürünleri sektörünün, ÜFE endeksinde ise 31 kodlu mobilya sektörünün, en iyi sıra değeri alarak, en iyi performans gösteren sektör olduğu belirlenmiştir.

Üçlü Düzeyde Performans Analizi

İmalat sanayi sektörleri [NACE 2, 2’inci düzey] için yapılan performans değerlendirmesi analizi bu bölümde aynı

yöntem kullanılarak imalat sanayi faaliyetleri [NACE 2, 3’üncü düzey] için yapılmıştır. 3’lü düzeyde, 2’li düzeyde olduğu gibi, aynı kriterler [üretim endeksi, istihdam endeksi, verimlilik endeksi, ihracat, RCA, KKO ve ÜFE] ve aynı dönem [2011-2016] verileri baz alınmıştır.

İmalat sanayi faaliyetlerinin toplam skorlarına göre sıralandığı aşağıdaki tabloya göre 265-Ölçme, Test ve Seyrüsefer Amaçlı Alet Ve Cihazlar ile Saat, 120-Tütün ürünleri imalatı, 275-Ev aletleri imalatı en iyi performans gösteren faaliyetler olarak ilk üç sırayı alırken, 151-Derinin Tabaklanması Ve İşlenmesi, 161-Ağaçların Biçilmesi ve Planlanması, ve 309-Başka Yerde Sınıflandırılmamış Ulaşım Araçlarının İmalatı faaliyetleri en kötü performans gösteren faaliyetler olarak son üç sırada yer almışlardır.

Tablo 170: Üçlü Düzeyde Faaliyetlerin Kriter Skoru Sıraları ve Toplam Skorları

Faaliyet NACE 2 Kodu ve Sektör Adı	Üretim	İstihdam	Verimlilik	İhracat	RCA	KKO	ÜFE	Genel Sıra	Skor
101-Etin İşlenmesi ve Saklanması ile Et Ürünlerinin İmalatı	60	69	34	70	28	5	10	17	5.733
102-Balık, Kabuklu Deniz Hayvanları ve Yumuşakçaların İşl...	13	2	62	4	32	68	31	4	5.164
103-Sebze ve Meyvelerin İşlenmesi ve Saklanması	76	31	83	50	3	85	69	62	7.265
104-Bitkisel ve Hayvansal Sıvı ve Katı Yağların İmalatı	73	56	65	48	58	81	11	77	7.809
105-Süt Ürünleri İmalatı	14	22	29	11	23	59	65	13	5.554
106-Öğütülmüş Tahıl Ürünleri, Nişasta ve Nişastalı Ürünler	32	44	32	9	21	75	35	33	6.160
107-Fırın ve Unlu Mamuller İmalatı	29	72	4	8	2	60	85	22	5.868
108-Diğer Gıda Maddelerinin İmalatı	36	81	12	66	27	70	42	54	7.005
109-Hazır Hayvan Yemleri İmalatı	11	18	19	25	48	26	41	8	5.243
110-İçeceklerin İmalatı	62	24	77	27	42	87	66	75	7.646
120-Tütün Ürünleri İmalatı	17	9	50	3	15	45	51	2	4.912
131-Tekstil Elyafının Hazırlanması ve Bükülmesi	79	64	68	46	38	15	12	36	6.331
132-Dokuma	77	51	70	68	26	14	14	31	6.118
133-Tekstil Ürünlerinin Bitirilmesi	63	66	42	89	89	49	49	88	9.053
139-Diğer Tekstil Ürünlerinin İmalatı	42	42	47	36	12	38	52	19	5.781
141-Kürk Hariç, Giyim Eşyası İmalatı	40	87	5	37	9	32	74	27	5.935
142-Kürkten Eşya İmalatı	90	89	41	79	5	29	80	68	7.452
143-Örme [Trikotaj] ve Tığ İşi [Kroşe] Ürünlerin İmalatı	51	49	37	28	6	4	86	11	5.438
151-Derinin Tabaklanması ve İşlenmesi	91	90	88	72	49	88	56	91	9.889
152-Ayakkabı, Bot, Terlik Vb. İmalatı	83	52	84	7	44	71	25	71	7.495
161-Ağaçların Biçilmesi ve Planıyanması	65	53	45	86	84	73	78	90	9.140
162-Ağaç, Mantar, Kamış ve Örgü Malzeme Ürünü İmalatı	53	68	16	49	40	23	67	40	6.416
171-Kağıt Hamuru, Kağıt ve Mukavva İmalatı	21	59	11	1	75	9	63	18	5.739
172-Kağıt ve Mukavva Ürünleri İmalatı	15	29	13	54	17	12	87	6	5.236
181-Basım ve Basım ile İlgili Hizmet Faaliyetleri	56	85	21	52	61	76	83	82	8.375
191-Kok Fırını Ürünlerinin İmalatı	86	57	86	55	68	27	79	81	8.247
192-Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	30	45	26	87	64	28	46	56	7.133
201-Temel Kimyasal Maddelerin, Kimyasal Gübre ve Azot...	38	30	55	69	77	11	34	46	6.595
202-Haşere İlaçları ve Diğer Zirai-Kimyasal Ürünlerin İmalatı	4	32	17	24	66	35	88	41	6.455
203-Boya, Vernik ve Benzeri Kaplayıcı Maddeler ile Matbaa Mür.	19	23	24	71	54	77	75	60	7.183
204-Sabun ve Deterjan, Temizlik ve Parlatıcı Maddeleri;Parfüm vb.	18	47	14	62	35	72	82	51	6.939
205-Diğer Kimyasal Ürünlerin İmalatı	41	27	54	10	67	41	23	38	6.372
206-Suni Veya Sentetik Elyaf İmalatı	46	77	8	76	70	37	57	65	7.328
211-Temel Eczacılık Ürünleri İmalatı	64	84	40	38	80	46	89	84	8.562
212-Eczacılığa İlişkin İlaçların İmalatı	3	82	2	39	74	47	90	55	7.131

Faaliyet NACE 2 Kodu ve Sektör Adı	Üretim	İstihdam	Verimlilik	İhracat	RCA	KKO	ÜFE	Genel Sıra	Skor
221-Kauçuk Ürünlerin İmalatı	57	17	87	58	34	44	71	49	6.859
222-Plastik Ürünlerin İmalatı	49	40	46	41	30	57	17	37	6.344
231-Cam ve Cam Ürünleri İmalatı	54	43	60	61	31	6	38	25	5.897
232-Ateşe Dayanıklı (Refrakter) Ürünlerin İmalatı	81	10	90	75	46	79	1	64	7.308
233-Kilden İnşaat Malzemeleri İmalatı	72	50	73	63	7	7	62	21	5.847
234-Diğer Porselen ve Seramik Ürünlerin İmalatı	33	60	31	20	36	2	26	5	5.216
235-Çimento, Kireç ve Alçı İmalatı	61	39	71	88	1	10	77	35	6.328
236-Beton, Çimento ve Alçıdan Yapılmış Eşyaların İmalatı	55	46	57	15	20	78	61	50	6.859
237-Taş ve Mermerin Kesilmesi, Şekil Verilmesi ve Bitirilmesi	84	86	56	57	10	61	55	67	7.364
239-Aşındırıcı Ürünlerin ve B.Y.S. Metalik Olmayan Mineral Ür.	26	71	22	64	59	83	27	74	7.641
241-Ana Demir ve Çelik Ürünleri ile Ferro Alaşımların İmalatı	67	83	28	84	43	30	59	70	7.468
242-Çelikten Tüpler, Borular, İçi Boş Profiller ...	45	15	66	85	24	82	30	57	7.156
243-Çeliğin İlk İşlenmesinde Elde Edilen Diğer Ürünlerin İmalatı	7	35	7	65	51	63	72	42	6.493
244-Değerli Ana Metaller ve Diğer Demir Dışı Metallerin İmalatı	37	36	48	17	50	31	37	30	6.115
245-Metal Döküm Sanayii	47	55	35	81	41	80	73	79	7.918
251-Metal Yapı Malzemeleri İmalatı	58	48	58	80	11	62	9	44	6.546
252-Metal Tank, Rezervuar ve Muhafaza Kapları İmalatı	52	37	63	59	14	84	76	59	7.179
253-Buhar Jeneratörü İmalatı	88	80	89	60	76	67	28	87	9.040
254-Silah ve Mühimmat (Cephane) İmalatı	78	75	64	16	18	86	29	63	7.274
255-Metallerin Dövülmesi, Preslenmesi, Baskılanması ...	16	34	10	90	90	58	84	83	8.431
256-Metallerin İşlenmesi ve Kaplanması; Makinede İşleme	50	6	85	91	91	69	32	86	8.893
257-Çatal-Bıçak Takımı ve Diğer Kesici Aletler ile El Aletleri...	68	54	72	29	52	39	13	48	6.793
259-Diğer Fabrikasyon Metal Ürünlerin İmalatı	24	28	43	40	29	40	21	14	5.557
261-Elektronik Bileşenlerin ve Devre Kartlarının İmalatı	70	67	52	67	88	13	8	58	7.164
262-Bilgisayar ve Bilgisayar Çevre Birimleri İmalatı	59	79	38	51	86	16	2	52	6.953
263-İletişim Ekipmanlarının İmalatı	74	26	80	13	87	17	3	43	6.530
264-Tüketici Elektroniği Ürünlerinin İmalatı	35	20	74	77	33	18	81	34	6.260
265-Ölçme, Test ve Seyrüsefer Amaçlı Alet ve Cihazlar ile Saat	1	11	3	26	79	1	44	1	4.628
266-Işınlama, Elektro Medikal ve Elektro Terapi ile İlgili Cihazlar	6	62	9	42	85	19	43	39	6.376
267-Optik Aletlerin ve Fotografik Ekipmanların İmalatı	8	19	33	33	82	20	48	28	6.018
268-Manyetik ve Optik Kaset, Bant, Cd, Vb. Ortamların İmalatı	9	88	1	78	81	21	91	69	7.465

Faaliyet NACE 2 Kodu ve Sektör Adı	Üretim	İstihdam	Verimlilik	İhracat	RCA	KKO	ÜFE	Genel Sıra	Skor
271-Elektrik Motoru, Jeneratör, Transformatör ile Elektrik Dğt...	82	41	82	43	53	22	4	45	6.593
272-Akümülatör ve Pil İmalatı	25	16	53	53	47	36	24	23	5.868
273-Kablolamada Kullanılan Teller ve Kablolar ile Gereçleri	10	8	23	82	25	48	39	20	5.804
274-Elektrikli Aydınlatma Ekipmanlarının İmalatı	43	61	30	23	55	53	53	53	6.997
275-Ev Aletleri İmalatı	20	33	25	35	13	25	47	3	5.084
279-Diğer Elektrikli Ekipmanların İmalatı	80	65	76	73	78	33	18	78	7.858
281-Genel Amaçlı Makinelerin İmalatı	22	13	49	34	57	3	36	10	5.332
282-Genel Amaçlı Diğer Makinelerin İmalatı	69	21	81	44	63	66	45	73	7.581
283-Tarım ve Ormancılık Makinelerinin İmalatı	28	7	61	30	39	34	70	26	5.916
284-Metal İşleme Makineleri ve Takım Tezgahları İmalatı	34	12	51	45	62	43	6	29	6.092
289-Diğer Özel Amaçlı Makinelerin İmalatı	66	38	67	74	65	74	20	80	7.977
291-Motorlu Kara Taşıtlarının İmalatı	27	25	39	12	37	42	33	16	5.655
292-Motorlu Kara Taşıtları Karoseri [Kaporta] İmalatı; Treyler	31	4	69	22	22	52	15	12	5.475
293-Motorlu Kara Taşıtları İçin Parça ve Aksesuar İmalatı	12	14	20	21	45	24	68	9	5.255
301-Gemi ve Tekne Yapımı	85	63	78	47	19	50	50	61	7.234
302-Demir Yolu Lokomotifleri ve Vagonlarının İmalatı	75	74	59	83	73	51	54	85	8.581
303-Hava Taşıtları ve Uzak Araçları ile Bunlarla İlgili Makineler	5	3	18	5	69	54	58	24	5.892
304-Askeri Savaş Araçlarının İmalatı	23	1	75	31	4	55	60	7	5.238
309-Başka Yerde Sınıflandırılmamış Ulaşım Araçlarının İmalatı	89	76	91	56	71	56	64	89	9.138
310-Mobilya İmalatı	48	73	27	14	16	64	19	32	6.146
321-Mücevherat, Bijuteri Eşyaları ve İlgili Ürünlerin İmalatı	87	91	79	6	8	91	5	76	7.724
323-Spor Malzemeleri İmalatı	44	58	6	32	60	89	16	66	7.349
324-Oyun ve Oyuncak İmalatı	2	5	36	19	83	90	22	47	6.725
325-Tıbbi ve Dişçilik ile İlgili Araç ve Gereçlerin İmalatı	39	70	15	2	72	8	7	15	5.627
329-Başka Yerde Sınıflandırılmamış İmalatlar	71	78	44	18	56	65	40	72	7.579

Kaynak: TÜİK ve TCMB verilerinden hareketle tarafımızca hesaplanmıştır.

Alfabetik sıralama yapılan tablodan herhangi bir faaliyetin 7 kriterin her birinden kaçınıcı olduğu da görülebilmektedir. Örneğin 101 kodlu “Etin İşlenmesi ve Saklanması İle Et Ürünlerinin İmalatı” faaliyeti 91 faaliyetli imalat sanayi analizinde 17’inci sırada yer alırken, üretim endeksinde 60’inci, istihdam endeksinde 69’uncu, verimlilik endeksinde 34’üncü, ihracatta 70’inci, RCA endeksinde 28’inci, KKO sıralamasında 5’inci, ÜFE endeksinde ise 10’uncu sırada yer almaktadır. Dönem genelinde en düşük performansla sahip faaliyet ise 329-başka yerde sınıflandırılmamış imalatlar faaliyetidir.

İmalat sanayi faaliyetleri genel performans değerlendirilmesi sonucunda toplam skoruna göre 3 gruba ayrılmıştır. İlk 31 faaliyet A Grubu yani yüksek performans, ikinci 30 faaliyet B Grubu orta performans ve son 30 faaliyet de en düşük performans grubunu simgeleyen C Grubu altında yer almıştır.

Aşağıdaki tabloda NACE Revize 2’ye göre 3’üncü düzeyde, 2011-2016 döneminde imalat sanayi faaliyetlerinin yer aldıkları performans grupları ve toplam skor değerlerine göre sıralaması verilmektedir.

Tablo 171: Performans Gruplarına Göre İmalat Sanayi Faaliyetleri

Grubu	Sıra	Faaliyetler	Toplam Skor
A GRUBU	1	265-Ölçme, Test Ve Seyrüsefer Amaçlı Alet Ve Cihazlar İle Saat İmalatı	4.628
	2	120-Tütün Ürünleri İmalatı	4.912
	3	275-Ev Aletleri İmalatı	5.084
	4	102-Balık, Kabuklu Deniz Hayvanları Ve Yumuşakçaların İşlenmesi Ve Saklanması	5.164
	5	234-Diğer Porselen Ve Seramik Ürünlerin İmalatı	5.216
	6	172-Kağıt Ve Mukavva Ürünleri İmalatı	5.236
	7	304-Askeri Savaş Araçlarının İmalatı	5.238
	8	109-Hazır Hayvan Yemleri İmalatı	5.243
	9	293-Motorlu Kara Taşıtları İçin Parça Ve Aksesuar İmalatı	5.255
	10	281-Genel Amaçlı Makinelerin İmalatı	5.332
	11	143-Örme [Trikotaj] Ve Tığ İşi [Kroşe] Ürünlerin İmalatı	5.438
	12	292-Motorlu Kara Taşıtları Karoseri [Kaporta] İmalatı; Treyler [Römork]	5.475
	13	105-Süt Ürünleri İmalatı	5.554
	14	259-Diğer Fabrikasyon Metal Ürünlerin İmalatı	5.557
	15	325-Tıbbi Ve Dişçilik İle İlgili Araç Ve Gereçlerin İmalatı	5.627
	16	291-Motorlu Kara Taşıtlarının İmalatı	5.655
	17	101-Etin İşlenmesi Ve Saklanması İle Et Ürünlerinin İmalatı	5.733
	18	171-Kağıt Hamuru, Kağıt Ve Mukavva İmalatı	5.739
	19	139-Diğer Tekstil Ürünlerinin İmalatı	5.781
	20	273-Kablolamada Kullanılan Teller Ve Kablolar İle Gereçlerin İmalatı	5.804
	21	233-Kilden İnşaat Malzemeleri İmalatı	5.847
	22	107-Fırın Ve Unlu Mamuller İmalatı	5.868
	23	272-Akümülatör Ve Pil İmalatı	5.868
	24	303-Hava Taşıtları Ve Uzak Araçları İle Bunlarla İlgili Makinelerin İmalatı	5.892
	25	231-Cam Ve Cam Ürünleri İmalatı	5.897
	26	283-Tarım Ve Ormancılık Makinelerinin İmalatı	5.916
	27	141-Kürk Hariç, Giyim Eşyası İmalatı	5.935
	28	267-Optik Aletlerin Ve Fotografik Ekipmanların İmalatı	6.018
	29	284-Metal İşleme Makineleri Ve Takım Tezgahları İmalatı	6.092
	30	244-Değerli Ana Metaller Ve Diğer Demir Dışı Metallerin İmalatı	6.115
	31	132-Dokuma	6.118

Grubu	Sıra	Faaliyetler	Toplam Skor
B GRUBU	32	310-Mobilya İmalatı	6.146
	33	106-Öğütülmüş Tahıl Ürünleri, Nişasta Ve Nişastalı Ürünlerin İmalatı	6.160
	34	264-Tüketici Elektroniği Ürünlerinin İmalatı	6.260
	35	235-Çimento, Kireç Ve Alçı İmalatı	6.328
	36	131-Tekstil Elyafının Hazırlanması Ve Bükülmesi	6.331
	37	222-Plastik Ürünlerin İmalatı	6.344
	38	205-Diğer Kimyasal Ürünlerin İmalatı	6.372
	39	266-Işınlama, Elektro Medikal Ve Elektro Terapi İle İlgili Cihazların İmalatı	6.376
	40	162-Ağaç, Mantar, Kamış Ve Örgü Malzeme Ürünü İmalatı	6.416
	41	202-Haşere İlaçları Ve Diğer Zirai-Kimyasal Ürünlerin İmalatı	6.455
	42	243-Çeliğin İlk İşlenmesinde Elde Edilen Diğer Ürünlerin İmalatı	6.493
	43	263-İletişim Ekipmanlarının İmalatı	6.530
	44	251-Metal Yapı Malzemeleri İmalatı	6.546
	45	271-Elektrik Motoru, Jeneratör, Transformatör İle Elektrik Dağıtım Ve Kontrol Cihazlarılatı	6.593
	46	201-Temel Kimyasal Maddelerin, Kimyasal Gübre Ve Azot Bileşikleri, Birincil Formda Plastik Ve Sentetik Kauçuk İmalatı	6.595
	47	324-Oyun Ve Oyuncak İmalatı	6.725
	48	257-Çatal-Bıçak Takımı Ve Diğer Kesici Aletler İle El Aletleri Ve Genel Hırdavat	6.793
	49	221-Kauçuk Ürünlerin İmalatı	6.859
	50	236-Beton, Çimento Ve Alçıdan Yapılmış Eşyaların İmalatı	6.859
	51	204-Sabun Ve Deterjan, Temizlik Ve Parlatıcı Maddeleri; Parfüm; Kozmetik Ve Tuvalet Malzemeleri İmalatı	6.939
	52	262-Bilgisayar Ve Bilgisayar Çevre Birimleri İmalatı	6.953
	53	274-Elektrikli Aydınlatma Ekipmanlarının İmalatı	6.997
	54	108-Diğer Gıda Maddelerinin İmalatı	7.005
	55	212-Eczacılığa İlişkin İlaçların İmalatı	7.131
	56	192-Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı	7.133
	57	242-Çelikten Tüpler, Borular, İçi Boş Profiller Ve Benzeri Bağlantı Parçaları	7.156
	58	261-Elektronik Bileşenlerin Ve Devre Kartlarının İmalatı	7.164
	59	252-Metal Tank, Rezervuar Ve Muhafaza Kapları İmalatı	7.179
	60	203-Boya, Vernik Ve Benzeri Kaplayıcı Maddeler İle Matbaa Mürekkebi Ve Macun	7.183
	61	301-Gemi Ve Tekne Yapımı	7.234

Grubu	Sıra	Faaliyetler	Toplam Skor
C GRUBU	62	103-Sebze Ve Meyvelerin İşlenmesi Ve Saklanması	7.265
	63	254-Silah Ve Mühimmat [Cephane] İmalatı	7.274
	64	232-Ateşe Dayanıklı [Refrakter] Ürünlerin İmalatı	7.308
	65	206-Suni Veya Sentetik Elyaf İmalatı	7.328
	66	323-Spor Malzemeleri İmalatı	7.349
	67	237-Taş Ve Mermerin Kesilmesi, Şekil Verilmesi Ve Bitirilmesi	7.364
	68	142-Kürkten Eşya İmalatı	7.452
	69	268-Manyetik Ve Optik Kaset, Bant, Cd, Vb. Ortamların İmalatı	7.465
	70	241-Ana Demir Ve Çelik Ürünleri İle Ferro Alaşımların İmalatı	7.468
	71	152-Ayakkabı, Bot, Terlik Vb. İmalatı	7.495
	72	329-Başka Yerde Sınıflandırılmamış İmalatlar	7.579
	73	282-Genel Amaçlı Diğer Makinelerin İmalatı	7.581
	74	239-Aşındırıcı Ürünlerin Ve b.y.s. Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	7.641
	75	110-İçeceklerin İmalatı	7.646
	76	321-Mücevherat, Bijuteri Eşyaları Ve İlgili Ürünlerin İmalatı	7.724
	77	104-Bitkisel Ve Hayvansal Sıvı Ve Katı Yağların İmalatı	7.809
	78	279-Diğer Elektrikli Ekipmanların İmalatı	7.858
	79	245-Metal Döküm Sanayii	7.918
	80	289-Diğer Özel Amaçlı Makinelerin İmalatı	7.977
	81	191-Kok Fırını Ürünlerinin İmalatı	8.247
	82	181-Basım Ve Basım İle İlgili Hizmet Faaliyetleri	8.375
	83	255-Metallerin Dövülmesi, Preslenmesi, Baskılanması, Yuvarlanması; Toz Metalürjisi	8.431
	84	211-Temel Eczacılık Ürünleri İmalatı	8.562
	85	302-Demir Yolu Lokomotifleri Ve Vagonlarının İmalatı	8.581
	86	256-Metallerin İşlenmesi Ve Kaplanması; Makinede İşleme	8.893
	87	253-Buhar Jeneratörü İmalatı, Merkezi Isıtma Sıcak Su Kazanları [Boylarları] Hariç	9.040
	88	133-Tekstil Ürünlerinin Bitirilmesi	9.053
	89	309-Başka Yerde Sınıflandırılmamış Ulaşım Araçlarının İmalatı	9.138
	90	161-Ağaçların Biçilmesi Ve Planyalanması	9.140
	91	151-Derinin Tabaklanması Ve İşlenmesi; Bavul, El Çantası, Saraçlık Ve Koşum Takımı İmalatı; Kürkün İşlenmesi Ve Boyanması	9.889

8.2.2. İldeki Sektörel Yatırım Eğilimleri

Osmaniye'nin iktisadi yapısı ile Türkiye'nin iktisadi yapısı arasındaki benzeşme ve/veya farklılıkların tespit edilmesi ve ilde öne çıkan ve üretimde ağırlık kazanan sektörlerin belirlenmesi açısından yatırım teşviklerinin sektörler itibarıyla analiz edilmesi önem arz etmektedir. Bu sayede ilde üretim gücünün nerelere kaydığını ve nerelerde yoğunlaştığını (eğilim olarak da) gözlemlemek mümkün

olacaktır. Bu amaçla hazırlanan aşağıdaki tabloda Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama Genel Müdürlüğü tarafından her il için alınan teşvik belgelerinden yola çıkılarak Osmaniye ile Türkiye geneli karşılaştırmalı olarak 2001–2017 [Kasım Sonu] dönemi için yatırım teşviklerine göre sabit sermaye yatırımlarının genel iktisadi faaliyetler bazında dağılımı verilmektedir.

Tablo 172: İktisadi Faaliyet Kolları Bazında Sabit Sermaye Yatırımları [% Pay]

Ana Faaliyet Kolu	Değer (Milyon TL)		Pay [%]		Osmaniye/ Türkiye
	Türkiye	Osmaniye	Türkiye	Osmaniye	
Enerji	258.434	1.941	30,52	41,38	0,75
Hizmetler	265.319	637	31,33	13,58	0,24
İmalat	285.685	2.085	33,73	44,46	0,73
Madencilik	28.663	17	3,38	0,36	0,06
Tarım	8.768	10	1,04	0,22	0,11
Toplam Sektörler	846.868	4.691	100	100	0,55

Kaynak: Yatırım teşvik verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

Osmaniye ile Türkiye genelinde yatırım teşviklerinin dağılımı açısından farklılıklar olduğu gözlenmektedir. Sabit yatırım tutarı açısından Türkiye'deki yatırım teşviklerinin %33,73'ünü imalat sanayi, %31,33'ünü hizmetler ve %30,52'sini enerji sektörünü kapsamaktadır. Oysa Osmaniye'de ise %44,46'sını imalat sanayi ve %41,38'ini enerji sektörü kapsamaktadır. Hizmetler sektörü ise Türkiye'ye kıyasla oldukça düşük bir oran olan %13,58'ini kapsamaktadır. Buna ek olarak tarım sektörünün sabit

yatırım teşvikleri içerisindeki payının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu da her ne kadar verimli topraklar üzerinde bulunsun da Osmaniye'de tarımsal endüstri yatırımlarına dair iştahın bulunmadığını göstermektedir. Bu sebeptendir ki Osmaniye'de tarımsal endüstrinin geliştiğini söylemek hiç de mümkün değildir. Aşağıdaki tabloda sabit sermaye yatırımları açısından imalat sanayi alt sektörlerinin dağılımı verilmektedir.

Tablo 173: İmalat Sanayi Alt Sektörlerinin Teşviklerden Aldığı Pay [%]

Sektör	Değer (Milyon TL)		Pay [%]	
	Sabit Yatırım	İstihdam	Sabit Yatırım	İstihdam
-Çimento	254	400	12,18	6,26
-Demir Çelik	417	619	20,00	9,69
-Deri ve Kösele	1	10	0,05	0,16
-Diğerleri	4	31	0,19	0,49
-Dokuma ve Giyim	630	2.545	30,22	39,85
-Gıda ve İçki	104	829	4,99	12,98
-İnşaat	1	15	0,05	0,23
-Kağıt	99	63	4,75	0,99
-Kimya	41	177	1,97	2,77
-Lastik-Plastik	17	183	0,82	2,87
-Madeni Eşya	431	887	20,67	13,89
-Makine İmalat	7	71	0,34	1,11
-Orman Ürünleri	10	148	0,48	2,32
-Pişmiş Kil ve Çimentodan Gereçler	51	178	2,45	2,79
-Taşıt Araçları	18	230	0,86	3,60
İmalat Sanayi	2.085	6.386	100,00	100,00

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

Yukarıdaki tablodan yola çıkılarak Türkiye ve Osmaniye imalat sanayi sabit sermaye yatırımlarının ne ölçüde farklılaştığı belirlenmiş, böylece ilin hangi sektörlerde Türkiye'ye göre daha fazla yatırım eğilimi olduğu ortaya çıkarılmıştır. Bunun hesaplanabilmesi için sektörlerin payları bulunarak birbirinden çıkarılmıştır. Bu hesaplama göre ilde; demir çelik, dokuma ve giyim, madeni eşya, kağıt ve çimento alınan yatırım teşviklerindeki sabit sermaye yatırımları açısından öne çıkmaktadır. Bu durum aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 174: Yatırım Teşvikleri Osmaniye-Türkiye Farklılaşması

Sektör	Osmaniye	Türkiye	Osmaniye-Türkiye
-Çimento	12,18	3,38	8,80
-Demir Çelik	20,00	1,92	18,08
-Deri ve Kösele	0,05	0,32	-0,27
-Diğerleri	0,19	0,82	-0,63
-Dokuma ve Giyim	30,22	16,14	14,08
-Gıda ve İçki	4,99	9,52	-4,53
-İnşaat	0,05	0,31	-0,27
-Kağıt	4,75	3,49	1,26
-Kimya	1,97	18,00	-16,03
-Lastik-Plastik	0,82	6,35	-5,54
-Madeni Eşya	20,67	3,62	17,05
-Makine İmalat	0,34	7,42	-7,08
-Orman Ürünleri	0,48	3,04	-2,56
-Pişmiş Kil ve Çimentodan Gereçler	2,45	3,17	-0,73
-Taşıt Araçları	0,86	13,90	-13,03

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

8.2.3. Girdi-Çıktı Analizi,^{25,26}

Bu bölümde sektörlerin üretim yapısı ve sektörlerin birbirlerini etkileme düzeyleri Girdi/Çıktı Analizi kullanılarak incelenmiştir. Girdi/Çıktı [I/O] Analizi sektörlerin üretim yapılarını, diğer sektörlerle olan etkileşimlerini gösteren ve ekonomideki sektörel bazda hızlandıran ve çarpan etkilerini hesaplamaya olanak veren bir tekniktir.

2012 yılı Girdi/Çıktı Tablosu, sektörler toplulaştırılarak aşağıda özetlenmiştir.

²⁵ Bu bölümde Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., Mersin İli Potansiyel Yatırım Konuları Araştırması, Raporundan yararlanılmıştır.
²⁶ Girdi/Çıktı Analizi ile ilgili açıklayıcı bilgiler EK 1'de verilmiştir.

Tablo 175: 2012 Yılı Girdi/Çıktı Tablosu Özeti [Cari Fiyatlarla Milyon TL]

Çıktı Girdi	Tarım	Madencilik	İmalat	Enerji	İnşaat	Hizmetler	Ara Kullanım	Nihai Kullanımlar	Toplam Kullanım
Tarım	29.438	133	65.116	0	114	5.522	100.324	92.454	192.778
Madencilik	452	1.946	55.259	28.157	4.902	4.019	94.735	14.131	108.866
İmalat	21.052	4.391	330.590	1.321	92.166	135.812	585.333	642.081	1.227.414
Enerji	903	980	17.294	60.460	428	18.306	98.370	23.921	122.291
İnşaat	364	93	1.857	410	47.242	16.777	66.744	231.713	298.456
Hizmetler*	9.691	4.960	151.360	5.281	35.686	338.365	545.342	909.939	1.455.281
Toplam Girdiler	61.900	12.503	621.477	95.628	180.539	518.801	1.490.848	1.914.239	3.405.087
Katma Değer	116.844	20.235	282.465	26.201	117.300	902.868	1.465.914		
Toplam Üretim	178.745	32.739	903.942	121.829	297.839	1.421.669	2.956.762		
İthalat**	14.034	76.127	323.472	462	617	33.613	448.325		
Toplam Arz	192.778	108.866	1.227.414	122.291	298.456	1.455.281	3.405.087		

[*] İnşaat dışında kalan hizmetlerdir.

[**] Nihai kullanım için yapılan ithalattır. Ara malı ithalatı kullanılan girdiler içindedir.

Kaynak: TÜİK 2012 I/O tablosundan özetlenmiştir.

2012 için yayınlanan Türkiye I/O tablosunda 64 sektör [verisi bulunan sektör sayısı 62'dir] bulunmaktadır. Bu noktada, I/O tablosundan hareketle hesaplanacak bağlantı katsayıları hakkında bilgi vermek gerekirse;

Doğrudan Geri Bağlantı: Herhangi bir sektörün üretiminde diğer sektörlerden kullandığı ara girdilerin toplamından hareketle hesaplanmaktadır. “Teknoloji Matrisi [Girdi Katsayıları Matrisi]”nden hareketle hesaplanan doğrudan geri bağlantı katsayısı ise, sektörün toplam üretim değeri “1” olarak kabul edildiğinde, kullanılan ara girdilerin toplam üretime oranlarının toplamından oluşmaktadır. Doğrudan geri bağlantı katsayısının yüksekliği, o sektörün üretim için diğer sektörlerin çıktılarını yüksek oranda kullanmak durumunda olduğunu [sektörün kendisini besleyen gerideki sektörlerle yüksek oranda bağımlı olduğunu] ifade etmektedir. Bir başka ifade ile yüksek geri bağlantı katsayısı, o sektörün üretimi ile gerisindeki diğer sektörlerin üretimi arasında kuvvetli bir bağlantı olduğunu göstermektedir.

Doğrudan İleri Bağlantı: Belli bir sektör üretiminin diğer sektörler tarafından girdi olarak kullanılan kısmının [toplam ara tüketim] o sektörün ürünlerine olan toplam talebe=tüketime [ara tüketim + nihai tüketim] oranını göstermektedir. Bu anlamda, sektörün toplam üretiminin ne kadarının diğer sektörler tarafından girdi olarak kullanıldığını [ya da sektör üretiminin ne kadarının nihai tüketime gittiğini] ifade etmektedir.

Toplam Geri Bağlantı: “Leontief Ters Matrisi”nden hesaplanmaktadır. Belli bir sektördeki bir birimlik nihai talep artışının yol açtığı toplam üretim artışı, o sektörün toplam geri bağlantı etkisini göstermektedir. Doğrudan geri bağlantıda yalnızca belli bir sektörün üretimindeki diğer sektör girdilerinin payları ifade edilirken; toplam geri bağlantıda belli bir sektöre nihai talep artışı [nihai tüketiciler tarafından yalnızca o sektör ürününe bir birimlik talep artışı] olması neticesinde, hem bu talep artışını, hem de bu talep artışını karşılamak için gerçekleşen üretim artışı nedeniyle diğer sektörlerden tedarik edilen girdi artışı neticesinde ilgili [bağımlı] tüm sektörlerde ortaya çıkan toplam üretim artışı ifade edilmektedir. Bu anlamda toplam geri bağlantı katsayısı, o sektör ürününe olan talep değişiminin tetiklediği ekonomideki toplam üretim artışını ifade etmektedir.

Toplam İleri Bağlantı: “Leontief Ters Matrisi”nden hesaplanmaktadır. Tüm sektörlerdeki birer birimlik nihai talep artışlarının belli bir sektörün üretiminde yol açtığı artış, o sektörün toplam ileri bağlantı etkisi olarak tanımlanmaktadır. Toplam ileri bağlantıda, ekonomideki tüm sektörlerin nihai ürünlerine birer birimlik bir talep artışı olduğundan hareketle üretici sektörlerin üretiminin ne kadar arttığı görülmektedir.

Yukarıda belirtilen tanımlamalar doğrultusunda, 64 sektörün I/O tablosundan hareketle hesaplanan bağlantı katsayıları ve karakteristik değerleri Tablo 176’da verilmektedir.

Tablo 176: Sektörlerin Bağlantı Katsayıları

NACE-2 Kodu	Sektör Adı	DGB	TGB	DİB	TİB
1	Tarım ve avcılık	0,354	1,713	0,527	2,375
2	Orman ürünleri	0,149	1,296	0,515	1,304
3	Balık ve diğer balıkçılık	0,235	1,497	0,237	1,041
5-9	Madencilik	0,382	1,81	0,87	6,595
10-12	Gıda, içecekler ve tütün	0,7	2,373	0,292	2,086
13-15	Tekstil, giyim eşyası, deri	0,654	2,532	0,38	2,381
16	Kereste, ağaç	0,637	2,337	0,876	1,648
17	Kağıt ve kağıt	0,672	2,561	0,706	2,612
18	Basım ve kayıt hizmetleri	0,605	2,384	1,034	1,801
19	Kok ve rafine petrol	0,814	2,489	0,751	3,527
20	Kimyasallar ve kimyasal	0,674	2,577	0,813	5,9
21	Temel eczacılık	0,603	2,313	0,284	1,341
22	Kauçuk ve plastik	0,701	2,704	0,64	2,237
23	Diğer metalik olmayan mineral ürünleri	0,611	2,316	0,81	1,867
24	Ana metaller	0,794	2,8	0,662	4,498
25	Fabrikasyon metal ürünler, makine ve ekipmanlar hariç	0,595	2,492	0,496	1,841
26	Bilgisayarlar ile elektronik ve optik	0,605	2,417	0,252	1,787
27	Elektrikli teçhizat	0,763	2,909	0,372	1,874
28	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipmanlar	0,649	2,606	0,201	1,63
29	Motorlu kara taşıtları	0,768	2,998	0,229	1,675
30	Diğer ulaşım araçları	0,555	2,316	0,115	1,206
31-32	Mobilya	0,618	2,436	0,195	1,27
33	Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	0,464	2,09	0,626	1,567
35	Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme	0,785	3,028	0,804	5,503
36	Doğal su	0,33	1,811	0,382	1,173
37-39	Kanalizasyon hizmetleri	0,491	2	0,828	2,954
41-43	İnşaatlar	0,606	2,419	0,224	2,325
45	Toptan ve perakende ticaret	0,422	1,937	0,49	1,654
46	Toptan ticaret	0,397	1,777	0,599	3,701
47	Perakende ticaret	0,352	1,675	0,171	1,88
49	Kara taşımacılığı	0,45	1,927	0,469	4,522
50	Su yolu taşımacılığı	0,498	1,966	0,534	1,627
51	Hava yolu taşımacılığı	0,599	2,279	0,203	1,28
52	Depolama ve destek	0,416	1,78	0,851	2,501
53	Posta ve kurye	0,456	1,864	0,711	1,295
55-56	Konaklama ve yiyecek	0,47	1,992	0,165	1,796
58	Yayıncılık	0,456	1,994	0,468	1,326
59-60	Sinema, Radyo ve Televizyon	0,586	2,238	0,777	2,367
61	Telekomünikasyon	0,399	1,743	0,366	1,626
62-63	Bilgisayar programlama, danışmanlık ve ilgili hizmetler; bilgi hizmetleri	0,187	1,346	0,63	1,627

NACE-2 Kodu	Sektör Adı	DGB	TGB	DİB	TİB
64	Finansal hizmetler	0,301	1,516	0,579	2,559
65	Sigorta, reasürans ve emeklilik fonları	0,699	2,257	0,568	1,526
66	Finansal hizmetler ile sigorta hizmetlerine yardımcı hizmetler	0,297	1,531	0,733	1,575
68	Gayrimenkul	0,179	1,386	0,265	2,932
69-70	Hukuk ve muhasebe	0,239	1,446	0,863	2,151
71	Mimarlık ve mühendislik	0,397	1,773	0,795	1,434
72	Bilimsel araştırma ve geliştirme	0,151	1,308	0	1
73	Reklamcılık ve pazar araştırması	0,699	2,544	0,996	2,246
74-75	Diğer mesleki, bilimsel ve teknik hizmetler	0,51	2,057	0,732	1,329
77	Kiralama ve leasing	0,221	1,441	0,846	1,571
78	İstihdam hizmetleri	0,194	1,359	0,997	1,11
79	Seyahat acentesi, tur operatörü	0,671	2,363	0,128	1,142
80-82	Güvenlik ve soruşturma hizmetleri	0,237	1,472	0,889	2,57
84	Kamu yönetimi ve savunma	0,347	1,705	0,026	1,131
85	Eğitim	0,155	1,311	0,048	1,134
86	İnsan sağlığı	0,416	1,822	0,067	1,079
87-88	Yatılı bakım	0,358	1,722	0	1
90-92	Yaratıcı sanatlar, gösteri sanatları ve eğlence hizmetleri	0,298	1,56	0,132	1,18
93	Spor hizmetleri	0,558	2,129	0,192	1,18
94	Üye olunan kuruluşlar tarafından verilen hizmetler	0,419	1,793	0,259	1,171
95	Bilgisayarların, kişisel eşyaların ve ev eşyalarının onarımına ilişkin hizmetler	0,431	1,957	0,165	1,078
96	Diğer kişisel hizmetler	0,542	2,146	0,022	1,021

DGB: Doğrudan Geri Bağlantı, **TGB:** Toplam Geri Bağlantı, **DİB:** Doğrudan İleri Bağlantı, **TİB:** Toplam İleri Bağlantı

Buna göre, en yüksek doğrudan geri bağlantı katsayısına sahip olan sektör 19 Nace-2 kod numaralı Kok ve rafine petrol ürünleri sektörüdür. Bu sektörde üretim girdileri içinde ara girdilerin paylarının toplamı 0,814'tür. Sektör 100 birim üretim yaparken diğer sektörlerden 81,4 birim girdi kullanmaktadır.

35 Nace-2 kod numaralı Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme sektörü en yüksek toplam geri bağlantı katsayısına sahiptir. Sektör ürünlerine olan talepte bir birim değişme olduğunda toplam üretim 3,028 birimlik artış göstermektedir.

18 Nace-2 kod numaralı Basım ve kayıt hizmetleri sektörü ise en yüksek doğrudan ileri bağlantı katsayısına sahiptir. Ancak burada değer 1'den yüksek çıkması beklenen bir durum değildir. Bunun sebebi sektör itibari ile stoklardaki negatif değişimin nihai tüketim harcamasından daha büyük olduğu için toplam kullanımın ara kullanımdan daha düşük olmasındandır. Sonuçta DİB değerinin pay kısmı daha büyük olduğundan oran 1'den büyük çıkmaktadır.

05-09 Nace-2 kod numaralı Madencilik sektörü 6,595'lik değeri ile en yüksek toplam ileri bağlantı katsayısına sahiptir. Toplam ileri bağlantı katsayısının, tüm sektör ürünlerine bir birim talep artışı olduğunda ilgili sektörün toplam üretimin ne kadar artacağını gösterdiği dikkate alındığında; Madencilik sektörünün önemli bir tedarikçi sektör olduğu ve diğer sektörlerin talebinin artışından en fazla etkilenen sektör olduğu görülmektedir.

8.2.3.1. Sektörler arası Etkileşim ve “Kısmî Bağlantı Katsayıları”

Aşağıdaki tabloda verilen bağlantı katsayıları, kısmî katsayılar olarak ifade edildiğinde daha detaylı bilgiler sağlayacaktır. Bu sayede her bir sektörün en fazla bağlantıya sahip olduğu veya en fazla tetiklediği sektörler de belirlenebilecektir. Bu anlamda, sadece İmalat Sanayii alt sektörlerine yönelik olarak, doğrudan geri, toplam geri ve toplam ileri kısmî bağlantı katsayıları “en önemli ilk 10 sektör” için hesaplanmış olup izleyen tablolarda verilmiştir.

Tablo 177: İmalat Sanayi Kısmi Doğrudan Geri Bağlantı Katsayıları

Sektör		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Toplam
10-12	NACE Kodu	01	10-12	46	49	22	47	17	20	35	64	0,7002
	Katsayı	0,3249	0,1376	0,0531	0,0387	0,0178	0,0169	0,0140	0,0131	0,0106	0,0074	
13-15	NACE Kodu	13-15	20	46	01	35	49	68	47	64	22	0,6542
	Katsayı	0,3606	0,0708	0,0398	0,0391	0,0204	0,0180	0,0144	0,0132	0,0086	0,0078	
16	NACE Kodu	16	02	20	46	35	49	47	17	22	64	0,6366
	Katsayı	0,2041	0,1142	0,0811	0,0408	0,0337	0,0268	0,0140	0,0135	0,0107	0,0082	
17	NACE Kodu	17	20	49	37-39	46	22	13-15	35	02	5	0,6721
	Katsayı	0,2551	0,0956	0,0414	0,0336	0,0308	0,0299	0,0234	0,0183	0,0170	0,0141	
18	NACE Kodu	17	18	20	68	46	49	69-70	35	22	80-82	0,6047
	Katsayı	0,2182	0,0920	0,0570	0,0393	0,0265	0,0253	0,0204	0,0202	0,0143	0,0099	
19	NACE Kodu	05-09	19	46	49	64	47	50	69-70	68	52	0,8138
	Katsayı	0,7312	0,0205	0,0152	0,0146	0,0053	0,0052	0,0052	0,0029	0,0023	0,0021	
20	NACE Kodu	20	05-09	46	49	22	52	35	19	47	69-70	0,6735
	Katsayı	0,3859	0,0538	0,0299	0,0270	0,0154	0,0153	0,0148	0,0138	0,0101	0,0089	
21	NACE Kodu	21	20	80-82	46	49	22	35	77	13-15	17	0,6025
	Katsayı	0,1761	0,1064	0,0537	0,0397	0,0233	0,0222	0,0178	0,0156	0,0154	0,0137	
22	NACE Kodu	20	22	46	35	49	24	47	33	23	01	0,7014
	Katsayı	0,3396	0,1119	0,0333	0,0282	0,0267	0,0124	0,0111	0,0107	0,0107	0,0098	
23	NACE Kodu	05-09	23	35	20	19	46	49	47	33	17	0,6105
	Katsayı	0,1606	0,1350	0,0500	0,0363	0,0353	0,0351	0,0340	0,0119	0,0114	0,0101	
24	NACE Kodu	37-39	24	05-09	35	49	46	20	47	64	25	0,7938
	Katsayı	0,2658	0,2282	0,1011	0,0454	0,0410	0,0235	0,0220	0,0085	0,0079	0,0068	
25	NACE Kodu	24	25	49	46	20	35	47	22	68	64	0,5955
	Katsayı	0,3179	0,0637	0,0338	0,0307	0,0144	0,0137	0,0108	0,0091	0,0086	0,0072	
26	NACE Kodu	26	46	27	24	47	20	49	25	28	22	0,6045
	Katsayı	0,2587	0,0638	0,0598	0,0244	0,0211	0,0206	0,0205	0,0185	0,0184	0,0178	
27	NACE Kodu	24	27	46	22	20	49	25	28	47	26	0,7634
	Katsayı	0,2357	0,1155	0,0540	0,0496	0,0432	0,0332	0,0287	0,0272	0,0189	0,0183	
28	NACE Kodu	24	28	46	25	49	29	27	22	47	35	0,6487
	Katsayı	0,2122	0,1037	0,0433	0,0421	0,0388	0,0257	0,0245	0,0186	0,0145	0,0133	
29	NACE Kodu	29	24	28	45	46	22	49	27	25	26	0,7684
	Katsayı	0,2585	0,1347	0,0542	0,0453	0,0417	0,0367	0,0337	0,0266	0,0262	0,0156	
30	NACE Kodu	24	30	25	28	46	22	49	27	20	64	0,5549
	Katsayı	0,1136	0,1083	0,0380	0,0352	0,0297	0,0236	0,0223	0,0177	0,0145	0,0109	
31-32	NACE Kodu	24	16	31-32	46	13-15	20	22	49	25	47	0,6180
	Katsayı	0,0935	0,0934	0,0746	0,0617	0,0524	0,0401	0,0304	0,0251	0,0228	0,0209	
33	NACE Kodu	24	25	27	46	30	28	49	16	26	20	0,4645
	Katsayı	0,0751	0,0386	0,0374	0,0355	0,0273	0,0264	0,0255	0,0250	0,0190	0,0159	

Yukarıdaki tabloda kısmi bağlantı katsayıları anlamında, sanayi alt sektörlerinin bir birim üretim için en fazla girdi kullandıkları sektörler (sektörler arası bağımlılık) ve bu sektörlerden kullandıkları girdilerin oranları görülmektedir. Tabloda ilk sırada sektörlerin NACE kodları yer almakta [“Sektör” sütunu], daha sonrasında ise büyüklük sırasına göre diğer sektörlerden aldıkları girdi oranları ve bu sektörlerin hangileri olduğu (NACE kodlarına göre) görülmektedir.

Buna göre örneğin 10-12 no’lu Gıda, İçecek ve Tütün sektörüne bakılırsa, bu sektörün toplam üretimi içindeki tüm ara girdiler toplamının 0,7002 olduğu (Tablonun “Toplam” sütunu) ve girdi kullanımında ilk sırada da 01 kod numarası ile belirtilen Tarım ve Avcılık ürünleri sektörünün 0,3249’lük bir payla yer aldığı görülmektedir (Tablonun 1 nolu sütunu). Buradan yola çıkarak Türkiye’deki Gıda, İçecek ve Tütün Üretiminin tarımsal faaliyetlere dayandığı ve en önemli girdinin tarımsal faaliyetlerden sağlandığı görülmektedir. Bölgesel planlama ve sektörel gelişme patikalarının belirlenmesinde, bölge coğrafyasının sağladığı hammadde temin koşullarının önemli bir parametre olduğu düşünüldüğünde, belirlenecek üretim deseninin hangi sektörlerle ne kadar bağımlı olduğu ve sektörün gerisinde girdi sağlayacak faaliyetlerin yeterli olup olmadığı sorusunun cevabı bu katsayılardan hareketle görülebilmektedir. Diğer bir deyişle, yine örneğin Gıda İçecek ve Tütün Üretimi için gerekli ürünler yöreden temin

edilebiliyorsa (yörede yeterli tarımsal faaliyet bulunuyorsa) o yörede kurulacak Gıda İçecek sektörü yatırımları önemli bir avantaj sağlayacak ve hammadde desenine uygun bir yatırım profili belirlenebilecektir. 10-12 no’lu sektörün girdi kullanımında ikinci sırada sektörün kendisi 0,1376 girdi katsayısı ile yer almaktadır. Buradan, sektörün kendi üretiminde en fazla ağırlığa sahip olan tarımsal girdilerden sonra, kendi girdilerini “ara mamul” olarak kullandığını söylemek mümkün görülmektedir. Üçüncü sırada ise görece çok daha düşük olan 0,0531 katsayısı ile 46 kod numaralı toptan ticaret sektörü gelmektedir.

Aşağıdaki tabloda verilen imalat sanayii sektörleri toplam geri bağlantıları, bu sektör ürünlerinin marjinal gelir (talep) etkisini ifade etmektedir. Diğer bir ifade ile her bir sektör ürününe yönelik olarak talep bir birim arttığında bu talep artışının tetiklediği ilgili sektör üretimindeki değişimin ve bu gelişme neticesinde de kendisinin ve diğer sektörlerin üretimlerini ne kadar tetikleyeceği görülebilmektedir. Burada tablonun ilk kolonundaki tüm kısmî toplam geri bağlantı katsayılarının birden büyük olduğu göze çarpmaktadır. Bunun nedeni, bağlantı katsayısının tanımı gereği, sektör ürününe olan bir birimlik talep artışı için başlangıçta bu talebi karşılamak amacıyla bir birim üretim artışı gerekeceğidir. Dolayısıyla katsayının “1” lik kısmı direkt olarak nihai talebi karşılamak için gereken üretimi ifade etmektedir.

Tablo 178: İmalat Sanayi Sektörlerinin Kısmî Toplam Geri Bağlantı Katsayıları

Sektör		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Toplam
10-12	NACE Kodu	10-12	01	20	46	49	5-9	35	19	22	47	2,3731
	Katsayı	1,1819	0,4645	0,0912	0,0871	0,0838	0,0572	0,0480	0,0364	0,0313	0,0276	
13-15	NACE Kodu	13-15	20	35	46	01	5-9	49	68	47	19	2,5321
	Katsayı	1,5691	0,2108	0,0864	0,0822	0,0802	0,0700	0,0609	0,0355	0,0271	0,0263	
16	NACE Kodu	16	20	02	35	5-9	46	49	19	17	22	2,3368
	Katsayı	1,2582	0,1942	0,1481	0,1088	0,0782	0,0720	0,0697	0,0313	0,0294	0,0244	
17	NACE Kodu	17	20	49	5-9	35	46	37-39	22	13-15	19	2,5609
	Katsayı	1,3516	0,2595	0,1002	0,0863	0,0825	0,0672	0,0651	0,0560	0,0544	0,0324	
18	NACE Kodu	18	17	20	35	49	5-9	68	46	22	69-70	2,3844
	Katsayı	1,1055	0,3294	0,1849	0,0805	0,0746	0,0627	0,0600	0,0581	0,0371	0,0330	
19	NACE Kodu	19	5-9	49	35	46	20	24	64	52	33	2,4888
	Katsayı	1,0876	0,8687	0,0834	0,0641	0,0460	0,0344	0,0245	0,0207	0,0188	0,0179	
20	NACE Kodu	20	5-9	49	35	46	19	52	22	64	17	2,5769
	Katsayı	1,6643	0,1582	0,0812	0,0741	0,0665	0,0502	0,0421	0,0350	0,0249	0,0247	
21	NACE Kodu	21	20	80-82	46	35	49	5-9	22	13-15	17	2,3131
	Katsayı	1,2140	0,2526	0,0761	0,0719	0,0705	0,0644	0,0601	0,0407	0,0354	0,0324	

Sektör		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Toplam
22	NACE Kodu	22	20	5-9	35	49	46	19	24	52	68	2,7037
	Katsayı	1,1437	0,6518	0,1081	0,1066	0,0831	0,0739	0,0404	0,0377	0,0299	0,0275	
23	NACE Kodu	23	5-9	35	20	49	19	46	24	64	47	2,3160
	Katsayı	1,1621	0,3053	0,1489	0,0962	0,0848	0,0769	0,0629	0,0292	0,0248	0,0211	
24	NACE Kodu	24	37-39	5-9	35	49	20	46	41-43	19	80-82	2,8001
	Katsayı	1,3206	0,4393	0,2262	0,1519	0,1070	0,0829	0,0556	0,0485	0,0456	0,0336	
25	NACE Kodu	25	24	37-39	5-9	35	49	20	46	19	41-43	2,4919
	Katsayı	1,0767	0,4578	0,1534	0,1120	0,0925	0,0924	0,0692	0,0614	0,0343	0,0237	
26	NACE Kodu	26	46	24	27	20	49	5-9	35	37-39	22	2,4168
	Katsayı	1,3533	0,1108	0,1031	0,0961	0,0901	0,0688	0,0482	0,0451	0,0417	0,0399	
27	NACE Kodu	27	24	20	37-39	5-9	49	46	35	22	19	2,9091
	Katsayı	1,1384	0,3881	0,1580	0,1375	0,1212	0,1052	0,0994	0,0897	0,0750	0,0476	
28	NACE Kodu	28	24	37-39	49	5-9	35	46	20	25	29	2,6063
	Katsayı	1,1228	0,3607	0,1232	0,1021	0,0966	0,0876	0,0807	0,0662	0,0603	0,0422	
29	NACE Kodu	29	24	49	37-39	5-9	46	20	28	35	45	2,9977
	Katsayı	1,3610	0,3078	0,1097	0,1076	0,0974	0,0950	0,0944	0,0882	0,0829	0,0717	
30	NACE Kodu	30	24	37-39	20	49	5-9	35	46	25	28	2,3156
	Katsayı	1,1221	0,2214	0,0750	0,0742	0,0690	0,0680	0,0619	0,0606	0,0551	0,0488	
31-32	NACE Kodu	31-32	24	20	16	46	13-15	49	5-9	35	37-39	2,4361
	Katsayı	1,0815	0,1571	0,1447	0,1288	0,0987	0,0935	0,0752	0,0704	0,0624	0,0545	
33	NACE Kodu	33	24	20	5-9	49	46	37-39	35	25	27	2,0905
	Katsayı	1,0099	0,1557	0,0667	0,0664	0,0660	0,0625	0,0552	0,0521	0,0511	0,0490	

Yine, 10-12 no’lu sektörün diğer sektörlerden sağlayacağı toplam girdi oranlarının ne olacağına kısmî katsayılar olarak bakıldığında bu kez ilk sırayı sektörün kendisi (10-12) 1,1819 katsayısı ile almaktadır. Ancak, önceki cümlede de ifade edildiği üzere, bu katsayının bir birimlik bölümü zaten nihai talep artışının karşılanması için gereken üretim artışını ifade ettiği için, en büyük etkilenmenin yine 01 kod numaralı tarım sektöründe olduğu görülmektedir (0,4645 katsayı ile). Burada ilişkinin şöyle düşünülmesi, anlaşılabilirlik açısından yararlı olacaktır:

İlgili sektörün nihai ürününe talep 1 birim arttı → talebi karşılamak için ilgili sektör üretimi 1 birim arttı → ilgili sektörün diğer sektörlerden girdi kullanımı arttı → doğrudan geri bağlantılı diğer tüm sektörlerin üretimi arttı → diğer sektörlerin kendi üretimleri için kullandıkları ilgili sektör de dahil olmak üzere doğrudan geri bağlantılı tüm sektörlerden girdi talebi arttı → ilgili sektör de dahil olmak üzere girdi tedarikçisi tüm sektörlerin üretimi artan girdi talebini karşılamak için arttı → ilgili sektör dahil olmak üzere tüm sektörlerin girdi kullanımı arttı → ..... → ...

Tablo 178’de 10-12 no’lu sektör için verilen 2,3731 toplam geri bağlantı katsayısı, yukarıda açıklanan üretim döngüsü

neticesinde ekonomideki toplam artışı göstermektedir. Kısmî katsayılar ise, yine bu döngü neticesinde geriye bağlantılı (girdi sağlanan) her sektördeki toplam üretim artışını ifade etmektedir. Bu anlamda, toplam geri bağlantı katsayılarını bir anlamda, “katma değer yaratma zinciri” olarak ifade etmek ve sektörlerin diğer sektörleri de tetikleyerek toplam yaratılacak üretimi gösterdiğini söylemek mümkündür.

Aşağıda yer alan tabloda ise tüm sektörlerin ürünlerine nihai talebin 1’er birim arttığı varsayımıyla bu sektörlerin üretimlerinin ne kadar artacağı toplam kısmî ileri bağlantı katsayıları olarak verilmektedir. Tablo 178 ve Tablo 179’un ilk sütunları aynı değerlerden oluşmuştur. Çünkü burada ilgili sektörün nihai talebindeki bir birimlik artışın etkisi görülmektedir (toplam geri bağlantı etkisi ile aynı etki). Ancak, burada toplam geri bağlantıdan farklı olarak tüm sektörlerin ürünlerine aynı anda ve eşit miktarda (bir birim) talep artışı söz konusu olduğundan, sektörlerin ikinci ve sonraki sütunlarında yer alan katsayılar değişmekte, bu kez sektörler sadece diğer sektörlerin üretim artışları neticesindeki talebi karşılamının yanı sıra, kendi sektörlerinin nihai talep artışını da karşılayacak miktarda (oranda) üretimlerini arttırmak durumunda kalmaktadırlar.

Tablo 179: İmalat Sanayi Sektörlerinin Toplam Kısmî İleri Bağlantı Katsayıları

Sektör		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Toplam
10-12	NACE Kodu	10-12	55-56	79	87-88	03	01	93	96	84	74-75	2,0863
	Katsayı	1,1819	0,2445	0,0724	0,0606	0,0539	0,0530	0,0289	0,0257	0,0208	0,0194	
13-15	NACE Kodu	13-15	96	31-32	17	21	95	93	22	29	74-75	2,3811
	Katsayı	1,5691	0,1471	0,0935	0,0544	0,0354	0,0271	0,0232	0,0214	0,0201	0,0190	
16	NACE Kodu	16	31-32	33	41-43	74-75	95	94	96	27	86	1,6480
	Katsayı	1,2582	0,1288	0,0345	0,0250	0,0176	0,0154	0,0137	0,0095	0,0085	0,0083	
17	NACE Kodu	17	18	58	21	71	16	73	10-12	87-88	22	2,6122
	Katsayı	1,3516	0,3294	0,1378	0,0324	0,0312	0,0294	0,0283	0,0272	0,0271	0,0255	
18	NACE Kodu	18	58	73	79	95	46	94	78	74-75	59-60	1,8008
	Katsayı	1,1055	0,1848	0,0528	0,0442	0,0239	0,0194	0,0182	0,0178	0,0160	0,0151	
19	NACE Kodu	19	51	49	50	5-9	23	53	96	79	52	3,5274
	Katsayı	1,0876	0,2944	0,1449	0,1204	0,0836	0,0769	0,0744	0,0661	0,0599	0,0553	
20	NACE Kodu	20	22	17	21	13-15	16	18	27	31-32	74-75	5,9004
	Katsayı	1,6643	0,6518	0,2595	0,2526	0,2108	0,1942	0,1849	0,1580	0,1447	0,1153	
21	NACE Kodu	21	86	74-75	93	94	10-12	01	85	87-88	20	1,3413
	Katsayı	1,2140	0,0469	0,0386	0,0157	0,0042	0,0033	0,0017	0,0010	0,0009	0,0009	
22	NACE Kodu	22	27	29	17	31-32	21	41-43	30	26	18	2,2371
	Katsayı	1,1437	0,0750	0,0705	0,0560	0,0481	0,0407	0,0406	0,0401	0,0399	0,0371	
23	NACE Kodu	23	41-43	68	33	29	27	22	37-39	45	24	1,8670
	Katsayı	1,1621	0,1278	0,0283	0,0246	0,0238	0,0227	0,0209	0,0165	0,0164	0,0162	
24	NACE Kodu	24	25	27	28	29	30	41-43	31-32	33	26	4,4981
	Katsayı	1,3206	0,4578	0,3881	0,3607	0,3078	0,2214	0,1754	0,1571	0,1557	0,1031	
25	NACE Kodu	25	28	41-43	30	29	33	27	26	31-32	95	1,8410
	Katsayı	1,0767	0,0603	0,0571	0,0551	0,0517	0,0511	0,0459	0,0358	0,0339	0,0223	
26	NACE Kodu	26	95	29	27	33	80-82	61	86	59-60	30	1,7866
	Katsayı	1,3533	0,0827	0,0325	0,0306	0,0288	0,0222	0,0216	0,0144	0,0129	0,0111	
27	NACE Kodu	27	26	95	29	33	28	30	41-43	74-75	96	1,8739
	Katsayı	1,1384	0,0961	0,0621	0,0502	0,0490	0,0372	0,0286	0,0280	0,0200	0,0181	
28	NACE Kodu	28	29	30	27	33	26	45	95	41-43	5-9	1,6297
	Katsayı	1,1228	0,0882	0,0488	0,0388	0,0352	0,0330	0,0218	0,0187	0,0179	0,0108	
29	NACE Kodu	29	45	28	30	49	26	94	33	53	77	1,6751
	Katsayı	1,3610	0,1210	0,0422	0,0204	0,0125	0,0073	0,0057	0,0049	0,0041	0,0040	
30	NACE Kodu	30	33	62-63	31-32	95	51	29	03	28	45	1,2061
	Katsayı	1,1221	0,0312	0,0133	0,0031	0,0022	0,0019	0,0019	0,0017	0,0015	0,0014	
31-32	NACE Kodu	31-32	86	96	87-88	93	30	33	95	13-15	41-43	1,2704
	Katsayı	1,0815	0,0592	0,0199	0,0094	0,0084	0,0080	0,0078	0,0073	0,0064	0,0044	
33	NACE Kodu	33	03	51	5-9	23	22	19	17	28	26	1,5673
	Katsayı	1,0099	0,0539	0,0232	0,0212	0,0205	0,0182	0,0179	0,0143	0,0135	0,0133	

Yine 10-12 no'lu sektör için Tablo 179'u yorumlarsak, ilk satır değerinin yorumu, toplam kısmî geri bağlantı ile aynı olacaktır. Ancak, örneğin ikinci sırada yer alan sektöre bakıldığında [0.2445 katsayı ile 55-56 no'lu Konaklama ve yiyecek hizmetleri] talepteki bu sektörler bazında eşit [ama tüm sektörlerle yönelik] toplam bir artış sonucunda Konaklama ve yiyecek sektörünün 10-12 no'lu sektörün ürünlerine girdi olarak kullanmak için en yüksek talep gösteren ikinci sektör olduğu anlaşılmaktadır. Gıda, içecek üretiminin önemli bir bölümünün otel ve lokantalarda kullanıldığı ve bu sektörlerle temel girdi temin eden sektörün de 10-12 no'lu sektör olduğu ve gelir artışı [tüm sektörlerle olan bir birimlik talep artışı anlamında] neticesinde otel ve lokantaların gıda ve içecek satışı artışı düşünüldüğünde; bu sektörlerin de gıda içecek sektörü için ne kadar önemli bir pazar olduğu da anlaşılmaktadır. İlişkinin daha iyi anlaşılması için bir sıralama yapmak gerekirse:

Tüm sektörlerle talep 1 birim arttı → Tüm sektörler bu talebin karşılanması için öncelikle üretimlerini 1 birim arttırdılar → ilgili sektör bu kez sadece kendi sektörünün nihai talep artışından dolayı gerekli olan üretim artışı için değil, diğer sektörlerdeki üretim artışından da kaynaklanan ve bu sektörden sağlanan girdi ihtiyacını [ilgili sektör nihai mamulü, diğer sektörlerin üretimi için aynı zamanda bir ara girdidir] karşılamak için de gerekli miktarda [oranda]

Tablo 180: İmalat Sanayi Sektörlerinin Bağlantı Katsayıları

NACE-2 Kod	Sektör Adı	DGB	TGB	DİB	TİB
10-12	Gıda, içecekler ve tütün	0,7002	2,3731	0,2919	2,0863
13-15	Tekstil, giyim eşyası, deri	0,6542	2,5321	0,3802	2,3811
16	Kereste, ağaç	0,6366	2,3368	0,8761	1,6480
17	Kağıt ve kağıt	0,6721	2,5609	0,7062	2,6122
18	Basım ve kayıt hizmetleri	0,6047	2,3844	1,0339	1,8008
19	Kok ve rafine petrol	0,8138	2,4888	0,7511	3,5274
20	Kimyasallar ve kimyasal	0,6735	2,5769	0,8127	5,9004
21	Temel eczacılık	0,6025	2,3131	0,2841	1,3413
22	Kauçuk ve plastik	0,7014	2,7037	0,6398	2,2371
23	Diğer metalik olmayan mineral ürünleri	0,6105	2,3160	0,8096	1,8670
24	Ana metaller	0,7938	2,8001	0,6623	4,4981
25	Fabrikasyon metal ürünler, makine ve ekipmanlar hariç	0,5955	2,4919	0,4964	1,8410
26	Bilgisayarlar ile elektronik ve optik	0,6045	2,4168	0,2522	1,7866
27	Elektrikli teçhizat	0,7634	2,9091	0,3717	1,8739
28	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipmanlar	0,6487	2,6063	0,2011	1,6297
29	Motorlu kara taşıtları	0,7684	2,9977	0,2294	1,6751
30	Diğer ulaşım araçları	0,5549	2,3156	0,1153	1,2061
31-32	Mobilya	0,6180	2,4361	0,1947	1,2704
33	Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	0,4645	2,0905	0,6260	1,5673

DGB: Doğrudan Geri Bağlantı, **TGB:** Toplam Geri Bağlantı, **DİB:** Doğrudan İleri Bağlantı, **TİB:** Toplam İleri Bağlantı

Sonuç olarak, sektörlerin kümelenme özellikleri ve performansları yeni yatırımlar için çok önemli kriterler olduğu açıksa da, daha orta ve uzun vadede ve bölgesel kalkınma perspektifinden bakıldığında üretim yapısı ve sektörler arası etkileşim faktörlerinin de en az bu kriterler kadar belirleyici olduğu düşünülmektedir. İlde/ bölgede katma değer yaratılması ya da mevcut katma değer yapısının yükseltilmesi düşünüldüğünde, “katma değer” kavramına daha geniş bir perspektifle bakılması kaçınılmaz olacaktır. Dar anlamda bakıldığında, üretim faktörlerine ödenen tutarı ifade eden katma değer kavramını, geniş anlamda sektördeki bir birim üretim neticesinde ekonomide yaratılan toplam ek hasıla olarak (başlangıçta var olmayan ancak belli bir sektörün üretimindeki artış neticesinde ortaya çıkan değer) olarak düşünersek, sektörel katma değer yaratma kapasitesinin, ekonomik büyümeye ve üretim artışına hızlandıran mekanizması ile taşınmasını ifade edecek değişken, Toplam Geri Bağlantı Katsayısı (TGBK) olacaktır. Elbette, burada Toplam Geri Bağlantı Katsayısının ifade ettiği büyüklüğün ulusal gelir hesaplarında kullanılan anlamda bir “katma değer” olmadığı, dolayısıyla da ortaya çıkan üretim artışının aynı miktarda bir ulusal hasıla yaratılması demek olmadığı belirtilmelidir. Ancak, TGKB yardımıyla ekonomide canlandırmanın hangi sektörlerde başlatılabileceği (hangi sektör üretimine öncelik verilirse hızlandıran mekanizmasının daha etkin çalışabileceği) ve yörenin demografik, lojistik, hammadde (geniş anlamda tüm üretim girdileri) temini, ekonomik gelişmişlik düzeyi gibi faktörler de dikkate alınarak hangi sektörlerin “öncü sektör” olabilme potansiyeline daha fazla sahip olduğu görülebilecektir. Bunun yanı sıra, herhangi bir sektörün “öncü sektör” olarak seçilmesi durumunda da (kısmî TGKB kullanılarak) bu sektöre girdi sağlayan sektörlerin mevcut olup olmadığı, mevcutsa etkin çalışması için gerekli tüm etkenlerin varlığı araştırılarak gelecek dönem üretim deseni hakkında karar vermek ve önlem almak mümkün olabilecektir.

Diğer önemli ve dikkate alınması gereken katsayı da Toplam İleri Bağlantı Katsayısı (TİBK)’dir. Bu katsayının yüksekliği de, sektörün önemli bir “tedarikçi” sektör olduğunu, diğer sektörlerle önemli oranda girdi temin ettiğini göstermektedir. Kısmî TİBK’den çok sayıda sektöre girdi tedarik edildiğinin görülmesi halinde de, girdi temin eden sektörlerin üretimlerini devam ettirebilmesi açısından, ilgili sektörün bir anlamda “vazgeçilmez ve üretimini mutlaka devam ettirmesi gereken” sektör olduğu anlaşılacaktır.

Yöresel bazda üretim konularının belirlenmesi anlamında, bilhassa emek faktörüne doğrudan bir gelir transferi

amaçlı düzenlenecek politikalarda sektörel katma değer paylarının, belli bir sektörün üretimi baz alınarak bu sektörün bağlantılı olduğu sektörlerin hangileri olduğunun ve mevcut/gelecek dönem kapasitelerinin ve üretim kalitesinin yeterli olup olmadığının belirlenmesi anlamında Doğrudan Geri Bağlantı Katsayılarının; bölgesel üretimi en çoklamak ve mümkün olduğunca daha fazla sektörü kapsayacak toptan bir ekonomik kalkınma tercihlerinde Toplam Geri Bağlantı Katsayılarının, sektörel üretimin ağırlıklı olarak kimler (nihai tüketici ya da diğer sektörler) tarafından kullanıldığını görebilmek ve buna göre satış, pazarlama ve dağıtım kanallarının geliştirilmesi, reklam ve tutundurma faaliyetlerinin tasarlanması anlamında Doğrudan İleri Bağlantı katsayılarının, ekonomik canlanma neticesinde toplam gelirden meydana gelecek bir birimlik artış neticesinde (ya da nihai tüketicilere yapılacak ek bir gelir transferi neticesinde) hangi sektörlerde ne büyüklükte bir üretim artışı olabileceğini kestirmek anlamında da Toplam İleri Bağlantı Katsayılarının kullanılması karar verme ve tercih belirtme anlamında yararlı olabilecektir.

8.2.3.2. Önerilen Yatırım Konularının Belirlenmesinde Girdi-Çıktı Analizi Yaklaşımı

Osmaniye ili için gerçekleştirilen bu çalışmada sektörlerin daha detaylı olarak incelenebilmesini sağlamak açısından TÜİK’ndan elde edilen 64 sektörlü girdi-çıktı tablosu üzerinden hesaplamalar ve değerlendirmeler yapılacaktır. İmalat sanayii sektörlerinin geriye doğru bağlantılarının toplam üretime etkisini vurgulayan toplam geri bağlantı katsayıları ile ileri doğru bağlantılarının toplam üretime etkisini vurgulayan toplam ileri bağlantı katsayılarının büyüklüğüne göre imalat sanayi sektörleri sınıflandırılarak, en yüksek 1/3’lük gruba giren sektörler belirlenmiştir. Bu sektörler değerlendirmeye alınacak imalat sanayi yatırım konularının irdeleneceği tabloda “TGB” ve “TİB” rumuzu ile ifade edilerek, yatırım konusu seçiminde il ekonomisinde daha yüksek üretim artışı sağlama potansiyeli olan sektörler de belirlenmiş olacaktır. Raporun ileriki bölümlerinde Osmaniye için önerilen yatırım konularının bazıları örnek olarak seçilerek bu yatırım konularının kısmî bağlantı katsayıları sayesinde diğer sektörlerle etkileşimleri, bu yatırım konuları için önemli sektör analizi ve belirlenen senaryolar üzerinden bir etki analizi de gerçekleştirilmiştir.

İzleyen tabloda 2012 yılı Girdi/Çıktı tablosunda yer alan 19 adet imalat sanayi sektörü toplam geri bağlantı ve toplam ileri bağlantı katsayılarının büyüklüğüne göre (büyükten küçüğe) sıralanarak ilk 1/3’lük grupta 7 sektör ve ikinci ve üçüncü 1/3’lük grupta 6’şar sektör yer alacak şekilde üç gruba bölünmüştür.

Tablo 181: İmalat Sanayi Sektörlerinin Toplam Geri ve İleri Bağlantı Katsayıları ve Grupları

	Sektörler	TGB		Sektörler	TİB
1	29-Motorlu kara taşıtları	2,998	20	20-Kimyasallar ve kimyasal ürünler	5,900
2	27-Elektrikli teçhizat	2,909	21	24-Ana metaller	4,498
3	24-Ana metaller	2,800	22	19-Kok ve rafine petrol ürünleri	3,527
4	22-Kauçuk ve plastik ürünler	2,704	23	17-Kağıt ve kağıt ürünleri	2,612
5	28-Makina ve ekipmanlar	2,606	24	13-15-Tekstil, giyim eşyası, deri ve ilgili ürünler	2,381
6	20-Kimyasallar ve kimyasal ürünler	2,577	25	22-Kauçuk ve plastik ürünler	2,237
7	17-Kağıt ve kağıt ürünleri	2,561	26	10-12-Gıda, içecekler ve tütün ürünleri	2,086
8	13-15-Tekstil, giyim eşyası, deri ve ilgili ürünler	2,532	27	27-Elektrikli teçhizat	1,874
9	25-Fabrikasyon metal ürünler	2,492	28	23-Diğer metalik olmayan mineral ürünleri	1,867
10	19-Kok ve rafine petrol ürünleri	2,489	29	25-Fabrikasyon metal ürünler	1,841
11	31-32-Mobilya ve diğer mamul eşyalar	2,436	30	18-Basım ve kayıt hizmetleri	1,801
12	26-Bilgisayarlar ile elektronik ve optik ürünler	2,417	31	26-Bilgisayarlar ile elektronik ve optik ürünler	1,787
13	18-Basım ve kayıt hizmetleri	2,384	32	29-Motorlu kara taşıtları	1,675
14	10-12-Gıda, içecekler ve tütün ürünleri	2,373	33	16-Kereste, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri	1,648
15	16-Kereste, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri	2,337	34	28-Makina ve ekipmanlar	1,630
16	23-Diğer metalik olmayan mineral ürünleri	2,316	35	33-Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	1,567
17	30-Diğer ulaşım araçları	2,316	36	21-Temel eczacılık ürünleri ve müstahzarları	1,341
18	21-Temel eczacılık ürünleri ve müstahzarları	2,313	37	31-32-Mobilya ve diğer mamul eşyalar	1,270
19	33-Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	2,090	38	30-Diğer ulaşım araçları	1,206

Değerlendirmeye alınacak imalat sanayi yatırım konularının belirlenmesinde kullanılmak üzere, toplam geri bağlantı katsayısı en yüksek (ilk 1/3’lük grupta yer alan) 29-motorlu kara taşıtları, 27-elektrikli teçhizat, 24-ana metaller, 22-kauçuk ve plastik, 28-makina ve ekipmanlar, 20-kimyasallar ve kimyasal ürünler ve 17-kağıt ve kağıt ürünleri sektörleri, toplam ileri bağlantı katsayısı en yüksek olanlar ise 20-Kimyasallar ve kimyasal ürünler, 24-Ana metaller, 19-Kok ve rafine petrol ürünleri, 17-Kağıt ve kağıt ürünleri, 13-15-Tekstil, giyim eşyası, deri ve ilgili ürünler, 22-Kauçuk ve plastik ürünler ve 10-12-Gıda, içecekler ve tütün ürünleri sektörleri, toplam ileri bağlantısı en yüksek sektörler ise 20-Kimyasallar ve kimyasal ürünler, 24-Ana metaller, 19-Kok ve rafine petrol ürünleri, 17-Kağıt ve kağıt

ürünleri, 13-15-Tekstil, giyim eşyası, deri ve ilgili ürünler, 22-Kauçuk ve plastik ürünler ve 10-12-Gıda, içecekler ve tütün ürünleri sektörleridir.

8.2.4. Kümelenme Analizi Neticesinde İmalat Sanayinde Öne Çıkan Sektörler

Çalışmanın “Osmaniye İmalat Sanayi Yoğunlaşması ve Kümelenmesi” başlıklı Sanayi Sektörü bölümünde NACE Rev. 2 sınıflamasına göre 3’lü dijitte Osmaniye’de kümelenme özelliği gösteren sektörler, olgun küme, potansiyel küme ve aday küme olarak belirlenmişti. Buna göre Osmaniye için imalat sanayinde kümelenme gösteren sektörler aşağıda sıralanmaktadır.

a) İşyeri Kriterine Göre

	Aday Küme
101	Etin işlenmesi ve saklanması ile et ürünlerinin imalatı
103	Sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması
104	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağların imalatı
105	Süt ürünleri imalatı
106	Öğütülmüş tahıl ürünleri, nişasta ve nişastalı ürünlerin imalatı
161	Ağaçların biçilmesi ve planyalanması
171	Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva imalatı
192	Rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı
222	Plastik ürünlerin imalatı
233	Kilden inşaat malzemeleri imalatı
237	Taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve bitirilmesi
251	Metal yapı malzemeleri imalatı
252	Metal tank, rezervuar ve muhafaza kapları imalatı
253	Buhar jeneratörü imalatı, merkezi ısıtma sıcak su kazanları [boylerleri] hariç
279	Diğer elektrikli ekipmanların imalatı
283	Tarım ve ormancılık makinelerinin imalatı
292	Motorlu kara taşıtları karoseri [kaporta] imalatı; treyler [römork] ve yarı treyler [yarı römork] imalatı
323	Spor malzemeleri imalatı
324	Oyun ve oyuncak imalatı
	Potansiyel Küme
107	Fırın ve unlu mamuller imalatı
110	İçeceklerin imalatı
131	Tekstil elyafının hazırlanması ve bükülmesi
191	Kok fırını ürünlerinin imalatı
232	Ateşe dayanıklı [refrakter] ürünlerin imalatı
236	Beton, çimento ve alçıdan yapılmış eşyaların imalatı
241	Ana demir ve çelik ürünleri ile ferro alaşımların imalatı
242	Çelikten tüpler, borular, içi boş profiller ve benzeri bağlantı parçalarının imalatı
272	Akümülatör ve pil imalatı

b) İstihdam Kriterine Göre

	Aday Küme
104	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağların imalatı
106	Öğütülmüş tahıl ürünleri, nişasta ve nişastalı ürünlerin imalatı
107	Fırın ve unlu mamuller imalatı
110	İçeceklerin imalatı
171	Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva imalatı
192	Rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı
201	Temel kimyasal maddelerin, kimyasal gübre ve azot bileşikleri, birincil formda plastik ve sentetik kauçuk imalatı
236	Beton, çimento ve alçıdan yapılmış eşyaların imalatı
251	Metal yapı malzemeleri imalatı
252	Metal tank, rezervuar ve muhafaza kapları imalatı
273	Kablolamada kullanılan teller ve kablolar ile gereçlerin imalatı
292	Motorlu kara taşıtları karoseri [kaporta] imalatı; treyler [römork] ve yarı treyler [yarı römork] imalatı
	Potansiyel Küme
191	Kok fırını ürünlerinin imalatı
204	Sabun ve deterjan, temizlik ve parlatıcı maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri imalatı
205	Diğer kimyasal ürünlerin imalatı
253	Buhar jeneratörü imalatı, merkezi ısıtma sıcak su kazanları [boylerleri] hariç
323	Spor malzemeleri imalatı
	Olgun Küme
131	Tekstil elyafının hazırlanması ve bükülmesi
241	Ana demir ve çelik ürünleri ile ferro alaşımların imalatı
242	Çelikten tüpler, borular, içi boş profiller ve benzeri bağlantı parçalarının imalatı

8.2.5. Sektörel Bazda Potansiyel Yatırım Konuları

Osmaniye için potansiyel faaliyet alanları belirlenirken, yerel dinamiklere ve içsel potansiyele dayalı gelişmenin sağlanmasına özen gösterilmiş, bölgedeki mevcut potansiyel göz önünde tutulmuştur. Tarım, hayvancılık, orman varlığı, turizm ve enerji kaynaklarından oluşan doğal kaynak potansiyeli, öncelikle ve kolaylıkla değerlendirilebilecek kaynakları oluşturur. Bölgedeki mevcut kaynakların öncelikle değerlendirilmesi, yaratılan katma değer de önemli bir kısmının bölgede kalmasını sağlayacağı gibi, aynı zamanda sermaye birikiminin hızlı bir şekilde gelişmesini sağlayacaktır. Orta ve uzun vadede sermaye birikiminde sağlanan bu gelişmeler sektörel bağlantılar da dikkate alınarak, yeni sanayilerin gelişmesi açısından bir kaynak transferinin gerçekleşmesini de sağlayacaktır.

Osmaniye doğal kaynak potansiyelinin değerlendirilmesi yanında özellikle yurtiçi talebi ve ihracatı karşılamaya yönelik olarak, gelecek vaat eden belli yatırımların yapılması da bölge sanayisi açısından önem arz etmektedir.

Osmaniye için yatırım konusu önerisinde bulunurken, ürün sınıflaması yerine faaliyet sınıflaması kullanılmıştır. Faaliyet sınıflamaları ekonomik alanda faaliyet gösteren tüm istatistiki birimler ile ilgili verileri mümkün olduğunca homojen kategorilere ayıran ve sunumunu sağlayan, birimlerin ana faaliyetlerini belirleyen ve uluslararası veri karşılaştırmasına imkan sağlayan sınıflamalardır. Bu çalışmada yatırım konusu önerilerinde, Avrupa Birliği ülkeleri tarafından ISIC sınıflamasından türetilen ve üye ülkelerde zorunlu olarak kullanılan ekonomik faaliyet sınıflaması NACE Revize 2 kullanılmıştır.

Osmaniye ili için önerilen yatırım konuları; üçlü düzeyde sektörlerin genel performansı, kümelenme, yatırım eğilimleri, sektörler arası etkileşim katsayılarının büyüklüğü, ikili düzeyde yapılan genel performans eğilimi ve sektörün ilde teşvik edilip edilmediğinden hareketle belirlenecektir. İmalat sanayi için değerlendirmeye alınacak yatırım konuları belirlenirken; öncelikle 3'lü düzeyde genel performans analizi sonuçlarından yararlanılmıştır. Bu amaçla, 2011-2016 dönemi kapsamında sektörler 6 kriter

bazında [Üretim Endeksi, KKO, İhracat, RCA, İstihdam ve Verimlilik Endeksi] genel performanslarına göre sıralamaya tabi tutulmuştur. Değerlendirmeye alınan üçlü düzeydeki toplam 91 sektör 31, 30 ve 30'luk 3 gruba bölünmüştür. Birinci grup yüksek performans [A grubu]; ikinci grup orta performans [B grubu]; üçüncü grup ise düşük performans [C grubu] sahip sektörleri ifade etmektedir. Gerek ilk 30'luk grupta yer alan sektörler gerekse diğer gruplarda yer alan sektörler, çalışmanın genelinde dikkate alınan tüm analizlerle [2'li düzeyde 8 kritere göre performans sıralaması, girdi çıktı tablolarından hesaplanan toplam geri bağlantı katsayıları, sektörel yoğunlaşma, kümelenme düzeyleri ve yatırım eğilimleri] birleştirmek/bağdaştırmak ve değerlendirmek amacıyla, yukarıda sayılan analizler ve sektörel değerlendirmeler kapsamında ayrıca tekrar irdelenmiştir.

İkili düzeyde 23 sektör için yapılan performans değerlemesi neticesinde sektörleri ilk sekizde yer alanlar, ikinci sekizde yer alanlar ve son yedi sektör olarak sıralandırılıp, ilk grupta yer alan sektörlerin [ilk sekiz sektörün] genel performans nedeniyle rekabetçi avantaja sahip oldukları söylenebilir. Bu ilk sekiz sektörün genel performans bakımından sağladıkları bu avantaj, üçlü dijitte alt sektörler bazında yapılacak değerlemede bir gösterge olarak kullanılacaktır. Bu yaklaşımın geliştirilmesinin temel nedeni de; "iyi sektörde kötü alt faaliyet alanı" [ya da tersi] durumunun her zaman karşılaşılabilecek bir durum olmasıdır. Bu kaygıdan hareketle iyi performans gösteren bir sektörün ana sektörünün durumu da belirlenerek, bu ana sektörün de iyi performansla sahip olup olmadığının belirlenmesi amacı güdülmüştür. Bu yaklaşımı şu şekilde özetlemek mümkündür: Genel olarak yörede önerilecek yatırım konularının belirlenmesinde önceliğin sektörel performansa ait olması gerektiği düşünülmektedir.

Sektörel yatırım konularının belirlenmesinde yalnızca performansın yeterli bir ölçüt olmayacağından hareketle, raporun çeşitli bölümlerinde sektörel bazda yapılan diğer analizlerle de bu belirlemenin daha sağlıklı olabilmesini teminen, sektörel karakteristikleri yansıtan diğer faktörler de dikkate alınmıştır. Bu anlamda 90 sektörlü Girdi-Çıktı tablosundan, imalat sanayi alt sektörleri için Toplam Geri Bağlantı katsayıları da büyükten küçüğe doğru sıralanarak, sektörlerin birbirlerini ve ekonominin tamamını etkileme güçleri de sınıflandırılmıştır. 3'lü düzey bazında, 52 imalat sanayi alt sektörü için toplam geri bağlantı [TGB] katsayısının büyüklüğüne göre yapılan sıralamada ilk 18 sektör içinde yer alarak ekonomik faaliyetleri en fazla etkileme gücüne sahip olan sektörler belirlenmiştir. Bu sayede, sektörler arası etkileşimi temsil eden bu katsayı kullanılarak önerilecek yatırım konularının etkileşim derecesi de dikkate alınmıştır.

Bölgede mevcut yatırım eğilimleri ve bölgedeki imalat sanayi yatırımlarının kümelenme özellikleri de yatırım konularının belirlenmesinde bir kriter olarak dikkate alınmış

olup; olgun küme, aday küme ya da potansiyel küme özelliği gösteren sektörler belirlenerek bu kümelenme durumları da analize dahil edilmiştir. Benzer şekilde, yöredeki yatırım trendlerini ve yatırımcı tercihlerini gösteren bölge imalat sanayindeki yatırımlar Türkiye ile karşılaştırılarak, mevcut durumdaki yatırımcı davranış kalıpları da incelenmiştir.

Üçlü düzeydeki sektörel performans analizine göre gruplandırılan sektörlerin, 2'li genel performansı, Input/Output analizinden hareketle toplam geri bağlantı katsayısı, yatırım eğilimi ve kümelenme analizi sonuçları aşağıdaki tablolarda toplulaştırılmıştır.

Tablo gösteriminde kolaylık olması için tablolarda yer alan kısaltmalar ve ifadeler şöyle açıklanabilir: Üçlü bazda sıralanmış faaliyet konularının yanında yer alan "GP" ifadesi bu sektörün ikili ana sektörünün performans sıralamasında ilk sekiz sektör içinde yer aldığını, "TGB" ifadesi, yine üçlü ana sektörün toplam geri bağlantı katsayısı açısından yapılan sıralamada ilk 7 sektör içinde yer aldığını göstermektedir. İlin sektörel yatırım eğilimlerinin bulunmasında 2001-2017 Kasım ayı dönemi toplamı için alınan teşviklerin sabit yatırım tutarları üzerinden hesaplanan sektörel payların, aynı sektörün Türkiye payından farkı alınarak bulunan yatırım eğilimi sıralaması kullanılmıştır. Burada, ilde ilgili sektör payı, Türkiye'nin payından büyük ya da eşitse o sektörde il için yatırım eğiliminin yüksek olduğu varsayılmış ve tablolara "I" ifadesi yazılmıştır. Üçlü sektörler bazında yapılan kümelenme analizi neticesinde; "OK" ifadesi ana sektörün olgun küme (üç yıldız), "PK" ifadesi potansiyel küme (iki yıldız), "AK" ifadesi ise aday küme (tek yıldız) özelliğini gösterdiğini belirtmektedir. Kümelenme analizi hem işyeri sayısı hem de istihdam verileri kullanılarak yapılmış olmasına karşın, tablolarda istihdam kriterine göre hesaplanan kümelenme nitelikleri, daha belirleyici olduğu varsayılarak dikkate alınmıştır. Son sütunda yer alan ifadeler ise bu faaliyet konusunun kuruluş yeri faktörleri açısından değerlendirilmeye alınıp alınmadığını, eğer alındıysa hangi kriterlere göre alındığını ifade etmektedir. Örneğin; "GP,TGB,OK,I" ifadesi, faaliyet konusunun sırasıyla ikili sektörün genel performansı, toplam geri bağlantısının yüksekliği, olgun küme olduğu ve yatırım eğilimi açısından da üst sıralarda yer aldığı için kuruluş yeri faktörleri açısından değerlendirmeye alınacağını ifade etmektedir. Sektör buradaki dört kriterden herhangi bir kombinasyon nedeniyle [genel performans, toplam geri bağlantı, yatırım eğilimi ve kümelenme düzeyi] değerlendirmeye alınacaksa bunun hangi kriter/kriterler nedeniyle yapıldığı da ["GP, I" ya da "OK" gibi] belirtmiştir. Bunun yanı sıra uzman görüşü tabloya yansıtılarak bazı sektörler seçme kriterleri bazında uygun görünse de değerlendirmeye alınmamış ya da kriterler bazında gerekli koşulları sağlamayan bazı faaliyet alanları da yöre için uygun olacağı düşünüldükçe değerlendirilmesi aşamasına alınmıştır.

Tablo 182: Osmaniye İli İçin İmalat Sanayi Kapsamında Analize Tabi Tutulan Sektörlerin [3'lü Düzey] Genel Performans Açısından Sıralanması ve Değerlendirmesi

Grubu	NACE Rev 2 Kodu ve Sektör Adı	İkili Düzey Performans Analizi	I/O Analizi	Kümelenme Analizi	Yatırım Eğilimi Analizi	Değerlendirmeye Alma Durumu
A GRUBU	265-Ölçme, Test ve Seyrüsefer Amaçlı Alet ve Cihazlar ile Saat İmalatı	GP				Alınmadı
	120-Tütün Ürünleri İmalatı	GP				Alınmadı
	275-Ev Aletleri İmalatı	GP	TGB			Alınmadı
	102-Balık, Kabuklu Deniz Hayvanları ve Yumuşakçaların İşlenmesi ve Saklanması					Alınmadı
	234-Diğer Porselen ve Seramik Ürünleri İmalatı					Alınmadı
	172-Kâğıt ve Mukawa Ürünleri İmalatı	GP	TGB		I	GP, TGB, I, Uzman Görüşü
	304-Askeri Savaş Araçlarının İmalatı					Alınmadı
	109-Hazır Hayvan Yemleri İmalatı					GP, TGB
	293-Motorlu Kara Taşıtları İçin Parça ve Aksesuar İmalatı	GP	TGB			Alınmadı
	281-Genel Amaçlı Makinelerin İmalatı		TGB			Alınmadı
	143-Örme (Trikotaj) ve Tiğ İşi (Kroşe) Ürünleri İmalatı	GP			I	Alınmadı
	292-Motorlu Kara Taşıtları Karoseri (Kaporta) İmalatı; Treyler (Römork)	GP	TGB	AK		GP, TGB, AK Uzman Görüşü
	105-Süt Ürünleri İmalatı				I	Alınmadı
	259-Diğer Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı					Alınmadı
	325-Tıbbi ve Dişçilik ile İlgili Araç ve Gereçlerin İmalatı					Alınmadı
	291-Motorlu Kara Taşıtlarının İmalatı	GP	TGB			GP, TGB
	101-Etin İşlenmesi ve Saklanması ile Et Ürünlerinin İmalatı					Uzman Görüşü
	171-Kâğıt Hamuru, Kâğıt ve Mukawa İmalatı	GP	TGB	AK	I	Uzman Görüşü
	139-Diğer Tekstil Ürünlerinin İmalatı	GP	TGB	AK	I	Alınmadı
	273-Kablomada Kullanılan Teller ve Kablolar ile Gereçlerin İmalatı					GP, TGB, AK
	233-Kilden İnşaat Malzemeleri İmalatı					Alınmadı
	107-Fırın ve Unlu Mamuller İmalatı	GP	TGB	AK		Alınmadı
	272-Akümülatör ve Pil İmalatı					Alınmadı
	303-Hava Taşıtları ve Uçay Araçları ile Bunlarla İlgili Makinelerin İmalatı					Alınmadı
	231-Cam ve Cam Ürünleri İmalatı		TGB			Alınmadı
	283-Tarım ve Ormanlık Makinelerinin İmalatı					Alınmadı
	141-Kürk Hariç, Giyim Eşyası İmalatı	GP			I	Alınmadı
	267-Optik Aletlerin ve Fotoğrafik Ekipmanların İmalatı	GP				Alınmadı
	284-Metal İşleme Makineleri ve Takım Tezgâhları İmalatı		TGB			Alınmadı
	244-Değerli Ana Metaller ve Diğer Demir Dışı Metallerin İmalatı		TGB			Alınmadı
	132-Dokuma	GP			I	GP, I, Uzman Görüşü

Not: GP: Genel Performans; TGB: Toplam Geri Bağlantı; OK: Olgun Küme; AK: Aday Küme; PK: Potansiyel Küme; I: Yatırım

Grubu	NACE Rev 2 Kodu ve Sektör Adı	İkili Düzey Performans Analizi	I/O Analizi	Kümelenme Analizi	Yatırım Eğilimi Analizi	Değerlendirmeye Alma Durumu
B GRUBU	310-Mobilya İmalatı	GP				Alınmadı
	106-Öğütülmüş Tahıl Ürünleri, Nişasta ve Nişastalı Ürünlerin İmalatı			AK		Alınmadı
	264-Tüketici Elektronik Ürünlerinin İmalatı	GP				Alınmadı
	235-Çimento, Kireç ve Alçı İmalatı				I	Alınmadı
	131-Tekstil Elyafının Hazırlanması ve Bükülmesi	GP		OK	I	GP, OK, I, Uzman Görüşü
	222-Plastik Ürünlerin İmalatı		TGB			Alınmadı
	205-Diğer Kimyasal Ürünlerin İmalatı		TGB	PK		TGB, AK, Uzman Görüşü
	266-Işılama, Elektro Medikal ve Elektro Terapi ile İlgili Cihazların İmalatı	GP				Alınmadı
	162-Ağaç, Mantar, Kemiş ve Örgü Malzeme Ürünü İmalatı					Alınmadı
	202-Haşere İlaçları ve Diğer Zırai-Kimyasal Ürünlerin İmalatı		TGB			Alınmadı
	243-Çeliğin İlk İşlenmesinde Elde Edilen Diğer Ürünlerin İmalatı		TGB		I	TGB, I
	263-İletişim Ekipmanlarının İmalatı	GP				Alınmadı
	251-Metal Yapı Malzemeleri İmalatı			AK	I	AK, I
	271-Elektrik Motoru, Jeneratör, Transformatör ile Elektrik Dağıtım ve Kontrol Cihazları	GP	TGB			Alınmadı
	201-Temel Kimyasal Mad., Kimyasal Gübre ve Azot Bileşikleri, Birincil Formda Plastik ve Sen. Kauçuk İm.		TGB	AK		TGB, AK, Uzman Görüşü
	324-Oyun ve Oyuncak İmalatı					Alınmadı
	257-Çatal-Bıçak Takımı ve Diğer Kesici Aletler ile El Aletleri ve Genel Hırdavat				I	Alınmadı
	221-Kauçuk Ürünlerin İmalatı		TGB			Alınmadı
	236-Beton, Çimento ve Alçıdan Yapılmış Eşyaların İmalatı			AK	I	Alınmadı
	204-Sabun ve Deterjan, Temizlik ve Parlatıcı Maddeleri; Parfüm; Kozmetik ve Tuvalet Malzemeleri İmalatı		TGB	PK		Alınmadı
	262-Bilgisayar ve Bilgisayar Çevre Birimleri İmalatı	GP				Alınmadı
	274-Elektrikli Aydınlatma Ekipmanlarının İmalatı	GP	TGB			Alınmadı
	108-Diğer Gıda Maddelerinin İmalatı					Alınmadı
	212-Eczacılığa İlişkin İlaçların İmalatı					Alınmadı
	192-Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri İmalatı			AK		Alınmadı
	242-Çelikten Tüpler, Borular, İçi Boş Profiller ve Benzeri Bağlantı Parçaları		TGB	OK	I	TGB, OK, I
	261-Elektronik Bileşenlerin ve Devre Kartlarının İmalatı	GP				Alınmadı
	252-Metal Tank, Rezervuar ve Muhafaza Kapları İmalatı			AK	I	AK, I
	203-Boya, Vernik ve Benzeri Kaplayıcı Maddeler ile Matbaa Mürekkebi ve Macun		TGB			Alınmadı
	301-Gemi ve Tekne Yapımı					Alınmadı

Not: GP: Genel Performans; TGB: Toplam Geri Bağlantı; OK: Olgun Küme, AK: Aday Küme; PK: Potansiyel Küme; I: Yatırım

Grubu	NACE Rev 2 Kodu ve Sektör Adı	İkili Düzey Performans Analizi	I/O Analizi	Kümelenme Analizi	Yatırım Eğilimi Analizi	Değerlendirmeye Alma Durumu
GRUBU	103-Sebze ve Meyvelerin İşlenmesi ve Saklanması					Alınmadı
	254-Silah ve Mühimmat (Cephane) İmalatı					Alınmadı
	232-Ateşe Dayanıklı (Refrakter) Ürünlerin İmalatı				I	Alınmadı
	206-Suni veya Sentetik Elyaf İmalatı		TGB		I	Alınmadı
	323-Spor Malzemeleri İmalatı			PK		Alınmadı
	237-Taş ve Mermerin Kesilmesi, Şekil Verilmesi ve Bitirilmesi					Alınmadı
	142-Kürkten Eşya İmalatı	GP				Alınmadı
	268-Manyetik ve Optik Kaset, Bant, CD, vb. Ortamların İmalatı	GP				Alınmadı
	241-Ana Demir ve Çelik Ürünleri ile Ferro Alaşımların İmalatı		TGB	OK	I	TGB, OK, I
	152-Ayakkabı, Bot, Terlik Vb. İmalatı					Alınmadı
	329-Başka Yerde Sınıflandırılmamış İmalatlar					Alınmadı
	282-Genel Amaçlı Diğer Makinelerin İmalatı		TGB			Alınmadı
	239-Aşındırıcı Ürünlerin ve b.y.s. Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı					Alınmadı
	110-İpeceklerin İmalatı					Alınmadı
	321-Mücevherat, Bijuteri Eşyaları ve İlgili Ürünlerin İmalatı			AK		Alınmadı
	104-Bitkisel ve Hayvansal Sıvı ve Katı Yağların İmalatı			AK		AK, Uzman Görüşü
	279-Diğer Elektrikli Ekipmanların İmalatı	GP	TGB			Alınmadı
	245-Metal Döküm Sanayii		TGB		I	TGB, I
	289-Diğer Özel Amaçlı Makinelerin İmalatı		TGB			Alınmadı
	191-Kok Fırını Ürünlerinin İmalatı			PK		Alınmadı
	181-Basım ve Basım ile İlgili Hizmet Faaliyetleri					Alınmadı
	255-Metallerin Dövülmesi, Preslenmesi, Baskılanması, Yuvarlanması; Toz Metalürjisi					Alınmadı
	211-Temel Eczacılık Ürünleri İmalatı					Alınmadı
	302-Demir Yolu Lokomotifleri ve Vagonlarının İmalatı					Alınmadı
	256-Metallerin İşlenmesi ve Kaplanması; Makinede İşleme				I	Uzman Görüşü
	253-Buhar Jeneratörü İmalatı, Merkezi Isıtma Sıcak Su Kazanları Hariç			PK		I
	133-Tekstil Ürünlerinin Bitirilmesi	GP			I	Alınmadı
	309-Başka Yerde Sınıflandırılmamış Ulaşım Araçlarının İmalatı				I	GP, I
	161-Ağaçların Biçilmesi ve Planlanması					Alınmadı
	151-Derinin Tabaklanması ve İşlenmesi; Bavalı, El Çantası, Sıraçlık ve Koşum Takımı İmalatı					Alınmadı

Not: GP: Genel Performans; TGB: Toplam Geri Bağlantı; OK: Olgun Küme, AK: Aday Küme; PK: Potansiyel Küme; I: Yatırım

1. Tarım, hayvancılık ve balıkçılık sektörüne yönelik önerilen yatırım konuları:

NACE Revize 2 Kodu	Tanım
A	TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK
01.2	Çok yıllık [uzun ömürlü] bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi
01.23	Turunçgillerin yetiştirilmesi
01.23.02	Turunçgillerin yetiştirilmesi [greyfurt, limon, misket limonu, portakal, mandalina vb.]
01.26	Yağlı meyvelerin yetiştirilmesi
01.26.02	Zeytin yetiştiriciliği
01.4	Hayvansal üretim
01.41	Süt sağılan büyük baş hayvan yetiştiriciliği [Süt besiciliği]
01.41.31	Süt sağılan büyük baş hayvan yetiştiriciliği [sütü için inek ve manda yetiştiriciliği]
01.42	Diğer sığır ve manda yetiştiriciliği [Et besiciliği]
01.42.09	Diğer sığır ve manda yetiştiriciliği [sütü için yetiştirilenler hariç]
02.1	Orman yetiştirme [Silvikültür] ve diğer ormancılık faaliyetleri
02.10	Orman yetiştirme [Silvikültür] ve diğer ormancılık faaliyetleri
02.10.01	Baltalık olarak işletilen ormanların yetiştirilmesi [kağıtlık ve yakacak odun üretimine yönelik olanlar dahil]
02.10.02	Orman yetiştirmek için fidan ve tohum üretimi

2. İmalat sanayi sektörüne yönelik önerilen yatırım konuları:

C	İMALAT SANAYİ
10.1	Etin işlenmesi ve saklanması ile et ürünlerinin imalatı
10.11	Etin işlenmesi ve saklanması
10.11.01	Sığır, koyun, keçi vb. hayvanların kesimi ve kesim sırasındaki etin işlenmesi [mezbahacılık] [taze, soğutulmuş veya dondurulmuş olarak saklanması dahil]
10.13	Et ve kümes hayvanları etlerinden üretilen ürünlerin imalatı
10.13.02	Et ve kümes hayvanları etlerinden üretilen sosis, salam, sucuk, pastırma, kavurma et, konserve et, salamura et, jambon vb. tuzlanmış, kurutulmuş veya tütürlenmiş ürünlerin imalatı [yemek olanlar hariç]
10.4	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağların imalatı
10.41	Sıvı ve katı yağ imalatı
10.41.07	Zeytinyağı imalatı [saf, sızma, rafine]
10.5	Süt ürünleri imalatı
10.51	Süthane işletmeciliği ve peynir imalatı
10.51.02	Peynir, lor ve çökelek imalatı
10.51.05	Sütten yapılan diğer ürünlerin imalatı [tereyağı, yoğurt, ayran, kaymak, krema, vb.] [krem şanti dahil] [katı veya toz halde krema hariç]
13.1	Tekstil elyafının hazırlanması ve bükülmesi
13.10	Tekstil elyafının hazırlanması ve bükülmesi
13.10.03	Doğal pamuk elyafının imalatı [kardelenmesi, taraklanması, vb.]
13.10.12	Pamuk elyafının bükülmesi ve iplik haline getirilmesi

C	İMALAT SANAYİ
13.2	Dokuma
13.20	Dokuma
13.20.14	Kot kumaşı imalatı
13.20.16	Pamuklu dokuma kumaş [pamuklu dokuma tül kumaş dahil] imalatı [havlı veya şönil kumaş, havlu kumaş, tülbent, pelüş vb. ilmeği kesilmemiş kumaşlar ile kot, kadife ve tafting kumaşlar hariç]
13.3	Tekstil ürünlerinin bitirilmesi
13.30	Tekstil ürünlerinin bitirilmesi
13.30.01	Kumaş ve tekstil ürünlerini ağartma ve boyama hizmetleri [giyim eşyası dahil]
13.30.02	Tekstil elyaf ve ipliklerini ağartma ve boyama hizmetleri [kasarlama dahil]
13.30.03	Kumaş ve tekstil ürünlerine baskı yapılması hizmetleri [giyim eşyası dahil]
13.30.04	Kumaş ve tekstil ürünlerine ilişkin diğer bitirme hizmetleri [apreleme, pliseleme, sanforlama, vb. dahil]
17.2	Kağıt ve mukavva ürünleri imalatı
17.21	Oluklu kağıt ve mukavva imalatı ile kağıt ve mukavvadan yapılan muhafazaların imalatı
17.21.10	Bürolarda, dükkanlarda ve benzeri yerlerde kullanılan kağıt evrak tasnif kutuları, mektup kutuları ve benzeri eşyaların imalatı
17.21.11	Kağıt ve kartondan torba ve çanta imalatı [kese kağıdı dahil]
17.21.12	Kağıt veya mukavvadan koli, kutu ve benzeri muhafazaların imalatı
17.21.13	Oluklu kağıt ve oluklu mukavva imalatı [rulo veya tabaka halinde]
17.22	Kağıttan yapılan ev eşyası, sıhhi malzemeler ve tuvalet malzemeleri imalatı
17.22.02	Kullanıma hazır tuvalet kağıdı, kağıt mendil, temizlik veya yüz temizleme için kağıt mendil ve havlular ile masa örtüsü ve peçetelerin imalatı [kağıt hamurundan, kağıttan, selüloz vatkadan veya selüloz lifli ağlardan yapılmış]
17.22.03	Kağıt veya mukavvadan yapılmış tepsi, tabak, kase, bardak ve benzerlerinin imalatı
17.22.04	Hijyenik havlu ve tamponlar, kadın bağı, pedler, bebek bezleri vb. hijyenik ürünler ile giyim eşyası ve giysi aksesuarlarının imalatı [kağıt hamurundan, kağıttan, selüloz vatkadan veya selüloz lifli ağlardan yapılmış]
20.1	Temel kimyasal maddelerin, kimyasal gübre ve azot bileşikleri, birincil formda plastik ve sentetik kauçuk imalatı
20.15	Kimyasal gübre ve azot bileşiklerinin imalatı
20.15.01	Fosfatlı veya potasyumlu gübreler, iki [azot ve fosfor veya fosfor ve potasyum] veya üç besin maddesi [azot, fosfor ve potasyum] içeren gübreler, sodyum nitrat ile diğer kimyasal ve mineral gübrelerin imalatı
20.15.02	Bileşik azotlu ürünlerin imalatı [nitrik asit, sülfonitrik asit, saf amonyak, amonyum klorür [nişadır], amonyum karbonat, nitritler, potasyum nitratlar vb.] [gübreler hariç]
20.5	Diğer kimyasal ürünlerin imalatı
20.59	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer kimyasal ürünlerin imalatı
20.59.04	Yağlama müstahzarları [hidrolik fren sıvıları dahil], vuruntu önleyici müstahzarlar ile katkı maddeleri ve antifrizlerin imalatı
24.1	Ana demir ve çelik ürünleri ile ferro alaşımların imalatı
24.10	Ana demir ve çelik ürünleri ile ferro alaşımların imalatı
24.10.01	Ham çelik üretilmesi [kütük veya diğer birincil formlarda ya da yarı mamul çelik ürünler halinde]
24.10.02	Çelikten açık profil imalatı [sıcak haddeleme, sıcak çekme veya kalıptan çekme işlemlerinden daha ileri işlem görmemiş]
24.10.03	Demir ve çelikten sıcak veya soğuk çekilmiş yassı hadde ürünleri imalatı [demir veya çelik alaşımlı levha, şerit, sac, teneke sac, vb. dahil]
24.10.05	Sıcak haddelenmiş demir veya çelikten bar ve çubukların üretilmesi [inşaat demiri dahil]

C	İMALAT SANAYİ
24.10.06	Demir veya çelik granül ve demir tozu üretilmesi
24.10.07	Demir ya da çelik hurdaların yeniden eritilmesi
24.10.08	Demir cevherinin doğrudan indirgenmesiyle elde edilen demirli ürünler ve diğer sünger demir ürünlerinin imalatı ile elektroliz veya diğer kimyasal yöntemlerle istisnai saflıkta demir üretilmesi
24.10.09	Çelikten demir yolu ve tramvay yolu yapım malzemesi (birleştirilmemiş raylar ile ray donanımı, aksamı, vb.) ile levha kazıkları (palplanş) ve kaynaklı açık profil imalatı
24.10.10	Pik demir ve manganezli dökme demir (aynalı demir/spiegeleisen) üretimi (külçe, blok, veya diğer birincil formlarda)
24.10.12	Ferro alaşımların imalatı (ferro manganez, ferro silisyum, ferro siliko manganez, ferro krom ve diğerleri)
24.2	Çelikten tüpler, borular, içi boş profiller ve benzeri bağlantı parçalarının imalatı
24.20	Çelikten tüpler, borular, içi boş profiller ve benzeri bağlantı parçalarının imalatı
24.20.09	Çelikten/demirden yapılmış tüp, boru, içi boş profiller ve ilgili bağlantı parçalarının imalatı (sıcak çekilmiş veya sıcak haddelenmiş)
24.20.10	Çelikten/demirden yapılmış tüp, boru, içi boş profiller ve ilgili bağlantı parçalarının imalatı (soğuk çekilmiş veya soğuk haddelenmiş)
24.3	Çeliğin ilk işlenmesinde elde edilen diğer ürünlerin imalatı
24.31	Barların soğuk çekilmesi
24.31.01	Çelik barların ve içi dolu profillerin soğuk çekme yöntemiyle imalatı
24.32	Dar şeritlerin soğuk haddelenmesi
24.32.01	Çelik dar şeritlerin soğuk hadde yöntemiyle imalatı (genişliği < 600 mm olan)
24.33	Soğuk şekillendirme veya katlama
24.33.01	Açık profillerin, nervürlü levhaların ve sandviç panellerin soğuk şekillendirme veya katlama yöntemiyle imalatı
24.34	Tellerin soğuk çekilmesi
24.34.01	Çelik tellerin soğuk çekme yöntemiyle imalatı
24.5	Metal döküm sanayii
24.51	Demir döküm
24.51.13	Demir döküm (yarı mamul demir ürünlerin dökümü, gri demir dökümü, küresel grafit demir dökümü, dövülebilir dökme demir ürünleri dökümü, tüpler, borular ve içi boş profiller ile dökme demirden tüp ve borular ile bunların bağlantı parçalarının imalatı)
24.52	Çelik dökümü
24.52.20	Çelik dökümü
24.53	Hafif metallerin dökümü
24.53.01	Hafif metallerin dökümü (alüminyum, magnezyum, titanyum, çinko vb.den yarı mamul ürünlerin dökümü ile dökme hafif metallerin dökümü)
24.54	Diğer demir dışı metallerin dökümü
24.54.01	Demir dışı ağır metallerin dökümü (bakır vb.)
25.1	Metal yapı malzemeleri imalatı
25.11	Metal yapı ve yapı parçaları imalatı
25.11.06	İnşaat ve inşaatın parçaları için metal çatı ya da iskeletlerin imalatı (kuleler, direkler, destekler, köprüler vb.) (kepenk ve yangın merdiveni ile prefabrik yapılar hariç)
25.11.07	Metalden kepenk ve yangın merdiveni imalatı

C	İMALAT SANAYİ
25.11.08	Metalden prefabrik yapı imalatı
25.12	Metalden kapı ve pencere imalatı
25.12.04	Alüminyum kapı, pencere, bunların kasaları, kapı eşiği, panjur, vb. imalatı
25.12.05	Çelik kapı, pencere, bunların kasaları, kapı eşiği, panjur, vb. imalatı
25.12.06	Demir kapı, pencere, bunların kasaları, kapı eşiği, panjur, vb. imalatı (bahçe kapıları dahil)
25.2	Metal tank, rezervuar ve muhafaza kapları imalatı
25.21	Merkezi ısıtma radyatörleri (elektrikli radyatörler hariç) ve sıcak su kazanları (boylerleri) imalatı
25.21.10	Merkezi ısıtma radyatörleri imalatı (elektrikli radyatörler ile döküm olanlar hariç)
25.21.11	Merkezi ısıtma kazanları (boyler) imalatı (kombi, kat kaloriferi ve diğer merkezi ısıtma kazanları) (buhar jeneratörleri ve kızgın su üreten kazanlar hariç)
25.21.12	Merkezi ısıtma radyatörleri imalatı, döküm olanlar (elektrikli radyatörler hariç)
25.29	Metalden diğer tank, rezervuar ve konteynerler imalatı
25.29.01	Sıkıştırılmış veya sıvılaştırılmış gaz için kullanılan metal konteynerlerin imalatı
25.29.02	Metalden rezervuarlar, tanklar, fiçiler ve benzeri kapasitesi > 300 litre olan konteynerlerin imalatı (sıkıştırılmış veya sıvılaştırılmış gazlar için olanlar ile mekanik veya termal ekipmanlı olanlar hariç)
25.6	Metallerin işlenmesi ve kaplanması; makinede işleme
25.61	Metallerin işlenmesi ve kaplanması
25.61.01	Metallerin ısıtma işlem ve anodlama, sertleştirme, vernikleme, vb. yüzey işlemleri, elektroliz, çinkoyla galvanizleme veya kimyasal işlemlerle metalik kaplama (kalay ve nikel kaplama hariç) ve plastik, teflon, vb. metal dışı malzemelerle kaplama faaliyeti
25.61.02	Metallerin kalay ile kaplanması (kalaycılık) faaliyeti
25.61.03	Metallerin nikel ile kaplanması (nikelajcılık) faaliyeti
25.62	Metallerin makinede işlenmesi ve şekil verilmesi
25.62.01	CNC oksijen, CNC plazma, CNC su jeti vb. makinelerinin kullanılması yoluyla metallerin kesilmesi veya üzerlerinin yazılması
25.62.02	Metallerin makinede işlenmesi (torna tesfiye işleri, metal parçaları delme, tornalama, frezeleme, rendeleme, parlatma, oluk açma, perdahlama, birleştirme, kaynak yapma vb. faaliyetler) (metallerin lazerle kesilmesi hariç)
25.62.03	Lazer ışınlarının kullanılması yoluyla metallerin kesilmesi veya üzerlerinin yazılması
27.3	Kablolamada kullanılan teller ve kablolar ile gereçlerin imalatı
27.31	Fiber optik kabloların imalatı
27.31.04	Fiber optik kabloların imalatı
27.32	Diğer elektronik ve elektrik telleri ve kablolarının imalatı
27.32.03	Diğer elektronik ve elektrik telleri ve kablolarının imalatı (koaksiyel kablo ve diğer koaksiyel elektrik iletkenleri, yalıtılmış bobin telleri, izolasyonlu toprak su altı iletkenler, asetatlı ve silikonlu bakır iletkenler, vb.) (fiberoptik kablo hariç)
27.33	Kablolamada kullanılan gereçlerin imalatı
27.33.02	Kablolamada kullanılan gereçlerin imalatı (fiş, soket, baskılı, düğmeli vb. anahtar, priz, duy, plastikten elektrik boru ve kablo tablaları, makine ve cihazları izole edici plastik bağlantı parçaları, vb.) (elektronik bileşenlerde kullanılanlar hariç)
29.1	Motorlu kara taşıtlarının imalatı
29.10	Motorlu kara taşıtlarının imalatı
29.10.08	Motorlu kara taşıtları için şasi imalatı

C	İMALAT SANAYİ
29.2	Motorlu kara taşıtları karoseri [kaporta] imalatı; treyler [römork] ve yarı treyler [yarı römork] imalatı
29.20	Motorlu kara taşıtları karoseri [kaporta] imalatı; treyler [römork] ve yarı treyler [yarı römork] imalatı
29.20.01	Treyler [römork], yarı treyler [yarı römork] ve mekanik hareket ettirici tertibatı bulunmayan diğer araçların parçalarının imalatı [bu araçların karoserleri, kasaları, aksları ve diğer parçaları]
29.20.02	Motorlu kara taşıtları için karoser, kabin, kupa, dorse ve damper imalatı [otomobil, kamyon, kamyonet, otobüs, minibüs, traktör, damperli kamyon ve özel amaçlı motorlu kara taşıtlarının karoserleri]
29.20.03	Konteyner imalatı [bir veya daha fazla taşıma şekline göre özel olarak tasarlanmış olanlar]
29.20.04	Treyler [römork] ve yarı treyler [yarı römork] imalatı [karavan tipinde olanlar ve tarımsal amaçlı olanlar hariç]
29.20.06	Motorlu kara taşıtlarının modifiye edilmesi ve karoser hizmetleri
29.3	Motorlu kara taşıtları için parça ve aksesuar imalatı
29.32	Motorlu kara taşıtları için diğer parça ve aksesuarların imalatı
29.32.20	Motorlu kara taşıtları için diğer parça ve aksesuarların imalatı [fren, vites kutusu, jant, süspansiyon sistemleri, amortisör, radyatör, egzoz, debriyaj, direksiyon kutusu, rot, rotbaşı, rotül vb.] [traktör, itfaiye araçları, vb. için olanlar dahil]
29.32.21	Motorlu kara taşıtları için karoser, kabin ve kupalara ait parça ve aksesuarların imalatı [tamponlar, koltuk emniyet kemerleri, hava yastıkları, kapılar vb. dahil]
29.32.22	Motorlu kara taşıtları için koltuk imalatı [demiryolu ve havayolu için olanlar hariç]
30.2	Demir yolu lokomotifleri ve vagonlarının imalatı
30.20	Demir yolu lokomotifleri ve vagonlarının imalatı
30.20.01	Demir yolu ve tramvay lokomotifleri, vagonları, bagaj vagonları, lokomotif tenderleri, demir yolu veya tramvay bakım veya servis araçları imalatı [lokomotiflere ve vagonlara ait parçalar ile koltuklarının imalatı hariç]
30.20.02	Demir yolu ve tramvay lokomotif veya vagonlarının parçalarının imalatı
30.20.03	Raylı sistem taşıtları için koltuk imalatı
30.20.04	Mekanik veya elektromekanik sinyalizasyon, emniyet veya trafik kontrol cihazları ve bunların parçalarının imalatı [demir yolu, tramvay hatları, kara yolları, dahili su yolları, park yerleri, liman tesisleri veya hava alanları için olanlar]
30.20.05	Demir yolu veya tramvay lokomotiflerinin ve vagonlarının büyük çapta yenilenmesi ve donanım hizmetleri [tamamlama]
30.4	Askeri savaş araçlarının imalatı
30.40	Askeri savaş araçlarının imalatı
30.40.01	Askeri savaş araçlarının imalatı [tank, zırhlı savaş araçları ve bunların parçaları]

3. Enerji sektörüne yönelik önerilen yatırım konuları:

NACE Revize 2 Kodu	Tanım
D	ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİMLENDİRME ÜRETİMİ VE DAĞITIMI
35.1	Elektrik enerjisinin üretimi, iletimi ve dağıtımı
35.11	Elektrik enerjisi üretimi [Güneş, Rüzgar ve Biyokütleyle Dayalı Elektrik Üretimi]

4. Lojistik sektörüne yönelik önerilen yatırım konuları:

NACE Revize 2 Kodu	Tanım
H	ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA
52.2	Taşımacılık için destekleyici faaliyetler
52.21	Kara taşımacılığını destekleyici hizmet faaliyetleri
50.24	Kargo yükleme boşaltma hizmetleri
52.24.10	Kara yolu taşımacılığıyla ilgili kargo yükleme boşaltma hizmetleri
52.24.11	Demir yolu taşımacılığıyla ilgili kargo yükleme boşaltma hizmetleri

5. Turizm ve Sağlık Sektörüne yönelik önerilen yatırım konuları:

NACE Revize 2 Kodu	Tanım
I	KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ
55.1	Oteller ve benzeri konaklama yerleri
55.10	Oteller ve benzeri konaklama yerleri
55.2	Tatil ve diğer kısa süreli konaklama yerleri
55.20	Tatil ve diğer kısa süreli konaklama yerleri
56.1	Lokantalar ve seyyar yemek hizmeti faaliyetleri
56.10	Lokantalar ve seyyar yemek hizmeti faaliyetleri
56.10.08	Diğer lokanta ve restoranların [içkili ve içkisiz] faaliyetleri [garson servisi sunanlar ile self servis sunanlar dahil, imalatçıların ve al götür tesislerin faaliyetleri ile seyyar olanlar hariç]

8.2.6. Yatırım Önerilerinin Değerlendirme Kriterlerine Göre Sınıflandırılması

Yukarıda verilen yatırım konuları için “Kuruluş Yeri Faktörleri” analizi kullanılarak değerlendirme yapılmış kuruluş yeri faktörleri açısından bölgeye uygunluğu irdelenmiştir. Kuruluş yeri kriterleri, belirli bir üretim biriminin belirli bir coğrafi konuma yerleştirilmesi halinde, söz konusu üretim biriminin maliyeti, satış hasılatı ve sermaye yapısı üzerinde etkili olan tüm konumsal özellikleri kapsar. Başka bir ifadeyle kuruluş yerinin seçimi genellikle işletme giderlerinin en düşük, işletme gelirlerinin en yüksek olduğu yerin belirlenmesi sürecini içermektedir. Yatırım konuları önerilirken ikili veya üçlü digit yerine mümkün olduğu kadar ürün bazına yaklaşmak hedeflenmiştir. Bu nedenle NACE Revize 2 sınıflamasına göre üçlü digitte belirlenen 30 sektörden seçilen dörtlü digitteki 46 yatırım konusu önerilmiştir ve puanlamaya tabi tutulmuştur.

Osmaniye ili için yatırım konularının değerlendirilmesinde tarım, imalat sanayi-enerji ve turizm-lojistik-sağlık sektörlerine yönelik olmak üzere üç ayrı değerlendirme kriteri uygulanmıştır.

Tarım sektörü için önerilen yatırım konuları; İklim Koşulları, Pazar Olanakları, Hammadde ve Yardımcı Malzeme Kaynaklarına Yakınlık, Ulaşım Alt Yapısı ve Taşıma Olanakları, Direkt İşgücü Temini, Enerji ve Su Olanakları, Tarımsal Fiziki Alt Yapı, Yatırımın Yöredeki Sosyal ve Kültürel Çevreye Uygunluğu, Yatırım Teşvik Tedbirleri ve Destek Unsurları, Sürdürülebilir Yenilikçilik Olanakları, Sabit Yatırım Tutarı ve İşletme Sermayesi İhtiyacı, Diğer [Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.] olmak üzere 12 kriter açısından değerlendirilmiştir. Her bir yatırım konusu için toplam faktör puanı; 1-3 arası faktör ağırlıkları ile söz konusu yatırım göz önünde bulundurularak 1-10 arası verilen puanların çarpılması sonucu oluşan rakamların toplamından oluşmaktadır.

İmalat sanayi-enerji sektörleri için önerilen yatırım konuları ise; Pazara Yakınlık, Hammadde ve Yardımcı Malzeme Kaynaklarına Yakınlık, Ulaşım Alt Yapısı ve Taşıma Olanakları, Direkt İşgücü Temini, Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers.

Sağlanması, Enerji ve Su Olanakları, Yatırımın Yöredeki Sosyal ve Kültürel Çevreye Uygunluğu, İklim Koşulları, Atıkların Çevresel Etkisinin Düşüklüğü, Yatırım Teşvik Tedbirleri ve Destek Unsurları, Yan Sanayiye Yakınlık, Yatay ve Dikey Entegrasyon Olanakları, İletişim Alt Yapısı, Sanayi ve Hizmetler Sektörü Alt Yapısı, Sürdürülebilir Yenilikçilik Olanakları, Sabit Yatırım Tutarı ve İşletme Sermayesi İhtiyacı, Diğer [Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk, vs.] gibi 17 faktör üzerinden değerlendirilmiştir. Yine her bir yatırım konusu için toplam faktör puanı; 1-3 arası faktör ağırlıkları ile söz konusu yatırım göz önünde bulundurularak 1-10 arası verilen puanların çarpılması sonucu oluşan rakamların toplamından oluşmaktadır.

Lojistik-turizm-sağlık sektörleri için önerilen yatırım konuları ise; Coğrafi Konum, İklim Koşulları, Yatırımın Yöredeki Sosyal ve Kültürel Çevreye Uygunluğu, Pazar Olanakları, Nitelikli İşgücü Temini, Üst Düzey Yöneticilerin Sağlanması, Ulaşım Alt Yapısı ve Taşıma Olanakları, Enerji ve Su Olanakları, İletişim Alt Yapısı, Turizm ve Hizmetler Sektörü Alt Yapısı, Hammadde ve Yardımcı Malzeme Kaynaklarına Yakınlık, Sabit Yatırım Tutarı ve İşletme Sermayesi İhtiyacı, Yatırım Teşvik Tedbirleri ve Destek Unsurları, Diğer [Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk

vs.] gibi 14 faktör üzerinden değerlendirilmiştir. Yine her bir yatırım konusu için toplam faktör puanı; 1-3 arası faktör ağırlıkları ile söz konusu yatırım göz önünde bulundurularak 1-10 arası verilen puanların çarpılması sonucu oluşan rakamların toplamından oluşmaktadır.

Ayrıca önerilen yatırım konuları kendi içlerindeki göreceli üstünlüklerini yansıtmak üzere üç grupta değerlendirilmiştir;

A Grubu: Kuruluş yeri faktörleri açısından bakıldığında, yöre için en fazla uygunluk gösteren yatırım konuları grubunu ifade etmektedir.

B Grubu: A grubu kadar olmamakla birlikte, kuruluş yeri faktörleri açısından yöreye uygun olabilecek yatırım konularının grubunu temsil etmektedir.

C Grubu: Kuruluş yeri faktörleri açısından yöreye uygun olmadığı, gerçekleştirilmesi halinde fazla sayıda faktör nedeniyle risk içerdiği düşünülen yatırım konularını ifade etmektedir.

Buna göre, sektörler itibarıyla belirlenen yatırım konularının grup puan aralıkları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Sektörler	C Grubu Puan Aralığı	B Grubu Puan Aralığı	A Grubu Puan Aralığı
Tarım, Hayvancılık	0 – 149	150 – 199	200 +
Turizm, Lojistik, Eğitim	0 – 179	180 – 239	240 +
İmalat Sanayi ve Enerji	0 – 179	180 – 239	240 +

Yatırımın yer aldığı göreceli üstünlük grubu değerlendirmesinde imalat sanayi faaliyet alt dalları değerlendirilirken, ikili notasyon kullanılmıştır. Buna göre ilk harf yatırımın genel performans üstünlüğünü gösterirken, ikinci harf kuruluş yeri faktörleri analizine göre yer aldığı grubu göstermektedir. Örnek ifadeyle, CA notunu almış olan **10.32-Sebze ve meyve suyu imalatı** faaliyet konusu, genel performans sıralamasında C grubu, kuruluş yeri faktörleri analizine göre ise A grubunda yer almaktadır. Bu nedenle bu sektör için CA notasyonu kullanılmıştır. İkili notasyonda değerlendirilen faaliyet konularının göreceli üstünlükleri şu şekilde sıralanmaktadır:

AA, AB, AC

BA, BB, BC,

CA, CB, CC

Tarım, Enerji, Lojistik, Sağlık ve Turizm sektörleri için ise,

bu sektörlerin etkinliği ve faaliyetlerinin sürdürülebilirliği tamamen kuruluş yeri özelliklerinin ve kuruluş yeri faktörlerinin etkisinde olacağından yalnızca kuruluş yeri faktörlerinden aldıkları notlar belirleyici olmaktadır. Bu sektörlere ilişkin olarak da notasyon tek harfle [A, B ya da C gibi] ifade edilmiştir.

Osmaniye ili için önerilen gerek A, gerekse B ve C grubu yatırım konuları, ön değerlendirme niteliğinde olup uygulanabilirlikleri, teknik, ekonomik ve malî yapılabirlik çalışmaları sonucunda netleşecektir. Söz konusu yatırım önerilerinin gerçekleşme oranı ise şüphesiz ki, potansiyel yatırımcıların ilde yatırım yapmaya motive edilmesine bağlıdır.

Osmaniye ili için önerilen yatırım konularının göreceli üstünlüklerine göre sınıflandırılması ve önerilen yatırım konularının kuruluş yeri faktörlerine göre değerlendirilmesi, tarım, hayvancılık imalat sanayi, lojistik, sağlık ve turizm sektörleri için aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 183: Tarım ve Hayvancılık Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi

Kuruluş Yeri Faktörleri	Faktör Ağırlığı	01.23- Turunçgillerin Yetiştirilmesi	01.26-Yağlı Meyvelerin Yetiştirilmesi		01.41-Sütü Sağılan Büyük Baş Hayvan Yetiştiriciliği (Süt Besiciliği)		01.42-Diğer Sığır ve Manda Yetiştiriciliği (Et Besiciliği)		02.10-Orman Yetiştirme (Silvikültür) ve Diğer Ormancılık Faaliyetleri	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan
1. İklim Koşulları	2	9	18	9	18	9	18	8	16	16
2 Pazar Olanakları	3	8	24	9	27	8	24	1	21	21
3. Hammadde ve Yardımcı Malzeme Kaynaklarına Yakınlık	2	9	18	9	18	7	14	7	14	14
4. Ulaşım Alt Yapısı ve Taşıma Olanakları	2	9	18	9	18	9	18	8	16	16
5. Direkt İşgücü Temini	2	9	18	9	18	8	16	8	16	16
6. Enerji ve Su Olanakları	1	7	7	8	8	8	8	8	8	8
7. Tarımsal Fiziki Alt Yapı	3	9	27	9	27	8	24	7	21	21
8. Yatırımın Yöredeki Sosyal ve Kültürel Çevreye Uygunluğu	1	9	9	9	9	8	8	9	9	9
9. Yatırım Teşvik Tedbirleri ve Destek Unsurları	2	7	14	9	18	8	16	8	16	16
10. Sürdürülebilir Yenilikçilik Olanakları*	2	7	14	7	14	8	16	8	16	16
11. Sabit Yatırım Tutarı ve İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	8	16	8	16	7	14	8	16	16
12. Diğer [Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.]	3	9	27	9	27	9	27	9	27	27
Toplam Faktör Puanı		210		218		203		203		196
Yatırımın Yer Aldığı Göreceli Üstünlük Grubu		A		A		A		A		B

(*): Yöredeki AR-GE olanakları, patent, faydalı model, endüstriyel tasarım ve marka başvuru sayıları, Üniversite-Sanayi İşbirliği, İnovasyon Destek birimleri (Üniversiteler, Meslek Okullarının varlığı ve kursları, İş geliştirme kursları, Teknokentler vs.)

Tablo 184: İmalat Sanayi Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi

Kuruluş Yeri Faktörleri	Faktör Ağırlığı	10.11- Etin İşlenmesi, saklanması		10.13- Et ve Kümes hayvanlarının etlerinden üretilen ürünlerin imalatı		10.41-Sıvı ve Katı Yağ İmalatı		10.51-Süthane İşletmeciliği ve Peynir İmalatı	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	8	24	8	24	9	27	8	24
2. Hammadde ve Yardımcı Malzeme Kaynaklarına Yakınlık	2	8	16	8	16	9	18	7	14
3. Ulaşım Alt Yapısı ve Taşıma Olanakları	2	8	16	8	16	8	16	8	16
4. Direkt İşgücü Temini	2	8	16	8	16	8	16	8	16
5. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	8	16	8	16	8	16	8	16
6. Enerji ve Su Olanakları	1	8	8	8	8	8	8	8	8
7. Yatırımın Yöredeki Sosyal ve Kültürel Çevreye Uygunluğu	1	8	8	8	8	9	9	9	9
8. İklim Koşulları	1	8	8	8	8	8	8	8	8
9. Atıkların Çevresel Etkisinin Düşüklüğü	2	7	14	7	14	8	16	8	16
10. Yatırım Teşvik Tedbirleri ve Destek Unsurları	2	8	16	8	16	7	14	7	14
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	8	8	8	8	8	8	8	8
12. Yatay ve Dikey Entegrasyon Olanakları	1	8	8	8	8	8	8	8	8
13. İletişim Alt Yapısı	1	9	9	9	9	9	9	9	9
14. Sanayi Sektörü Alt Yapısı	2	8	16	8	16	8	16	8	16
15. Sürdürülebilir Yenilikçilik Olanakları *	2	8	16	8	16	8	16	8	16
16. Sabit Yatırım Tutarı ve İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	8	16	7	14	8	16	8	16
17. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	3	9	27	9	27	9	27	9	27
Toplam Faktör Puanı		242		240		248		241	
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu		AA		AA		CA		AA	

(*): Yöredeki AR-GE olanakları, patent, faydalı model, endüstriyel tasarım ve marka başvuru sayıları, Üniversite-Sanayi İşbirliği, İnovasyon Destek birimleri (Üniversiteler, Meslek Okullarının varlığı ve kursları, İş geliştirme kursları, Teknokentler vs.)

Tablo 184'ün Devamı: İmalat Sanayi Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi

Kuruluş Yeri Faktörleri	Faktör Ağırlığı	13.10- Tekstil Eliyaının Hazırlanması ve Bükülmesi		13.20- Dokuma		13.30- Tekstil Ürünlerinin Bitirilmesi		17.21- Oluklu Kağıt ve Mukavva İmalatı ile Kağıt ve Mukavvadan Yapılan Muhafazaların İmalatı	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	8	24	8	24	7	21	8	24
2. Hammadde ve Yardımcı Malzeme Kaynaklarına Yakınlık	2	8	16	8	16	8	16	8	16
3. Ulaşım Alt Yapısı ve Taşıma Olanakları	2	8	16	8	16	8	16	8	16
4. Direkt İşgücü Temini	2	8	16	8	16	8	16	8	16
5. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	7	14	7	14	7	14	7	14
6. Enerji ve Su Olanakları	1	7	7	7	7	7	7	7	7
7. Yatırımın Yöredeki Sosyal ve Kültürel Çevreye Uygunluğu	1	8	8	8	8	8	8	8	8
8. İklim Koşulları	1	8	8	8	8	8	8	8	8
9. Atıkların Çevresel Etkisinin Düşüklüğü	2	7	14	7	14	7	14	7	14
10. Yatırım Teşvik Tedbirleri ve Destek Unsurları	2	8	16	8	16	8	16	8	16
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	7	7	7	7	7	7	7	7
12. Yatay ve Dikey Entegrasyon Olanakları	1	8	8	8	8	8	8	7	7
13. İletişim Alt Yapısı	1	9	9	9	9	9	9	9	9
14. Sanayi Sektörü Alt Yapısı	2	8	16	8	16	8	16	8	16
15. Sürdürülebilir Yenilikçilik Olanakları *	2	7	14	7	14	7	14	7	14
16. Sabit Yatırım Tutarı ve İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	6	12	6	12	6	12	6	12
17. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	3	9	27	9	27	9	27	9	27
Toplam Faktör Puanı		232		232		229		231	
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu		BB		AB		CB		AB	

(*): Yöredeki AR-GE olanakları, patent, faydalı model, endüstriyel tasarım ve marka başvuru sayıları, Üniversite-Sanayi İşbirliği, İnovasyon Destek birimleri (Üniversiteler, Meslek Okullarının varlığı ve kursları, İş geliştirme kursları, Teknokentler vs.)

Tablo 184'ün Devamı: İmalat Sanayi Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi

Kuruluş Yeri Faktörleri	Faktör Ağırlığı	17.22- Kağıttan Yapılan Ev Eşyası, Sıhhi Malzemeler ve Tuvalet Malzemeleri İmalatı		20.15- Kimyasal Gübre ve Azot Bileşiklerinin İmalatı		20.59- Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Kimyasal Ürünlerin İmalatı		24.10- Ana Demir ve Çelik Ürünleri ile Ferro Alaşımların İmalatı	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	8	24	6	18	7	21	7	21
2. Hammadde ve Yardımcı Malzeme Kaynaklarına Yakınlık	2	8	16	5	10	5	10	4	8
3. Ulaşım Alt Yapısı ve Taşıma Olanakları	2	8	16	7	14	7	14	7	14
4. Direkt İşgücü Temini	2	8	16	6	12	6	12	8	16
5. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	7	14	6	12	6	12	8	16
6. Enerji ve Su Olanakları	1	7	7	6	6	6	6	4	4
7. Yatırımın Yöredeki Sosyal ve Kültürel Çevreye Uygunluğu	1	8	8	5	5	5	5	7	7
8. İklim Koşulları	1	8	8	8	8	8	8	7	7
9. Atıkların Çevresel Etkisinin Düşüklüğü	2	7	14	3	6	3	6	5	10
10. Yatırım Teşvik Tedbirleri ve Destek Unsurları	2	8	16	8	16	8	16	6	12
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	7	7	5	5	6	6	4	4
12. Yatay ve Dikey Entegrasyon Olanakları	1	7	7	4	4	5	5	5	5
13. İletişim Alt Yapısı	1	9	9	9	9	9	9	9	9
14. Sanayi Sektörü Alt Yapısı	2	8	16	6	12	6	12	6	12
15. Sürdürülebilir Yenilikçilik Olanakları *	2	7	14	5	10	5	10	6	12
16. Sabit Yatırım Tutarı ve İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	6	12	4	8	4	8	3	6
17. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	3	9	27	6	18	6	18	9	27
Toplam Faktör Puanı		231		173		178		190	
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu		AB		BC		BC		CB	

(*): Yöredeki AR-GE olanakları, patent, faydalı model, endüstriyel tasarım ve marka başvuru sayıları, Üniversite-Sanayi İşbirliği, İnovasyon Destek birimleri (Üniversiteler, Meslek Okullarının varlığı ve kursları, İş geliştirme kursları, Teknokentler vs.)

Tablo 184'ün Devamı: İmalat Sanayi Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi

Kuruluş Yeri Faktörleri	Faktör Ağırlığı	24.20- Çelikten Tüpler, Borular, İçi Boş Profiller ve Benzeri Bağlantı Parçalarının İmalatı		24.31- Barların Soğuk Çekilmesi		24.32- Dar Şeritlerin Soğuk Haddelenmesi		24.33- Soğuk Şekillendirme veya Katlama	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	6	18	6	18	6	18	6	18
2. Hammadde ve Yardımcı Malzeme Kaynaklarına Yakınlık	2	4	8	4	8	4	8	4	8
3. Ulaşım Alt Yapısı ve Taşıma Olanakları	2	7	14	7	14	7	14	7	14
4. Direkt İşgücü Temini	2	8	16	8	16	8	16	8	16
5. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	8	16	8	16	8	16	8	16
6. Enerji ve Su Olanakları	1	4	4	4	4	4	4	4	4
7. Yatırımın Yöredeki Sosyal ve Kültürel Çevreye Uygunluğu	1	7	7	7	7	7	7	7	7
8. İklim Koşulları	1	7	7	7	7	7	7	7	7
9. Atıkların Çevresel Etkisinin Düşüklüğü	2	5	10	5	10	5	10	5	10
10. Yatırım Teşvik Tedbirleri ve Destek Unsurları	2	7	14	7	14	7	14	7	14
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	4	4	4	4	4	4	4	4
12. Yatay ve Dikey Entegrasyon Olanakları	1	5	5	5	5	5	5	5	5
13. İletişim Alt Yapısı	1	9	9	9	9	9	9	9	9
14. Sanayi Sektörü Alt Yapısı	2	6	12	6	12	6	12	6	12
15. Sürdürülebilir Yenilikçilik Olanakları *	2	6	12	6	12	6	12	6	12
16. Sabit Yatırım Tutarı ve İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	3	6	3	6	3	6	3	6
17. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	3	9	27	9	27	9	27	9	27
Toplam Faktör Puanı		189		189		189		189	
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu		BB		BB		BB		BB	

(*): Yöredeki AR-GE olanakları, patent, faydalı model, endüstriyel tasarım ve marka başvuru sayıları, Üniversite-Sanayi İşbirliği, İnovasyon Destek birimleri (Üniversiteler, Meslek Okullarının varlığı ve kursları, İş geliştirme kursları, Teknokentler vs.)

Tablo 184'ün Devamı: İmalat Sanayi Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi

Kuruluş Yeri Faktörleri	Faktör Ağırlığı	24.34- Tellerin Soğuk Çekilmesi		24.51- Demir Döküm		24.52- Çelik Dökümü		24.53- Hafif Metallerin Dökümü	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	6	18	6	18	6	18	6	18
2. Hammadde ve Yardımcı Malzeme Kaynaklarına Yakınlık	2	4	8	4	8	4	8	4	8
3. Ulaşım Alt Yapısı ve Taşıma Olanakları	2	7	14	7	14	7	14	7	14
4. Direkt İşgücü Temini	2	8	16	8	16	8	16	8	16
5. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	8	16	8	16	8	16	8	16
6. Enerji ve Su Olanakları	1	4	4	4	4	4	4	4	4
7. Yatırımın Yöredeki Sosyal ve Kültürel Çevreye Uygunluğu	1	7	7	7	7	7	7	7	7
8. İklim Koşulları	1	7	7	7	7	7	7	7	7
9. Atıkların Çevresel Etkisinin Düşüklüğü	2	5	10	5	10	5	10	5	10
10. Yatırım Teşvik Tedbirleri ve Destek Unsurları	2	7	14	7	14	7	14	7	14
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	4	4	4	4	4	4	4	4
12. Yatay ve Dikey Entegrasyon Olanakları	1	5	5	5	5	5	5	5	5
13. İletişim Alt Yapısı	1	9	9	9	9	9	9	9	9
14. Sanayi Sektörü Alt Yapısı	2	6	12	6	12	6	12	6	12
15. Sürdürülebilir Yenilikçilik Olanakları *	2	6	12	6	12	6	12	6	12
16. Sabit Yatırım Tutarı ve İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	3	6	3	6	3	6	3	6
17. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	3	9	27	9	27	9	27	9	27
Toplam Faktör Puanı		189		189		189		189	
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu		BB		CB		CB		CB	

[*]: Yöredeki AR-GE olanakları, patent, faydalı model, endüstriyel tasarım ve marka başvuru sayıları, Üniversite-Sanayi İşbirliği, İnovasyon Destek birimleri (Üniversiteler, Meslek Okullarının varlığı ve kursları, İş geliştirme kursları, Teknokentler vs.)

Tablo 184'ün Devamı: İmalat Sanayi Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi

Kuruluş Yeri Faktörleri	Faktör Ağırlığı	24.54- Diğer Demir Dışı Metallerin Dökümü		25.11- Metal Yapı ve Yapı Parçaları İmalatı		25.12- Metalden Kapı ve Pencere İmalatı		25.21- Merkezi Isıtma Radyatörleri (Elektrikli Radyatörler Hariç) ve Sıcak Su Kazanları (Boylarları) İmalatı	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	6	18	6	18	6	18	6	18
2. Hammadde ve Yardımcı Malzeme Kaynaklarına Yakınlık	2	4	8	4	8	4	8	4	8
3. Ulaşım Alt Yapısı ve Taşıma Olanakları	2	7	14	7	14	7	14	7	14
4. Direkt İşgücü Temini	2	8	16	8	16	8	16	8	16
5. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	8	16	8	16	8	16	8	16
6. Enerji ve Su Olanakları	1	4	4	4	4	5	5	5	5
7. Yatırımın Yöredeki Sosyal ve Kültürel Çevreye Uygunluğu	1	7	7	7	7	7	7	7	7
8. İklim Koşulları	1	7	7	7	7	7	7	7	7
9. Atıkların Çevresel Etkisinin Düşüklüğü	2	5	10	5	10	6	12	5	10
10. Yatırım Teşvik Tedbirleri ve Destek Unsurları	2	7	14	7	14	7	14	7	14
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	4	4	4	4	5	5	5	5
12. Yatay ve Dikey Entegrasyon Olanakları	1	5	5	4	4	4	4	4	4
13. İletişim Alt Yapısı	1	9	9	9	9	9	9	9	9
14. Sanayi Sektörü Alt Yapısı	2	6	12	6	12	6	12	6	12
15. Sürdürülebilir Yenilikçilik Olanakları *	2	6	12	6	12	6	12	6	12
16. Sabit Yatırım Tutarı ve İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	3	6	6	12	7	14	6	12
17. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	3	9	27	9	27	9	27	9	27
Toplam Faktör Puanı		189		194		200		196	
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu		CB		BB		BB		BB	

[*]: Yöredeki AR-GE olanakları, patent, faydalı model, endüstriyel tasarım ve marka başvuru sayıları, Üniversite-Sanayi İşbirliği, İnovasyon Destek birimleri (Üniversiteler, Meslek Okullarının varlığı ve kursları, İş geliştirme kursları, Teknokentler vs.)

Tablo 184'ün Devamı: İmalat Sanayi Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi

Kuruluş Yeri Faktörleri	Faktör Ağırlığı	25.29- Metalden Diğer Tank, Rezervuar ve Konteynerler İmalatı		25.61- Metallerin İşlenmesi ve Kiplanması		25.62- Metallerin Makinede İşlenmesi ve Şekil Verilmesi		27.31- Fiber Optik Kabloların İmalatı	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	6	18	6	18	6	18	7	21
2. Hammadde ve Yardımcı Malzeme Kaynaklarına Yakınlık	2	4	8	7	14	7	14	7	14
3. Ulaşım Alt Yapısı ve Taşıma Olanakları	2	7	14	7	14	7	14	8	16
4. Direkt İşgücü Temini	2	8	16	8	16	8	16	8	16
5. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	8	16	8	16	8	16	7	14
6. Enerji ve Su Olanakları	1	5	5	4	4	4	4	7	7
7. Yatırımın Yöredeki Sosyal ve Kültürel Çevreye Uygunluğu	1	7	7	7	7	7	7	8	8
8. İklim Koşulları	1	7	7	7	7	7	7	8	8
9. Atıkların Çevresel Etkisinin Düşüklüğü	2	5	10	6	10	6	10	7	14
10. Yatırım Teşvik Tedbirleri ve Destek Unsurları	2	7	14	7	14	7	14	7	14
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	5	5	6	6	6	6	5	5
12. Yatay ve Dikey Entegrasyon Olanakları	1	4	4	5	5	5	5	6	6
13. İletişim Alt Yapısı	1	9	9	9	9	9	9	9	9
14. Sanayi Sektörü Alt Yapısı	2	6	12	6	12	6	12	8	16
15. Sürdürülebilir Yenilikçilik Olanakları *	2	6	12	6	12	6	12	7	14
16. Sabit Yatırım Tutarı ve İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	6	12	6	12	6	12	7	14
17. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	3	9	27	9	27	9	27	9	27
Toplam Faktör Puanı		196		203		203		223	
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu		BB		CB		CB		AB	

[*]: Yöredeki AR-GE olanakları, patent, faydalı model, endüstriyel tasarım ve marka başvuru sayıları, Üniversite-Sanayi İşbirliği, İnovasyon Destek birimleri (Üniversiteler, Meslek Okullarının varlığı ve kursları, İş geliştirme kursları, Teknokentler vs.)

Tablo 184'ün Devamı: İmalat Sanayi Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi

Kuruluş Yeri Faktörleri	Faktör Ağırlığı	27.32- Diğer Elektronik ve Elektrik Telleri ve Kablolarının İmalatı		27.33- Kabloamada Kullanılan Gereçlerin İmalatı		29.10- Motorlu Kara Taşıtlarının İmalatı		29.20- Motorlu Kara Taşıtları Karoseri (Kaporta) İmalatı; Treyler (Römork) ve Yarı Treyler (Yarı Römork) İmalatı	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	7	21	7	21	4	12	6	18
2. Hammadde ve Yardımcı Malzeme Kaynaklarına Yakınlık	2	7	14	8	16	4	8	6	12
3. Ulaşım Alt Yapısı ve Taşıma Olanakları	2	8	16	8	16	5	10	6	12
4. Direkt İşgücü Temini	2	8	16	8	16	8	16	8	16
5. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	7	14	7	14	5	10	6	12
6. Enerji ve Su Olanakları	1	7	7	7	7	6	6	6	6
7. Yatırımın Yöredeki Sosyal ve Kültürel Çevreye Uygunluğu	1	8	8	8	8	5	5	6	6
8. İklim Koşulları	1	8	8	8	8	9	9	9	9
9. Atıkların Çevresel Etkisinin Düşüklüğü	2	7	14	7	14	5	10	6	12
10. Yatırım Teşvik Tedbirleri ve Destek Unsurları	2	7	14	7	14	7	14	8	16
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	5	5	5	5	4	4	6	6
12. Yatay ve Dikey Entegrasyon Olanakları	1	6	6	7	6	5	5	6	6
13. İletişim Alt Yapısı	1	9	9	9	9	9	9	9	9
14. Sanayi Sektörü Alt Yapısı	2	8	16	8	16	5	10	7	14
15. Sürdürülebilir Yenilikçilik Olanakları *	2	7	14	7	14	2	4	5	10
16. Sabit Yatırım Tutarı ve İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	6	12	5	10	1	2	4	8
17. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	3	9	27	9	27	9	27	9	27
Toplam Faktör Puanı		221		221		161		199	
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu		AB		AB		AC		AB	

[*]: Yöredeki AR-GE olanakları, patent, faydalı model, endüstriyel tasarım ve marka başvuru sayıları, Üniversite-Sanayi İşbirliği, İnovasyon Destek birimleri (Üniversiteler, Meslek Okullarının varlığı ve kursları, İş geliştirme kursları, Teknokentler vs.)

Tablo 184'ün Devamı: İmalat Sanayi Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi

Kuruluş Yeri Faktörleri	Faktör Ağırlığı	29.32- Motorlu Kara Taşıtları için Diğer Parça ve Aksesuarların İmalatı		30.20- Demir Yolu Lokomotifleri ve Vagonlarının İmalatı		30.40- Askeri Savaş Araçlarının İmalatı	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	6	18	5	15	6	18
2. Hammadde ve Yardımcı Malzeme Kaynaklarına Yakınlık	2	6	12	4	8	6	12
3. Ulaşım Alt Yapısı ve Taşıma Olanakları	2	6	12	4	8	7	14
4. Direkt İşgücü Temini	2	8	16	6	12	6	12
5. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	6	12	5	10	6	12
6. Enerji ve Su Olanakları	1	6	6	5	5	6	6
7. Yatırımın Yöredeki Sosyal ve Kültürel Çevreye Uygunluğu	1	6	6	5	5	6	6
8. İklim Koşulları	1	9	9	9	9	8	8
9. Atıkların Çevresel Etkisinin Düşüklüğü	2	6	12	5	10	5	10
10. Yatırım Teşvik Tedbirleri ve Destek Unsurları	2	8	16	8	16	8	16
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	6	6	3	3	6	6
12. Yatay ve Dikey Entegrasyon Olanakları	1	6	6	4	4	6	6
13. İletişim Alt Yapısı	1	9	9	9	9	9	9
14. Sanayi Sektörü Alt Yapısı	2	7	14	5	10	6	12
15. Sürdürülebilir Yenilikçilik Olanakları *	2	5	10	2	4	5	10
16. Sabit Yatırım Tutarı ve İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	5	10	1	2	2	4
17. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	3	9	27	9	27	9	27
Toplam Faktör Puanı			201		157		188
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu			AB		CC		AB

[*]: Yöredeki AR-GE olanakları, patent, faydalı model, endüstriyel tasarım ve marka başvuru sayıları, Üniversite-Sanayi İşbirliği, İnovasyon Destek birimleri (Üniversiteler, Meslek Okullarının kursları, İş geliştirme kursları, Teknokentler vs.)

varlığı ve

Tablo 185: Enerji Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi

Kuruluş Yeri Faktörleri	Faktör Ağırlığı	35.11. Elektrik enerjisi üretimi (GES)		35.11.1- Elektrik enerjisi üretimi (RES)		35.11- Elektrik enerjisi üretimi (BES)	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Pazara Yakınlık	3	9	27	9	27	9	27
2. Hammadde ve Yardımcı Malzeme Kaynaklarına Yakınlık	2	6	12	6	12	6	12
3. Ulaşım Alt Yapısı ve Taşıma Olanakları	2	7	14	7	14	7	14
4. Direkt İşgücü Temini	2	9	18	9	18	9	18
5. Üst Düzey Yöneticilerin ve Teknik Pers. Sağlanması	2	8	16	8	16	6	12
6. Enerji ve Su Olanakları	1	9	9	9	9	9	9
7. Yatırımın Yöredeki Sosyal ve Kültürel Çevreye Uygunluğu	1	9	9	9	9	9	9
8. İklim Koşulları	1	8	8	9	9	9	9
9. Atıkların Çevresel Etkisinin Düşüklüğü	2	9	18	9	18	8	16
10. Yatırım Teşvik Tedbirleri ve Destek Unsurları	2	9	18	9	18	9	18
11. Yan Sanayiye Yakınlık	1	5	5	5	5	5	5
12. Yatay ve Dikey Entegrasyon Olanakları	1	7	7	7	7	7	7
13. İletişim Alt Yapısı	1	9	9	9	9	9	9
14. Sanayi Sektörü Alt Yapısı	2	4	8	5	10	4	8
15. Sürdürülebilir Yenilikçilik Olanakları *	2	5	10	5	10	5	10
16. Sabit Yatırım Tutarı ve İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	5	10	6	12	6	12
17. Diğer (Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.)	3	9	27	9	27	9	27
Toplam Faktör Puanı			225		230		222
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu			B		B		B

[*]: Yöredeki AR-GE olanakları, patent, faydalı model, endüstriyel tasarım ve marka başvuru sayıları, Üniversite-Sanayi İşbirliği, İnovasyon Destek birimleri (Üniversiteler, Meslek Okullarının kursları, İş geliştirme kursları, Teknokentler vs.)

Tablo 186: Lojistik, Turizm ve Sağlık Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi

Kuruluş Yeri Faktörleri	Faktör Ağırlığı	52.21-Kara Taşımacılığını Destekleyici Hizmet Faaliyetleri		52.24- Kargo Yükleme ve Boşaltma Hizmetleri		55.10- Oteller ve Benzeri Konaklama Yerleri		55.20- Tatil ve Diğer Kısa Süreli Konaklama Yerleri	
		Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı	Puan	Faktör Puanı
1. Coğrafi Konum	2	8	16	8	16	6	12	6	12
2. İklim Koşulları	2	8	16	8	16	8	16	8	16
3. Yatırımın Yöredeki Sosyal ve Kültürel Çevreye Uygunluğu	1	8	8	8	8	9	9	8	8
4. Pazar Olanakları	3	7	21	6	18	6	18	6	18
5. Nitelikli İşgücü Temini	2	8	16	8	16	8	16	8	16
6. Üst Düzey Yöneticilerin Sağlanması	2	7	14	8	16	7	14	7	14
7. Ulaşım Alt Yapısı ve Taşıma Olanakları	3	8	24	8	24	8	24	8	24
8. Enerji ve Su Olanakları	2	8	16	8	16	8	16	8	16
9. İletişim Alt Yapısı	2	9	18	9	18	9	18	9	18
10. Turizm ve Hizmetler Sektörü Alt Yapısı	3	8	24	8	24	8	24	8	24
11. Hammadde ve Yardımcı Malzeme Kaynaklarına Yakınlık	2	9	18	9	18	9	18	8	16
12. Sabit Yatırım Tutarı ve İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	7	14	7	14	8	16	8	16
13. Yatırım Teşvik Tedbirleri ve Destek Unsurları	2	7	14	7	14	8	16	8	16
14. Diğer [Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.]	2	9	18	9	18	9	18	9	18
Toplam Faktör Puanı			237		236		235		232
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu			B		B		B		B

Tablo 186'nın Devamı: Lojistik, Turizm ve Sağlık Sektöründe Önerilen Yatırım Konularının Kuruluş Yeri Faktörlerine Göre Değerlendirilmesi

Kuruluş Yeri Faktörleri	Faktör Ağırlığı	56.10- Lokantalar ve Seyyar Yemek Hizmeti Faaliyetleri	
		Puan	Faktör Puanı
1. Coğrafi Konum	2	7	14
2. İklim Koşulları	2	8	16
3. Yatırımın Yöredeki Sosyal ve Kültürel Çevreye Uygunluğu	1	8	8
4. Pazar Olanakları	3	8	16
5. Nitelikli İşgücü Temini	2	8	16
6. Üst Düzey Yöneticilerin Sağlanması	2	9	18
7. Ulaşım Alt Yapısı ve Taşıma Olanakları	3	8	24
8. Enerji ve Su Olanakları	2	8	16
9. İletişim Alt Yapısı	2	9	18
10. Turizm ve Hizmetler Sektörü Alt Yapısı	3	8	24
11. Hammadde ve Yardımcı Malzeme Kaynaklarına Yakınlık	2	8	16
12. Sabit Yatırım Tutarı ve İşletme Sermayesi İhtiyacı	2	9	18
13. Yatırım Teşvik Tedbirleri ve Destek Unsurları	2	8	16
14. Diğer [Güvenlik ve Milli Savunmaya Uygunluk vs.]	2	9	18
Toplam Faktör Puanı		238	
Yatırımın Yer Aldığı Göreli Üstünlük Grubu		B	

8.2.7. Kuruluş Yeri Faktörleri Açısından Önerilen Yatırım Konularının Değerlendirilmesi

Yörenin doğal, sosyal ve ekonomik koşulları ve potansiyel gelişme eksenleri dikkate alınarak NACE Revize 2 faaliyet sınıflaması bazında üçlü dijite göre belirlenen 30 sektörden seçilen dörtlü dijitteki 46 yatırım konusunun kuruluş yeri faktörlerine göre değerlendirilmesi sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır. Faaliyet alanlarının 8'i A grubunda, 34'i B grubunda 4'ü ise C grubunda yer almaktadır. [Buradaki "A" grubu; "AA", "BA", "CA" ve ilgili faaliyet konusunun performans değerlendirmesi olmadığı için yalnızca kuruluş yeri faktörlerine göre belirlenen "A" grubunun toplamını, "B" grubu "AB", "BB", "CB" ve yine ilgili faaliyet konusunun performans değerlendirmesi olmadığı için yalnızca kuruluş yeri faktörlerine göre belirlenen "B" grubunun toplamını, "C" grubu "AC", "BC", "CC" ve yine ilgili faaliyet konusunun performans değerlendirmesi olmadığı için yalnızca kuruluş yeri faktörlerine göre belirlenen "C" grubunun toplamını ifade etmektedir.]

A grubu içerisinde bulunan yatırım konularına bakıldığında;

- Hem performans değerlemesinden hem de kuruluş yeri faktörlerinden de A notunu alan [AA notuna sahip faaliyet alanları] 3 yatırım konusu, [İmalat sanayi]

Performans değerlemesinden C, kuruluş faktörleri açısından A notunu alan [CA notuna sahip faaliyet alanları] 1 yatırım konusu

- İmalat sanayi dışında yer aldığı için performans değerlemesi yapılamadığından performans notu bulunmayan, ancak kuruluş faktörleri açısından A notunu alan [A notuna sahip faaliyet alanları] 4 yatırım konusu bulunmaktadır.

B grubu içerisinde bulunan yatırım konularına bakıldığında;

- Performans değerlemesinden A, kuruluş faktörleri açısından B notunu alan [AB notuna sahip faaliyet alanları] 9 yatırım konusu,

- Hem performans değerlemesinden hem de kuruluş yeri faktörlerinden de B notunu alan [BB notuna sahip faaliyet alanları] 10 yatırım konusu,

- Performans değerlemesinden C, kuruluş faktörleri açısından B notunu alan [CB notuna sahip faaliyet alanları] 8 yatırım konusu,

- İmalat sanayi dışında yer aldığı için performans değerlemesi yapılamadığından performans notu bulunmayan, ancak kuruluş faktörleri açısından B notunu alan [B notuna sahip faaliyet alanları] 7 yatırım konusu bulunmaktadır.

C grubu içerisinde bulunan yatırım konularına bakıldığında;

- Performans değerlemesinden A, kuruluş faktörleri açısından C notunu alan [AC notuna sahip faaliyet alanları] 1 yatırım konusu,

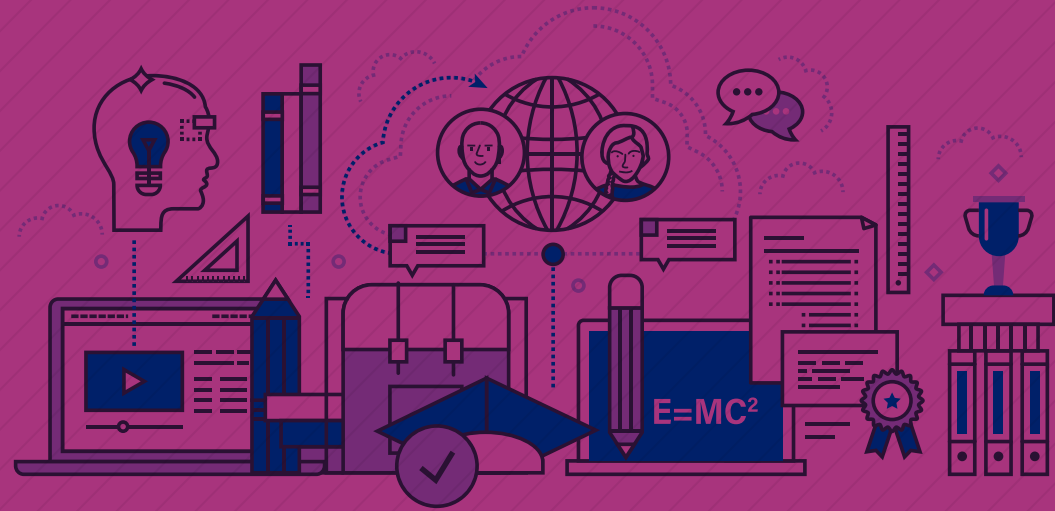
- Performans değerlemesinden B, kuruluş faktörleri açısından C notunu alan [BC notuna sahip faaliyet alanları] 2 yatırım konusu,

- Performans değerlemesinden C, kuruluş faktörleri açısından C notunu alan [CC notuna sahip faaliyet alanları] 1 yatırım konusu bulunmaktadır.

Önerilen yatırım konularının değerlendirme neticesinde aldıkları notlar, ana ve alt faaliyet dallarına göre aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 187: Önerilen Yatırım Konularının Özet Değerlendirmesi

Ana Faaliyet Alanı	Notu	Faaliyet Sayısı	Faaliyet Adı [NACE Rev. 2]
TARIM	A	4	01.23- Turunçgillerin Yetiştirilmesi 01.26- Yağlı Meyvelerin Yetiştirilmesi 01.41- Sütü Sağılan Büyük Baş Hayvan Yetiştiriciliği [Süt Besiciliği] 01.42- Diğer Sığır ve Manda Yetiştiriciliği [Et Besiciliği]
	B	1	02.10- Orman Yetiştirme [Silvikültür] ve Diğer Ormancılık Faaliyetleri
SANAYİ	AA	3	10.11- Etin İşlenmesi, Saklanması 10.13- Et ve Kümes Hayvanlarının Etlerinden Üretilen Ürünlerin İmalatı 10.51- Sütخانه İşletmeciliği ve Peynir İmalatı
	AB	9	13.20- Dokuma 17.21- Oluklu Kağıt ve Mukavva İmalatı İle Kağıt ve Mukavvadan Yapılan Muhafazaların İmalatı 17.22- Kağıttan Yapılan Ev Eşyası, Sıhhi Malzemeler ve Tuvalet Malzemeleri İmalatı 27.31- Fiber Optik Kabloların İmalatı 27.32- Diğer Elektronik ve Elektrik Telleri ve Kabloların İmalatı 27.33- Kablolamada Kullanılan Gereçlerin İmalatı 29.20- Motorlu Kara Taşıtları Karoseri [Kaporta] İmalatı; Treyler [Römork] ve Yarı Treyler [Yarı Römork] İmalatı 29.32- Motorlu Kara Taşıtları İçin Diğer Parça ve Aksesuarların İmalatı 30.40- Askeri Savaş Araçlarının İmalatı
	AC	1	29.10- Motorlu Kara Taşıtlarının İmalatı
	BB	10	13.10- Tekstil Elyafının Hazırlanması ve Bükülmesi 24.20- Çelikten Tüpler, Borular, İçi Boş Profiller ve Benzeri Bağlantı Parçalarının İmalatı 24.31- Barların Soğuk Çekilmesi 24.32- Dar Şeritlerin Soğuk Haddelenmesi 24.33- Soğuk Şekillendirme veya Katlama 24.34- Tellerin Soğuk Çekilmesi 25.11- Metal Yapı ve Yapı Parçalarının İmalatı 25.12- Metallerden Kapı ve Pencere İmalatı 25.21- Merkezi Isıtma Radyatörleri [Elektrikli Radyatörler Hariç] ve Sıcak Su Kazanları [Boylarları] İmalatı 25.29- Metalden Diğer Tank, Rezervuar ve Konteynerler İmalatı
	BC	2	20.15- Kimyasal Gübre ve Azot Bileşiklerinin İmalatı 20.59- Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Kimyasal Ürünlerin İmalatı
	CA	1	10.41- Sıvı ve Katı Yağ İmalatı
	CB	8	13.30- Tekstil Ürünlerinin Bitirilmesi 24.10- Ana Demir ve Çelik Ürünleri İle Ferro Alaşımlarının İmalatı 24.51- Demir Dökümü 24.52- Çelik Dökümü 24.53- Hafif Metallerin Dökümü 24.54- Diğer Demir Dışı Metallerin Dökümü 25.61- Metallerin İşlenmesi ve Kaplanması 25.62- Metallerin Makinede İşlenmesi ve Şekil Verilmesi
	CC	1	30.20- Demir Yolu Lokomotifleri ve Vagonlarının İmalatı
	ENERJİ	B	35.11- Elektrik enerjisi üretimi [GES] 35.11- Elektrik enerjisi üretimi [RES] 35.11- Elektrik enerjisi üretimi [BES]
HİZMETLER	LOJİSTİK	B	52.21- Kara Taşımacılığını Destekleyici Hizmet Faaliyetleri 54.24- Kargo Yükleme ve Boşaltma Hizmetleri
	TURİZM	B	55.10- Oteller ve Benzeri Konaklama Yerleri 55.20- Tatil ve Diğer Kısa Süreli Konaklama Yerleri 56.10- Lokantalar ve Seyyar Yemek Hizmeti Faaliyetleri

9. SEÇİLMİŞ BAZI YATIRIM KONULARININ SEKTÖRLERARASI ETKİLEŞİMİ ve ETKİ ANALİZİ

9. SEÇİLMİŞ BAZI YATIRIM KONULARININ SEKTÖRLERARASI ETKİŞELİMİ ve ETKİ ANALİZİ

9.1. SEÇİLMİŞ BAZI YATIRIM KONULARI İÇİN SEKTÖRLERARASI ETKİLEŞİM

Kısmi bağlantı katsayıları, bir önceki bölümde toplam olarak verilen bağlantı katsayılarının (doğrudan geri, toplam geri ve toplam ileri bağlantı katsayıları) sektörlerin etkileşimde bulunduğu sektörler detayını incelememize olanak sağlamaktadır. Ancak bu çalışmada bundan önceki bölümde incelenen girdi-çıkı analiz bölümünde 3'lü digitte sektörler incelenemediği için (TÜİK 3'lü digitte 2012 yılı için girdi-çıkı tablosu yayınlamadığından) daha önceki çalışmalarımızda kullanılan 2002 yılına ait ve 3 digit Girdi-Çıkı tablosundan yararlanılmıştır. Buradaki analizde kullanılacak olan Girdi-Çıkı tablosu, 90 sektörlü 2002 yılına ait tablodur. Bu tablodaki sektörlerin NACE Rev. 1.1. sektör sınıflandırması ile uyumlulaştırılması tarafımızca yapılmış ve sektörlerin tam adları ve bu sektörlerin hangi NACE Rev. 1.1. kodlarını kapsadığını belirten tablo da Ek 2'de verilmiştir. Ek 2'den de görüleceği gibi, bazı sektörlerin

içerdiği NACE Rev. 1.1. kodlarının fazlalığı ve sektör adlarının uzunluğu, tabloların hazırlanmasını sektörlerin Girdi-Çıkı tablosunda yer alan sıra numaraları ile ifade edilmesini zorunlu kılmıştır. Bu nedenle, bundan sonraki tablolarda sektörleri temsilen Girdi-Çıkı tablosundaki sıra numaraları ve kısaltılmış isimleri kullanılmıştır. [örneğin; 9 sıra nolu sektör, 132, 141, 142, 143, 144 ve 145 NACE Rev. 1.1. kodlu altı alt sektörün toplamını ifade eden Taşocakçılığı ve diğer madencilik sektörünü temsil etmektedir].

Osmaniye için detaylı bir analiz yapabilmek amacıyla Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı'ndan fikir alınmış, daha önceden hazırlanmış rapor ve araştırmalardan yararlanılmıştır. Bu doğrultuda belirlenen sektörler öncelikle NACE Rev. 2 kapsamında ve 4'lü digit halinde Tablo 188'de verilmiştir.

Tablo 188: NACE Rev. 2. Kapsamında Seçilmiş Sektörler

Sektör NACE Rev. 2 Kodları	Sektör Adı
01.23	Turunggillerin yetiştirilmesi
01.25	Diğer ağaç ve çalı meyvelerinin ve sert kabuklu meyvelerin yetiştirilmesi
01.26	Yağlı meyvelerin yetiştirilmesi
08.11	Süsleme ve yapı taşları ile kireç taşı, alçı taşı, tebeşir ve kayağantaşı (arduvaz-kayraktaşı) ocakçılığı
10.11	Etin işlenmesi ve saklanması
10.12	Kümes hayvanları etlerinin işlenmesi ve saklanması
10.13	Et ve kümes hayvanları etlerinden üretilen ürünlerin imalatı
10.41	Sıvı ve katı yağ imalatı
10.51	Süthane işletmeciliği ve peynir imalatı
13.10	Tekstil elyafının hazırlanması ve bükülmesi
19.20	Rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı
20.1	Temel Kimyasal Mad., Kimyasal Gübre ve Azot Bileşikleri, Birincil Formda Plastik ve Sen. Kauçuk İm.
20.5	Diğer Kimyasal ürünlerin imalatı
24.10	Ana demir ve çelik ürünleri ile ferro alaşımların imalatı
24.20	Çelikten tüpler, borular, içi boş profiller ve benzeri bağlantı parçalarının imalatı
24.52	Çelik dökümü
29.32	Motorlu kara taşıtları için diğer parça ve aksesuarların imalatı

Belirlenen bu sektörlerin NACE Rev. 1.1 karşılığı ve NACE Rev. 1.1. sektör sınıflandırması ile uyumlulaştırılması sonucu aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 189: Osmaniye İli İçin Girdi-Çıkı Analizi Yardımıyla İncelenecek Sektörler

Nace Rev. 2.	Nace Rev. 1.1 Karşılığı	Nace Rev. 1.1. Sınıflandırması	Sektör I/O Sıra No	Sektör Adı
01.26	01.11	011	1	Bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi; bostan, meyve ve sebze yetiştirilmesi
01.25	01.12	011	1	Bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi; bostan, meyve ve sebze yetiştirilmesi
01.23	01.13	011	1	Bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi; bostan, meyve ve sebze yetiştirilmesi
08.11	14.11	132+141+142 +143+144+145	9	Taşocakçılığı ve diğer madencilik
10.11	15.11/12	151	10	Et ve et ürünleri imalatı, işlenmesi ve saklanması
10.12	15.12	151	10	Et ve et ürünleri imalatı, işlenmesi ve saklanması
10.13	15.13	151	10	Et ve et ürünleri imalatı, işlenmesi ve saklanması

Nace Rev. 2.	Nace Rev. 1.1	Nace Rev. 1.1.	Sektör I/O	Sektör Adı
	Karşılığı	Sınıflandırması	Sıra No	
10.41	15.41/42	154	13	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağların imalatı
10.51	15.51	155	14	Süt ürünleri imalatı
13.10	17.11/12/13/14/15/16/17	171+172+173	20	Tekstil elyafının hazırlanması ve eğrilmesi; tekstil dokumacılığı; dokumanın aprelenmesi
19.20	23.20	231+232+233	32	Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı
20.1	24.1	241	33	Ana kimyasal maddelerin imalatı
20.5	24.5/6/7	245+246+247	36	Sabun ve deterjan, temizlik ve cilalama mad.; parfüm; kozmetik ve tuvalet malz. imalatı; diğer kimyasal ürünlerin imalatı; suni elyaf imalatı
24.10	27.10	271+272+273	43	Demir-çelik ana sanayi
24.20	27.22	271+272+273	43	Demir-çelik ana sanayi
24.52	27.52	275	45	Döküm sanayi
29.32	34.30	341+342+343	55	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalatı

Bu sektörlerin I/O tablosu kullanılarak elde edilen karakteristik değerleri özet olarak Tablo 190'da gösterilmektedir.

Tablo 190: İlgili Sektörlerin Bağlantı Katsayıları, Katma Değer Oranları ve 90 Sektör İçindeki Sıraları

Sektör I/O Sıra No ve Adı	Doğrudan Geri		Toplam Geri		Doğrudan İleri		Toplam İleri		Katma Değer Oranı	
	Katsayı	Sıra	Katsayı	Sıra	Katsayı	Sıra	Katsayı	Sıra	Değer	Sıra
1- Meyve&Sebze	0,273	82	1,565	82	0,497	45	6,119	5	0,727	9
9- Taşocakçılığı	0,440	66	1,960	61	1,370	1	3,431	16	0,560	25
10- Et Ürün İşleme	0,873	1	2,664	24	0,096	85	1,917	30	0,127	90
13- Sıvı&Katı Yağ	0,759	15	2,597	30	0,470	47	1,782	36	0,241	76
14- Süt Ürünleri	0,751	16	2,471	35	0,121	82	1,056	87	0,249	75
20- Tekstil&Dokuma	0,730	22	2,783	16	0,669	29	4,690	11	0,270	69
32- Rafine Petrol&Kok Köm.	0,808	4	2,409	41	0,782	19	4,302	12	0,192	87
33- Ana Kimyasallar	0,801	7	2,652	26	0,944	5	4,951	8	0,199	84
36- Temizlik Maddeleri	0,733	21	2,768	17	0,727	24	3,398	17	0,267	70
43- Demir-Çelik	0,767	11	3,009	5	0,824	14	7,386	3	0,233	80
45- Döküm	0,662	37	2,736	20	0,706	26	1,302	63	0,338	54
55- Motorlu Kara Taşıtı	0,760	14	2,986	6	0,351	56	2,493	23	0,240	77

Tablo 190'daki sektörel karakteristiklere göz atıldığında;

“10-Et Ürün İşleme” sektörünün en yüksek doğrudan geri bağlantı [en düşük katma değer oranı] katsayısına sahip sektör olduğu görülmektedir. Bu haliyle sektörün üretiminde kullanılan ara girdiler [hammadde, yardımcı madde, enerji, işletme malzemesi vb] toplam üretim değerinin yüzde 87,3'ünü oluşturmaktadır. Bu nedenle de sektör incelenen 12 sektör içinde en düşük katma değer oranına sahiptir [toplam üretim değerinin yüzde 12,7'si].

1-Meyve ve sebze sektörü ise en düşük doğrudan geri bağlantı katsayısına [toplam üretim değerinin yüzde 27,3'ü] sahip olup bu sektörün katma değer oranı toplam üretim değerinin yüzde 72,7'sini oluşturmaktadır.

İlgili sektörün ürününe olan talepteki bir birim artış neticesinde ekonominin bütününde üretimin kaç birim artış olacağını ifade eden toplam geri bağlantı katsayıları açısından bakıldığında, incelenen 18 sektör arasında ilk sırayı 3,009'luk katsayı ile 43- Demir -Çelik sektörü almaktadır. Sektör, bu katsayısı ile 90 sektör içinde 5'inci sıradadır. Ekonomideki sektörel hızlandırıcı mekanizmasını ifade eden toplam geri bağlantı katsayısı, sadece ilgili sektör talebi artması durumunda ekonomideki tüm sektörel etkileşimleri dikkate almakta ve bu sektörün diğer sektörleri de etkileyerek ekonominin tamamında kaç birim üretim artışı olacağını göstermektedir. Yüksek toplam geri bağlantı katsayısı ekonomik yapıdaki hızlandırıcı mekanizmasının büyüklüğünü de göstermektedir.

Bir sektörün üretiminin ne kadarının diğer sektörlerin üretimlerinde girdi olarak kullanıldığını [dolayısıyla ne kadarının da nihai tüketici tarafından talep edildiğini] ifade eden doğrudan ileri bağlantı katsayıları açısından sektörlere bakıldığında, ilk sırayı 1,34'lük katsayısı ile 9- Taşocakçılığı sektörü almaktadır [90 sektör içinde de 1'inci sıradadır]. Bu sektörün üretiminin tamamı diğer sektörler tarafından girdi olarak kullanılmaktadır²⁷. Doğrudan ileri bağlantı katsayısı, her bir sektör ürününün niteliği hakkında [hammadde, ara malı ya da nihai tüketim malı] önemli ipuçları vermektedir. Örneğin; 43-Demir-Çelik sektörünün 0,824'lük katsayısı bu sektör üretiminin yüzde %82,4 lük kısmının diğer sektörlerce ara girdi olarak kullanıldığını geri kalan kısmının ise, yani %17,6'sının nihai mal olarak ekonomide işlem gördüğü anlamına gelmektedir.Yalnızca doğrudan ileri bağlantı katsayılarına bakılarak da sektörel pazarlama ve tutundurma stratejilerinin muhataplarının başka sektörler mi yoksa nihai tüketici mi olması gerektiği konusunda da bir yargıya ulaşmak mümkün olmaktadır.

Tüm sektörlerin nihai talebinde aynı anda bir birim artış olduğunda her bir sektörün üretiminde kaç birim artış olacağını gösteren toplam ileri bağlantı katsayılarına bakıldığında, incelenen 18 sektör içinde ilk sırayı 7,386'lık katsayısı ile 43- Demir-Çelik sektörü almaktadır [90 sektör içinde ise 3. sıradadır]. Sektörel üretimin gelir [talep anlamında] değişimlerine duyarlılığını gösteren bu katsayıya göre bir değerlendirme yapıldığında, örneğin; 14-Süt Ürünleri İmalatı sektörünün katsayısının 1,056 olması süt ürünleri üreten bir tesisin üretiminin toplam gelirdeki artış nedeniyle ortaya çıkan dolaylı talebe [diğer sektörlerin ürünlerine olan talep artışı durumunda, diğer sektörlerin üretimlerinde kullanmak üzere girdi olarak süt ürünleri talep etmesi neticesinde süt ürünleri üretiminin artması] çok da duyarlı olmadığını göstermektedir.

Sektörün üretimi zaten kendi nihai talebindeki bir birim artışı karşılamak için her durumda bir birim artacaktır. Bu sektör için dolaylı talep nedeniyle ortaya çıkan üretim artışı yalnızca 0,056 birimdir.

9.1.1. Seçilmiş Sektörlerin Kısmi Bağlantı Katsayıları

Bağlantı katsayıları [ister doğrudan isterse toplam katsayılar olsun] herhangi bir sektörle ilgili sonuçları tek bir katsayı ile ifade etmektedir. Bu katsayının alt sektörler itibarıyla dağılımı ve ilgilenilen sektörün ilişkide bulunduğu sektörlerin detaylarını görebilmek için kısmi bağlantı katsayılarının bilinmesi gereklidir. Kısmi bağlantı katsayıları; doğrudan geri bağlantı için teknoloji [A] matrisinin ilgili elemanlarının ve buna karşılık gelen sektörlerin, kısmi toplam geri ve kısmi toplam ileri bağlantı katsayıları için ise Leontief Ters Matrisinin $[(I-A)^{-1}]$ elemanlarının ve buna karşılık gelen sektörlerin belirtilmesi ile oluşturulmaktadır. Çalışmamızda Osmaniye için incelenen sektörlerin bağlantı katsayısının değeri ile bu sektörlerin her birisi için en büyük kısmi bağlantı katsayısına sahip ilk beş sektörü, tablolaştırılarak verilmiştir.

9.1.1.1. Seçilmiş Sektörlerin Kısmi Doğrudan Geri Bağlantı Katsayıları

Osmaniye için incelenen 12 sektörün kısmi doğrudan geri bağlantı katsayıları Tablo 191'de en yüksek değere sahip ilk beş sektörü içerecek şekilde aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 191, örneğin 13 nolu Sıvı ve Katı Yağ sektörü için yorumlanırsa; 13 nolu sektörün doğrudan geri bağlantı katsayısı 0,7592'dir. Buna göre, sektörün birim üretim değeri içinde diğer sektörlerden kullandığı girdilerin payı 0,7592 birimdir. Bu sektörün üretimi için en büyük oranda girdi kullandığı sektör 0,2452'lik katsayısı ile 1 nolu Meyve ve Sebze sektörüdür. Sıvı ve Katı Yağ sektörü için temel tedarikçi niteliğinde olan Meyve ve Sebze sektörü, tek başına ara girdilerin yaklaşık %32,30'unu [0,2452/0,7592] oluşturmaktadır²⁸.

İkinci sıradaki önemli tedarikçi sektör ise 0,2311'lik kısmi doğrudan geri bağlantı katsayısı ile yine kendi sektörü olan 13 sıra nolu Meyve ve Sebze İşlenmesi sektörüdür. 13 nolu sektör, üretimini gerçekleştirirken toplam üretim değerinin 0,2311'lik kısmına karşılık gelen tutarda yine kendi 13nolu sektör ürünlerini girdi olarak kullanmaktadır.

13 nolu Sıvı ve Katı Yağ sektörünün en yüksek kısmi doğrudan geri bağlantı gösterdiği [üretiminde en yüksek tutarda girdisini kullandığı] ilk beş sektörden aldığı ara girdilerin sektörün toplam ara girdilerine oranı %75,92'dir. Çalışmada 90 sektör olduğu için söz konusu hesaplamanın bu 90 sektörün tamamı için yapıldığı dikkate alındığında, ilk beş sektörün ara girdilerin çoğunu temsil ettiği anlaşılmaktadır.

²⁷ Bunun sebebi, yani katsayının birden küçük çıkmasının nedeni sektör itibarı ile stoklardaki negatif değişimin nihai tüketim harcamasından daha büyük olduğu için toplam kullanımın ara kullanımdan daha düşük olmasındandır. Sonuçta DİB değerinin pay kısmı daha büyük olduğundan oran 1'den büyük çıkmaktadır.

²⁸ Girdi-Çıktı tabloları değer olarak ifade edildiği için bu pay, fiziki üretim girdisi oranı olarak değil, toplam ara girdi maliyetleri içindeki oranı olarak yorumlanmalıdır.

Doğrudan geri bağlantı katsayıları, herhangi bir sektörün temel girdi tedarikçilerini bu tedarikçilerin toplam üretim girdileri içinde ne kadar önemli olduğunu da belirtecek şekilde gösterdiği için, önemli bilgi sağlamaktadır. Osmaniye’de önerilen yatırım konuları için tedarikçi sektörlerin mevcudiyeti ya da gelişme olasılıkları; ana sektörün sorunsuz girdi tedariki sağlaması, üretimdeki dikey entegrasyonun bölge bazında gerçekleştirilerek yaratılacak katma değer in bölgede kalmasını sağlaması açısından önem taşımaktadır. Bölgesel planlama ve sektörel gelişme patikalarının belirlenmesinde, bölge coğrafyasının sağladığı hammadde temin koşullarının önemli bir parametre olduğu düşünüldüğünde, belirlenecek üretim deseninin hangi sektörlerle ne kadar bağımlı olduğu ve sektörün gerisinde girdi sağlayacak faaliyetlerin yeterli olup olmadığı sorusunun cevabı bu katsayılardan hareketle görülebilmektedir.

Tablo 191: İlgili Sektörlerin Kısmî Doğrudan Geri Bağlantı Katsayıları ile En Yüksek Katsayıya Sahip İlk 5 Sektör

Sektör I/O Sıra No ve Adı		1. Sıradaki Sektör	2. Sıradaki Sektör	3. Sıradaki Sektör	4. Sıradaki Sektör	5. Sıradaki Sektör	İlk Beş Toplamı	İlk Beş Payı [%]	Toplam
1-Meyve& Sebze	Katsayı	0,0466	0,0318	0,0310	0,0268	0,0252	0,1614	59,1	0,2734
	Sektör	1-Meyve& Sebze	77-Mali Aracılık	3-Tarım Hizm.	33-Ana Kimyasallar	32-Rafine Petrol&Kok Köm.			
9-Taşocak-çılığı	Katsayı	0,0549	0,0501	0,0335	0,0324	0,0267	0,1977	44,9	0,4402
	Sektör	32-Rafine Petrol&Kok Köm.	9-Taşocakçılığı	72-Karayolu Taşımacılık	66-Taşıt Satış&Bakım& Onar.	67-Toptan Ticaret			
10-Et Ürün İşleme	Katsayı	0,6305	0,0583	0,0460	0,0366	0,0280	0,7994	91,6	0,8731
	Sektör	2-Hayvancılık	72-Karayolu Taşımacılık	68-Perakende Ticaret	67-Toptan Ticaret	16-Hayvan Yemi İm.			
13-Sıvı&-Katı Yağ	Katsayı	0,2452	0,2311	0,0389	0,0349	0,0294	0,5795	76,3	0,7592
	Sektör	1-Meyve&-Sebze	13-Sıvı&Katı Yağ	72-Karayolu Taşımacılık	67-Toptan Ticaret	15-Tahıl Ürünleri &Nişasta			
14-Süt Ürünleri	Katsayı	0,4706	0,0435	0,0344	0,0286	0,0259	0,6030	80,3	0,7513
	Sektör	2-Hayvancılık	72-Karayolu Taşımacılık	68-Perakende Ticaret	67-Toptan Ticaret	83-Diğer İş Faaliyetleri			
20-Teks-til&Dok.	Katsayı	0,2953	0,0602	0,0514	0,0422	0,0416	0,4908	67,3	0,7295
	Sektör	20-Tekstil&-Dok.	36-Temizlik Maddeleri	1-Meyve& Sebze	67-Toptan Ticaret	33-Ana Kimyasallar			
32-Rafine Petrol&Kok Köm.	Katsayı	0,5273	0,0931	0,0459	0,0278	0,0224	0,7164	88,7	0,8076
	Sektör	7-Petrol&Gaz Çıkarma	32-Rafine Petrol&Kok Köm.	72-Karayolu Taşımacılık	66-Taşıt Satış&Bakım& Onar.	67-Toptan Ticaret			
33-Ana Kimyasallar	Katsayı	0,2346	0,0984	0,0586	0,0561	0,0545	0,5022	62,7	0,8009
	Sektör	9-Taşocakçılığı	77-Mali Aracılık	33-Ana Kimyasallar	1-Meyve&-Sebze	72-Karayolu Taşımacılık			
36-Temizlik Maddeleri	Katsayı	0,1484	0,1433	0,0400	0,0392	0,0378	0,4087	55,7	0,7333
	Sektör	36-Temizlik Maddeleri	33-Ana Kimyasallar	72-Karayolu Taşımacılık	67-Toptan Ticaret	38-Plastik			
43-De-mir-Çelik	Katsayı	0,3675	0,0581	0,0380	0,0373	0,0371	0,5381	70,2	0,7667
	Sektör	43-Demir-Çelik	62-Elektrik	72-Karayolu Taşımacılık	67-Toptan Ticaret	40-Seramik			
45-Döküm	Katsayı	0,1887	0,1699	0,0501	0,0381	0,0315	0,4782	72,3	0,6615
	Sektör	43-Demir-Çelik	44-Demir Dışı Metaller	62-Elektrik	72-Karayolu Taşımacılık	67-Toptan Ticaret			
55-Motorlu Kara Taşıtı	Katsayı	0,2297	0,0749	0,0607	0,0532	0,0450	0,4634	61,0	0,7600
	Sektör	55-Motorlu Kara Taşıtı	43-Demir-Çelik	47-Diğer Metal Eşya	66-Taşıt Satış& Bakım& Onar.	45-Döküm			

Diğer bir deyişle, yine örneğin Sıvı ve Katı Yağ sektörü için gerekli ürünler yöreden temin edilebiliyorsa [yörede yeterli meyve, sebze varlığı bulunuyorsa] o yörede kurulacak Sıvı ve Katı Yağ sektörü yatırımları önemli bir avantaj sağlayacak ve hammadde desenine uygun bir yatırım profili belirlenebilecektir.

9.1.1.2. Seçilmiş Sektörlerin Kısmî Toplam Geri Bağlantı Katsayıları

Toplam geri bağlantı katsayısı, herhangi bir sektörün nihai talebindeki bir birim artış neticesinde ekonomideki [tüm sektörlerin toplamı anlamında] toplam üretim artışını gösterdiğinden, kısmî toplam geri bağlantı katsayısı da ilgili sektörün talebi bir birim arttığında bu sektörün girdi tedarikçisi niteliğinde olan sektörlerin her birinin üretiminin ne kadar arttığını ifade edecektir. Doğaldır ki, toplam katsayı, kısmî katsayıların toplamından oluşmaktadır. Bu sayede herhangi bir sektörün nihai talep artışı neticesinde, bu sektöre girdi tedarik ettikleri için üretimini en fazla arttıran sektörleri analiz etmek mümkün olmaktadır. Toplam geri bağlantı katsayılarında [toplam ileri bağlantı katsayılarında da olduğu gibi] ilgili sektörün nihai talebinin artışıyla ilk önce bu talep artışını sağlamak için üretim yapılacağından, her zaman ilk sırada en büyük [ve birden büyük] kısmî bağlantı katsayısı ile sektörün kendisi yer alacaktır. Sektörün katsayısının tamsayı [1’lik] kısmı bir birim nihai talep artışı için yapılacak üretimi, ondalık kısmı

ise sektörlerin zincirleme olarak tetiklenen üretim artışı neticesinde oluşan üretim artışını ifade etmektedir.

Osmaniye için seçilen sektörlerin kısmî toplam geri bağlantı katsayıları Tablo 192’de gösterilmektedir. Bu tabloda, örneğin yine 13- Sıvı ve Katı Yağ sektörüne bakıldığında; bu sektörün nihai talebinin bir birim artması durumunda kendi üretimi 1,3028 birim artmaktadır [daha önce de ifade edildiği gibi bu artışın 1 birimlik kısmı nihai talebi karşılamak için gerçekleşmiştir]. İkinci sırada yer alan sektör 1 nolu Meyve ve Sebze sektörüdür. Sıvı ve Katı Yağ sektörünün talebi bir birim arttığında bu sektörün üretimi 0,3789 birim artış göstermektedir. 13 nolu sektörün nihai talebi bir birim arttığında ekonomideki toplam üretim artışı 2,5971 birim olmaktadır.

Tablo, sadece ekonomideki hızlandıran etkisini vermemekte, ayrıca bölgesel olarak bakıldığında geriye doğru üretim artışı tetiklenecek sektörlerin bu üretim artışını karşılayacak mevcut kapasitesinin karşılaştırılması gereğini de göstermektedir. Yine 13 nolu sektör örneğinden gidersek; eğer bu sektörün bölgede desteklenerek üretiminin artırılması, sektör ürünlerine olan talepte artış olacağı beklentisi/hedeflemesi ile gelecek dönemde oluşacak bölgesel üretim kapasitesinin [hizmetler sektörü de dahil] bu artışa yetip yetmeyeceği araştırılacaksa, Tablo 192 sonuçları bu senaryoyu şimdiden değerlendirme olanağı vermektedir.

Tablo 192: Seçilen Sektörlerin Kısmî Toplam Geri Bağlantı Katsayıları

Sektör I/O Sıra No ve Adı		1. Sıradaki Sektör	2. Sıradaki Sektör	3. Sıradaki Sektör	4. Sıradaki Sektör	5. Sıradaki Sektör	İlk Beş Toplamı	İlk Beş Payı [%]	Toplam
1-Meyve& Sebze	Katsayı	1,0552	0,0493	0,0397	0,0385	0,0328	1,2154	77,7	1,5651
	Sektör	1-Meyve& Sebze	77-Mali Aracılık	33-Ana Kimyasallar	32-Rafine Petrol&Kok Köm.	3-Tarım Hizm.			
9-Taşocak-çılığı	Katsayı	1,0616	0,0775	0,0685	0,0677	0,0517	1,3271	67,7	1,9598
	Sektör	9-Taşocak-çılığı	32-Rafine Petrol&Kok Köm.	62-Elektrik	72-Karayolu Taşımacılık	7-Petrol&Gaz Çıkarma			
10-Et Ürün İşleme	Katsayı	1,0209	0,6701	0,2553	0,1020	0,0750	2,1232	79,7	2,6635
	Sektör	10-Et Ürün İşleme	2-Hayvancılık	1-Meyve& Sebze	72-Karayolu Taşımacılık	16-Hayvan Yemi İm.			
13-Sıvı& Katı Yağ	Katsayı	1,3028	0,3789	0,0890	0,0725	0,0502	1,8935	72,9	2,5971
	Sektör	13-Sıvı&Katı Yağ	1-Meyve& Sebze	72-Karayolu Taşımacılık	67-Toptan Ticaret	68-Perakende Ticaret			
14-Süt Ürünleri	Katsayı	1,0071	0,4987	0,1774	0,0838	0,0598	1,8269	73,9	2,4711
	Sektör	14-Süt Ürünleri	2-Hayvancılık	1-Meyve& Sebze	72-Karayolu Taşımacılık	67-Toptan Ticaret			
20-Teks-til&Dok.	Katsayı	1,4448	0,1154	0,1053	0,0973	0,0954	1,8582	66,8	2,7831
	Sektör	20-Tekstil& Dok.	36-Temizlik Maddeleri	33-Ana Kimyasallar	1-Meyve& Sebze	72-Karayolu Taşımacılık			

Sektör I/O Sıra No ve Adı		1. Sıradaki Sektör	2. Sıradaki Sektör	3. Sıradaki Sektör	4. Sıradaki Sektör	5. Sıradaki Sektör	İlk Beş Toplamı	İlk Beş Payı [%]	Toplam
32-Rafine Petrol&Kok Köm.	Katsayı	1,1184	0,5995	0,0845	0,0688	0,0441	1,9152	79,5	2,4093
	Sektör	32-Rafine Petrol&Kok Köm.	7-Petrol& Gaz Çıkarma	72-Karayolu Taşımacılık	62-Elektrik	66-Taşıt Satış& Bakım&Önar.			
33-Ana Kimyasallar	Katsayı	1,0939	0,2737	0,1502	0,1116	0,0789	1,7084	64,4	2,6519
	Sektör	33-Ana Kimyasallar	9-Taşocak-çılığı	77-Mali Aracılık	72-Karayolu Taşımacılık	1-Meyve& Sebze			
36-Temizlik Maddeleri	Katsayı	1,1983	0,2133	0,1067	0,0862	0,0711	1,6756	60,5	2,7681
	Sektör	36-Temizlik Maddeleri	33-Ana Kimyasallar	72-Karayolu Taşımacılık	67-Toptan Ticaret	83-Diğer İş Faaliyetleri			
43-Demir-Çelik	Katsayı	1,6245	0,2093	0,1105	0,1083	0,0910	2,1436	71,2	3,0088
	Sektör	43-Demir-Çelik	62-Elektrik	72-Karayolu Taşımacılık	44-Demir Dışı Metaller	67-Toptan Ticaret			
45-Döküm	Katsayı	1,0175	0,3500	0,3212	0,1676	0,1011	1,9574	71,5	2,7362
	Sektör	45-Döküm	43-Demir-Çelik	44-Demir Dışı Metaller	62-Elektrik	72-Karayolu Taşımacılık			
55-Motorlu Kara Taşıtı	Katsayı	1,3111	0,2398	0,1125	0,0965	0,0900	1,8499	61,9	2,9865
	Sektör	55-Motorlu Kara Taşıtı	43-Demir-Çelik	72-Karayolu Taşımacılık	47-Diğer Metal Eşya	44-Demir Dışı Metaller			

13 nolu sektörün desteklenmesi [ya da talebinde artış beklenmesi] durumunda bu sektörün tedarikçisi sektörlerin mevcut kapasitelerinin de gelecek dönem hedefleri ile birlikte düşünülmesi, gerekirse tedarikçi sektör kapasitelerinde de bir desteklemenin yapılması gerekecektir. Aksi taktirde, bölgedeki tedarikçi sektörler yetersizse [yetersiz kalacaksa], üretim artışı neticesinde yaratılacak olan ve bölgede kalması beklenen katma değer, ya ithalat yoluyla yurtdışına ya da diğer bölgelerdeki sektörlerle kayacaktır.

Tabloda örneğin Sıvı ve Katı Yağ sektörü için verilen 2,5971’lik toplam geri bağlantı katsayısı, bu sektörün talebinin bir birim artması neticesinde ekonomideki toplam artışı, kısmî katsayılar ise geriye bağlantılı [girdi sağlanan] her sektördeki toplam üretim artışını ifade etmektedir. Bu anlamda, toplam geri bağlantı katsayılarını bir anlamda, “**katma değer yaratma zinciri**” olarak ifade etmek ve sektörlerin diğer sektörleri de tetikleyerek toplam yaratılacak üretimi gösterdiğini söylemek mümkündür.

9.1.1.3. Seçilmiş Sektörlerin Kısmî Toplam İleri Bağlantı Katsayıları

Toplam ileri bağlantı katsayısı, ekonomideki tüm sektörlerle nihai talep bir birim arttığında her bir sektörün üretiminin ne kadar arttığını göstermektedir. Kısmî katsayılar ise sektörün bu üretim artışının hangi sektörler tarafından

sağlandığını, diğer sektörlerin bu üretim artışı içindeki paylarını göstermektedir. Her sektörün nihai talebi artınca, bu sektörler kendisine girdi sağlayan sektörleri tetiklemektedirler. İncelenen sektör de tedarikçi bir sektör olarak diğer sektörlerin artan üretimlerini karşılamak için kendisinden talep edilen ürünü kadar üretimini arttırmaktadır. Elbette, toplam geri bağlantıda olduğu gibi burada da, incelenen sektörün üretim artışının bir birimlik kısmı kendi nihai talebini karşılamak için yapılacağından, bu sektörün kısmî toplam ileri bağlantı katsayısı da 1’den büyük olacaktır.

Osmaniye için seçilmiş sektörlerin kısmî toplam ileri bağlantı katsayıları Tablo 193’te verilmektedir.

Tablo 193, yine 13 nolu Sıvı ve Katı Yağ sektörü için yorumlanırsa; tüm sektörlerle olan nihai talep bir birim arttığında sektörün üretimi 1,7818 birim artmaktadır. Bu üretim artışının 1,3028’lik kısmı sektörün kendisinden kaynaklanmaktadır [1 birimlik kısmı nihai talep artışını karşılamak için, 0.3028’lik kısmı ise diğer sektörlerin bu sektörden girdi talep etmeleri nedeniyle]. Sektörün üretim artışında, ikinci sıradaki etkiyi 16 nolu Hayvan Yemi İmalatı sektörünün girdi talebi gerçekleştirmektedir. 13 nolu sektörün üretimini üçüncü büyüklükte tetikleyen sektör ise 10 nolu Et Ürün İşleme sektörüdür [13 nolu sektörün üretim artışının 0,0315’lik kısmı].

Tablo 193: Seçilen Sektörlerin Kısmî Toplam İleri Bağlantı Katsayıları

Sektör I/O Sıra No ve Adı		1. Sıradaki Sektör	2. Sıradaki Sektör	3. Sıradaki Sektör	4. Sıradaki Sektör	5. Sıradaki Sektör	İlk Beş Toplamı	İlk Beş Payı [%]	Toplam
1-Meyve& Sebze	Katsayı	1,0552	0,7495	0,4920	0,4558	0,3789	3,1314	51,2	6,1188
	Sektör	1-Meyve& Sebze	15-Tahıl Ürünleri& Nişasta	16-Hayvan Yemi İm.	12-Sebze& Meyve İşleme	13-Sıvı&Katı Yağ			
9-Taşocak-çılığı	Katsayı	1,0616	0,2737	0,2703	0,1879	0,1583	1,9517	56,9	3,4315
	Sektör	9-Taşocak-çılığı	33-Ana Kimyasallar	42-Yapı Taşları&Diğer	40-Seramik	41-Çimento& Kireç&Alçı			
10-Et Ürün İşleme	Katsayı	1,0209	0,3635	0,2797	0,0952	0,0211	1,7803	92,9	1,9171
	Sektör	10-Et Ürün İşleme	24-Kürk Mamulleri	25-Deri Ürünler& İşleme	26-Ayakkabı& Terlik	36-Temizlik Maddeleri			
13-Sıvı&- Katı Yağ	Katsayı	1,3028	0,1479	0,0315	0,0276	0,0274	1,5372	86,3	1,7818
	Sektör	13-Sıvı&Katı Yağ	16-Hayvan Yemi İm.	10-Et Ürün İşleme	17-Diğer Gıda Maddeleri	2-Hayvancılık			
14-Süt Ürünleri	Katsayı	1,0071	0,0105	0,0042	0,0033	0,0028	1,0279	97,4	1,0557
	Sektör	14-Süt Ürünleri	70-Lokantalar	69-Öteller	17-Diğer Gıda Maddeleri	12-Sebze& Meyve İşleme			
20-Tekstil& Dok.	Katsayı	1,4448	0,6242	0,6192	0,4972	0,1188	3,3042	70,5	4,6899
	Sektör	20-Tekstil& Dok.	23-Deri Giyim Eşyası	22-Örme	21-Diğer Tekstil Ür.	60-Mobilya			
32-Rafine Petrol&Kok Köm.	Katsayı	1,1184	0,1320	0,1004	0,0877	0,0775	1,5160	35,2	4,3019
	Sektör	32-Rafine Petrol&Kok Köm.	71-Demiryolu Taşımacılık	74-Havayolu Taşımacılık	40-Seramik	9-Taşocak-çılığı			
33-Ana Kimyasallar	Katsayı	1,0939	0,2804	0,2770	0,2243	0,2133	2,0888	42,2	4,9514
	Sektör	33-Ana Kimyasallar	34-Zirai İlaç%Boya& Vernik	38-Plastik	35-Eczacılık Ürünleri	36-Temizlik Maddeleri			
36-Temizlik Maddeleri	Katsayı	1,1983	0,1154	0,0815	0,0717	0,0694	1,5363	45,2	3,3977
	Sektör	36-Temizlik Maddeleri	20-Tekstil& Dokuma	22-Örme	25-Deri Ürünler& İşleme	23-Deri Giyim Eşyası			
43-Demir-Çelik	Katsayı	1,6245	0,4769	0,4470	0,3643	0,3500	3,2628	44,2	7,3855
	Sektör	43-Demir-Çelik	47-Diğer Metal Eşya	46-Metal Yapı Malz.& Kazanlar	50-Ev Aletleri	45-Döküm			
45-Döküm	Katsayı	1,0175	0,0613	0,0522	0,0290	0,0100	1,1700	89,8	1,3022
	Sektör	45-Döküm	55-Motorlu Kara Taşıtı	54-Tıbbi& Optik Aletler	49-Özel Amaçlı Makine	48-Genel Amaçlı Makine			
55-Motorlu Kara Taşıtı	Katsayı	1,3111	0,1643	0,0568	0,0396	0,0354	1,6071	64,5	2,4933
	Sektör	55-Motorlu Kara Taşıtı	59-Diğer Ulaşım Araçları	66-Taşıt Satış& Bakım&Önar.	72-Karayolu Taşımacılık	80-Makine& Eşya Kiralama			

Tüm sektörlerin ürününe bir birim talep artışı olduğunda Sıvı ve Katı Yağ sektöründeki üretim artışının %86,3’ü ilk beş sıradaki sektör tarafından sağlanmaktadır. Bu anlamda bu beş sektör Sıvı ve Katı Yağ sektörünün en önemli talep birimlerini oluşturmaktadır. Sıvı ve Katı Yağ ürünleri nihai tüketicinin talebini birincil talep olarak düşünürsek, bu beş sektörün Sıvı ve Katı Yağ ürünlerine olan talebi de sektörün üretiminin artışını sağlayan ikincil talep birimleri olmaktadır.

9.1.1.4. Önemli Katsayılar Analizi

Genel olarak, I/O tablosu kullanılarak hesaplanan katsayıların yüksekliği o sektörün diğer sektörlerle ilişkisinin düzeyini vermektedir. Yüksek doğrudan geri bağlantı katsayısı, sektörün üretim değeri içinde diğer sektörlerden kullandığı girdilerin önemli bir pay tuttuğunu, yüksek doğrudan ileri bağlantı katsayısı, sektörün üretiminin diğer sektörler tarafından ara girdi olarak kullanılma oranının yüksekliğini [bu anlamda da sektörün nihai malının ara mal ya da hammadde niteliğinde olduğunu], yüksek toplam geri bağlantı sektörün ekonomideki toplam üretimi arttırma kabiliyetini, yüksek toplam ileri bağlantı ise sektör üretiminin toplam talep değişiminden etkilenme düzeyinin yüksekliğini ifade etmektedir. Buna karşın, katsayıların tümü için bu etkilenme ya da diğer sektörlerle bağlantıların kaç tane sektörle ilgili olduğu anlamında bir bilgi sağlandığı söylenemez. Bir sektör yüksek doğrudan [ya da toplam] geri bağlantıya sahip olabilir, ancak bunu sadece 3 ya da 4 sektörle gerçekleştiriyor olabilir. Bu durumda sektörün katsayısı yüksek olsa da, bu sektörün ekonomi üzerinde yapacağı büyük etki yalnızca birkaç sektör vasıtasıyla gerçekleşecek, ekonomideki diğer sektörlerle yansımayacaktır.

Bu konuya açıklık getirmek için kullanılan tekniklerden bir tanesi, her bir sektörün [ve bilhassa toplam geri ve toplam ileri bağlantı katsayıları için] bağlantı katsayılarının Değişim Katsayısını [Coefficient of Variance – CV] hesaplanmasıdır. Bu konu ilk önce Hazari tarafından öne sürülerek, sektörlerin CV'lerinin hesaplanmasını ve yalnızca yüksek toplam bağlantı katsayısının değil, aynı zamanda düşük CV'ye sahip sektörlerin de belirlenmesinin ekonomiye yayılacak etkiyi daha iyi ölçeceğini iddia etmiştir [Hazari, 1970]. Bu yöntemle, sektörleri yalnızca bağlantı katsayılarının yüksekliği ya da düşüklüğüne göre sınıflandırmakla kalınmamakta, aynı zamanda her bir sektörün CV si de hesaplandığından, sektörler dörtlü bir ayrıma tabi tutulabilmektedirler [yüksek bağlantı katsayılı ve yüksek CV'li sektörler, yüksek bağlantı katsayılı ve düşük CV'li sektörler, düşük bağlantı katsayılı ve yüksek CV'li sektörler ve düşük bağlantı katsayılı ve düşük CV'li sektörler olarak]. Burada önerilen, yüksek bağlantı katsayılı ve düşük CV'li sektörlerin ekonomi üzerinde daha yüksek ve daha iyi yayılan bir etki yapacaklarından hareketle, bu sektörlerin ön plana çıkarılmasıdır.

Hernekadar bağlantı katsayılarının CV'lerinin hesaplanması, sektörlerin kısmi katsayılarının dağılımı ve yayılımı hakkında fikir veriyor olsa da, yine de “ilgilenilen sektörün daha önemli olarak ilişkili olduğu sektörler hangileridir” sorusuna yanıt vermemektedir. Buradaki “daha önemli” ifadesini, “ortalamadan yüksek” olarak düşündüğümüzde, o zaman her bir sektör için hesaplanacak kısmi bağlantı katsayılarının ortalamasını alıp, ortalamanın üzerinde kalan sektörleri “önemli” olarak belirleyebiliriz. Ekonominin karmaşıklığı arttıkça, sektörler arasındaki dolaylı ilişki miktarı da artmakta, diğer yandan da bu ilişkiler artan sektör sayısını da içinde barındırmaktadır. Bu nedenle, önemli katsayıların ekonomide birbirleri ile yüksek doğrudan bağlantılı iki sektör olduğunda görünmesi, aynı anda da bu sektörlerin daha fazla sayıda dolaylı bağlantıyla da birbirlerine bağlandığı beklenir [Reyes, 2002].

“Önemli katsayılar” [Important Coefficients – IC] yaklaşımı konusunda literatürde farklı uygulama örnekleri olmasına karşın, gerek hesaplanma kolaylığı gerekse de verdiği bilgi nedeniyle yukarıda özetlediğimiz çerçeve kullanılarak Osmaniye için önerilen sektörlerin önemli katsayıları ve bu sektörlerle ilişkili önemli katsayıya sahip diğer sektörler belirlenmiştir. Tablo 194’te Sıvı ve Katı Yağ sektörü için önemli katsayılar verilmektedir.

Tablo 194’ten 13 nolu Sıvı ve Katı Yağ sektörü için önemli katsayıya sahip sektörler görülmektedir²⁹. Bu sektör için tablo bulgularını yorumlarsak; 13 nolu Sıvı ve Katı Yağ sektörünün doğrudan geri bağlantılı olduğu sektör sayısı 12’dir. Bu sektörlerin kısmi doğrudan geri bağlantı katsayıları, 13 nolu sektörün doğrudan geri bağlantı katsayısının ortalamasından daha büyüktür. Bu önemli sektörler [tabloda “Girdi Kullandığı Sektörler” olarak ifade edilmiştir]; 1 nolu Bitkisel Ürünlerin Yetiştirilmesi; Bostan, Meyve ve Sebze Yetiştirilmesi sektörü, 13 nolu Sıvı ve Katı Yağ sektörü, 15 nolu Tahıl Ürünleri ve Nişasta sektörü, 20 Tekstil Dokuma, 29-Kağıt Ürünler, 38-Plastik, 47-Diğer Metal Eşya, 62-Elektrik 67-Toptan Ticaret, 68-Perakende Ticaret, 72-Karayolu Taşımacılık ve 83-Diğer İş Faaliyetleri sektörleridir.

Tablo 194: Sıvı ve Katı Yağ Sektörünün Önemli Katsayı Analizi

Girdi Kullandığı Sektörler	Sektör Ürünü Girdi Olarak Kullanan Sektörler	Üretimini Etkilediği Sektörler	Hangi Sektörler Sayesinde Üretimi Artıyor
1-Meyve&Sebze	2-Hayvancılık	1-Meyve&Sebze	2-Hayvancılık
13-Sıvı&Katı Yağ	13-Sıvı&Katı Yağ	7-Petrol&Gaz Çıkarma	5-Balıkçılık
15-Tahıl Ürünleri&Nişasta	16-Hayvan Yemi İm.	9-Taşocakçılığı	10-Et Ürün İşleme
20-Tekstil&Dokuma	17-Diğer Gıda Maddeleri	15-Tahıl Ürünleri&Nişasta	12-Sebze&Meyve İşleme
29-Kağıt Ürünleri	70-Lokantalar	20-Tekstil&Dokuma	14-Süt Ürünleri
38-Plastik	82-ARGE	29-Kâğıt Ürünleri	16-Hayvan Yemi İm.
47-Diğer Metal Eşya		32-Rafine Petrol&Kok Kôm.	17-Diğer Gıda Maddeleri
62-Elektrik		33-Ana Kimyasallar	24-Kürk Mamulleri
67-Toptan Ticaret		36-Temizlik Maddeleri	25-Deri Ürünler&İşleme
68-Perakende Ticaret		38-Plastik	36-Temizlik Maddeleri
72-Karayolu Taşımacılık		43-Demir-Çelik	70-Lokantalar
83-Diğer İş Faaliyetleri		47-Diğer Metal Eşya	82-ARGE
		62-Elektrik	
		66-Taşıt Satış&Bakım&Onar.	
		67-Toptan Ticaret	
		68-Perakende Ticaret	
		72-Karayolu Taşımacılık	
		73-Su Yolu Taşımacılık	
		75-Diğer Ulaştırma&Acente.	
		77-Mali Aracılık	
		83-Diğer İş Faaliyetleri	

Tabloda “Sektör Ürünü Girdi Olarak Kullanan Sektörler” ifadesi ise, 13 nolu Sıvı ve Katı Yağ sektörünün hangi sektörlerde önemli bir girdi tedarikçisi olduğunu göstermektedir. Burada, 13 nolu Sıvı ve Katı Yağ sektörünün ilgili sektörün doğrudan geri bağlantı katsayısının ortalamasının üzerinde bir kısmi doğrudan geri bağlantısına sahip olması şartı aranmaktadır. Tablo’dan 13 nolu Sıvı ve Katı Yağ sektörünün 6 adet sektörde ortalamanın üzerinde bir kısmi bağlantı katsayısı ile önemli girdi tedarikçisi olduğu görülmektedir. Bu sektörler ise 2-Hayvancılık 13- Sıvı ve Katı Yağ, 16-Hayvan Yemi İmalatı 17-Diğer Gıda Maddeleri, 70-Lokantalar ve 82-ARGE’lerdir.

Tablo 194’teki “Üretimini Etkilediği Sektörler” ifadesi 13 nolu Sıvı ve Katı Yağ sektörüne nihai talep bir birim arttığında bu sektörün toplam kısmi geri bağlantı kanalıyla üretimlerini ortalamanın üzerinde tetiklediği sektörleri göstermektedir. Bu niteliğe sahip [13 nolu Sıvı ve Katı Yağ sektörünün ortalama toplam geri bağlantı katsayısından daha büyük değere sahip toplam kısmi geri bağlantı katsayılı sektörler] 21 sektör bulunmaktadır.

Tablodaki “Hangi Sektörler Sayesinde Üretimi Artıyor” kolonunda yer alan sektörler, kendi talepleri bir birim arttığında Sıvı ve Katı Yağ sektörü ürünlerine olan talepleri artan ve bu sayede de Sıvı ve Katı Yağ sektörünün üretiminin artışı tetikleyen sektörlerdir. Bu kategoride 12 sektör yer almaktadır.

²⁹ Diğer 11 sektör için belirlenen önemli katsayıya sahip sektörler, Ek 3’te izleyen tablolar halinde verilmiştir.

9.2. OSMANİYE İÇİN 2023 İHRACAT TALEP TAHMİNİ ÇERÇEVESİNDE ETKİ ANALİZİ

Osmaniye ili içi önerilen yatırım konularının her birinin belirlenecek talep artışı neticesinde bölgede yaratacağı toplam üretim artışı etkisini ve bu üretim artışının hangi sektörlerden kaynaklanacağını görebilmek amacıyla, bu yatırım konuları için etki analizi gerçekleştirmek mümkündür. Bu sayede seçilecek sektörlerle ilişkin bir hedef talep belirlendiğinde ilde gerçekleştirilecek toplam üretimin benzetim modelini (simülasyonunu) ve bu sayede de bölgesel etki modelini (regional impact analysis) oluşturmak mümkün olacaktır. Bölgesel Girdi-Çıktı analizinde, uluslararası literatürde (değişik versiyonları mevcut olsa da)³⁰ uygulanan yöntem, istihdam üzerinden hesaplanan bölgenin sektörler bazındaki uzmanlaşma katsayılarını [LQ, Location Quotient] ulusal Girdi-Çıktı tablolarından hesaplanan doğrudan girdi katsayıları matrisi [A matrisi] elemanları ile çarpmaştır. Burada,

$$LQ_i = \{e_{ij}/e_{nj}\} / \{E_i/E_n\} \quad [1]$$

LQ_i : i sektörünün uzmanlaşma katsayısı,

e_{ij} : j ilinde i sektörü istihdamı,

e_{nj} : j ilinin toplam istihdamı,

E_i : i sektörünün toplam [Türkiye] istihdamı,

E_n : Türkiye toplam istihdamı,

olmak üzere; doğrudan girdi katsayıları aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

$$a_{ij}^R = \begin{cases} a_{ij}^C & LQ_i \geq 1 \text{ ise} \\ LQ_i \cdot a_{ij}^C & LQ_i < 1 \text{ ise} \end{cases} \quad [2]$$

burada,

a_{ij}^R : Bölge için hesaplanacak doğrudan girdi katsayıları matrisi elemanlarını,

a_{ij}^C : Ülke girdi katsayıları matrisi [A] elemanlarını,

ifade etmektedir. Yukarıdaki [2] nolu eşitlikten de anlaşılacağı gibi, bölge için sektörler bazında hesaplanan uzmanlaşma katsayısının birden büyük ya da eşit olduğu sektörler için, bu sektörün ülke doğrudan girdi katsayıları satırı aynen alınmakta; uzmanlaşma katsayısının birden küçük olduğu sektörler için de doğrudan girdi katsayıları sektörün uzmanlaşma katsayısı ile çarpılmaktadır. Sonrasında elde edilen yeni [uzmanlaşma katsayıları ile düzeltilmiş] doğrudan girdi katsayıları matrisi, bölgenin doğrudan girdi katsayıları matrisi kabul edilerek, Leontief Ters Matrisi ve dolayısıyla da toplam ileri ve toplam geri

bağlantı katsayıları elde edilmekte ve etki analizleri bu matris kullanılarak gerçekleştirilmektedir.

Tarafımızca yukarıda özetlenen yaklaşım, yaklaşımda ülke girdi katsayıları matrisi yerine uzmanlaşma katsayıları yardımıyla elde edilen girdi katsayıları matrisinin kullanılmasının ve buradan hareketle Leontief Ters matrisinin elde edilmesinin hatalı olduğu gerekçesi ile aynen uygulanmamıştır³¹. Osmaniye ili için yapılacak etki analizi çalışmasında istihdam verileri kullanılarak sektörel bazda uzmanlaşma katsayıları hesaplanmış, elde edilen bu katsayılar ise doğrudan girdi katsayıları matrisi elemanları ile değil, Leontief Ters Matrisi elemanları ile çarpılarak, ilin Leontief Ters Matrisi elde edilmiştir. Dolayısıyla [1] nolu eşitlikte verilen LQ_i katsayıları hesaplanmış, ancak [2] nolu dönüştürme/uyarlama işlemi yerine aşağıda verilen yöntem izlenmiştir.

$$b_{ij}^R = \begin{cases} b_{ij}^C & LQ_i \geq 1 \text{ ise} \\ LQ_i \cdot b_{ij}^C & LQ_i < 1 \text{ ise} \end{cases}$$

burada,

b_{ij}^R : Bölge için hesaplanacak Leontief Ters Matrisi [(I-A)-

1] elemanlarını,

b_{ij}^C : Ülke Leontief Ters Matrisi matrisi elemanlarını,

ifade etmektedir. Leontief Ters Matrisi kullanılarak ve bu matrisin elemanları ilin sektörel uzmanlaşma katsayıları ile çarpılarak, herhangi bir sektörün nihai talebinin tahmin edilmesi/planlanması/hedeflenmesi durumunda bu talebin karşılanabilmesi için sektörlerin ne düzeyde üretim yapması gerekeceği ve bu üretimin ne kadarının ilden ne kadarının da il dışından karşılanması gerekeceği ortaya çıkacaktır. Burada nihai talep olarak örneğin hedeflenecek ihracat rakamları kullanıldığında, il için sektör bazında belirlenecek ihracat hedefleri için gerekli üretim düzeyinin ne olacağı görülebilecektir.

Yukarıda yöntemi özetlenen etki analizi çalışması için öncelikle Osmaniye ili sektörel istihdam verilerinin Girdi-Çıktı tablosundaki 90 sektöre göre uyumlaştırılması gerekmektedir. Çalışmada Osmaniye ili için güncel ve kapsamlı bir veri setiyle çalışılmıştır. 2016 yıl sonu itibarıyla Nace Revize 2 bazında üçlü digitteki 272 sektör için hem il hem de Türkiye geneli istihdam rakamları kullanılmıştır. Bu veriler, I/O tablosunda yer alan 90 sektörle uyumlaştırılarak, [1] nolu eşitlikte verilen formül yardımıyla Osmaniye ili için sektörel bazda uzmanlaşma

katsayıları [LQ_i]’ler hesaplanmış ve aşağıdaki tabloda verilmiştir³². Tablo düzenlenirken Osmaniye ilinde istihdam verisi olmayan sektörlerin uzmanlaşma katsayıları sıfır kabul edilerek, bu sektörler için mevcut durumda da ihtiyacın il dışından karşılandığı kabul edilmiştir.

Tablo 195: Osmaniye İli İçin Hesaplanan Uzmanlaşma Katsayıları [LQ_i]

I/O Kod	Sektör Adı	İstihdam		LQ_i
		Osmaniye	Türkiye	
1	Meyve&Sebze	58	32.889	0,483530247
2	Hayvancılık	68	46.434	0,401531053
3	Tarım Hizm.	168	23.232	1,982754776
4	Ormancılık	277	27.124	2,800092351
5	Balıkçılık	2	8.375	0,065477411
6	Kömür Madenciligi	4	37.499	0,029247357
8	Cevher Madenciligi	6	22.793	0,072176544
9	Taşocakçılığı	201	66.574	0,827823456
10	Et Ürün İşleme	47	36.302	0,354987963
12	Sebze&Meyve İşleme	96	44.106	0,596787725
13	Sıvı&Katı Yağ	59	14.382	1,12480969
14	Süt Ürünleri	99	33.164	0,818492322
15	Tahıl Ürünleri&Nişasta	831	194.960	1,168696732
16	Hayvan Yemi İm.	12	10.707	0,307298022
17	Diğer Gıda Maddeleri	90	83.842	0,294325033
18	İçecek	121	14.698	2,257217711
20	Tekstil&Dokuma	2620	195.721	3,670372879
21	Diğer Tekstil Ür.	107	211.778	0,13853173
23	Deri Giyim Eşyası	205	419.976	0,133836851
25	Deri Ürünler&İşleme	3	17.916	0,045912033
26	Ayakkabı&Terlik	1	41.712	0,006573328
27	Kereste&Parke	55	16.860	0,89444047
28	Ağaç Ürünleri	109	46.358	0,644685836
29	Kâğıt Ürünleri	78	53.119	0,402616004
31	Plak&Kaset vb	65	54.330	0,328034841
32	Rafine Petrol&Kok Köm.	74	7.989	2,539718722
33	Ana Kimyasallar	177	25.531	1,900867138
34	Zirai İlaç%Boya&Vernik	3	12.918	0,06367549
36	Temizlik Maddeleri	476	36.270	3,598369186
37	Kauçuk	37	40.377	0,251254586
38	Plastik	422	157.359	0,735304436
40	Seramik	32	52.193	0,16810632
41	Çimento&Kireç&Alçı	636	76.875	2,268393054
42	Yapı Taşları&Diğer	122	55.630	0,601308153
43	Demir-Çelik	4133	80.120	14,14395242
44	Demir Dışı Metaller	2	25.709	0,021330014
45	Döküm	2	36.174	0,015159322

Kaynak: SGK istihdam (2016) verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

32 Uzmanlaşma katsayıları hesaplanmasında kullanılan veriler SGK Hizmet Sunumu Genel Müdürlüğünden temin edilen 2016 yılsonu istihdam verileridir.

30 Bu konudaki değişik uygulamalar için (Miller ve Blair, 2009), (Flegg ve Tohmo, 2013), (Kowalewski, 2012)’ye bakılabilir.

31 Rapor kapsamı ile doğrudan ilgili olmadığı için bu konuda detaylı teknik açıklamalara girilmemiştir. Konuyla ilgili yaklaşımın detayları için (Küçükkiremitçi, 2013; s. 42-44)’e bakılabilir.

Tablo 195'in Devamı: Osmaniye İli İçin Hesaplanan Uzmanlaşma Katsayıları [LQ]

I/O Kod	Sektör Adı	İstihdam		LQ _i
		Osmaniye	Türkiye	
46	Metal Yapı Malz.&Kazanlar	795	92.315	2,361246
47	Diğer Metal Eşya	515	272.737	0,517737
48	Genel Amaçlı Makine	169	83.855	0,552591
49	Özel Amaçlı Makine	75	67.870	0,302991
50	Ev Aletleri	8	51.695	0,042431
52	Elektrikli Makine&Cihaz	146	81.648	0,490291
54	Tıbbi&Optik Aletler	64	25.534	0,687238
55	Motorlu Kara Taşıtı	236	191.130	0,338555
60	Mobilya	301	156.296	0,528038
61	Diğer İmalat	375	267.036	0,385042
62	Elektrik	565	64.188	2,413465
63	Gaz&Buhar	19	32.239	0,161591
64	Su	165	31.145	1,452586
65	İnşaat	9913	1.880.918	1,445046
66	Taşıt Satış&Bakım&Onar.	857	199.555	1,17751
67	Toptan Ticaret	1639	671.029	0,669706
68	Perakende Ticaret	5008	1.249.739	1,098731
69	Oteller	214	191.886	0,305785
70	Lokantalar	1344	601.983	0,612155
71	Demiryolu Taşımacılık	13	3.380	1,054564
72	Karayolu Taşımacılık	2325	542.800	1,174436
75	Diğer Ulaştırma&Acente.	486	281.786	0,472893
76	İletişim	110	107.180	0,281401
77	Mali Aracılık	161	90.798	0,486179
78	Sigorta&Emeklilik Fonları	154	75.584	0,558647
79	Gayrimenkul	141	109.542	0,352927
80	Makine&Eşya Kiralama	57	28.841	0,54189
81	Bilgisayar Faaliyetleri	21	125.340	0,045938
82	ARGE	416	221.149	0,515768
83	Diğer İş Faaliyetleri	2020	823.111	0,672883
85	Eğitim	3202	581.466	1,509883
86	Sağlık&Sosyal Hizmetler	1679	347.176	1,326012
87	Dernek Faaliyetleri	379	108.110	0,961213
88	Eğlence&Kültür&Spor	143	97.261	0,403129
89	Diğer Hizmet	3980	1.115.236	0,978504
90	Ev İçi Çalışan Personel	14	30.158	0,127283
	TOPLAM	49.207	13.263.712	

Kaynak: SGK istihdam [2016] verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

Girdi-Çıktı analizi kullanarak gerçekleştirilecek etki analizinin ikinci aşamasında senaryoda kullanılacak sektörün ya da sektörlerin belirlenmesi gerekmektedir. Belirlenecek bu sektör[ler] için gelecek döneme yönelik bir nihai talep tahmini yapılarak, talep[ler]in bu düzeyde gerçekleşmesi halinde ekonomik yapıda meydana gelecek değişimler, her bir sektörün bu talep[leri] karşılaması için gerçekleştirmesi gereken üretim tutarı ve bu üretimin ne kadarının il içinden ne kadarının ise il dışından karşılanacağı görülebilecektir.

Osmaniye ili için etki analizinde kullanılacak sektörlerin belirlenmesinde nihai talep göstergesi olarak ihracat seçilmiştir. Bu kapsamda bir değerlendirmeyi yapabilmek için öncelikle ilin uzun dönemli ihracat yapısının dikkate alınmasının daha belirleyeceği olacağı düşüncesinden

hareketle, son yıl ihracat verilerini kullanarak sektörel ihracat paylarını bulmak yerine, ilin 2010-2016 dönemi [6 yıllık] sektörel ihracat verilerinin dönem ortalamaları kullanılarak sektörlerin dönem ortalama ihracatı hesaplanmıştır. Bu sayede, sektörel bazda Osmaniye ilindeki ihracatçı sektörlerin toplam ihracat içindeki payları elde edilmiştir. Daha sonra bu 6 yıllık dönem için Osmaniye'nin yıllık ortalama toplam ihracat artışı bulunmuştur [yıllık ortalama artış %11,2]. Bu artış oranı ile toplam ihracat büyütülerek 2023 yılı için tahmin edilen toplam ihracat rakamı bulunmuştur [298,8 Milyon \$]. Son olarak 6 yıllık ortalama ihracat verileri ile bulunan sektör paylarının 2023 yılı içinde sabit kalacağı varsayımı ile her bir sektörün 2023 ihracat tahmin rakamları bulunmuştur. İl bazında ihracat verileri ISIC Rev. 3.1. sınıflandırmasına göre yayınlanmaktadır.

Bu sınıflandırmaya göre yukarıda özetlenen aşamalar sonucu elde edilen ihracatçı sektörlerin 2023 yılı için tahmin edilen ihracat tutarları Tablo 196'da verilmektedir.³³

Tablo 196: Osmaniye İli 2023 Yılı Sektörlere Göre İhracat Tahmini [USD]

I/O Kod	Sektörler	Osmaniye
1	Tahıllar, Meyve, Sebze	8.662.493
9	Taşocakçılığı	1.314.316
12	Sebze&Meyve İşleme	2.175.181
13	Sıvı&Katı Yağ	214.901
14	Süt Ürünleri	1.680.461
15	Tahıl Ürünleri&Nişasta	2.466.536
16	Hayvan Yemi İm.	2.349
17	Diğer Gıda Maddeleri	162.356
18	İçecek	93.408
20	Tekstil&Dokuma	34.375.602
21	Diğer Tekstil Ür.	112.588
22	Örme	428.767
23	Deri Giyim Eşyası	2.647.690
25	Deri Ürünler&İşleme	1.000
26	Ayakkabı&Terlik	7.124.282
27	Kereste&Parke	923
28	Ağaç Ürünleri	42.613

³³ Tablonun gereksiz yere büyümesini önlemek ve önemli sektörleri görebilmek amacıyla tahmin edilen ihracat tutarı 100.000 USD'nin altında olan sektörler dikkate alınmamıştır. Ancak, toplam ihracat rakamı, tabloda yer almayan sektörlerin ihracat değerlerini de kapsamaktadır. Ayrıca EK 1'de üçlü dijite göre Osmaniye'de ihracat verisi bulunan sektörler belirtilmiştir.

I/O Kod	Sektörler	Osmaniye
29	Kâğıt Ürünleri	2.889.636
31	Plak&Kaset vb	892
32	Rafine Petrol&Kok Köm.	1.452.086
33	Ana Kimyasallar	575.736
34	Zirai İlaç%Boya&Vernik	102.663
35	Eczacılık Ürünleri	655
36	Temizlik Maddeleri	972.446
37	Kauçuk	1.970.650
38	Plastik	971.463
39	Cam Ürünleri	29.486
40	Seramik	17.687
41	Çimento&Kireç&Alçı	12.481
42	Yapı Taşları&Diğer	705.366
43	Demir-Çelik	144.940.211
44	Demir Dışı Metaller	36.531.347
46	Metal Yapı Malz.&Kazanlar	901.921
47	Diğer Metal Eşya	28.436.000
48	Genel Amaçlı Makine	2.513.300
49	Özel Amaçlı Makine	5.164.502
50	Ev Aletleri	10.439
51	Büro Mak&Bilgisayar	3.944
52	Elektrikli Makine&Cihaz	3.808.906
53	Radio&TV&Haberleş. Cih.	31.169
54	Tıbbi&Optik Aletler	340.748
55	Motorlu Kara Taşıtı	1.587.464
59	Diğer Ulaşım Araçları	2.145
60	Mobilya	2.566.072
61	Diğer İmalat	220.257
67	Toptan Ticaret	529.298
	TOPLAM	298.794.437

9.2.1. Seçilen Senaryo Bazında Osmaniye İli İçin Etki Analizi

Bu bölümde seçilen bir baz senaryoda belirlenen talebin karşılanabilmesi için Osmaniye ili sektörlerinin üretim düzeyinin ne olacağı ve il dışından karşılanması gereken üretim değerleri ayrı ayrı belirlenmiştir. Senaryonun hedef yılı olarak 2023 alınmıştır. Ayrıca, etki analizinde belirlenen taleplerin sadece ihracat hedefi olduğuna, iç talebi dikkate almadığı için de sektörlerin 2023 yılındaki toplam üretim değerlerinin tahminini değil, sadece ihracat talebini karşılamak için gerekli üretim değerini ifade ettiğine dikkat edilmelidir. Bu nedenle, bu senaryo sonucunda bulunan sektörel üretim değerleri sektörlerin o senaryodaki ihracat hedeflerine göre yapmaları gereken üretimleri ifade ettiği unutulmamalıdır.

Senaryo: Osmaniye 2010-2016 dönemi 6 yıllık ortalama ihracat büyümesi oranında büyümeye devam ediyor ve 2023 yılında 298,8 Milyon USD'lik ihracat tahmini gerçekleşiyor. Bu ihracat hedefi durumunda Osmaniye ili sektörlerinin ulaşacağı üretim düzeyi kaç milyon USD olacaktır ve gereken toplam üretimin ne kadarlık kısmı il dışından karşılanacaktır?

Etki Analizi Sonucu: Osmaniye ili toplam ihracatının 298,8 milyon USD olması durumunda, bu ihracatın karşılanabilmesi için tüm sektörlerin yapması gereken üretim değeri toplamı 858.960.380 USD olmalıdır. Bu üretimin 590.301.813 USD'lik kısmı Osmaniye ilindeki sektörler tarafından gerçekleştirilebilecekken, kalan 268.658.567 USD'lik kısım ise il dışından karşılanmak durumunda kalacaktır.

Yukarıda özeti verilen etki analizinin sektörel bazdaki detayları ise aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablonun sütun başlıkları olan;

Hedef Talep: Senaryoda sektörler bazında belirlenen ihracat hedeflerini,

Bölge Üretim: Senaryoda belirlenen hedef talepleri karşılamak için Osmaniye ilinde ilgili sektörde gerçekleşecek üretimi,

Dış Üretim: Senaryoda belirlenen hedef talepleri karşılamak için Osmaniye ili dışında gerçekleşecek üretimi,

Toplam Üretim: Senaryoda belirlenen hedef talepleri karşılamak için gerçekleştirilmesi gereken Osmaniye ili içi ve Osmaniye ili dışı toplam üretimi [Bölge Üretim + Dış Üretim], ifade etmektedir.

Tablo 197: Osmaniye İli 2023 Senaryosunun Sektörel Etki Analizi Sonuçları [USD]

I/O Kod	Sektörler	Hedef Talep	Bölge Üretim	Dış Üretim	Toplam Üretim
1	Tahıllar, Meyve, Sebze	8.662.493	8.872.535	9.476.958	18.349.493
2	Hayvancılık	0	1.628.070	2.426.585	4.054.655
3	Tarım Hizm.	0	579.614	0	579.614
4	Ormancılık	0	992.132	0	992.132
5	Balıkçılık	0	1.705	24.329	26.033
6	Kömür Madenciliği	0	92.858	3.082.063	3.174.921
7	Petrol&Gaz Çıkarma	0	0	14.506.289	14.506.289
8	Cevher Madenciliği	0	1.080.479	13.889.474	14.969.953
9	Taşocakçılığı	1.314.316	7.916.294	1.646.487	9.562.781
10	Et Ürün İşleme	0	390.980	710.410	1.101.390
11	Balık Ürün İşleme	0	0	6.442	6.442
12	Sebze&Meyve İşleme	2.175.181	1.639.199	1.107.504	2.746.703
13	Sıvı&Katı Yağ	214.901	905.311	0	905.311
14	Süt Ürünleri	1.680.461	1.479.181	328.021	1.807.202

I/O Kod	Sektörler	Hedef Talep	Bölge Üretim	Dış Üretim	Toplam Üretim
15	Tahıl Ürünleri&Nişasta	2.466.536	3.065.266	0	3.065.266
16	Hayvan Yemi İm.	2.349	116.834	263.364	380.198
17	Diğer Gıda Maddeleri	162.356	364.556	874.061	1.238.617
18	İçecek	93.408	280.635	0	280.635
19	Tütün Ürünleri	0	0	5.387	5.387
20	Tekstil&Dokuma	34.375.602	56.784.431	0	56.784.431
21	Diğer Tekstil Ür.	112.588	296.866	1.846.077	2.142.943
22	Örme	428.767	0	1.158.520	1.158.520
23	Deri Giyim Eşyası	2.647.690	748.700	4.845.423	5.594.123
24	Kürk Mamulleri	0	0	51.536	51.536
25	Deri Ürünler&İşleme	1.000	143.657	2.985.301	3.128.957
26	Ayakkabı&Terlik	7.124.282	54.696	8.266.180	8.320.876
27	Kereste&Parke	923	511.194	60.330	571.524
28	Ağaç Ürünleri	42.613	1.958.598	1.079.468	3.038.066
29	Kâğıt Ürünleri	2.889.636	4.110.796	6.099.419	10.210.215
30	Yayım	0	0	195.510	195.510
31	Plak&Kaset vb	892	751.644	1.539.710	2.291.354
32	Rafine Petrol&Kök Köm.	1.452.086	13.652.408	0	13.652.408
33	Ana Kimyasallar	575.736	13.883.777	0	13.883.777
34	Zirai İlaç%Boya&Vernik	102.663	208.923	3.072.128	3.281.051
35	Eczacılık Ürünleri	655	0	1.157.955	1.157.955
36	Temizlik Maddeleri	972.446	10.884.714	0	10.884.714
37	Kauçuk	1.970.650	901.330	2.685.986	3.587.316
38	Plastik	971.463	5.272.415	1.897.969	7.170.383

I/O Kod	Sektörler	Hedef Talep	Bölge Üretim	Dış Üretim	Toplam Üretim
39	Cam Ürünleri	29.486	0	2.265.095	2.265.095
40	Seramik	17.687	1.750.190	8.661.020	10.411.211
41	Çimento&Kireç&Alçı	12.481	1.634.392	0	1.634.392
42	Yapı Taşları&Diğer	705.366	1.336.119	885.901	2.222.021
43	Demir-Çelik	144.940.211	259.798.248	0	259.798.248
44	Demir Dışı Metaller	36.531.347	1.853.812	85.057.144	86.910.956
45	Döküm	0	18.435	1.197.677	1.216.113
46	Metal Yapı Malz.&Kazanlar	901.921	3.323.838	0	3.323.838
47	Diğer Metal Eşya	28.436.000	19.567.687	18.226.935	37.794.622
48	Genel Amaçlı Makine	2.513.300	3.796.950	3.074.222	6.871.172
49	Özel Amaçlı Makine	5.164.502	3.841.265	8.836.553	12.677.817
50	Ev Aletleri	10.439	37.567	847.789	885.356
51	Büro Mak&Bilgisayar	3.944	0	195.523	195.523
52	Elektrikli Makine&Cihaz	3.808.906	3.922.543	4.077.901	8.000.444
53	Radio&TV&Haberleş. Cih.	31.169	0	1.844.579	1.844.579
54	Tıbbi&Optik Aletler	340.748	620.485	282.382	902.867
55	Motorlu Kara Taşıtı	1.587.464	1.906.506	3.724.795	5.631.301
56	Deniz Taşıtları	0	0	297.712	297.712
57	Demiryolu Taşıtları	0	0	141.748	141.748
58	Hava&Uzay Taşıtları	0	0	62.004	62.004
59	Diğer Ulaşım Araçları	2.145	0	12.733	12.733
60	Mobilya	2.566.072	1.754.101	1.567.823	3.321.924
61	Diğer İmalat	220.257	657.701	1.050.429	1.708.130
62	Elektrik	0	44.191.074	0	44.191.074
63	Gaz&Buhar	0	64.770	336.055	400.825
64	Su	0	1.051.525	0	1.051.525

I/O Kod	Sektörler	Hedef Talep	Bölge Üretim	Dış Üretim	Toplam Üretim
65	İnşaat	0	1.050.869	0	1.050.869
66	Taşıt Satış&Bakım&Onar.	0	7.153.363	0	7.153.363
67	Toptan Ticaret	529.298	18.308.653	9.029.704	27.338.357
68	Perakende Ticaret	0	16.951.673	0	16.951.673
69	Oteller	0	293.947	667.337	961.284
70	Lokantalar	0	713.005	451.741	1.164.746
71	Demiryolu Taşımacılık	0	627.143	0	627.143
72	Karayolu Taşımacılık	0	30.916.904	0	30.916.904
73	Su Yolu Taşımacılık	0	0	6.995.040	6.995.040
74	Havayolu Taşımacılık	0	0	1.181.920	1.181.920
75	Diğer Ulaştırma&Acente.	0	3.751.750	4.181.858	7.933.608
76	İletişim	0	1.077.869	2.752.501	3.830.371
77	Mali Aracılık	0	6.961.432	7.357.237	14.318.669
78	Sigorta&Emeklilik Fonları	0	860.150	679.554	1.539.704
79	Gayrimenkul	0	1.292.204	2.369.190	3.661.394
80	Makine&Eşya Kiralama	0	142.608	120.560	263.168
81	Bilgisayar Faaliyetleri	0	24.455	507.885	532.339
82	ARGE	0	12.404	11.645	24.049
83	Diğer İş Faaliyetleri	0	7.001.170	3.403.573	10.404.743
84	Devlet Hizmetleri	0	0	258.437	258.437
85	Eğitim	0	371.468	0	371.468
86	Sağlık&Sosyal Hizmetler	0	860.452	0	860.452
87	Dernek Faaliyetleri	0	688.526	27.783	716.310
88	Eğlence&Kültür&Spor	0	490.686	726.509	1.217.195
89	Diğer Hizmet	0	54.076	1.188	55.263
90	Ev İçi Çalışan Personel	0	0	0	0
	Toplam	298.794.437	590.301.813	268.658.567	858.960.380

Bazı örnek sektörler için etki analizi sonuçlarının açıklanmasının, yukarıdaki tablonun anlaşılmasını daha kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Bu noktada, hedef taleplerin aynı anda gerçekleşeceğinin varsayıldığı, bireysel sektör bazında yapılan değerlendirmelerde, ifade edilmese de, sektörün toplam üretim artışının sadece kendi ürününe olan ihracat talebini karşılamak için değil, bunun yanında diğer sektörlerin üretim artışlarının yaratacağı ilgili sektör girdi talebini de karşılamak için gerçekleşeceği hatırd tutulmalıdır. Şöyle ki; I/O tablosundaki 20 – Tekstil&Dokuma sektörünün ihracatının 2023 yılında 34.375.602 USD’ye ulaşacağını, ama diğer sektörlerin hiçbirisinin ihracat gerçekleştirmeyeceğini varsayalım. Bunun anlamı; diğer sektörlerden tekstil&dokuma sektörüne herhangi bir ek talep gelmediği (diğer sektörlerin talebinde artış olmadığı için, girdi talepleri artmamıştır, dolayısıyla da girdi olarak kullanmak için tekstil&dokuma üretim sektörü ürünlerine ek talepte bulunmamışlardır), tekstil&dokuma sektörünün yalnızca kendi sektör ürünlerindeki ihracatı karşılamak için üretim artışı gerçekleştireceğidir. Bu durumda, diğer sektörlerin ihracat talepleri (hedef talep) sıfır kabul edilerek, I/O analizinde yalnızca 20 – Tekstil&Dokuma sektörünün hedef talebine 34.375.602 USD yazılacak ve hesaplama buna göre yapılacaktır (bilgi için; bu hesaplama sonucunda bu sektörün kendisinin üretimi 49.665.529 USD, ekonomide yaratacağı toplam üretim de [kendi sektörü dâhil] 49.665.529 olacaktır). Oysa, yalnızca bu sektörün değil, yukarıdaki tabloda verilen baz senaryodaki ilgili sektörlerin ihracat hedeflerinin de eş anlı gerçekleştiği düşünüldüğünde, 20 – Tekstil&Dokuma sektörü üretimi 56.784.431 USD olmaktadır.

Osmaniye ili için 20 – Tekstil&Dokuma sektörünün uzmanlaşma katsayısı birden büyük olduğundan, bu sektörde gerçekleşmesi beklenen üretim artışının tamamı il içinden karşılanacaktır.

Tabloda kendilerine ilişkin bir hedef rakamı belirlenmemesine rağmen örneğin,

72- Karayolu Taşımacılık sektöründe yaklaşık 31 milyon USD’lik, 62- Elektrik üretimi sektöründe de 44 milyon USD’lik bir üretim (hizmet) olacağı görülmektedir. Bu sektörler diğer sektörlerin önemli bir girdi tedarikçisi olduklarından, kendilerine münhasır bir talep artışı önerilmemesine rağmen, diğer sektörlerin girdi talebi nedeniyle bu üretimi gerçekleştireceklerdir. 72-Karayolu Taşımacılık sektörünün uzmanlaşma katsayısı birden büyük [1,174] olduğundan bu sektör üretiminin tamamı

il içinden karşılanabilecektir.62- Elektrik sektörünün uzmanlaşma katsayısı da birden büyük olduğundan [2,413] bu üretim artışının il imkânları ile karşılanması mümkün olacaktır. Kendisi için bir talep artışı öngörülmemesine karşın, üretimi artması beklenen bir diğer sektör de 68- Perakende Ticaret sektörüdür. Bu sektörün uzmanlaşma katsayısı da birden büyük olduğundan; gerçekleşecek yaklaşık 17 milyon USD’lik üretimin tamamı il içinden karşılanacaktır.

Yukarıdaki tabloda sektörel detayları verilen 2023 yılı Osmaniye ili ihracat bazı senaryosuna göre 46 sektörde hedef ihracat rakamları oluşturulmuştur. Buna karşın, sektörlerarası etkileşimler neticesinde, 90 sektörün 72 tanesinde bölgesel üretim artışı, dış üretim artışı da dikkate alındığı taktirde 89 sektörde üretim artışı gerçekleşmiştir.

Yukarıdaki tabloda etki analizinin sektörlerin verilen ihracat hedeflerine ulaşabilmesi için gerçekleştirmesi gereken üretim değerleri olduğunu bir kez daha belirtmekte yarar görülmektedir. Bu anlamıyla, etki analizi, sektörlerin üretimde kullandıkları girdiler üzerinden [bu girdiler diğer sektörlerin ürünleri olarak hammadde, yardımcı madde, işletme malzemesi ile katma değeri oluşturan temel üretim girdileri toplamıdır] giderek üretimin ulaşması gereken toplam değerini göstermektedir. Analizin yapısı gereği sonuçlar, yatırımlar ve sektörel yatırım ihtiyacını göstermemektedir. Sektörel bazdaki ek yatırım ihtiyaçları [ve/veya sektörel atıl kapasiteler] ulaşılacak üretim hedefleri ile sektörlerin mevcut üretim kapasitesinin karşılaştırılması ile elde edilmelidir. Buradan hareketle, ilde yapılması planlanan yatırım konuları, desteklenmesi gereken yatırım konuları, atıl kapasite olan/oluşacak yatırım konuları gibi unsurların, gelecek dönemde ulaşılacak hedef üretim rakamları ile mevcut üretim kapasitesinin karşılaştırılması ile belirlenmesi gerekmektedir. Bu noktada, temel senaryonun baz alınarak gerçekleştirilen etki analizinin sektörlerin toplam üretim değerini değil, yalnızca ihracat hedeflerine göre gerçekleştirilmesi gereken üretim değerlerini ifade ettiğinin bir kez daha vurgulanmasında yarar görülmektedir. İç talep ve mevcut durumda ithal edilen bazı ürünlerin de il içinde üretilmesinin hedeflenmesi durumunda yeni bir talep unsuru olarak dikkate alınması gereken ithalatın [hem sektörlerin kullandıkları ara girdiler hem de nihai tüketim için gerçekleştirilen ithalat] sektörel talep hedeflerini daha da büyüteceği, sektörlerin daha fazla üretim yapmaları gerekeceği açıktır.

10. GENEL DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

10. GENEL DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Bir yörenin yatırımcılar için çekim merkezi olması, ülke ve bölgenin gelişmişliği yanında, kendi özel konum ve koşullarına da bağlıdır. Yerleşim yerlerinin gelişmişlik düzeyi, kendi iç dinamikleri ve/veya kamunun desteği ile şekillenmektedir. Bir yörenin, gelişme dinamiklerini oluşturan unsurlar, genel olarak doğal altyapı, maddi altyapı, kurumsal altyapı ve beşeri altyapıdan oluşmaktadır. Söz konusu altyapılar birbirlerini tamamlayarak geliştiği ölçüde yörenin/bölgenin sosyoekonomik gelişmişlik düzeyi de artmaktadır.

Sosyoekonomik gelişmenin büyüklük, yoğunluk ve nitelikleri bir yandan illerin sahip olduğu nüfus, altyapı ve üstyapı donatılarına, diğer yandan da bunlar arasındaki bileşim-etkileşim ağı, firmalar arası ileri ve geri bağlantılar ile yerleşim yeri faktörlerine bağlı bulunmaktadır. Dolayısıyla, devlet yatırımlarının dışsal etkileri, belediyelerin kent planlaması, meslek kuruluşlarının uyarıcı ve yönlendirici faaliyetleri bir bütün olarak şehirlerin sosyoekonomik düzeyini şekillendirmektedir.

Bölgesel/ulusal gelişmenin sağlanabilmesi, ancak rasyonel kararlarla, üretim faktörlerinin etkin kullanılmasıyla, verimli alanlara, uygun zamanda gerekli yatırımların yapılmasıyla mümkün olmaktadır. Bu noktada “kalkınmanın” temel faktörlerinden birini de, tasarrufların yani finansal kaynakların kârlı ve verimli alanlara tahsis edilmesi oluşturmaktadır. Bu amaca hizmet edecek olan, Osmaniye ilinin beşerî ve fizikî kaynaklarının dikkate alınması suretiyle tespit edilen yatırım konularının gerçekleşmesinde, kamu otoritesinin ilgi ve desteğinin özel sektör girişimciliğiyle buluşturulması büyük önem arz etmektedir.

Finansal kaynakların kârlı ve verimli alanlara yönlendirilmesinde ve yörenin sosyoekonomik gelişmişlik düzeyini artırıcı yatırım projelerinin değerlendirilmesinde, ilk adım olan uygun yatırım alanları araştırması önem kazanmaktadır. Uygun yatırım alanları araştırmasında temel amaç, yörenin kısa ve uzun dönemde beklenen gelişmeleri de dikkate alınarak, yöre kalkınmasına katkıda bulunacak, yöre kaynakları ile uyumlu, iç ve dış talebe yönelik uygun yatırım konularını önermektir.

Uygun yatırım konuları önerilerinin tespitinde yöresel kaynakların yansıra, sektörel düzeyde performans analizi,

yatırım eğilimi, sektörel yoğunlaşma, kümelenme analizi, dış ticarette uzmanlaşma [LQ] ve rekabet gücü [RCA] gibi farklı teknikler de kullanılmış, tespit edilen yatırım konuları kuruluş yeri faktörleri analizine göre değerlendirilmiştir. Kuruluş yeri faktörleri, belirlenen üretim konusunun belli bir coğrafi konuma yerleştirilmesi durumunda, söz konusu üretim konusunun yatırım ve işletme maliyetleri, satış hasılatı ve sermaye yapısı üzerinde etkili olan tüm konumsal özellikleri kapsamaktadır. Bir yatırım projesinde kuruluş yeri, işletmenin amaçlarına ulaşması için gerekli koşulları yerine getirebilecek özellikleri taşımalıdır. Bu amaca yönelik olarak, kuruluş yerinin belirlenme sürecinde verimlilik, ekonomiklik ve kârlılık şeklinde üç temel ekonomik unsur dikkate alınmalıdır.

Osmaniye ili genelinde yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda ekonomisinin ve sosyal yapısının büyük oranda tarım potansiyeli tarafından belirlendiği ilde imalat sanayiinde son yıllarda yapılan yatırımlar ile birlikte ilin sanayileşmesi de artan hızla devam etmektedir. Özellikle imalat sanayi alt yapısı önemli ölçüde gelişmekte ve bununla ilgili bazı projeler yapım aşamasında bulunmaktadır. Osmaniye’nin içinde yer aldığı TR63 Bölgesinde istihdamın %53,1’i hizmetler sektöründe, %25,3’ü imalat sanayinde, %21,5’i tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Ancak kayıt dışılığın tarım sektöründe yüksek olması sebebiyle il içinde tarım sektörü daha yüksek orana sahip olmaktadır.

Aynı zamanda Osmaniye ili; zengin tarım alanları ve verimli topraklarıyla yüksek tarımsal üretim potansiyeli, tarihi, doğal ve kültürel turizm potansiyeli, sanayi alt yapısı ve birikimiyle Türkiye’den ve dünyadan bugünkü konumunun üstünde bir yer alabilecek potansiyele sahiptir. Dolayısıyla Osmaniye’nin kaynaklarını etkin bir şekilde ve itici gücünü oluşturacak öncü sektörler doğrultusunda kullanması çok önemli görünmektedir.

Osmaniye, Ekonomi Bakanlığı tarafından uygulanan devlet yardımları-destek unsurları bakımından avantajlı bir konuma sahiptir ve teşvik tedbirleri açısından en çok destek verilen bölgelerden olan beşinci bölgede yer alması, yatırımcılar açısından çok önemli fırsatlar sunmaktadır. Osmaniye bu avantajını kullandığı takdirde ve sahip olduğu doğal kaynaklar, ulaşım avantajı, pazara yakınlık, enerji ve

su imkanları, işgücü imkanları gibi kuruluş yeri faktörleri açısından sahip olduğu potansiyel değerlendirildiğinde, önümüzdeki yıllarda sanayi sektörünün daha da gelişeceği muhtemeldir. Bilindiği üzere sanayi alt yapısının oluşturulmasında ve sanayi sektörünün sağlıklı ve dengeli bir şekilde gelişmesinde, organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi siteleri önemli bir fonksiyon icra etmektedir. İlde program ve inşaat aşamasında olan Organize Sanayi Bölgelerinin tamamlanmasıyla birlikte sanayileşme süreci il geneline yayılacak ve hızlanacaktır. Ayrıca ilde üzerinde odaklanılması ve teşvik edilmesi gereken en önemli konulardan biri de Ar-Ge çalışmalarıdır.

Osmaniye, enerji sektörü açısından da mevcut ve potansiyel enerji yatırımları [GES, RES ve BES] avantajlı illerimizdendir.

Bölge, turizm açısından farklı kesimlere hitap edebilecek turizm varlıklarına sahip bulunmaktadır. İlin turizm kaynaklarının tanıtımına ağırlık verilerek ve nitelikli turizm altyapısı sağlanarak ilin turizm değerlerinin daha iyi değerlendirilmesi sağlanabilecektir.

İl için yapılan SWOT analizinin ortaya koyduğu, güçlü yönleri oluşturan unsurların, gelecek beş veya on yıllık dönem içinde hazırlanacak stratejik planlamanın yol göstericiliğinde bölgeyi ulaştıracağı noktaya gelinmesinde, potansiyelin ortaya çıkartılması için atılacak adımların rolü büyük olacaktır. Çalışmanın ilgili bölümlerinde ayrıntılı bir şekilde verildiği üzere Osmaniye orta vadede arzulan gelişme atılımını gerçekleştirecek ve bölgede cazibe merkezi olabilecek kaynaklara ve potansiyele sahiptir. Bu kaynakların harekete geçirilmesi, ortaya çıkacak fırsatların etkili bir şekilde değerlendirilmesi, olası tehditlerin bertaraf edilmesi ve zayıf yönlerin ortaya çıkardığı dezavantajları aşmakla yakından ilgilidir. Var olan fırsatların etkin bir şekilde kullanılması, belirlenen hedefe ulaşmada önemli bir unsur olmakla birlikte, aynı zamanda, bölgenin zayıf yönlerinin sayıca azaltılmasına yardımcı olabilecek, güçlü yönlerinin artmasına ve daha da kuvvetlenmesine katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada Osmaniye ili ve yöresinin mevcut ekonomik ve sosyal dengesizliklerine çözüm getirme çalışmaları kapsamında kısa ve orta dönemde yapılabilirliği olası olan, yeni istihdam alanları yaratabilecek yatırım konusu önerileri geliştirilmiştir. Osmaniye ili ve yöresinin ekonomik ve sosyal koşulları dikkate alınarak yapılan araştırmalar ve değerlendirmeler sonucunda belirlenen yatırım konuları öneri niteliğinde olup, uygulanabilirlikleri teknik, ekonomik ve mali yapılabilirlik çalışmaları sonucunda netleşecektir. Söz konusu yatırım önerilerinin gerçekleşme oranı ise şüphesiz potansiyel yatırımcıların Osmaniye ili ve yöresinde yatırım yapmaya motive edilebilmesine bağlıdır.

Yapılan değerlendirmeler neticesinde 46 yatırım konusu önerilmiştir. Yörenin doğal, sosyal ve ekonomik koşulları ve

potansiyel gelişme eksenleri dikkate alınarak NACE Revize 2 faaliyet sınıflaması bazında üçlü digite göre belirlenen 30 sektörden seçilen dörtlü digitteki 46 yatırım konusu kuruluş yeri faktörlerine göre değerlendirilmiştir.

Osmaniye için kuruluş yerinin uygunluğu açısından önerilen yatırım konularının 8’i A grubunda, 34’ü B grubunda, 4’ü C grubundadır.

Agrubu içerisinde bulunan yatırım konularına bakıldığında;

- Hem performans değerlemesinden hem de kuruluş yeri faktörlerinden de A notunu alan [AA notuna sahip faaliyet alanları] 3 yatırım konusu, [imalat sanayi],
- Performans değerlemesinden C, kuruluş faktörleri açısından A notunu alan [CA notuna sahip faaliyet alanları] 1 yatırım konusu,

İmalat sanayi dışında yer aldığı için performans değerlemesi yapılmadığından performans notu bulunmayan, ancak kuruluş faktörleri açısından A notunu alan [A notuna sahip faaliyet alanları] 4 yatırım konusu bulunmaktadır.

B grubu içerisinde bulunan yatırım konularına bakıldığında;

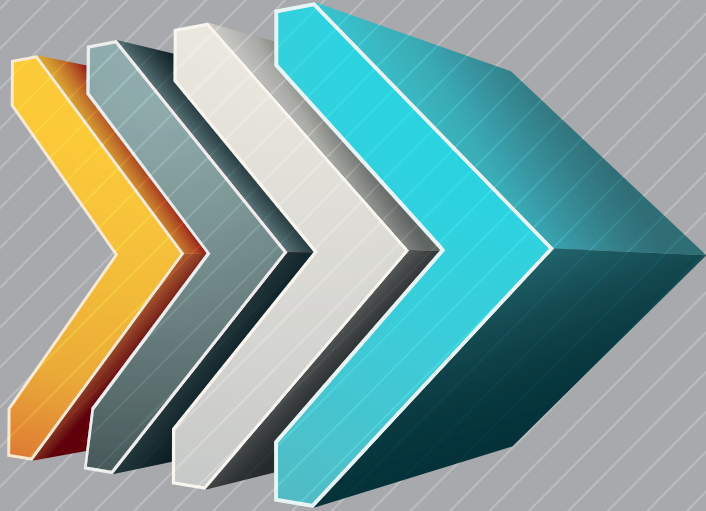
- Performans değerlemesinden A, kuruluş faktörleri açısından B notunu alan [AB notuna sahip faaliyet alanları] 9 yatırım konusu,
- Hem performans değerlemesinden hem de kuruluş yeri faktörlerinden de B notunu alan [BB notuna sahip faaliyet alanları] 10 yatırım konusu,
- Performans değerlemesinden C, kuruluş faktörleri açısından B notunu alan [CB notuna sahip faaliyet alanları] 8 yatırım konusu,

- İmalat sanayi dışında yer aldığı için performans değerlemesi yapılmadığından performans notu bulunmayan, ancak kuruluş faktörleri açısından B notunu alan [B notuna sahip faaliyet alanları] 7 yatırım konusu bulunmaktadır.

C grubu içerisinde bulunan yatırım konularına bakıldığında;

- Performans değerlemesinden A, kuruluş faktörleri açısından C notunu alan [AC notuna sahip faaliyet alanları] 1 yatırım konusu,
- Performans değerlemesinden B, kuruluş faktörleri açısından C notunu alan [BC] 2 yatırım konusu,
- Performans değerlemesinden C, kuruluş faktörleri açısından C notunu alan [CC notuna sahip faaliyet alanları] 1 yatırım konusu bulunmaktadır.

EKLER

EK 1: GİRDİ-ÇIKTI (INPUT-OUTPUT) TABLOLARI³⁴

Input-Output tabloları sayesinde belirli bir zaman kesiti için de olsa üretici sektörlerin kullandıkları girdiler, bu girdilerin hangi sektörlerden ve ne oranlarda temin edildiği, sektörlerin ekonomi içindeki payı, sektör üretiminin hangi sektörlerce (nihai tüketim de dahil olmak üzere) ve ne oranda kullanıldığı, sektörlerin ekonomide yaratabilecekleri çarpan etkisi, üretim içinde ithal girdilerin oranı gibi ekonomik yapıya ilişkin tüm bilgiler detaylı bir şekilde elde edilebilmektedir.

Input-Output [I/O] tablosu [matrisi], bir ekonomideki sektörlerin her birinin bir birim üretim yapabilmek için diğer sektörlerden kullanmak durumunda olduğu girdileri ve bu sektörlerin her birinin çıktılarının hangi sektörlerde ne miktarda girdi olarak kullanıldığını gösteren bir tablodur. I/O tekniği, ekonomideki tek bir sektörü inceleyebilmek, sektörlerarası etkileşimi görebilmek, Keynesyen genel denge modelinde gerekli olan “toplam üretim düzeyi”, “fiyatlar genel düzeyi”, “toplam ihracat”, “toplam istihdam” ya da “ortalama verimlilik” gibi bazı kavramların hem genel olarak ülke ekonomisi bazında hem de alt sektörler bazında elde edilebileceğini ifade etmektedir [Leontief, 1949:274]. I/O yaklaşımı ile herhangi bir sektörün üretim yapısı belirlenirken aynı zamanda, bu sektörün bağlantılı olduğu diğer sektörlerle olan ilişkisi de incelenebilmektedir. Örneğin; ayrıştırma (decomposition) yöntemi kullanılarak bir sektörün geriye doğru bağlantılı olduğu sektörlerle olan ilişkileri belirlenebilmektedir [Roman ve Weil, 1968].

I/O tablosunda sütunlarda ve satırlarda sektörler yer almaktadır. Sütunlar itibarıyla bakıldığında, bir sektörün üretiminin bileşenleri [diğer sektörlerden aldığı girdiler ve temel üretim girdileri], sektörün üretim değerinin toplamı ve o sektör nihai mamulü ithalatından oluşan toplam arz görülmektedir.

Satırlar itibarıyla bakıldığında ise, bir sektörün üretiminin diğer sektörler tarafından kullanılan kısmı [ara tüketim] ile o sektör ürününe olan nihai talepten [iç tüketim, stok değişimleri, ihracat dahil olmak üzere] oluşan toplam kullanım yer almaktadır.

I/O tablosu aynı zamanda bir kare matristir [satır sayısı sütun sayısına eşittir].

Leontief’in temel statik I/O modeli, iki tür ilişkiden oluşmaktadır: denge denklemleri ve yapısal denklemler. Bir sektörün üretimi ya kendisi ve diğer sektörler tarafından ya da üretici sektörler dışında [tüketiciler tarafından] kullanılmaktadır. Nihai tüketiciler dışındaki j sektörlerinin sayısı n ise, i. sektörün denge denklemi aşağıdaki gibi ifade edilebilir [Hurwicz, 1955] :

$$X_i = x_{i1} + x_{i2} + \dots + x_{in} + y_i$$

[i = 1,2,...,n ve j = 1,2,...,n]

burada,

X_i : i. sektörün toplam üretimini,

x_{ij} : i. sektörün üretiminin j. sektör tarafından girdi olarak kullanılan kısmını,

y_i : i. sektörün üretiminin nihai tüketiciler tarafından kullanılan kısmını

ifade etmektedir.

j sektörünün bir birim üretim için kullandığı i sektörü üretimi a_{ij} olarak gösterilmekte ve j sektöründe kullanılan i sektörü ürününün girdi katsayısı bu katsayılardan oluşan matrise de girdi [teknoloji] katsayıları matrisi adı verilmektedir [Leontief, 1985:22-23].

$$a_{ij} = \frac{x_{ij}}{X_j}$$

Tüm sektörler için ülkenin I/O tablosuna karşı gelecek şekilde girdi katsayılarından [a_{ij} ’ler] oluşturulacak matrise ekonominin yapısal matrisi [A matrisi] adı verilmektedir. Yapı matrisi, ekonomide farklı sektörlerin girdi yapısı hakkında sayısal bilgiler vermektedir. Her durumda yapısal matris elemanları bir oran olarak yorumlanmalı ve matrisi oluşturan bu oranların da iki fiziksel değer birbirine oranlanması ile elde edildiği unutulmamalıdır.

Girdi katsayıları matrisinde satırların toplanmasının ise bir iktisadi anlamı bulunmamaktadır. Ancak yukarıdaki girdi katsayıları matrisini A, elemanlarını a_{ij} olarak adlandırsak ve her bir sektörün çıktı düzeylerini de x_i olarak gösterirsek, bu değer, [ve ihracatı da nihai talebin bir bileşeni olarak düşünersek], her sektörün kendisi de dahil olmak üzere diğer sektörlerin girdisini [$a_{11}x_1 + a_{12}x_2 + \dots + a_{1n}x_n$] ve nihai talebi [nihai tüketim+ihracat] karşılamak için gerekli üretim miktarının toplamını ifade edecektir.

Yukarıda genel biçimi verilen ekonominin genel üretim ve talep yapısını gösteren matriste bir sektörün üretimini gösteren X_i ler, bağımsız malların talep fonksiyonu olarak ifade edilmiş ve A matrisi de sabit teknoloji katsayıları olarak gösterildiği için bu matris Leontief tarafından ekonominin yapısal matrisi olarak adlandırılmıştır [Leontief, 1949:278]. Genel biçimi verilen I/O modelinden, her bir sektörün denge üretim değerini bulmak mümkündür. Bunun için n tane üretici sektör ve n tane nihai talep vektörü için üretici sektörler açısından gerekli üretim değerlerini yazarsak [x ’ler sektörlerin üretim değerlerini, a ’lar teknik katsayıları ve y ’ler de nihai talep vektörünü ifade etmek üzere];

$$x_1 = a_{11}x_1 + a_{12}x_2 + \dots + a_{1n}x_n + y_1$$

$$x_2 = a_{21}x_1 + a_{22}x_2 + \dots + a_{2n}x_n + y_2$$

...

$$x_n = a_{n1}x_1 + a_{n2}x_2 + \dots + a_{nn}x_n + y_n$$

şeklini alacaktır. Burada nihai talep vektörü olan y ’yi yalnız bırakarak denklemi düzenlersek;

$$[1 - a_{11}x_1] - a_{12}x_2 - \dots - a_{1n}x_n = y_1$$

$$- a_{21}x_1 + [1 - a_{22}x_2] - \dots - a_{2n}x_n = y_2$$

...

$$- a_{n1}x_1 - a_{n2}x_2 - \dots + [1 - a_{nn}x_n] = y_n$$

olacaktır. Yukarıdaki denklem sistemi matris notasyonu ile gösterilirse;

$$\begin{bmatrix} (1 - a_{11}) & -a_{12} & \dots & -a_{1n} \\ -a_{21} & (1 - a_{22}) & \dots & -a_{2n} \\ \vdots & \vdots & \dots & \vdots \\ -a_{n1} & -a_{n2} & \dots & (1 - a_{nn}) \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_n \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} y_1 \\ y_2 \\ \vdots \\ y_n \end{bmatrix}$$

Yukarıda sol tarafta yer alan matris birim matrsten [I] temel girdi katsayıları matrisi [A] nın farkına eşittir ve [I-A] olarak ifade edilebilir. X, sektörlerin üretim vektörünü [$x_1, x_2, \dots, x_n$], Y de nihai talep [iç talep ve ihracat toplamı] vektörünü [$y_1, y_2, \dots, y_n$] göstermek üzere, yukarıdaki ifade;

$$[I-A] X = Y$$

olarak yazılabilir.

Nihai talebin bilindiği (ya da planlandığı) durumda yapılacak iş, yukarıdaki denklem sistemindeki X vektörünü çözmektir. Matris cebirine göre eşitliğin her iki yanını da [I-A]⁻¹ [[I-A] matrisinin tersi]] matrisi ile önden çarparsak;

$$[I-A]^{-1}[I-A] X = [I-A]^{-1} Y$$

haline gelecektir. Bir matrisin tersi ile çarpımı birim matrisi [I] vereceğine göre,

$$[I-A]^{-1}[I-A] = I \text{ matrisi olacaktır.}$$

Yine bir matrisin birim matrisle çarpımı da kendisini vereceğinden,

$$I X = X$$

olacaktır. O halde, denge üretim miktarını gösteren x vektörünün çözüm değeri,

$$X = [I-A]^{-1} Y \quad \text{olacaktır.}$$

Burada [I-A]⁻¹ matrisi, Teknoloji Ters Matrisi [Leontief Ters Matrisi] olarak adlandırılmakta ve tipik elemanları, j sektörü ürününe olan 1 birimlik nihai talep artışının, i sektörü üretiminde kaç birimlik artış meydana getireceğini göstermektedir. Buraya kadarki anlatımda girdiler toplam (yurtiçi + ithal) olarak ifade edilmiştir. Oysa sektörler bir kısım girdiyi yurt içinden temin ederken bir bölümünü de ithal etmektedir. Bu durumda A teknoloji katsayıları matrisini yerli [A^d] ve ithal [A^m] olarak bileşenlerine ayırabiliriz.

A= A^d+ A^m olacaktır.

Bir malın üretimi için ara malı ithalatı katsayısının girdi katsayıları gibi üretim düzeyinin sabit bir oranı şeklinde gösterilebileceği varsayılacaktır. Ara malı ithalat katsayıları matrisi [ithalat matrisi] A^m ile gösterildiğinde; bu matrisin her bir elemanı j; sektörünün bir birimlik üretimi için i yabancı sektörden ne kadar ithalat yapacağını göstermektedir.

I/O tablosu, değinildiği gibi, ekonomideki üretici ve üretici olmayan sektörlerden oluşan bir tablodur. Dolayısıyla n tane üretici sektör olduğunda, bu tablo sektörler arasındaki ürün akışını ifade etmektedir. I/O tablosu daha da genişletilerek ulusal hesaplar sistemi olarak da kullanılmaktadır. Burada, nihai talep vektörü kişisel tüketimler, özel yatırımlar ve diğer kalemleri içerecek şekilde brüt harcamaları, maaş ve ücretler, kurumsal karlar ve bunun benzeri faktör gelirleri ise brüt geliri [diğer bir deyişle katma değer ya da birincil üretim girdilerini] göstermektedir [Leontief vd, 1985:228].

I/O matrisine bir satır ve sütun eklenmesi ile üretici sektörlerin birbirleri ile/üretici olmayan sektörlerle olan işlemleri yanı sıra üretici olmayan sektörlerin ilişkileri de irdelenebilir. Bölümlenmiş bir matris gösterimi ile bunu ifade edersek [Ohiorhenuan, 1975:69];

$$\begin{bmatrix} x_{11} & x_{12} & \dots & x_{1n} & y_1 \\ x_{21} & x_{22} & \dots & x_{2n} & y_2 \\ \vdots & \vdots & \dots & \vdots & \vdots \\ x_{n1} & x_{n2} & \dots & x_{nn} & y_n \\ \hline w_1 & w_2 & \dots & w_n & s \end{bmatrix}$$

olacaktır. Burada, x_{ij} ’ler sektörlerarası dağıtımı, y_i yurtiçi ve yurtdışı nihai talep toplamını, w_j ise üretim sistemi içinde üretilmeyen girdileri [birincil üretim girdisi-katma değer] göstermektedir. s ise w_j ’lerin toplamı olarak gelir yönünden GSYH’yı, y_i ’lerin toplamı olarak da harcamalar cinsinden GSYH’yı ifade edecektir [bu anlamda gelir ve harcama yönünden ifade edilen GSYH birbirine eşit olmak

³⁴ Bu bölümün yazımında Oktay KÜÇÜKKİREMİTÇİ, “Türkiye ve Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerin Üretim Yapılarının Girdi-Çıktı Analizi ve Benzeşme Testleri Yöntemiyle Karşılaştırılması”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aralık 2013’ den yararlanılmıştır.

durumundadır}. Eğer bir ekonomide i sektörünün brüt üretim düzeyi X_i ise,

$$X_i = \sum_{j=1}^n X_{ij} + y_i, \quad i = 1, 2, \dots, n \text{ olarak ifade edilebilmekte ve herhangi bir ürünün talebinin ara tüketim ve nihai tüketim toplamından oluştuğunu göstermektedir. Buna ilaveten, herhangi bir } j \text{ sektörünün toplam üretimi de ;}$$

$$X_j = \sum_{i=1}^n X_{ij} + w_j,$$

$j = 1, 2, \dots, n$ olarak üretilen girdilerin [temel girdiler] ve birincil girdilerin [katma değer] toplamı olarak ifade edilebilmektedir. Bu toplamlar ekonomideki doğrudan karşılıklı bağımlılıkların bir göstergesidir. Her bir sektör için ileri bağlantı ilgili satırdaki sektörlerin sayısı ve büyüklüğü tarafından belirlenmektedir. Benzer şekilde, geri bağlantılar da ilgili sütundaki sektörlerin sayısı ve büyüklüğü ile gösterilmektedir. İleri bağlantılar bir sektörün üretimine yardımcı olduğu farklı malların sayısını gösterirken, geri bağlantılar da herhangi bir malın üretilmesi için gerekli olan malların çeşitliliğini yansıtmaktadır [Ohiorhenuan, 1975:70].

EK 2: 90 SEKTÖRLÜ GİRDİ-ÇIKTI TABLOSUNDA YER ALAN SEKTÖRLERİN NACE REV. 1.1. KARŞILIKLARI

Sektör No	NACE Rev. 1.1. Karşılığı	Sektör Adı
1	011	Bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi; bostan, meyve ve sebze yetiştirilmesi
2	012+013	Hayvancılık ve hayvancılıkla birlikte bitkisel ürünlerin yetiştiriciliği [karma çiftçilik]
3	014	Tarım ve hayvancılıkla ilgili hizmetler [veterinerlik hariç]
4	015+020	Ormancılık ve avcılık
5	050	Balıkçılık
6	101+102+103	Maden kömürü, linyit ve turba madenciliği ve çıkarımı
7	111+112+120	Tetkik ve araştırma hariç, petrol ve gaz çıkarımı ve bunlarla ilgili hizmet faaliyetleri ile uranyum ve toryum cevheri madenciliği
8	131	Metal cevheri madenciliği
9	132+141+142+143+144+145	Taşocakçılığı ve diğer madencilik
10	151	Et ve et ürünleri imalatı, işlenmesi ve saklanması
11	152	Balık ve balık ürünlerinin işlenmesi ve saklanması
12	153	Sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması
13	154	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağların imalatı
14	155	Süt ürünleri imalatı
15	156	Öğütülmüş tahıl ürünleri; nişasta ve nişastalı ürünlerin imalatı
16	157	Hazır hayvan yemleri imalatı
17	158	Diğer gıda maddeleri imalatı
18	159	İçecek imalatı
19	160	Tütün ürünleri imalatı
20	171+172+173	Tekstil elyafının hazırlanması ve eğrilmesi; tekstil dokumacılığı; dokumanın aprelenmesi
21	174+175	Giyim eşyası dışındaki hazır tekstil ürünleri imalatı; diğer tekstil ürünleri imalatı
22	176+177	Trikotaj [örme] ve tığ-ışi kumaş imalatı
23	181+182	Deri giyim eşyası imalatı; diğer giyim eşyası ve aksesuarların imalatı
24	183	Kürkün işlenmesi ve boyanması; kürk mamulleri imalatı
25	191+192	Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası ve benzerleri ile saraçlık ve koşum takımı imalatı
26	193	Ayakkabı, terlik vb. imalatı
27	201	Ağacın hızarlanması, planyalanması ve emprenye edilmesi [kereste ve parke sanayi]
28	202+203+204+205	Ağaç ürünleri imalatı
29	211+212	Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı

EK 2 (DEVAM): 90 SEKTÖRLÜ GİRDİ-ÇIKTI TABLOSUNDA YER ALAN SEKTÖRLERİN NACE REV. 1.1. KARŞILIKLARI

Sektör No	NACE Rev. 1.1. Karşılığı	Sektör Adı
30	221	Yayım
31	222+223	Basım ve hizmet faaliyetleri; plak, kaset vb. kayıtlı medyanın çoğaltılması
32	231+232+233	Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı
33	241	Ana kimyasal maddelerin imalatı
34	242+243	Pestisid (haşarat ilacı) ve diğer zirai-kimyasal ürünlerin imalatı; boya, vernik benzeri kaplayıcı maddeler ile mürekkebi ve macun im.
35	244	Eczacılık ürünlerinin, tıbbi kimyasalların ve botanik ürünlerinin imalatı
36	245+246+247	Sabun ve det., temizlik ve cilalama mad.; parfüm; kozmetik ve tuvalet malz. imalatı; diğer kim. ürünlerin imalatı; suni elyaf im.
37	251	Kauçuk ürünleri imalatı
38	252	Plastik ürünlerin imalatı
39	261	Cam ve cam ürünleri imalatı
40	262+263	Seramik ürünleri imalatı
41	265+266	Çimento, kireç ve alçı imalatı; beton, çimento ve alçıdan yapılmış maddelerin imalatı
42	267+268	Süsleme ve yapı taşının kesilmesi, şekil verilmesi ve kullanılabilir hale getirilmesi; metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı
43	271+272+273	Demir-çelik-ana sanayii
44	274	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayii
45	275	Döküm sanayii
46	281+282+283	Metal yapı malz. im.; tank, sarnıç, metal muhafaza ile kal. kazanı ve radyatör im.; buhar kazanı im., merkezi kal. kazanları hariç
47	284+285+286+287	Diğer metal eşyaların imalatı, metal işleri ile ilgili hizmet faaliyetleri
48	291+292	Genel amaçlı makine imalatı
49	293+294+295+296	Özel amaçlı makinelerin imalatı
50	297	B.y.s. ev aletleri imalatı
51	300	Büro makineleri ve bilgisayar imalatı
52	311+312+313+314+315+316	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalatı
53	321+322+323	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı
54	331+332+333+334+335	Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ve saat imalatı
55	341+342+343	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalatı
56	351	Deniz taşıtlarının yapımı ve onarımı
57	352	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonlarının imalatı
58	353	Hava ve uzay taşıtları imalatı
59	354+355	B.y.s. ulaşım araçları imalatı
60	361	Mobilya imalatı

EK 2 (DEVAM): 90 SEKTÖRLÜ GİRDİ-ÇIKTI TABLOSUNDA YER ALAN SEKTÖRLERİN NACE REV. 1.1. KARŞILIKLARI

Sektör No	NACE Rev. 1.1. Karşılığı	Sektör Adı
61	362+363+364+365+366+371+372	B.y.s. diğer imalat; geri dönüşüm
62	401	Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı
63	402+403	Gaz üretimi; ana borularla gazlı yakıtların dağıtımı; Buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı
64	410	Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtımı
65	451+452+453+454+455	İnşaat
66	501+502+503+504+505	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının perakende satışı
67	511+512+513+514+515+518+519	Toptan ticaret ve ticaret komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)
68	521+522+523+524+525+526+527	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)
69	551+552	Oteller
70	553+554+555	Lokantalar
71	601	Demiryolu taşımacılığı
72	602+603	Diğer kara taşımacılığı ve boru hattı taşımacılığı
73	611+612	Su yolu taşımacılığı
74	621+622+623	Havayolu taşımacılığı
75	631+632+633+634	Destekleyici ve yardımcı ulaştırma faaliyetleri; seyahat acentelerinin faaliyetleri
76	641+642	Posta ve telekomünikasyon
77	651+652	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler
78	660+671+672	Sigorta ve emeklilik fonları ile ilgili faaliyet (zorunlu sosyal güvenlik hariç) ve bunlara yardımcı faaliyetler
79	701+702+703	Gayrimenkul faaliyetleri
80	711+712+713+714	Operatörsüz makine ve teçhizat ile kişisel eşya ve ev eşyalarının kiralınması
81	721+722+723+724+725+726	Bilgisayar ve ilgili faaliyetler
82	731+732+741+742+743+744+745+746	Araştırma ve geliştirme faaliyetleri
83	747+748	Diğer iş faaliyetleri
84	751+752+753	Devlet hizmetleri
85	801+802+803+804	Eğitim hizmetleri
86	851+852+853+900	Sağlık işleri ve sosyal hizmetler
87	911+912+913	B.y.s. üye olunan kuruluşların faaliyetleri
88	921+922+923+924+925+926+927	Eğlence, dinlenme, kültür ve sporla ilgili faaliyetler
89	930	Diğer hizmet faaliyetleri
90	950+960+970+990	Ev içi çalışan personelin hanehalklarındaki hizmetleri

EK 3: SEÇİLMİŞ SEKTÖRLERİN ÖNEMLİ KATSAYILAR ANALİZİ

1- Bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi; bostan, meyve ve sebze yetiştirilmesi Sektörünün Önemli Katsayı İle İlişkide Olduğu Sektörler

Girdi Kullandığı Sektörler	Sektör Ürünü Girdi Olarak Kullanan Sektörler	Üretimini Etkilediği Sektörler	Hangi Sektörler Sayesinde Üretimi Artıyor
1-Meyve&Sebze	1-Meyve&Sebze	2-Hayvancılık	2-Hayvancılık
2-Hayvancılık	2-Hayvancılık	3-Tarım Hizm.	10-Et Ürün İşleme
3-Tarım Hizm.	10-Et Ürün İşleme	7-Petrol&Gaz Çıkarma	12-Sebze&Meyve İşleme
32-Rafine Petrol&Kok Köm.	12-Sebze&Meyve İşleme	9-Taşocakçılığı	13-Sıvı&Katı Yağ
33-Ana Kimyasallar	13-Sıvı&Katı Yağ	32-Rafine Petrol&Kok Köm.	14-Süt Ürünleri
34-Zirai İlaç%Boya&Vernik	15-Tahıl Ürünleri&Nişasta	33-Ana Kimyasallar	15-Tahıl Ürünleri&Nişasta
37-Kauçuk	16-Hayvan Yemi İm.	34-Zirai İlaç%Boya&Vernik	16-Hayvan Yemi İm.
38-Plastik	17-Diğer Gıda Maddeleri	36-Temizlik Maddeleri	17-Diğer Gıda Maddeleri
48-Genel Amaçlı Makine	18-İçecek	37-Kauçuk	18-İçecek
49-Özel Amaçlı Makine	19-Tütün Ürünleri	38-Plastik	19-Tütün Ürünleri
55-Motorlu Kara Taşıtı	20-Tekstil&Dokuma	43-Demir-Çelik	20-Tekstil&Dokuma
62-Elektrik	33-Ana Kimyasallar	44-Demir Dışı Metaller	24-Kürk Mamulleri
64-Su	69-Öteller	48-Genel Amaçlı Makine	25-Deri Ürünler&İşleme
66-Taşıit Satış&Bakım&Onar.	70-Lokantalar	49-Özel Amaçlı Makine	33-Ana Kimyasallar
67-Toptan Ticaret	84-Devlet Hizmetleri	55-Motorlu Kara Taşıtı	69-Öteller
68-Perakende Ticaret		62-Elektrik	70-Lokantalar
72-Karayolu Taşımacılık		65-İnşaat	
77-Mali Aracılık		66-Taşıit Satış&Bakım&Onar.	
		67-Toptan Ticaret	
		68-Perakende Ticaret	
		72-Karayolu Taşımacılık	
		73-Su Yolu Taşımacılık	
		75-Diğer Ulaştırma&Acente.	
		77-Mali Aracılık	
		83-Diğer İş Faaliyetleri	

EK 3 (DEVAM): SEÇİLMİŞ SEKTÖRLERİN ÖNEMLİ KATSAYILAR ANALİZİ

9- Taşocakçılığı ve diğer madencilik Sektörünün Önemli Katsayı İle İlişkide Olduğu Sektörler

Girdi Kullandığı Sektörler	Sektör Ürünü Girdi Olarak Kullanan Sektörler	Üretimini Etkilediği Sektörler	Hangi Sektörler Sayesinde Üretimi Artıyor
9-Taşocakçılığı	3-Tarım Hizm.	7-Petrol&Gaz Çıkarma	3-Tarım Hizm.
32-Rafine Petrol&Kok Köm.	8-Cevher Madencililiği	20-Tekstil&Dokuma	20-Tekstil&Dokuma
33-Ana Kimyasallar	9-Taşocakçılığı	29-Kâğıt Ürünleri	28-Ağaç Ürünleri
36-Temizlik Maddeleri	29-Kâğıt Ürünleri	32-Rafine Petrol&Kok Köm.	29-Kâğıt Ürünleri
37-Kauçuk	33-Ana Kimyasallar	33-Ana Kimyasallar	33-Ana Kimyasallar
41-Çimento&Kireç&Alçı	39-Cam Ürünleri	36-Temizlik Maddeleri	34-Zirai İlaç%Boya&Vernik
46-Metal Yapı Malz.&Kazanlar	40-Seramik	38-Plastik	35-Eczacılık Ürünleri
48-Genel Amaçlı Makine	41-Çimento&Kireç&Alçı	43-Demir-Çelik	36-Temizlik Maddeleri
49-Özel Amaçlı Makine	42-Yapı Taşları&Diğer	44-Demir Dışı Metaller	37-Kauçuk
52-Elektrikli Makine&Cihaz	45-Döküm	47-Diğer Metal Eşya	38-Plastik
55-Motorlu Kara Taşıtı	46-Metal Yapı Malz.&Kazanlar	48-Genel Amaçlı Makine	39-Cam Ürünleri
62-Elektrik	65-İnşaat	49-Özel Amaçlı Makine	40-Seramik
66-Taşıit Satış&Bakım&Onar.		52-Elektrikli Makine&Cihaz	41-Çimento&Kireç&Alçı
67-Toptan Ticaret		55-Motorlu Kara Taşıtı	42-Yapı Taşları&Diğer
68-Perakende Ticaret		62-Elektrik	43-Demir-Çelik
69-Öteller		66-Taşıit Satış&Bakım&Onar.	45-Döküm
72-Karayolu Taşımacılık		67-Toptan Ticaret	46-Metal Yapı Malz.&Kazanlar
75-Diğer Ulaştırma&Acente.		68-Perakende Ticaret	54-Tıbbi&Optik Aletler
76-İletişim		72-Karayolu Taşımacılık	65-İnşaat
77-Mali Aracılık		73-Su Yolu Taşımacılık	
83-Diğer İş Faaliyetleri		75-Diğer Ulaştırma&Acente.	
		76-İletişim	
		77-Mali Aracılık	
		79-Gayrimenkul	
		83-Diğer İş Faaliyetleri	

EK 3 (DEVAM): SEÇİLMİŞ SEKTÖRLERİN ÖNEMLİ KATSAYILAR ANALİZİ

10- Et ve et ürünleri imalatı, işlenmesi ve saklanması Sektörünün Önemli Katsayı İle İlişkide Olduğu

Girdi Kullandığı Sektörler	Sektör Ürünü Girdi Olarak Kullanan Sektörler	Üretimini Etkilediği Sektörler	Hangi Sektörler Sayesinde Üretimi Artıyor
1-Meyve&Sebze	2-Hayvancılık	1-Meyve&Sebze	23-Deri Giyim Eşyası
2-Hayvancılık	10-Et Ürün İşleme	2-Hayvancılık	24-Kürk Mamulleri
10-Et Ürün İşleme	24-Kürk Mamulleri	13-Sıvı&Katı Yağ	25-Deri Ürünler&İşleme
16-Hayvan Yemi İm.	25-Deri Ürünler&İşleme	15-Tahıl Ürünleri&Nişasta	26-Ayakkabı&Terlik
67-Toptan Ticaret	36-Temizlik Maddeleri	16-Hayvan Yemi İm.	36-Temizlik Maddeleri
68-Perakende Ticaret	70-Lokantalar	32-Rafine Petrol&Kok Köm.	
72-Karayolu Taşımacılık		33-Ana Kimyasallar	
		62-Elektrik	
		67-Toptan Ticaret	
		68-Perakende Ticaret	
		72-Karayolu Taşımacılık	
		77-Mali Aracılık	

EK 3 (DEVAM): SEÇİLMİŞ SEKTÖRLERİN ÖNEMLİ KATSAYILAR ANALİZİ

14- Süt ürünleri imalatı Sektörünün Önemli Katsayı İle İlişkide Olduğu Sektörler

Girdi Kullandığı Sektörler	Sektör Ürünü Girdi Olarak Kullanan Sektörler	Üretimini Etkilediği Sektörler	Hangi Sektörler Sayesinde Üretimi Artıyor
2-Hayvancılık	70-Lokantalar	1-Meyve&Sebze	12-Sebze&Meyve İşleme
29-Kâğıt Ürünleri		2-Hayvancılık	17-Diğer Gıda Maddeleri
33-Ana Kimyasallar		7-Petrol&Gaz Çıkarma	18-İçecek
38-Plastik		13-Sıvı&Katı Yağ	24-Kürk Mamulleri
62-Elektrik		16-Hayvan Yemi İm.	25-Deri Ürünler&İşleme
67-Toptan Ticaret		29-Kâğıt Ürünleri	33-Ana Kimyasallar
68-Perakende Ticaret		32-Rafine Petrol&Kok Köm.	53-Radyo&TV&Haberleş. Cih.
72-Karayolu Taşımacılık		33-Ana Kimyasallar	69-Öteller
83-Diğer İş Faaliyetleri		38-Plastik	70-Lokantalar
		43-Demir-Çelik	73-Su Yolu Taşımacılık
		62-Elektrik	74-Havayolu Taşımacılık
		66-Taşıtlar Satış&Bakım&Onar.	75-Diğer Ulaştırma&Acente.
		67-Toptan Ticaret	84-Devlet Hizmetleri
		68-Perakende Ticaret	86-Sağlık&Sosyal Hizmetler
		72-Karayolu Taşımacılık	
		77-Mali Aracılık	
		83-Diğer İş Faaliyetleri	

EK 3 (DEVAM): SEÇİLMİŞ SEKTÖRLERİN ÖNEMLİ KATSAYILAR ANALİZİ

20- Tekstil elyafının hazırlanması ve eğrilmesi; tekstil dokumacılığı; dokumanın aprenlenmesi Sektörünün Önemli Katsayı İle İlişkide Olduğu Sektörler

Girdi Kullandığı Sektörler	Sektör Ürünü Girdi Olarak Kullanan Sektörler	Üretimini Etkilediği Sektörler	Hangi Sektörler Sayesinde Üretimi Artıyor
1-Meyve&Sebze	7-Petrol&Gaz Çıkarma	1-Meyve&Sebze	21-Diğer Tekstil Ür.
2-Hayvancılık	13-Sıvı&Katı Yağ	2-Hayvancılık	22-Örme
20-Tekstil&Dokuma	20-Tekstil&Dokuma	7-Petrol&Gaz Çıkarma	23-Deri Giyim Eşyası
21-Diğer Tekstil Ür.	21-Diğer Tekstil Ür.	9-Taşocakçılığı	24-Kürk Mamulleri
32-Rafine Petrol&Kok Köm.	22-Örme	21-Diğer Tekstil Ür.	25-Deri Ürünler&İşleme
33-Ana Kimyasallar	23-Deri Giyim Eşyası	29-Kâğıt Ürünleri	26-Ayakkabı&Terlik
34-Zirai İlaç%Boya&Vernik	25-Deri Ürünler&İşleme	32-Rafine Petrol&Kok Köm.	29-Kâğıt Ürünleri
36-Temizlik Maddeleri	26-Ayakkabı&Terlik	33-Ana Kimyasallar	53-Radyo&TV&Haberleş. Cih.
38-Plastik	28-Ağaç Ürünleri	34-Zirai İlaç%Boya&Vernik	57-Demiryolu Taşıtları
62-Elektrik	29-Kâğıt Ürünleri	36-Temizlik Maddeleri	60-Mobilya
67-Toptan Ticaret	36-Temizlik Maddeleri	38-Plastik	
68-Perakende Ticaret	37-Kauçuk	43-Demir-Çelik	
72-Karayolu Taşımacılık	57-Demiryolu Taşıtları	44-Demir Dışı Metaller	
77-Mali Aracılık	59-Diğer Ulaşım Araçları	62-Elektrik	
	60-Mobilya	66-Taşıtlar Satış&Bakım&Onar.	
	82-ARGE	67-Toptan Ticaret	
	83-Diğer İş Faaliyetleri	68-Perakende Ticaret	
	89-Diğer Hizmet	72-Karayolu Taşımacılık	
		73-Su Yolu Taşımacılık	
		75-Diğer Ulaştırma&Acente.	
		77-Mali Aracılık	
		83-Diğer İş Faaliyetleri	

EK 3 (DEVAM): SEÇİLMİŞ SEKTÖRLERİN ÖNEMLİ KATSAYILAR ANALİZİ

32- Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı Sektörünün Önemli Katsayı İle İlişkide Olduğu Sektörler

Girdi Kullandığı Sektörler	Sektör Ürünü Girdi Olarak Kullanan Sektörler	Üretimini Etkilediği Sektörler	Hangi Sektörler Sayesinde Üretimi Artıyor
7-Petrol&Gaz Çıkarma	1-Meyve&Sebze	7-Petrol&Gaz Çıkarma	1-Meyve&Sebze
32-Rafine Petrol&Kok Köm.	3-Tarım Hizm.	33-Ana Kimyasallar	3-Tarım Hizm.
33-Ana Kimyasallar	4-Ormancılık	43-Demir-Çelik	6-Kömür Madenciliği
66-Taşıtlar Satış&Bakım&Onar.	5-Balıkçılık	55-Motorlu Kara Taşıtları	8-Cevher Madenciliği
67-Toptan Ticaret	6-Kömür Madenciliği	62-Elektrik	9-Taşocakçılığı
72-Karayolu Taşımacılık	8-Cevher Madenciliği	66-Taşıtlar Satış&Bakım&Onar.	12-Sebze&Meyve İşleme
73-Su Yolu Taşımacılık	9-Taşocakçılığı	67-Toptan Ticaret	16-Hayvan Yemi İm.
	11-Balık Ürün İşleme	72-Karayolu Taşımacılık	20-Tekstil&Dokuma
	17-Diğer Gıda Maddeleri	73-Su Yolu Taşımacılık	21-Diğer Tekstil Ür.
	20-Tekstil&Dokuma	75-Diğer Ulaştırma&Acente.	22-Örme
	24-Kürk Mamulleri	77-Mali Aracılık	23-Deri Giyim Eşyası
	25-Deri Ürünler&İşleme	83-Diğer İş Faaliyetleri	24-Kürk Mamulleri
	28-Ağaç Ürünleri		25-Deri Ürünler&İşleme
	29-Kâğıt Ürünleri		26-Ayakkabı&Terlik
	32-Rafine Petrol&Kok Köm.		28-Ağaç Ürünleri
	33-Ana Kimyasallar		29-Kâğıt Ürünleri
	34-Zirai İlaç%Boya&Vernik		33-Ana Kimyasallar
	35-Eczacılık Ürünleri		34-Zirai İlaç%Boya&Vernik
	36-Temizlik Maddeleri		35-Eczacılık Ürünleri
	37-Kauçuk		36-Temizlik Maddeleri
	38-Plastik		37-Kauçuk
	39-Cam Ürünleri		38-Plastik
	40-Seramik		39-Cam Ürünleri
	41-Çimento&Kireç&Alçı		40-Seramik
	42-Yapı Taşları&Diğer		41-Çimento&Kireç&Alçı
	44-Demir Dışı Metaller		42-Yapı Taşları&Diğer
	45-Döküm		43-Demir-Çelik
	46-Metal Yapı Malz.&Kazanlar		44-Demir Dışı Metaller
	57-Demiryolu Taşıtları		45-Döküm
	62-Elektrik		46-Metal Yapı Malz.&Kazanlar
	63-Gaz&Buhar		47-Diğer Metal Eşya
	64-Su		55-Motorlu Kara Taşıtları
	65-İnşaat		65-İnşaat
	66-Taşıtlar Satış&Bakım&Onar.		71-Demiryolu Taşımacılık
	67-Toptan Ticaret		72-Karayolu Taşımacılık
	68-Perakende Ticaret		73-Su Yolu Taşımacılık
	69-Oteller		74-Havayolu Taşımacılık
	70-Lokantalar		
	71-Demiryolu Taşımacılık		
	72-Karayolu Taşımacılık		
	73-Su Yolu Taşımacılık		
	74-Havayolu Taşımacılık		
	75-Diğer Ulaştırma&Acente.		
	77-Mali Aracılık		
	79-Gayrimenkul		
	80-Makine&Eşya Kiralama		
	83-Diğer İş Faaliyetleri		
	84-Devlet Hizmetleri		
	85-Eğitim		
	87-Dernek Faaliyetleri		
	89-Diğer Hizmet		

EK 3 (DEVAM): SEÇİLMİŞ SEKTÖRLERİN ÖNEMLİ KATSAYILAR ANALİZİ

33- Ana kimyasal maddelerin imalatı Sektörünün Önemli Katsayı İle İlişkide Olduğu Sektörler

Girdi Kullandığı Sektörler	Sektör Ürünü Girdi Olarak Kullanan Sektörler	Üretimini Etkilediği Sektörler	Hangi Sektörler Sayesinde Üretimi Artıyor
1-Meyve&Sebze	1-Meyve&Sebze	1-Meyve&Sebze	16-Hayvan Yemi İm.
2-Hayvancılık	6-Kömür Madenciliği	2-Hayvancılık	17-Diğer Gıda Maddeleri
7-Petrol&Gaz Çıkarma	8-Cevher Madenciliği	7-Petrol&Gaz Çıkarma	18-İçecek
9-Taşocakçılığı	9-Taşocakçılığı	9-Taşocakçılığı	19-Tütün Ürünleri
32-Rafine Petrol&Kok Köm.	12-Sebze&Meyve İşleme	20-Tekstil&Dokuma	20-Tekstil&Dokuma
33-Ana Kimyasallar	14-Süt Ürünleri	29-Kâğıt Ürünleri	21-Diğer Tekstil Ür.
36-Temizlik Maddeleri	16-Hayvan Yemi İm.	32-Rafine Petrol&Kok Köm.	22-Örme
38-Plastik	17-Diğer Gıda Maddeleri	36-Temizlik Maddeleri	23-Deri Giyim Eşyası
44-Demir Dışı Metaller	18-İçecek	38-Plastik	25-Deri Ürünler&İşleme
62-Elektrik	20-Tekstil&Dokuma	43-Demir-Çelik	26-Ayakkabı&Terlik
67-Toptan Ticaret	21-Diğer Tekstil Ür.	44-Demir Dışı Metaller	28-Ağaç Ürünleri
68-Perakende Ticaret	25-Deri Ürünler&İşleme	62-Elektrik	29-Kâğıt Ürünleri
72-Karayolu Taşımacılık	26-Ayakkabı&Terlik	66-Taşıtlar Satış&Bakım&Onar.	31-Plak&Kaset vb
73-Su Yolu Taşımacılık	28-Ağaç Ürünleri	67-Toptan Ticaret	34-Zirai İlaç%Boya&Vernik
75-Diğer Ulaştırma&Acente.	29-Kâğıt Ürünleri	68-Perakende Ticaret	35-Eczacılık Ürünleri
77-Mali Aracılık	32-Rafine Petrol&Kok Köm.	72-Karayolu Taşımacılık	36-Temizlik Maddeleri
83-Diğer İş Faaliyetleri	33-Ana Kimyasallar	73-Su Yolu Taşımacılık	37-Kauçuk
	34-Zirai İlaç%Boya&Vernik	75-Diğer Ulaştırma&Acente.	38-Plastik
	35-Eczacılık Ürünleri	77-Mali Aracılık	40-Seramik
	36-Temizlik Maddeleri	83-Diğer İş Faaliyetleri	50-Ev Aletleri
	37-Kauçuk		52-Elektrikli Makine&Cihaz
	38-Plastik		53-Radyo&TV&Haberleş. Cih.
	39-Cam Ürünleri		54-Tıbbi&Optik Aletler
	40-Seramik		55-Motorlu Kara Taşıtları
	42-Yapı Taşları&Diğer		56-Deniz Taşıtları
	44-Demir Dışı Metaller		60-Mobilya
	46-Metal Yapı Malz.&Kazanlar		
	47-Diğer Metal Eşya		
	49-Özel Amaçlı Makine		
	50-Ev Aletleri		
	52-Elektrikli Makine&Cihaz		
	54-Tıbbi&Optik Aletler		
	56-Deniz Taşıtları		
	60-Mobilya		
	61-Diğer İmalat		
	64-Su		
	79-Gayrimenkul		

EK 3 (DEVAM): SEÇİLMİŞ SEKTÖRLERİN ÖNEMLİ KATSAYILAR ANALİZİ

36- Sabun ve deterjan, temizlik ve cilalama maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri imalatı; diğer kimyasal ürünlerin imalatı; suni elyaf imalatı Sektörünün Önemli Katsayı İle İlişkide Olduğu Sektörler

Girdi Kullandığı Sektörler	Sektör Ürünü Girdi Olarak Kullanan Sektörler	Üretimini Etkilediği Sektörler	Hangi Sektörler Sayesinde Üretimi Artıyor
2-Hayvancılık	6-Kömür Madenciliği	1-Meyve&Sebze	8-Cevher Madenciliği
10-Et Ürün İşleme	8-Cevher Madenciliği	2-Hayvancılık	9-Taşocakçılığı
20-Tekstil&Dokuma	9-Taşocakçılığı	7-Petrol&Gaz Çıkarma	16-Hayvan Yemi İm.
29-Kâğıt Ürünleri	16-Hayvan Yemi İm.	9-Taşocakçılığı	19-Tütün Ürünleri
32-Rafine Petrol&Kok Köm.	19-Tütün Ürünleri	10-Et Ürün İşleme	20-Tekstil&Dokuma
33-Ana Kimyasallar	20-Tekstil&Dokuma	20-Tekstil&Dokuma	21-Diğer Tekstil Ür.
34-Zirai İlaç%Boya&Vernik	21-Diğer Tekstil Ür.	29-Kâğıt Ürünleri	22-Örme
36-Temizlik Maddeleri	22-Örme	32-Rafine Petrol&Kok Köm.	23-Deri Giyim Eşyası
38-Plastik	23-Deri Giyim Eşyası	33-Ana Kimyasallar	24-Kürk Mamulleri
47-Diğer Metal Eşya	24-Kürk Mamulleri	34-Zirai İlaç%Boya&Vernik	25-Deri Ürünler&İşleme
48-Genel Amaçlı Makine	25-Deri Ürünler&İşleme	38-Plastik	26-Ayakkabı&Terlik
62-Elektrik	26-Ayakkabı&Terlik	43-Demir-Çelik	28-Ağaç Ürünleri
67-Toptan Ticaret	28-Ağaç Ürünleri	44-Demir Dışı Metaller	29-Kâğıt Ürünleri
68-Perakende Ticaret	29-Kâğıt Ürünleri	47-Diğer Metal Eşya	30-Yayım
72-Karayolu Taşımacılık	30-Yayım	62-Elektrik	31-Plak&Kaset vb
77-Mali Aracılık	31-Plak&Kaset vb	66-Taşıt Satış&Bakım&Onar.	33-Ana Kimyasallar
83-Diğer İş Faaliyetleri	33-Ana Kimyasallar	67-Toptan Ticaret	34-Zirai İlaç%Boya&Vernik
	34-Zirai İlaç%Boya&Vernik	68-Perakende Ticaret	35-Eczacılık Ürünleri
	35-Eczacılık Ürünleri	72-Karayolu Taşımacılık	37-Kauçuk
	36-Temizlik Maddeleri	73-Su Yolu Taşımacılık	38-Plastik
	37-Kauçuk	75-Diğer Ulaştırma&Acente.	39-Cam Ürünleri
	38-Plastik	77-Mali Aracılık	40-Seramik
	39-Cam Ürünleri	83-Diğer İş Faaliyetleri	41-Çimento&Kireç&Alçı
	40-Seramik		52-Elektrikli Makine&Cihaz
	41-Çimento&Kireç&Alçı		54-Tıbbi&Optik Aletler
	52-Elektrikli Makine&Cihaz		60-Mobilya
	60-Mobilya		83-Diğer İş Faaliyetleri
	69-Qteller		89-Diğer Hizmet
	70-Lokantalar		
	81-Bilgisayar Faaliyetleri		
	82-ARGE		
	83-Diğer İş Faaliyetleri		
	86-Sağlık&Sosyal Hizmetler		
	88-Eğlence&Kültür&Spor		
	89-Diğer Hizmet		

EK 3 (DEVAM): SEÇİLMİŞ SEKTÖRLERİN ÖNEMLİ KATSAYILAR ANALİZİ

43- Demir-çelik-ana sanayii Sektörünün Önemli Katsayı İle İlişkide Olduğu Sektörler

Girdi Kullandığı Sektörler	Sektör Ürünü Girdi Olarak Kullanan Sektörler	Üretimini Etkilediği Sektörler	Hangi Sektörler Sayesinde Üretimi Artıyor
8-Cevher Madenciliği	6-Kömür Madenciliği	7-Petrol&Gaz Çıkarma	44-Demir Dışı Metaller
40-Seramik	7-Petrol&Gaz Çıkarma	8-Cevher Madenciliği	45-Döküm
43-Demir-Çelik	28-Ağaç Ürünleri	9-Taşocakçılığı	46-Metal Yapı Malz.&Kazanlar
44-Demir Dışı Metaller	37-Kauçuk	20-Tekstil&Dokuma	47-Diğer Metal Eşya
47-Diğer Metal Eşya	38-Plastik	29-Kâğıt Ürünleri	48-Genel Amaçlı Makine
49-Özel Amaçlı Makine	43-Demir-Çelik	32-Rafine Petrol&Kok Köm.	49-Özel Amaçlı Makine
62-Elektrik	44-Demir Dışı Metaller	33-Ana Kimyasallar	50-Ev Aletleri
67-Toptan Ticaret	45-Döküm	36-Temizlik Maddeleri	51-Büro Mak&Bilgisayar
68-Perakende Ticaret	46-Metal Yapı Malz.&Kazanlar	40-Seramik	52-Elektrikli Makine&Cihaz
72-Karayolu Taşımacılık	47-Diğer Metal Eşya	44-Demir Dışı Metaller	53-Radyo&TV&Haberleş. Cih.
73-Su Yolu Taşımacılık	48-Genel Amaçlı Makine	47-Diğer Metal Eşya	54-Tıbbi&Optik Aletler
77-Mali Aracılık	49-Özel Amaçlı Makine	49-Özel Amaçlı Makine	55-Motorlu Kara Taşıtı
	50-Ev Aletleri	62-Elektrik	56-Deniz Taşıtları
	51-Büro Mak&Bilgisayar	66-Taşıt Satış&Bakım&Onar.	57-Demiryolu Taşıtları
	52-Elektrikli Makine&Cihaz	67-Toptan Ticaret	58-Hava&Uzay Taşıtları
	53-Radyo&TV&Haberleş. Cih.	68-Perakende Ticaret	59-Diğer Ulaşım Araçları
	54-Tıbbi&Optik Aletler	72-Karayolu Taşımacılık	60-Mobilya
	55-Motorlu Kara Taşıtı	73-Su Yolu Taşımacılık	61-Diğer İmalat
	56-Deniz Taşıtları	75-Diğer Ulaştırma&Acente.	65-İnşaat
	57-Demiryolu Taşıtları	77-Mali Aracılık	
	58-Hava&Uzay Taşıtları	83-Diğer İş Faaliyetleri	
	59-Diğer Ulaşım Araçları		
	60-Mobilya		
	61-Diğer İmalat		
	64-Su		
	65-İnşaat		
	72-Karayolu Taşımacılık		
	82-ARGE		
	83-Diğer İş Faaliyetleri		

EK 3 (DEVAM): SEÇİLMİŞ SEKTÖRLERİN ÖNEMLİ KATSAYILAR ANALİZİ

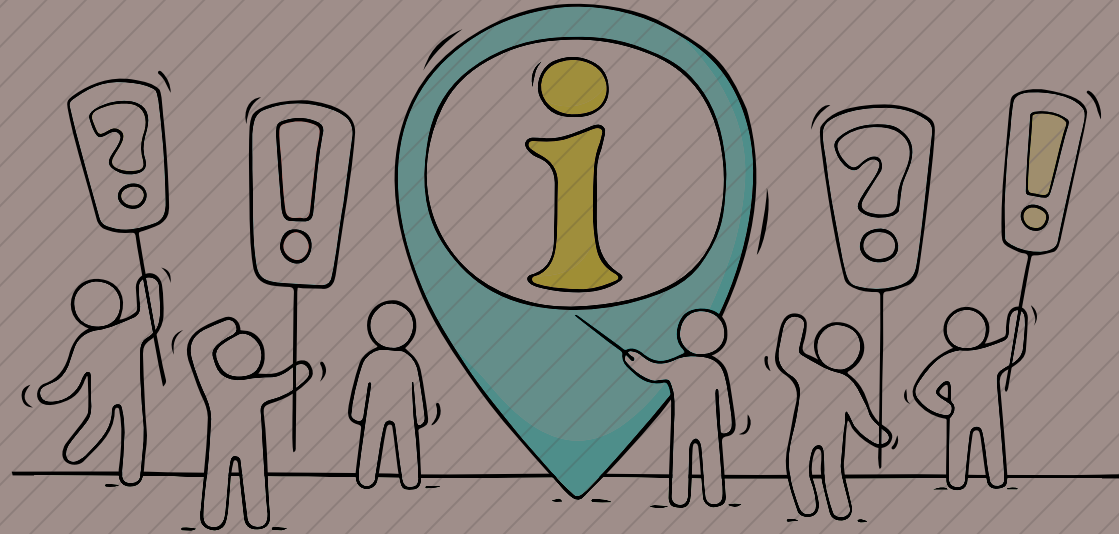
45- Döküm sanayii Sektörünün Önemli Katsayı İle İlişkide Olduğu Sektörler

Girdi Kullandığı Sektörler	Sektör Ürünü Girdi Olarak Kullanan Sektörler	Üretimini Etkilediği Sektörler	Hangi Sektörler Sayesinde Üretimi Artıyor
9-Taşocakçılığı	45-Döküm	7-Petrol&Gaz Çıkarma	44-Demir Dışı Metaller
32-Rafine Petrol&Kok Köm.	49-Özel Amaçlı Makine	8-Cevher Madenciliği	46-Metal Yapı Malz.&Kazanlar
40-Seramik	54-Tıbbi&Optik Aletler	9-Taşocakçılığı	47-Diğer Metal Eşya
43-Demir-Çelik	55-Motorlu Kara Taşıtı	32-Rafine Petrol&Kok Köm.	48-Genel Amaçlı Makine
44-Demir Dışı Metaller		33-Ana Kimyasallar	49-Özel Amaçlı Makine
45-Döküm		40-Seramik	52-Elektrikli Makine&Cihaz
62-Elektrik		43-Demir-Çelik	54-Tıbbi&Optik Aletler
67-Toptan Ticaret		44-Demir Dışı Metaller	55-Motorlu Kara Taşıtı
68-Perakende Ticaret		47-Diğer Metal Eşya	59-Diğer Ulaşım Araçları
72-Karayolu Taşımacılık		62-Elektrik	61-Diğer İmalat
77-Mali Aracılık		66-Taşıt Satış&Bakım&Onar.	
83-Diğer İş Faaliyetleri		67-Toptan Ticaret	
		68-Perakende Ticaret	
		72-Karayolu Taşımacılık	
		73-Su Yolu Taşımacılık	
		75-Diğer Ulaştırma&Acente.	
		77-Mali Aracılık	
		83-Diğer İş Faaliyetleri	

EK 3 (DEVAM): SEÇİLMİŞ SEKTÖRLERİN ÖNEMLİ KATSAYILAR ANALİZİ

55- Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalatı Sektörünün Önemli Katsayı İle İlişkide Olduğu Sektörler

Girdi Kullandığı Sektörler	Sektör Ürünü Girdi Olarak Kullanan Sektörler	Üretimini Etkilediği Sektörler	Hangi Sektörler Sayesinde Üretimi Artıyor
37-Kauçuk	1-Meyve&Sebze	7-Petrol&Gaz Çıkarma	3-Tarım Hizm.
38-Plastik	3-Tarım Hizm.	9-Taşocakçılığı	7-Petrol&Gaz Çıkarma
39-Cam Ürünleri	7-Petrol&Gaz Çıkarma	20-Tekstil&Dokuma	9-Taşocakçılığı
43-Demir-Çelik	9-Taşocakçılığı	29-Kâğıt Ürünleri	32-Rafine Petrol&Kok Köm.
44-Demir Dışı Metaller	55-Motorlu Kara Taşıtı	32-Rafine Petrol&Kok Köm.	33-Ana Kimyasallar
45-Döküm	59-Diğer Ulaşım Araçları	33-Ana Kimyasallar	38-Plastik
47-Diğer Metal Eşya	66-Taşıt Satış&Bakım&Onar.	36-Temizlik Maddeleri	41-Çimento&Kireç&Alçı
52-Elektrikli Makine&Cihaz	67-Toptan Ticaret	37-Kauçuk	47-Diğer Metal Eşya
55-Motorlu Kara Taşıtı	68-Perakende Ticaret	38-Plastik	48-Genel Amaçlı Makine
66-Taşıt Satış&Bakım&Onar.	72-Karayolu Taşımacılık	39-Cam Ürünleri	49-Özel Amaçlı Makine
67-Toptan Ticaret	73-Su Yolu Taşımacılık	43-Demir-Çelik	50-Ev Aletleri
68-Perakende Ticaret	80-Makine&Eşya Kiralama	44-Demir Dışı Metaller	52-Elektrikli Makine&Cihaz
72-Karayolu Taşımacılık	81-Bilgisayar Faaliyetleri	45-Döküm	53-Radyo&TV&Haberleş. Cih.
83-Diğer İş Faaliyetleri	82-ARGE	47-Diğer Metal Eşya	54-Tıbbi&Optik Aletler
		52-Elektrikli Makine&Cihaz	59-Diğer Ulaşım Araçları
		62-Elektrik	60-Mobilya
		66-Taşıt Satış&Bakım&Onar.	63-Gaz&Buhar
		67-Toptan Ticaret	66-Taşıt Satış&Bakım&Onar.
		68-Perakende Ticaret	67-Toptan Ticaret
		72-Karayolu Taşımacılık	72-Karayolu Taşımacılık
		73-Su Yolu Taşımacılık	73-Su Yolu Taşımacılık
		75-Diğer Ulaştırma&Acente.	75-Diğer Ulaştırma&Acente.
		77-Mali Aracılık	80-Makine&Eşya Kiralama
		83-Diğer İş Faaliyetleri	82-ARGE

KAYNAKÇA

KAYNAKÇA

Görüşmeler

- T.C. Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı Osmaniye Yatırım Destek Ofisi
- T.C. Osmaniye Valiliği
- Osmaniye, İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü
- Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
- Osmaniye İl Sağlık Müdürlüğü
- Osmaniye İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
- Osmaniye İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü
- Osmaniye İl Milli Eğitim Müdürlüğü
- Osmaniye İl Bilim, Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü
- Osmaniye İl Göç İdaresi Müdürlüğü
- Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi
- Osmaniye Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü
- Kadirli Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü
- Osmaniye Ticaret ve Sanayi Odası
- Osmaniye Ticaret Borsası
- Türkiye İş Kurumu Osmaniye İl Müdürlüğü
- KOSGEB Osmaniye Müdürlüğü
- Tosçelik Yassı ve Yapısal Çelik Üretim Tesisleri

Basılı Kaynaklar

- Osmaniye Tabiat Turizmi Master Planı 2016-2019, Orman ve Su İşleri Bakanlığı [Doğa Koruma ve Milli Parklar] VII. Bölge Müdürlüğü
- Osmaniye 2016 Yılı Çevre Durum Raporu, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
- Çevre Durum Raporu-2011, Osmaniye Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
- Türkiye Orman Varlığı 2015, T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü
- Osmaniye ili Tarımsal Yatırım Rehberi, T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi
- T.C. Devlet Demiryolları İstatistik Yıllığı 2012-2016, TCDD Yayın No:2017-1
- Türk Demiryollarının 161 Yıllık Öyküsü, TCDD
- İşgücü Piyasası Araştırma Raporu 2017,Pelin AZAZİ, Ertuğrul GENÇOĞLU, Osmaniye Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü
- 2016 Yılı Brifing Raporu, Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, Osmaniye-2016
- Osmaniye Sanayi Durum Raporu, Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü
- Türkiye Elektrik Enerjisi 5 Yıllık Üretim Kapasite Projeksiyonu (2017-2021) TEİAŞ
- 2016 Yılı Türkiye Elektrik İletimi Sektör Raporu, TEİAŞ
- Elektrik Piyasası Sektör Raporu, EPDK, Aralık 2016
- Dünyada ve Türkiye’de Yenilenebilir Enerji, Erdal Tanas KARAGÖL, İsmail KAVAZ, Nisan 2017, Sayı : 197
- TR82 Bölgesi İlleri Potansiyel Yatırım Konuları Araştırması, Filiz KESKİN, Emin KARACA, Türkiye Kalkınma Bankası, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü, Aralık 2014, Ankara
- Türk İş Dünyasının Türkiye’deki Suriyeliler Konusundaki Görüş, Beklenti ve Önerileri, Doç. Dr. M. Murat ERDOĞAN, Dr. Can ÜNVER, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, TİSK, Kasım 2015
- Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve uyum Araştırması, Doç. Dr. M .Murat ERDOĞAN, Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, Aralık 2014
- 2016 Türkiye Göç Raporu, T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Nisan 2017
- 2012/3305 Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar ve 2012/1 Sayılı Tebliğ, Ekonomi Bakanlığı
- Yatırım Teşvik Sistemi Yatırımlarda Devlet Yardımları, Ekonomi Bakanlığı, Ocak 2018
- ÇELEBİ, H., & GÖK, O. [2017]. Osmaniye ili Çevre Sorunlarının Değerlendirilmesi. Sinop Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 113-120.
- EGE, İ., & KORTUK, İ. [2015]. Düziçi Ovası [Düziçi/ OSMANİYE] ve Yakın Çevresinin Jeomorfolojisi. The Journal of Academic Social Science Studies, 296.
- GÜNSOY, G., & TEKELİ, S. [2015, Mart]. Nüfusun Yaşlanması ve Ekonomik Büyüme. Amme İdaresi Dergisi, , 48[1], 35-87.
- TIRAŞ, M. [2003]. Osmaniye’de Yer Fıstığı Tarımının Esasları. Türk Coğrafya Dergisi, 35-47.
- Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., Mersin İli Potansiyel Yatırım Konuları Araştırması, Mayıs 2014, Ankara
- UNDP, Türkiye, İnsani Gelişme Raporu: Bilişim ve İletişim Teknolojileri, 2004
- Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., Türkiye İmalat Sanayiinin Analizi [2005-2010 Dönemi, 22 Ana Sektör İtibariyle], Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü, 2012, Ankara
- KÜÇÜKKİREMİTÇİ, Oktay.; Türkiye ve Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerin Üretim Yapılarının Girdi-Çıktı Analizi ve Benzeşme Testleri Yöntemiyle Karşılaştırılması, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aralık 2013
- KOWALEWSKI, Julia.; “Regionalization of National Input-Output Tables: Empirical Evidence on the use of the FLQ Formula”, Hamburg Institute of International Economics [HWWI] Research Paper, June 2012
- FLEGG, Anthony T., TOHMO, Timo.; “Estimating Regional Input Coefficients and Multipliers: The Use of the FLQ is Not a Gamble” , Economics Working Paper Series, No. 1302, University of West England, November 2013
- MILLER, Ronald, E., BLAIR, Peter, D.; Input-Output Analysis Foundations and Extensions, Second Edition, Cambridge University Press, New York, 2009
- OHIORHENUAN, John F. E.; “Structural Factors in the Macro-Economic Planning Process : A Study of Planning in Nigeria”, Open Access Dissertations and Theses, Paper 3040, 1975, s. 69

Web Siteleri

www.osmaniye.gov.tr
www.tuik.gov.tr
www.goc.tr
www.osmaniyekulturturizm.gov.tr
<http://osmaniye.ormansu.gov.tr>
<http://hugo.hacettepe.edu.tr>
<https://ogm.gov.tr>
www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr
www.mta.gov.tr
www.tbb.org.tr
www.dsi.gov.tr
www.csb.gov.tr
<http://bolge06.dsi.gov.tr>
www.kgm.gov.tr
www.tcdd.gov.tr
www.ogm.gov.tr
www.osmaniye.tarim.gov.tr
www.oosb.org.tr
www.kadirliosb.org
www.osmaniye.edu.tr
www.saglik.gov.tr
www.yok.gov.tr
www.osmaniye.edu.tr

<http://muhendislik.osmaniye.edu.tr>
www.tosyaliholding.com.tr
www.turkpatent.gov.tr
www.enerji.gov.tr
www.epdk.org.tr
<http://lisans.epdk.org.tr>
www.enerjiatlasi.com
www.boyutgrupenerji.com
<http://kastabala80.blogspot.com>
www.borsagundem.com
www.enerjigunlugu.net
<https://setav.org>
www.kalkinma.gov.tr
www.ekonomi.gov.tr
www.goc.gov.tr
www.afad.gov.tr
www.tisk.org.tr
www.hurriyet.com.tr
www.aksam.com.tr
<https://tr.sputniknews.com>
www.dunya.com
https://www.hgk.msb.gov.tr/images/urun/il_ilce_alanlari.pdf

NOTLAR

352

Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı

Adres : Haraparası Mah. Yavuz Sultan Selim Cad. Birinci Tabakhane Sk. No:20 Antakya / HATAY 31060
Telefon : +90 [326] 225 14 15
Faks : +90 [326] 225 14 52
E-Posta : bilgi@dogaka.gov.tr
Web Adresi : www.dogaka.gov.tr

Hatay Yatırım Destek Ofisi

Adres : Haraparası Mah. Yavuz Sultan Selim Cad.
1. Tabakhane Sk. No:20
Antakya / HATAY 31060
Telefon : +90 [326] 212 25 76
Faks : +90 [326] 225 14 52
E-Posta : hydo@dogaka.gov.tr
Web Adresi : www.hataydayatirim.com

Kahramanmaraş Yatırım Destek Ofisi

Adres : Yenişehir Mahallesi 74.002
Sokak No:3 Dulkadiroğlu /
KAHRAMANMARAŞ
Telefon : +90 [344] 231 14 17 - 18
Faks : +90 [344] 231 14 18
E-Posta : kydo@dogaka.gov.tr
Web Adresi : www.kahramanmarastayatirim.com

Osmaniye Yatırım Destek Ofisi

Adres : Rauf Bey Mh. 9545. Sk. Lider
Plaza İş Merkezi Kat: 4
Daire: 14 Merkez/Osmaniye
Telefon : +90 [328] 888 00 00
Faks : +90 [328] 888 00 01
E-Posta : oydo@dogaka.gov.tr
Web Adresi : www.osmaniyedayatirim.com